МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОВС У РОЗБУДОВІ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Матеріали V

Міжнародної науково-практичної конференції

Частина 2

(26 квітня 2013 р.)

Одеса
ОДУВС
2013

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Р68 **Роль** та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., ч. 2, 26 вітня 2013 р. — Одеса : ОДУВС, 2013. — 168 с.

До збірника ввійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце органів внутрішніх справ у розбудові демократичної правової держави» за такими напрямами: актуальні проблеми правового та соціально- економічного розвитку держави, актуальні проблеми адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ОВС; актуальні проблеми досудового слідства та оперативно-розшукової діяльності; актуальні проблеми професійної підготовки працівників ОВС.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

© ОДУВС, 2013

Аблов А. Г., *аспірант кафедри Світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*
Якубовський С. О., *д.е.н., професор, завідуючий кафедрою Світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

РОЛЬ ОВС В РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ

В процесі трансформації економічної моделі та побудови ринкових механізмів господарювання перед Україною виникає велика кількість проблем, які потребують скорішого вирішення. Одночасно з цим існує маса перешкод, пов'язаних з визначенням зовнішньоекономічних пріоритетів нашої держави, формуванням інтеграційного вектору та знаходження свого місця у сучасній системі міжнародних економічних відносин. Окрім невирішених питань у сфері зовнішньоекономічної діяльності України в контексті існуючих процесів глобалізації світового господарства в нашій державі накопичилось багато невирішених внутрішніх соціально-правових та економічних проблем, які перешкоджають подальшому розвитку добробуту країни та розбудові демократичної правової держави.

Аналіз міжнародної конкурентоспроможності України показує, що одними з ключових конкурентних переваг нашої країни є газотранспортна система, завдяки якій держава отримує кошти за транзит вуглеводнів з Російської Федерації до країн Європейського Союзу, а інша конкурентна перевага – це мобільна робоча сила, яка нелегально працює в країнах з більш високим рівнем доходів (в цьому випадку це також країни Європейського Союзу та Російська Федерація) та переводить отримані кошти до України. Таким чином, завдяки вищеописаним так званим перевагам й формується основна частка поточного рахунку України. Кошти за транзит вуглеводнів формують позитивний баланс послуг платіжного балансу країни, а переводи заробітчан дозволяють отримати позитивний рахунок поточних трансфертів.

У 2012 році обсяг виплат за транзит вуглеводнів склав понад 4,1 млрд. дол., переводи заробітчан перевищили 4,2 млрд. дол. [1]. Отже, в умовах дефіциту торгівельного балансу та балансу доходів України, основними джерелами формування надходжень по поточному рахунку залишались газотранспортна система і мобільна та відносно дешева робоча сила.

Єдиним ефективним джерелом підтримання фінансової стійкості платіжного балансу України за таких умов залишається заохочення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до економічної системи нашої держави. Теоретично приплив ПІІ не тільки дозволяє відновити рівновагу платіжного балансу країни але і позитивно впливає на розвиток вже існуючої економічної системи приймаючої країни, створюються підприємства, які дозволяють удосконалити існуючи процеси, зробити процеси горизонтальної та вертикальної концентрації виробництва більш ефективними, що в свою чергу має призвести до зростання рівня індустріального виробництва, в тому числі й експортоорієнтовного. Таким чином, приплив ПІІ має позитивним чином відображуватися як на економічному розвиток, так і на рівні міжнародної конкурентоспроможності країни загалом.

Згідно з інформацією Державної служби статистики України за період з 31.12.2011 по 31.12.2012 року обсяг припливу ПІІ в Україну у вигляді акціонерного капіталу склав 5,1 млрд. дол. Однак понад 4,6 млрд. дол. з цієї суми приходиться на ПІІ з Кіпру [2]. Таким чином, у 2012 році 90,7% від сукупного припливу ПІІ в державу склали кошти, повернуті з офшорів. Ці інвестиції фактично не можна назвати прямими, та і в загалі не можна називати інвестиціями до реального сектору економічної системи країни-реципієнта. Незважаючи на те, що у платіжному балансі вони відбиваються у фінансовому рахунку як ПІІ, де факто це є український капітал, вивезений до офшорів та повернутий до української економіки, причому вже з отриманням певного статусу, який дозволяє знизити його власникам податковий тиск та отримати певні пільги, режим найбільшого сприяння та державні гарантії.

Динаміка припливу ПІІ з Кіпру до економічної системи України за період з 2009 по 2012 рік має наступний вигляд:

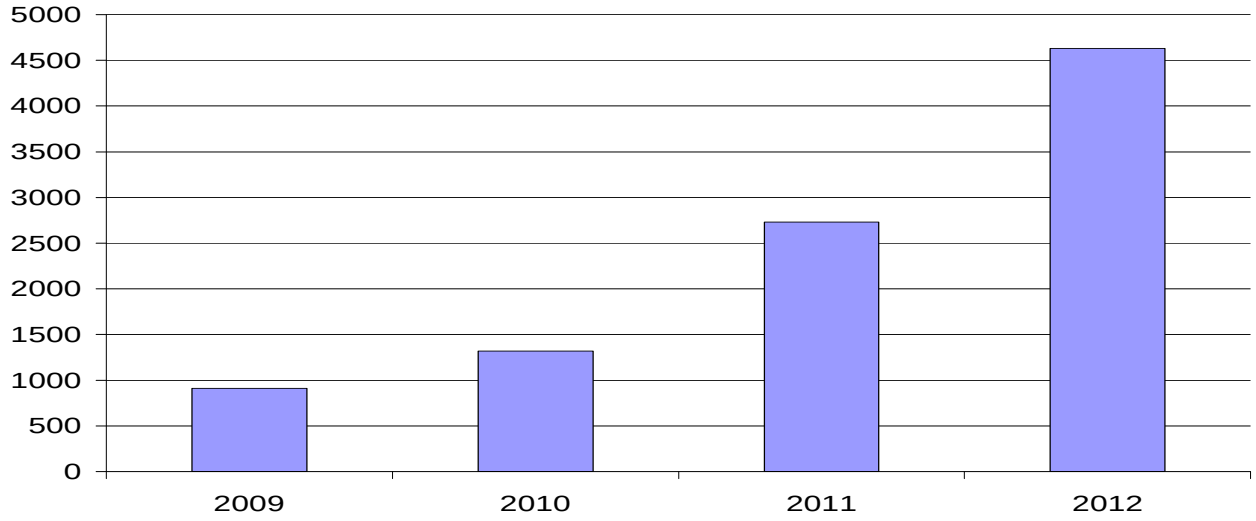

Рис. 1 Динаміка припливу ПІІ з Кіпру до економічної системи України за період 2009-2012 рр. (млн. дол.)
Джерело: [2]

Таким чином, кожного року обсяги офшорного капіталу, повернутого до України зростають колосальними темпами, також цей капітал, як вже відзначалось раніше, отримує льотний статус та режим найбільшого сприяння, що в свою чергу негативно відображується і на надходженнях до державного бюджету України, внаслідок того, що отримання статусу ПІІ

дозволяє власникам капіталу знизити податковий тиск. Дефіцит надходжень до держбюджету негативно позначається на соціально-економічній ситуації в країні. Отже, виникає така ситуація, що власники крупного капіталу заощаджують свої кошти завдяки несплаті необхідних податків, а більш незахищені верстви населення держави недоотримають певні виплати або процес збільшення цих виплат значно уповільнюється, в той час як власники крупного капіталу продовжують вивезення українського капіталу до офшорів, уникають оподаткування та лише збільшують свої активи.

Все це призводить до збільшення диференціації суспільства за рівнем життя. Зростає кількість людей, які живуть за межею бідності, що в свою чергу стає причиною збільшення рівня злочинності в країні та соціальної напруги.

Одночасно з колосальним збільшенням припливу інвестицій з офшорних зон, які фактично не сприяють розвитку соціально-економічної системи країни та практично не збільшують рівень добробуту в державі, має місце негативна тенденція, яка полягає в скороченні припливу ПІІ до реального сектору, а саме ПІІ з Федеративної Республіки Німеччини, Російської Федерації, Австрії тощо.

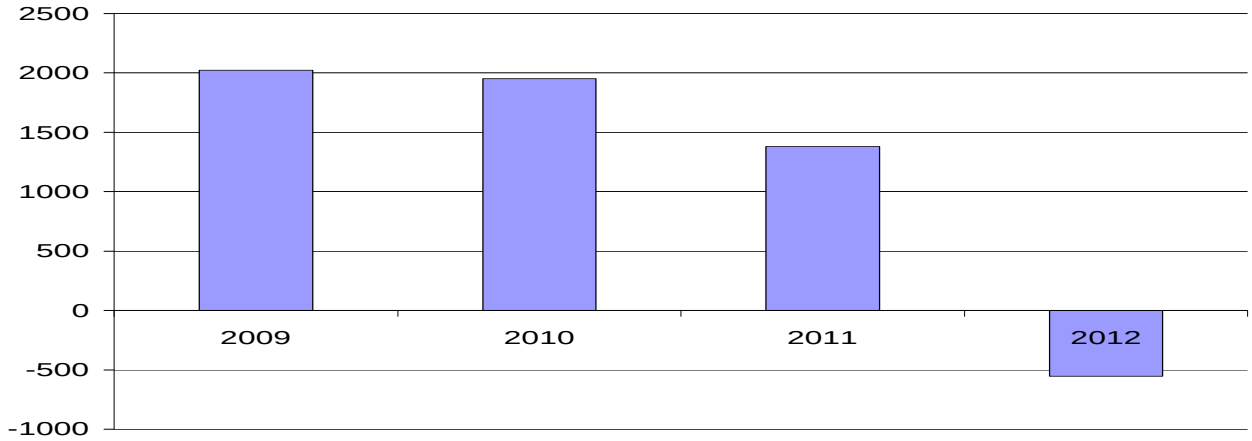

Рис. 2 Динаміка припливу ПІІ з ФРН, РФ, Австрії та Нідерландів до України за 2009-2012 рр. (млн. дол.)
Джерело: [2]

У 2012 році даний показник склав від'ємну суму у -0,5 млрд. дол., що було насамперед визвано скороченням припливу інвестицій з основних країн-партнерів та також пов'язано з тим, що Німеччина та Австрія вилучили частину своїх активів з економіки України, які вони інвестували у попередні роки.

Падіння обсягів припливу ПІІ до реального сектору економіки України призводить до зниження рівня промислового виробництва та скорочення кількості працівників, зайнятих в індустріальному секторі. Отже, кількість населення з низьким рівнем доходів або навіть з відсутністю доходів знов зростає, а з нею зростає й соціальна напруга та рівень злочинності, тому що держава не здатна економічно захистити звільнених працівників внаслідок і без того великого дефіциту державного бюджету.

Таким чином, виходячи з вищепредставлених проблем, для подолання соціально-економічних дисбалансів в Україні має бути побудована ефективна інвестиційна модель, яка б заохочувала іноземні інвестиції до реального сектору економіки нашою держави з одного боку та не дозволяла проводити масштабні офшорні операції власникам крупного капіталу. Якщо перша частина цього завдання знаходиться в компетенції таких органів Центральної та виконавчої влади як Міністерство зовнішніх справ, Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України та Міністерство економічного розвитку і торгівлі, то друга частина завдання безпосередньо лежить на Міністерстві внутрішніх справ та ОВС, які йому підпорядковані.

В контексті побудови нової інвестиційної моделі ОВС мають зайняти ключове місце. Для більш ефективної роботи в сфері скорочення офшорних операцій необхідна внутрішня взаємодія між такими структурними підрозділами МВС як: 1) Департамент Державної служби боротьби з економічною злочинністю; 2) Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення; 3) Управління міжнародних зв'язків; 4) Управління взаємодії з центральними органами виконавчої влади [3], а саме з МЗС, Держінвестпроектом та Мінекономрозвитком України).

Ситуація в сфері інвестиційної політики вкрай складна тому потребує комплексного підходу з багатьох сторін. Проблеми в інвестиційній сфері відображаються не тільки на економічному розвитку держави але і на соціальному та правовому розвитку, перешкоджають розбудові демократичної держави в цілому. Незважаючи на те, що інвестиційну діяльність завжди розглядають як сферу зовнішньоекономічної діяльності, вищепредставлене дослідження доказує, що це питання охоплює велику кількість аспектів, якими мають займатися ОВС, причому в самій структурі МВС вже існують всі необхідні департаменти для вирішення поставлених завдань. Відкритим залишається питання надання ОВС необхідних, закріплених нормативно-правовими актами повноважень для контролю за офшорними процесами, надання цим процесам повноцінного статусу економічних злочинів та введення механізмів припинення офшорної діяльності і методів покарання за неї.

Література:

1. Національний банк України. Динаміка платіжного балансу України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/

2. Державний комітет статистики України. Динаміка ПІІ в Україну за 2009-2012 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.ua/

3. Міністерство внутрішніх справ України. Структура МВС України (станом на 11.02.2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mvs.gov.ua

Авілова В.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Мазуренко А.С.,*** *викладач кафедри конституційного та міжнародного права*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Забезпечення прав і свобод людини й громадянина є на сьогодні найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Процес побудови демократичної, правової, соціальної держави України безперечно пов'язаний із забезпеченням прав і свобод людини й громадянина, їх практична реалізація є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави. Права й свободи людини й громадянина визначають зміст і спрямованість діяльності держави, що згідно з Конституцією є відповідальною перед людиною. Людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканість та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1, 3].

Сучасне розуміння прав людини склалося після Другої світової війни. Кульмінацією цього процесу стало прийняття 10 грудня 1948 р. Генеральною Асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини, перша стаття якої зазначає: «Всі люди народжуються вільними й рівними у своїй гідності та правах. Вони обдаровані розумом і совістю й повинні діяти один щодо іншого відповідно до духу братерства…». У Преамбулі закріплюється, що Генеральна Асамблея проголошує цю загальну Декларацію прав людини як певний зразок, відповідати якому повинні прагнути всі народи й держави, щоб кожна людина й кожна структура суспільства постійно, враховуючи положення цієї Декларації, прагнули шляхом здійснення просвітницької та освітньої діяльності сприяти повазі цих прав і свобод, а також забезпечити шляхом національних і міжнародних прогресивних заходів їх загальне й ефективне визнання та дотримання як серед народів держав - членів Організації, так і серед народів тих територій, що перебувають під їх юрисдикцією. В інтересах забезпечення захисту принципів справедливості, 4 листопада 1950 р., Рада Європи прийняла Конвенцію про захист прав і основних свобод людини, що відома як Європейська конвенція з прав людини. Вперше у світі зазначена Конвенція гарантувала захист прав і свобод Європейським судом з прав людини [5, 194].

Права та свободи людини й громадянина — це правові можливості, які необхідні для існування й розвитку особи, які визнаються невід'ємними, мають бути загальними й рівними для кожного, забезпечуватись і захищатись державою в обсязі міжнародних стандартів. Соціальне призначення основних прав і свобод громадян виявляється в тому, що вони втілюють ідеали демократії, гуманізму й справедливості, сприяють всебічному розвиткові особи, надають громадянам широкі можливості для активної участі в управлінні суспільством і державою, сприяють підвищенню рівня загальної та правової культури особи, удосконаленню демократичного способу життя. Для реалізації конституційних прав, свобод і обов'язків громадян має діяти принцип їх найвищої юридичної сили [4, 87].

Для сучасної соціальної ситуації в Україні характерні такі явища, як: недієздатність загальних правових принципів і норм, конкуренція джерел права або суперечність між різними нормативними актами. Говорячи про законодавчу діяльність, можна констатувати невисоку якість, нестабільність багатьох законів, недостатню наукову обґрунтованість їх змісту, відсутність належної системи врахування й використання громадської думки та в застосуванні законодавчої техніки.

Замість проголошених у Конституції загальних прав людини та громадянина й всупереч принципам загальної правової рівності в реальному житті діє багато установлених владою особливих прав - привілеїв, спеціальних правових режимів, різних правових винятків і пільг на користь окремих осіб, груп, професій, соціальних верств, територій тощо.

Було б помилкою вважати, що розпад тоталітарної держави автоматично призведе до визнання прав людини, утвердження її пріоритету. Проблеми правового нігілізму не зникли з розпадом СРСР, а постали в новій площині, що відповідає сучасному стану розвитку нашої демократії, історичному досвіду, рівню політичної та правової культури, бажанню будувати свою незалежну демократичну, правову державу. Правовий нігілізм набуває поширення, особливо під час виборчих кампаній — виборів до Верховної Ради та виборів Президента. У наш час кандидати щедрі на обіцянки народу, насамперед щодо забезпечення соціальних прав, які не можуть бути гарантовані, оскільки для цього не створені економічні умови. Особливо декларативними є зобов'язання, пов'язані з фінансовим і матеріальним забезпеченням: виплата заробітної плати, підвищення життєвого рівня населення, пенсій, заробітної плати. Численні обіцянки та їх невиконання негативно впливають на свідомість громадян, породжують недовіру, а нерідко - негативне ставлення до закону, держави, представників влади [6, 71].

Отже, щоб привести права й свободи людини у відповідність до вимог правової держави, необхідно здійснити велику роботу в багатьох напрямах: по-перше, треба переглянути існуючий перелік прав і свобод людини. Суспільство повинне, насамперед, гарантувати ті права людини, які можна не лише обіцяти, а й виконувати. По-друге, слід визнати, що міжнародний стандарт прав людини повинен бути вихідною точкою економічного й правового прогресу. Досягти цього можна шляхом творчого сприйняття найціннішого, що напрацьовано міжнародним співтовариством. Необхідно дотримуватися принципу пріоритетності міжнародних норм, які регулюють права й свободи особистості, щодо норм внутрішньодержавних.

Також потрібно привести все право у відповідність до чинних міжнародних пактів про права людини. Мається на увазі не лише узгодження чинних норм, а заповнення тих прогалин, що існують у системі права. Існує чимало перешкод на шляху гарантування прав людини та громадянина, зокрема ще не відпрацьовано механізм реалізації прав і свобод у системі правоохоронних органів.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства першочерговим завданням є всебічна й повна реалізація прав і свобод громадян. Їх забезпечення й закріплення в Основному Законі держави – Конституції України є важливим кроком до побудови громадянського суспільства з основними пріоритетами інтересів людини. Коли держава буде створювати всі умови для реалізації громадянами власних можливостей – дійсно можна стверджувати про перехід до суспільства з громадянськими пріоритетами.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод от 4 ноября 1950 г. // Международные акты о правах человека. – М., 1998. – Ст. 59.
3. Общая декларация прав человека от 10 декабря 1948 г. // Международные акты о права человека. – М., 1998. - Ст. 30.
4. Годованець В.Ф. Конституційне право України [Текст]: Навч. посіб. / В.Ф. Годованець. – К.: МАУП, 2005. – С. 84 - 92.
5. Захист прав людини і громадянина в Україні: стан, проблеми і перспективи [Текст] // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2008. - № 11/12. - С. 194 – 203.
6. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні [Текст]: Навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. – К.: Юрінком Інтер, 2003.– 340 с.

***Авраменко Е.С**., студентка ОДУВС*
*Науковий керівник: **Сандрачук А.А**., к.ю.н., доцент кафедри криміналістики ОДУВС*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОДОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Відомо, що однією з властивостей матеріального світу є запах, який сприймається органами нюху людини й тварини. Використання інформації, яка знаходиться в запахах, дозволяє вдало розслідувати складні злочини. Вченими відкрито властивість людини залишати в місцях свого перебування запах, який є індивідуальним у кожної людини, тому виникла ідея використовувати запах для розшуку злочинця.

Взагалі, метод криміналістичної одорології з'явився не так давно, а тому біля нього точаться безліч суперечок і дискусій. Але він вніс позитивний вклад у боротьбу зі злочинністю. Одорологія як наука виникла в 50-х роках XX ст. у результаті розвитку молекулярної біології, хімії, електроніки й інших природних наук [1, 14].

Актуальність цієї теми пояснюється тим, що одорологічна експертиза має велике значення при розслідуванні злочинів. Правоохоронні органи вимушені звертатись до нетрадиційних методів боротьби зі злочинністю, використовувати найбільш ефективні засоби пошуку й встановлення осіб, які порушили кримінальний закон. Науці вже відомо безліч способів вилучення, зберігання та консервування запахів, використовуються різні технічні пристрої для вилучення запаху. Україна, маючи достатньо потужний науково-технічний потенціал, неефективно використовує його в інтересах держави. Нашій державі не вистачає одорологічних лабораторій, а також сучасних пристроїв для дослідження запахів в лабораторних і позалабораторних дослідженнях. Також не вистачає спеціалістів в цій галузі.

Мета цієї роботи – сформулювати чітке уявлення про одорологію як науку про запахи, а також про зміст, перспективи розвитку й покращення одорологічних досліджень в Україні.

Потрібно підкреслити, що вивченню питання криміналістичного використання запахових слідів людини в різний час піднімалися й розроблялися в працях Т.В. Аверьянова, Р.С. Бєлкіна, А.І. Дворкина, А.М. Зініна, А.К. Каваліерсіса, М.В. Кісіна, І.Ф. Крилова, В.П. Лаврова, А.М. Ларіна, В.С. Мітрічева, Т.Ф. Масовий, М.В. Салтєвський, Г.А. Самойлова, Н.А. Селиванова, В.А. Снеткова, М.С. Строгович, В.І. Шіканова, Н.П. Яблокова та інших вчених.

Як вже зазначалося, криміналістична одорологія - одна з нових течій в криміналістиці, і тому існують безліч дискусійних питань. У періодичній пресі й спеціальній літературі продовжується дискусія про основи методу криміналістичної одорології та про можливість процесуального використання результатів кінологічних досліджень. Аргументи опонентів методу стосуються переважно трьох питань:

1) обґрунтованість положень про індивідуальність і достатню стійкість запахової характеристики конкретної людини;
2) можливість використання й роль собак-детекторів у криміналістичній ідентифікації людини по запахових слідах;
3) вірогідність результатів одорологічних досліджень, можливість і форми їхнього процесуального вираження [2, 1].

Прибічники одорологічного методу обґрунтовують свої висновки встановленими наукою фактами щодо стабільності та індивідуальності основного складу запахових речовин, які виділяються людиною, безперервності відділення їх від людини й відносної стійкості шлейфу запахового сліду. Пропонується вилучене з місця події й законсервоване джерело запаху прилучати до матеріалів досудового розслідування як речовий доказ, а після виявлення підозрюваних осіб вилучати в них зразки запаху й проводити перевірку з метою встановлення можливості єдиного джерела походження запахових слідів за допомогою собаки-шукача, фіксуючи хід і результати цих дій в окремих довідках [3, 114].

Єдина причина, через яку сьогодні ускладнене використання запахових слідів як речових доказів - це недостатній розвиток науково обґрунтованих і апробованих інструментальних методик ідентифікації запахових слідів за допомогою технічних засобів, які забезпечують можливість контролю та фіксації ходу досліджень, практичної перевірки достовірності висновків. Відомо, що в будь-якому пізнанні або дослідженні результат буде правильним, істинним, якщо істинним є сам процес дослідження або пізнання.

Запах кожної людини специфічний, як відбиток пальців і генетичний код, він не змінюється протягом всього життя. Різні хімічні сполуки, які виділяє людина, несуть інформацію про те, ким є злочинець, у якому фізіологічному й емоційному стані він перебував у момент здійснення свого злочину. Використання запахових слідів обумовлено рівнем розвитку криміналістичної техніки, наявністю засобів виявлення та фіксації, а також дослідження джерел запахової інформації [4, 56].

Нині в Україні повноцінно функціонує три одорологічні лабораторії – у Вінниці, Житомірі та Миколаєві. Також у ДНДЕКЦ проводиться активна робота щодо створення в Україні єдиного одорологичного центру, конкурентоспроможного як на державному, так і на європейському рівнях.

Інтерес вчених і практиків до одорологичного методу посилює необхідність узагальнення вже накопиченого досвіду, осмислення методологічної бази й процесуальної основи дослідження запахових слідів людини.

На нашу думку, для покращення розвитку одорології необхідно здійснити наступне:

- внести відповідні зміни в чинне законодавство України шляхом прийняття нормативно-правових актів у галузі одорології;
- вдосконалити методику збирання слідів зразків запаху людини, технічних засобів роботи з одорологічними об'єктами та отримання зразків запаху людини, підготовки матеріалів на комісійну одорологічну експертизу;
- створити єдиний одорологічний центр, який би створював умови для проведення повноцінних наукових досліджень, централізованої й кваліфікованої підготовки експертів і собак-детекторів для одорологічних лабораторій, фахівців-кінологів і собак-детекторів для різних напрямків одорологічних досліджень;
- розробити проект типової одорологічної лабораторії, яка була б однаковою у всіх містах;
- визначити кваліфікаційні вимоги й функціональні обов'язки її основних співробітників та іншої документації для організації сучасної одорологічної лабораторії.

Отже, можна зазначити, що наукових перешкод для вдосконалення одорологічних досліджень не існує. Потрібна лише низка відповідних заходів з боку законодавця, а також певні організаційні заходи та створення належної матеріальної бази.

Література

1. Биленчук П.Д. Криминалистическая одорология: понятие, современное состояние, возможности использования [спецкурс] / П.Д. Биленчук, А.Н. Симчук – К.: В&В, 1997, 30 с.
2. Мещеряков С.М. Криміналістичне дослідження запахових слідів людини. – Незалежний інформаційний кінологічний портал. [цит. 2010, 28 січня] / С.М. Мещеряков, І.М. Кондратюк – доступний з: <htpp://pikp.at.ua/publ/dresiruvannja/kriminalistichne_doslidzhennja_zapakhovikh_slidiv_ljudni/2-1—0-41>
3. Експертизи у судовій практиці / За заг. ред. В.Г. Гончаренка - К.: Юрінком Інтер, 2004. – 388 с.
4. Райт Р.Х. Наука о запахах / Р.Х. Райт – М., 1966. – 122 с.

Албул С. В., *к. ю. н., доцент, заступник начальника кафедри ОРД ОДУВС*

ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЧИ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: НОВИЙ КРОК У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Підвищення ефективності боротьби із злочинністю на сучасному етапі, яка набуває професіоналізму, організованості, транснаціоналізації, без сумніву, потребують удосконалення всієї правоохоронної діяльності та її правового забезпечення. Серед багатьох напрямів протидії органів внутрішніх справ організованій злочинній діяльності найбільш дієвим та перспективним, на наш погляд, є виконання спеціального завдання негласними штатними та позаштатними працівниками з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. За своєю сутністю така діяльність може бути визначена як розвідувальна, про що неодноразово наголошували вітчизняні науковці [7, 4-9].

У теперішній час означений напрям протидії злочинності є достатнім чином регламентований нормативно-правовими актами різних рівнів та різних галузей, серед яких слід виокремити Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві», низку відомчих та міжвідомчих нормативних актів, зокрема спільний наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» тощо.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», оперативні підрозділи мають право «викоувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» (п. 8). Для цього їм надано право «мати…негласних штатних та позаштатних працівників» (п. 13) та «використовувати конфіденційне співробітництво» (п. 14) [3]. У свою чергу, в Розділі IV «Заходи щодо забезпечення боротьби з організованою злочинністю» Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» на законодавчому рівні передбачена можливість легендованого введення негласних співробітників в організовані злочинні угруповання. При цьому, оперативним підрозділам надається право використання у боротьбі з організованою злочинністю негласних співробітників (ст. 13) та учасників організованих злочинних угруповань (ст. 14) [4].

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України виконаня спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації відносить до категорії негласних слідчих (розшукових) дій, тобто до різновиду слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України (ст. 272) [2, 125]. Відповідно до ст. 272 КПК України, під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону ви-

конує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником вказаної групи чи злочинної організації, який на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування. Як бачимо, законодавець не розкриває самого поняття «спеціального завдання», а лише вказує на його мету – отримання відомостей, речей і документів, які мають значення для досудового розслідування. При цьому, виконання вказаними особами такого спеціального завдання, як негласна слідча (розшукова) дія, здійснюється на підставі постанови слідчого, погодженої з керівником органу досудового розслідування, або постанови прокурора із збереженням у таємниці достовірних відомостей про особу.

У свою чергу, спільний наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» передбачає, що виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації полягає в організації слідчим і оперативним підрозділом введення уповноваженої ними особи, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, в організовану групу чи злочинну організацію під легендою прикриття для отримання речей і документів, відомостей про її структуру, способи і методи злочинної діяльності, які мають значення для розслідування злочину або злочинів, які вчиняються цими групами [5]. При цьому, тактика здійснення оперативного впровадження негласних працівників для виконання спеціального завдання до організованих груп чи злочинних організацій, регламентується окремими відомчими нормативними актами з грифом обмеженого доступу.

Слід зазначити, що чинний Кримінальний процесуальний кодекс України та, відповідно й міжвідомчий наказ, вперше передбачають встановлення термінів виконання такого завдання – «виконання спеціального завдання не може перевищувати шість місяців, а в разі необхідності строк його виконання продовжується слідчим за погодженням з керівником органу досудового розслідування або прокурором на строк, який не перевищує строку досудового розслідування» [2, 125]. За нашим переконанням, такі обмежання строку виконання спеціального завдання є недоцільним. На практиці – це комплексна спеціальна оперативно-розшукова операція, яку безпосередньо здійснюють штатні негласні працівники. Виконання такого спеціального завдання може бути як тактичним (короткостроковим), так і стратегічним (довгостроковим). Тільки на організацію та підготовку такої потребується час, який може значно перевищувати шестимісячний термін, адже до її здійснення залучається значний потенціал великої кількості спеціалістів – від психологів до гримерів та бутафорів. Потребує ретельного підготування введення негласного працівника до складу організованої групи чи злочинної організації та виведення його після виконання завдання. Слід пам'ятати, що від ретельної підготовки залежить не тільки результативність протидії злочинам, а, насамперед, здоров'я та життя самого оперативного працівника.

Вітчизняний законодавець йде шляхом законодавчого заохочення та визнання соціально позитивною поведінкою виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Про це свідчить той факт, що у чинному Кримінальному кодексі України виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації передбачено як окрема обставина, що виключає злочинність діяння [6, 48-49]. Відповідно до ст. 43 Кримінального кодексу України «не є злочином вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка відповідно до закону виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності» [1]. Особа, яка виконує спеціальне завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, підлягає кримінальній відповідальності лише за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно і поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно і пов'язаного з спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків. Крім того, в разі вчинення особою, яка виконувала спеціальне завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, таких злочинів, вона не може бути засуджена до довічного позбавлення волі, а покарання у виді позбавлення волі не може бути призначено їй на строк, більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин [1]. Примітно, що аналогічні положення містять й відповідні відомчі нормативні акти, що регламентують організаційно-тактичні аспекти виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Аналіз наведених положень чинного законодавства, на наш погляд, свідчить, що існуючий стан правової регламентації виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, хоча і здається, на перший погляд, достатньо повним, але при ретельному ознайомленні виявляється таким, що потребує вдосконалення з урахуванням міжгалузевих зв'язків, кореляції понять та визначень, особливостей організації і тактики правоохоронної діяльності. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що насьогодні нагально необхідними є науково виверені підходи до вирішення завдань, які стоять перед правоохоронними органами, та подальші ґрунтовні дослідження в галузі правового забезпечення своєчасного попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб.

Література

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 05. 04. 2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 01. 11. 2011 р. № 3718-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13. 04. 2012 р. № 4651-VI : за станом на 22. 05. 2012 р. – К. : Алерта, 2012. – 304 с.

3. Про оперативно-розшукову діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 18. 02. 1992 р. № 2135-XII із змін., внес. згідно із Законами України : за станом на 19. 11. 2012 р. № 3412-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю [Електронний ресурс] : закон України від 30. 06. 1993 р. № 3341-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду : за станом на 05. 06. 2011 р. № 3334-17. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.

5. Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [Текст] : наказ Генеральної Прокуратури України, МВС України, СБ України, Міністерства фінансів України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5.

6. Кримінальне право України [Текст] : навч.-метод. посіб. / [С.В. Албул, Д.О. Балабанова, А.А. Березовський та ін.] ; за ред. В.О. Тулякова. – Одеса : Фенікс, 2010. – 456 с.

7. Никифорчук Д.Й. Аналітична робота в оперативно-розшуковій діяльності : навчально-практичний посібн. / Никифорчук Д.Й., Бусол О.Ю., Бірюков Г.М. – К.: НАВС, 2012. – 152 с.

Андрєєв М.Ю., *студент ОДУВС,*
Науковий керівник: ***Косаревська О.В.,*** *доцент кафедри УІТЗ ОВС ОДУВС, к.пед.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОВС

Динаміка розвитку суспільства у XXI столітті почала сягати таких висот, що законодавства держав світу іноді й не можуть простежити за нею та оперативно й кваліфіковано передбачити. Це породжує або прогалини, або колізії в правовій системі.

Держава санкціонує та захищає права й інтереси своїх громадян. Результатом реалізації саме таких владних повноважень певних державних органів і є адміністративні послуги.

Актуальність теми полягає в тому, що паралельно з активною нормотворчою й управлінською діяльністю залишається велика кількість проблем старого законодавства й низький рівень правого та професійного рівня співробітників ОВС, які надають адміністративні послуги, призводить до проблемності або навіть зводить нанівець здатність громадян реалізувати різні права та інтереси.

На нашу думку, сьогодні ще існує певна низка недоліків, які присутні в наданні адміністративних послуг співробітниками ОВС і потребують негайного вирішення.

По-перше, це необґрунтовано великі розміри плати за надання окремих видів послуг. За даними Антимонопольного комітету України, громадяни у 2010 році витратили на дозволи й довідки 20 мільярдів гривень. Аналіз за перше півріччя 2011 року: 805,9 млн. грн. припадає на послуги центральних органів, 9,8 млрд. грн. - місцевих органів. Крім того, ще існують неофіційні платежі, які теж складають значну суму витрат громадян. Так, наприклад, при покупці пластикових тримачів для талонів техогляду водіїв зобов´язували сплачувати 11 грн. при собівартості 90 коп. Загальна сума стягнень за пластикові тримачі склала понад 18 млн. грн. [1].

Зараз держава знову надає змогу державним органам заробляти на громадянах. Постанова Кабміну № 1098 від 26 жовтня 2011 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг» зазначає, що в разі надання послуги, що передбачає видачу бланка або номерного знака, розмір плати за її надання визначається з урахуванням витрат, пов'язаних з придбанням відповідної продукції, а обсяг таких витрат визначає МВС [2].

По-друге, неможливо не зупинитися на проблемі необґрунтовано завищених строків виготовлення документів, неналежного порядку організації процедури узгодження й подачі на розгляд адміністративних служб ОВС необхідних документів громадянам. Слід зазначити, що:

- державні органи встановляють обмеження щодо днів і годин прийому громадян, які, як правило, є незручними для осіб;
- відсутня достатня інформація щодо переліку необхідних документів для отримання адміністративних послуг;
- для того, щоб отримати необхідні документи, особі потрібно відвідувати багато адміністративних установ, які розташовані по всьому населеному пункту, тобто витрачати багато часу. Європа вже давно працює за принципом «єдиного вікна». Іноді європейці й не знають, де саме розташований той або інший адміністративний орган, бо вони отримують усі послуги в одній установі.

По-третє, слід відзначити прогалини в професійній підготовці самих співробітників ОВС та інших державних органів, які забезпечують надання адміністративних послуг населенню. Дуже часто органи, що надають адміністративні послуги, ставляться до особи як до залежної особи, прохача. Некомпетентність, низькій рівень підготовки й культури відбиває намір займатися тим чи іншим видом діяльності або отримувати інші документи.

Таким чином, визначаючи шляхи підвищення якості надання адміністративних послуг органами внутрішніх справ України в сучасних умовах, слід погодитись з думкою Т.О. Булковського, який зазначає наступні пріоритетні напрямки:

– децентралізація в наданні адміністративних послуг громадянам;

– забезпечення конкурентоспроможної оплати праці, сприяння виробленню в працівників мотивації для досягнення кінцевого результату, а не формального дотримання правил;

– розроблення єдиних державних стандартів для надання адміністративних послуг;

– використання сучасних форм і технологій інформування населення про надання адміністративних послуг на певному адміністративно-територіальному рівні з метою спрощення процедури оплати адміністративних послуг;

– чітке розмежування функцій між територіальними органами внутрішніх справ, які безпосередньо надають адміністративні послуги громадянам, і Міністерством внутрішніх справ України [3].

Література:

1. Тімощук В. Плата за адміністративні послуги: «лівий заробіток» влади; «Юридичний вісник України» (електрона версія); назва з екрана; доступ до джерела: http://www.yurincom.com/ua/analytical_information/?id=7772

2. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ та Державної міграційної служби платних послуг; Постанова Кабінету міністрів України; Прийнята від 26.10.2011 (електрона версія); назва з екрана; доступ до джерела: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1098-2011-%D0%BF

3.Булковський Т.О. Шляхи підвищення якості надання адміністративних послуг органами внутрішніх справ України; «Державне управління: удосконалення та розвиток» (електрона версія); назва з екрана; доступ до джерела: http://www.dy.nayka.com.ua/?operation=1&iid=500

Андрущенко К.В., *студентка ОДУВС*
Маркіна Т.Г., *професор кафедри трудового, земельного та екологічного права ОДУВС*

КОНТРАКТ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

В умовах дії жорстких законів ринку успіх і благополуччя підприємств різних форм власності вирішальною мірою залежать від компетентності, кваліфікації і підприємливості кадрового персоналу. Як показує світовий досвід, ця проблема може бути успішно вирішена шляхом створення повноцінного ринку праці, що в юридичному розумінні означає пряме визнання права продажу кожною людиною своєї робочої сили за власним розсудом.

З огляду на зазначене вище виникає необхідність створення правового механізму, за допомогою якого можна було б усунути економічні, юридичні та організаційні обмеження, що перешкоджають вільному продажу громадянами своєї робочої сили (як товару на ринку праці) роботодавцю на найбільш вигідних умовах. Складовою частиною такого механізму є контрактна система наймання працівників. Як нова форма регулювання трудових правовідносин контракт передбачає більшу гнучкість в умовах наймання працівників, режиму їх трудової діяльності та її оплати.

Вказана вище властивість контракту обумовлює до нього постійну увагу, що визначає актуальність та обумовлює обрання теми, пов’язаної з дослідженням цієї особливої форми трудового договору.

Потрібно підкреслити, що вивченню питань застосування контрактної форми трудового договору відводять окреме місце у своїх працях такі відомі українські фахівці, як: Прокопенко В.І., Стичинський Б.С., Зуб І.В., Ротань В.Г., Бущенко П.А., Карпенко О.І., Пилипенко П.Д. та ін.

Контракт (від лат. contractus) — угода, що має законну силу, між двома і більше сторонами про вчинення чи невчинення певних дій. Контракт є синонімом поняття «договір», що застосовується в цивільних, господарських, сімейних та трудових відносинах.

Трудовий договір виступає в ролі юридичного факту, що породжує трудові правовідносини. Трудовий договір визначається, як угода між робітником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, або з фізичною особою, згідно якої робітник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, із підпорядкуванням внутрішньому трудовому розпорядку, а власник або фізична особа зобов'язується виплачувати робітнику заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Є підстави вважати, що саме у такому визначенні законодавцю не вдалося уникнути традиційних соціалістичних підходів щодо розуміння форм власності та підприємництва, через що у визначенні фігурують фактично неіснуючі власники підприємств, установ і організацій, замість того, аби раз і назавжди визначитися з проблемою юридичного оформлення використання найманої праці. [1]

Контракт у трудовому праві за юридичною природою — це угода про працю; від звичайного трудового договору відрізняється тим, що:

— завжди укладається в письмовій формі;

— у ньому можуть установлюватися додаткові (крім тих, які зазначені в трудовому законодавстві) підстави щодо його розірвання;

— зазвичай має строковий характер;

— при його розірванні можливе й відшкодування моральної шкоди;

— сфера його застосування визначається законами України.

Особливість контракту в його спеціальному цільовому призначенні як регулятора трудових відносин на ринку праці й робочої сили. [4]

Як особлива форма трудового договору, контракт регулює не лише трудові, а й тісно пов’язані з ними інші суспільні відносини — соціально-побутові та економічні. Таким чином, порівняно з традиційним трудовим договором контракт охоплює ширше коло правовідносин.

Упровадження контрактної форми в трудових правовідносинах обумовлено прагненням роботодавців залучати до роботи найкваліфікованіших і творчо найактивніших працівників, а також захищати більшою мірою проти законодавства власні інтереси. Ця форма трудового договору дає можливість раціональніше регулювати чисельність та якісний склад персоналу, поліпшувати структуру зайнятості, в разі потреби додатково залучати кваліфікованих працівників зі сторони. [3]

Перевага контракту перед звичайним трудовим договором полягає в тому, що контракт дає змогу максимально індивідуалізувати кожну конкретну угоду про працю, наповнити її специфічним змістом: детально регламентувати права та обов'язки сторін, режим праці й відпочинку, соціально-побутові умови, форму й розмір винагороди за роботу та інші додаткові умови.

Від контрактів слід відрізняти трудові договори, при укладенні яких законодавством передбачено обов'язкову письмову форму хоч би вони й передбачали термін дії, права, обов'язки і навіть відповідальність сторін. Зокрема, не поширюється правовий режим контракту на укладений в письмовій формі трудовий договір з працівниками, діяльність яких пов'язана з державною таємницею.

Трудовий контракт, як і трудовий договір, — це вольовий двосторонній акт, угода двох суб'єктів, спрямована на виникнення трудових відносин. Відповідно до частини першої статті 21 КЗпП сторонами трудового договору, а отже, і контракту є працівник і роботодавець.

Таким чином, однією стороною всіх видів трудових договорів незмінно виступає громадянин, що реалізує своє право на працю укладанням договору (ст. 2 КЗпП) і набуває статусу працівника. Працівник повинен особисто виконувати покладені на себе трудові обов'язки. Їх не можна здійснювати через представника.

Другою стороною трудового контракту є роботодавець. Згідно зі статтею 21 КЗпП — це власник підприємства чи уповноважений ним орган або фізична особа. Працівник укладає трудовий контракт з власником тоді, коли власник безпосередньо управляє своїм майном. На укладення трудових договорів (контрактів) власник підприємства може уповноважувати відповідний орган. Скажімо, таким органом, уповноваженим державою як власником, є відповідний центральний орган виконавчої влади (міністерство, відомство), який укладає трудові контракти з керівниками підпорядкованих цьому органові підприємств. В інших випадках роботодавцем, а отже стороною контракту виступає саме підприємство, а керівник підприємства, укладаючи трудові договори (контракти) з працівниками цього підприємства, є лише його представником та діє від його імені. [2]

Сьогодні контракт набув широко застосування у трудових відносинах в Україні, що підтверджується значним колом нормативних актів, які передбачають можливість використання цієї особливої форми трудового договору.

Нині контрактна форма трудового договору широко застосовується на підприємствах і в організаціях різних форм власності, в тому числі у закладах освіти, науково-дослідних інститутах, засобах масової інформації. Найбільш ефективно вона використовується на спільних підприємствах з участю іноземного капіталу.

Контракт є головним регулятором правовідносин, що складаються на ринку праці. Його роль визначається тим, що він є основною формою залучення до праці і розподілу робочої сили в системі підприємств і організацій, які функціонують на базі всіх форм власності. Контракт підвищує взаємну відповідальність роботодавця і працівника, дозволяє поставити оплату праці в залежність від її результатів. Водночас він являє собою найважливішу форму реалізації громадянами їх конституційного права на працю та забезпечення його гарантій, а також на вільний вибір виду зайнятості. Контракт спрямований на здійснення ефективної кадрової політики; забезпечення умов для прояву працівником ініціативи і самостійності з урахуванням його індивідуальних здібностей і професійних навичок; правову і соціальну захищеність працівника.

Література:

1. Прокопенко В.І. Трудове право: Курс лекцій. – К., 1996. 135 с.
2. Бойко М. Спецвипуск журналу "Довідник кадровика", №3, 2008 ("Трудові договори та їх оформлення") 36 с.
3. Хусточкін О. Контракт у трудовому праві України (законодавство і практика його застосування)//Право України. - 2004. - № 5-6. - 78 с.
4. Луценко А.С. Правовое регулирование контрактной формы трудового договора. - Донецьк: Сталкер, 1999.- 69 с.

Аносєнков А.А., *професор кафедри АП та АД ОВС ОДУВС*

МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Негативні зміни криміногенної обстановки, що спостерігаються в Україні обумовлені цілою низкою факторів. Зокрема, невпорядкованість міграційних процесів, вплив закордонного криміногенного елементу, окремих фінансово-промислових груп, зацікавлених у дестабілізації в нашій країні, ослаблення в силу причин об'єктивного і суб'єктивного характеру контролю за в'їздом і перебуванням на території України іноземців та осіб без громадянства, зокрема, держав ближнього зарубіжжя, змушують сконцентрувати увагу на ролі міграційної та реєстраційної системи у розв'язанні проблемних питань щодо зміни криміногенної обстановки.

Відсутність візового режиму в'їзду та виїзду з України громадян цілого ряду держав, обладнаних кордонів, відкрило широкі можливості для проникнення на територію України кримінальних та інших асоціальних елементів із зарубіжних країн. Ослаблення ж паспортно-візового режиму призвело до безконтрольності проживання таких осіб, що сприяло їх подальшій криміналізації.

Необхідно підкреслити, що іноземці та осо би без громадянства все частіше вчиняють на теренах України різного роду правопорушення і злочини, у тому числі створюють нові або вступають у вже існуючі організовані злочинні групи. Спостерігається підвищений інтерес міжнародних злочинних угрупувань до переміщення своєї діяльності на територію України та освоєнню тут високорентабельних сфер кримінального бізнесу. Особливе значення має питання незаконного проникнення на нашу територію іноземців та осіб без громадянства. Ослаблення прикордонного контролю і паспортного режиму створюють для цього сприятливі умови. [4] З метою захисту правопорядку, збереження існуючого рівня соціальної заможності й економічного добробуту своїх громадян, у багатьох країнах вдалися до превентивних адміністративно-правових заходів щодо обмеження в ' їзду і перебування небажаних іноземців. Це спонукало осіб, що не мали підстав

або можливостей для легальної міграції, до пошуку нових каналів нелегального пересування і країн з сприятливими для цього умовами. Серед таких держав опинилась і Україна. Тривала відірваність від загальносвітового досвіду, зачатковий розвиток засад міграційного права, повільне становлення відповідних державних і недержавних інституцій і, як наслідок, неспроможність ефективно протидіяти порушенням міграційних та реєстраційних правил – все це ставить перед юридичною наукою і правоохоронною практикою невідкладне завдання всебічного вивчення міграційних процесів і явищ, формування ефективних організаційно-правових засобів протидії зазначеним порушенням.

В правозастосовної практиці в структурі нелегальної міграції виокремлюють чотири основні категорії:

- особи, що в'їжджають в країну нелегально без документів, а також іноземці, у яких заявлена мета в'їзду не відповідає їхнім намірам;
- іноземні громадяни, які навчалися в країні або працювали, проте після завершення термінів навчання або праці не повернулись на батьківщину;
- транзитні мігранти, які мають намір виїхати в країни Заходу;
- біженці, які уникають виїзду з країни після отримання відмови від притулку.

Імміграція тягне за собою низку негативних наслідків, які містять пряму загрозу національній безпеці, зокрема:

- зниження життєвих стандартів та якості життя приймаючої країни;
- зростання безробіття серед населення приймаючої країни;
- відплив грошових коштів в країни походження мігрантів.
- посилення залежності національної економіки від трудових ресурсів інших держав, розмивання національного трудового потенціалу;
- посилення тиску на державну сферу соціальних послуг та комунальний сектор;
- зменшення питомої ваги власних громадян в структурі економічно й суспільно-політично активного населення, формування автономних співтовариств зі своїми субкультурою й звичаями;
- посилення зовнішнього соціокультурного впливу на українське суспільство, що підвищує ризик його фактичної деукраїнізації;
- насичення нелегальними іммігрантами тіньового сектора економіки (за даними МОМ, частка іммігрантів в чисельності зайнятих в тіньовій економіці України складає 75%);
- поширення, насамперед – в середовищі нелегальних мігрантів, кримінальних відносин, що, у свою чергу, може живити ксенофобські настрої серед частини представників титульної нації.[2]

Відтак загальний позитивний ефект від імміграційних процесів може бути підвищений за умов скорочення масштабів нелегальної міграції, збільшення припливу в Україну легальних трудових мігрантів, легалізації нелегальних мігрантів, які виявляють добровільне бажання вийти з «тіні» й одержати право на проживання та працевлаштування. Це потребуватиме суттєвого удосконалення міграційної політики:

1. Необхідно розробити цілісну міграційну політику та створити механізми її реалізації**.** В умовах демографічної кризи й міграційного відпливу населення, які можуть стати факторами, що гальмують економічний розвиток, Україні необхідна міграційна стратегія, спрямована на збереження й поповнення людських ресурсів. Першочерговим заходом має стати створення державної програми регулювання процесів міграції. Причому міграційна політика має розглядатися як елемент довгострокової програми розвитку країни. Основні цілі програми повинні полягати в скороченні еміграції, стимулюванні повернення емігрантів на батьківщину, насамперед тих, хто виїхав тимчасово із цілями працевлаштування, а також у сприянні поверненню вихідців з України і їхніх нащадків.[3]

2. Укласти домовленості з державами, які мають з Україною спільний кордон, щодо режиму спрощеного перетину кордону та механізму *легального* працевлаштування громадян на підприємствах у прикордонних областях.
(15 областей України мають статус прикордонних). Забезпечити обмін відомостями щодо вакансій на підприємствах прикордонних районів сусідніх країн.

3. З метою спрощення бюрократичних обмежень розробити систему заходів щодо спрощення процедури реєстрації іноземців, запровадження системи обміну даними між державними інституціями, які беруть участь в регулюванні міграційних процесів.

4. З метою захисту українського ринку праці, запобігання соціально-трудовому демпінгу та поліпшення структури трудової імміграції необхідно:

- розробити програму заходів щодо заохочення повернення в Україну етнічних українців, а також уродженців України та їх нащадків;
- розробити засади та механізми натуралізаційної процедури, щодо іммігрантів в Україну, які гарантували б їх наступну інтеграцію в суспільство;
- впроваджувати обмеження на в'їзд небажаних мігрантів, в тому числі – з використанням російського досвіду квотування працевлаштування іноземців, диференційовано за регіонам та секторами економіки.

Література

1. Вишневська О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика // Статистика України. – 2008. – №2. – с. 87-91.

2. Зуй М.М. Особливості сучасних міграційних процесів // Формування ринкової економіки: Зб.наук.пр. - К.: КНЕУ - 2008. - С. 94 - 97.

3. Малютін І.А. Трудова міграція з України: тенденції розвитку // Зовнішня торгівля. – 2008. - №2. – с. 97-102.

4. Нітова М. А. Особливості міграції населення України // www.rusnauka.com.

5. Пирожков С., Малиновская Е., Хомра А. Внешние трудовые миграции в Украине: социально-экономический аспект: Монография. - К.: НИПМБ, 2003. - 134 с.

***Антонюк І. Л.**, студентка ОДУВС,*
*Науковий керівник: **Маковій В.П.,** начальник кафедри цивільного права та процесу ОДУВС, к.ю.н., доцент*

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПІДСУДНОСТІ: НАДБАННЯ МИНУЛОГО ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО

Становлення інституту підсудності було започатковано в той період часу, коли розвиток юридичного життя потребував необхідності в диференціації судів на вищі та нижчі, на суди окремих територій і суди окремих соціальних груп. Щодо цієї проблематики слід зауважити, що наукові дослідження в цій сфері проводяться не в повному обсязі, однак наявні окремі судження при розгляді інших суміжних питань. Про це свідчать праці В.В. Комарова, М.І. Штефана, С.С. Бичкової, С.Я. Фурси та інших науковців.

Незважаючи на це, дослідження інституту підсудності, що пройшов певні етапи свого розвитку, дає основу для нового погляду на проблеми визначення поняття підсудності та її видів. Необхідно також відзначити те, що аналізуючи минуле стосовно формування інституту підсудності, можна буде зробити висновок, які нормативні положення збереглися до цього часу і які заходи необхідно здійснити для подальшого удосконалення цієї інституції.

Термін «підсудність» став уперше вживатися в Соборному Уложенні 1649 р., де він був пов'язаний з предметом справи. Це звичайно ж не було новелою в буквальному її розумінні, зв'язок підсудності й предмета справи визнавався й до того часу, проте в Уложенні законодавче закріплення терміна з'явилося вперше. Наприклад, підсудність могла бути визначена: 1) місцем проживання особи, під яким розумілося місце, де особа приписана, тобто записана в книгах міських і дворянських; 2) званням особи, що припускало розгляд справи лише за участю в ній осіб, які мають військові звання; 3) родом справ, якими займалась особа [1, 60].

Новий етап розвитку у сфері правосуддя настав після прийняття в другій половині 19 ст. судових статутів Олександра II. Прописуючи в Статуті цивільного судочинства правила підсудності, було визначено, що це питання повинно вирішуватися виключно за допомогою двох критеріїв: заявленої в позовному проханні ціни позову й роду справи. Зокрема, у загальних судових установленнях діяли правила загальної та особливої підсудності. Сутність загальної підсудності характеризується тим, що позови подавалися за місцем проживання відповідача, під яким розумілося місце, де відповідач відповідно до свого майна, заняття, служби військової або цивільної, мав осілість і домашнє улаштування [2, 35]. Потрібно наголосити, що положення, які були прописані в Уложенні, знайшли своє закріплення в ст. 109 Цивільного процесуального кодексу України.

Найбільш радикальних змін судова система, і відповідно до неї інститут підсудності, зазнали після Жовтневої революції. Основним аспектом розвитку підсудності в радянський період було систематичне розширення кола підсудних народному суду справ. Події 1917 року ознаменувалися тим, що вони мали велике значення й наслідки закріплення інституту підсудності. Декрет про суд № 1 ліквідував усе, що було закріплено в минулому, і заснував місцеві народні суди.

Дивлячись на це, не можна не наголосити на тому, що підсудність справ залежно від інтересу держави змінювалась і ці зміни відбувалися шляхом вилучення справ з інстанції місцевих судів і направлення на розгляд вищого або спеціального суду. Ці дані слід використовувати як головний критерій при історико–правовому дослідженні підсудності. Такий підхід яскраво підкреслює історичну й політичну сутність підсудності.

Цивільне процесуальне законодавство Радянського Союзу також оперувало терміном «підсудність». Частіше всього його використовували, щоб зазначити й розмежувати повноваження різних органів державної влади стосовно розгляду й вирішення спірних юридичних справ.

Після кодифікації цивільного процесуального законодавства в 50-60–х роках були прийняті Основи цивільного судочинства Союзу РСР і союзних республік, а потім і ЦПК союзних республік. ЦПК 1963 р. присвятив підвідомчості главу 3 у розділі 1 « Загальні положення» , а підсудності – главу 15 у розділі 3 «Провадження справ у суді першої інстанції».

Сучасне право України успадкувало основні правила підсудності радянського періоду. Але в процесі проведення судово–правових реформ були внесені значні зміни в законодавство, у результаті чого виникли нові спірні питання повноважень і компетенції органів судової влади. Запровадження сучасної судової системи потребує відповідних змін у процесуальному законодавстві, насамперед щодо питання визначення підсудності.

У 2004 р. був прийнятий новий ЦПК, в якому також передбачені глави, присвячені інститутам цивільної юрисдикції та підсудності, що свідчить про самостійне значення цих інститутів. Між тим ЦПК не дає визначення підсудності [3, 156].

Підводячи підсумок в аналізі законодавства минулого часу й теперішнього, сутність інституту підсудності як тоді, так і тепер має вирішальне значення в процесі здійснення судочинства. Підтвердженням цього є наведені історичні факти, в яких можна простежити те, що інститут підсудності є важелем регулювання відносин між суспільством і державою, шляхом введення надзвичайних судів, військових інстанцій. Протягом всієї історії різним суспільним формаціям був властивий розподіл компетенції й повноважень судів, залежно від особливостей конкретної категорії справ. Спеціалізація судів брала до уваги як предметні, так і персональні ознаки підсудності.

Досліджуючи підсудність як історичне явище, можна простежити, що залежно від соціальних, економічних, політичних змін у суспільстві паралельно відбувалися зміни в організації судової системи й тим самим змінювались правила підсудності. Наше законодавство беззаперечно увібрало в себе здобутки минулого стосовно сутності інституту підсудності. Так, з плином часу зміни відбулись і значно радикальні, але все ж таки основа і фундамент були закладені значно раніше.

Література:

1. Михайлов М.М. История образования и развития системы российского гражданского судопроизводства до Уложения 1649 года. – СПб.:Тип. Карла Крайя, 1848. – 134 с.
2. Гражданское процессуальное право Украинской ССР: Уч. пособие. – К.: Вища школа, 1989. – 320 с.
3. Штефан М.Й. Цивільний процес: підручник для юрид. спеціальностей вищих закладів освіти: - К.: Ін Юре. – 1997. – 608 с.

***Бадюк М.О.**, курсант ОДУВС*

*Науковий керівник: **Кубаєнко А.В**., викладач кафедри юридичної психології та педагогіки ОДУВС, к.ю.н.*

ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА ОВС

Соціальні відхилення відіграють у суспільстві двоїсту, суперечливу роль. Вони, з одного боку, представляють загрозу стабільності суспільства - з іншого, підтримують цю стабільність. Успішне функціонування соціальних структур можна вважати ефективним, тільки якщо забезпечений соціальний порядок і передбачувана поведінка членів суспільства.

У цьому ключі необхідно відзначити, що професійна деформація особистості як одна з форм соціальних деформацій особистості представляє особливий інтерес, у зв'язку з тим, що її різновид професійна деформація особистості працівника органу внутрішніх справ виступає загрозою соціальному порядку і є однією з актуальних проблем в сучасному українському суспільстві.

Ця проблема залишається актуальною і недостатньо розробленою, періодично з'являючись у фокусі уваги дослідників. Ще древні філософи писали про вплив професії на людину, але особливо часто ця проблема обговорювалася в кінці XIX - поч. XX в., коли від філософії відокремилися основні галузі науки зі своїми предметами досліджень, понятійним і термінологічними апаратами, засобами пізнання навколишнього світу.

Багато авторів доходять висновку, що «безпечних професій не існує, в кожній з них, на вигляд дуже благополучної, існують чинники, що завдають шкоди здоров'ю. Іншими словами, кожному роду занять, професій і спеціальності відповідає, по-перше, свій набір шкідливих факторів, специфічний для даної області; по-друге, свій склад, букет профзахворювань. Професія наукового співробітника або бухгалтера, які мають, на перший погляд, здорові умови праці, веде до гіподинамії» [1, с. 169].

У цьому ключі не можна не погодитися з тим, що предмет професійної діяльності виступає фактором деформації свідомості особистості. «Свідомість завжди є усвідомленим буттям. Свідомість предмета визначається через своє ставлення до предмета свідомості. Воно формується в процесі суспільної практики. Опосередкування свідомості предмета - це реальна діалектика історичного розвитку людини. У продуктах людської (...) діяльності свідомість не тільки проявляється, через них воно і формується» [2, с. 172]. Саме предмет, об'єкт, над яким працює людина, в основному і визначає зміст свідомості, і формує його. Всі внутрішні суб'єктивні переживання під час акту діяльності в робочий час обов'язково повинні бути тісно пов'язані з предметом праці, з об'єктом, над яким суб'єкт трудиться, який перетворює.

У феномені професійної деформації знаходить своє відображення фундаментальний принцип психології - принцип нерозривної єдності свідомості, особистості та діяльності. Саме соціальна діяльність людини є стрижнева, ведуча характеристика особистості. Трудова діяльність, професія і формує особистість, і накладає свій відбиток на її особливості.

Під джерелами професійної деформації розуміються ті підстави, спираючись на які можна пояснити сутність даного феномена і згодом керувати ним. Багато в чому пошук причин будь-якого явища залежить від вибору наукового підходу, тієї чи іншої теорії, концептуальної схеми, за допомогою яких дослідник намагається розібратися в подіях. Вибір певного розумового засобу: поняття, категорії або теорії - є вихідним пунктом, в чому обумовлює пошук і знаходження причини [3, с. 23].

Зазначимо групи факторів, що детермінують професійні деструкції:

- об'єктивні, пов'язані з соціально-професійним середовищем (соціально-економічна ситуація, імідж і характер професії, професійно-просторова середу);
- суб'єктивні, зумовлені особливостями особистості і характером професійних взаємин;
- об'єктивно-суб'єктивні, породжувані системою і організацією професійного процесу, якістю управління, професіоналізмом керівників [4, с. 153-157].

Е.Ф. Зеєр наводить таку класифікацію рівнів професійних деструкцій:

Загальнопрофесійні деструкції, типові для працівників конкретної професії. Наприклад, для лікарів - синдром «жалісливої втоми» (емоційна індиферентність до страждань хворих); для працівників правоохоронних органів - синдром «асоціальної перпеції» (коли кожен сприймається як потенційний порушник); для керівників - синдром «вседозволеності» (порушення професійних та етичних норм, прагнення маніпулювати підлеглими).

Спеціальні професійні деструкції, які виникають у процесі спеціалізації. Наприклад, в юридичних та правозахисних професіях: у слідчого - правова підозрілість; у оперативного працівника - актуальна агресивність; у адвоката - професійна спритність. У медичних професіях: у терапевтів - прагнення ставити «загрозливі» діагнози; у хірургів - цинізм; у медсестер - черствість і байдужість.

Професійно-типологічні деструкції, обумовлені накладенням індивідуально-психологічних особливостей особистості на психологічну структуру професійної діяльності. В результаті - складаються професійно та особистісно зумовлені комплекси:

- деформації професійної спрямованості особистості (спотворення мотивів діяльності, перебудова ціннісних орієнтацій, песимізм, скептичне ставлення до нововведень);

- деформації, що розвиваються на основі яких-небудь здібностей - організаторських, комунікативних, інтелектуальних та ін. (комплекс переваги, гіпертрофований рівень домагань);

- деформації, зумовлені особливостями характеру (рольова експансія, владолюбство, «посадова інтервенція», домінантність, індиферентність). Все це може проявлятися в самих різних професіях.

Індивідуальні деформації, зумовлені особливостями працівників найрізноманітніших професій, коли окремі професійно важливі якості, як втім, і небажані якості, надмірно розвиваються, що призводить до виникнення сверхякостей, або акцентуацій. Наприклад: надмірну відповідальність, гіперактивність, трудовий фанатизм, професійний ентузіазм, нав'язлива педантичність та ін. [1, с. 171].

Професійна деформація особистості працівника ОВС - це зміна психологічних і соціально-психологічних особливостей особистості працівника ОВС в негативну сторону, що відбувається, в першу чергу, під впливом специфіки професійної діяльності та інших суб'єктивних факторів.Професійна деформація виникає у моральній, інтелектуальної, емоційної сферах і проявляється у професійних діях [2, с. 185].

У моральній сфері професійна деформація особистості проявляється як втрата уявлення про громадянський сенс своєї роботи, притуплення професійного обов'язку, зростання егоцентризму і егоїзму, як наслідок - формальний підхід до роботи або використання професійної діяльності для досягнення особистих вузькоегоїстичних цілей.

В інтелектуальній сфері - притуплення здатності до самостійного мислення та прийняття рішень, втрата здібностей до самостійного навчання, труднощі з прийняттям рішень у нестандартній ситуації, схильність до шаблону і догматизму, завищена оцінка своїх знань і здібностей.

В емоційній сфері - "огрубіння почуттів", звуження емоційної сфери особистості, ослаблення здатності контролювати і регулювати свої емоції і почуття, розвиток відчуття внутрішньої емоційної неврівноваженості, конфліктність.

У професійній сфері - звуження кола професійних знань, умінь, навичок, стереотипність професійних дій, завищена оцінка особистого професійного досвіду і ролі власних дій у вирішенні спільних професійних завдань, прагнення уникнути відповідальності, тяга до дріб'язкової регламентації своїх дій з боку керівництва, підміна професійної діяльності складанням різного роду паперів, формальне ставлення до колег, перебільшена увага до зовнішньої атрибутики (особливо атрибутиці влади).

Професійна деформація особистості тут представляє собою комплекс специфічних, взаємопов'язаних змін у її структурі, що виникають в результаті виконання правоохоронної діяльності як основної професії.

Таким чином, професійна деформація особистості являє собою форму соціального відхилення, що володіє деструктивними проявами і обумовлену низкою різноманітних факторів. Вивчення особистості в умовах професійної діяльності стає все більш актуальним напрямком психологічної науки, оскільки зміст трансформаційних процесів в українському суспільстві багато в чому залежить від людського фактору, характеру взаємодії особистості і суспільства, стабільності і змісту функцій соціальних інститутів і спільнот, ціннісних пріоритетів і орієнтирів у індивідуальному та масовій свідомості. Принцип єдності свідомості, діяльності й особистості підтверджує той факт, що, з одного боку, професійна діяльність сприяє формуванню професійно важливих якостей особистості, а з іншого - вона несе в собі великий потенціал особистісних порушень. У тому числі це стосується і працівників правоохоронних органів.

Література:

1. Стригуненко Ю.В. Профессионально-нравственная деформация личности сотрудника ОВД как девиантогенный фактор / Ю.В. Стригуненко // Историческая и социально-образовательная мысль. - 2012. - № 4. - С. 169-172.

2. Караваев А.Ф. Профессиональная деформация личности / Караваев А.Ф.// Право и образование. - 2005. - № 3. - С. 172-187.

3. Безносов С.П. Теоретические основы изучения профессиональной деформации личности. - СПб., 1995. – 330 с.

4. Зеер Э.Ф. Психология профессий: Учебное пособие для студентов вузов.— 2-е изд., перераб., доп. — М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003.— 336 с.

Бадюк М.О., Стах Р.М., *курсанти ОДУВС*
Науковий керівник: ***Косаревська О.В.,*** *доцент кафедри УІТЗ ОВС ОДУВС, к.пед.н., доцент*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

Як показують сучасні дослідження провідних кримінологів, психологів, педагогів, практичних працівників ОВС на транспорті, що відбито в роботах С.П. Коталайчука, В.Г. Папок, О.В. Іванової, М.Л. Головко, А.І. Долгової, В.Ф. Мороз, М.С. Таганцева, О.В. Косаревської, О.І. Чернишева та багатьох інш., проблема профілактики правопорушень серед неповнолітніх по запобіганню злочинів на об'єктах залізничного транспорту займає самостійну площину в боротьбі зі злочинністю, оскільки одна третина всіх злочинів на об'єктах транспорту припадає на неповнолітніх.

Вивчення практичного досвіду діяльності транспортної міліції на Одеській залізниці та наукових досліджень С.В. Карташова, С.В. Продайка, С.О. Баранова, О.О. Юхно дає підставу наголосити, що основними видами злочинів серед неповнолітніх є: розкрадання державного майна - вантажів з рухомого складу; пошкодження верхньої будівлі колії; биття скла в поїздах; розкомплектування засобів сигналізації, зв'язку, автоматики й телемеханіки; накладання сторонніх предметів на колію; крадіжки приватного майна пасажирів.

Тому, на нашу думку, найбільш актуальними є наступні проблемні питання.

1. Проблема забезпечення належного громадського порядку та громадської безпеки на території, що обслуговується підрозділами транспортної міліції, на нашу думку, повинна вирішуватись в таких аспектах.

1.1 Протидія бездоглядності й безпритульності неповнолітніх. Проблему "мандрівників" у залізничному транспорті створюють діти, які втекли з дому або самовільно залишили дитячі установи, займаючись бродяжництвом і жебракуванням, дрібними крадіжками, дрібним хуліганством. Цьому негативному явищу сприяють наступні фактори:

- проблеми виховання в сім'ях (від'їзди батьків на заробітки, невиконання обов'язків батьками, які ведуть аморальний спосіб життя тощо);
- прорахунки в організації несення служби інспекторським складом патрульної служби підрозділів транспортної міліції по запобіганню «дитячих розваг» на об'єктах залізниці, які містять характер хуліганських дій, що можуть потягти за собою непередбачувані наслідки з людськими жертвами [3, 117-119].

1.2 Відокремлення самостійного суб'єкта профілактики – неповнолітніх правопорушників з особливими потребами. Як свідчать дослідження В.В. Баранова, В.В. Безпалька, О.В. Когана, Л.В. Кондрашової, Н.Г. Обухова, О.В. Федькова та ін., окремого розгляду потребує неправомірна поведінка молоді з вадами слуху як самостійного суб'єкта індивідуальної профілактики. Основними видами злочину серед глухих на об'єктах залізничного транспорту є: розповсюдження порнографічної продукції, хуліганство, крадіжки [3, 88; 231-232].

У контексті цього набуває значення проблема якісно нової фахової підготовки співробітників КМСД ОВС на транспорті, яка повинна грунтуватись на обізнаності специфічної методики й технології виховної роботи з неповнолітніми цієї категорії, орієнтованої на передбачення обмеженості неповнолітніх правопорушників з вадами слуху в здібності реагувати на певні заходи індивідуальної та загальної профілактики [2, 96].

2. Протидія злочинам, пов'язаним з розкраданням приватного майна громадян і вантажів. На підставі наукових досліджень Н.Н. Баранова, В.С. Бутенко, А.Б. Утевського та інш. наведемо основні дійові напрямки профілактики.

2.1. Налагодження взаємозв'язку з громадянами, які мешкають на території обслуговування транспортної міліції, в отриманні інформації стосовно оточення неповнолітніх, які схильні до протиправної поведінки, недоліків у сімейному вихованні тощо, яка буде доцільною при розкритті фактів злочинів органами досудового слідства, профілактичній діяльності КМСД і дільничних територіальних органів міліції.

2.2. У межах професійної підготовки особового складу впровадження сумісних практичних занять із залученням спеціальних груп ВОХР і транспортної міліції з безпосереднім виїздом на об'єкти зберігання вантажів на лінійних станціях, вантажних дворах, контейнерних терміналах та інших місцях обслуговування вантажів [3, 35-37].

2.3. У межах загальної профілактики слід запровадити проведення постійних тематичних лекцій-попереджень за допомогою засобів зв'язку в залізничних потягах, направлених на профілактику крадіжок багажу й іншого приватного майна громадян, які користуються послугами залізничного транспорту.

3. Організація взаємодії підрозділів ОВС на транспорті з установами, що опікуються проблемами неповнолітніх, громадськістю, ЗМІ, підприємствами та установами транспортної галузі, за рахунок організації загальної та індивідуальної профілактики серед неповнолітніх і оточуючого їх середовища, спрямованої на:

3.1. Встановлення психологічного контакту з цивільним населенням на підставі обов'язкової довіри, з метою одержання необхідної для профілактичної роботи інформації;

3.2. Використання новітніх форм загальної профілактики шляхом підготовки презентаційної відеоінформації стосовно результативності діяльності підрозділів КМСД ОВС на транспорті в боротьбі зі злочинністю, з метою формування позитивного іміджу української міліції серед населення.

4. Проблема удосконалення фахової підготовки кадрів для підрозділів транспортної міліції складається з таких напрямків.

4.1. З організації навчального процесу у ВНЗ системи МВС з підготовки фахівців транспортної міліції, за рахунок:

- надання курсантам поряд з базовою теоретичною юридичною підготовкою також: психологічної, тактико-спеціальної, фізичної та інформаційної підготовки, впровадження сучасних педагогічних методик навчання;
- залучення курсантів до профілактичної роботи серед учнівської молоді, у рамках позааудиторної правовиховної роботи по запобіганню правопорушенням і злочинам на об'єктах транспорту [3, 242-244].

4.2. З організації професійної підготовки особового складу підрозділів ОВС на транспорті за рахунок оновлення форм і методів організації професійної підготовки кадровими апаратами практичних підрозділів транспортної міліції, з метою підвищення майстерності й професіональної обізнаності в правозастосовній діяльності та розкритті злочинів, що здійснюються на об'єктах транспорту неповнолітніми.

Література:

1. Закон України «Про міліцію» від 20.12.1990 № 565, зі змінами та доповненнями, станом на 01.01.2013 року.
2. Система спеціального диференційованого методико – педагогічного впливу на дітей з порушеннями слуху як умова їх інтеграції. – Кн. І / В.М. Малій. – Одеса: Астропринт, 2006. – С. 96.
3. «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті», міжнародна науково-практична конференція (2012; Одеса) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті» 14 грудня 2012 року – Одеса : ОДУВС, 2012. – 326 с.

Баліцька Є., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Дрішлюк В.І.,*** *к.ю.н., доцент*

ВИКЛЮЧЕННЯ З ПОВНОГО ТОВАРИСТВА ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН

На сучасному етапі соціально-економічних перетворень в Україні важливим державним завданням є забезпечення незворотності трансформаційних процесів, зокрема за допомогою осмислення місця й ролі корпоративних прав в економічному розвитку країни, визначення сутності й змісту державної політики у сфері корпоративних відносин, створення механізмів впливу на процеси формування правового середовища, зокрема належних умов для захисту й здійснення прав суб'єктів корпоративних прав як одної з основних передумов розбудови вітчизняної економіки, створення дієвої системи державного контролю за дотриманням законодавства про захист корпоративних прав.

У сфері діяльності господарських товариств, корпоративні відносини виникають на підставі конституційних норм, які закріплюють право на результати інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 54 Конституції України) та право на підприємницьку діяльність (ст. 42 Конституції України) [1].

Згідно з ч. 1 ст. 167 Господарського кодексу України [2], корпоративні права – це права особи, частка якої визначається в статутному фонді (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) цієї організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом і статутними документами.

Про можливість виключення йдеться в ч. 3 ст. 100 ЦК України [3]: учасник товариства у випадках та в порядку, встановлених установчими документами або законом, може бути виключений з товариства.

Незважаючи на те, що виключення – це процес, який пов'язаний з істотним порушенням інтересів учасників, українським законодавством він врегульований недостатньо, що призводить до порушення прав учасників, яких необґрунтовано виключають, інтересів товариств, нестабільності складу учасників.

Виключення є формою корпоративної відповідальності учасника перед товариством і за своєю правовою сутністю є дією товариства, спрямованою на одностороннє припинення корпоративних правовідносин за невиконання учасником корпоративних обов'язків. Для порівняння, виключення учасника з товариства з обмеженою відповідальністю в Російській Федерації тлумачиться як зміна умов відповідного установчого договору (розірвання його щодо цього учасника).

І.Б. Саракун вважає, що право виходу може здійснюватися учасником добровільно (за власним бажанням), шляхом примусового виключення (за рішенням інших учасників) або шляхом вибуття з незалежних від нього причин (зокрема, смерть учасника) [4, 176]. З цією думкою не погоджується В.М. Кравчук, який вважає, що виключення – це примусове припинення участі в товаристві. Вихід – добровільне волевиявлення учасника. Відступлення частки – це двостороння дія, договір. Вихід, у свою чергу, – одностороння дія [5, 3].

На нашу думку, українське законодавство також не визначає вихід, вибуття та відступлення частки тотожними поняттями.

Для цього способу припинення участі в товаристві характерні наступні ознаки:

а) виключення – це підстава припинення участі в товаристві;

б) виключення застосовується лише щодо учасників товариства;

в) підставою виключення є істотні порушення учасником своїх корпоративних обов'язків;

г) виключення здійснюється в порядку, передбаченому законом і установчими документами.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – № 19 – 20, № 21 – 22. – Ст. 144.

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356.

4. Саракун І.Б. Здійснення корпоративних прав учасниками (засновниками) господарських товариств (цивільно-правовий аспект) [Текст]: [монографія] / Саракун Ірина Богданівна. – К., 2007. – 214 с.

5. Кравчук В.М. Порядок реалізації права на вихід із господарського товариства [Текст] / В.М. Кравчук // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 2. – С. 3-6.

Білоусова А.О., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Гончарова Н.І.,*** *к.філос.н., доцент*

ВІДШКОДУВАННЯ ПОТЕРПІЛОМУ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

Конституція України визначає, що людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека є найвищою соціальною цінністю для держави (ст. 3 п. 1). У свою чергу, головним обов'язком держави є утвердження й забезпечення прав і свобод людини (ст. 3 п. 2) . Отже, вся діяльність держави повинна бути спрямована на реальне забезпечення прав і свобод своїх громадян, поваги до особи та якнайширшого визнання загальнолюдських цінностей. Вказані норми є також ґрунтовною підставою для правового визначення процесуального статусу особи, яка потерпіла від протиправних дій правопорушника.

Вперше статус «потерпілого» («особи, яка потерпіла від злочину») було закріплено в Статуті кримінального судочинства від 20 листопада 1864 року, і тривалий час існування цього терміну було пов'язане саме з кримінальним законодавством. Лише наприкінці 20-го ст., у 1984 році, у Кодексі УРСР про адміністративні правопорушення було визначено процесуальний статус особи, яка потерпіла від правопорушення (ст. 269).

Пізніше адміністративно-правовий статус потерпілого як учасника адміністративного провадження став предметом наукових зацікавлень українських правознавців. Цій проблематиці присвячено праці О.М. Бандурки, В.К. Колпакова, О.В. Кузьменко, А.Т. Комзюка, Н.А. Олефіренко та інших. Однак і досі лишається недостатньо вивченим таке важливе питання, як відшкодування потерпілому шкоди, завданої правопорушенням.

Наразі стаття 269 КУпАП визнає потерпілим особу, якій адміністративним правопорушенням заподіяно *моральну, фізичну або майнову* шкоду. Однак у межах адміністративного провадження наразі можливе відшкодування потерпілому тільки майнової шкоди, точніше прямої дійсної шкоди (ст. 40, 329 КУпАП). Питання про відшкодування моральної або фізичної шкоди за загальним правилом вирішується в процесі цивільного судочинства.

Майнова шкода проявляється в майнових збитках, нанесених правопорушенням, пошкодженні або знищенні певної речі, тобто в безпосередніх майнових втратах. Її розмір вираховується відповідно до вартості пошкоджених речей, яка підтверджується чеками або іншими документами.

Питання про відшкодування винним майнової шкоди, якщо її сума не перевищує двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, може бути вирішено адміністративною комісією, виконавчим органом сільської, селищної, міської ради під час розгляду питання про накладення стягнення. Суддя районного, районного в місті, міського чи міськрайонного суду має право прийняти таке рішення незалежно від розміру шкоди. Окремий випадок становить ситуація, коли шкоду заподіяно неповнолітнім, який досяг шістнадцяти років і має самостійний заробіток, а сума шкоди не перевищує одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. У цьому разі суддя має право зобов'язати неповнолітнього відшкодувати заподіяну шкоду або усунути її своєю працею (ст. 40 КУпАП).

Крім того, потерпілому відшкодовуються у встановленому порядку витрати, що їх він зазнав у зв'язку з явкою в орган (до посадової особи), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення (ст. 275 КУпАП).

Майнова шкода має бути відшкодована порушником не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня вручення йому копії постанови (ст. 285 КУпАП), а в разі оскарження або опротестування такої постанови – не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня повідомлення про залишення скарги або протесту без задоволення. Постанова по справі про адміністративне правопорушення в частині відшкодування майнової шкоди є виконавчим документом.

Добровільне відшкодування майнової шкоди потерпілому від адміністративного правопорушення або усунення заподіяної шкоди (особисте чи іншими особами за дорученням винного) згідно з чинним адміністративним законодавством України є однією з обставин, що пом'якшують відповідальність (п. 2 ст. 34 КУпАП).

Разом із тим, як зазначає Олефіренко Н.А., фахівцями з адміністративного права майнова шкода розглядається зазвичай тільки як втрата, привласнення, знищення або пошкодження майна. Такий підхід, на думку науковця, порушує принцип відшкодування шкоди в повному обсязі, який закріплений цивільним законодавством [1, 723].

*Моральна шко*да, завдана потерпілому внаслідок адміністративного правопорушення, виявляється в немайнових втратах внаслідок моральних чи фізичних страждань або інших негативних явищ, заподіяних особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб. Відповідно до чинного законодавства моральна шкода може полягати, зокрема: у приниженні честі, гідності або ділової репутації, фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з ушкодженням здоров'я, у порушенні нормальних життєвих зв'язків через неможливість продовження активного громадського життя, порушенні стосунків з оточуючими людьми, у настанні інших негативних наслідків, також і психологічних.

Питання про відшкодування моральної шкоди порушується тільки з ініціативи потерпілого, який подає відповідний цивільний позов. Оскільки безпосереднє відшкодування моральної шкоди неможливе, швидше йдеться про певну компенсацію за моральні страждання, що виникли з причини неправомірних дій (бездіяльності) винної особи. Роз'яснення щодо сутності поняття «моральна шкода» та підстав її відшкодування містяться в ст. 23 Цивільного кодексу України.

Моральна шкода може відшкодовуватися грішми (грошова компенсація) або іншим майном. За умови досягнення домовленості між завдавачем шкоди й потерпілим відшкодування може також полягати у виконанні певної роботи, наданні послуг тощо.

Розмір грошового відшкодування (компенсації) моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних і душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди (якщо вина є підставою для відшкодування), а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності й справедливості.

Цивільний кодекс України передбачає, що моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, і не пов'язана з розміром цього відшкодування.

Визначення розміру грошової компенсації за спричинену моральну шкоду наразі становить одну з актуальних проблем цивільного судочинства, оскільки докази рівня душевних страждань та інших немайнових втрат можуть бути тільки непрямі, а оцінки відповідності грошової компенсації перенесеним стражданням – тільки суб'єктивними.

Доволі заплутаними є питання, пов'язані з відшкодуванням потерпілому спричиненої фізичної шкоди.

Фізична шкода проявляється у формі заподіяння особі внаслідок вчиненого проти неї делікту будь-яких тілесних ушкоджень (фізичних травм), які можуть спричинити біль та/або інші фізичні страждання й негативні наслідки, зокрема втрату працездатності.

Безпосереднє відшкодування фізичної шкоди на сьогодні є неможливим, йдеться швидше про відповідну компенсацію. Однак, якщо тілесні ушкодження є виліковними, можна, на нашу думку, вести мову про часткове усунення заподіяної шкоди – шляхом надання (оплати) необхідних лікувальних послуг.

Згідно з чинним законодавством заподіяння тяжких тілесних чи середньої тяжкості тілесних ушкоджень, а також спричинення умисного легкого тілесного ушкодження тягне за собою кримінальну відповідальність (КК України, ст.ст. 121-125, 128). Отже, у межах провадження в справах про адміністративні правопорушення можуть виникнути питання тільки щодо заподіяння потерпілому легких тілесних ушкоджень з необережності. Ознаками таких тілесних ушкоджень є короткочасний розлад здоров'я (до 21 дня), незначна стійка втрата працездатності (не більше 10 %) або незначні скороминущі наслідки (тривалістю не більш як шість днів) [2]; наслідком – необхідність лікування. Але чинне законодавство про адміністративні правопорушення не містить норм, які передбачали б принаймні часткове відшкодування потерпілому фізичної шкоди, спричиненої внаслідок правопорушення .

Наразі це питання вирішується в порядку цивільного судочинства. Утім, термін «фізична шкода» в чинному Цивільному кодексі України не використовується. Натомість вживаються конструкції «майнова шкода, завдана немайновим правам фізичної особи» (ст. 1166 ЦК України), «шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я чи смертю фізичної особи» (ст. ст. 1195, 1196 ЦК України), «моральна шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я чи смертю фізичної особи» (ст. 1168 ЦК України).

До шкоди, завданої ушкодженням здоров’я, відносять матеріальні збитки, зокрема заробіток (дохід), втрачений потерпілим внаслідок зменшення працездатності, витрати, викликані необхідністю посиленого харчування, санаторно-курортного лікування, придбання ліків тощо (ч. 1 ст. 1195 ЦК України). Цивільний кодекс України також передбачає можливість відшкодування потерпілому моральної шкоди, завданої ушкодженням здоров’я (ч. 1 ст. 1168 ЦК України).

Як уже зазначалось, моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, і не пов’язується з розміром цього відшкодування. Отже, завдана потерпілому фізична шкода розглядається як дві формально незалежні складові: матеріальні збитки, пов’язані з втратою здоров’я, та моральна шкода внаслідок перенесених душевних і фізичних страждань. Таке компромісне рішення навряд чи можна вважати вдалим.

Література:

1. Олефіренко Н.А. Особливості правового статусу потерпілої особи як учасника адміністративно-деліктного провадження // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 722–726 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2011-1/11onaadp.pdf)

2. Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. N 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0255-95

Бондар Т. А., *студентка ОДУВС*

Науковий керівник: ***Маковій В.П.,*** *начальник кафедри цивільного права та процесу, к.ю.н., доцент*

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ

Поняття “державна реєстрація” нерухомості є досить актуальним для сучасної української юриспруденції. Так ч. 1 ст. 182 ЦК передбачає обов’язкову державну реєстрацію прав на нерухомість. З аналізу наведеної норми, ч. 4 ст. 334 і ст. 210 ЦК стає зрозумілим, що український законодавець застосував подвійну реєстрацію щодо нерухомості: реєстрація правочину та реєстрація речових прав і обтяжень щодо них (правового титулу).

У зв’язку з цим від моменту прийняття ЦК постала низка взаємопов’язаних питань: про момент набуття права власності (з моменту реєстрації правочину чи права власності) і про наслідки невиконання одного з видів реєстрації.

Зокрема, правочини щодо нерухомості, які підлягають державній реєстрації, були передбачені первісною редакцією ст. ст. 657, 719, 732, 745, 794, 1031 ЦК. При цьому державна реєстрація правочинів здійснювалась на підставі Тимчасового порядку державної реєстрації правочинів, затвердженого постановою КМУ від 26 травня 2004 року № 671, шляхом внесення нотаріусом запису до державного реєстру правочинів одночасно з його нотаріальним посвідченням.

Міжнародний досвід свідчить, що реєстрація документів не потребує наступної реєстрації прав і є технічною операцією, оскільки в рамках цієї системи проводиться лише облік документації. Проте ця система не завжди надає повне уявлення про об’єкт нерухомості, не має якості публічності й достовірності, реєстри ведуться послідовно не за об’єктом, а за іменем суб’єкта. Тому встановити власника та інших суб’єктів речових прав на об’єкт нерухомості практично неможливо. Як наслідок, вона не одержала широкого розповсюдження [1, 90]. Таким чином, реєстрація правочинів відображає динамічний момент відносин у сфері обороту нерухомості.

Щодо державної реєстрації прав на нерухомість, то Закон України “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень” визнає, що вона є офіційним визнанням і підтвердженням державою фактів виникнення, переходу та припинення речових прав на нерухоме майно і їх обтяжень шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Державна реєстрація права власності та інших речових прав на нерухоме майно загалом має інформативний характер: держава визнає право власності або інше речове право за певною особою чи особами. Це своєрідна фіксація переходу права власності, що відображає статистичний момент.

Поряд з низкою позитивних приписів цей закон у первісній редакції містив важливий недолік – недоопрацювання положень щодо нерухомості, права на яку виникли до вступу в дію цього закону [2, 49].

Незважаючи на те, що державна реєстрація права власності та інших речових прав на нерухомість була обов’язковою, проте не внесення відомостей до реєстру не призводила в первісній редакції Закону до недійсності пра-

вочину та відповідних прав. Це було закріплено в ч. 7 ст. 5 Закону: зареєстровані речові права та їх обмеження мають пріоритет над незареєстрованими в разі спору щодо нерухомого майна. Мала місце суперечність з Цивільним кодексом, зокрема зі ст. 182, щодо моменту виникнення права власності. Фактично держава визнавала існування незареєстрованих прав на нерухомість.

З цим видом державної реєстрації не пов'язувався перехід права власності, але її важливість полягала в тому, що правочини щодо нерухомого майна вчинялися тільки тоді, коли право власності було зареєстроване.

Отже, моментом переходу права власності було саме здійснення державної реєстрації правочину з нерухомістю, що являло собою імперативну ознаку, а реєстрація прав безпосередньо відтворювала факультативну ознаку легітимації уповноваженої особи щодо нерухомості. Порушення форми державної реєстрації правочинів визнавалось підставою для визнання його недійсним.

Разом з тим, з введенням системи реєстрації прав на нерухоме майно не потрібна реєстрація договорів і правочинів щодо нерухомого майна, адже система реєстрації прав охоплює реєстрацію угод і робить її зайвою, тому що документ, який виражає зміст угоди, обов'язково присутній при реєстрації прав і врешті ускладнює процедуру здійснення власником своїх повноважень [3, 49].

Хоча є й інша точка зору, згідно з якою державна реєстрація правочину зайвою гарантією речових прав громадян бути не може. До того ж така точка зору обґрунтовується за відомою поговіркою: "кашу маслом не испортишь" [4, 14]. Однак наведене дослідження стану правового забезпечення реєстрації нерухомості в країнах сучасності призводить до висновку про доцільність саме першого шляху поєднання в одній реєстраційній процедурі основних ознак такої юридично значимої дії.

Вказане створило передумови до внесення змін до діючого законодавства, що регламентує державну реєстрацію нерухомості шляхом: скасування державної реєстрації правочинів щодо нерухомості; закріплення обов'язковості державної реєстрації прав на нерухомість; встановлення строків, протягом яких особа після нотаріального посвідчення правочину щодо нерухомості зобов'язана була зареєструвати свої права, визначення перехідних положень щодо нерухомості, яка була набута до набрання новим законодавством у цій сфері.

Крім того, потребувало вирішення питання щодо структурування системи органів державної реєстрації прав на нерухомість, приведення до єдиного знаменника державної реєстрації земельних ділянок та іншої відмінної від землі нерухомості, розмежування процедури реєстрації нерухомості та її технічної інвентаризації, а також відібрання монополії здійснення реєстраційних заходів від комунальних підприємств (Бюро технічної інвентаризації). Все наведене стало передумовою до внесення суттєвих змін до вказаного Закону, ЦК та інших нормативно-правих актів у цій сфері.

У зв'язку з цим було прийнято нову редакцію Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" від 11.02.2010 р. з подальшими доповненнями від 7.07.2011 р., 4.07.2012 р., 6.09.2012 р., 16.10.2012 р.. Не менш важливе значення у сфері реформування реєстраційного законодавства стосовно нерухомого майна зайняв Закон України "Про Державний земельний кадастр" від 7.07.2011 р., який передбачив інформаційний характер ведення такого реєстру й співвідношення з державною реєстрацією прав щодо земельної ділянки. Зокрема, останнім нормативно-правовим актом передбачено, що державна реєстрація земельної ділянки – це внесення до Державного земельного кадастру передбачених Законом "Про Державний земельний кадастр" відомостей про формування земельної ділянки та присвоєння їй кадастрового номера.

У контексті адміністрування реєстрації нерухомості останньою редакцією "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень" (ст. 6) передбачено такі органи: 1) Міністерство юстиції України; 2) Укрдержреєстр; 3) органи державної реєстрації прав. Аналіз Указу Президента України від 6.04.2011 р. № 607/5, яким затверджено Положення про Державну реєстраційну службу, надає привід говорити про віднесення до органів державної реєстрації прав структурних підрозділів головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, а також структурних підрозділів районних, районних у містах, міських, міськрайонних і міжрайонних управлінь юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень Укрдержреєстру. Крім того, спеціальним правовим статусом наділено нотаріусів як державних реєстраторів.

Наведені законодавчі перетворення у сфері реєстрації нерухомості виявились нагальними й окремі вказані проблемні питання зняли, однак, додали інших. Зокрема, якщо повернутись до ст. 210 ЦК, то законодавець у цій частині виявився непослідовним, внісши зміни до відповідних спеціальних приписів, які встановлюють обов'язковість державної реєстрації правочинів, але залишивши в первісній редакції саме вимогу щодо державної реєстрації будь-якого правочину згідно з загальними приписами. Хоча можна було б говорити про зазначення реєстрації документів, що є підставою до реєстрації прав на нерухомість, згідно зі ст. 10 Закону, що не відповідає сутності такої дії. Також, незважаючи на наявний законопроект, поза правовим регулюванням залишилось питання співвідношення технічної інвентаризації та державної реєстрації нерухомості, до кінця нез'ясованим залишився статус державної реєстрації земельної ділянки в межах Закону України "Про Державний земельний кадастр", потребує вдосконалення правовий статус нотаріусів як державних реєстраторів, а також інші питання.

Література:

1. Сыроедов Н.А. Регистрация прав на землю и другое недвижимое имущество // Государство и право. – 1998. – № 8. – С.90-97.

2. Кунич П. Закон про державну реєстрацію прав на нерухомість: досягнення та прорахунки //Юридичний журнал.-2004.-№ 9 (27). – С. 48-52.

3. Безсмертна Н. Публічність, як один із принципів речових прав на нерухоме майно //Право України. – 2005.-№ .-С.47-50.

4. Романюк Я. М. Державна реєстрація правочинів : її суть та правове значення / Я. М. Романюк // Вісник Верховного Суду України. – № 5 (117). –2010 – с. 11-15.

Брушньовська І. І., студентка ОДУВС

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ – ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

З моменту набуття незалежності, Україна стала на шлях реформування земельних відносин у рамках демократичної, правової та соціальної розбудови держави. Основної тенденцією еволюції земельного законодавства є пристосування його до законодавства Європейського Союзу. І саме, прийняття європейського досвіду та імплементація норм ЄС може стати успішним шляхом проведення земельної реформи в Україні.

Проблемним питання земельної реформи присвячені праці українських учених, таких, як В.Адрійчук, П. Гайдуцький, В. Борщевський, М. Федорова, С. Васильєв, Г. Дудич та інші.

Початок реформування земельних відносин в Україні був покладений Постановою Верховної Ради "Про земельну реформу" від 18 грудня 1990 року. Земельна реформа є складовою частиною економічної реформи, здійснюваної в Україні у зв'язку з переходом економіки держави до ринкових відносин. Завданням цієї реформи є перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, а також у користування підприємствам, установам і організаціям з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на землі, формування багатоукладної економіки, раціонального використання та охорони земель [1].

На першому етапі (1991–1993 рр.) відбувалося роздержавлення землі і безплатна передача її у власність колективних господарств, а також земельних ділянок – громадянам України у приватну власність для ведення особистого підсобного господарства. У цей період відбувається відродження селянських господарств і проводиться політика з лібералізації ринків, у тому числі і продовольчих.

Другий етап земельної реформи (1994–1999 рр.) обумовлений Указами Президента України з активізації земельної реформи і паювання земель недержавних сільськогосподарських підприємств, переданих їм у колективну власність. Саме цього часу здійснюється розподіл землі колективних сільськогосподарських підприємств між його працівниками і пенсіонерами на земельні частки (паї), без виділення їх в натуральному виразі (на місцевості). За даними Держкомзему України цей процес практично був завершений до 1 лютого 1998 р. Майже на всіх недержавних сільськогосподарських підприємствах (більше 99 %) земля була розподілена на земельні паї між їх членами, яким видані сертифікати на право на земельну частку (пай). У підсумку на базі колгоспів створено 7,3 тис. колективних сільськогосподарських підприємств (КСП), 1,2 тис. спілок селян, 600 акціонерних товариств, 100 кооперативів, 300 колгоспів з пайовими відносинами, 800 інших формувань. [2, с. 6–7].

Третій етап (грудень 1999 р. й дотепер) розпочався з підписання 3 грудня 1999 р. Указу Президентом України "Про невідкладні заходи з прискорення реформування аграрного сектору економіки", який заклав фундамент на базі приватної власності на землю нових за своїм змістом організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. Документ забезпечував усім членам КСП гарантію права приватної власності на земельну частку і майновий пай.

Наразі в Україні затверджена нормативно-правова база, яка створює основу для реалізації земельної реформи. Зокрема, створено і підготовлено до функціонування єдиний автоматизований комплекс Державного земельного кадастру, ухвалено закон щодо розмежування земель державної та комунальної власності, суттєво скорочено строки виготовлення документації із землеустрою та спрощено процедуру відведення земельних ділянок. Однак відкритими залишаються питання щодо врегулювання обігу земельних ділянок, захист селян, підтримка малого і середнього бізнесу та ін.

У країнах Європи держава регулює та обмежує приватну власність на землю. Максимальну величину земельної власності на сім'ю встановлено в Румунії – 100 га, в Угорщині – 300 га на особу [3, с. 117]. Крім цього, в Угорщині пріоритетне право на придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення надається особам, які пов'язані із сільськогосподарською діяльністю і мають аграрну освіту [4, с. 27-28].

У Польщі ринок земель регулюється переважно економічними засобами. Держава через спеціально створене Агентство сільськогосподарської власності державної казни (АВРСП) здійснює викуп у селянських господарств земель та нерухомості й продає їх перспективним господарствам, малоземельним, молодим селянам тощо. Пріоритет надається покупцям, які мають належну кваліфікацію [4, с. 29].

В європейських країнах практикується дозвільний порядок придбання земель сільськогосподарського призначення. Так, у Німеччині згідно зі Законом "Про поліпшення агроструктури і забезпечення сільськогосподарських і лісогосподарських підприємств (Закон про обіг земельних ділянок)" усі землі площею понад 1 га підлягають продажу лише з дозволу місцевих органів влади. При цьому спеціальна дозвільна процедура передбачає обґрунтування потенційним покупцем купівлі землі і наявність свідоцтва про його професійну підготовку [3, с. 34]. Дозвільний порядок придбання земельних ділянок сільськогосподарського призначення є в Австрії. Видачу дозволу здійснює районна комісія зі земельного обігу відповідно до федерального Закону "Про оборот земельних ділянок". У Нідерландах органи земельного контролю ратифікують кожну угоду, пов'язану з переходом права власності на землю [3, с. 34].

У певних країнах з метою боротьби зі спекуляцією земельними ділянками обмежуються права вільного розпорядження землею шляхом введення обов'язкового використання землі для сільського господарства протягом певного, встановленого законом терміну. У Болгарії, Угорщині, Чехії і Словаччині він становить 5 років, у Японії – 3 роки. У деяких країнах – Франції, Данії – купівля-продаж земель сільськогосподарського призначення для несільськогосподарських потреб або забороняється (у районах особливо родючих земель), або обмежується (вимагається дозвіл місцевих органів влади, а також осіб, які проживають у цій місцевості) [3, с. 34].

Жорстко контролюється ринок землі у скандинавських країнах. У Швеції встановлюється переважне право на купівлю землі органів місцевого самоврядування насамперед з метою розвитку житлового будівництва. У Норвегії, де лише 3 % земель придатні для сільськогосподарського виробництва, відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення здійснюється у дозвільному порядку, дозволи видають Міністерство сільського господарства та

інші органи державного управління [5, с. 25-26]. У більшості західних країн Центральної та Східної Європи заборонено продавати землю іноземцям.

У недалекому майбутньому при вступі України до ЄС держава в обов'язковому порядку повинна регулювати доступ іноземних фірм на ринок землі України. У цьому ракурсі важливо використати досвід країн Східної Європи. Угорщина і Чехія внаслідок переговорів з ЄС і укладанням угод погодилися, що з моменту вступу до ЄС лише через 7 років іноземні громадяни і компанії з країн ЄС зможуть купувати їхні сільськогосподарські та лісові землі. При цьому фермери з країн ЄС можуть купувати землю в Угорщині через три роки за умови попередньої оренди в цей термін. Польща від моменту вступу в ЄС має 12-річний мораторій на купівлю іноземними компаніями земель у країні [6, с. 63].

На сьогодні затяжний процес реформування земельних відносин може призвести до занепаду сільської мережі, втрати робочих місць на селі, псування земельних угідь в наслідок вирощування на них високодохідних але шкідливих культур, втрати інвестиційної зацікавленості.

Отже, з наведеного можна зробити висновок, що Україна потребую щонайскорішого закінчення земельної реформи. Виходячи з досвіду розвинутих Європейських країн, пропонуємо ввести в Україну дозвільний порядок придбання земель сільськогосподарського призначення, при цьому жорстко контролювати продаж даних земель іноземцям, а пріоритетність громадян України визначати за їх професійною підготовкою та намірами щодо використання земельної ділянки.

Література

1. Постанова Верховної Ради України “Про земельну реформу” від 18 грудня 1990 р. № 563-XII // www.zakon.rada.gov.ua.

2. Оніщенко А. Проблеми реформування відносин власності і організаційних структур господарювання на селі / А. Оніщенко, В. Трегобчук, В. Юрчишин // Економіка України. – 1998. – № 9. – С. 4–14.

3. Адиханов Ф.Х. Соотношение норм гражданского права и норм земельного права врегулировании земельных отношений в условиях рынка земли / Ф.Х. Адиханов // Государство и право. – 2001. – № 1. – С. 32-36.

4. Формування ринку землі в Україні. – 2-ге вид., [перероб. та доп.]. / Галушко В.П., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. та ін. / за ред. А.С. Даниленка, Ю.Д. Білика. – К. : Урожай, 2006. – С. 27-28.

5. Ступень М.Г. Інвестиційна привабливість земельних ресурсів / М.Г. Ступень, Р.Й. Гулько, О.Я. Микула, Н.М Музика // Аграрний вісник Причорномор'я. – Спец. вип. : зб. наук. праць. – Одеса : Астропринт, 2003. – Вип. 22. – С. 460-467.

6. Третяк А.М. Шляхи регулювання ринку землі / Третяк А.М. // Вісник аграрної науки. – 2003. – № 10. – С. 62-66

Виноградова А.А., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Грохольський В.Л.,*** *доктор юридичних наук, професор кафедри управління та інформаційно-технічного забезпечення ОВС ОДУВС*

ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сьогодні все більшу небезпеку для суспільства становлять правопорушення, що вчиняються у сфері інтелектуальної власності, оскільки вони завдають істотних збитків фінансовій системі держави, суб’єктам господарювання різних форм власності, суттєво загрожують економічній безпеці, підривають авторитет країни загалом.

Підставою застосування адміністративної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності є однорідна група адміністративних правопорушень - адміністративні правопорушення у сфері інтелектуальної власності.

Ці правопорушення мають схожі ознаки, які випливають з особливостей сфери людської життєдіяльності, в якій вони здійснюються, що дозволяє відособити їх від інших правопорушень.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) містяться визначення протиправних діянь у сфері інтелектуальної власності, а також відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності.

Адміністративні способи захисту права інтелектуальної власності та інтересів, які охороняються законом, відповідно до статей 23 і 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення застосовуються у вигляді адміністративних стягнень, що накладаються з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, у дусі додержання законів України, поваги до правил співжиття, а також застосовуються для запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами. Такими видами адміністративних стягнень можуть бути: попередження; штраф; оплачуване вилучення або конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення чи безпосереднім об’єктом адміністративного правопорушення.

Аналізуючи зміст ст. 51-2 КУпАП щодо протиправності або незаконного використання прав на об'єкт права інтелектуальної власності, слід зазначити, що відповідно до ст. 41 Конституції України кожен має право володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної й творчої діяльності. Суб'єктами права інтелектуальної власності визнаються громадяни, юридичні особи та держава. Об'єктами права інтелектуальної власності є твори науки, літератури й мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг, результати науково-дослідних робіт та інші результати інтелектуальної праці. Відносини щодо створення й використання об'єктів права інтелектуальної власності регулюються Цивільним кодексом України, законами України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп’ютерних програм, баз даних», низкою інших правових актів.

Аналіз ст. 51-2 КУпАП дозволяє зробити декілька критичних висновків:

- зазначеною статтею охороняються майже всі об'єкти права інтелектуальної власності. Але при визначенні адміністративного правопорушення ми повинні чітко визначати об'єкти посягання. В іншому разі виникає загроза безпідставного розширення об'єкту захисту адміністративного права;

- усі об'єкти повинні бути чітко визначені. Розширювального тлумачення норм, які встановлюють відповідальність у правовій державі бути не повинно. Тому слова «таке інше», «тощо» - повинні бути виключені зі статей нормативних актів, які передбачають юридичну відповідальність. Вони провокують вихід за межі правової норми, що є недопустимим;

- об'єктом правової охорони по суті є порушені шляхом використання об'єкта правової охорони майнові права, а також і немайнові права. Але якщо можна погодитися зі встановленими санкціями в разі їх застосування за вчинення першого виду порушень, то аж ніяк - за вчинення порушень другого виду. Так додаткова міра покарання у вигляді конфіскації тут зовсім є недоречною. Тож очевидно, що потребує чіткого розмежування відповідальність за порушення майнових прав і відповідальність за порушення особистих немайнових прав;

- ця стаття здійснює охорону декількох інститутів права інтелектуальної власності: авторського, суміжного, права промислової власності тощо. Очевидно, що на практиці порушення різних видів прав інтелектуальної власності має різні економічні, соціальні та правові наслідки конкуренції.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 01. 02. 2011 р. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.
2. Тарасова О.О. Поняття та загальна характеристика правопорушень у сфері інтелектуальної власності [Текст] / О.О. Тарасова // Південноукраїнський правничий часопис. – 2012. – № 1. – С. 94-96
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07. 12. 1984 р. № 8073 -Х із змін., внес. згідно із Законами України: за станом на 01. 07. 2012 р. № 3454-17. – Електрон. дан. (2 файла). – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрана.
4. Черевко Г.В. Інтелектуальна власність: навч. посібник. / Г.В. Черевко. – К.: Знання, 2008. – 412 с.
5. Про рекомендації парламентських слухань «Захист прав інтелектуальної власності в Україні: проблеми законодавчого забезпечення та правозастосування»: Постанова від 27 червня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. - № 1243.
6. Матеріали науково - практичної конференції «Стан та напрями адаптації законодавства України у сфері охорони інтелектуальної власності до законодавства Європейського Союзу»: від 12 квітня 2006 р., м. Київ // Юридична газета. - 2006. - № 8 (68).

Вінтоняк В.К., *курсант Львівського державного університету внутрішніх справ*
Маховська Н.В., *курсант Львівського державного університету внутрішніх справ*
Науковий керівник: ***Габуда А.С.,*** *к.ю.н.,доцент кафедри адміністративного,цивільного права та процесу Львівського державного університету внутрішніх справ*

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ГРОМАДСЬКИМИ ФОРМУВАННЯМИ

Однією з необхідних умов вирішення органами внутрішніх справ завдань щодо боротьби зі злочинністю, запобіганню та припиненню правопорушень, а також усунення чинників, які їх породжують, є тісна взаємодія органів внутрішніх справ з населенням. У сучасних умовах неможливо істотно мінімізувати злочинні прояви, захищати права й свободи громадян, забезпечувати громадський порядок лише силами правоохоронних органів, без широкої взаємодії з цивільним суспільством. Тому, з метою сприяння міліції в охороні громадського порядку, надання допомоги в попередженні та розкритті злочинів, громадяни можуть створювати громадські об'єднання, що є їх конституційним правом.

Низка науковців визначає, що партнерська взаємодія міліції з громадськістю повинна будуватися на засадах довіри, прозорості, взаєморозуміння й взаємодопомоги в боротьбі зі злочинністю [1, 1].

Згідно з законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» громадяни мають право створювати в установленому порядку громадські об'єднання для участі в охороні громадського порядку й державного кордону, сприяти органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам, Державній прикордонній службі України та органам виконавчої влади, а також посадовим особам у запобіганні й припиненні адміністративних правопорушень і злочинів, захисті життя й здоров'я громадян, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань, а також у рятуванні людей і майна під час стихійного лиха та інших надзвичайних обставин. Громадські формування з охорони громадського порядку й державного кордону створюються на добровільних засадах за місцем роботи, навчання або проживання громадян [2]. Ефективність взаємодії ОВС з громадськими формуваннями зумовлюється низкою засобів (форм). Основними серед них є:

- *спільна організація та здійснення заходів щодо боротьби з правопорушеннями й охорони громадського порядку*. До спільної розробки заходів необхідно віднести діяльність по виявленню різноманітних обставин, які мають значення для охорони громадського порядку й боротьби з правопорушеннями, їхнє вивчення й оцінку та визначення на цій основі заходів для поліпшення профілактичної роботи; упорядкування правоохоронних планів тощо. Організація

спільних заходів, як правило, фіксується або закріплюється в різноманітних організаційних документах: планах, рішеннях, протоколах;

- *узгодження конкретних самостійних дій* може передбачатися планами роботи або іншими організаційними документами, а може здійснюватися усно, безпосередньо перед їхнім проведенням. Ця форма взаємодії має важливе практичне значення. Про це свідчить той факт, що необхідність погоджувати дії суб'єктів правоохоронної діяльності ініціювала появу такого громадського формування, як громадські пункти охорони порядку та їх ради. Узгодження самостійних дій по боротьбі з правопорушеннями й охороні громадського порядку надає змогу уникнути дублювання правоохоронних функцій, забезпечити максимум присутності як працівників міліції, так і членів громадських формувань на підконтрольній їм території;

- *здійснення обміну оперативною або іншою інформацією*, яка представляє взаємний інтерес. Під такою інформацією варто розуміти своєчасну систематичну передачу об'єктивних відомостей з питань забезпечення охорони громадського порядку й боротьби з правопорушеннями від одного суб'єкта взаємодії до іншого. Система взаємного інформування базується на доборі інформації відповідно до потреб сторін, що взаємодіють. Добре налагоджена інформаційна взаємодія позитивно впливає на поінформованість суб'єктів про стан оперативної обстановки, про хід проведення окремих правоохоронних заходів, про можливість проведення масових заходів і т.д., вона дозволяє значно інтенсифікувати діяльність взаємодіючих суб'єктів без додаткових витрат на штати й технічні засоби;

- *допомога громадським формуванням у проведенні заходів щодо боротьби з правопорушеннями та охорони громадського порядку.* Представники громадськості користуються допомогою працівників міліції при складанні планів своєї роботи, розробці конкретних правоохоронних заходів, затриманні правопорушників, поглибленні своїх правових і спеціальних знань тощо. Так на засіданнях консультативних комітетів, що неодноразово проходили в ряді населених пунктів, добре зарекомендували себе зустрічі працівників міліції з керівниками підприємств, організацій і установ, представниками місцевих Рад народних депутатів, трудових колективів, членами громадських формувань правоохоронної спрямованості та іншими місцевими жителями, під час яких велася розмова про найбільш прийнятні в місцевих умовах форми й методи боротьби з правопорушеннями, охорони громадського порядку; про стан оперативної обстановки в населених пунктах; досліджувалися причини й умови, що сприяють вчиненню правопорушень; намічалися конкретні виконавці та заходи по усуненню таких причин і умов; обговорювались ініціативні пропозиції щодо посилення боротьби з правопорушеннями, зміцнення правопорядку [3, 219-221].

Однак незважаючи на вагому допомогу населення, через недосконаліть чинного законодавства, відсутність належного фінансування кількість громадських формувань постійно зменшується. З метою вирішення цієї проблеми слід звернути увагу на основні заходи, запропоновані М.Д. Мартиновим:

- удосконалити й доопрацювати механізм вступу на навчання та прийняття на службу до міліції членів громадських формувань, які в майбутньому повинні стати вагомим резервом у кадровому забезпеченні ОВС;
- створити Всеукраїнський штаб громадських формувань з охорони громадського порядку як єдиний координаційний центр регулювання діяльності всіх громадських формувань в Україні;
- ввести до штатів територіальних державних адміністрацій посади інструкторів з питань роботи з громадськими формуваннями, а також керівників районних штабів, штабів мікрорайонів, спеціалізованих загонів і визначити джерела й розміри їх фінансування;
- організувати при кожному територіальному штабі громадського формування навчальні центри з метою здійснення правової та спеціальної підготовки членів громадських формувань;
- активно залучати молодь до створення молодіжних, студентських, робітничих громадських формувань з охорони громадського порядку та їх спеціалізованих загонів [4, 57].

Відродження й впровадження в практику раніше напрацьованих і нових форм участі суспільства у встановленні правопорядку значно підвищить ефективність службової діяльності ОВС, сприятиме підвищенню довіри до них населення та сформують позитивний імідж працівників ОВС.

Література:

1. Соболєв В.О., Попова Г.В., Болотова В.О., Московець В.І. Міліція і населення – партнери / За заг. ред. проф. О.Н. Ярмиша– Харків: Ун-т внутр. справ, 2000 – 93 с.

2. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону [Електронний ресурс]: закон України від 22.06.2000 № 1835-III / Верховна рада України. Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/anot/1835-14

3. Лихачов С.В., Деякі напрями підвищення ефективності взаємодії ОВС і громадськості в сфері охорони громадського порядку / С.В. Лихачов // Форум права. – 2010. – № 1. – С. 219–221 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10lcvogp.pdf

4. Мартинов М.Д. Оптимізація взаємодії територіальних органів внутрішніх справ України з населенням [Текст] / М.Д. Мартинов // Право і безпека. – 2010. - № 4 (36). – С. 57.

Вислоян П.М., *студент ОДУВС*
Чуб К.А., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Косаревська О.В.,*** *доцент кафедри УІТЗ ОВС ОДУВС, к.пед.н., доцент*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ТРАНСПОРТНОЇ МІЛІЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЛЕЖНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Проблема належного функціонування транспортної системи України, яку складають залізничний, морський, річковий, автомобільний і авіаційний транспорт, постає дуже актуальною, оскільки сьогодні з розвитком транспорту збіль-

шується потужність транспортних засобів і швидкість їх руху, що має важливе значення для розвитку суспільства. Також слід констатувати, що транспортні злочини викликають тяжкі наслідки під час транспортних аварій, в яких гинуть люди, матеріальні цінності [1].

Огляд сучасної наукової думки стосовно розвитку транспортної галузі та транспортного права висвітлює значне коло питань, пов'язаних з протидією злочинам, що вчиняються на об'єктах транспорту.

1. Проблема запобігання посягань на вантажі, які перевозяться залізничним транспортом (Н.Н. Баранов, В.С. Бутенко, І.М. Голубятник, А.Б. Утевський).

2. Проблема вдосконалення кадрового забезпечення ОВС на транспорті (Д.О. Александров, С.В. Карташов, С.І. Кузніченко, О.В. Косаревська, С.В. Продайко, С.С. Сливка, Т.М. Сягровець, О.М. Цільмак, А.О. Шелехов).

3. Проблема взаємодії оперативних підрозділів транспортної міліції зі спеціальними підрозділами правоохоронних органів: МВС, СБУ, органів охорони державного кордону, митних органів тощо, з точки зору кримінального права, криміналістики, оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу (Д.І. Бєдняков, В.Д. Берназ, А.М. Волощук, М.П. Водько, О.Ф. Долженков, М.І. Костін, Д.С. Лук`янчиков, Р.В. Тарасенко, В.Ю. Шепітько).

Перелічені напрями наукових досліджень крім зацікавленості потребують належної особистої професійної обізнаності, тому, на нашу думку, слід наголосити лише на деякі проблемні питання щодо діяльності транспортної міліції, яка безпосередньо проводить профілактику й розкриття злочинів на об'єктах транспорту.

По-перше, постає *проблема профілактики правопорушень на об'єктах транспорту, що здійснюються неповнолітніми*, в якій слід відокремити наступні причини, що приводять до цього.

1. Бездоглядність і безпритульність неповнолітніх на об'єктах транспорту (особливо залізничного).
2. Суттєві прорахунки у вихованні дітей у загальноосвітніх установах.
3. Психолого-педагогічні ускладнення по вихованню дітей у сім'ях.

По-друге, слід звернути увагу на *проблему недостатнього залучення сил громадськості в соціальній профілактиці правопорушень на об'єктах транспорту.*

В останній час перед керівництвом МВС України гостро постає проблема взаємодії міліції у створенні громадських формувань по сприянню охороні громадського порядку, яка має певні недоліки:

- слабку активність з боку лінійних управлінь на Українській залізниці, водному та повітряному транспорті;
- низький рівень правосвідомості й соціальної активності населення, що свідчить про недостатнє правове виховання.

По-третє, слід розглянути *проблему вдосконалення фахової підготовки кадрів для транспортної міліції.*

Правоохоронна діяльність працівників підрозділів транспортної міліції ОВС України має власну мету, зміст, об'єкт і суб'єкт, що висвітлюється в структурі їх професійної свідомості у вигляді функцій: професійного пізнання; професійного відношення; професійної ідентифікації; професійного програмування [2].

Ураховуючи специфіку правоохоронної діяльності підрозділів транспортної міліції, що відбувається в умовах психологічного напруження, негативного впливу (фізичного, хімічного, енергетичного) під час дій в екстремальних умовах. Слід наголосити на деякі аспекти:

- під час навчання у ВНЗ системи МВС особлива увага повинна приділятись формуванню професійно-значущих якостей курсантів для подальшого проходження служби в підрозділах транспортної міліції; за рахунок тактико спеціальної та професійно-психологічної підготовки (застосування сучасних методик по виявленню психологічного стану, установок, мотивації курсантів тощо) повинна досягатись психологічна готовність до майбутньої професійної діяльності;
- забезпечення кадровим апаратом психологічного супроводження особового складу підрозділів міліції на об'єктах транспорту, який працює в умовах професійного ризику, з метою надання необхідної психологічної допомоги працівникам і членам їх сімей та створення соціальних умов для відпочинку особового складу [3, 85-88].

Крім цього, на нашу думку, залишаються не вирішеними й потребують ретельного аналізу з боку провідних фахівців транспортного права та ОВС України не тільки на регіональному, а й на державному рівні наступні питання:

- вдосконалення оперативно-розшукових заходів по забезпеченню економічної безпеки та протидії терористичним проявам на об'єктах транспорту;
- пошук нових шляхів взаємодії підрозділів ОВС України на транспорті з підприємствами транспортної галузі, населенням, ЗМІ з метою співпраці в профілактиці правопорушень і злочинів на об'єктах транспорту, формування позитивного іміджу української міліції;
- підвищення рівня не тільки професійної майстерності працівників підрозділів транспортної міліції, а й підвищення стану їх матеріального забезпечення з метою вирішення задач по належному функціонуванню транспортної системи України.

Література:

1. Закон України «Про транспорт» //Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 51, ст. 446.
2. Косаревська О.В. «О специфике формирования у курсантов ВУЗов МВД структуры морально-правового сознания» // Проблеми розвитку педагогіки вищої школи в XXI столітті: Теорія і практика. М-ли Всеукр. Наук.-практ. конф.-Ч. 1. Сучасні тенденції розвитку професійної педагогіки. – Одеса: НДРВВ ОЮІ НУВС, 2002. – С. 213-215
3. «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті», міжнародна науково-практична конференція (2012; Одеса) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті» 14 грудня 2012 року – Одеса: ОДУВС, 2012. – 326 с.

Гаджієва Д., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Дрішлюк В.І.,*** *к.ю.н., доцент*

ЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ПОСТАНОВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Значення судових постанов полягає в тому, що в них закріплюються владні волевиявлення суду щодо усіх питань, які виникають у ході розгляду та вирішення господарських справ у суді. Тому така постанова є дуже важливою, саме рішенням, винесеним у постанові, завершується судовий розгляд, вирішується справа по суті й дається відповідь на усі поставлені питання.

Рішення, ухвали, постанови судів виступають процесуальною формою вираження діяльності по застосуванню права й мають узагальнюючу назву – судові постанови [1, 255].

Судова постанова – це висновок суду як акт судового права, в якому застосовуються норми матеріального та процесуального права при вирішенні судом господарських справ [5, 122].

У сучасній науці господарського права питання суті судової постанови не залишається поза увагою. Аналізуючи сучасні наукові погляди на поняття судового рішення та його суть, можна побачити нові тенденції в розумінні цієї категорії. Зокрема, вважається, що рішення суду першої інстанції є не тільки одним з видів судових постанов, що виносяться при розгляді справ, а й розглядається в ширшому значенні як соціальна, юридична й політична дія, значущість якої виходить далеко за межі простої ліквідації спору між окремими суб'єктами [3, 367].

На підтвердження цієї тези деякі дослідники, такі як Є.В. Кудрявцева, зазначають, що процесуальний інститут судового рішення належить до числа головних опор доктрини поділу влад Монтеск'є, оскільки за допомогою рішень органів правосуддя, що уособлюють судову владу й діють незалежно, нівелюють крайності законодавчої та виконавчої влад, створюючи необхідну суспільству рівновагу [4, 17]. Ці та подібні твердження підтримують такі діячі, як В.Д. Бринцева, В.В. Долежана, Ю.М. Грошевого, А.О. Селіванова та інші й дають підстави підходити до аналізу судового рішення ширше, ніж до одного з процесуальних документів суду. Дійсно, такі науковці, як Д. Притика, С. Прилуцький, М. Штефан дотримуються думки, що сутність судового рішення підтверджує наявність або відсутність між сторонами правовідносин, є в ньому й елементи наказу, воно є актом застосування норм матеріального й процесуального права тощо. Але зазначені риси наголошують лише на окремих властивостях рішення, які не дають повного уявлення про його сутність. Суд, постановляючи рішення, тим самим реалізує судову владу, тому таке рішення й повинно розглядатися насамперед як акт реалізації судової влади [2, 367].

Отже, підтримуючи ідею розвитку судового права як галузі національного права, С. Шевчук, М. Марченко, Г. Фазікош та інші обґрунтовано констатують, що "судове рішення", так само як "судова влада" та "правосуддя", має розглядатися не лише в такому вузькому значенні. Безумовно, такий підхід дозволить розширити зміст теорії судового рішення.

Таким чином, можна зробити декілька висновків з приводу дійсної значущості судових постанов:

- насамперед, це висновок суду як акт судового права, який містить обов'язкові приписи для виконання й має юридичну силу;
- значимість такої постанови можна розглядати не лише як постанову, що винесена в ході розгляду господарських справ для вирішення конфліктної ситуації, але і як юридичну, соціальну й політичну дію з боку судової влади;
- постанови є показником законності в державі, оскільки за допомогою них встановлюється баланс рівноваги й вирішуються всі конфліктні ситуації, надаючи громадянам право захищати свої порушені права та інтереси;
- постанова містить не тільки вирішення спірних питань, шляхом застосування законодавства згідно зі встановленими нормами, а і є документом, що містить елементи наказу;
- саме через судові постанови суд здійснює своє основне призначення, а саме реалізує судову владу.

Отже, можна сказати, що саме поняття господарської постанови можна розглядати в ширшому розумінні, ніж звичний для нас ракурс, оскільки воно є не лише одним з видів постанов, що вирішує питання по суті, але має значно глибшу природу, виконуючи набагато більше державних і правових функцій.

Література:

1. Абрамов Н.А. Хозяйственно-процессуальное право Украины [Текст]: [Учебное пособие]. – Х., 2002. – 255 с.
2. Васильев С.А. Хозяйственное судопроизводство Украины [Текст]: [Учебное пособие]. – Х., 2002. – 367 с.
3. Кройтор В.А. Защита прав и интересов в суде [Текст]. – Х.: "Еспада", 2010. – 526 с.
4. Бринцев О. Господарська сутність правового спору. Кваліфікуюча ознака чи данина минулому? [Текст] / О. Бринцев // Господарське право. – 2011. – 3. – С. 16-18.
5. Осадчій І. Забезпечення позову в господарському процесі: потреба вдосконалення [Текст] / Осадчій І. // Юридичний журнал. – 2010. – 12. – С. 120-123.

Гандзій О.А., *студентка ОДУВС*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ

Правовий статус працівника міліції є рівним для будь-якого працівника міліції від курсанта навчального закладу системи МВС до міністра внутрішніх справ, на його основі визначається правове становище особового складу міліції загалом.

Звертаючись до історії розвитку поняття «правовий статус», необхідно зазначити, що до свого сучасного розуміння воно подолало досить тривалий шлях. Перші згадування про юридичний статус зустрічаються в працях давньоримсь-

ких вчених. У перекладі з латини (status) означає – положення, стан у будь-якій ієрархії, структурі, системі [4, **Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. За допомогою цього терміна римські вчені сформулювали категорії, що відбивають окремі аспекти правового становища людини: стан свободи – status libertatus, стан громадянства – status civitatus, сімейний стан – status familiae.

Для працівника міліції первинними є обов'язки, які й визначають загалом межі його правового статусу. Цей елемент визначає характер і зміст правомочності особового складу, тому що вони спрямовані на забезпечення реалізації обов'язків. У процесі здійснення своїх прав працівник діє в юридичних межах, визначених його обов'язками, у тому числі заборонами. Разом з тим, у практичній діяльності особового складу міліції нерідко присутній розсуд, сфера якого встановлюється нормами права, що регламентують цілі, завдання, інститути необхідної оборони, крайньої необхідності тощо.

Адміністративно-правовий статус працівника міліції містить як загальні ознаки, властиві юридичним статусам інших суб'єктів права (теоретична конструкція складу, загальне призначення та ін.), так і низку особливостей, притаманних лише згаданому юридичному явищу.

Повноваження у внутрішній сфері мають допоміжний організаційний характер, спрямовані на створення умов реалізації повноважень у зовнішній сфері, за допомогою яких і досягаються завдання й реалізуються функції міліції як правоохоронного державного органу виконавчої влади.

У зовнішній сфері адміністративно-правовий статус працівника міліції має такі характерні риси, які диференціюють його серед правових статусів інших суб'єктів права. До них може бути віднесено: превалювання владних повноважень, пов'язаних із застосуванням примусових заходів; реалізація статусу в позаслужбовий час, незалежно від місця перебування працівника; покладання додаткових повноважень у разі настання особливих умов; забезпечення охорони й захисту не тільки адміністративно-правових, а й цивільно-правових відносин та ін.

Закон України "Про міліцію" в ч. 2 ст. 10 чітко зафіксував загальний правовий статус працівника міліції, тобто частину обов'язків і прав міліції, які адресуються всім без винятку працівникам міліції. До цих повноважень належать, зокрема, обов'язок надавати допомогу особам, які її потребують, вживати заходів до попередження й припинення правопорушень, встановлення й затримання осіб, які вчинили правопорушення, охорони місця події та ін. Право перевіряти відповідні документи надається всім працівникам міліції [2, 73].

Не всі адміністративні повноваження міліції є складовими загального адміністративно-правового статусу її працівника. Значна їх частина входить до посадових та індивідуальних посадових статусів особового складу. Адміністративно-правовий статус працівника міліції останній набуває з моменту зарахування в кадри ОВС і видання наказу про призначення на посаду в міліції, тобто з моменту юридичного встановлення можливості застосування до нього заходів відповідальності. Індивідуальний посадовий статус закріплює повноваження з урахуванням специфіки певної посади в конкретному підрозділі. На нього впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори, наприклад стан криміногенної обстановки на території, що обслуговується, укомплектованість кадрами підрозділу, в якому працівник обіймає посаду, та ін.

Обіймаючи однакові посади, працівники можуть виконувати різні повноваження. Особливо помітно виявляються розбіжності в індивідуальних статусах працівників, які займають рівнозначні посади в підрозділах боротьби з економічною злочинністю. Так, наприклад, однакові за найменуванням посади оперуповноважених державної служби боротьби з економічною злочинністю суттєво відрізняються за своїми повноваженнями, що обумовлено їх спрямованістю на різні галузі економіки.

Необхідно зазначити, що набуття особою статусу працівника міліції звужує межі загального юридичного статусу громадянина. Наприклад, встановлення в законодавстві заборони на заняття підприємницькою діяльністю; на працю за сумісництвом на підприємствах, в установах і організаціях інших міністерств і відомств (за загальним правилом, крім наукової, викладацької, творчої діяльності, а також медичної практики) [1, 266].

Слід зазначити, що надання працівникам міліції прав застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю припускає, що в разі настання зазначених у законі умов представник влади може заподіяти правопорушнику тілесні ушкодження й навіть позбавити його життя. Моральна і юридична відповідальність особового складу міліції в разі прийняття неправомірного рішення в екстремальній ситуації дуже велика. Усе це визначає необхідність ретельного добору на службу в міліцію контингенту осіб, що має високі моральні, ділові, фізичні та інші якості. Особливістю адміністративно-правового статусу працівника міліції є наявність у ньому значної кількості повноважень, пов'язаних із застосуванням адміністративного примусу. За своїм змістом він виявляється в застосуванні передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу морального, майнового, особистісного та іншого характеру з метою забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, попередження й припинення правопорушень, притягнення винних до відповідальності. Сутністю міліцейської діяльності є захист і охорона правопорядку, забезпечення громадської безпеки своїми специфічними методами, що здійснюються переважно у формі примусу. Навіть коли примус не застосовується працівником у конкретній ситуації, така можливість завжди присутня в природі його владних повноважень [5, 100].

Разом з тим, великий обсяг практичної діяльності працівників займають заходи переконання, до основних форм яких належать: виховна робота, агітаційно-пропагандистська діяльність, критика антигромадських вчинків, передача громадськості навичок боротьби з правопорушеннями, заохочення громадян, які активно беруть участь в охороні громадського порядку [3, 4]. При цьому в законодавчих актах, які регламентують юридичний статус особового складу міліції, вкрай мало згадується про подібні повноваження (п. 7 ст. 10, пп. 1, 29 ст. 11 Закону України "Про міліцію").

Ґрунтуючись на наведених міркуваннях, уявляється доцільним відбити в тексті Закону України "Про міліцію" положення, яке передбачало б, що працівник міліції в процесі реалізації своїх повноважень повинен прагнути до використання найменшого примусу й досягнення поставлених цілей по можливості заходами переконання. Вивчення повноважень, що входять до адміністративно-правового статусу працівника міліції, дозволяє згрупувати їх за кількома

блоками, які мають загальні правові ознаки. Передусім можна виділити ті, якими працівник міліції володіє постійно, незалежно від місця та часу перебування (реалізуються в повсякденних умовах), і додаткові, що покладаються на нього в разі виникнення ускладнених умов, надзвичайних обставин тощо [7, 152].

Таким чином, основними ознаками адміністративно-правового статусу є: стабільність, похідність адміністративно-правового статусу працівника міліції від правового статусу міліції, рівність для всього особового складу міліції й наявність спеціальної адміністративної правосуб'єктності як необхідної передумови виникнення статусу працівника міліції. Інші риси – превалювання владних повноважень, пов'язаних із застосуванням примусових заходів; реалізація статусу в позаслужбовий час, незалежно від місця перебування працівника; покладання додаткових повноважень у разі настання особливих умов та ін. характеризують окремі елементи складу статусу.

Література:

1. Закон України "Про боротьбу з корупцією" від 5 жовтня 1995 р. № 356/95-ВР // Відомості Верховної Ради України 1995. – № 34. (з наступними змінами та доповненнями).

2. Безсмертний Є.О. Адміністративно-запобіжні заходи, що застосовуються органами внутрішніх справ: Дис. канд. юрид. наук: 12.00.07. – Х., 1997. – 176 с.

3. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Переконання і примус у державному управлінні. Адміністративна відповідальність: Конспекти лекцій. – Харків: Укр. юрид. академія, 1994.– 44 с.

4. Большой юридический словарь / Авт.-сост.: Додонов В.Н. и др.; Под ред. А.Я. Сухарева и др. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 790 с.

5. Котюргин С.И. Функции советской милиции. Ч.1. – Омск: ВШМ МВД СССР, 1975. – 108 с.

6. Шайкенов Н.А. Правовое обеспечение интересов личности. Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1990. – 200 с.

7. Шестаков С.В. Адміністративно-правовий статус працівника міліції: сутність та структура // Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 2001. – Спецвипуск.

Геба Г.І., *студентка ОДУВС*
Даниленко С.К., *викладач кафедри цивільного права та процесу ОДУВС*

ПІДВИЩЕННЯ ШЛЮБНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ

Сім'я є природним і основним осередком суспільства й має право на захист з боку суспільства й держави. Одним з принципів регулювання сімейних відносин є визнання шлюбу, укладеного лише в органах РАЦСу (ст. 23 Сімейного кодексу України). Цей принцип засновано на конституційному принципі захисту сім'ї державою (ст. 51 КУ). Держава зацікавлена в зміцненні та стабільності шлюбу, а тому здійснює контроль за його укладанням.

8 квітня 2012 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо підвищення шлюбного віку» [1], яким встановлено однаковий шлюбний вік для чоловіків і жінок на рівні 18 років. До цього часу шлюбний вік для жінки становив 17 років, для чоловіка – 18 років. Крім того, передбачено, що за рішенням суду право на шлюб може бути надано особі, яка досягла 16 років, якщо буде встановлено, що це відповідає її інтересам. Раніше винятковий мінімальний шлюбний вік становив 14 років.

Актуальність цієї теми на сьогодні є високою й зумовлена, зокрема, тим, що, хоча середній шлюбний вік у сучасній Україні має тенденцію до зростання, все ж в Україні доволі розповсюджені ранні шлюби. Особливо поспішають одружитися дівчата: майже третина українок виходить заміж до 20 років. До того ж нині інститут сім'ї переживає певну кризу. З огляду на зміни в законодавстві щодо шлюбного віку, це питання повинно бути досліджене й отримати правову оцінку для визначення подальших кроків.

Серед науковців питань, що стосуються шлюбного віку та ранніх шлюбів, торкалися О.Я. Кляпець, Є.М. Омельченко, Л.І. Слюсар, А.О. Тарановська та ін.

Автори Закону зазначають, що основною метою закону є запровадження більш цивілізованого й відповідального ставлення підростаючого покоління до шлюбно-родинних відносин, яке є традиційним для українського суспільства.

Пояснюючи актуальність прийняття закону, його автори також нагадали, що в 1991 р. Україна приєдналася до Конвенції ООН про права дитини, взявши, таким чином, на себе зобов'язання впроваджувати на національному рівні забезпечення й захист дитини. Проте певні рекомендації Комітету ООН з прав дитини досі залишалися неврахованими [4]. Зокрема, Комітет вважає дискримінаційною норму щодо різниці в мінімальному шлюбному віці між чоловіками й жінками. Наголошується, що спроби прив'язати розбіжність у визначенні шлюбного віку молодих людей виключно до різниці в настанні їх статевої зрілості має вигляд дискримінації. Отже, рішення про збільшення шлюбного віку було прийняте на виконання зобов'язань України перед ООН щодо Конвенції про права дитини. У цьому вбачається позитивний аспект.

Підвищуючи шлюбний вік, законодавець виходив ще й з точки зору готовності до сімейного життя за критеріями фізичної, моральної та соціальної зрілості жінки. За повідомленням Національного центру статистики здоров'я, практично всі шлюби, в яких нареченій 18 років або менше, розпадаються протягом перших 10 років. Звичайно, ранні шлюби не зовсім бажані для суспільства, бо неповнолітні є ще соціально незрілими, раннє материнство не дуже добре впливає на здоров'я жінки.

Тому вважаємо доречним прагнення держави вплинути на ситуацію з ранніми шлюбами. Проте, чи вирішить проблему підвищення шлюбного віку?

Науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України Л. Слюсар вважає, що це не дуже відчутно вплине на життя нашого суспільства, … законодавець лише оформив у правовій площині об'єктивний процес збільшення шлюбного віку. Але в експертів є застереження - проблеми матиме якась частина

населення, що налаштована на ранній шлюб. Закон створить таким громадянам зайві перепони. За даними досліджень, офіційно не реєструють шлюб 10-12 відсотків українських пар. Тому норма про підвищення шлюбного віку — досить формальний юридичний крок [3].

Маємо зважити на те, що доля тих дівчат, які торік узяли шлюб до 18 років, змінилася на краще. Вони створили родину й отримали можливість народити дитину в офіційному шлюбі. А віднині для таких дівчат створюється перешкода, адже мають звертатися до державної установи — суду, яка за них вирішуватиме, брати їм шлюб чи ні. Так, на думку А.О. Тарновської, може збільшитися кількість випадків, коли молоді люди, оминаючи РАЦСи, житимуть у фактичному шлюбі [2].

Напевно, у 14 років особа ще не здатна створити повноцінну власну сім'ю. Але з огляду на те, що однією з основних причин ранніх шлюбів є небажана вагітність і багато неповнолітніх породіль стають матерями-одиначками, на нашу думку, укладення шлюбу в такій ситуації є більш доречним.

До того ж, враховуючи ризики підвищення й без того значної кількості фактичних шлюбів, зокрема серед неповнолітніх, додаткові перепони до належного оформлення стосунків є недоречними.

Підсумовуючи, зазначимо, що, хоча ранній шлюб є явищем суперечливим і має свої значні недоліки, все ж не варто підходити до вирішення цього питання так категорично. Адже відомо, що методом лише цілковитої заборони будь-якого явища побороти його практично неможливо. Тому вважаємо, що проблему ранніх шлюбів і формування відповідального ставлення до шлюбно-сімейних відносин серед молоді доречніше вирішувати за допомогою виховання, аніж за допомогою лише законодавчих обмежень. А кожний окремий випадок, коли в неповнолітніх осіб виникає бажання укласти шлюб, повинен розглядатися з точки зору об'єктивно кращого для них варіанту для збереження їх інтересів.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо підвищення шлюбного віку» від 15.03.2012 № 4525-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 49. - Ст. 562.
2. Коваль Л. Науковці висловилися з приводу законопроекту, за яким планується підвищити мінімальний шлюбний вік в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukurier.gov.ua/uk/articles/shlyubnij-vik-podoroslishav-na-rik/p/
3. Куриленко О. Не реєструють шлюб 12 відсотків українських пар// "Газета по-українськи" №1400 за 11.04.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/comments-newspaper/_ne-reestruyut-shlyub-12-vidsotkiv-ukrajinskih-par/430910
4. Собенко Н. Томенко: Шлюбний вік має відповідати традиціям. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://obozrevatel.com/politics/tomenko-shlyubnij-vik-mae-vidpovidati-traditsiyam.htm

Гарасимів Т. З., *начальник кафедри теорії та історії держави і права Львівського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, професор*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ: БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ

Визначаючи перспективи розвитку освіти загалом та відомчої освіти МВС України зокрема і завдання навчання підростаючих поколінь, світове освітнє співтовариство однозначно доходить висновку, що сучасне інноваційне навчання переслідує як мінімум дві основні мети.

Перша – виховати здатність до „передбачення", випередження подій, зорієнтувати людину на свідомий вибір альтернатив. При цьому спиратися доводиться на творчість, а не на досвід, отриманий у ході попереднього розвитку. Таке навчання полягає у набутті вмінь застосовувати нові методологічні прийоми, навички, настанови та цінності, необхідні, щоб жити у світі, який швидко змінюється. Друга мета – навчити дотримуватися принципу „співучасті", що передбачає участь індивідів і цілих суспільств у процесі прийняття важливих рішень на всіх рівнях – від локального до глобального. Іншими словами, йдеться про демократизацію процесу прийняття відповідальних рішень, передумовою чого виступає демократизація освіти та кардинальні зміни в процесі навчання, у тому числі навчання в органах внутрішніх справ України. Деякі західні автори йдуть далі, стверджуючи, що слід відмовитися від професійного навчання в університетах і зробити їх спеціальними вищими навчальними закладами для підготовки інтелектуалів, здатних мислити по філософськи.

Американський учений Р. Хатчинс, відзначаючи, що „нам потрібні спеціалізовані інститути та неспеціалізовані люди", фактично стверджує, що сучасному суспільству потрібні не спеціальні школи, що готують некультурних професіоналів, а загальноосвітні вищі навчальні заклади, що готують культурних інтелектуалів. Професійне навчання, необхідне світу, – це навчання загальної професії громадянства. Це – вільне навчання.

Відома ще одна позиція – С. Хука, згідно якої функція вищої освіти полягає не в тому, щоб навчити людину „жити". Вона може жити й без цього. А в тому, щоб дати людині перспективу – розуміння ідей, тенденцій, цінностей, а також навчити жити у злагоді з собою [1, с.8].

Джон Дьюї у своїй новій книзі „Моральні принципи в освіті" по-новому підходить до самого поняття „навчальний заклад", трактуючи його як одну з форм суспільного буття, а не підготовки до нього. Моральна позиція учнів, на думку Дьюї, формується в ході засвоєння останніми навчальних дисциплін і забезпечує якість цього засвоєння, ставлення учнів до процесу навчання [2].

У зв'язку з цим надзвичайно важливим є розуміння ВНЗ (у тому числі відомчого ВНЗ) як соціокультурної системи, функції якої не обмежуються підготовкою людини до професійної діяльності. Його необхідно розглядати як форму трансляції та відтворення культурних норм, цінностей, ідей, як простір генерування суспільної ідеології, яка разом із її носіями вросте в культуру та дасть свої плоди [3, с.46-47].

У державних документах, у наукових публікаціях повільно, але неухильно змінюється ставлення до проблем виховання, починаючи із Закону України „Про освіту" [4], відповідно до ст. 2 якого одним із головних принципів сучасної політики нашої держави у сфері освіти є „вільний розвиток особистості, виховання підростаючих поколінь у дусі громадянськості, працелюбності, поваги до прав і свобод людини, любові до природи, Батьківщини, родини", і закінчуючи інформаційно-аналітичними матеріалами МОН України, де підкреслюється відданість України міжнародним принципам розвитку освіти. В усіх нормативних документах останніх років йдеться про гуманістичні принципи освіти та посилення виховної роботи в навчальних закладах.

Водночас не варто забувати, що названі принципи, складаючи основу виховного процесу у вищій школі, доповнюються ще ідеалами, цінностями та пріоритетами, що відбивають її особливу роль і статус у житті суспільства, особливе місце в науці, системі освіти та культурі. До числа фундаментальних історично сформованих принципів та цінностей вищої освіти, поза всяким сумнівом, належать: служіння істині в ім'я істини, академічні свободи викладачів і студентів, а також курсантів, орієнтація процесу навчання та виховання на розвиток творчої сутності людини, уявлення про самоцінність об'єктивного наукового пізнання та гуманістичне навантаження наукових досліджень, фундаментальність освіти, соціокультурна місія університетів як еталонних центрів науки та культури. Світ ідеалів, цінностей і пріоритетів вищої освіти передбачає особливе наповнення навчально-виховного процесу, що потребує використання спеціальних педагогічних і соціальних технологій, створення в стінах ВНЗ (у тому числі ВНЗ системи МВС) особливого освітнього простору.

Становлення України як правової держави, що прагне набути ознак громадянського суспільства, неможливе без реформування та удосконалення сучасної юридичної освіти, вітчизняного законодавства, приведення їх у відповідність з європейськими нормами та стандартами.

Головною метою державної політики в галузі освіти обрано створення умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень. Разом із тим, з огляду на актуальність і практичну цінність проголошеного курсу, вважаємо за доцільне зупинитися на деяких найбільш важливих, на наш погляд, положеннях.

По-перше, слід визначитися з термінологією: мова йде про адаптацію, тобто пристосування законодавства України до законодавства Євросоюзу, інтеграцію, тобто запровадження європейських правових норм, чи їх гармонізацію, узгодження, імплементацію? Усі ці терміни вжито в законодавчих актах, інших програмних документах, але ж вони мають різне змістове значення.

По-друге, важливим є практичний бік справи. Так, на щорічному зібранні Академії правових наук України було звернено увагу на те, що Україні пропонується прийняти приблизно шістдесят тисяч різних стандартів із різних правових позицій, що потребують перекладу та вивчення. У Російській Федерації, наприклад, вже існує низка інститутів, які цим займаються. Найближчим часом потрібно імплементувати у національне законодавство близько десяти тисяч стандартів. Ми змогли це зробити відносно двох тисяч стандартів, а Російська Федерація – семи тисяч [5, с.8].

Серед пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку вищої освіти (у тому числі відомчої вищої освіти) визначено інтеграцію вітчизняної освіти до Європейського та світового освітніх просторів. Найбільш проблемною нам убачається реалізація положень Болонської декларації в галузі юридичної освіти, а також відомчої освіти, оскільки остання ґрунтується на національному законодавстві та слугує основою забезпечення правопорядку в країні, провадження розслідування кримінальних справ, здійснення правосуддя. Інтеграція вітчизняної юридичної освіти в європростір значною мірою обмежена специфікою національного законодавства та особливостями його застосування.

Серед засад трансформаційного процесу освіти не врахований такий важливий, на нашу думку, чинник, як реформування вітчизняної освіти з урахуванням потреб суспільства у певних фахівцях, зокрема працівників міліції та інших правоохоронних органів. Як державні, так і приватні навчальні заклади мають працювати на суспільство, повинні бути корисними народу та державі. Глобалізація як інструмент європейської інтеграції освіти може негативно вплинути на позитивні сторони вітчизняної освіти. А тому є сумнівною доцільність змін заради змін, особливо тих передових вітчизняних форм і методик у галузі освіти, що отримали якщо не світове, то європейське визнання.

Література:

1. О концепциях высшего образования: некоторые мнения // Alma Mater: Вестн. высш. шк. – 2000. – № 4. – С. 8.

2. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті / Джон Дьюї; пер. с англ. М. Олійник; Центр гуманіт. досліджень Львів. нац. ун-ту. – К.: Літопис, 2003. – 31 с.

3. Запесоцкий А.С. Какого человека должна сформировать сегодня система образования / А.С. Запесоцкий // Высш. образование в России. – 2003. – № 3. – С. 46–47.

4. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 34. – Ст. 451.

5. Ковальський В. Про науку із заздалегідь заданим результатом / В. Ковальський // Юридичний вісник України. – 2005. – № 12. – С.1, 8.

Головко М.С., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Фучеджі В.Д.,*** *доцент кафедри ЦПП*

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ

З набуттям Україною незалежності та проголошенням шляху до євроінтеграції, актуальним постало питання про захист і охорону особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей. Адже проблема особистих немайнових прав батьків і дітей є однією з найважливіших у цивілістиці. В умовах побудови правової держави однією з гарантій прав і свобод учасників цивільних відносин є правовий захист. Конституція України, як основний закон держави, присвячує цілий розділ правам, свободам і обов'язкам людини та громадянина. Сімейний кодекс України більш детально регулює питання про особисті немайнові відносини батьків і дітей. Для цих правовідносин характерним є те, що вони не мають майнового (економічного) змісту й не можуть передаватися в спадок та відчужуватися.

Згідно з Конвенцією ООН "Про права дитини" кожна дитина має право на збереження індивідуальності, включаючи громадянство, ім'я та сімейні зв'язки, не допускаючи протизаконного втручання [3]. Держава забезпечує, щоб дитина не розлучалася з батьками всупереч їх бажанню, за винятком випадків, коли компетентні органи згідно з судовим рішенням визначають, що таке розлучення необхідне в інтересах дитини [3].

На стадії функціонування сім'ї комплекс обов'язків батьків щодо дитини розпочинається з обов'язку забрати дитину з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я. Це також стосується й матері, яка не перебуває в шлюбі, але зобов'язана забрати дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я. Якщо батьки не забрали дитину з пологового будинку або з іншого закладу охорони здоров'я без поважної причини й протягом шести місяців не виявляли щодо неї батьківського піклування, вони можуть бути позбавлені судом батьківських прав [4] .

Сімейний кодекс України передбачив таку ситуацію, коли дитина може бути залишена батьками в пологовому будинку або іншому закладі охорони здоров'я, якщо вона має істотні вади фізичного і (або) психічного розвитку, а також за наявності інших обставин, що мають істотне значення. Сімейний кодекс України не передбачає прямої норми, яка б зобов'язувала забирати новонароджену дитину, але її залишення може бути підставою для позбавлення батьківських прав [4]. У разі, якщо батьки не забрали дитину з пологового будинку, забрати її мають право баба, дід, інші родичі з дозволу органу опіки та піклування [4].

Крім того, батьки зобов'язані невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини, зареєструвати її народження в органі державної реєстрації актів цивільного стану. А також разом з цим визначитись і присвоїти прізвище, ім'я та по-батькові [4]. Невиконання цього обов'язку є підставою для покладення на них відповідальності, встановленої законом. Прізвище дитини визначається за прізвищем батьків, якщо мати й батько мають різні прізвища, можуть присвоїти дитині подвійне прізвище або за іншою згодою [4]. У разі зміни прізвища обома батьками, змінюється прізвище дитини, яка не досягла семи років, а якщо дитина досягла цього віку, то прізвище змінюється за її згодою. У разі зміни прізвища одного з батьків, прізвище може бути змінено за згодою обох батьків і згодою дитини, яка досягла семи років.

Чинне законодавство про сім'ю регламентує, що батьки зобов'язані виховувати дитину в дусі поваги до прав і свобод інших людей, любові до своєї сім'ї та родини, свого народу та своєї Батьківщини. Батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, духовний і моральний розвиток.

Права й обов'язки батьків по вихованню дітей, зокрема, містять у собі право й обов'язок навчання дітей. Здійснювати навчання дітей у школі відповідно до Закону України "Про освіту" є не тільки правом батьків, а і їхнім обов'язком не тільки перед дітьми, а й перед державою [5]. Тому держава через органи опіки й піклування та інші компетентні органи вправі контролювати, як батьки виконують цей обов'язок. Відхилення батьків від виконання свого обов'язку по навчанню дітей за наявності їхньої вини може викликати позбавлення батьків батьківських прав, тому вони зобов'язані забезпечити здобуття дитиною повної загальної середньої освіти, готувати її до самостійного життя. Батьки у вихованні своєї дитини мають переважне право перед іншими особами. Право дитини на належне батьківське виховання забезпечується системою державного контролю, що встановлена державним законом [4].

Отже, підсумовуючи викладене, можна сказати, що сім'я – це найцінніша одиниця суспільства й держави. А правовідносини, які виникають всередині кожної сім'ї, є об'єктом регулювання державного та міжнародного законодавства.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України № 2222-IV від 8 грудня 2004 року) // Голос України. – 1996. - №№ 128, 138; 2004. - № 233.
2. Декларация прав ребенка (Резолюция 1386 (XIV) Генеральной Ассамблеи ООН от 20 ноября 1959 г.) // Международная защита прав и свобод человека. – М.: Юридическая литература, 1990.
3. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року // Бюллетень Міністерства юстиції України. – 2001. - № 2.
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. (із змінами та доповненнями) // Офіційний вісник України. – 2002. - № 7. – 273 с.
5. Про освіту: Закон України № 1060-XII від 23 травня 1991 р. (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 21. – Ст. 84.
6. Антокольская М.В. Семейное право: Учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп. М.: Юристъ, 2002. – 336 с.

Гомон Д.О., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: ***Денисова А.В.,*** *к.ю.н., доцент кафедри АП та АД ОДУВС*

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Два десятиліття реформування адміністративної системи принесли народу України деякі можливості щодо реалізації своїх інтересів у публічній сфері. Проте й невирішених проблем залишилось багато. Провідним владним суб'єктом адміністративного права є органи виконавчої влади та їх посадові особи. Саме на них полягає основне навантаження щодо практичного забезпечення прав і свобод людини й громадянина в процесі здійснення державного управління. Тому є природним, що новітня адміністративна реформа почалась із реорганізації центральних органів виконавчої влади.

Сучасна модель місцевих державних адміністрацій сформувалась після прийняття Конституції України [1] та Закону України "Про місцеві державні адміністрації" [2]. Відповідно до цієї моделі місцеві державні адміністрації функціонують на рівні районів і областей.

Місцеві державні адміністрації виконують повноваження як загальної, так і спеціальної компетенції, а також делеговані повноваження. При здійсненні своїх повноважень місцеві державні адміністрації та їх голови відповідальні перед Президентом України й Кабінетом Міністрів України, підзвітні та підконтрольні Кабінету Міністрів України. Місцеві державні адміністрації також підзвітні й підконтрольні відповідним радам у частині делегованих повноважень.

Однак існуючі органи влади мають певні недоліки у своєму існуванні: виконавча вертикаль не виконує покладені на неї завдання; органи місцевого самоврядування не мають реальних можливостей для повноцінного функціонування; користуючись своїми повноваженнями, місцеві державні адміністрації фактично нівелюють місцеве самоврядування.

У зв'язку з цим постала нагальна потреба створення якісно нової системи місцевих органів державної виконавчої влади, що, з одного боку, вимагає комплексної перебудови чинної в Україні системи місцевого управління всіма сферами суспільного життя, з іншого – у розбудові інститутів державного управління та самоврядування, які ще мають бути створені. Для цього треба чітко сформулювати цілі, тобто необхідно визначити, які ролі, завдання, функції повинні виконувати місцеві органи державної виконавчої влади в майбутньому, який результат ми хочемо отримати. На основі мети можна буде поетапно створювати нову модель місцевої державної влади [3].

Вибір оптимальної моделі місцевої державної влади органічно пов'язаний з процесом децентралізації (делегування виконання державних повноважень органам місцевого самоврядування) і деконцентрації (передача повноважень від центральних органів виконавчої влади до їх територіальних органів і до місцевих державних адміністрацій) повноважень з метою розмежування й уникнення їх дублювання між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Тому на сьогодні політиками України визначено такі основні засади, на яких повинна базуватися трансформація системи державної влади на місцях, що є складовою широкомасштабної адміністративної реформи:

- дотримання принципу верховенства права як пріоритету прав і свобод людини й громадянина, гуманізму та справедливості в діяльності місцевих органів виконавчої влади;
- дотримання принципу субсидіарності – зі сфери компетенції органів виконавчої влади мають бути вилучені й передані у відання місцевого самоврядування повноваження, які можуть бути ефективніше реалізовані територіальними громадами;
- трансформація місцевих державних адміністрацій – від місцевих органів виконавчої влади загальної компетенції до контрольно-наглядових органів у структурі виконавчої влади, тобто закріплення за місцевими державними адміністраціями лише функцій виконавчої влади з питань, які не можуть бути передані органам місцевого самоврядування та передача відповідним органам місцевого самоврядування функцій і повноважень організаційно-господарського спрямування [4].

Отже, яким би не був вибір моделі, потрібно пам'ятати, що реформування місцевих державних адміністрацій має забезпечити розвиток місцевої виконавчої влади відповідно до сучасних вимог. При цьому необхідно врахувати, що дотримання закріплених у Конституції України прав і свобод громадян гарантує держава, а не місцеве самоврядування. Тому за місцевими державними адміністраціями доцільно закріпити функції виконавчої влади з тих питань, які не можуть бути передані органам місцевого самоврядування.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. - Тлумачення від 12.04.2012, підстава v009p710-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV в редакції Закону 01.01.2013, підстава 5067-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/586-14

3. Галунько В.В. Напрями реформування системи органів виконавчої влади // Митна справа. – 2011. - №1(73). – с. 4 – 7.

4. Хомич Л. Реформа місцевих органів державної виконавчої влади: пошук оптимальної моделі // Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». – 2011. – Вип. 26. – с. 101 – 107.

***Гомон Д.О.**, студент ОДУВС*
*Науковий керівник: **Денисова А.В.,** доцент кафедри АП та АД ОВС, к.ю.н., доцент*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нотаріат України відіграє важливу роль у здійсненні правозахисної та правоохоронної функції в державі. Дії, що вчиняють нотаріальні органи, забезпечують захист прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб і запобігають можливим правопорушенням. В нинішніх умовах реформування соціально-економічних відносин авторитет і значення нотаріату невпинно зростає, тому що його діяльність має великий вплив на різні сторони суспільного життя.

На шляху становлення правової держави логічним видається проведення певних змін у нормативно-правовому регулюванні окремих державних органів та установ, у структурі органів державної служби. Саме це ми сьогодні спостерігаємо і в нотаріальній сфері. Зокрема, відбувається реформування цього інституту з метою приведення його до міжнародних стандартів нотаріату латинського типу. Однак процес цей відбувається болюче для української нотаріальної системи, насамперед через те, що законодавство, яке регулює діяльність нотаріусів, їхній правовий статус та повноваження, містить чимало проблем, серед яких: надзвичайно велика кількість нормативно-правових актів, що регулюють нотаріальну діяльність; часті випадки дублювання окремих норм різними нормативно-правовими актами; наявність неузгодженостей та прогалин [1].

За 20 років свого існування в Україні, приватний нотаріат довів свою доцільність та ефективність захисту прав людини, однак остаточного його запровадження досі не відбулося, ключові вимоги Конституції України досі не враховані у Законі України «Про нотаріат», не вирішено широке коло теоретичних і практичних проблем організації і функціонування нотаріату в Україні на основі здобутків міжнародного досвіду і з урахуванням змін національного законодавства.

Основною проблемою законодавства є його застарілість та урегульованість здебільшого підзаконними нормативно-правовими актами. Так статтею 2 Закону України «Про нотаріат» установлено, що правову основу діяльності нотаріату в Україні становлять Конституція України, Закон України «Про нотаріат» та інші законодавчі акти. Щодо вчинення нотаріальних дій, то законодавством чітко встановлено, що нотаріуси та посадові особи, які уповноважені на вчинення нотаріальних дій, у своїй діяльності керуються «законами України, постановами Верховної Ради України, указами і розпорядженнями Президента України, постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, а на території Республіки Крим, крім того,– законодавством Республіки Крим, наказами Міністра юстиції України, нормативними актами обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій» та у випадках вирішення питань, які регулюються нормами міжнародного права, нотаріуси та посадові особи відповідно керуються нормами міжнародного права, укладених Україною міждержавних угод та ратифікованих міжнародних договорів та Конвенцій [2].

На основі цього, можна зробити висновок, що сьогодні склалася ситуація, коли законодавство про нотаріат в Україні дійсно потребує перегляду, систематизації та зведення у єдиний кодифікований нормативний документ – Нотаріальний процесуальний кодекс України, який би зміг максимально об’єднати у собі норми та положення законодавчих та підзаконних актів з організації та діяльності нотаріату в Україні, усунути недоробки, суперечності та неузгодженості нормативно-правового регулювання нотаріальної діяльності.

Нотаріальний процесуальний кодекс України має містити норми, якими будуть регламентовані питання загальних засад організації нотаріату в Україні (завдання, принципи, функції тощо), визначення дефініції та статусу нотаріуса (державного, приватного, нотаріуса державного нотаріального архіву), умови доступу до професії нотаріуса, вимоги до осіб, які мають намір працювати нотаріусом, порядок проходження стажування та складання кваліфікаційного іспиту, права, обов’язки та відповідальність нотаріуса, гарантії діяльності, питання реєстрації нотаріальної діяльності тощо. Нотаріальний процесуальний кодекс, своєю чергою, призначений регламентувати процесуальну діяльність нотаріусів, посадових осіб органів місцевого самоврядування, керівників лікувальних закладів, установ виконання покарань, морських суден, експедицій та ін., а саме мають бути визначені суб’єкти нотаріального провадження, стадії нотаріального провадження та порядок їх документального оформлення, регламентовані процедури та механізми вчинення кожної нотаріальної дії. [3].

Отже, розглянувши проблематику удосконалення та реформування чинного законодавства про нотаріат можна зробити висновок, що необхідно приймати Нотаріально-процесуальний кодекс, який повинен стати головним регулятором порядку вчинення нотаріальних дій, замінити особливу частину чинного закону, а також навести порядок у системі підзаконних нормативних актів та різного роду інструкцій.

Список літератури

1. Висєканцев О. Законодавство України про нотаріат: перспективи розвитку // Публічне право – 2012. - №3(7). – с. 405- 411.

2. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХП: в редакції Закону від 19.11.2012, підстава 4652-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3425-12

3. Проект Нотаріального процесуального кодексу України від 19.09.2008 р. реєстр. № 3197 [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт нормативна база Ліга-закон. – Режим доступу http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2008_09_19/JF2GT00A.htm

Грищенко Д.М., *курсант ОДУВС*

ДІАГНОСТИКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ

Важливо підкреслити, що в процесі розв'язання конфліктних ситуацій у діяльності ОВС особлива роль належить своєчасній діагностиці конфлікту, але, на жаль, повсякденна практика діяльності правоохоронних колективів переконує нас саме в діагностичній неспроможності багатьох керівників. Отже, стає очевидним, що конфлікти в діяльності ОВС становлять серйозну проблему, причому таку, що потребує негайного вирішення. Управління конфліктами і, відповідно, їх ефективне розв'язання неможливі без своєчасної та правильної діагностики.

Процедура діагностики конфліктів в органах внутрішніх справ, що використовувалася до цього часу, значною мірою втратила свою актуальність у зв'язку з високою динамікою соціальних змін і умов служби. Традиційні методики, що мають переважно ретроспективний характер, не встигають ураховувати ці зміни. Адекватним новим умовам в українському суспільстві загалом і в органах внутрішніх справ зокрема міг би стати універсальний діагностичний інструментарій, який був би придатний до застосування в будь-яких ситуаціях зі щонайменшим доопрацюванням і дозволив би в найкоротший строк отримати необхідні дані. Інструментарія, що відповідав би висунутим вимогам, поки що немає. Але очевидно, що існує потреба в ефективному розв'язанні конфліктів на основі їх правильної діагностики [1, 355].

Передусім слід сказати про структурну модель конфлікту. У науковій літературі неодноразово робилися спроби побудувати структурні моделі різних типів соціальних конфліктів. Більшість структурних моделей будувалися не для організаційних конфліктів, до того ж не йшлося про конфлікти в органах внутрішніх справ. Тому жодна з наявних моделей не може бути сповна використана для діагностики конфліктів в органах внутрішніх справ – складній і багаторівневій системі.

Конфлікти в діяльності ОВС, як різновид соціальних конфліктів, можна розглядати як силову динамічну дію, реалізовану двома чи більшою кількістю індивідів або соціальних груп на основі дійсного чи вигаданого незбігу інтересів, цінностей або браку ресурсів. Отже, будь-який конфлікт – це передусім процес. Тому існує гостра потреба в розгляді структурної й динамічної моделей конфлікту. Структурна модель є конфліктом у статиці. Аналіз структури конфлікту означає визначення його змісту та форми, учасників і масштабу. Зміст конфлікту охоплює три групи елементів: дію й взаємодію, що виникають під час конфлікту; предмет виконуваних дій і взаємодій; зміни, спричинені конфліктними діями й взаємодіями.

Іншим важливим елементом структури конфлікту є його предмет, який може бути як матеріальним, так і ідеальним (норма, статус, оцінка діяльності або подій і т.ін.)

Зміни, зумовлені конфліктною взаємодією, можна розглядати як функції конфлікту (деструктивні й конструктивні).

Запропонована структурна модель є теоретичною базою, що дозволить ефективно здійснювати процес діагностування структурних змінних конфліктів і розробити систему індикаторів для їх розпізнавання з метою своєчасного управління ними.

Динамічна модель конфлікту, на відміну від структурної, враховує чинник часу. Відповідно, динамічні змінні – це такі, які дозволяють аналізувати конфлікт під час його зміни. На нашу думку, найоптимальнішою є циклічна модель організаційного конфлікту, що складається з чотирьох фаз, причому перехід однієї з них в іншу здійснюється в три етапи: 1 фаза – проблемна ситуація (етап – спроба досягнення своїх цілей сторонами); 2 – ситуація блокування (етап – ідентифікація осіб, груп, організаційних структур, що блокують діяльність, рух до визначеної мети); 3 - конфліктна ситуація (етап – конфліктна взаємодія); 4 – ситуація розв'язання конфлікту [2, 624].

Також елементами динамічної моделі конфлікту є: його інтенсивність – змінна, що характеризує конфлікт за ступенем виявлення його ознак (бурхливий, помірний, млявий); ритм – змінна, що визначає чергування явищ, які відбуваються з певною послідовністю й частотою (поступовий, циклічний); стан – змінна, яка характеризує конфлікт за критерієм відповідності «нормі» (оптимальний, нормальний, ненормальний, патологічний); інтенціональність – змінна, яка вказує на спрямованість конфлікту (ескалація, деескалація); оборотність – змінна, що характеризує можливість його відтворення, повторення (конфлікт, який можна обернути назад; не можна обернути; можна обернути частково).

Наведена динамічна модель дає теоретичну базу для здійснення діагностування динамічних змінних конфліктів у будь-якій організації, зокрема в підрозділах ОВС.

Конфлікт – це відкрита система, для характеристики якої недостатньо тільки структурних і динамічних змінних, вона зазнає впливу зовнішніх чинників. Щоб діагностика була всебічною, необхідно враховувати цей вплив. Отже, виникає необхідність побудови факторної моделі організаційного конфлікту. При цьому необхідно розрізняти три типи факторних змінних: джерела конфлікту – змінні, що виникають і визначають сам зміст конфлікту; умови – змінні, що самі собою не зумовлюють конфлікт, але без яких він не може виникнути й існувати; чинники – змінні, які впливають на конфлікт, змінюючи його окремі характеристики [3, 384].

Що ж до умов служби в органах внутрішніх справ, то сама специфіка діяльності ОВС, як зазначалося, передбачає наявність різних конфліктних ситуацій, які виникають здебільшого у зв'язку з умовами великої психологічної напруженості служби. Причинами й умовами конфліктних ситуацій можуть бути й обставини психологічного характеру. Наприклад, підозрювана в скоєнні тяжкого злочину особа, виявивши своє негативне ставлення до слідчого, не говорить правди, наполягає на своїх показаннях, навіть якщо вони явно суперечать іншим доказам.

На основі уявлення про різноманітність соціальних явищ у суспільстві, їх багаторівневий характер і взаємозв'язок, можна виділити такі чинники виникнення конфліктів: нестабільність загальної політичної ситуації в країні; несприятливий соціально-психологічний клімат у колективі; суспільна думка (важливий чинник, що впливає як на виникнення конфлікту, так і на його характеристики); незадовільне соціально-побутове обслуговування на території підрозділу та

за його межами, що впливає на здатність працівника виконувати задекларований службовими обов'язками обсяг роботи; емоційний стан працівників ОВС і його близьких; турбота про особисту безпеку й безпеку сім'ї; невизначеність особистого й сімейного стану; нестабільність службового становища й соціального стану; незадоволеність роботою; наявність вільного часу; особистісні якості, загальний морально-психологічний стан працівника ОВС. Наведений перелік не є вичерпним. На виникнення й розвиток конфліктів можуть впливати безліч випадкових чинників, дію яких нейтралізувати в управлінському аспекті неможливо.

Конфлікти, які виникають у підрозділах міліції, призводять до зниження ефективності управління, незгоди між окремими підрозділами всередині організації, розпаду колективу, збільшення психологічної дистанції між його членами, до такого становища, коли в груповій діяльності спостерігається активний чи пасивний опір і підозрілість.

Негативним наслідком конфлікту може бути почуття озлобленості, приниженості, стрес чи стан пригніченості. В інших же випадках конфлікти спричиняють таку ситуацію, коли виявляються порушення принципів демократизації суспільства, соціальної справедливості, а також приховування труднощів і резервів у роботі, браку в окремих осіб професійних знань і умінь.

Позитивними наслідками конфліктів при цьому є усвідомлення загальних цілей, удосконалювання методів управління, професійного навчання працівників ОВС. До позитивних наслідків належать також повернення до раніше розв'язаних питань, постановка нових проблем, поява конструктивних ідей щодо методів їх розв'язання.

Література:

1. Бандурка А.М. Конфликтология: уч. пособ. [для вузов] / А.М. Бандурка, В.А. Друзь; Университет внутренних дел МВД Украины. – Х.: Оригинал: Фортуна-Пресс, 1997. – 356 с.
2. Васильев В.Л. Юридическая психология / В.Л. Васильев, В.Л. Осипов. – 3-е изд. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.
3. Скібіцька Л.І. Конфліктологія : навч. посіб. / Л.І. Скібіцька. –Вид. 2. – К.: Кондор, 2009. – 384 с.
4. Великий В.М. Конфліктологія: навч. посіб. / В.М. Великий; Харківський національний університет внутрішніх справ; Херсонський юридичний інститут. – Херсон: Вид-во Чуєв С.М., 2006. – 339 с.

***Грищенко М.С.**, курсант ОДУВС*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

На сучасному етапі розвитку та реорганізації органи внутрішніх справ (надалі ОВС) зацікавлені не лише в чисельному складі своїх співробітників, але й в їх професійній підготовці й придатності до виконання функціональних обов'язків. Це передусім обумовлене кадровим потенціалом, професійним відбором на службу та готовністю людини для роботи в цій сфері.

Працівники правоохоронних органів належать до найвідповідальнішої професії, яка пов'язана з високим рівнем складності, ступенем психологічної напруги й частим виникненням екстремальних ситуацій, - це значною мірою підриває психофізичне здоров'я співробітників міліції, що призводить до втрати цінних професіоналів. Саме тому сьогодні набуває актуальності проблема кадрового забезпечення.

Постійне вдосконалення професійної майстерності здійснюється в процесі службової та бойової підготовки, однак при цьому випадає такий важливий елемент, як психологічна готовність.

Тому при розгляді психологічної готовності працівника ОВС до професійної діяльності необхідно враховувати два аспекти: по-перше, знання власних психологічних особливостей, уміння використовувати власні резерви; по-друге, знання психології різних категорій людей [1, 132]. Однією з умов підтримки психічного здоров'я в процесі професійної діяльності є вміння людини користуватися прийомами самоврегулювання, тобто свідомо впливати на психічні процеси, які виникають або можуть виникнути під час проведення оперативній дій.

При професійному виконанні службових обов'язків працівник ОВС постійно пов'язаний з такими негативними факторами, як: ризик для життя й здоров'я, дефіцит часу для аналізу обставин і прийняття рішення, постійно існуючою протидією з боку правопорушників і злочинців, невідповідна кадрова, правова, матеріально-технічна, соціально-економічна, фізична, психологічна захищеність.

Негативний вплив кожного з цих факторів призводить до руйнування соціально психологічного благополуччя працівників, виснаження організму й психіки та виникнення розладів психогенного характеру, розвитку психосоматичних захворювань [2,56].

Сукупність цих негативних факторів стає умовою професійної деформації. Деформація призводить до негативних змін у моральному й психологічному стані співробітника, що призводить до виникнення конфліктів у сім'ї, на роботі, у колі друзів. Це пов'язано з тим, що працівники ОВС у порівнянні з іншими представниками професій типу «людина — людина» зазнають найбільш потужного деформуючого впливу.

В.Л. Васильєв визначив професійну деформацію як придбання особою таких рис, навичок і схильностей, які заважають гідному виконанню професійних задач. Він перераховує наступні ознаки: втрата зацікавленості до слідчої діяльності; невіра в справедливість; нечуйне відношення до людей; стереотипність у підході до вирішення різних слідчих задач; роздратованість, нестримність; схематизм мислення в професійних ситуаціях; підозрілість; самовпевненість та інше [3, 61].

Отже, професійна деформація не є психічним захворюванням. Вона більше пов'язана з неетичними змінами, моральними викривленнями дійсності у свідомості співробітника міліції. Це зумовлює необхідність вчасного залучення професійних психологів до процесу діяльності в ОВС.

У структурних підрозділах проводяться психопрофілактичні роботи, які передбачають комплекс заходів, спрямованих на попередження виникнення професійної деформації, а також збереження, відновлення й зміцнення психологічного здоров'я співробітників. Сьогодні йдуть пошуки вдосконалення, нових шляхів психологічної служби, проводяться розробки нових тренінгових програм, спрямованих на розвинення прийомів оптимізації гідної поведінки в надзвичайних ситуаціях.

Література

1. Каверін О. Психологічна підготовка працівників міліції // Соціальна психологія. - 2007. - № 3. - С. 130-137.
2. Васильев В.Л. Психологические основы организации труда следователя. – Л., 1976. - С. 56.
3. Васютинська О.Г. Психопрофілактична робота в органах внутрішніх справ // Становлення особистості професіонала: перспективи і розвиток: [Тези] ІІ Всеукр. науково-практична конф. (Одеса, 20 лютого, 2009 р.). — Одеса. - С. 60-62.

Гуменюк В.В., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ***Плужнік О.І.***

ЧИ МОЖЛИВЕ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ, ЩО ВІДБУВАЮТЬ ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ?

Становлення правової держави в Україні вимагає реального утвердження і гарантування дії принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України), що безпосередньо пов´язано з належним забезпеченням ефективності захисту прав та законних інтересів людини, яка в нашій країні визнана найвищою соціальною цінністю. І цеповною мірою стосується осіб, яким за рішенням суду призначене кримінальне покарання, зокрема у вигляді довічного позбавлення волі (ст. 64 КК України). Однак вирішення цього завдання як у комплексі, так і щодо зазначеної категорії осіб, прямо залежить від приведення вітчизняної системи виконання покарань у відповідність до міжнародних стандартів.

Не можна сказати, що проблема довічного позбавлення волі залишалася поза увагою вчених, про що свідчать наукові публікації О. Беца, М. Вербенського, В. Льовочкіна, Л. Мостепанюка, А. Степанюка, В. Трубнікова, Ю. Чеботарьової та інших науковців, але не слід стверджувати й те, що вона знайшла своє остаточне вирішення, про що свідчить ряд правових та організаційних проблем у цій сфері.

Метою цього дослідження є надання пропозицій щодо удосконалення виконання та відбування покарання у вигляді довічного позбавлення волі та його гуманізації, а також ведеться дискусія стосовно можливості виправлення осіб, що відбувають довічне покарання[6].

Минуло вже понад десять років ,як виконується в Україні покарання у виді довічного позбавлення волі. Однак до теперішнього часу залишається дискусійним питання про можливість досягнення такої мети покарання, як виправлення засуджених. Засуджені до даного виду покарання, з одного боку, формально залишаються членами суспільства, але водночас назавжди з нього виключаються, що неминуче приводить до втрати ними соціально - корисних зв'язків і, як наслідок, повного відчуження від суспільства. Чи можливо взагалі говорити про виправлення та соціальну реабілітацію особливо небезпечних злочинців, до яких суд застосував найсуворішу міру покарання?

Відносно досягнення мети виправлення щодо засуджених до довічного позбавлення волі висловлюються доволі різні точки зору, причому чимало фахівців взагалі відкидають таку мету стосовно засуджених до даного виду покарання. І мабуть навряд чи можна погодитися з позицією тих авторів, які вважають що питання про виправлення засудженого, який відбуває довічне позбавлення волі, втрачає сенс. Проте соціальні, політичні, економічні перетворення в суспільстві неминуче ведуть за собою переоцінку багатьох положень теорії і практики виконання кримінальних покарань. Змінюється відношення суспільства до реалізації права людини на життя, змінюється законодавство, змінюється і сам засуджений в залежності від умов та середовища в якому відбуває покарання, а також і від відбутого терміну покарання.

<u>При розгляді порядку виконання покарання у виді довічного позбавлення волі не можна відкидати виправну мету покарання, зокрема, з таких підстав:</u>

а) аналіз статей 1, 6, 123 КВК України, що стосуються мети і завдань кримінально-виконавчого законодавства, засобів виправлення й ресоціалізації, завдань, форм та методів соціально-виховної роботи, не виключає засуджених до довічного позбавлення волі з числа об'єктів виховного впливу;

б) недопустимо ігнорувати такі принципи кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування кримінальних покарань, як диференціація та індивідуалізація виконання покарань, раціональне застосування примусових заходів і стимулювання правослухняної поведінки, поєднання покарання з виправним впливом (ст. 5 КВК України);

в) особи, що відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, все ж таки являють собою переважно найбільш небезпечну категорію засуджених, а тому з огляду на їх підвищену суспільну небезпеку вони потребують так би мовити підвищеного виховного впливу. Тобто вести мову про виправлення нехай у мінімальному ступені потрібно. Водночас дослідження показало, що значна частина осіб, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, здатні стати на шлях виправлення;

г) не слід ігнорувати наявну у засуджених до довічного позбавлення волі можливість умовно-дострокового звільнення від відбування покарання після заміни цього покарання позбавленням волі на певний строк у порядку помилування;

При оцінці особистості та, зокрема, при оцінці факту виправлення засудженого завжди мають бути враховані індивідуальні психологічні особливості, що відбиваються у більшому чи меншому ступені на його поведінці. Тому більш коректним визначенням поняття «виправлення» видаються положення ст. 6 КВК України, за якими воно розуміється як процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої

правослухняної поведінки. Термін процес (від лат. processus - просування) означає рух уперед, послідовну зміну станів, стадій розвитку; сукупність послідовних дій з метою досягнення якогось результату. Як справедливо зазначає А.Х. Степанюк, те, що даний процес відбувається в особистості, вказує на те, що виправлення представляє собою перш за все психологічну категорію, тобто такий процес, який далеко не завжди можна побачити під час однієї зустрічі чи розмови, тому висновок психолога з цих питань повинен мати одне з ключових значень. Головним у визначенні поведінки сумлінною є фіксування процесу позитивних змін[5].

Адміністрація УВП повинна забезпечити не безумовне досягнення виправлення як абсолютної категорії, а створити умови для того, щоб засуджений показав наявність процесу позитивних змін. І такі зміни у поведінці та особистості повинні розглядатися як виправлення у розумінні кримінально-виконавчого права;

В Указі Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10 травня 2006 р. № 361 вказано: «Для підвищення ефективності виконання судових рішень у кримінальних справах необхідно вдосконалити організацію пенітенціарної системи. Держава повинна вживати заходів, спрямованих на приведення пенітенціарної системи у відповідність зі світовими і європейськими стандартами» [2].

Вважаємо, що важливе і водночас особливе місце при цьому на рівні держави повинно відводитися належному правовому регулюванню та організації діяльності установ виконання покарань, їх взаємодії з іншими правоохоронними органами та громадськістю, вдосконаленню діяльності з виправлення і ресоціалізації засуджених.

Актуальність і важливість комплексного вирішення цих та ряду інших питань, пов´язаних з організаційно-правовими засадами діяльності установ виконання покарань, зумовили видання Президентом України Указу від 25 квітня 2008 р. № 401, яким було схвалено Концепцію реформування Державної кримінально-виконавчої служби України . Як свідчить аналіз його положень, основні завдання цієї Концепції спрямовані в бік подальшої гуманізації та вдосконалення діяльності органів і установ виконання покарань на ґрунті запровадження європейських норм у цій сфері, особливо в частині посилення захисту прав і основоположних свобод людини.

Необхідно підтримати думку А. Степанюка, який зазначає, що принцип гуманізму стосовно засуджених, які відбувають покарання, ґрунтується на положенні ст. 3 Конституції України, що одержує свою подальшу реалізацію і в нормах кримінально-виконавчого законодавства, які визначають правове становище засуджених. На його думку, ці норми покликані інкорпорувати уявлення про гуманізм у діяльність органів та установ виконання покарань як діяльності, не позбавленої людяного ставлення до засудженого, де розуміння гуманізму виконання покарання здобуває вищу юридичну силу, спираючись на авторитет закону[5].

Втілення в безпосередню діяльність органів та установ виконання покарань положень вище вказаної Концепції реформування Державної кримінально-виконавчої служби України має відбуватися у двох взаємопов´язаних напрямах:

1) імплементація у вітчизняне кримінально-виконавче законодавство, що регулює діяльність органів та установ виконання покарань, засад міжнародного права, зокрема європейських норм, які стосуються як взагалі відбування покарання у вигляді позбавлення волі, так і безпосередньо довічного позбавлення волі;

2) вдосконалення норм кримінально-виконавчого законодавства, що безпосередньо визначають правове становище засуджених до довічного позбавлення волі.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10 травня 2006 р. № 361.
3. Про схвалення Концепції реформування Державної кримінально-виконавчої служби України : Указ Президента України від 25 квітня 2008 р. № 401.
4. Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України: Указ Президента України від 08 листопада 2012 р. № 631/2012
5. Степанюк А. Х. Актуальні проблеми виконання покарань (сутність та принципи кримінально-виконавчої діяльності : теоретико-правове дослідження) : автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне правота кримінологія; кримінально-виконавче право» / А. Х. Степанюк. -Х., 2002. - 34 с.
6. Льовочкін В. А. Нормативно-правові та організаційні засади забезпечення реалізації в Україні міжнародних стандартів з прав і свобод засуджених до позбавлення волі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче пра-во» / В. А. Льовочкін. — К., 2002. — 18 с.
7. Чеботарьова Ю. А. Правовий статус засуджених до позбавлення волі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче пра-во» / Ю. А. Чеботарьова. - Х., 2005. - 22 с.

Гурман В.М., *студент ОДУВС*

Науковий керівник: ***Градова Ю.В.,*** *к.ю.н.,доцент кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС*

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Адміністративне реформування в нашій державі було розпочато наприкінці минулого десятиліття й поетапно триває до сьогодні. Головним завданням на сьогодні є розробка оптимальної моделі вдосконалення державного управління. Відмова від тоталітарної моделі державного будівництва ставить проблему організації політико-адміністративних відносин на нових демократичних засадах. Ця проблема надзвичайно актуалізувалася в перші роки державної незалежності України, але її актуальність не зменшилася й донині [1, 65].

У цивілізованих європейських країнах головні функції держави – це захист соціальних прав і свобод громадян, захист їх життя й власності, соціальна підтримка знедолених і хворих, вирішення конфліктів, оборона країни, зовнішня політика. І для досягнення вказаних функцій постає нагальність проведення адміністративної реформи.

Адміністративна реформа є видом політико-правової реформи, яка здійснюється у сфері виконавчої влади й стосується як її організаційної структури, функцій, кадрового забезпечення, так і взаємовідносин з органами місцевого самоврядування [2].

Різні аспекти цієї реформи привертали увагу вітчизняних політиків. Про них багато говорили й писали Президент України Л.Д. Кучма та В.А. Ющенко та інші видатні державні діячі. Проблеми адміністративної реформи в Україні стали об'єктом дослідження фахівців у галузі державного управління, регіональної економіки та соціально-економічної географії. Останнім часом опубліковано низку ґрунтовних досліджень на цю тему. Заслуговують на увагу дослідження В.Д. Бакуменка, О.Л. Валевського, М.Ф. Головатого, Л.М. Гогіна, В.М. Князєва, С.О. Кравченка, В.І. Лугового, П.І. Надолішнього, Н.Р. Нижник, В.А. Ребкала, В.В. Токовенка, В.А. Шахова, Л.Є. Шкляра, О.І. Ющика та інших.

Реформа передбачає комплексне, системне проведення змін і створення сучасної системи органів вищої виконавчої влади, організації державної служби, територіального устрою й системи місцевого самоврядування, використання міжнародного досвіду та визначає основні напрями змін у системі державного управління, особливо тих, які пов'язані з роллю й функціонуванням органів виконавчої влади.

Як показують результати опитування громадської думки, проведеного «Соціс-Геллап», на запитання: «Як до вас ставиться держава?» – лише 3 % опитаних заявили, що вони відчувають його повсякденну турботу, проте 63 % громадян України вважають, що держава від них відвернулася.

Основною метою реформи є формування ефективної системи публічної адміністрації, що надаватиме якісні публічні послуги громадянам на рівні, що відповідає європейським стандартам, забезпечуватиме оптимальне використання публічних коштів і буде здатна вчасно й адекватно реагувати на соціально-економічні та зовнішньополітичні виклики [3, 22].

Адміністративне реформування стосується надзвичайно широкого спектра сфер життєдіяльності державного апарату. Сенс адміністративної реформи полягає в підвищенні ефективності управління, що досягається різними засобами при демократичних і недемократичних режимах, федеративних і унітарних державах, стабільних громадянських суспільствах і таких, які перебувають на стадії формування та модернізації.

Адміністративна реформа - комплекс заходів щодо підвищення якості державного управління. При проведенні адміністративної реформи, як правило, використовуються наступні інструменти:

- зміна структури виконавчої влади;
- зміна принципів найму, просування й управління персоналом (реформа державної служби);
- зміна принципів фінансування органів виконавчої влади (бюджетна реформа);
- оптимізація адміністративних процесів;
- зміна функцій окремих органів виконавчої влади та виконавчої влади в цілому [4, 51].

Обсяг поняття може бути різним залежно від характеру відносин суспільства й держави, ролі останньої в регулюванні суспільних процесів, місця адміністративної влади в політичній системі, історичного етапу розвитку суспільства. Це робить складним безпосереднє використання історичного досвіду адміністративних реформ, однак дозволяє використовувати його на технологічному рівні [5].

Реалізація адміністративно-територіальної реформи здатна привнести позитивні наслідки для місцевих громад: оптимізація загальнодержавного управління; децентралізація й розвиток місцевого самоврядування з делегуванням значних повноважень регіонам; зменшення кількості чиновницько-бюрократичних ланок, що має сприяти якіснішому наданню адміністративних і управлінських послуг; сприяння ефективному розподілу фінансових ресурсів на місцях [6, 4].

Соціальність адміністративної реформи логічно вписується в євроінтеграційні наміри України. Тому адміністративна реформа є комплексом логічно вибудуваних і планомірних заходів, що містять: розробку основних засад реформи та нормативне закріплення й забезпечення гарантій реалізації демократичних принципів; моніторинг адміністративного законодавства з метою виявлення й усунення можливих колізій і дискримінаційних норм щодо громадянського суспільства; побудова на основі дослідження вітчизняного й зарубіжного досвіду найбільш ефективної моделі державної служби; розробка чіткої, уніфікованої внутрішньої структури інститутів адміністративної системи, що дозволить побачити збоку весь механізм їх життєдіяльності; вирішення питання про правовий статус державних службовців і посадових осіб як стрижня системи державного адміністрування; більш послідовне визнання обсягу й меж компетенції різних категорій державних службовців, державних органів, інших адміністративних структур; формування діючих механізмів відкритості адміністративної служби для громадян та інститутів громадянського суспільства [7].

У процесі адміністративної реформи відбувається реалізація деяких суспільних потреб із приведення наявного механізму державного управління у відповідність із новими суспільними відносинами. Також адміністративна реформа задає нові імпульси динаміці адміністративно-правових відносин і виступає як нова форма досягнення упорядкованості адміністративно-правових відносин, до якої вони йдуть через тимчасове порушення стабільності їх функціонування та набуття ними в процесі реформи нової якості [8, 58].

Аналіз результатів експертного опитування показав, що абсолютна більшість експертів (**85,7 %**) вважає, що проведення адміністративної реформи сьогодні продовжує залишатися актуальним суспільним завданням.

В опитуванні були варіанти пропозицій, що викладені в проекті адміністративно-територіальної реформи Романа Безсмертного, як однієї з напрямів адміністративної реформи. Найбільша частка експертів (**78,6 %**) виявила позитивне ставлення до пропозиції, що на первинному рівні (громада) єдиним законодавчим органом буде рада, а виконавчу

владу має реалізовувати виконавчий комітет, на чолі якого має стояти обраний на загальних виборах міський/сільський голова.

Стосовно доцільності об'єднання в статусі публічної служби державної служби та служби в органах місцевого самоврядування: хоча більшість експертів – **54,7 %** позитивно оцінили, одночасно значна частина – **31 %** висловили своє негативне відношення. Парламентський досвід багатьох країн свідчить, що тоді, коли понад третину респондентів виступає проти, рішення потребує додаткової корекції й доопрацювання [6, 4-5].

Отже, отримані результати свідчать, що проблема адміністративно-територіальної реформи в експертному й фаховому середовищах сприймається як актуальна й необхідна.

Незважаючи на позитивні результати опитування сорока двох експертів [6, 21] та оцінок експертів-політологів щодо вигідності проведення адміністративної реформи [9], проект реформи Романа Безсмертного, який займав на той час пост віце-прем'єр-міністра з питання адміністративно-територіальної реформи, так і не вдалося втілити в життя через мітинг жителів Макарівського району Київської області проти його проведення [10]. Стурбованість громадян була викликана можливою ліквідацією Макарівського району та організованим спротивом районної номенклатури.

Цей випадок ілюструє, що населення сьогодні має дуже туманне уявлення про напрямки та конкретні цілі адміністративної реформи. А опір чиновників середньої ланки говорить про паралізуючий страх за власну долю. Саме на цьому тлі епізодичні імпульси окремих реформаторів, таких як Роман Безсмертний, приречені на провал.

Адміністративна реформа за змістом є політико-правовою реформою та постає як складний управлінсько-правовий феномен, що має певну організаційно-правову форму, призводить до суттєвих організаційних, функціональних і структурних зрушень у системі державного управління суспільством. Вона здатна не лише артикулювати, але й задовольняти певні політичні інтереси, викликати зміни в системі державного управління й у політичній системі суспільства загалом.

Нинішній етап державного будівництва в Україні вимагає створення системи управління регіональним і місцевим розвитком, яка могла б найбільш ефективно реалізувати наявний в країні соціально-економічний потенціал для підвищення рівня життя громадян, забезпечити динамічний розвиток як країни загалом, так і кожної території зокрема.

Отже, соціально-політичний аспект проведення адміністративного реформування:

по-перше, виступає індикатором готовності української спільноти щодо змін у сфері державного управління;

по-друге, виступає в ролі соціально-політичного процесу, що розкриває взаємодію соціальних і політичних структур та відносин, показує, як суспільство формує свою державність, а держава, у свою чергу, обслуговує суспільство, та технологію здійснення влади, являючи собою сукупність відносно самостійних, локальних взаємодій суб'єктів, структур та інститутів, пов'язаних тими чи іншими цілями й інтересами в підтримці (або зміну) системи правління;

по-третє, має на меті адаптувати систему державного управління суспільством в Україні до рівня Європейського Союзу, а також створити й реалізувати оптимальні сучасні механізми взаємодії держави з суспільством, що неодмінно надасть можливість запровадити нові ефективні методи публічного адміністрування та впровадити широкий спектр розподілу повноважень між органами влади.

Література:

1. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку. Навчальний посібник (За заг. ред. Н.Р. Нижник). К., ЗАТ "Нічлава", 2005. – 220 с.
2. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U810_98.html.
3. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні: монографія / [В.Д. Бакуменко (кер. авт. кол.), Л.М. Гогіна, С.О. Кравченко та ін.]; за заг. ред. В.Д. Бакуменка, В.М. Князєва. – К.: Вид-во НАДУ, 2010. – 172 с.
4. Алисова Л.Н. Политическая социология. – М.: Мысль, 2000. – 120 с.
5. Медушевский А. Реформа государства / А. Медушдевский // Отечественные записки. – 2004. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.strana–oz.ru/?numid=17&article=805#t1.
6. Адміністративна реформа в Україні: експертні оцінки. – Львів: ЦПД, 2009. – 28 с.
7. Чуклинов А.Е. Административная реформа, административный ресурс, административные процедуры : к вопросу о понятиях и явлениях / А.Е. Чуклинов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://humanities.edu.ru/db/msg/33309.
8. Ющик О.І. Правова реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні / О.І. Ющик. – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1997. – 192 с.
9. Институт глобальных стратегий / Центр досліджень політичних цінностей: Чи потрібна зараз Україні реформа Безсмертного? – 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://igls.com.ua/analytics/790/.
10. Архівні матеріали. Сайт шанувальників Макарівського району Київської області. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.makarivets.com/arhiv.html.

Гусін Є.О., *студент ОДУВС*

Науковий керівник: ***Янковий М.О.,*** *начальник кафедри криміналістики ОДУВС, к.ю.н., доцент*

ХАРАКТЕРИСТИКА «СЛІДОВОЇ КАРТИНИ» ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НА ГРУНТІ РАСОВОЇ НЕТЕРПИМОСТІ

Світові глобалізаційні процеси останнім часом активізували міграцію, змінили етнічний склад більшості сучасних країн та зумовили стирання відмінностей між регіонами. Але категорія етносу виявилася стійкішою від глобалізації.

Практично в кожному регіоні світу протягом останніх років спостерігається швидке зростання випадків проявів нетерпимості, дискримінації, расизму і ксенофобії у формі відкритого насильства, які, зокрема, спрямовані на мігрантів. Україна не є виключенням, оскільки являється багатонаціональною країною, де мешкають біля 168 тисяч громадян інших країн, налічувалося близько 83 тисяч осіб без громадянства і 40 тисяч представників етнічних спільнот іммиграційного походження, що прибули з країн далекого зарубіжжя та не зазначили свого громадянства. Крім цього, сьогодні в Україні навчаються понад 48 тисяч іноземних студентів, більшість з яких живуть у великих містах, таких як Київ, Одеса та Харків. З них найбільше студентів з Китаю (близько 6 тисяч), із Туркменістану (5 тисяч), з Росії (3,5 тисячі) та з Індії (3 тисячі). У цілому в Україні навчаються студенти із 134 країн світу, зокрема з усіх 54 країн Африки [1].

Слідами злочинів, вчинених на грунті расової нетерпимості є висловлювання расистського чи іншого змісту, що відображають нетерпимість до представників іншої раси, наявність надписів, малюнків, які принижують національні почуття чи свідчать про те, що даний акт вчинили представники певного угрупування. Джерелами фактичних даних про расистські настрої, висловлювання та дії конкретної особи можуть бути показання друзів, знайомих або сусідів; журнали, книжки, які читає підозрюваний, музика, яку він або вона слухає, фільми, які дивиться, Інтернет–сайти, які відвідує. Інформацію про належність особи до певного радикального угрупування може бути отримано з баз даних органів внутрішніх справ, які ведуть облік членів скінхедівських чи інших екстремістських (наприклад, неонацистських, націоналістичних) угрупувань. Певну інформацію може дати освідування особи на предмет наявності татуювань, притаманних скінхедівській субкультурі або націоналістичним організаціям. Про настрої підозрюваного можуть свідчити й інші дії, такі як здійснення написів або зображень нацистського чи расистського характеру (наприклад, свастики) на стінах, столах, лавках перед або після нападу.

Насильницькі злочини з мотивів нетерпимості вчиняються як правило у формі нападів. Найбільш розповсюдженим способом нападу є напад ззаду з ударом по голові, або у спину щоб людина впала, а потім побиття руками, ногами по голові, грудям, спині та іншим частинам тіла. Напади здійснюються раптово, без будь-якого попереднього спілкування з потерпілими і, відповідно, без будь-яких провокацій з їхнього боку. Напади носять жорстокий і агресивний характер та можуть супроводжуватися расистськими висловлюваннями, образами, гаслами. Зазначене слід враховувати під час пошуку слідів цієї категорії злочинів. При цьому відсутні ознаки злочинів проти власності, тобто у потерпілих не відбиралися їхні речі, гроші, майно. Як правило, нападники і потерпілі раніше не були знайому між собою. Дії злочинців носять рішучий характер, оскільки кожен розраховує на допомогу іншого, що знижує страх перед наслідками протиправної дії, підвищує «інтенсивність і небезпеку дій усіх співучасників [2, с. 59].

Нападники найчастіше діють у групі з 2-3 осіб або в групах понад 10 осіб. За часом напад продовжується доволі короткий проміжок часу, оскільки вчиняється у громадських місцях при певній кількості свідків, які можуть втручатися у дії нападників. Однак, враховуючи груповий характер нападу, нанесених тілесних пошкоджень достатньо для позбавлення життя потерпілого. Напади скоюють як чоловіки, так і жінки, але жінки в більшості випадків записують напад на камеру чи мобільний телефон, або є спостерігачами. Однак, як свідчить російський досвід, особи жіночої статі можуть відігравати і більш активну роль. Наприклад, в Москві було викрито і знешкоджено екстремістське угрупування з 4-х осіб, лідером якого була дівчина [3, с. 22].

Злочинні дії можуть супроводжуватися погромами в громадських містах, груповими порушеннями громадського порядку; злочини вчиняються публічно, в умовах очевидності; серед організаторів обов'язково є змова з членами групи, які мають екстремістські та націоналістичні налаштування; одночасно з такими нападами можуть вчинятися різні злочини: вбивство, тілесні ушкодження різної тяжкості, хуліганство, умисне знищення чужого майна тощо. При вчиненні злочинів застосовується холодна зброя і предмети, які використовуються в якості зброї; в результаті вчинення цих злочинів спричиняється суттєва матеріальна, фізична і моральна шкода громадянам; місце злочину може зайняти широку площу або подібні злочини можуть вчинятися в різних місцях членами одного угрупування.

Знаряддя, яке використовується при вчиненні насильницьких злочинів на ґрунті расової нетерпимості, включає предмети, які спеціально пристосовані для спричинення тілесних ушкоджень, тобто зброю – вогнепальну, травматичну, холодну, вибухові пристрої і механізми; побутові предмети – ножі, сокири, мотузки, шнури тощо; транспортні засоби. Однак основними і найбільш розповсюдженими знаряддями вчинення насильницьких злочинів є скляні пляшки, у тому числі горловини від розбитих пляшок («розочки»), сталеві пруття, палки, ножі або гострі предмети вибуху [4, с. 26]. В Україні найбільш поширеним знаряддям є пляшки або горловини від розбитих пляшок та ножі, газова зброя. Кожне із знарядь залишає притаманні йому сліди злочину.

З настанням злочинного результату проводяться дії, спрямовані на приховування організаторів та безпосередніх учасників злочинної події. У той же час необхідно звернути увагу на те, що виходячи з демонстративного характеру злочину, дії його учасників з приховування матеріальних слідів не здійснюється. Навпаки, після вчинення злочину такі особи відкрито заявляють, що зробили свій внесок у діяльність групи, доказали свою відданість і тепер вони вважаються повноправними членами угрупування.

Підводячи підсумки, слід відзначити, що сліди вчинення насильницьких злочинів з мотивів расової нетерпимості залишаються як на місці злочину та на потерпілих і злочинцях (матеріальні), так і в пам'яті потерпілих, свідків, очевидців тощо (ідеальні сліди). Особливістю утворення слідів даного виду злочинів є те, що переважна більшість доказової інформації зберігається в пам'яті людей, тобто слідчий буде мати справу в основному з ідеальними слідами. Характерними пошкодженнями на тілі потерпілого є множинні травми голови. У всіх випадках убивства причиною смерті була або відкрита черепно-мозкова травма, або сукупність множинних травм голови, не сумісних із життям.

Література:

1. Оптимізація державної політики щодо попередження та протидії проявам ксенофобії та расизму в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.niss.gov.ua/Monitor/September09/17.htm.

2. Кустов А.М. Криминалистика и механизм преступления : цикл лекций / А.М. Кустов. - М. : МОДЭК, 2002. – 292 с.

3. Мусаелян М.Ф. Криминологические особенности современного российского молодежного экстремизма / М.Ф. Мусаелян // Российский следователь. – 2009. - № 10. – С. 21–24.

4. Ахмедов У.Н. Доказывание мотива национальной или рассовой ненависти или вражды по делам о преступлениях против жизни и здоровья : монография / У.Н. Ахмедов. – Воронеж : Изд-во Воронежского гос. ун-та, 2008. - 226 с.

Денисова А.В., *доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС ОДУВС, к.ю.н., доцент*

НАГЛЯД ЯК ВИД ДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах демократичної, соціальної, правової держави [1], головним завданням якої є утвердження і забезпечення прав та свобод людини, безпосередньо пов'язаний із необхідністю вдосконалення механізму правового регулювання суспільних відносин, що потребує від держави застосування спеціальних заходів для підтримання нормального життя людей та функціонування державних інститутів, важлива роль відводиться контрольно-наглядовій діяльності державних.

Не заперечуючи тісний взаємозв'язок нагляду і контролю, все ж існують об'єктивні підстави для їх розмежування. Таке розмежування правомірне і тоді, коли законодавець для визначення назви і регулювання повноважень тих чи інших органів використовує обидва терміни. Правовий статус будь-якого державного чи громадського органу, в першу чергу, залежить від нормативно закріплених його завдань, функцій, обов'язків, прав та відповідальності, а не від того, який термін буде домінуючим в його назві – „нагляд" чи „контроль".

Варто підкреслити те, що реально існують державні органи, які в своїй діяльності поєднують елементи і контролю, і нагляду, у зв'язку з чим діяльність, яку вони здійснюють, називають контрольно-наглядовою. Разом з тим, як уявляється, в цій діяльності переважає все ж нагляд.

Чому актуальним є розгляд саме нагляду? Побудова в Україні правової держави, перехід на ринкові відносини, прагнення України до вступу у Євросоюз вимагає скорочення державного втручання в діяльність організацій, у життя громадян, і за цих умов обсяг нагляду має постійно розширюватися за рахунок звуження обсягу контролю. Обсяг наглядової діяльності розширюється ще й тому, що в житті суспільства збільшується роль технічних засобів, різноманітних технічних правил, нагляд за дотриманням яких – важлива умова забезпечення безпеки держави та її громадян.

Отже, враховуючи викладене, нагляд як вид державної діяльності можна визначити як сукупність безперервних дій зі спостереження за додержанням законності у відповідних суспільних відносинах, які здійснюються компетентним на те органом із застосуванням наданих йому законом (підзаконним нормативним актом) повноважень і спрямовані на попередження, виявлення і припинення порушень, а також притягнення порушників до відповідальності.

Нагляд здійснюється з метою: отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на піднаглядному об'єкті чи у певній сфері суспільних відносин; застосування заходів попередження правопорушень (в деяких випадках з правом прямого втручання в діяльність об'єкта нагляду); надання допомоги піднаглядному об'єкту у поновленні законності і дисципліни; встановлення причин і умов, які сприяють порушенню вимог правових норм; вжиття заходів щодо притягнення винних осіб до юридичної відповідальності.

Таким чином, з одного боку, нагляд є засобом адміністративного впливу, видом виконавчо-розпорядчої діяльності, а з іншого – засобом забезпечення режиму законності в державі. Нагляд забезпечує охорону відповідних суспільних відносин і матеріальних цінностей, причому, не тільки від правопорушень, але й від об'єктивно протиправних дій та стихійних явищ. Суб'єкти наглядової діяльності зобов'язані піклуватися насамперед про те, щоб не допустити, запобігти настанню шкідливих наслідків, виявити обставини, що можуть бути їх причиною, і вжити певних заходів для усунення виявлених відхилень. Іншими словами, на першому плані – прогноз, попередження, припинення, щоб не допустити настання шкоди, а на другому – застосування каральних санкцій для загальної й індивідуальної превенції правопорушень у майбутньому. Зазначене особливо актуальне для правоохоронної діяльності міліції, адміністративний нагляд у якій займає особливі місце і роль.

Список використаних джерел:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Ярмакі Х. П. Адміністративно-наглядова діяльність міліції в Україні: Монографія. – Одеса: Юридична література, 2006. – 336 с.

3. Большой юридический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 790 с.

4. Руденко М. Про співвідношення державного контролю і прокурорського нагляду (концептуальні зауваження на перехідний період) // Право України. – 1997. – № 5. – С. 29-33.

Дерановський В.А., *курсант ОДУВС*
Наук. керівник: ***Павелко І.І.,*** *доцент кафедри юридичної психології та педагогіки*

ФАКТОРИ ФОРМИРОВАННЯ «ПСИХОЛОГІЇ ЖЕРТВИ»

Розвиток правової держави неможливий без постійної та наполегливої боротьби зі злочинністю, тим більше, що злочинність в Україні вийшла на одне з перших місць серед дестабілізуючих чинників суспільного життя. Слід зазначити, що поряд з криміналізацією однієї частини населення, в суспільстві відбувається виктимизация іншої її частини.

Тому боротьбу зі злочинністю неможливо вважати ефективною, якщо не приділяти належної уваги розробці заходів щодо її профілактики, зокрема, віктимологічних.

Під віктимною розуміють таку поведінку, при якій жертва певним чином сприяє скоєнню злочину, свідомо чи несвідомо створює об'єктивні та суб'єктивні умови для криміналізації, зневажаючи запобіжними заходами. Головна ознака віктимної поведінки - це здійснення певних дій або бездіяльність, які сприяють тому, що людина опиняється в ролі постраждалої, в ролі жертви.

Кримінологічна наука традиційно зосереджує увагу на вивченні особистості злочинця: хто він, які чинники впливали на його розвиток. Віктимологія ж прагне дати відповіді на питання: хто є потерпілий, які фактори впливали на його розвиток, яким є механізм його поведінки в тій чи іншій ситуації, чому саме ця особа стала жертвою? «Кінцева мета вивчення особистості потерпілого - виробити запобіжні заходи, що дозволяють уникнути ситуацій, у яких приводом злочинної дії може стати особистість або поведінка самої жертви» [1].

Психологія жертви - це сукупність індивідуально-психологічних, соціально-психологічних ознак (якостей, характеристик), які підвищують ймовірність скоєння злочину проти цієї особи. Вивчення індивідуально-психологічних особливостей потерпілих необхідне для розробки виктимологічного профілю особистості (або коєфіцієнту віктимності), що може суттєво полегшити мероприємства по розкриттю злочинів, а також забезпечує максимальну ефективність профілактичних заходів серед населення.

Необхідно відзначити, що підвищена ступінь віктимності потенційної жертви може призвести до віктимізації тільки за наявності певної навколишньої ситуації. У зв'язку з цим у віктимології виділяють ситуативний і особистісний компоненти віктимності. Обидва компоненти, як ситуативний, так і особистісний, тісно пов'язані з поведінкою віктимної особи в конкретній ситуації.

Ситуативний компонент віктимності включає в себе певне коло обставин об'єктивного характеру, що формують особистісні компоненти, або підвищують їх роль і значення в процесі віктимізації даної особи. Ситуативний компонент створює певну схильність для реалізації того віктимогенного потенціалу, який існує у людини.

Особистісний компонент віктимності має на увазі наявність у даної людини властивостей суб'єктивного характеру, що роблять його підвищено вразливим перед злочинними посяганнями. Наприклад, діти і люди похилого віку, безсумнівно, мають меншими здібностями відобразити насильницькі дії, ніж люди молодого або середнього віку. Іншими словами, особистісний компонент віктимності - це здатність особи ставати жертвою окремих видів злочинів.

Дослідники виділяють такі фактори, що сприяють формуванню «психології жертви»:

1. Стан безвиході та переконання «я нічого не можу змінити; я - жертва обставин і поганих людей»:

- насильство (фізичне, емоційне та ін), жорстоке поводження, яке людина перенесла в дитинстві чи в дорослому житті;
- тривала хвороба;
- важка фізична травма в результаті нещасних випадків;
- втрати в різних сферах життя (матеріальної, фінансової, емоційної): смерть близького, злодійство, зрада і т.д.
- низька самооцінка. Того, хто не цінує себе, як правило, не цінують і оточуючі. Коріння низької самооцінки лежать у дитинстві. Дитині з ранніх років вказують на його, нібито, недоліки: незграбний, товстий, неуважний, розсіяний, сутули... А потім щиро дивуються, чому він таким виріс;
- надмірна залежність від думки оточуючих. Тому, хто турбується тільки про те, як він буде виглядати в очах інших, можна нав'язати все, що завгодно;
- боязнь «різких рухів». Цьому сприяє отримане виховання коли людину вчать «бути, як усі», а нестандартні ситуації вимагають нестанд артних дій;
- «Помилкові пристойності». Часто перші паростки жертовності закладаються ще в дитинстві. Якщо правила в родині завжди диктує найсильніший, а дитина змушена підкорятися або невміло бунтувати, то він засвоює цю модель поведінки. В результаті у нього з'являється страх, що, якщо я не буду підкорятися, (а буду намагатися себе захистити), то мені буде ще гірше.

Як це не парадоксально, але саме люди «пристойні», впевнені в непорушності встановлених правил і в тому, що інші теж будуть ці правила свято дотримуватися, частіше потрапляють у небезпечні ситуації. Їм незручно «образити» людину підозрами і відмовитися зайти з ним у під'їзд пізно ввечері або їхати з ним у ліфті, незручно попросити випадкового перехожого проводити їх до дому, незручно кликати на допомогу, якщо у них виривають сумку, незручно запідозрити продавця в обмані і перевірити його правдивість тощо. Тому жертвами вуличних пограбування частіше стають ті, хто соромляться кричати, голосно просити про допомогу;

- завищені вимоги до себе. Якщо людину з дитинства вчили, що він просто зобов'язаний все робити добре, він вистрибує з боягузів, намагаючись «відповідати ідеалу».

2. Причини, через які формується егоїзм і переконання «Усі мені повинні і зобов'язані»:

- надмірна любов та опіка батьків: дитину надмірно оберігають, дають йому все, що він хоче, роблять за нього те, що він повинен зробити сам;
- коли у дитини виникають проблеми, батьки, шкодуючи його, звинувачують або засуджують інших людей, обставини або неживі предмети. Відомо, що жертвою махінаторів, шахраїв можуть зробити також наступні риси характеру:
- надмірна довірливість;
- чуйність та готовність допомогти;
- цікавість та схильність до містицизму (стосується тих, хто полюбляє ходити по ворожках - більша вірогідність бути обманутими).
- азарт придбання багато чого задарма (вкласти мало грошей, а отримати багато).
- матеріальні труднощі (людина у скруті менш пильна і більш довірлива).

Таким чином, побудова системи громадської безпеки в державі, здатної ефективно забезпечити запобігання правопорушенням, пов'язано, у тому числі, з дослідженням психології потерпілих від злочинних дій, що дозволяє забезпечувати максимальну ефективність профілактичних, оперативно-розшукових, реабілітаційних заходів щодо жертви.

Литература:

1. Бовть О. Віктимна поведінка як психологічна проблема // Соціальна психологія. - 2004. - № 4 (6). - С.14-22.
2. Полубинский В.И. Виктимологические аспекты профилактики преступлений [Текст] / В.И. Полубинский. - М., 1980.

Дериволкова В.В., *студентка Одеського державного аграрного університету*
Науковий керівник: ***Бойчук А.Ю.,*** *к.ю.н., доцент кафедри фінансів*
Одеського державного аграрного університету

СУТНІСТЬ І РОЛЬ БЮДЖЕТУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Бюджет і бюджетна система загалом належить до тієї сфери суспільного життя, що безпосередньо стосується інтересів всіх і кожного. У бюджеті будь-якої країни відбиваються важливі економічні, соціальні, політичні проблеми життя суспільства й людини.

В умовах ринкових відносин і, особливо, у перехідний період до ринку бюджетна система є найважливішим економічним регулятором. Від того, наскільки правильно побудовано бюджетну систему, залежить ефективне функціонування всього народного господарства країни, зовнішніх відносин [4].

Кожна країна має свою бюджетну систему, що відображає її економічну, соціальну, зовнішньоекономічну політику. Важливість питання побудови ефективної бюджетної системи полягає в тому, що через бюджетну систему, зокрема через її ланки, перерозподіляється частина національного доходу, що зумовлено необхідністю створення централізованого фонду грошових коштів для забезпечення суспільних потреб і повного виконання державою своїх функцій [1].

Будучи частиною бюджетних відносин, державний бюджет як категорія характеризується тими ж рисами, які притаманні фінансам загалом, але водночас має свої особливості, які відрізняють його від інших сфер і ланок фінансових відносин. До числа таких особливостей слід віднести те, що:

а) бюджет являє собою економічну форму перерозподільчих відносин, пов’язаних з відокремленням частини національного доходу в руках держави та її використанням для суспільних потреб;

б) за допомогою бюджету здійснюється перерозподіл національного доходу (національного багатства) між найважливішими сферами суспільного виробництва (промисловістю, сільським господарством, транспортом, будівництвом і т.д.), у межах галузей народного господарства, між сферами суспільної діяльності (виробничою й невиробничою сферами економіки), між регіонами країни та територіями;

в) область бюджетного розподілу займає центральне місце в складі державних фінансів, що визначило ключовим положення бюджету в порівнянні з іншими ланками фінансової системи [2].

Важливою є роль бюджету в розподілі сукупного суспільного продукту та національного доходу. У бюджеті країни акумулюється значна частина знов створеної вартості національного доходу, розподілюваного згідно з ринковими законами суспільного розвитку для забезпечення розширеного відтворення та задоволення загальнодержавних потреб.

В умовах ринкових відносин розподіл національного доходу відбувався за рахунок створення, розподілу й використання грошових доходів і накопичень. До числа таких доходів належать, насамперед, державні доходи, доходи підприємств і об’єднань, різних комерційних структур, фінансових груп, банків, а також доходи населення. Значна частина національного доходу поступає до бюджету шляхом прямого перерозподілу – оподаткування державних, приватних і комерційних підприємств [3]. Розподіл частини національного доходу через державний бюджет обумовлено необхідністю створення централізованого фонду грошових коштів для розширеного відтворення та задоволення інших сукупних потреб суспільства, шляхом перерозподілу коштів між галузями виробничої та невиробничої сфер життєдіяльності суспільства, а також між економічними районами країни.

Як економічна категорія, бюджет відображає складні відносини з приводу руху централізованих грошових ресурсів, призначених для задоволення суспільних потреб. Зважаючи на той факт, що бюджет у певній мірі є передумовою та результатом суспільного розвитку, можна виділити фактори, які впливають на формування бюджету і його використання.

Такими факторами є:

а) економічні;

б) соціально-правові;

в) громадсько-політичні.

Економічні фактори в значній мірі пов’язані з макроекономічними процесами, що відбуваються у сфері суспільного виробництва. Сюди належить сукупний суспільний продукт, валовий внутрішній продукт, національний доход, економічне зростання (спад) виробництва, інфляція, безробіття та інші.

Соціальні фактори формування й використання бюджету в значній мірі зумовлені особливостями відтворення робочої сили й населення країни загалом.

Політичні фактори безпосередньо пов’язані із забезпеченням обороноздатності країни й підтримкою внутрішнього правопорядку, управлінням країною, законодавчою та виконавчою владою.

Сутність державного бюджету як економічної категорії реалізується через його функції.

1. Розподільчу.
2. Контролюючу.
3. Забезпечення існування держави.

За допомогою розподільчої функції бюджету відбувається концентрація грошових коштів в руках держави та їх подальше використання з метою задоволення суспільних потреб. Розподіл і перерозподіл грошових коштів відбувається між окремими галузями та сферами діяльності, між окремими групами населення. У результаті розподілу й перерозподілу здійснюється формування різних фондів грошових ресурсів - державного та місцевих бюджетів, фондів соціального страхування, фондів зайнятості населення, фондів пенсійного забезпечення, інноваційного.

Розподільча функція бюджету також використовується для втручання держави в процес суспільного виробництва – регулювання господарської діяльності підприємств, прискорення темпів економічного зростання, посилення господарської активності підприємців.

Контролююча функція полягає в тому, що бюджет об'єктивно – через формування й використання грошових коштів держави – відображає економічні процеси, що відбуваються в структурних ланках економіки.

Функція забезпечення існування держави ставить своїм завданням створення матеріально-фінансової бази функціонування держави; утримання апарату управління країною, президентської влади, законодавчої та виконавчої влади, правоохоронних і митних органів, податкової служби.

Література:

1. Конституція України. Затверджена ВРУ 28.06.96 № 254/96 – ВР // Відомості ВРУ. – 1996. - № 30.
2. Закон України "Про бюджетну систему України" №253/95-ВР від 29.06.95. // Відомості ВРУ. – 1995. - № 26.
3. Бескид Й.М. Державний бюджет України / Й.М. Бескид. Методичні рекомендації. – Тернопіль, 1996 – С. 45-89.
4. Василик О.Д. Державні фінанси України: Навчальний посібник/ О.Д. Василик – К., 1997. - Вища школа. – С. 12-68.

Доломанчук Т.С., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: ***Саакян М.Б.,*** *професор кафедри ОРД, д.ю.н., доцент*

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЄВОГО ТА КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Діяльність органів внутрішніх справ, спрямована на забезпечення прав і свобод людини, має певні особливості, які зумовлюються їх повноваженнями. Компетенція ОВС щодо забезпечення реалізації загальнолюдських стандартів прав людини реалізується в різних сферах, зокрема під час охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, провадження дізнання, виконання судових вироків і постанов тощо. Як специфіку варто відзначити також можливість участі громадян у правоохоронній діяльності ОВС (мається на увазі діяльність громадських організацій правоохоронної спрямованості).

Спираючись на досвід зарубіжних країн, в Україні має бути вироблена стратегія в галузі попередження порушень прав і свобод людини. Вона повинна передбачати різні заходи: забезпечення спільної зацікавленості держави, посадових осіб, фізичних осіб у забезпечені прав і свобод людини; державний контроль за цією діяльністю; встановлення взаємодії міліції з населенням у розробці ефективних способів такого забезпечення; впровадження нових форм та методів забезпечення прав і свобод особи; зміцнення моральних цінностей і законності (виховання поваги до закону у всіх осіб); правове виховання через засоби масової інформації; підвищення рівня виконавчої дисципліни й посилення відповідальності за невиконання законів або певних розпоряджень на всіх рівнях; удосконалення законодавства відповідно до нагальних потреб суспільства; своєчасне інформування про зміни в законодавстві, роз'яснення його положень, пробудження інтересу до знання законів та їх неухильного виконання.

Тому нагальною є потреба наукового обґрунтування процесу запровадження у вітчизняну правову систему міжнародно-правових стандартів; насамперед щодо утвердження і забезпечення прав і свобод людини, дослідження можливостей їх адаптації в Україні з урахуванням умов перехідного періоду нашої держави і суспільства, національних традицій і менталітету, позитивних напрацювань українських правників.

Комплексний підхід до проблеми подальшого зміцнення законності потребує участі в її вирішенні всіх працівників ОВС. Має бути підвищено особисту відповідальність за виконання дорученої справи, за стан служби загалом.

Розглядаючи питання про особливості діяльності ОВС щодо забезпечення прав і свобод людини, слід акцентувати увагу на аналізі таких важливих і подібних, але не тотожних термінів як «забезпечення», «охорона», «захист».

Отже, потреба в охороні й захисті конституційних прав і свобод виникає, як правило, у разі їх порушення, наявності певних перешкод на шляху їх використання, конфліктних ситуацій щодо їх вирішення та у разі інших випадків. Скажімо, охорона прав охоплює заходи профілактики, що застосовуються до порушення прав, а їх захист – це всі правові заходи після вчинення порушення. Тобто, охорона (захист) прав і свобод в єдиному механізмі їх реалізації виступає як певна визначена самостійна стадія з спеціальними цілями й завданнями, які здійснюються примусовими заходами. Такий підхід має позитивний характер, оскільки спрямований на відокремлення профілактичних заходів від власне охоронних. Щодо решти змісту понять охорони та захисту прав і свобод громадян, то вони співпадають.

Термін «забезпечення» досить часто використовується в юридичній літературі, а також в управлінській і правоохоронній практиці. Під цим поняттям розуміється процес дії загальних і спеціальних (правових, психологічних і управлінських) гарантій, які є умовами й засобами досягнення поставленої мети. При цьому слід визначити, яка мета стоїть перед суб'єктами права, особливо представниками правоохоронних органів, зокрема міліції, у процесі дотримання й захисту прав і свобод людини.

Особливо важливе значення в діяльності працівників ОВС має суворе дотримання ними законності. Завжди треба пам'ятати, що їх діяльність пов'язана з вирішенням долі інших людей, а до людей не можна бути байдужими. Унаслідок цього така діяльність вимагає не тільки володіння всією палітрою правових знань, а й високої культури взагалі, і, що може бути особливо важливим, – почуття високого гуманізму, людинолюбства та відповідальності перед Батьківщиною, людьми.

***Домашєва А.О.**, курсант ОДУВС*
*Науковий керівник: **Аносєнков А.А**., професор кафедри АП та АД ОВС, к.ю.н.*

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: РОЛЬ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ

Торгівля людьми є тяжким злочином, що грубо порушує права людини. Жодна країна світу не має імунітету до торгівлі людьми, і Україна не є винятком. На сьогодні масштаби цього виду злочинної діяльності набули таких розмірів, що за своїми наслідками стоять на третьому місці після нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками.

Ефективна боротьба з торгівлею людьми є можливою лише в тому разі, коли до неї повною мірою залучені всі установи і організації, які можуть впливати на причини торгівлі людьми. Служба дільничних інспекторів міліції у системі Міністерства внутрішніх справ України також відіграє важливу роль у цьому процесі. [1]

Поняття торгівлі людьми визначено рядом нормативно – правових актів. Першим сучасним міжнародно – визначеним тлумаченням терміну «торгівля людьми» є визначення, що міститься у Протоколі про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї.

Що стосується терміну « торгівля людьми» в українському законодавстві, то Законом України «Про протидію торгівлі людьми» визначено, що торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином;

Боротьба з торгівлею людьми – система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми , у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних / юридичних осіб – торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності. [2]

Аби чіткіше визначити, яким чином ДІМ можуть впливати на стан протидії торгівлі людьми, слід розглянути найважливіші напрямки такої протидії, і відштовхуючись від завдань, покладених на службу дільничних інспекторів, спробувати визначити найбільш доречні напрямки роботи. Згідно відповідного Закону України, протидія торгівлі людьми здійснюється у трьох напрямках : попередження, боротьба (переслідування злочинців) та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми. Отже, нижче наведені дії дільничних інспекторів у кожному з цих напрямків.

Одними із функцій служби ДІМ є «забезпечення прав і свобод людини , її безпеки та захист від протиправних посягань, надання у межах своїх повноважень правової, соціальної та інших послуг населенню». [3] Служба ДІМ має «всебічно, повно й об'єктивно досліджувати причини й умови, які призводять до вчинення правопорушень». До її функцій також належить «налагодження співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування», що можу слугувати підґрунтям для оцінки імовірності потрапляння осіб із уразливих категорій населення у ситуацію торгівлі людьми.

У ході здійснення аналізу стану, структури і динаміки правопорушень відділам дільничних інспекторів міліції ГУМВС , УМВС слід звертати особливу увагу на такі правопорушення, пов'язане з торгівлею людьми, як підробка паспортних або проїздних документів, незаконне вилучення паспортів, сприяння незаконному перетину державного кордону, порушення правил перебування або працевлаштування в Україні , провадження посередницької діяльності з працевлаштування за кордоном без відповідної ліцензії, утримання будинків розпусти, примушування до проституції та заняття жебрацтвом тощо. Така комплексна інформація може сприяти вчасному виявленню злочинців, які мають намір або здійснюють торгівлю людьми.

У ході проведення індивідуально – профілактичної роботи з особами, засудженими до покарання без позбавлення волі , необхідно брати до уваги ті випадки, коли протизаконні дії засуджених були кваліфіковані як торгівля людьми за статтею 149 Кримінального кодексу України, або якщо вони були причетні до злочинів, пов' язаних із торгівлею людьми.

Недостатня або викривлена поінформованість населення про причини торгівлі людьми та про те, яким чином убезпечити себе від потрапляння до тенет торгівців людьми, є одним із важливих чинників поширення цього явища. Через підвищення поінформованості населення про можливі небезпеки та шляхи їх уникнення ДІМ можуть суттєво вплинути на зменшення ризиків , наприклад, для тих осіб, які займаються пошуком іншої роботи - навіть якщо для цього вони не планують виїжджати з кордон.

Під час роз'яснювальної роботи застосовуються такі методи :

поширення листівок, брошур та інших інформаційних матеріалів серед громадян, які входять до групи ризику;

проведення співбесід з громадянами, які планують виїзд за кордон чи до інших регіонів України з різних причин, особливо в пошуках роботи;

проведення лекцій для учнів та студентів про торгівлю людьми та/ або залучення спеціально підготовлених фахівців з неурядових організацій для проведення таких лекцій;

звернення до громадськості через засоби масової інформації ;

Важливим засобом підвищення усвідомлення проблеми торгівлі людьми є участь в інформаційних кампаніях з питань протидії торгівлі людьми, які проводяться на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Оскільки торгівля людьми належить до тяжких і особливо тяжких злочинів, дільничні інспектори міліції не проводять самостійної перевірки заяв і повідомлень про такі факти, але надають допомогу працівникам оперативних підрозділів про такі факти, але надають допомогу працівникам оперативних підрозділів (підрозділ боротьби з торгівлею людьми) в розкритті таких злочинів; проводять на дільницях систематичну роботу з виявлення осіб та фактів, які становить оперативний інтерес; з ‘ясовують обставини вчинення злочину, встановлюють його свідків , можливих учасників, прикмети злочинців; організовують та особисто вживають заходів для переслідування і затримання осіб, які вчинили злочин. Інформація про можливі факти торгівлі людьми, яка надходить у розпорядження ДІМ , повинна оперативно надаватися підрозділу боротьби з торгівлею людьми. [4]

Наступним напрямком протидії торгівлі людьми є надання допомоги жертвам цього злочину. Тут надзвичайно важливим є вміння вчасно виявляти постраждалих для уникнення повторної віктимізації цих осіб і забезпечення їм необхідної допомоги.

Виявлення постраждалих від торгівлі людьми ДІМ міліції може відбуватися шляхом здійснення наступних заходів:

Робота з населенням за місцем проживання /навчання /роботи.

Робота «гарячих ліній» (або телефонів довіри).

Прийом звернень громадян.

За результатами оперативних дій правоохоронних органів (Наприклад, перевірка закладів, де можуть використовувати примусову працю або примушувати до заняття проституцією).

Під час роботи на території обслуговування щодо виявлення осіб, які займаються жебрацтвом, особливо неповнолітніх чи осіб з обмеженими можливостями.

Отже, служба дільничних інспекторів міліції у системі Міністерства внутрішніх справ України відіграє важливу роль у процесі протидії торгівлі людьми, здійснюючи такі заходи : попередження, боротьба (переслідування злочинців) та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Література:

1. Протидія торгівлі людьми: посібник для дільничних інспекторів міліції - Київ, 2012. – 40 с.
2. ЗУ «Про протидію торгівлі людьми» . URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3739-17
3. «Положення про службу дільничних інспекторів міліції системі Міністерства внутрішніх справ України», затверджено Наказом МВС України 11. 11. 2010 № 550 . URL: http://document.ua/pro-zatverdzhennja-polozhennja-pro-sluzhbu-dilnichnih-inspek-doc40100.html
4. «Положення про основи організації розкриття злочинів органами внутрішніх справ України», затверджено Наказом МВС України 24.09. 2010 №456.

Дорошенко Ю.А., *студентка ОДУВС*

Науковий керівник: ***Середницька І.А.,*** *к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу ОДУВС*

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ЖИТЛА ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ

У сучасному цивільному та житловому праві України існує потреба в законодавчому закріпленні поняття «житло». При дослідженні будь-яких правовідносин щодо житла необхідно визначити, до якої категорії воно належить: чи до житлової, чи до допоміжних, чи підсобних приміщень. Звідси буде зрозуміло, як регулювати відносини і якими нормативно-правовими актами. Але оскільки немає чіткого законодавчого визначення поняття «житла», звідси випливає необхідність дослідження цієї проблеми й пошуку шляхів щодо її вирішення.

Цю проблему розгядали такі науковці, як: Н.В. Тульчевська, М. Скаржинський, Л.Г. Лічман, М.К. Галянтич, С.С. Мирза, В.В. Холод та інші, які намагалися надати більш точне визначення поняття «житло», а також виокремити, що належить до цієї категорії [4, 290].

На нашу думку, насамперед необхідно звернути увагу на основний закон України. Поняття «житло» не визначено Конституцією України, а лише зазначається, що право на житло гарантується кожному.

Цивільний Кодекс України від 2003 р. вперше в історії цивілістичної кодифікації закріпив в окремій главі норми, присвячені праву власності на житло, які, зокрема, містять загальне значення поняття «житло», відповідно до якого житлом фізичної особи є житловий будинок, квартира, інше приміщення, призначені й придатні для постійного проживання. Закріплена ЦК України категорія «житло» в певному відношенні є новою, оскільки житловим законодавством традиційно використовується поняття «приміщення».

Розглянемо визначення поняття «житло», які були запропоновані вченими. Є.О. Мічурін під житлом розуміє квартири багатоквартирних будинків, одноквартирні будинки, кімнати в квартирах чи одноквартирних будинках, а також інші приміщення, призначені для постійного або тимчасового проживання людей, що завершені будівництвом і віднесені в установленому порядку до житлового фонду [3, 2].

М.К. Галянтич і Г.І. Коваленко вважають, що відповідно до житлового законодавства житлом визнається приміщення, призначене для постійного чи тимчасового проживання людей (приватний будинок, квартира, кімната в готелі, дача, садовий будинок тощо). До складових частин житлового приміщення можуть входити приміщення, які використовуються для відпочинку, зберігання майна або задоволення інших потреб людини. Балкони, веранди комори тощо входять у житловий фонд, але до житла, як правило, не належать [2, 41].

Також необхідно відмежовувати поняття «житло» та «право на житло». З цього приводу М.К. Галянтич та Г.І. Коваленко зазначають, що придбання й використання майнових чи немайнових об'єктів і набуття права власності на них – поняття різні через їх різний економічний і правовий зміст. Що стосується становлення й обґрунтування цих категорій, то слід нагадати, що вже багато років науковцями ведуться активні дискусії, пропонуються міркування з приводу розуміння принципових положень щодо цих понять. Розуміння власності має різне наповнення залежно від стану суспільної свідомості в кожній країні в певний час, від виду суб'єктів, об'єктів реальної можливості реалізації прав громадян – теоретично можливих чи проголошених. В юридичній літературі в узагальненій формі економічний зміст власності визначається як відносини між людьми з приводу привласнення та відчуження матеріальних благ і встановлення влади над ними, визнання суспільством приналежності їх конкретній особі.

Необхідно також розмежовувати поняття «житло» та «житлове приміщення», тому що поняття «житло» набагато ширше за поняття «житлове приміщення». На сьогодні в місті Одесі це питання постало дуже гостро. Житлово-експлуатаційні комунальні підприємства надають двірнику приміщення для користування й зберігання свого інвентаря, а потім дозволяють своїм працівникам там проживати без законодавчого підґрунтя. Проблема в тому, що мешканці будинків, у підвалах яких приміщення були надані двірникам, почали звертатися до районної адміністрації з приводу появи неприємних запахів, які йдуть з підвалу. Це пояснюється тим, що в такому приміщенні немає належних умов для проживання, тобто каналізації, водопроводу та ін.

Також необхідно звернути увагу, що поняття «житло» не визначене Житловим Кодексом України. Ми вважаємо, що поняття «житло» повинно визначатися ЖК України, оскільки це спеціальне законодавство, яке регулює житлові правовідносини. Тобто поняття «житло» повинне бути точним, ємним і міститися в одному нормативному акті. На жаль, сьогодні існує багато визначень, але не зрозуміло, яке поняття використовувати, оскільки більшість з них має загальний характер і не містять уточнень.

Отже, підсумовуючи викладене, зауважимо, що відсутність законодавчої дефініції житла є однією з проблем правового регулювання житлових відносин. Встановлення єдиного визначення, яке б охоплювало всі можливі види житлових помешкань, є нагальним завданням законодавця. Відсутність законодавчо визначеного поняття, а також визначення ознак житла, вимог до нього приводить до можливості порушень прав громадян на житло.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.– 1996. – Ст. 55.

2. Галянтич М.К., Коваленко Г.І. Правові проблеми приватизації житла в будинку, що потребує ремонту // Право України. – 1997. - № 5 –С. 41-43.

3. Мічурін Є.О. Цивільний договір як один із засобів реалізації права на житло: Автореф. дис. канд. юрид. наук / Університет внутрішніх справ. – Х., 2000.

4. Держава і право: Збірник наукових праць: юридичні і політичні науки. – Випуск 40. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – 720 с.

Желяскова О.С., *студент ОДУВС*

Науковий керівник: ***Матієнко Т.В.*** *доцент кафедри юридичної психології та педагогіки ОДУВС, к. ю. н.*

ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Згідно з даними дослідників, професія працівника правоохоронних органів знаходиться на одному з перших міст за напруженістю та наявністю стресових факторів. Умови, в яких правоохоронець повинен ефективно діяти, істотно перевищують ресурси його організму. Ця породжує професійний стрес.

Особливо це стосується осіб, чия професійна діяльність здійснюється в екстремальних умовах, що характеризуються наявністю реальної вітальної загрози та надзвичайно високим рівнем нервово-психічної напруги.

Проблема стресостійкості особистості працівника ОВС має величезне практичне значення, адже саме стресостійкість оберігає особистість від дезінтеграції і різноманітних розладів, створює основу для внутрішньої гармонії, повноцінного психічного здоров'я, високої працездатності. Стресостійкість особистості забезпечує можливість реалізації фізичних і духовних потенцій, визначає життєздатність, психічне і фізичне здоров'я. Таким чином, існує надзвичайна соціальна важливість психологічного забезпечення стресостійкості працівника ОВС, психічного і фізичного здоров'я, ефективності професійної діяльності.

Існує велика кількість визначень емоційної стійкості. Так, В.М.Писаренко вказує, що під емоційною стійкістю особистості необхідно розуміти її здатність відповідати на напружені ситуації такою зміною емоційного стану, що призводить не до зменшення, а до збільшення працездатності [2, С. 51].

Є.А.Мілерян указує, що під емоційною стійкістю варто розуміти, з одного боку, несприйнятливість емоційних факторів, що справляють негативний вплив на психічний стан людини, а з іншого боку — здатність контролювати і стримувати астенічні емоції, забезпечуючи тим самим успішне виконання необхідних дій.

К.К.Платонов «Треба пам'ятати, що вирішальною є не сама по собі більша або менша емоційна збудливість, а більший або менший негативний її вплив на навички, на діяльність людини. А це... пов'язано не тільки з особливостями емоційної сфери людини, але і з особливостями її волі» [3, С. 131].

Свої визначення емоційної стійкості пропонують також В.Е.Мільман і Я. Рейковський. Так, Мільман відзначає, що емоційна стійкість визначає адекватність «...емоційної оцінки ситуації і відповідність емоційних реакцій» [4, С. 29]. Рейковський визначає емоційну стійкість як здатність емоційно збудженої людини «...зберігати визначену спрямованість своїх дій, адекватне функціонування і контроль над проявами емоцій» [4, С. 263].

Таким чином, дослідники під емоційною стійкістю розуміють інтегративну якість особистості, що сприяє успішному здійсненню діяльності в напружених умовах. У якості основного її критерію більшість авторів включають характеристики діяльності: успішність, результативність, стабільність та ін. Крім того, поряд із зазначеними критеріями, згадуються різні психологічні, фізіологічні і поведінкові компоненти.

Головними складовими, «фундаментальними компонентами» емоційної стійкості є, у визначенні Мільмана, адекватність емоційної оцінки ситуації, відповідність емоційних реакцій; у визначенні Варданяна — гармонійність відносин між усіма компонентами діяльності в емоціогенних умовах.

Стресостійкість особистості на соціально-психологічному рівні розглядають як: збереження здатності до соціальної адаптації; збереження значущих міжособистісних зв'язків; забезпечення успішної самореалізації, досягнення життєвих цілей; збереження працездатності; збереження здоров'я.

Збереження або підвищення стресостійкості особистості пов'язано з пошуком ресурсів, що допомагають їй в подоланні негативних наслідків стресових ситуацій.

Під ресурсами розуміються внутрішні і зовнішні змінні, що сприяють психологічній стійкості в стресогенних ситуаціях.

Е.Фромм виділив три психологічні ресурси, що допомагають людині в подоланні важких життєвих ситуацій.

1. Надія — психологічна категорія, що сприяє життю і зростанню. Це активне очікування і готовність зустрітися з тим, що може з'явитися.

2. Раціональна віра — переконаність в тому, що існує велика кількість реальних можливостей і потрібно вчасно виявити ці можливості. Віра — раціональна інтерпретація теперішнього часу.

3. Душевна сила — мужність. Душевна сила — здатність чинити опір, не піддавати небезпеці надію і віру, не зруйнувати їх, перетворюючи на «голий оптимізм» або ірраціональну віру.

Наступний ресурс стресостійкості — психологічна компетентність індивіда, рівень його психологічної освіченості і культури.

До найбільш вивчених в наш час особистісних ресурсів подолання стресу належать такі:

♦ Активна мотивація подолання, відношення до стресів як можливості набуття власного досвіду і особистісного зростання.

♦ Сила Я-концепції, самоповага, самооцінка, власна значимість, «самодостатність».

♦ Активна життєва установка: чим активніше відношення до життя, тим більша психологічна стійкість в стресових ситуаціях.

♦ Позитивність і раціональність мислення.

♦ Емоційно-вольові якості.

♦ Фізичні ресурси (стан здоров'я і відношення до нього як до цінності)[1, С.210].

Отже, емоційна стійкість — це властивість, що характеризує індивіда в процесі напруженої діяльності, окремі емоційні механізми якої гармонічно взаємодіючи між собою, сприяють успішному досягненню поставленої мети. Стресостійкість характеризує стан фізичного, емоційного і психічного виснаження, викликаного тривалою включеністю в емоційно напружені і значимі ситуації.

Стресостійкість особистості на соціально-психологічному рівні розглядають як збереження здатності до соціальної адаптації; збереження значущих міжособистісних зв'язків; забезпечення успішної самореалізації, досягнення життєвих цілей; збереження працездатності та здоров'я.

Література:

1. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально – психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ніка – Центр, 2006.- 580 с.

2. Писаренко В.М. Устойчивость эмоционального состояния спортсменов в условиях соревнований.- В кн.: Пути достижения трудной цели в спорте. – М., 1964.- С.51 – 68.

3. Платонов К.К. Краткий словарь системы психологических понятий: Учеб. пособие для учеб. заведений профтехобразования.- М.: Высшая школа, 1994. - 171 с.

4. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций.- М.: Про гресс, 1979.- 392 с.

Загородній А.Ф., *аспірант ОДУВС*

ЩОДО ПИТАННЯ ВВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ БІОМЕТРИЧНИХ ПАСПОРТІВ

В процесі розвитку суспільних відносин паспортно-реєстраційна система регулярно зазнає трансформацій, в той час як однією із функцій держави є забезпечення її реалізації на належному рівні. Слід зазначити, що після трагічних подій в США 11 вересня 2001 року в багатьох країнах світу зміни в паспортно-реєстраційній системі переважно спрямовані на підвищення рівня суспільної безпеки, зокрема шляхом внесення в документи, що посвідчують особу, біометричних даних людини.

В нашій країні спроби ввести в обіг паспорти, що містили би біометричні дані людини, тривалий час зазнавали невдачу з різних причин. Проте 20.11.2012 року все ж таки був прийнятий ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр і документи, які підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» [1] (далі – Закон), яким передбачено ряд істотних змін в паспортно-реєстраційній системі України. Слід зазначити, що прийняттю даного Закону передувало ветування його Президентом України, та навіть після того, як зауваження Президента

України були враховані законодавцями, даний Закон підвергається критиці з боку пересічних громадян, державних службовців та представників влади. Так, основне неволення останніх стосується наступного.

По-перше, в Законі існує термінологічна плутанина: замість нинішнього внутрішнього паспорта вводиться пластикова картка, але вона зберігає стару назву - «паспорт громадянина України». Виходячи з міжнародної практики, паспортом називають документ, оформлений у вигляді книжки, призначений для виїзду за кордон, а внутрішній пластиковий ідентифікатор називають «посвідченням особи» (ID-карткою). В багатьох країнах світу існує єдиний документ - ID-карта з чипом, в яку внесені ті чи інші біометричні дані. Українцям як і раніше прийдеться отримувати два документи: внутрішній та для виїзду за кордон, що не є доцільним, на наш погляд.

По-друге, відсутність в новому паспорті громадянина України відомостей про місце проживання. Оскільки багато адміністративних та соціальних послуг прив'язано до місця проживання, громадянам доведеться регулярно звертатися до чиновників за довідками про місце проживання, оскільки в паспорті ця інформація не передбачена, а за отримання адміністративних послуг (отримання довідок, зокрема) доведеться додатково сплачувати кошти, що знову ж таки є недоречним, на наш погляд. Хоча ч.9 ст. 21 Закону і передбачає можливість внесення до паспорта громадянина України додаткової змінної інформації, передбаченої цим Законом, не розкривається зміст такої додаткової інформації, що може призвести до бюрократичних перепон. Отже, на нашу думку, слід на законодавчому рівні визначити, які дані можуть відноситись до додаткової перемінної інформації.

По-третє, незрозуміло, чому посвідки на тимчасове та постійне проживання мають термін дії всього один рік. Це було б виправдано для посвідки на тимчасове проживання, тоді як посвідку на постійне проживання цілком могло б мати більш тривалий термін дії, наприклад, 5 років. Це сприятиме, по-перше, суттєвому розмежуванню видів на постійне та тимчасове проживання, по-друге, зменшенню навантаження на відповідні структурні підрозділи органу, уповноваженого такі документи видавати.

Ще одним досить дискусійним нововведенням є покладання обов’язку на кожного громадянина України, незалежно від віку, отримати паспорт громадянина України. Паспорт громадянина України оформлюється всім особам, починаючи від народження і незалежно від віку на кожні 10 років. По-перше, дане нововведення, на наш погляд, безпідставно ускладнює процедуру реєстрації новонародженої дитини. По-друге, не зрозумілою є аргументація законодавця щодо встановлення 10-річного строку дії паспорта громадянина України. На наш погляд, таке нововведення призведе до надмірного завантаження органів державної влади та до зайвих витрат громадян України, оскільки безкоштовно паспорт громадянина України видаватиметься лише вперше. На нашу думку, видача біометричних паспортів повинна субсидуватись державою.

На основі проведеного нами аналізу, можна зробити висновок, що біометричні паспорти мають ряд переваг. Головна перевага біометричного паспорта полягає в тому, що на пунктах прикордонного контролю деяких країн встановлено обладнання, що зчитує дані з мікрочипа. Така процедура скорочує час введення даних про особу, що перетинає кордон, у прикордонну систему. Наразі у багатьох країнах, де існує контроль електронних паспортів, створені спеціальні коридори для осіб з електронними паспортами, черга в яких рухається значно швидше. Завдяки зберіганню біометричних даних у паспорті, порівняння пред'явника паспорта і даних, що зберігаються в паспорті (фотографія особи, відбитки пальців та інші) виконує автоматика. Такий підхід знижує ймовірність суб'єктивної помилки контролера, скорочує час ідентифікації та прискорює процес прикордонного контролю. Крім того, метою введення біометричних паспортів є підвищення безпеки та якості міжнародних цивільних авіаперевезень, захищеності від підробки документів, що посвідчують особу, протидія незаконній міграції, організованої злочинності, підвищення рівня комфорту. Все це – переваги, які надають документи з електронним носієм інформації. В цілому світова практика довела доцільність біометричних паспортів, які спрощують систему нагляду за дотриманням правил паспортно-реєстраційної системи, однак механізм дії даної системи має бути відпрацьований і гарантувати повну безпеку отриманих про особу даних, відповідно до міжнародних стандартів [2, 3].

Таким чином, на наш погляд, введення біометричних паспортів може сприяти захисту прав і свобод людей, спрощенню їх реалізації. При цьому обов'язковою умовою повинна бути абсолютна готовність (технічна та юридична) держави реалізувати належним чином дане нововведення.

Література:

1. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» № 5492-VI від 20.11.2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5492-17/print1333571674562819.

2. Машиночитываемые проездные документы. Ч.1. Машиносчитываемые паспорта. – 2006. – Международная организация гражданской авиации [Електроний ресурс] – Режим доступа: http://www.icao.int/Security/mrtd/Downloads/Doc%209303/Doc%209303%20Russian/Doc%209303%20Part%201%20Vol%201.pdf.http://www.icao.int/Security/mrtd/Downloads/Doc%209303/Doc%209303%20Russian/Doc%209303%20Part%201%20Vol%202.pdf.

3. Машиночитываемые проездные документы. Ч.3. Машиносчитываемые официальные проездные документы. Том 2. Спецификации на электронные МСОПД со средствами биометрической идентификации. – 2008. – Международная организация гражданской авиации [Електроний ресурс] – Режим доступа: http://www.icao.int/Security/mrtd/Downloads/Doc%209303/Doc%209303%20Russian/DOC%209303%20Part%203%20Vol%202.PDF.

Запорожець К., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Дрішлюк В.І.,*** *к.ю.н., доцент*

СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ

Поняття «холдинг» у світовій економіці трактується неоднозначно. Сам термін походить від англійського слова hold, що в перекладі означає "тримати". Тому у вітчизняній науковій літературі це поняття розшифровується як структура, що складається з «тримаючої» компанії, яка володіє контрольними пакетами акцій інших компаній (тобто фактично «тримає» ці пакети) і, відповідно, цих корпоративних підприємств, на відміну від Британського варіанту, в якому холдинг – це головна компанія, що контролює діяльність інших підприємств через володіння контрольними пакетами акцій або на підставі інших умов, зафіксованих у відповідному договорі між ними [7].

У зв'язку з прийняттям у 2006 році Закону «Про холдингові компанії України», до Господарського кодексу були внесені зміни, відповідно до яких холдингова компанія визначена, як публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств [1].

Проте, приділяючи увагу способам утворення холдингових компаній, ми б хотіли їх розглянути в догматичному сенсі: не тільки як материнську компанію, а як всю сукупність компаній, що мають холдингові зв'язки. Для уникнення повторів більш доцільно використовувати термін «холдинг».

Частина 1 ст. 3 Закону України «Про холдингові компанії України» виділяє два способи утворення холдингових компаній:

1) органами, уповноваженими управляти державним майном, державними органами приватизації самостійно або разом з іншими засновниками шляхом об'єднання в статутному капіталі холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв);

2) іншими суб'єктами на договірних засадах [2].

Закон не визначає приналежність кожного із засобів до певних видів холдингів. Проте логічним, на нашу думку, є визначення того, що перший спосіб буде використовуватись при утворенні державних холдингових компаній, а другий - при утворенні приватних холдингових компаній. Це дозволить виділити деякі особливості при більш детальному їх розгляді.

Утворенню державного холдингу присвячена низка нормативно-правових актів, починаючи з закону України «Про холдингові компанії України», який визначає особливості утворення та діяльності державної холдингової компанії.

Державні холдингові компанії утворюються органами, уповноваженими управляти державним майном, та/або державними органами приватизації.

Єдиним акціонером державної холдингової компанії від моменту її утворення до завершення процедури приватизації або припинення є держава.

Засновниками державних холдингових компаній у процесі корпоратизації державних підприємств є органи, уповноважені управляти державним майном. Засновниками державних холдингових компаній у процесі приватизації державних підприємств є органи, уповноважені управляти державним майном, та/або державні органи приватизації відповідно до законодавства [2]. Крім того, закон закріплює формування статутного капіталу, ініціаторів утворення державної холдингової компанії та інше.

Більш детально утворення державних холдингів регламентує Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93 «Про корпоратизацію підприємства» [6].

Особливу роль відіграє Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Порядку утворення державних холдингових компаній у процесі корпоратизації та приватизації» та додаток до нього, що містить вимоги до документів, які подає ініціатор утворення державної холдингової компанії. Серед них: обґрунтування доцільності утворення державної холдингової компанії; перелік підприємств і їх структурних підрозділів, які пропонується перетворити в державну холдингову компанію або на базі яких створюється державна холдингова компанія та її корпоративні підприємства; проект статуту холдингової компанії [3].

Прикладом такої процедури утворення холдингу є створення 25 лютого 2009 року Державної холдингової компанії «Титан». У Статутний фонд ДХК ввійшли 100 % акцій ОАО «Сумихімпром», 100 % акцій ДАК, а також казенне підприємство «Запорозький титаномагнієвий комбінат» [4].

Більш проблематичним є утворення приватних холдингів. Визначена законом договірна система утворення холдингів не має чіткого закріплення та, відповідно, не діє на практиці.

На цьому етапі відсутні не лише типовий договір, але й навіть чітко визначені вимоги до такого договору. О.В. Никифоров вважає, що договір про створення холдингової компанії має відповідати вимогам ст. 57 Господарського кодексу України. Ми не можемо погодитися з цією думкою, оскільки відповідно до Цивільного кодексу засновницький договір притаманний таким господарським товариствам, як повне та командитне. А відповідно до чинного законодавства холдинг визначається як публічне акціонерне товариство [5, 81].

Ще одним способом утворення приватного холдингу є реорганізація. Цей спосіб не закріплено законодавчо, але на практиці він існує. Прикладом може слугувати Приватне Акціонерне товариство «ЕКО-ДІМ», яке існувало близько тридцяти п'яти років як відкрите акціонерне товариство «Пересувна механізована колона № 9», але відповідно до вимог Господарського кодексу України, Законів України "Про акціонерні товариства" та "Про холдингові компанії в Україні" 01.07.2010 року було перейменовано в Публічне акціонерне товариство "Холдингова компанія "ЕКО-ДІМ" [8].

Тож можемо зробити висновки, що на сьогодні процедура утворення холдингів викликає багато питань. Особливо це стосується утворення приватних холдингів, регламентація якого фактично відсутня. Вирішення цього питання ми бачимо в затвердженні типового договору або в законодавчому закріпленні форми чи вимог до такого договору.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 34. – Ст.291.
3. Про затвердження Порядку утворення державних холдингових компаній у процесі корпоратизації та приватизації: Наказ Фонду Державного майна Міністерства Економіки України № 275/1252 від 11.08.2006 // Офіційний вісник України від 20.09.2006 р. – № 36. – Ст. 120.
4. Про утворення державної холдингової компанії «Титан України»: Постанова Кабінету Міністрів України № 154 від 25 лютого 2009 р. // Офіційний вісник України від 10.03.2009 р. – № 15. – Ст. 33.
5. Никифоров О.В. Способи утворення холдингових компаній в Україні: / О.В. Никифоров // Економіка і право – №3. – 2010. – С. 80 – 83.
6. Про корпоратизацію підприємств: Указ Президента України від 15.06.1993 № 210/93 [електронний ресурс]: Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/210/93
7. Пилипюк І. Оптимізація й захист бізнесу з використанням холдингових структур [електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.auroracons.com.ua/?s=5&it=it_590760&lng=ru
8. Публічне акціонерне товариство «Холдингова компанія «Еко-дім» - [електронний ресурс]. Режим доступу: http://eko-dim.ua/company/history/

Захария В.А.
Государственный Университет Молдовы,
Кафедра Международного Права и Права Внешнеэкономических Отношений,
преподаватель, г. Кишинев, Республика Молдова

МЕХАНИЗМ ООН ПОСТОЯННОГО НАБЛЮДЕНИЯ И ОТЧЕТНОСТИ ЗА ПОЛОЖЕНИЕМ ДЕТЕЙ В ЗОНАХ ВООРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТОВ

Дети являются основными жертвами вооруженного конфликта. Они все чаще становятся не только его объектами, но и инструментами. Их страдания приобретают различные формы как в разгар вооруженного конфликта, так и в результате его последствий. Детей убивают и калечат, оставляют сиротами, похищают, лишают образования и медицинской помощи, а также заставляют пережить глубокие эмоциональные потрясения и травмы. Их вербуют и используют в качестве солдат, заставляя становиться выразителями ненависти взрослых. Оторванные от собственных домов, перемещенные дети становятся крайне уязвимыми. Девочки подвергаются дополнительному риску, особенно сексуальному насилию и эксплуатации. Все эти категории детей являются жертвами вооруженного конфликта; все из них заслуживают внимания и защиты со стороны международного сообщества.

Большинство международных контрольных органов и процедур по правам человека действует в рамках Организации Объединенных Наций и ее специализированных учреждений (МОТ, ВОЗ, ЮНЕСКО).

В зависимости от юридической природы они подразделяются на внедоговорные контрольные механизмы, созданные на основе Устава ООН, и конвенционные контрольные органы, создание которых предусмотрено международными соглашениями по правам человека. К первой группе относят шесть главных органов ООН, функциональные комиссии Экономического и Социального совета и подкомиссии, учрежденные этими комиссиями, а также тематические и специальные процедуры по расследованию нарушений прав человека, и процедуры по расследованию нарушений прав человека в отдельных странах. Вторая группа представлена следующими органами: Комитетом по правам человека, Комитетом по ликвидации расовой дискриминации, Комитетом по ликвидации дискриминации в отношении женщин, Комитетом против пыток, Комитетом по экономическим, социальным и культурным правам, Комитетом по правам ребенка. Основное отличие между этими двумя группами заключается в их компетенции: компетенция конвенционных органов распространяется только на те государства, которые ратифицировали соответствующее международное соглашение, в то время как внедоговорные контрольные механизмы и процедуры применяются ко всем государствам — участникам ООН, вне зависимости от ратификации ими той или иной конвенции. [1]

Ввиду комплексного характера каждого из вышеуказанных механизмов, в данной статье будет рассмотрен только один из механизмов ООН, а именно - механизм наблюдения и отчетности в отношении детей затрагиваемых вооруженными конфликтами, который имеет прямое отношение к международной защите прав ребенка.

Данный механизм состоит из различных органов и участников, каждый из которых играет определенную роль и вносит свой вклад в областях своей соответствующей юрисдикции, мандата, компетентности и экспертных знаний.

В рамках механизма информация о выявленных нарушениях прав человека и о том, кто в них повинен, своевременно направляется рабочей группе Совета Безопасности ООН.

Механизм наблюдения и отчетности в отношении детей, затрагиваемых вооруженными конфликтами, касаются шести серьезных нарушений в отношении детей, оказавшихся в ситуациях вооруженного конфликта:

a) убийство или причинение увечий детям;

b) вербовка или использование детей в качестве солдат;

c) нападения на школы или больницы;

d) воспрепятствование оказанию гуманитарной помощи детям.

e) похищение детей;

f) изнасилование и другие серьезные сексуальные надругательства над детьми.[2]

Цель механизма наблюдения и отчетности состоит в систематическом

сборе объективной, конкретной и надежной информации о грубых нарушениях, совершаемых в отношении детей в ситуациях вооруженного конфликта, которая даст возможность выработать хорошо информированную, конкретную и эффективную ответную реакцию с целью обеспечить соблюдение международных и местных норм защиты детей в вооруженных конфликтах. Механизм наблюдения и отчетности исходит из наличия существующих ресурсов как на национальном, так и международном уровнях.

Таким образом, для этой цели не будет создано какого-либо нового подразделения или структуры. Механизм функционирует на трех основных уровнях:

1. сбор информации, координация и действия на страновом уровне;
2. координация, тщательное изучение и включение информации и подготовка докладов на уровне штаб-квартир,
3. конкретные действия по обеспечению соблюдения, которые должны приниматься, в частности, органами, представляющими собой «объекты для действий». [3]

Заслуживающая доверия система наблюдения и отчетности должна основываться на конкретных и четких стандартах. В настоящее время имеется всеобъемлющий свод таких инструментов и норм защиты пострадавших в результате войны детей. Эти перечисленные ниже стандарты являются конкретными и обеспечивают четкие критерии наблюдения и отчетности по нарушениям в отношении детей в ситуации вооруженного конфликта.

На международном уровне к этим стандартам относятся Конвенция о правах ребенка (1989 год) и Факультативный протокол к Конвенции, касающейся участия детей в вооруженных конфликтах (2000 год); Римский статут Международного уголовного суда (1998 год); Конвенция Международной организации труда (МОТ) № 182 о запрещении и немедленных мерах по искоренению наихудших форм детского труда (1999 год); Африканская хартия прав и основ благосостояния африканского ребенка (1999 год); Женевские конвенции (1949 год) и два Дополнительных протокола к ним (1977 год); и резолюции Совета Безопасности 1261 (1999), 1314 (2001), 1379 (2001), 1460 (2003) и 1539 (2004), посвященные вопросу о положении детей в вооруженных конфликтах.

Помимо этих международных инструментов и норм, существует национальное законодательство, обеспечивающее защиту прав и благополучия детей.

Обязательства, касающиеся положения детей в вооруженных конфликтах, входят в такие мирные соглашения, как Соглашение Страстной пятницы по Северной Ирландии 1998 года, Ломейское мирное соглашение по Сьерра-Леоне 1999 года, Арушское соглашение о мире и примирении в Бурунди 2000 года и Аккрское мирное соглашение по Либерии 2003 года, которые также представляют собой четкие стандарты защиты детей и их приоритезации в период постконфликтного мирного строительства и восстановления.

Важно то, что различные страны могут использовать свои собственные традиционные нормы, регулирующие ведение войны. Общество испокон веков признавало необходимость особой защиты детей от угрозы их благополучию даже во время войны. Остаются в силе различия между допустимыми и недопустимыми действиями, равно как и освященные временем табу и предписания, запрещающие делать гражданское население объектом неизбирательной агрессии, особенно женщин и детей. [3, п. 70-73]

Изучаемый механизм выполнялся во всех ситуациях, которые рассматриваются в приложениях седьмого доклада Генерального секретаря о положении детей в вооруженных конфликтах, в том числе совсем недавно в ситуации в Афганистане и Центральноафриканской Республике, где стороны были уличены в вербовке и использовании детей.

На Канцелярию Специального представителя Генерального секретаря по вопросу о детях и вооруженных конфликтах была возложена задача координации подготовки и редактирования докладов Генерального секретаря для Рабочей группы Совета Безопасности по детям, затрагиваемым вооруженными конфликтами, в которую входят все его члены. Задача состоит в том, чтобы доклады Рабочей группы служили в качестве «катализаторов действий» со стороны Совета и других соответствующих стратегических партнеров, в результате чего на стороны в конфликте будет оказываться давление, с тем чтобы они положили конец нарушениям прав детей.

Исходя из вышеизложенного, необходимо подчеркнуть, что эффективный режим наблюдения, отчетности и соблюдения в значительной степени зависит от сотрудничества целого ряда важных сторон, в частности государств-членов, партнеров системы Организации Объединенных Наций, неправительственных организаций и местных групп гражданского общества, в вызывающих озабоченность ситуациях. Специальный представитель привержена делу обеспечения необходимых возможностей и средств для полного участия всех партнеров и заинтересованных сторон.

Использованные источники:

1. Старовойтов О. Механизмы защиты прав ребенка // Белорусский журнал международного права и международных отношений.- 2001 - № 3

http://www.evolutio.info/index.php?option=com_content&task=view&id=433&Itemid=52

2. Официальная веб страница Канцелярии Специального представителя Генерального секретаря по вопросу о положении детей в вооруженных конфликтах

http://www.un.org/russian/children/conflict/monitoringreporting.html

3.Доклад Генерального Секретаря ООН «Дети и вооруженные конфликты» 59-ая сессия, 9 февраля 2005.

***Змунчила М. М.**, студентка ОДУВС*

МІЖНАРОДНА МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Підвищення ролі міжнародної миротворчої діяльності України зумовлено встановленням і безпрецедентним поширенням між країнами євроатлантичного регіону відносин партнерства й довіри у воєнній сфері, поступовим формуванням нової системи міжнародної та європейської безпеки. Численні міжнародні миротворчі операції, в яких беруть сьогодні участь й українські військові підрозділи, а отже, висока ймовірність їх подальшого активного використання, потребують наукового обґрунтування діяльності українських миротворчих контингентів. Ще недавно відокремлена від світу країна долучилася до світових миротворчих процесів у період їх значної активізації, до того ж в умовах, коли відповідна система регулювання, як і багато інших елементів державного управління, не існувала. Розробляти методи та засади миротворчої діяльності доводиться на етапі інтеграції України до Європейського Союзу (ЄС), коли реальним стає перехід нашої держави до стандартів діючої демократії й цивілізованого, соціально орієнтованого суспільства.

За сучасних умов стан відносин між провідними державами породжує певний оптимізм у малій ймовірності виникнення глобального ядерного конфлікту чи війни. Проте постійно виникаючі малі і великі воєнні конфлікти у Європі чи Азії, країнах «третього світу», володіння ядерною зброєю, нестійкість політичних систем не виключають можливості розвитку подій по непередбаченому сценарію, зокрема і великій військової трагедії. Невирішені суперечки та протиріччя, і навіть виникаючі на їхній основі збройні конфлікти зачіпають життєві інтереси кожної держави і представляють реальну загрозу світу та нашої країни вцілому.

Саме сьогодні Україна зіштовхнулася із серйозною небезпекою бути втягненою стихією численних, непередбачуваних за своїми наслідками, важко контрольованих збройних конфліктів на різній основі, що є дестабілізуючим чинником прогресу нашого суспільства та вимагає додаткових зусиль держави у сфері внутрішньої і зовнішньої політики, так як будь-який конфлікт, за своєю сутністю, загрожує не тільки Україні але й іншим державам і народам.

Проблеми збереження загального миру, усунення загрози війни, підтримання міжнародної безпеки і стабільності, врегулювання регіональних конфліктів є об'єктом уваги світового співтовариства протягом багатьох століть. Міжнародна миротворча діяльність здійснюється сьогодні широким колом суб'єктів. Центральне місце серед них займають правоохоронні органи, основним завданням яких є розв'язання конфліктів, що становлять загрозу міжнародному миру і безпеці, через забезпечення законності і правопорядку, прав і свобод людини в зоні конфлікту. Різноманітність суб'єктів міжнародної миротворчої діяльності, наявність значної кількості органів управління нею, особливості національних правових систем та багато інших обставин обумовлюють необхідність організації ефективної взаємодії та координації між ними.

Україна вже богато років бере активну участь у міжнародному миротворчому процесі. Упродовж цього часу через горнило місій миру у всьому світі пройшло понад дві тисячі працівників міліції і внутрішніх військ МВС України. Проте аспекти відбору, підготовки, оснащення, фінансування і відправки миротворчого персоналу міліцейського відомства так і залишились не до кінця вирішеними у правовому полі.

У той же час у сфері проходження служби працівників правоохоронних органів під час міжнародної миротворчій діяльності існують невирішені питання теоретичного, організаційного і правового характеру, що негативно впливає на імідж нашої держави у міжнародному співтоваристві і знижує ефективність діяльності українських миротворців

Головним механізмом попередження та подолання криз вважають миротворчі операції або миротворчість. Поняття миротворчість доволі нове. Його можна трактувати як творення миру. Для сучасних міжнародних відносин миротворчість знаменує собою операції з підтримання миру та безпеки. Щоправда сам термін та перші миротворчі операції були пов'язані з діяльністю Генерального секретаря ООН Дага Хаммаршельда, який обіймав цю посаду два терміни – з 10 квітня 1953 р. до 18 вересня 1961 року (загинув в авіакатастрофі на території Африки під час проведення миротворчої місії). Під час опису Перших надзвичайних сил ООН у 1956 р., які спрямовувалися на Синайський півострів і було вперше застосовано термін миротворчість.

Поняття "миротворчість" має вирішальне значення для зумовлення застосування норм як міжнародного так і внутрішнього права. Жоден документ міжнародно-правового хорактеру не містить нормативного закріплення поняття "миротворчість" не зважаючи на значну кількість документів присвячених саме миротворчості.

Під миротворчістю розуміють операції з підтримання миру та безпеки, які наприкінці XX століття здобули певної активізації і є одною з форм співробітництва країн світу і міжнародних організацій в питаннях миру та безпеки. З огляду на те, що проведення миротворчих місій проходить в тісному співробітництві країн світу, саму миротворчість можна вважати одним з інструментів творення нової системи міжнародних відносин як і нової архітектури безпеки.

Необхідність проведення міжнародних миротворчих операцій (місій), здійснюваних на основі положень Статуту ООН при суворому дотриманні норм міжнародного права, стала очевидною вже незабаром після створення ООН. Згідно VI та VII розділів Статуту ООН, Рада Безпеки несе основну відповідальність за збереження міжнародного миру та безпеки. Існування такого органу, як РБ ООН надає можливість блокувати намагання окремих держав нарощувати військові потужності, розвивати свої агресивні наміри шляхом безкарного захоплення території сусідніх держав та ведення широкомасштабних війн на планеті.

Багаторічний досвід участі українських військових у місіях з підтримки миру в різних регіонах світу дозволяє по праву зарахувати Україну до активних учасників процесу міжнародної миротворчості. 2012 р. – ювілейний для Збройних сил України, адже, починаючи з 1992 р., українські військовослужбовці долучилися до міжнародних миротворчих операцій. З липня 1992 р. Верховна Рада затвердила Постанову № 2538-XII «Про участь батальйону Збройних сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії». Цим документом було створено правову основу для формування першого українського контингенту миротворчих сил

і нормативно-правове оформлення долучення України до міжнародного миротворчого процесу. З тих пір десятки тисяч українських військових взяли участь у миротворчих операціях під егідою міжнародних безпекових організацій (ООН, ОБСЄ, НАТО). Завдяки активним зусиллям у врегулюванні військових конфліктів, участі представників Збройних сил та Міністерства внутрішніх справ у міжнародних миротворчих місіях Україна засвідчила неупередженість і послідовність своєї зовнішньої політики та набула значного авторитету як контрибутор міжнародної та регіональної безпеки [1]. Враховуючи той факт, що міжнародна миротворча діяльність стала постійним складником міжнародного співробітництва та найдієвішою його формою, зокрема у сфері попередження та урегулювання збройних конфліктів, зростає актуальність подальшої участі в ній України. Адже миротворчі зусилля держави – це не лише внесок у розбудову стабільної та безпечної Європи і світу в цілому, а й інструмент посилення національної безпеки завдяки створенню стабільного зовнішньополітичного середовища. Участь українських військових у міжнародних миротворчих місіях сприяє їх професійній адаптації до загальносвітових стандартів, досягненню всебічного взаємного сумісництва та співпраці зі збройними силами провідних країн світу, отриманню міжнародного досвіду з військової підготовки. Втім, перспектива й успішність діяльності України у міжнародних місіях з підтримання миру залежить від низки чинників, пов'язаних із суперечливими процесами реформування української армії й інституцій сектору безпеки та оборони в цілому.

З часу першої міжнародної миротворчої операції, в якій взяла участь Україна, зазнали суттєвих змін природа збройних конфліктів та підходи до їх урегулювання. Домінуючим явищем останніх десятиліть стало переміщення конфліктів зі сфери міжнародних відносин у внутрішньодержавну площину (громадянські війни, збройні повстання, рухи за відокремлення тощо). За даними Стокгольмського міжнародного інституту досліджень миру (SIPRI), за період 2003–2012 рр. не зафіксовано жодного міждержавного конфлікту. Протягом 2000–2009 рр. лише три конфлікти точилися між державами: еритрейсько-ефіопський, індо-пакистанський, дії США та їх союзників проти Іраку. Решта 27 конфліктів, що мали місце у цей період, були внутрішньодержавними [2].

Зазнав змін і характер миротворчих операцій. Вони стали більш багатовимірними, включаючи політичні, гуманітарні, військові аспекти. Мандат миротворчої операції зараз, як правило, охоплює: базову цивільну діяльність (демобілізацію, роззброєння, реінтеграцію); реформування сектору безпеки; зв'язок із громадськістю; верховенство права; правопорядок; правосуддя; права людини; гуманітарну допомогу та реабілітацію; допомогу в поверненні біженців і переміщених осіб; вибори; конституційну підтримку. Для багатьох із цих видів діяльності розгортання військ стало непотрібним. Відбулися певні інституційні зрушення у миротворчій сфері. Зокрема, Організація Об'єд наних Націй, залишаючись найвпливовішою міжнародною інституцією у сфері миротворчості та сприяння розвитку демократії, поступово втрачає власні позиції та авторитет. Наявні ресурси та потенціал не завжди дозволяють ООН оперативно й адекватно реагувати на зміни у системі міжнародних відносин.

Для України її миротворча діяльність має ключове значення, оскільки вона розглядається як засіб зміцнення її національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища і, водночас, як її внесок у зміцнення загальноєвропейської безпеки і побудову нової стабільної і безпечної Європи. Завдяки миротворчій діяльності Україна стверджує себе як повноправний суб'єкт міжнародних відносин, підвищує свій міжнародний авторитет та демонструє миролюбну політику.

В перспективі Україна продовжуватиме робити свій внесок у справу підтримки миру і стабільності на євроатлантичному просторі та поза його межами, братиме активну участь в операціях та місіях під егідою ООН. Україна, як і інші країни-члени ООН, має велику користь від своєї участі в партнерстві, оскільки воно відповідає як національним, так і загальним інтересам цих країн. Тісне співробітництво України з ООН сприяє реалізації її головної стратегічної мети – інтеграції в світову спільноту. Участь Збройних сил України сприяє досягненню цієї мети та забезпечує стабільність і безпеку в Європі.

З політичної точки зору участь України в миротворчих операціях є винятково важливою для подальшого зміцнення міжнародного авторитету України, її ролі в зусиллях міжнародного співтовариства, спрямованих на підтримку міжнародного миру і стабільності, розвиток співробітництва ї євроатлантичними структурами безпеки, створення додаткових сприятливих передумов для інтеграції в європейський простір. Така участь має вирішальне значення для здобуття Україною статусу впливового учасника врегулювання конфліктів, що у свою чергу, зіграло важливу роль в утвердженні нашої держави як впливового фактора європейської і світової політики.

Література

1. Про участь України у міжнародних миротворчих операціях: Закон України від 23 квітня 1999 р.
2. Цаплієнко А. Без українців у Сьєра-Леоне неможливо вирішити жодної миротворчої справи // Політика і культура.– 2005.– № 29.– С. 28–29.

Зоти Ю. *магистр права*
Чебан К.*, кандидат юридических наук, доцент (Европейский Университет Молдовы), старший научный сотрудник Института истории, государства и права Академии наук Молдовы (Кишинев, Республика Молдова).*

РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В УПРАВЛЕНИИ ОРГАНАМИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

В условиях активного расширенного участия правоохранительных органов в международном сотрудничестве, большее внимание уделяется международному праву в контексте управления органами внутренних дел. Нормы международного права являются одной из неотъемлемых составляющих правовой основы деятельности данной структуры.

В этом контексте отметим, что министерства в своей деятельности руководствуются не только внутригосударственными правовыми актами, но и международными договорами, а также международными соглашениями.

Многие законы, регулирующие деятельность МВД в различных государствах, направлены на реализацию международных обязательств и содержат как прямые отсылки к международным договорам, так и нормы, обусловленные их содержанием. Здесь имеются в виду главным образом международные пакты и конвенции о правах человека. Например, содержание под стражей осуществляется в соответствии с принципами и нормами международного права, а также международными договорами. Согласно их положениям, содержание под стражей не должно сопровождаться пытками, иными действиями, имеющими целью причинение физических или нравственных страданий как подозреваемым, так и обвиняемым в совершении преступлений, содержащимся под стражей. Более детально это положение оговорено в Конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 г. (далее – ЕКПЧ) . Можно утверждать, что знание современным руководством органов внутренних дел основ международного права – это веление времени. Особенно актуальным является вопрос о знании и соблюдении положений ЕКПЧ (Еворпейская Конвенция о Защите Прав Человека), поскольку действия сотрудников, повлекшие нарушения прав человека, могут быть причиной обращения граждан в Европейский суд по правам человека. Отметим, что более 10% жалоб, по которым вынесены окончательные постановления, затрагивают компетенцию МВД и связаны они со следующими нарушениями норм международного права:

- применение пыток, избиение, незаконное применение силы, неоказание медицинской помощи лицам, задержанным по подозрению в совершении преступлений;
- необоснованное задержание по подозрению в совершении преступлений и содержание под стражей, бесчеловечные условия содержания в комнатах для лиц, задержанных за административные правонарушения, нарушение сроков содержания в ИВС;
- волокита при производстве расследования по уголовным делам;
- лишение заявителей возможности реализации процессуальных прав, осуждение граждан на основе доказательств, полученных незаконным путем (методом провокации совершения преступления);
- незаконное вмешательство в частную жизнь граждан в связи с незаконным проведением обысков, осмотров жилища, личных досмотров и др.;
- нарушение прав на справедливое судебное разбирательство в связи с несвоевременным исполнением судебных решений о взыскании средств с подразделений системы МВД;

Следует отметить, что МВД предпринимает определенные меры для исправления ситуации. Это:

- принятие исчерпывающие меры по досудебному урегулированию споров в случаях обоснованности требований граждан, в том числе сотрудников внутренних дел, соответствующих законодательству;
- исполнение в порядке, установленном законодательством, судебных решений, вынесенных в отношении органов внутренних дел;
- разъяснение взыскателям порядок исполнения вступивших в законную силу судебных решений, установленных законодательством;
- контролирование за своевременным и полным исполнением судебных решений, органов внутренних дел;
- заключение мировых соглашений с гражданами в случае обоснованности их требований, а также прорабатывание возможности отказа от рассмотрения жалоб;
- обеспечение качественной и своевременной подготовки материалов по жалобам граждан, поданным в ЕСПЧ;
- проведение служебных проверок и принятие мер по устранению причин и условий, приведших к совершению нарушений в случаях вынесения Европейским судом постановлений в связи с нарушениями прав граждан, допущенных сотрудниками органов внутренних дел и повлекшими обращение в суд, а также в случаях некачественной подготовки материалов по обращениям Уполномоченного государства при Европейском суде по правам человека.

К основным факторам, определяющим значительную роль международного права в управлении органами внутренних дел, относится активное международное сотрудничество МВД в правоохранительной сфере. Министерство является одним из ключевых субъектов в реализации положений международных договоров универсального и регионального характера, регулирующих сотрудничество государств в борьбе с преступностью и оказание правовой помощи по уголовным делам.

Межгосударственные договоры можно разделить на два вида:

1) конвенции по борьбе с преступлениями международного характера. К их числу относятся: Женевская конвенция о борьбе с подделкой денежных знаков 1929 г., Европейская конвенция об уголовной ответственности за коррупцию 1999 г., Конвенция Совета Европы об «отмывании», выявлении, изъятии и конфискации доходов, полученных преступным путем;

2) договора о правовой помощи по уголовным делам. К ним относятся многосторонние договоры (например, Конвенция СНГ о правовой помощи и правовых отношениях по гражданским, семейным и уголовным делам, Европейская конвенция о взаимной помощи по уголовным делам), двусторонние договоры с различными государствами и др.

Межправительственные договоры – это, как правило, двусторонние соглашения по борьбе с отдельными видами преступлений международного характера, в частности незаконными операциями с культурными ценностями, контрабандой.

Следует подчеркнуть и ключевую роль МВД в сотрудничестве с такими специализированными международными организациями в сфере борьбы с преступностью, как Интерпол (Международная организация уголовной полиции) и Европол (Европейская полицейская организация).

Помимо подразделений центрального аппарата Министерства, все более активное участие в международном сотрудничестве принимают и территориальные подразделения МВД.

Рассмотренные обстоятельства свидетельствуют о возрастающей роли международного права для органов внутренних дел, в связи с чем и сотрудникам, и руководителям, следует поддерживать знания международного права на должном уровне. Для этого необходимо организовать надлежащее информационное обеспечение: расширить возможности доступа сотрудников к надлежащей информации, организовать рассылку сборников международных договоров и прецедентной практики Европейского суда по правам человека, касающихся деятельности МВД, руководителям подразделений и ключевым должностным лицам.

Требуется и повышение правовой культуры сотрудников, так как очень многие не имеют понятия о нормах международного права и необходимости их соблюдения. С этой целью необходимо проводить занятия с сотрудниками в рамках служебной подготовки; организовать рассылку соответствующей методической литературы и специально разработанных памяток с выдержками из положений Всеобщей декларации прав человека 1948 г., Международного пакта о гражданских и политических правах 1966 г., ЕКПЧ и перечнем обязанностей сотрудников органов внутренних дел по их обеспечению.

Реализация норм международного права органами внутренних дел требует и надлежащего кадрового обеспечения. Для подготовки профессиональных кадров с учетом современных условий целесообразно в образовательных учреждениях МВД расширить практику преподавания спецкурсов, в рамках которых изучалась бы международно-правовая база деятельности МВД.

Литература

1. Теория управления в сфере правоохранительной деятельности. Под. ред. В.Д. Малкова. М.: 1990., Академия управления МВД России. – 323 с.

2. Основы управления в органах внутренних дел. Под. общ. ред. В.П. Сальникова. М.: 2002., ИМЦ ГУК МВД России. – 260 с.

3. Основы управления в органах внутренних дел. Под. ред. А.П. Коренева. М.: 2003. Московский университет МВД России. – 395 с.

4. Основы управления в органах внутренних дел. Учебно-методические материалы. М.: 2000. Академия управления МВД России. – 151 с.

5. Курс лекций по тематике: «Основы управления в органах внутренних дел». Подготовлены кафедрой Управления органами внутренних дел Академии управления МВД Росси.

6. Стратегическое управление в органах внутренних дел. Материалы методического семинара по проблемам стратегического управления в органах внутренних дел. М.: 2000. Академия управления МВД России. – С.113.

7. Информатика и математика. Учебник. О.Э. Згадзай, С.Я. Казанцев, А.В. Филипов. М.: 2002. ГУК МВД России.

8. Сухарев В. Ф. Комплексный подход к совершенствованию организации деятельности органов внутренних дел: Лекция. - М., 1999.

Калько Ю.Ю., *курсант ОДУВС*
Гірняк К.В., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: ***Ковальова О.М.****, викладач кафедри криміналістики ОДУВС*

ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ

Вибрана нами тема обґрунтована актуальністю, адже допит є найпоширенішою і необхідною у всіх випадках досудового розслідування слідчою дією. І у більшості випадків найефективнішою. Не завжди у кримінальних провадженнях призначаються і проводяться судові експертизи. Успішно здійснити розслідування можна і без пред'явлення людей і речей для впізнання та інших процесуальних дій, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України як засоби збирання доказів [1]. А ось без допитів жодне кримінальне провадження обійтися не може. Проблема полягає в тому, що процес розслідування правопорушень носить конфліктний характер, слідчому доводиться працювати в умовах, що характеризуються тим або іншим ступенем невизначеності.

Необхідне уміння оцінювати обстановку і відповідно до неї обирати лінію поведінки, тобто вибрати найбільш раціональний і ефективний спосіб проведення слідчих дій. Важко знайти підхід до кожної людини, слідчий повинен володіти такими якостями, щоб розташувати допитуваного до розмови, в деяких випадках полегшити обвинуваченому шлях до визнання, адже будь-кому важко зізнатися у брехні. З цього випливає, що слідчий повинен володіти знаннями і навичками психолога.

Проводячи допит, слідчий дотримується норм закону, не суперечить етичним нормам і правилам. Хоча існують нетрадиційні прийоми допиту, які в нашій країні категорично не прийняті, що ми вважаємо не цілком обгрунтованим. Погляд на деякі з них варто було б переглянути, можливо нормативно закріпити.

Тактичні прийоми допиту дуже різні, оскільки в їх якості можуть виступати найрізноманітніші види і форми прояву активності слідчого (різні ходи, кроки, заходи, вчинки, дії та утримання від них, лінія поведінки, жести, виголошені тексти та інші акти, в тому числі інші слідчі дії, що виконуються в порядку підготовки до допиту та забезпечують його результативність).

Існує ряд критеріїв допустимості тактичного прийому допиту, оскільки далеко не всякий спосіб вирішення завдань допиту може розглядатися як правомірний і допустимий у кримінальному провадженні [2, с. 251].

Важливою ознакою прийому, рекомендованого криміналістикою, є його наукова обгрунтованість і спроможність, апробованість і ефективність. Тактичні прийоми допиту підозрюваного володіють специфічністю, викликаною його особливим процесуальним статусом і психологічною позицією, найчастіше орієнтованою на приховування істинних обставин події.

Допит підозрюваного має специфіку. Вона обумовлена тим, що даних про особу підозрюваного зазвичай недостатньо. Важливо ґрунтовно підготуватися до допиту, особливо в можливій конфліктній ситуації; встановити особисті якості допитуваної особи, що впливають на обрання тактичних прийомів [3, с. 236]. Вільна розповідь підозрюваного - це його пояснення по суті відповідно підозри. Він вправі обирати і відстоювати будь-яку позицію. Може мати місце визнання вини та давання правдивих показань (безконфліктна ситуація); часткове визнання або повне невизнання вини й давання частково чи повністю неправдивих показань або відмова від їх давання.

Тактичні прийоми допиту мають свої особливості. Слідчий повинен ретельно вивчити матеріали провадження для правильного обрання моменту допиту підозрюваного. Якщо всі обставини кримінального провадження, з яких необхідно допитати підозрюваного, повністю не досліджено або не перевірено, чи є сумніви у слідчого, проведення допиту буде передчасним і не принесе бажаного результату. Коли у провадженні є кілька підозрюваних, а важливе значення має правильне визначення слідчим питання щодо черговості їх допиту, слідчий повинен урахувати: яку роль відіграв той чи інший підозрюваний у спільній злочинній діяльності.

На етапі запитань та відповідей, виходячи із характеру ситуації допиту, застосовуються вищеописані тактичні прийоми. Для допиту підозрюваного досить характерна конфліктна ситуація. Тому найбільш поширені тактичні прийоми емоційного, логічного впливу, тактичні комбінації, застосування яких спрямоване як на переконання допитуваної особи змінити позицію, дати правдиві показання, так і на викриття неправди. Адже показання підозрюваного важливі для обрання криміналістичних засобів, прийомів і методів з метою повного і якісного розслідування правопорушення, оцінки та перевірки інших доказів, отримання необхідної й достатньої сукупності доказів, щоб правильно прийняти рішення по кримінальному провадженні [4, с. 136]

Отже, підводячи підсумки, можна зробити висновок про те, що тактичні прийоми допиту можуть бути визначені як адекватний ситуації спосіб мовного або немовного впливу на допитуваного, що сприяє ефективному збиранню та використанню інформації, оптимізації вирішення інших завдань при підготовці та проведенні допиту. Тактичні прийоми допиту повинен відповідати нормам закону, не суперечити етичним нормам і правилам, бути безпечним для життя та здоров'я учасників слідчої дії (що не можна сказати, зокрема, про прийоми допиту із застосуванням наркотичних і психотропних речовин), інших людей, їх застосування не повинно заподіювати шкоди охоронюваним законом відносинам.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. // Голос України. — 2012. — № 90—91. — 19 травня.
2. Азаров Ю. І. Кримінально-процесуальне право України : [навч. посіб.] / Азаров Ю. І., Заїка С. О., Фатхутдінов В. Г. - К. : Кутеп, 2008. - 430 с.
3. Біленчук П.Д. Процесуальні та криміналістичні проблеми дослідження обвинувачуваного. – К., 1999. – 317 с.
4. Коновалова В. Е., Шепитько В. Ю. Криминалистическая тактика : теории и тенденции. Учебное пособие.- Х. : Гриф, 1997. - 256 с.

Кандиба В.Ю., *слухач центру післядипломної освіти ОДУВС*
Науковий керівник: ***Рудой К.М.****, к.ю.н., професор кафедри адміністративного права ОДУВС*

АКТИ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ОВС

Акти управління – це правова форма виконавчо – розпорядчої діяльності ОВС. У цих документах відбивається значна частина організаційної діяльності міліції, вирішуються численні питанння, що виникають у процессі організації й практичного здійснення охорони громадського порядку.

Працівники міліції при виданні актів діють від імені держави, тому такі акти обов’язкові для виконання особами, яким вони адресовані. Акти видаються у всіх випадках застосування до правопорушників адміністративних стягнень. Таким чином, акти управління міліції – це прийняті в процесі виконавчо – розпорядчої діяльності на підставі закону односторонні владні приписи, які спрямовані на встановлення , зміну й припинення конкретних правових відносин або містять обов’язкові для підпорядкованих по службі осіб і ОВС, правила (норми) організіції охорони громадського порядку й громадської безпеки.

Акти управління міліції дуже різноманітні, тому необхідно їх класифікувати за сферою застосування, юридичними властивостями й формою. За сферою застосування адміністративні акти міліції поділяються на внутрішньо – організаційні й зовнішні.

Внутрішньо - організаційні акти звернені до підпорядкованих по службі працівників і апаратів ОВС. Вони повинні забеспечувати організацію конкретної служби міліції й стосуються розподілу обов’язків, розстановки кадрів , налагодження взаємодії , ефективного використання сил і засобів.

Зовнішні акти адресовані громадянам, громадським і господарським організаціям, установам, підприємствам, які не перебувають у підпорядкуванні міліції. Ці акти видаються з суворо визначеного кола питань.

За юридичними можливостями акти поділяються на індивідуальні та нормативні.

Перший вид – основний у діяльності міліції. До нього належать аки, в яких містяться приписи, адресовані певним суб’єктам, і які розраховані, як правило, на одноразове виконання. Їхне призначення полягає в застосуванні чинних норм права до конкретних випадків. У результаті видання індивідуальних актів виникають, змінюються або припиняють конкретні адміністративні правовідносини між різними службами й працівниками міліції, а також між міліцією, з одного боку, і громадянами, державними й громадськими організаціями – з іншого.

У нормативних актах передбачаються правила службової діяльності, що розраховані на багаторазове виконання (до застосування акта або припинення строку його дії). Такі акти видаються тільки з питань внутрішньо- організаційної діяльності, містять норми, що спираються на приписи вищих органів внутрішніх справ і конкретизують їх стосовно місцевих умов роботи відповідних підрозділів міліції.

Наказ - це різновид акта управління, за допомогою якого організується робота міліції.

Міліція України - це воєнізована організація, управління в ній будується за принципами, близькими до військових. Накази видаються одноосібно керівниками ОВС і звернені до підпорядкованих апаратів, посадових осіб та інших працівників міліції. В окремих випадках можуть видаватися накази про заохочення представників громадськості, військовослужбовців та інших громадян за активну участь в охороні порядку й надання допомоги міліції.

Другий вид акта управління – інструкції (настанови), що, як і накази, звернені до підпорядкованих апаратів і працівників і визначають порядок впровадження в життя актів, що приймаються органами державної влади.

Інструкції (настанови) в ОВС можна розподілити на чотири основні групи:

1) інструкції, які видають у зв'язку з прийняттям законів України, указів Президента України, постанов Уряду;

2) інструкції, які встановлюють загальний порядок діяльності окремих категорій посадових осіб щодо виконання покладених на них завдань;

3) інструкції, що визначають порядок виконання апаратами й працівниками міліції окремих дій з охорони громадського порядку, а також допоміжних, технічних функцій;

4) інструкції, що видаються спільно з іншими відомствами та організаціями.

Інструкції (настанови) – це нормативні акти управління, які визначають порядок проведення в життя актів органів влади й управліннння, порядок діяльності певних категорій посадових осіб та інших працівників міліції щодо здійснення покладених на них завдань і виконання конкретних видів роботи.

Важливе місце серед актів міліції посідають плани оперативно – службової діяльності.

Інший вид адміністративних актів міліції - постанови, які приймаються під час вирішення питань про застосування заходів адміністративного впливу. Постановами накладаються адміністративні стягнення (штрафи, попередження), а також за санкцією прокурора поміщуються до приймальника – розподільника бродяги.

Характерні риси постанов міліції:

1) це індивідуальні акти управління, які є юридичними актами й спричиняють у конкретних осіб виникнення, зміну або припинення їх прав і обов'язків;

2) це акти, що містять правову оцінку поведінки учасників суспільних відносин у сфері охорони громадського порядку й вступають як засоби реалізації санкцій адміністративних норм, застосування заходів адміністративного примусу;

3) це акти, що приймають в одноосібному порядку;

4) це акти, що завжди адресуються конкретним громадянам або посадовим особам, які не перебувають у службовому підпорядкуванні органів міліції.

Таким чином, настанови – це індивідуальні акти, які приймаються в процесі виконавчо – розпорядчої діяльності міліції під час вирішення питань про застосування заходів адміністративного примусу.

Самостійну групу складають численні адміністративні акти, які видають апарати й працівники міліції в процесі безпосередньої організації охорони громадського порядку. Ці акти не мають єдиної назви й у практиці їх називають вказівками, розпорядженнями, вимогами, дозволами тощо. Розпорядження міліції можна визначати як індивідуальні акти управління, які дозволяють або забороняють здійснення певних дій громадянам, організаціям, підприємствам, установам, а також зобов'язують їх до вчинення певних дій в інтересах забезпечення громадського порядку. Слід відзначити, що розпорядження й постанови є найбільш характерними для міліції актами управління й саме в них відбивається основний зміст її виконавчо - розпорядчої діяльності.

Таким чином, акти управління міліції – це прийняті в процесі виконавчо – розпорядчої діяльності на підставі закону односторонні владні приписи, які спрямовані на встановлення, зміну й припинення конкретних правових відносин або містять обов'язкові для підпорядкованих по службі осіб і ОВС правила (норми) організіції охорони громадського порядку й громадської безпеки.

Каричковская Д., *курсант ОГУВД*

Научн. руководитель: ***Павелко И.И.*** *доцент кафедры юридической психологии и педагогики ОГУВД, к. психол. н.*

ОСНОВНЫЕ ТИПЫ ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ

Традиционно исследование причин агрессии и преступлений направлено на изучение особенностей преступлений и изучение особенностей личности преступника, мотивов совершения преступлений, однако одна из важнейших причин этого явления - виктимологический аспект, часто остается малоисследованной.

Следует отметить, в последние годы все больше исследователей и практиков обращают свое внимание не только на проблемы преступности и насилия, но и на проблемы виктимологии, правда, преимущественно в юридическом аспекте. В рамках криминологии и криминальной психологии вопросы виктимологии изучались Ю. Антоняном, В. Васильевим М. Еникеевым, Д. Ривманом и другими известными учеными. Однако, борьбу с преступностью невозможно считать эффективной, если не учитывать ее социально-психологических детерминант и последствий, не уделять внимания ее профилактике, в частности, виктимологической.

Виктимность – специфическое поведение и индивидуально-психологические качества потерпевшего, которые детерминируют преступное поведение, совершаемое относительно потерпевшего.

Жертва – одна из центральных фигур преступления, следственных действий и рассмотрения дела в суде, особенно если речь идет о преступлении против личности. Обстоятельства совершения преступления, его причины и условия не могут быть раскрыты вполне, если к сведению не принимаются данные о потерпевшем, не анализируются его индивидуально-психологические качества и характеристики, что объясняется тесной взаимосвязью преступных действий обвиняемого и неправомерных, неосмотрительных или легкомысленных действий потерпевшего. Поведение потерпевшего, которое относится к объективным признакам состава преступления, может влиять на вину обвиняемого, а иногда (например, при необходимой обороне) исключить ее. Люди, которые выбирают (сознательно или бессознательно) социальную роль жертвы, попадают в различные криминогенные ситуации с неосознаной целью получить поддержку со стороны окружающих и /или вызвать жалость. При этом позиция жертвы оправдывается установкой на беспомощность, нежеланием изменять собственное положение без вмешательства извне, низкой самооценкой, запуганностью, повышенной сугестивностью, готовностью к обучению виктимному поведению, усвоению.

В различных ситуациях опасности обычная стратегия реагирования чаще всего сводится к трем основным типам реакций жертвы, которые усваиваются на инстинктивном уровне еще от животных предков – «защищайся» (бей), «беги» или «маскируйся» (реакция «иммобилизации»). Каждая из этих стратегий может проявляться в ситуации реальной опасности и обладает своими как приемуществами так и недостатками.

Рассмотрим распространенные типы поведения в ситуации опасности. *Стратегия «маскируйся»:* яркая окраска у растений и животных часто является предупредительной для хищников - «Не ешь меня. я ядовитый». Аналогично поступают и люди, пытаясь заблаговременно обезопасить себя от возможного нападения с помощью особого облика, но… действуют они, зачастую, с обратным результатом. К примеру, если мухомору нужно быть ярко-красным для того, чтобы быть не съеденным, то женщина в ярко-красном платье на темной улице, наоборот, притягивает к себе много внимания, и рискует стать жертвой преступления. Люди, чтобы быть незаметными и непривлекательными для потенциальных преследователей стараются стать «серыми», бесцветными, сливающимися с толпой, не демонстрируют толстые кошельки и дорогую одежду. Было бы еще хорошо уметь маскировать и свое беспокойство, а не смотреть со страхом на любой приближающийся силуэт.

Стратегия «защищайся». Есть определенная категория людей, которые могут постоять за себя и привыкли «давать сдачи» или даже, на всякий случай, «нападать первыми». Чтобы действовать подобным образом в качестве самозащиты, нужно быть полностью уверенным в своей силе. Известно, что в животном мире и в человеческом обществе неоднократно встречались случаи, когда более мелкий и слабый противник побеждал или обращал в бегство более сильного одной только решимостью. Ярость и агрессия производят сильное впечатление, однако, надо быть готовым к тому, что противник в ответ может утроить свои усилия. Поэтому упорно придерживаться этой стратегии может только тот, кто уверен в своей силе и быстроте реакции;

Если подобную реакцию демонстрирует женщина (проявляет мужские качества), то ей надо быть готовой к тому, что с ней будут обходиться как с мужчиной - проверять на прочность, меряться силой, пытаться победить. В такой ситуации ее гораздо легче спровоцировать на агрессию, а затем довести до появления женской реакции - слез, паники, жалоб. Часть преступников хотят получить именно власть над своей жертвой, поэтому они могут пойти на всё, чтобы просто увидеть проявления страха и подчинения;

Стратегия «бегства». Как говорилось в одной из книг К. Кастанеды: «если кто-то ждет меня в засаде с винтовкой, так меня просто там не будет». Реакция «бегства» может быть реальной реакцией или профилактической мерой. Ведь, можно дойти и до места назначения разными путями. В первом случае ничего не случится, однако, если идти по темной малолюдной улице и фантазировать о возможном нападении и неприятностях, то шансов привлечь к себе реальных преследователей становится больше. Таким образом, получается своеобразный «замкнутый круг»: чем больше помещать себя в ситуации страха, тем более опасным представляется само общество и тем больше шансов привлечь к себе реальных преследователей.

Таким образом, выявление психологических особенностей личности, которые способствуют становлению виктимного поведения, является важным фактором профилактики конфликтов, борьбы с преступностью и снижением уровня виктимизации населения.

Литература:

1. Малкина-Пых И.Г. Психология поведения жертвы [Текст] / И.Г. Малкина-Пых. – М.: Изд-во Экс-мо, 2006. – 926с.

Карп А.В., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: ***Кісель В.Й.,*** *к.ю.н., доцент*

ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Поняття “засоби доказування” в теорії доказів до сьогодні залишається нерозвиненим, але вважаємо за доцільне провести порівняльний аналіз підходів до розкриття цього поняття. Х. Шак підходить до розкриття цього питання шляхом аналізу міжнародного цивільного процесуального права й визначає такі аспекти:

1) допустимі засоби доказування, які практично мали б відтворювати перелік допустимих засобів доказування (як це має місце в ч. 2 ст. 27 ЦПК), але вчений не надає їх переліку;

2) обмеження засобів доказування, яке ним розглядається у двох аспектах:

- допустимість засобів доказування по конкретній справі;

- право або обов’язок відмови від дачі показань, що є характерним для певного статусу громадян або посадових осіб [1, 332-339].

В англійському та американському праві виділяють три види засобів доказування: письмові та речові докази, а також показання свідків, а останні у свою чергу поділяються на підвиди: показання свідків, пояснення сторін, висновки експертів [2, 192-276]. Тобто для англійського цивільного процесу характерним є узагальнення всіх "усних" доказів в одному засобі доказування – показаннях свідків. З такою концепцією можна було б погодитись у разі відсутності різниці між показаннями свідків і поясненнями сторін, але різниця в правовому статусі суб'єктів, які надають такі докази, у цивільному процесі України дуже значна й відповідне узагальнення буде некоректним.

Російські науковці визначають засоби доказування як визначену законом форму відомостей про обставини, що мають значення для вирішення спору. До них відносять: пояснення сторін і третіх осіб, показання свідків, письмові докази, речові докази та висновки експертів [3, 197]. Тобто найближчою до правової системи України є російська.

Таким чином, можна встановити подібні загальні й спеціальні риси у формулюванні засобів доказування різних країн. Якщо більшість засобів доказування можна вважати загальновідомими й такими, що ґрунтовно досліджені науковцями (пояснення сторін і третіх осіб, показання свідків, письмові докази, речові докази й висновки експертів, то деякі докази не знайшли в теорії однозначної оцінки, не регламентовані законодавством як засоби доказування й не мають широкого застосування на практиці.

До новітніх засобів доказування й доказів, які потребуються для встановлення певних обставин справи, необхідно віднести такі досягнення науки і техніки, які виникли в різні часи, але до сьогодні не мали практичного застосування в цивільному процесі. Наприклад, Л.М. Звягінцева так визначає докази, які підтверджують походження дитини від конкретної особи: висновок судово-біологічної експертизи рідинної крові матері, дитини й батька для встановлення їх групової належності; комісійної експертизи медичних документів для встановлення строку зачаття дитини; експертизи для перевірки доводів батька про неможливість його батьківства; молекулярно-генетична експертиза (генна, геномна, генетична, дактилоскопічна); судово-почеркознавча експертиза (при необхідності доказування батьківства на підставі письмових доказів, що підтверджують визнання відповідачем батьківства, у разі оспорювання вірогідності документа) [4, 261].

Загальними ж напрямками розвитку засобів доказування в цивільному процесі, на нашу думку, є наступні:

- перший полягає у вивченні й узагальненні судової практики на предмет дослідження тих обставин, які зумовлюють необхідність використання спеціальних засобів для їх підтвердження;
- другий зумовлюється аналізом і втіленням новітніх досягнень науки й техніки в юридичну практику з метою надання рішенням суду більшої юридичної достовірності і, як наслідок, збільшення джерел підвищеної небезпеки, якими стають наслідки генної інженерії, новітні ліки, добрива тощо;
- третій полягає у вдосконаленні існуючих засобів доказування й процедури їх дослідження з метою надання їм більшої юридичної вірогідності;
- четвертий, на думку автора, має зумовлюватись самостійним розвитком науки й техніки з метою наступного втілення результатів у цивільне судочинство;
- п'ятий пов'язаний зі систематизацією інформації про засоби доказування, яка має узагальнюватись як по окремих галузях права, так і шляхом порівняльного аналізу, та складати раціональну структуру відомостей про певні засоби доказування для окремої галузі права. Наприклад, такий засіб доказування, як висновок експерта, на думку дисертанта, має класифікуватись за галузями природничих, гуманітарних та інших наук.

Література:

1. Шак Х. Международное гражданское процессуальное право. – М.: БЕК, 2001. -С. 322-363.
2. Решетникова И.В. Доказательственное право Англии и США. –М.: Городец, 1999. -С. 192-276.
3. Гражданский процесс / Под ред. В.А. Мусина, М.А. Чечиной, Д.М. Чечота. – М.: Проспект, 1998. - 437 с.
4. Звягинцева Л.М., Плюхина М.А., Решетникова И.В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам. – М.: Норма, 2000. - 283 с.

Кирилюк І.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Резніченко С.В.,*** *к.ю.н., професор кафедри цивільного права та процесу ОДУВС*

ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВІДІБРАННЯ ДІТЕЙ БЕЗ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ

Сьогодні ми можемо говорити про те, що кожне суспільство, що поважає себе, просто зобов'язане постійно слідкувати за тим, аби права людини й громадянина не порушувались, а особливо це стосується прав дитини. Оскільки саме діти є так званим міцним фундаментом майбутньої країни.

Отож, необхідно зазначити те, що в кожної дитини, як і кожної людини, є свої права. Ніхто не має права порушувати права людини, адже це не буде надавати їй можливості існувати й розвиватися як особистість. Відповідно й діти мають дотримуватися всіх встановлених державою норм поведінки. Кожна дитина має невід'ємні й невідчужувані права, це зокрема моральні права, що походять із людської природи, ці права мають також юридичну сутність, що міститься в законодавчих документах. У цьому аспекті наша країна не стала виключенням.

На жаль, часто трапляється так, що батьки знущаються над своїми дітьми, застосовуючи фізичну силу при їх вихованні, коли насправді батьки покликані захищати своїх дітей.

У дитини, над якою знущались, насміхались, принижували морально, ще в дитинстві можуть з'явитися певні комплекси, які в подальшому майбутньому можуть стати певною перешкодою в нормальному розвитку людини. У такої дитини часто бувають депресії, можуть ще з дитинства зародитись злість, ненависть і бажання помсти оточуючим.

Така дитина в подальшому її житті може стати ворогом для суспільства. Кожна людина й кожна дитина має знати про свої права та їх захист, а держава у свою чергу має належно проінформувати їх про це.

У цьому разі на допомогу суспільству законодавець у Сімейному кодексі України передбачає як самостійну форму захисту прав і законних інтересів дитини - обмеження батьківських прав шляхом її відібрання від батьків без позбавлення їх батьківських прав.

Адже, якщо позбавлення батьківських прав є мірою сімейно-правової відповідальності й застосовується за винну, протиправну поведінку батьків, то обмеження батьківських прав може бути як мірою відповідальності, так і мірою захисту прав та інтересів дітей [1, 29].

Якщо говорити про обмеження батьківських прав, то варто звернути увагу на те, що еволюція наукової думки й законодавчого регулювання цього питання стали предметом досліджень таких відомих представників науки, як З.В. Ромовська, Ю.С. Червоний, Я.М. Шевченко, І.В. Жилінкова, В.С. Гопанчук, Н.О. Міненкова, О.В. Дзера, Ю.В. Самборська, Є.О. Харитонов

Обмеження батьківських прав можливе лише за умови, що батьки не позбавлені батьківських прав, оскільки останнє передбачає обов'язкове відібрання в них дитини [2, 177].

Відповідно до положення ст. 170 СК України суд може постановити рішення про відібрання дитини від батьків або одного з них, не позбавляючи їх батьківських прав тоді, коли мають місце обставини, що передбачені п. п. 2-5 ч. 1. ст. 164 СК України, а саме:

- якщо батьки або один з них ухиляються від виконання своїх обов'язків по вихованню дитини;
- якщо вони жорстоко поводяться з дитиною;
- якщо батьки або один з них є хронічними алкоголіками або наркоманами;
- якщо вони вдаються до будь-яких видів експлуатації дитини, примушують її до жебракування та бродяжництва.

Далі в цій ст. 170 СК України йдеться про те, що обмежити в батьківських правах можуть батьків або одного з них і тоді, якщо залишення дитини в них є небезпечним для її життя, здоров'я й морального виховання [3; 46, 48].

Обмеження батьківських прав здійснюється в судовому порядку за обов'язкової участі прокурора й представника органу опіки та піклування.

Тоді відповідно до п. 1 ст. 170 СК на основі судового рішення дитина передається другому з батьків, бабі, дідові, іншим родичам – за їх бажанням або органів опіки та піклування.

Але існують виняткові випадки, при яких є наявною безпосередня загроза для життя або здоров'я дитини. Тоді орган опіки та піклування або прокурор мають право постановити рішення про негайне відібрання дитини від батьків. Після цього орган опіки та піклування зобов'язаний негайно повідомити прокурора й у семиденний строк після постановлення рішення звернутися до суду з позовом про позбавлення батьківських прав чи одного з них батьківських прав або про відібрання дитини від матері, батька без позбавлення їх батьківських прав. З таким позовом до суду має право звернутися прокурор.

У таких випадках ч. 4 ст. 170 СК України передбачено, що при задоволенні позову про відібрання дитини від матері, батька без позбавлення їх батьківських прав суд вирішує питання про стягнення з них аліментів на дитину.

Необхідно зазначити й те, що якщо суд обмежує батьківські права обох батьків, то діти передаються на піклування органів опіки та піклування, але дитина має можливість контактувати з батьками, батьківські права яких обмежені, якщо це не має шкідливого впливу на дитину. Контакти допускаються лише за згодою органів опіки та піклування або за згодою адміністрації установи, в якій перебуває дитина [4, 215].

До цього всього можна додати, що ч. 3 ст. 170 СК України також передбачає, що можливе скасування обмеження батьківських прав, яке провадиться в судовому порядку за заявою батьків, права яких були обмежені.

Суд виносить рішення про скасування обмеження батьківських прав, якщо встановить, що відпали обставини, які послужили підставою для обмеження батьківських прав, і повернення їм дитини.

Скасування обмеження батьківських прав тягне їх автоматичне відновлення. Відповідні санкції з боку держави також можуть застосовуватись і до інших осіб, з якими вона проживає (окрім стягнення аліментів на дитину).

Література:

1. Красницька Л.В. про припинення батьківських прав і обов'язків / Л.В. Красницька // Бюлетень Міністерства юстиції України. — 2012. — № 12. — С. 27-33.

2. Лепех С. Підстави, порядок та правові наслідки позбавлення батьківських прав // Вісник Львівського ун-ту. Сер.: Юридична. - 2010. - № 51. - С. 175 – 182.

3. Сімейний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 2947 III. – Х.: Одіссей, 2012. – 88 с.

4. Гузь Л.Є. Судово-практичний коментар до Сімейного кодексу України / Л.Є. Гузь, А.В. Гузь.— Х.: Фактор, 2011. — 576 с.

Kovalenko A.V., *student Odessa State University of Internal Affairs*
Research advisor of English for lawyers ***Ahmedova E.R.***
Research advisor of Actual problem of criminal law ***Pluzhnik O.I.***

THE RESPONSIBILITY OF THE DEVELOPMENT, PRODUCTION, PURCHASING, STORAGE, DISTRIBUTION OF WEAPONS OF MASS DESTRUCTION IN TWENTY FIRST CENTURY

'The war is won, but the peace is not' Albert Einstein

For many developed states the norm about a ban of a use of weapons of mass destruction is characteristic. For violation of this norm there comes a criminal punishment, that as this type of a crime is dangerous not for one or two live organisms, and for the public in whole.

The idea of using biological agents in war is not new. In the 6th century b.c., Solon of Athens used the purgative herb hellebore (skunk cabbage) to poison the water supply during the siege of Krissa. In 1346, plague broke out in the Tatar army during its siege of Kaffa (at present day Feodosiys in the Crimea), after attackers hurled the corpses of those who died over the city walls. The plague epidemic that followed forced the defenders to surrender, and some infected people who left Kaffa may have started the Black Death pandemic that later spread throughout Europe.

During the First World War, the Germans were the first to use poison gases on the modern battlefield. The Germans bombarded their enemies with artillery shells armed with poison gas, or simply ejected gas from their containers.

The atomic bomb was used only twice in Second World War, in bombarding the Japanese cities of Hiroshima (August 6, 1945) and Nagasaki (August 9, 1945) by the United States. On August 7, 1945 the General Staff of Japan received an alarming telegram from the Hiroshima region claiming that the city was completely destroyed by one bomb. The number of injured also estimated in the hundreds of thousands, and the consequences of burns and radiation were apparent in bombardment victims for many years, often including the next generation [8].

Although the term "weapons of mass destruction" (WMD) provides a convenient shorthand for mass-casualty weapons. There are very important differences in the characteristics, effects and military roles of various nuclear, chemical, and biological weapons [3].

At least, according to the article I.5 Chemical Weapons Convention, prohibits the use of riot control agents as a method of warfare: Each State Party undertakes not to use riot control agents as a method [5].

Pakistan has consistently followed and will continue to pursue a policy of supporting all legal instruments and initiatives that promote disarmament, non-proliferation, regional and international security on a just and equitable basis, and, that recognise the right of all nations to equal security.

Consensus resolutions of the United Nations General Assembly entitled 'Compliance with Arms Limitation and Disarmament Agreements' for example, urge "all States Parties to arms limitation and disarmament agreements to implement and comply with the entirety of the spirit and all provisions of such agreements; and , "call upon all Member States to give serious consideration to the implications that non-compliance with any provisions of arms limitation and disarmament obligations has for international security and stability, as well as for the prospects for further progress in the field of disarmament" [4].

According to the chapter § 14-288 article 22 of the North Carolina Criminal Law, unlawful use of a nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction; punishment.

(a) Any person who unlawfully and willfully injures another by the use of a nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction is guilty of a Class A felony and shall be sentenced to life imprisonment without parole.

(b) Any person who attempts, solicits another, or conspires to injure another by the use of a nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction is guilty of a Class B1 felony.

(c) Any person who for the purpose of violating any provision of this Article, deposits for delivery or attempts to have delivered, a nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction by the United States Postal Service or other public or private business engaged in the delivery of mail, packages, or parcels is guilty of a Class B1 felony.

Chapter § 14-288 article 24 of the North Carolina Criminal Law, perpetrating hoax by use of false nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction; punishment; restitution.

(a) Any person who, with intent to perpetrate a hoax, conceals, places, or displays any device, object, machine, instrument, or artifact, so as to cause any person reasonably to believe the same to be a nuclear, biological, or chemical weapon of mass destruction is guilty of a Class D felony [2].

Title 18 Crimes and Criminal Procedure US, article 832 - Participation in nuclear and weapons of mass destruction threats to the United States.

(a) Whoever, within the United States or subject to the jurisdiction of the United States, willfully participates in or knowingly provides material support or resources (as defined in section 2339A) to a nuclear weapons program or other weapons of mass destruction program of a foreign terrorist power, or attempts or conspires to do so, shall be imprisoned for not more than 20 years.

(b) There is extraterritorial Federal jurisdiction over an offense under this section.

(d) As used in this section

(1) "nuclear weapons program" means a program or plan for the development, acquisition, or production of any nuclear weapon or weapons;

(2) "weapons of mass destruction program" means a program or plan for the development, acquisition, or production of any weapon or weapons of mass destruction (as defined in section 2332a (c));

(3) "foreign terrorist power" means a terrorist organization designated under section 219 of the Immigration and Nationality Act, or a state sponsor of terrorism designated under section 6(j) of the Export Administration Act of 1979 or section 620 A of the Foreign Assistance Act of 1961; and

(4) "nuclear weapon" means any weapon that contains or uses nuclear material as defined in section 831 (f)(1) [7].

The Criminal Law of the Republic of Latvia 17 June 1998 year, article 88 of the Criminal Law on Terrorism:

3) production, storing, utilization, distribution, scientific research or development of mass destruction;

Applicable sentences is life imprisonment or deprivation of liberty for a term not less than 10 and not exceeding 20 years, with confiscation of property [6].

Article 140^1 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, Use, Development, or Acquisition; Processing, Possession, Accumulation or Conservation; Direct or Indirect Transmission, Storage, or Transportation of Weapons of Mass-Destruction

(1) The use, development, or acquisition; the processing, possession, accumulation or conservation; the direct or indirect transmission, storage, or transportation of chemical weapons, biological weapons, nuclear weapons, nuclear explosive devices, or other weapons of mass-destruction that violate provisions of national legislation or of international treaties to which the Republic of Moldova is a party by a person shall be punished by a fine in the amount of 3000 to 5000 conventional units or by

imprisonment for 8 to 12 years, in both cases with (or without) the deprivation of the right to hold certain positions or to practice certain activities for 2 to 5 years, whereas a legal entity shall be punished by a fine in the amount of 5000 to 8000 conventional units with the deprivation of the right to practice certain activities for 2 to 5 years or by its liquidation [1].

The result to the aforesaid, is traced a tendency of improvement of nuclear technologies, despite accession to the Treaty on the Non-Proliferation of the nuclear weapon. The state shouldn't revise the obligations in relation to the nuclear weapon, but unfortunately quite often so occurs.

We consider that countries having recognized human life - the highest value have to aspire to a ban on production, improvement, storage and distribution of any kind of the weapon of mass destruction.

One of prerogatives of the twenty first century, emergence of new types of weapon of mass destruction is. Probably in the future having realized consequences of application of this type of weapon of the state will come to forbid to the unanimous decision the weapon of mass destruction.

Bibliography

1. Criminal Code of the Republic of Moldova [The electronic resource]. – Access mode:http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/RMDV_MERANN_MONEYVAL(2012)28ANN_en.pdf

2. General assembly of North Carolina session law 2001-470 House Bill 1468 [The electronic resource]. – Access mode: http://ssl.csg.org/terrorism/ncsl2001470.htm

3. Laura Reed Weapons of Mass Destruction [The electronic resource]. – Access mode: http://www.hampshire.edu/academics/22169.htm

4. Statement by Mrs. Kehkeshan Azhar, Acting Permanent Representative of Pakistan [The electronic resource]. – Access mode: http://www.opcw.org/index.php?eID=dam_frontend_push&docID=1388

5. The Chemical Weapons Convention [The electronic resource]. – Access mode: http://yandex.ua/yandsearch?text=the%20Chemical%20Weapons%20Convention&clid=143437&tld=ua&lr=145

6. TR Questionnaire Latvia The Criminal Law of the Republic of Latvia [The electronic resource]. – Access mode: ttp://www.coe.int/t/dlapil/codexter/Source/country_profiles/questionnaire/TR%20Questionnaire%20Latvia%20E.pdf

7. United State Code: Title 18 Crimes and Criminal Procedure US [The electronic resource]. – Access mode: http://law.onecle.com/uscode/18/832.html

8. Weapons of mass destruction Facts, information, pictures // Encyclopedia.com articles about Weapons of mass destruction [The electronic resource]. – Access mode: http://www.encyclopedia.com/topic/Weapons_of_mass_destruction.aspx

Kovalenko A.V., *student, Odessa State University of Internal Affairs*
Reseach advisor ***Akhmedova Elmira***

RELIABILITY OF EVIDENCE OF THE WITNESS IN CRIMINAL TRIAL COMPARATIVE ANALYSIS

In criminal trial of many states one of types of proofs are indications of the witness. In scientific research questions of reliability of indications of witnesses will be considered in Canada, California, Florida and in Ukraine.

In Canada there is no criminally procedural code, a legal procedure is recorded in the criminal code. All procedural rules are enshrined in sections, the rules concerning indications are contained in paragraph - Taking Evidence of Witnesses. So article 540 of the Criminal Code of Canada, fixes the provision of points as taking the evidence under oath of the witnesses called on the part of the prosecution and allowing the accused or counsel for the accused to cross-examine them and cause a record of the evidence of each witness to be taken. The article 541 point 5 of the Criminal Code of Canada guarantees the right accused on a call of witnesses in the court: the justice shall hear each witness called by the accused who testifies to any matter *relevant* to the inquiry. The justice shall require on application of a party any person whom the justice considers appropriate to appear for examination or cross-examination with respect to information intended to be tendered as evidence under subsection [2].

Interest causes the Evidence Code of the California from January 1, 1967 year, section 140 "Evidence" means testimony, writings, material objects, or other things presented to the senses that are offered to prove the existence or nonexistence of a fact. Section 352 the court in its discretion may exclude evidence if its probative value is substantially outweighed by the probability that its admission will (a) necessitate undue consumption of time or (b) create substantial danger of undue prejudice, of confusing the issues, or of misleading the jury.

In the section 355 when evidence is admissible as to one party or for one purpose and is inadmissible as to another party or for another purpose, the court shall restrict upon request the evidence to its proper scope and instruct the jury accordingly.

Section 400 "preliminary fact" means a fact upon the existence or nonexistence of which depends the admissibility or inadmissibility of evidence. The phrase "the admissibility or inadmissibility of evidence" includes the qualification or disqualification of a person to be a witness and the existence or nonexistence of a privilege. So this code establishes the law of this state [1].

Action of the Florida Statutes extends on various legal relationship such as constitutional, administrative, civil, and procedure and evidence. The title VII is called Evidence, and it consists of chapter 90-92 - this chapter shall be known and may be cited as the "Florida Evidence Code", the title XLVII Criminal Procedure and Corrections chapter 900-985.

There are provisions relating to methods of proving character (1) Reputation - When evidence of the character of a person or of a trait of that person's character is admissible, proof may be made by testimony about that person's reputation (2) specific instances of conduct - when character or a trait of character of a person is an essential element of a charge, claim, or defense, proof may be made of specific instances of that person's conduct.

Also it is provided witnesses accepting bribes (1) It is unlawful for any person who is a witness in a proceeding instituted by a duly constituted prosecuting authority of this state to solicit, request, accept, or agree to accept any money or anything of value as an inducement to: (a) testify or inform falsely; (b) withhold any testimony, information, document, or thing.

(2) Any person violating any provision of this section shall be guilty of a felony of the third degree, punishable as provided in s. 775.082, s. 775.083, or s. 775.084 [4].

As for Ukraine now the criminal procedure legislation is represented by The Criminal Procedural Code of Ukraine № 4651-VI from April 13, 2012 year, date of entry into force: November 19, 2012 year.

According to Article 2 of the Code, the tasks of criminal proceedings are protecting the individual, the society and the state against criminal offences, protecting the rights, freedoms and lawful interests of the parties of criminal proceedings, and ensuring quick, complete and unbiased investigation and trial, so that every person who committed a criminal offence is brought to responsibility proportionately to their guilt, no innocent person is accused or convicted, no person is subjected to unfounded procedural enforcement, and an appropriate legal procedure is applied to every party of criminal proceedings.

According to Article 96 of the Code ascertaining reliability of a witness's testimonies

1. Parties to criminal proceedings may ask a witness questions in respect of his ability to perceive circumstances. He testifies about, as well as with regard to other circumstances which can be important for assessing reliability of the witness's testimonies.

2. In order to prove unreliability of witness's testimonies, a party may produce testimonies, documents as confirmation of witness's reputation, in particular, with regard to his conviction for knowingly misleading testimonies, deceit, fraud or any other acts, which confirm dishonesty of the witness.

3. A witness shall be required to answer questions aimed at ascertaining reliability of his testimonies.

4. A witness may be examined with regard to previous explanations which contradict his testimonies [3].

We can tell about similar approach on check of reliability of indications of the witness in Canada, California, Florida and in Ukraine. But it is necessary to remember features of legal families and traditions of the states, so it is possible to speak about trust to the witness because of his reputation, to behavior and so on.

Bibliography:

1. The California Evidence Code - California Attorney Resources - California Laws [The electronic resource]. – Access mode: http://law.onecle.com/california/evidence/index.html

2. The Criminal Code of Canada R.S.C., 1985 [The electronic resource]. – Access mode: http://laws.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/page-305.html

3. The Criminal Procedural Code of Ukraine from 13.04.2012 № 4651-VI [The electronic resource]. – Access mode: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/anot/en/4651a-17

4. Florida of Laws: FL Statutes - Title VII Evidence Section 90.101 Short title. - Florida Attorney Resources - Florida of Laws [The electronic resource]. – Access mode: http://law.onecle.com/florida/evidence/90.405.html

Ковтуненко М.В., *студентка ОДУВС*

Науковий керівник: ***Гаверський В.В.,*** *професор кафедри філософії та соціальних наук, к.е. н., доцент*

МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОФШОРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

За оцінками експертів Міжнародного валютного фонду, за останні кілька років (1998-2003) у сфері міжнародного фінансового регулювання жодному з його напрямків не було приділено стільки уваги, як проблемам функціонування офшорних зон .

Довгий час співтовариство найбільш розвинутих держав світу вважало офшорні зони корисними регуляторами міжнародного економічного розвитку, які сприяли усуненню протиріч між країнами, спричинених існуванням різних правових систем, жорсткістю валютного й податкового контролю.

Так тривало доти, доки процес створення нових офшорних зон не став занадто активним і деякою мірою навіть хаотичним. Врешті це викликало закономірне схвилювання з боку розвинутих держав, адже таке неконтрольоване зростання обсягів офшорних операцій загрожувало як загальносвітовій фінансовій стабільності, так і цілісності й ефективності інших податкових систем, прозорості міжнародних фінансових відносин.

Ці загрози стимулювали такі міжнародні організації, як ОЕСР, РАТТ; Форум фінансової стабільності, Міжнародний валютний фонд. Майже одночасно виступили з різноманітними ініціативами, які передбачали проведення досліджень проблем функціонування офшорних зон і вироблення рекомендацій з усунення його негативних наслідків.

Ідеологію цих ініціатив відображає цитата з комюніке саміту міністрів фінансів «великої сімки» в січні 2000 р.: «З метою захисту вигод функціонування глобальної фінансової системи ми повинні гарантувати, що її надійність і цілість не буде підірвана злочинністю, низькими регуляторними стандартами і згубною податковою практикою. А тому ми висловлюємо занепокоєння з приводу функціонування податкових гаваней, які підривають міжнародні стандарти фінансового регулювання».

Заходи з виправлення ситуації здійснюються зараз за двома основними напрямками - боротьба зі шкідливою податковою конкуренцією (ОЕСР) та боротьба з недостатньо високим рівнем фінансового контролю та злочинами у сфері фінансів (ФФС, РАТІ; національні органи протидії фінансовим злочинам та їх об'єднання Група Егмонт — Eugmont Group).

Рекомендацій передбачено 19, з них:

1) рекомендації, що стосуються національного законодавства і господарської практики офшорних зон (7 рекомендацій);

2) рекомендації щодо практики укладення й застосування договорів про уникнення подвійного оподаткування (7 рекомендацій);

3) рекомендації з інтенсифікації міжнародної співпраці в боротьбі зі згубною податковою конкуренцією (4 рекомендації).

Рекомендації щодо змін у національних правових системах пропонують, зокрема, розроблення ефективних норм щодо:

• встановлення національного податкового контролю над доходами від зарубіжної власності вітчизняних підприємств;

• забезпечення більших можливостей з доступу до комерційної та банківської інформації підприємств національних і закордонних контрольних органів і обміну податковою інформацією між різними країнами;

• застосування уніфікованих правил трансферного ціноутворення, що розроблені ОЕСР, у загальносвітовому масштабі.

Рекомендації з питань розроблення угод про уникнення подвійного оподаткування в загальному вигляді є такими:

• в укладенні угод слід використовувати позитивний досвід боротьби з ухиленням від сплати податків в одній країні для застосування його в іншій;

• накладення заборони на використання пільг угоди про уникнення подвійного оподаткування підприємствам, які користуються в одній із держав національним преференційним режимом (на приклад, суб'єктами СЕЗ);

• запровадження спільного стажування й обміну досвідом між фахівцями з оподаткування країн - учасниць угоди.

Нарешті, рекомендації третього виду мають найбільш практичний характер. Згідно з ними передбачено:

• заснування Форуму з питань згубної податкової практики, який сприяв би обмінові думками й виробленню спільної позиції розвинених країн щодо податкової конкуренції;

• складання переліку країн і територій, що відмовляються від участі в ініціативі ОЕСР;

• накладення особливих зобов'язань на країни, які мають специфічні відносини з офшорними територіями (наприклад, колишні колоніальні метрополії);

• пересвідчення, що такі відносини не сприяють розвиткові згубної податкової конкуренції.

Основним наслідком цієї ініціативи стало складання переліку країн і територій, у яких створено режим згубної податкової конкуренції. Попередній «чорний список податкових гаваней» охоплював понад 40 юрисдикцій, яким було запропоновано внести до свого законодавства необхідні зміни. Більшість із цих юрисдикцій досить швидко відгукнулися на ініціативу ОЕСР (великою мірою завдяки тому, що їм було обіцяно надання міжнародної фінансової допомоги в обмін на створення жорстких податкових режимів). Деякі з них погодилися на співпрацю навіть раніше, ніж офіційно було заявлено про можливість їх внесення до офіційного «чорного списку» (Бермудські та Кайманові острови, Кіпр, Мальта, Маврикій і Сан-Марино), у нагороду за що їх уже не вводили до «технічного» списку податкових гаваней, опублікованого у складі нової доповіді ОЕСР 2000 р. «До глобальної податкової співпраці», хоча насправді ці країни такими гаванями були й залишаються. Інші країни з «чорного списку» 2000 р. загалом погодилися на співпрацю, про що й сповістили відповідним чином ОЕСР. Про повне несприйняття директивного тону ОЕСР заявили тільки сім юрисдикцій, зокрема Ліхтенштейн, Андорра та Монако.

У доповіді 1998 р., крім зазначеного переліку офшорних зон, було також названо 47 преференційних режимів оподаткування в країнах-членах ОЕСР. Такі режими було виявлено у 21 із 31 країни-учасниці. Навіть більше, дві країни-учасниці ОЕСР (Люксембург і Швейцарія) заявили про свою особливу позицію щодо опублікованої доповіді. Зокрема, вони висловили думку, що, по-перше, помірна податкова конкуренція між державами дає значний позитивний ефект, стимулюючи уряди до вироблення зваженої інвестиційної політики; по-друге, існування банківської та комерційної таємниць, яке в доповіді було названо одним з головних чинників розвитку податкової конкуренції, є природним правом для громадян будь-якої країни. Загалом, Швейцарія і Люксембург, загалом визнаючи слушність доводів, викладених у доповіді, відмовилися визнавати себе зобов'язаними до виконання перелічених у ній рекомендацій.

Спробу протидії боротьбі з податковими гаванями було здійснено самими ж офшорними зонами шляхом створення 2001 р. Міжнародної організації з оподаткування та інвестицій, головним завданням якої стало вироблення спільної політики малих країн, що розвиваються, щодо тиску на них з боку міжнародного співтовариства. Загалом, діяльність цієї організації полягає у виданні й розповсюдженні аналітичних матеріалів, які свідчать про існування загрози для національних економік офшорних зон у разі знищення там пільгових податкових режимів.

Зміни ж у законодавстві офшорних територій, які надалі бажають зберегти свій пільговий режим, виражаються в такому:

• ліквідується різниця між рівнем оподаткування міжнародних і місцевих компаній - наприклад, о. Мен прибутки всіх компаній на своїй території оподатковуватиме за нульовою ставкою, однак з усіх стягуватиметься щорічний обов'язковий збір;

• юрисдикції погоджуються на укладення угод про обмін податковою інформацією.

На продовження ініціатив ОЕСР ЄС висунув нову вимогу щодо країн з низьким рівнем оподаткування доходів від заощаджень: заборонити відкриття анонімних банківських депозитних рахунків з відсутнім оподаткуванням відсоткових виплат (така практика застосовується на офшорних територіях Великої Британії, у Люксембурзі, Австрії, Бельгії тощо). Цим країнам було спершу запропоновано взагалі закрити всі такі рахунки, а згодом дозволено або укласти угоди з іншими країнами про безперешкодний обмін інформацією про рух коштів за цими рахунками, або стягувати податок на доходи за депозитами. Більшість із названих країн (крім офшорних територій Великої Британії) погодилися на другий варіант. Прогнозується також, що США, Швейцарія і Ліхтенштейн приєднаються до цієї ініціативи.

Загалом, внаслідок зусиль ОЕСР зараз у світі офшорного бізнесу почалося формування нового статус-кво:

1) більшість із «класичних» офшорних юрисдикцій продовжили існування, зробивши свої фінансові системи набагато прозорішими й зберігши пільгові режими оподаткування;

2) інші країни світу відкоригували національне законодавство таким чином, щоб уникнути значних втрат від недонадходження до ходів державних бюджетів через функціонування офшорних схем;

3) для підприємницьких структур у всьому світі збережено можливості оптимізації податкових платежів за умови дотримання прозорості у веденні бізнесу; вартість офшорних схем зросла.

Водночас має місце й зворотна тенденція - країни Східної Європи, які 2004 р. стануть членами ЄС, зараз оголошують про зменшення рівня оподаткування прибутку компаній і доходів громадян з метою стимулювання припливу іноземних інвестицій до своїх економік. Це мають намір зробити Польща, Словаччина, Угорщина. Звісно, їхні податкові режими не мають нічого спільного зі «згубною податковою конкуренцією», але навіть такі умови підприємництва дозволять маніпулювати податковими платежами міжнародних компаній у межах ЄС.

Описані успіхи в протидії офшорному бізнесові були зумовлені ще й діяльністю міжнародних організацій з боротьби проти фінансової злочинності. Розгляньмо, у чому вона полягала. 14 лютого 2000 р. РАТР оприлюднила перелік із 40 критеріїв, що визначають ефективність контролю за відмиванням грошей у тій чи тій державі. Всі ці критерії можна згрупувати таким чином:

1) максимально повна ідентифікація клієнтів фінансових установ, в інтересах яких здійснюються грошові трансакції;

2) встановлення реальних власників та бенефіціарів підприємств;

3) запровадження особливого режиму нагляду за здійснюваними угодами в окремих установах, серед яких - казино та інші гральні заклади, ріелторські фірми, адвокати, нотаріуси, аудитори тощо.

Конкретні вимоги FATFo правових систем насамперед торкалися прийняття законодавства, спрямованого проти відмивання грошей та утворення специфічних установ із нагляду над фінансовою системою - фінансової розвідки. Головним засобом заохочення до співпраці з боку FATF стало складання переліку «не співпадаючих країн та територій У разі відмови від співпраці з РАТР, ця організація рекомендує розвинутим державам запровадити санкції до непокірних - від запровадження особливо пильного нагляду за трансакціями з ними до повної заборони таких трансакцій.

Спочатку більшість серед «не співпадаючих» складали офшорні території, з найнижчим у світі рівнем фінансового контролю. Але згодом до цього переліку було долучено і не офшорні юрисдикції, зокрема Україну (до речі, можливість застосування санкцій до неї була спричинена не стільки значністю недоліків нашого законодавства, скільки повільністю в їх ліквідації). Цікаво, що ще до появи 2001 р. у переліку України його залишили такі низькоподаткові юрисдикції, як Багамські та Кайманові острови, Панама і Ліхтенштейн; перегодом, коли Україна вже не полишала списку, з нього були вилучені також офшорні зони Сент-Кітс і Не-віс, Гренада, Домініка, Маршаллові острови та Ніуе. Тобто вважається, що в Україні гірший стан фінансового контролю, ніж у найбільш відомих офшорних центрах .

Говорячи про досвід антиофшорного регулювання у світі, необхідно розмежовувати заходи, що здійснюються в цій сфері на міжнародному рівні (про які вже йшлося вище), і ті, що застосовуються в національному законодавстві різних держав. Національні регуляторні заходи спрямовані щонайперше проти своїх же резидентів (або діючих на національній території представників офшорних компаній), аби перешкодити здійсненню ними операцій, які призводять до ухилення від сплати податків або відмивання «брудних» грошей.

Особливо цікавим і важливим у цій сфері є досвід США, позаяк більша частина світових грошових операцій проводиться у валюті саме цієї держави. Отже, у будь-який момент такі трансакції (оскільки вони здійснюються через кореспондентські рахунки в американських банках) можуть бути призупинені урядом США. Далі, саме в США ще на початку активного розвитку офшорних зон (середина 60-х років) було оперативно розроблено й запроваджено у практику специфічне «антиофшорне» законодавство, яке й донині залишається взірцевим.

Нарешті, зважаючи на економічну й політичну роль США у світі, будь-які ініціативи цієї держави, пропоновані норми регулювання економічного розвитку у найшвидшому часі починають застосовуватися іншими країнами.

Загалом, комплексного «антиофшорного» законодавства у вигляді єдиного блоку законів у США, як, власне, і в інших країнах, не існує. Положення, що стосуються якимось чином діяльності офшорних компаній, виписано в різних податкових актах, положеннях міжнародних договорів, нормах регулювання банківських операцій тощо.

Ковтуненко М.В., *студентка ОДУВС*
Маркіна Т.Г.*, професор кафедри трудового, земельного та екологічного права*

ПРИПИНЯННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ. ВИВІЛЬНЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

На сьогодні одним з найбільш актуальних питань в доктрині трудового права є проблема припинення та розірвання трудового договору між працівником та роботодавцем-фізичною особою, що фактично є підставою для припинення трудових правовідносин.

Потрібно відмітити, що за загальним правилом, трудові правовідносини між працівником та роботодавцем-фізичною особою припиняються внаслідок закінчення строку дії трудового договору, крім випадків, коли трудові відносини фактично тривають і жодна з сторін не поставила вимогу про їх припинення. Строковий трудовий договір розривається після закінчення його терміну, крім випадків, коли жодна зі сторін не зажадала розірвання договору у зв'язку із закінченням його строку, а працівник продовжує роботу після закінчення терміну договору.

Термін «припинення трудового договору» являє собою припинення трудових відносин за всіма підставами, передбаченими трудовим законодавством. Загальні підстави припинення трудового договору закріплені у КЗпП України, які можна відповідно до критеріїв класифікації поділити на різні групи, зокрема: залежно від ініціатора припинення

трудового договору — за спільною ініціативою сторін; за ініціативою працівника, за ініціативою роботодавця та за ініціативою певних органів, які не є сторонами трудового договору. Крім того, підстави припинення трудового договору можна класифікувати за видом юридичного акта та волевиявлення суб'єктів.

За першим критерієм вирізняють припинення трудового договору у зв'язку з певними обставинами (закінченням строку, смерті працівника, призовом або вступом працівника на військову службу, направленням на альтернативну (невійськову) службу; набуттям законної сили вироком суду, яким працівника засуджено до позбавлення волі, обмеженням волі, призначенням виправних робіт не за місцем роботи або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи). За другим критерієм трудовий договір припиняється у зв'язку з певними юридичними діями (угодою сторін, ініціативою працівника, ініціативою роботодавця, на вимогу батьків або інших осіб неповнолітнього працівника, вимогу виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві, в установі, організації; переведенням працівника за його згодою на інше підприємство, в установу, організацію або переходом на виборну посаду; відмовою працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією; відмовою від продовження роботи у зв'язку зі зміною істотних умов праці; підставами, передбаченими контрактом з погляду порушення законодавства про працю при працевлаштуванні).

Припинення трудового договору можливе шляхом розірвання з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Загальним правилом, що стоїть на сторожі прав працівника, є неможливість припинення трудового договору на підставі зміни підпорядкованості підприємства, установи, організації або зміни власника підприємства, а також у разі його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення). Припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з цих підстав можливе лише у разі змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників за пунктом 1 частини 1 статті 40 Кодексу законів про працю України.

Трудове законодавство не пропонує визначення терміна «зміни в організації виробництва і праці». М.І. Балюк і Г.С. Гончарова під ними розуміють необхідні дії власника або уповноваженного на те органу, зумовлені, за загальним правилом, впровадженням нової техніки, нових технологій, вдосконаленням структури підприємства, установи, організації, режиму робочого часу, управлінської діяльності, що спрямовані на підвищення продуктивності праці, поліпшення економічних і соціальних показників, запобігання банкрутств і масовому звільненню працівників та збереження кадрового потенціалу в період тимчасових зупинок у роботі та приватизації, створення безпечних умов праці, поліпшення санітарно-гігієнічних її умов. Г.С. Гончарова під змінами розуміє: впровадження контрактної форми трудового договору для тих випадків, коли останнє є обов'язковою; вдосконалення система заробітної плати, нормування праці; ліквідацію шкідливих робіт, раціоналізацію робочих місць після їх атестації тощо.

При потребі масового звільнення працівників кадрові служби підприємства застосовують ч.1 ст. 40 КЗпП України, а саме, припинення трудових відносин з ініціативи роботодавця в зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників. Проте, звільнення за таких підстав потребує врахування багатьох особливостей чинного законодавства тому що, як було вже зазначено, звільнення з цих обставин перебуває під особливим контролем.

Необхідність скорочення штату може бути викликана як економічними (скрутне фінансове становище, зменшення обсягів виробництва, зменшення попиту на виготовлену продукцію тощо), так і організаційними чинниками (ліквідація, реорганізація, об'єднання департаментів тощо). Відповідно до чинного законодавства суди не можуть обговорювати питання про доцільність проведення скорочення штату на підприємствах, в установах, організаціях. Таке право належить виключно власнику. Проте, на суд покладається обов'язок перевіряти дотримання законодавства про порядок звільнення.

Пленум Верховного Суду України від 06.11.1992 р. № 9 (з наступними змінами та доповненнями) «Про практику розгляду судами трудових спорів» зазначив, що, розглядаючи трудові спори, пов'язані зі звільненням в зв'язку зі скороченням чисельності або штату працівників, суди зобов'язані з'ясувати чи дійсно мало місце скорочення чисельності або штату працівників, чи додержано власником або уповноваженим ним органом норм законодавства, що регулюють вивільнення працівника, які є докази щодо змін в організації виробництва і праці, про те, що працівник відмовився від переведення на іншу роботу або, що власник або уповноважений ним орган не мав можливості перевести працівника за його згодою на іншу роботу на тому підприємстві, в установі, організації, чи не користувався вивільнюваний працівник переважним правом на залишення на роботі та чи попереджався він за два місяці про наступне вивільнення.

Тому, перш за все слід звернути увагу на строки та послідовність проведення всіх необхідних дій.

Звільнення буде законним, якщо власник або уповноважений ним орган:

- справді здійснив скорочення чисельності або штату;
- врахував переважне право на залишення працівника на роботі;
- запропонував працівникові перейти на іншу роботу на тому самому підприємстві;
- надав працівнику гарантії, передбачені чинним законодавством;
- отримав згоду від профспілкового органу (профспілкового представника) на звільнення працівника.

Про звільнення у зв'язку зі скороченням чисельності або штату на підприємстві, в установі, організації працівники попереджаються не пізніше ніж за два місяці. Відповідно до чинного законодавства сюди враховується час перебування працівника у відпустці, відрядженні, а також період його тимчасової непрацездатності (частина третя ст. 40 КЗпП).

Слід зауважити, що законодавство не забороняє в період попередження про звільнення розірвати трудовий договір на інших підставах, наприклад, з ініціативи працівника (ст. 38 КЗпП), в порядку переведення на інше підприємство (п. 5 частини першої ст. 36 КЗпП), за прогул (п. 4 частини першої ст. 40 КЗпП) тощо. Водночас із попередженням про

звільнення працівнику має бути запропонована робота на тому самому підприємстві за відповідною професією чи спеціальністю, а за відсутності такої роботи — інша (ст. 492 КЗпП).

Зважаючи на те, що власник чи уповноважений ним орган має право самостійно визначати чисельність і штат працівників, структуру підприємства, законодавством не забороняється здійснювати перегрупування працівників у межах однорідних посад і професій для залишення на роботі найбільш кваліфікованих. Інакше кажучи, під час вивільнення власник або уповноважений ним орган має право здійснити перестановку (перегрупування) працівників і перевести більш кваліфікованого працівника, посада якого скорочується, на іншу посаду за його згодою, звільнивши на цій підставі менш кваліфікованого працівника.

Відповідно до статті 43 КЗпП власник або уповноважений ним орган має отримати згоду на звільнення працівника від профспілкового органу первинної профспілкової організації, членом якої є працівник. Подання з цього питання профспілковим органом розглядається у п'ятнадцятиденний строк і про прийняття рішення власник або уповноважений ним орган інформується у письмовій формі в триденний строк після його прийняття. У разі неповідомлення у зазначений строк вважається, що профспілковий орган дав згоду на розірвання трудового договору.

Власник або уповноважений ним орган має право звільнити працівника без згоди профспілкового органу в разі, якщо в рішенні останнього немає обгрунтування відмови в наданні згоди на звільнення працівника.

Згода профспілкового органу на звільнення не може бути визнана такою, що має юридичну силу, якщо не дотримано вимог про участь у засіданні цього органу більше як половини його членів. А також якщо цю згоду отримано на прохання службової особи, яка не наділена правом притягнення до дисциплінарної відповідальності та звільнення з роботи і не мала відповідного доручення правомочної особи, чи з ініціативи самого профспілкового органу або на інших підставах, ніж зазначалось у поданні власника або уповноваженого ним органу, а потім і в наказі про звільнення (п. 15 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 6 листопада 1992 р. № 9).

Важливим є також положення щодо права власника або уповноваженого ним органу розірвати трудовий договір лише в межах місяця з дня одержання згоди профспілкового органу (частина восьма ст. 43 КЗпП).

Таким чином, з метою недопущення масового вивільнення громадян та регулювання проблеми працевлаштування населення, вивільнення громадян є досить складним процесом. Необхідність досить важкої процедури розірвання трудового договору за умови змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників є виправданою.

Адже невілювання такою системою могли б призвести до масових звільнень громадян, без їх наступного працевлаштування, грошового забезпечення та без участі такого контрольного органу як профспілки. А також таке невиконання передбачених законодавством вимог тягне за собою юридичну відповідальність посадових осіб, які допустили порушення, а також застосування фінансових санкцій до підприємства.

Таким чином, працівник може бути звільнений лише за попередньою згодою виборного органу первинної профспілкової організації, членом якої є працівник. Рішення профспілки про відмову в наданні згоди на розірвання трудового договору має бути обґрунтованим. Якщо в рішенні немає обґрунтування відмови в наданні згоди на розірвання трудового договору, працівника можна звільнити без згоди профспілки. Працівник може бути звільнений не пізніше ніж через один місяць із дня одержання згоди профспілки.

При звільненні працівнику виплачується вихідна допомога в розмірі не менше середньомісячного заробітку. При цьому колективним договором на підприємстві може бути передбачений більший розмір вихідної допомоги. Працівники, які були звільнені у зв'язку зі скороченням штату, протягом одного року мають право на укладення трудового договору у випадку повторного прийняття на роботу, якщо підприємство провадить прийняття на роботу працівників аналогічної кваліфікації.

Література:

1. Кодекс законів про працю України. — К.: Юринком Інтер, 2002.
2. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI// [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17
3. Про практику розгляду судами трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 року №9 // Постанови Пленуму Верховного Суду України (1963-2000): Офіц. вид.: У 2т. (За заг. ред. В.Ф.Бойка). – К.: А.С.К., 2000. – т.1. – С.194-209
4. Балюк М.І., Гончарова Г.С. Зміни в організації виробництва і праці та соціальне партнерство // Право України. – 1996. - №11. – С.33
5. Гончарова Г.С. Трудові відносини в умовах реорганізації підприємств, установ, організацій, заснованих на державній формі зайнятості // Юридична газета. – 2006. – № 19(79). – С.7
6. Наумець С.О. Зміна організації праці як підстава звільнення працівників // Вісник Господарського судочинства. – 2004. – №4. – С.51.

Козак О.С., *курсант ОДУВС*
*Науковий керівник:****д.ю.н., доцент Цільмак О.М.***

ВСТАНОВЛЕННЯ ВАД ПСИХІКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ

Значна категорія осіб має психічні розлади. До цієї категорії належать особи, центральна нервова система яких постраждала. Такий стан може бути вродженим або набутим.

Закон не передбачає особливого порядку порушення кримінального провадження щодо осіб з психічними вадами. Можливість проведення слідчих (розшукових) дій з особами з психічними вадами в юридичній літературі якихось серйозних заперечень не викликає, за умови, що цьому не перешкоджає психічний стан особи.

Більшість осіб з психічними вадами здатні брати участь у слідчих (розшукових) діях, але при проведенні цих дій необхідно враховувати можливий вплив психічних відхилень на їх поведінку. Здатність особи з психічними вадами брати участь у кримінальному провадженні обмежується не тільки інтелектуальними здібностями, а й підвищеною стомлюваністю, порушенням сприйняття й запам'ятовування.

Як відомо, основним способом збирання, дослідження, оцінки та використання доказів є слідчі (розшукові) дії, у результаті проведення яких отримується певний обсяг доказів, що є основним засобом з'ясування всіх обставин провадження. Особливе місце серед усіх слідчих(розшукових) дій, спрямованих на збирання інформації зі слідів відображень, посідає огляд.

Безпосередніми носіями інформації про особу злочинця на місці події є сліди. Відповідно до ст. 237 КПК України метою огляду є виявлення й фіксація відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (дані про осіб, які могли бачити вчинення злочину, а також висунення версій про подію злочину та його учасників). Таке формулювання закону, по суті, орієнтує на встановлення всіх обставин, що підлягають доказуванню в кримінальному провадженні.

Криміналістичний аналіз під час огляду повинен містити дослідження всієї слідової картини, а не окремих фрагментів обстановки, а також комплексне дослідження різних джерел речової інформації. Відзначимо важливість попереднього дослідження слідів у ході слідчого огляду з метою одержання орієнтуючої інформації, яка використовується для висування слідчих і розшукових версій про напрями розшуку злочинця за «гарячими слідами», звуження кола осіб, що перевіряються, з'ясування механізму й обставин скоєного злочину.

У процесі дослідження таких слідів існує можливість ймовірного встановлення даних про зовнішні ознаки людини, яка їх залишила, використовуючи, наприклад, метод кореляційного зв'язку між розмірними характеристиками частин тіла людини та її статтю, віком і зростом. Так наприклад, у волоссі шизофреніків менше кадмію та марганцю, ніж у волоссі нормальних людей, але більше свинцю та заліза; у волоссі осіб, які перенесли інфаркт, удвічі нижча концентрація кальцію, а дослідженням різних ділянок волосся наркоманів можна визначити час і дозу вживання наркотику. Для виявлення, фіксації й дослідження таких джерел інформації доцільно залучати спеціалістів, які володіють знаннями в природничих науках (хімія, фізика, біологія тощо).

При огляді можна виявити також сліди, що свідчать про нелогічність дій злочинця; зайві, що не викликані необхідністю порушення обстановки місця події — безглузде знищення чи пошкодження окремих предметів, залишення особистих речей і знарядь злочину, залишення написів на стінах, безцільне переміщення трупа тощо. Особи з психічними вадами не вживають ніяких заходів для приховання факту злочину: лише в 1,4 % провадженнях присутні факти знищення слідів і відновлення первинної обстановки на місці злочину, у 16,1 % випадках були спроби приховання факту злочину, у решті випадків (82,5 %) не має цілеспрямованої діяльності для приховання злочину. До того ж у ряді кримінальних проваджень присутні факти аномальної необережності, безпечності, байдужості до можливих наслідків.

Об'єктами посягань осіб з психічними вадами часто бувають не зовсім цінні речі, коли більш цінні залишаються на місці; речі знайомих і близьких людей та інші предмети. Безпосередніми об'єктами посягань осіб з психічними вадами при корисливих злочинах є: одяг, взуття (17,6 %), гроші (24,5 %), різні технічні вироби (радіо-, відео-, фотоапаратура тощо) (7,1 %), продукти харчування (6,0 %), зброя (2,6 %), спиртні напої (1,4 %), коштовності (1,4 %), наркотичні речовини (3,9 %), інші предмети (44,5 %). Розкрадання недорогих речей, коли цінніші залишаються незайманими, відмічено у 25,1 % справ. Певний інтерес становлять відомості про розпорядження викраденим: предмети розкрадань були даровані або роздані (17,7 %), продані (14,8 %), загублені (6,5 %), використовувались особисто (24,3 %).

При крадіжках, грабежах, розбійних нападах особи з психічними вадами нерідко заволодівають різними дрібними речами, які становлять для них інтерес (авторучки, запальнички, ножі). Ці речі вони тримають при собі або відкрито зберігають удома.

Встановивши спосіб скоєння злочину та проаналізувавши сліди, можна скласти уявлення не тільки про анатомічні ознаки (зріст, комплекцію, вагу, фізичні вади тощо) і функціональні дані злочинця (силу, навички тощо), а й про його психічний стан і риси характеру (психічні відхилення, зухвалість, жорстокість тощо).

Таким чином, джерелами інформації про психологічні й психічні особливості злочинця є: обстановка місця події, висновки судово-медичного дослідження трупа, слідова картина діяльності злочинця на місці події.

Заключний етап огляду місця події полягає в узагальненні, аналізі й оцінці зібраної інформації та фіксації його результатів. Про проведення огляду слідчий складає протокол з дотриманням правил статей 104, 105 КПК України. До додаткових засобів фіксації можна віднести: застосування фотозйомки, аудіо- та відеозапису, складання планів, схем, графіків, діаграм, рисунків, креслень та ін. Про застосування додаткових засобів фіксації повинно бути зазначено в протоколі, а фотографії та відеокасети додані до нього.

Підбиваючи підсумок, слід зазначити, що досягнення мети проведення огляду місця події можливе за умови своєчасного його проведення, використання різноманітних тактичних прийомів і методів. Для визначення послідовності проведення огляду необхідно враховувати слідчу ситуацію, що склалася, і використовувати наявну інформацію про вчинений злочин, визначаючи найбільш імовірні місця знаходження слідів злочину та інших речових доказів. Допит свідків чи підозрюваних, які мають психічні захворювання, бажано проводити з участю психіатра, що допоможе слідчому розібратися в показаннях хворого.

Козаченко Д., *студент ОДУВС*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ

Значення предмета злочину як самостійної ознаки злочину та його роль в механізмі заподіяння шкоди у сфері певних суспільних відносин, у виявленні об'єкта посягання і кваліфікації діяння має дуже важливе самостійне теоретичне та практичне значення.

Вивчення предмета злочину сприяє більш глибокому і правильному з'ясуванню сутності об'єкта злочину, його конкретизації. Багато які кримінально-правові норми сконструйовані таким чином, що об'єкт кримінально-правової охорони у них не названий. В подібних випадках його з'ясуванню сприяє вказівка на предмет злочину. Об'єкт посягання в цих складах можна виявити з опису предмета злочину.

Вважається, що предмет злочину не може претендувати на роль самостійної ознаки складу злочину. Таке рішення викликане тим, що склад злочину являє собою сукупність його обов'язкових елементів (об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єктивної сторони і суб'єкта злочину). Відсутність хоча б одного з цих елементів виключає склад злочину і, отже, кримінальну відповідальність. Предмет же злочину є не обов'язковим, а факультативним стосовно загального поняття складу злочину. Отже, його можна називати лише ознакою, а не елементом складу злочину.

Кримінально-правове значення предмета злочину проявляється у таких аспектах:

1) включення предмета злочину в комплекс ознак конкретного складу злочину забезпечує повноту його конструювання, що сприяє успішному вирішенню завдань кваліфікації;

2) предмет злочину може виступати критерієм розмежування суміжних злочинних діянь;

3) предмет посягання може бути також одним із критеріїв розмежування злочинного та незлочинного діянь;

4) ті чи інші ознаки предмета посягання можуть бути пом'якшуючими або обтяжуючими обставинами злочину.

Предмет злочину необхідно відрізняти від знарядь і засобів вчинення злочину. Якщо предмет злочину - це те, посягаючи на що особа заподіює шкоду обєкту злочину, то знаряддя та засоби це ті предмети, які використовуються нею для виконання обєктивної сторони складу злочину.

«Предмет злочину, - пише Б.С. Никифоров, - не лежить за межами об'єкта й не спричиняє самостійного існування відносно нього». М.Й. Коржанський вважає, що предмет злочину - це сторона суспільних відносин, конкретний матеріальний об'єкт, у якому проявляються певні властивості суспільних відносин, шляхом психічного або фізичного впливу на який заподіюється соціально небезпечна шкода в сфері цих суспільних відносин.

Інакше до проблеми предмета злочину підійшов Є.О. Фролов, висловивши думку, що предмет злочину належить і до об'єкта посягання, і до об'єктивної сторони, будучи перехідною ланкою між ними.

Уточнюючи цю позицію, В.К. Глистін зазначав, що коли предмет знаходиться всередині охоронюваних відносин, то він належить до об'єкта, якщо ні, то до об'єктивної сторони.

Аналіз статей 286, 287, 289, 290 Кримінального кодексу України дає підставу стверджувати, що всі транспортні засоби, про які йдеться, є дорожніми, тобто призначені для руху по дорогах, тому на них поширюються Правила дорожнього руху. Із цього виходить, що до предметів незаконного заволодіння транспортним засобом не належить залізничний, повітряний, річковий і морський транспорт (включаючи й маломірні судна). У разі незаконного заволодіння ним кримінальна відповідальність буде наставати за ст. 278 КК «Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна». Відповідно до абз. 3 п. 2 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 14 не є предметами цього злочину «рухомий склад метрополітену, фунікулера та інших видів залізниць (пасажирські й вантажні потяги, локомотиви, дрезини тощо)». Водночас такі види транспорту, як всюдиходи, аеросани й амфібії обґрунтовано віднесені зазначеною постановою до предмета розглядуваного злочину.

Крім зазначених видів транспортних засобів деякі автори окремо виділяють бойові, спеціальні або транспортні самохідні машини Міністерства внутрішніх справ, Міністерства оборони, Служби безпеки України тощо. У разі вчинення незаконного заволодіння таким транспортним засобом особою, що є суб'єктом військових злочинів, відповідальність наставатиме за ст. 410 Кримінального кодексу України. Якщо ж посягання вчиняється особою, що не є таким суб'єктом, кваліфікація вчиненого за ст. 289 КК може здійснюватися лише тоді, коли цей транспортний засіб є дорожнім. В іншому разі таку техніку не можна визнавати предметом злочину, передбаченого ст. 289 КК. Це підтверджується й тим фактом, що в ч. 1 ст. 410 КК законодавець сформулював один із предметів цього злочину, використовуючи терміни «засіб пересування», «військова та спеціальна техніка», а не «транспортні засоби». Потенційна небезпека при використанні цього предмета злочину і його особливий правовий режим обумовлені не потужністю техніки, а іншою їх технічною характеристикою й спеціальним призначенням (ця техніка оснащена зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами тощо).

З огляду на викладене, видається можливим виділити спеціальні ознаки, що характеризують транспортний засіб як предмет злочину, передбаченого ст. 289 КК.

По-перше, це самохідні механічні транспортні засоби, що приводяться в рух установленими на них двигунами внутрішнього згорання з робочим об'ємом не менше, ніж 50 куб. см., електродвигуном потужністю понад 3 кВт або іншим рівнозначним за потужністю двигуном. Транспортні засоби, що приводяться в рух мускульною силою людини або гужовою тягою, не можуть бути предметом незаконного заволодіння чужим транспортним засобом.

По-друге, це наземні дорожні транспортні засоби, тобто ті, які призначені для експлуатації переважно на автомобільних дорогах загального користування всіх категорій і сконструйовані відповідно до їх норм. Порядок використання таких транспортних засобів регулюється Правилами дорожнього руху й іншими нормативно-правовими актами, що видаються з урахуванням цих Правил.

Кожен злочин, включаючи й незаконне заволодіння транспортним засобом, завжди посягає на певний об'єкт. Це обов'язковий елемент всіх складів злочинів. Як зазначав А.Н. Трайнін, злочину, позбавленого об'єкта, бути не може.

Коломієць Ю.М., *викладач кафедри спеціальної та фізичної підготовки ОДУВС*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Сучасний стан правопорядку в країні, поява нових, нетрадиційних форм і методів антигромадської діяльності призводить до того, що правоохоронні органи все частіше зіштовхуються з несподіваними і непередбаченими ситуаціями, у яких необхідно діяти адекватним чином, і не завжди, на жаль, співробітники готові до виконання цих нестандартних задач. Тому потреба суспільства в кваліфікованих працівниках правоохоронних органів, здатних за своїми діловими, моральними, психологічними та фізичними якостями забезпечити охорону законності і правопорядку, забезпечити дотримання і захист прав і свобод людини, успішно вести боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями є дуже гострою.

Отже, перед педагогікою вищої школи МВС постало завдання формування особистості, здатної самостійно розуміти, оцінювати, займати правильну позицію, приймати та реалізовувати адекватні рішення в нестандартних умовах, що супроводжують правоохоронну діяльність і нерідко носять екстремальний характер. [1] Російські вчені по рейтингу небезпечних професій, професію міліціонер поставили на 4 місце (після військовослужбовців збройних сил, фахівців гірничодобувної промисловості і льотчиків цивільної операції).

Спочатку слід визначити, що є екстремальною ситуацією і чим вона відрізняється від надзвичайної, ці два види ситуації, в які може потрапити людина, дуже схожі, однак незважаючи на це, в них є і різниця, оскільки:

- Надзвичайна ситуація – це порушення умов життя і діяльності людей на об’єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією та т. ін., що призвели або можуть призвести до людських та матеріальних втрат;

- Екстремальна ситуація – це стан життєдіяльності людини, суб’єктивно усвідомлюваний нею як такий, що загрожує її фізичному та психічному здоров’ю та викликає відповідне психологічне напруження.

Отже із зазначених визначень бачимо, що різниця між надзвичайною та екстремальною ситуаціями полягає саме в тому, що екстремальна ситуація – це ситуація внутрішньоособистістного переживання людини, пов’язана з глобальними змінами її становища, нормативних та ціннісних орієнтирів. [2]

Для більш чіткого розуміння теми наведемо деякі визначення понять, які С. Х .Яворський визначив у своїй праці:

- професійна підготовка майбутніх працівників міліції - педагогічний процес у вищих закладах освіти МВС, що може бути різноманітним і різноплановим, результатом якого є формування та розвиток професійної готовності фахівця. Специфіка професійної діяльності ставить різнобічні і високі вимоги до підготовленості особового складу до дій за складними умовами типових і нетипових ситуацій;

- нетипова ситуація - таке специфічне поєднання умов оперативно-службової діяльності, яке характеризується несподіваністю, дефіцитом часу і інформації на прийняття рішення, емоційною напруженістю, подекуди загрозою для життя, супроводжується ризиком, призводить до зміни стереотипу діяльності, впливає на її результати та за відсутності спеціальної підготовки знижує її ефективність.

Фактори нетипових ситуацій, які впливають на якість дій співробітників ОВС: конфліктність, напруженість, дефіцит часу, велика інтенсивність навантажень, ризик, небезпека та ін.; нетипові фактори, які обумовлюють специфічність виконання оперативно-службового завдання із використанням автотранспортного засобу: дорожні, технічні, організаційно-технічні, психологічні, тактико-спеціальні;

- професійна готовність особистості до діяльності в ОВС (і тим самим до професійних дій, якими вона реалізується) - це інтегральна властивість людини, що характеризує її придатність до виконання загальних вимог професійної діяльності, зокрема у професійно нетипових ситуаціях. [2]

Етап безпосереднього формування готовності до виконання складних завдань полягає в моделюванні умов майбутньої діяльності і створенні так званого "передстартового стану", обговоренні оптимальних дій та їх послідовності. Практика свідчить, що чим точніше й повніше уявлення про наступний розвиток ситуації, тим більш адекватні методи і засоби реагування особа обирає в необхідний момент (наприклад, перед затриманням озброєного злочинця вивчається план місцевості, розташування приміщень у будинку чи квартирі, шляхи проникнення в приміщення чи його блокування, узгоджуються дії учасників групи). [3]

Основними методами підготовки курсантів органів внутрішніх справ до затримання озброєних злочинців є показ, вправа та практична робота. Вибір методу обумовлюється метою навчання, категорією і складом осіб, які навчаються, характером матеріалу, що вивчається, умов, у процесі яких здійснюється спеціальна підготовка. Найбільш доцільний метод підготовки курсантів до дій в екстремальних ситуаціях – це практичне заняття. Під час моделювання екстремальних ситуацій на практичних заняттях слід сформувати з курсантів дві групи. Спочатку слід охарактеризувати дії обох груп, вказуючи при цьому, які тактичні прийоми захисту та нападу можна застосовувати, які існують тактичні варіанти ведення бойових дій, як використовуються, наявність сприятливих моментів і різноманітні засоби досягнення позитивного результату. В ході занять ці умови потрібно модифікувати в сторону ускладнення. Психологічні та фізичні навантаження, що адекватні дійсним навантаженням, можна створювати на заняттях за допомогою спеціально підібраних вправ з подолання спеціальних смуг перешкод. Під час підготовки курсанти повинні тренуватися у швидкісному та безпечному подоланні різних проходів, сходів, аварійних люків, вантажних і пасажирських відсіків. З цією метою доцільно та необхідно в навчальних центрах мати діючі макети машин, які викрадають, зокрема на Україні; літаків (АН-24, ТУ-134, Boing, Duglas); автобусів (Ікарус, Мерседес, Богдан та ін.); залізничних вагонів (купейних, плацкартних); вантажних автомобілів; гелікоптерів (МІ-8) та інші.

Дані схем, креслень, що використовуються, необхідно в повному обсязі вводити у комп’ютери, моделюючи різні варіанти тактичних дій груп захоплювання (штурмових груп) в залежності від кількості та характеру злочинців, їх намірів, наявності заложників, місць їх розташування тощо. У комплексі всіх підготовчих заходів важливе місце за-

ймають питання технічного забезпечення, зокрема, використання предметів, застосування яких забезпечує швидке та скритне проникнення на об'єкт, що захоплений терористами. Такими предметами можуть бути, наприклад: драбини, покриті гумою, для штурму літаючих апаратів, залізничних вагонів, автомобілів, будівель тощо; блоки, канати, жердини для спуску та підйому на будівлі, судна і інші об'єкти; різного роду водолазне обладнання; зажими, розпірки, ключі, щити, пересувні платформи.

Також в екстремальних ситуаціях велике значення мають психологічні якості людини, колективу. Необхідною умовою вмілих і безстрашних дій людей в екстремальних умовах є впевненість (віра) у можливості захисту від стихії, катастроф, сучасної зброї, правильне конкретне уявлення щодо дії урагану, землетрусу, повені, уражаючих факторів зброї масового знищення. Щоб вистояти проти страху і паніки, люди повинні чітко уявляти собі з чим вони зіткнуться у надзвичайних ситуаціях, як практично діяти в цих умовах.[5]

Одним із головних напрямків морально-психологічної підготовки є розвиток у людей здатності протистояти страхові і неорганізованим діям у надзвичайних ситуаціях, готовності перебороти значні труднощі, здійснювати самовіддані вчинки у НС, перш за все, важлива перемога над власною невпевненістю і нерішучістю. Тільки після цього приходить перемога над стихією (противником).

Гостроту психологічних потрясінь різного характеру можна знизити, якщо завчасно навчати, як діяти у тій обстановці, яка може скластися в екстремальних ситуаціях.

В основі психологічної підготовки людей лежать принципи внесення у навчальний процес елементів напруження, несподіваності, які властиві реальній обстановці в районі лиха, аварії, в осередку ураження, практичне навчання їх способів захисту, багаторазові тренування у виконанні прийомів і практичних дій в умовах можливих надзвичайних ситуацій. [6, с. 147-149]

Отже, враховуючи соціальну спрямованість діяльності співробітників міліції, провідну роль у процесі їхнього навчання у вищих освітніх закладах МВС відіграє загальна і спеціальна професійна підготовка. Критерієм успішності професійної підготовки курсантів виступає здатність довільно регулювати ступінь своєї готовності до діяльності відповідно до службово-оперативної ситуації, сформованість професійно важливих якостей особистості, вміння "використовувати себе", свої пізнавальні, комунікативні та інші здібності для виконання службових завдань.

Тому роль і значення професіоналізму співробітників правоохоронних органів набуває якісно нового наповнення в сучасних умовах загострення криміногенної обстановки у країні і ускладнення дій злочинців. Оперативно-службова діяльність ставить різнобічні і високі вимоги підготовленості особового складу до професійних дій за складними умовами типових і нетипових ситуацій.

Література

1 .Основні принципи підготовки курсантів МВС до ефективних дій в екстремальних ситуаціях шляхом упровадження проблемно-ситуативного навчання. URL:http:// www.ukrreferat.com/index.php?referat=42397&pg=0

2. Чудіна Наталя Віталіївна. Зовнішні екстремальні фактори як каталізатор екстремальної поведінки співробітників ОВС. URL:http**://***gisap.eu/ru/node/477*

3. Яворський Сергій Харлампійович. Підготовка курсантів навчальних закладів МВС до професійних дій у нетипових ситуаціях оперативно-службової діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського. - О., 2004. - 21 с.

4. Александров Д.О. Юридична психологія. URL:http://pidruchniki.ws/psihologichna_pidgotovka_pratsivnikiv_pravoohoronnih_organiv_diy_ekstremalnih_umovah

5. Васильєв Володимир Тимофійович. Підготовка курсантів МВС до дії в екстремальних ситуаціях. **URL:** http://zavantag.com/docs/1938/index-5782-1.html?page=5

6. Вітенко І. Основи психології: Підручник для студ. вищих медичних навч. закладів освіти III-V рівнів акредитац./ Іван Вітенко, Тарас Вітенко,. - Вінниця: Нова книга, 2001. - 251 с.

Косий О. М., *здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ГЕНЕЗИСУ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Вивчаючи питання генезису удосконалення статусу органів прокуратури доцільно дослідити цей процес з історії нашої країни. З моменту проголошення незалежності України минуло більше двадцяти років. Обравши курс на побудову правового демократичного суспільства, Україна одним із головних своїх завдань визначила постійне зміцнення правопорядку та законності, захист суспільства й особистості від порушень норм права, реалізацію конституційної, адміністративної реформи і правоохоронних органів, що дозволить здійснити комплекс організаційних, правових, фінансових, матеріально-технічних, кадрових та інформаційних заходів, спрямованих на послідовне становлення державних інституцій [1, с.38]. Окремі аспекти дослідженої проблематики висвітлювалися у працях науковців, серед яких І.В. Арістова, О.М. Бандурка, В.Т. Білоус, І.П. Голосніченко, С.М. Гусаров, Ю.Ф. Кравченко, В.В. Сухонос, Є.М. Попович, О.П. Рябченко, М.І. Хавронюк, М.К. Якимчук, Х.П. Ярмакі та ін. Процес становлення і розвитку органів прокуратури є складним і довготривалим процесом тому що вони є ланкою конкретної державно-правової системи, еволюціонують разом з останньою. Як свідчить дослідження тільки за останні 350 років державно-правова система України радикально змінювалася, щонайменше, чотири рази. Також протягом декількох століть українська державність розвивалася в тісному зв'язку з російською, форми цього зв'язку неодноразово змінювалися, що безпосередньо відбивалося на розвитку і цих органів. Враховуючи зазначені вище положення, вважаємо, що історико-правові періоди становлення та розвитку органів прокуратури повинні співпадати з основними етапами розвитку державно-правової сис-

теми України, зокрема: період входження України до складу Російської імперії (1722–1917 рр.); період Української Народної Республіки (1917–1922 рр.); радянський період (1922–1991 рр.); період незалежності України.

У Російській імперії, до складу якої входила Україна, прокуратура була створена Петром І у січні 1722 р. Спочатку ним були засновані прокурорські посади при Сенаті і колегіях. В Указі про посаду генерал-прокурора, виданому в квітні 1722 р., зазначалося, що «посада генерал-прокурора, око наше, повірений про справи державні, повинен у всьому вірно поступати». При цьому на губернського генерал-прокурора, який вважався «оком государевим» в губернії, Указом поклалися завдання збереження «цілості влади, постанов інтересів імператорської величності»; спостереження, «щоб заборонених зборів із народу ніхто не збирав»; винищування «всюди шкідливих хабарів». Прокурори повинні були «дивитися і пильнування дбати про збереження всякого порядку, законом визначеного» [2, с. 27]. Крім того, створення в Російській імперії прокуратури наглядового типу було пов'язане з низкою причин. Однією з них дослідники називають те, що інтереси центральної влади, яка виступала в ролі законодавця, не завжди співпадали з інтересами установ і осіб, на яких розповсюджувалися закони, що приймалися, і тому закони часто не виконувалися. Необхідні були установи, які б «приводили в дію» закони центральної влади, стежили за їх виконанням. Такими установами, на думку Петра І, повинні були стати органи прокуратури [3, с.14–15]. Протягом другої половини XIX століття організаційна побудова органів прокуратури зазнала перетворень, пов'язаних, насамперед, з реформуванням усієї системи судових та правоохоронних органів Російської імперії. Вчення про устрій органів прокуратури містить у собі низку елементів: зовнішнє становище прокуратури у числі інших інститутів держави, внутрішню її організацію, взаємне співвідношення її складових, усі питання що стосуються її особового складу, порядку проходження служби тощо. Більшість із зазначених питань знайшли втілення вже у проекті Положення про судоустрій 1860 року, який здійснив справжній переворот в організації прокурорського нагляду Російської імперії, зокрема й в українських губерніях[4, с.192]. Аналізуючи даний проект, Д. Блудов наголошував на тому, що найголовнішим нововведенням мало бути те, що «замість теперішніх губернських прокурорів та стряпчих під різними найменуваннями передбачається мати при кожній палаті і при кожному суді повітовому одного прокурора, з одним чи кількома товаришами» [5, с. 49].В подальшому організаційні зміни, що відбулися у прокуратурі внаслідок судової реформи, мали принциповий характер. Якщо організаційна будова дореформеного прокурорського нагляду була позбавлена як одноманітності, так і чіткого та послідовного визначення службових стосунків стряпчих та прокурорів, то для пореформеної прокуратури характерна сувора ієрархічність, висхідна до генерал-прокурора [6, с. 134], побудована за системою, що ґрунтувалася на принципах єдності та підпорядкування, яке, однак, не виключало, у певних межах, свободи переконань та слова. За своїм устроєм органи прокуратури, перебудовані за реформою 1864 р., представляли «урядову установу, приналежну до міністерства юстиції та, зокрема, до судового відомства, у складі якого воно утворювало особливе ієрархічне ціле, приурочене до судових місць, але не злите з ними» [7, с. 494]. Статус прокуратури був неоднозначним. Існуючи окремо від судів, вона, водночас, була нерозривно пов'язана з ними спільною діяльністю та взаємною потребою з метою досягнення правосуддя. Після реформи прокуратура, хоч і була включена до складу судового відомства, але входила в нього як самостійна система, із своєю організаційною структурою. Функції загального нагляду, які були властиві прокурорському нагляду в дореформений період, були значно трансформовані. Надалі ця обставина негативно вплинула на загальний стан законності в країні, на що вже тоді звернули увагу деякі прокурорсько-судові діячі. Подальший період розвитку інституту прокуратури в Україні пов'язаний з утворенням у листопаді 1917 року Української Народної Республіки. Так, 15.12.1917 Центральна Рада України схвалила Закон «Про утворення Генерального Суду», який створювався як тимчасовий вищий судовий орган у складі трьох департаментів: цивільного, кримінального і адміністративного. При Генеральному Суді засновувалася прокураторія, керівництво якою повинен був здійснювати старший прокуратор, який призначався Генеральним секретарем з судових справ. Так, 04.01.1918. Центральна Рада схвалила закон «Про заснування прокураторського нагляду на Україні», у відповідності з яким прокураторії утворювалися при апеляційних і окружних судах. Очолювали відповідні прокураторії старші прокуратори, які призначалися Генеральним секретарем з судових справ [8, с. 497]. 22.01.1918. Центральна Рада проголосила Україну самостійною державою, що спричинило зміну назв вищих державних органів. Генеральний секретаріат став іменуватися Радою народних міністрів, а Генеральні секретарі – Народними міністрами. Посада Міністра юстиції була суміщена з посадою Генерального прокурора. Під час гетьманського правління Україною питання організації і діяльності прокуратури регулювалися Законом «Про заснування Державного Сенату». Під час правління Директорії було скасовано зазначений Закон, а також Закон «Про заснування прокурорського нагляду на Україні». Була відновлена діяльність Генерального Суду, який дістав назву Вищий Суд Української Народної Республіки. На початку січня 1919 року Рада народних міністрів УНР затвердила штати Вищого Суду, якими охоплювалася і прокураторія. Штати прокураторії Верховного Суду складалися з Старшого прокуратора, семи прокурорів і одного секретаря прокурора. Таким чином, прокуратуру УНР можна розглядати, з одного боку, як аналог того державного органу, який функціонував в Україні після судово-правової реформи в Російській імперії 1864 року, а з іншого як державно-правовий інститут, що був складовою частиною української державності і тим самим принципово відрізнявся від свого попередника. Радянський період розвитку прокуратури пов'язаний з існуванням тут радянської влади і значною мірою несе на собі відбиток позитивних і негативних рис радянського ладу. Прокуратура УСРР згідно з Положенням про прокурорський нагляд від 28.06.1922 та Положенням про судоустрій УСРР від 16.12.1922 діяла у складі Наркомюсту УСРР. Нарком юстиції водночас був і Прокурором Республіки. На місцях діяли прокуратури губерній, пізніше прокуратури округів; міжрайонні, міські та районні прокуратури; обласні, міські й районні прокуратури. Централізація органів державної влади призвела до створення Прокуратури СРСР як самостійного органу, на який покладалося загальне керівництво діяльністю прокуратур союзних республік. Прокурор СРСР дістав право перевіряти діяльність союзних прокуратур, скликав наради прокуратур союзних республік, давав їм вказівки [9]. Згодом відповідно до вказівки ЦВК і РНК СРСР від 20.07.1936 «Про утворення Народного комісаріату юстиції Союзу РСР» була завершена централізація органів прокуратури СРСР. Усі прокуратури районних республік виводились із структури наркоматів юстиції й безпосередньо підпорядковувалися Прокурору

СРСР [10, с.10]. Конституція СРСР 1936 року поставила на цьому своєрідну крапку: «органи прокуратури здійснюють свої функції незалежно від будь-яких місцевих органів, підпорядковуючись лише Прокуророві СРСР». Конституція УРСР 1937 року надала прокуророві СРСР право призначення строком на 5 років прокурора УРСР та обласних прокурорів. Районні та міські прокурори призначалися строком на 5 років прокурором УРСР, але затверджував їх прокурор СРСР. Після 1937 року прокуратура УРСР разом з прокуратурами інших союзних республік утворюють систему органів прокуратури СРСР. Так, згідно ст. 3 Закону «Про прокуратуру СРСР» 1979 року органи прокуратури, згідно з покладеними на них завданнями, діяли у наступних основних напрямах: нагляд за виконанням законів органами державного управління, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами (загальний нагляд); нагляд за виконанням законів органами дізнання і досудового слідства; нагляд за виконанням законів при розгляді справ у судах; нагляд за дотриманням законів у місцях перебування затриманих, у місцях попереднього ув'язнення, при виконанні покарань та інших заходів примусового характеру, що призначалися судом тощо. Важливою рисою прокуратури радянського періоду, яка акумулювала всі напрями її діяльності, був обов'язок прокурорів вживати заходи до виявлення і своєчасного усунення будь-яких порушень закону, незалежно від того, хто його порушив, до відновлення порушених прав і притягнення винних до встановленої законом відповідальності. Іншим завданням прокуратури радянського періоду було захищати права і законні інтереси громадян. Це завдання повною мірою усвідомлювалося, на наш погляд, і її керівниками. Так, наприклад Ф.К. Глух, який багато років очолював Прокуратуру УРСР, зазначав, що «працівники прокуратури виконують відповідальні завдання по захисту прав і інтересів трудящих, державних і громадських організацій, що охороняються законом, і всією своєю діяльністю сприяють вихованню радянських людей в дусі високих принципів комуністичної моральності, поваги до законів і правил соціалістичного співіснування» [11, с.4]. Об'єктивно оцінюючи минуле, потрібно зазначити, що ці завдання не вирішувалися органами прокуратури повною мірою, оскільки далеко не все залежало від прокурорів. Але було б не об'єктивно вважати, що прокуратура радянського періоду була лише каральним органом. Правозахисна діяльність прокуратури і в той час була важливим напрямом її роботи. Останнім часом немало висловлювалося критичних думок про діяльність радянської прокуратури. Зокрема, вказувалося на її репресивну роль в минулому, стверджувалося, що прокуратура – орган тоталітарної держави, а загальний нагляд прокуратури є заборонним механізмом адміністративно-командної системи [12, с. 4-7]. Вважаємо, що діяльність радянської прокуратури за час свого існування заслуговує як негативної, так і позитивної оцінки. Радянський період розвитку інституту прокуратури в Україні характеризується також тим, що на різних етапах цього періоду прокуратура займала різні місця в державно-правовому механізмі України. На першому етапі вона була елементом української державності. На другому етапі Прокуратура УРСР вже не була складовою частиною державно-правового механізму УРСР, а разом з прокуратурами інших союзних республік складала систему органів прокуратури СРСР, яка в свою чергу, входила як важлива ланка в механізм державної влади колишнього Союзу РСР [13, с.29]. Досить спірним з моменту відтворення прокуратури було питання про взаємовідносини прокуратури з органами радянської влади на місцях. Було дві точки зору з цього питання. Прихильники однієї вважали, що прокурори на місцях повинні знаходитися в подвійному підпорядкуванні: з одного боку з центру у вигляді відповідного наркомата, а з іншого, місцевому губвиконкому. Представники іншого підходу до розв'язання цього питання вважали, що губернський прокурор повинен підкорятися тільки центру, що є неодмінною умовою успішної роботи прокурорів по встановленню єдиної законності в країні. Перемогла друга точка зору, яку рішуче підтримав В.І. Ленін у листі до Політбюро про «подвійне» підкорення і законність. Внаслідок цього радянська прокуратура з самого початку була створена як централізована система, яка, за думкою її авторів, повинна була працювати під безпосереднім наглядом вищих партійних органів і в самому тісному контакті з трьома партійними установами: Оргбюро ЦК, Політбюро ЦК і ЦКК [14, с.200–201]. За твердженням Н.В. Криленка, ця ідея мала й інший бік – вона розглядалася як своєрідна гарантія «проти зайвої централізації влади в руках центральної прокуратури» [15, с.98]. Заради об'єктивності потрібно відзначити, що контроль за діяльністю прокуратури з боку місцевих партійних органів впливав не тільки негативним чином на прокурорську діяльність. Слід визнати, що він мав і позитивне значення, тому що був одним з чинників підтримки в них на досить високому рівні службової дисципліни і персональної відповідальності за доручену справу, що в свою чергу, було необхідною умовою ефективного функціонування системи. Відомо, що будь-яка замкнена система, що не має зовнішнього контролю, приречена на переродження. Тому в принципі система органів прокуратури повинна мати зовнішній контроль. Проблема лише в тому, щоб такий контроль не носив характер втручання в прокурорську діяльність, а, навпаки, сприяв підвищенню її ефективності. Вказане слід врахувати при удосконаленні сучасних проблем.

Література

1. Головко В. А. Становлення та розвиток підрозділів ДАІ МВС України (історико-правовий аналіз) / В. А. Головко // Актуальніпитання теорії та історії держави та права. –2009. – № 4. – С. 38–44.
2. Веретенников В. И. Очерки истории Генерал-прокуратуры в России доекатерининско-го времени / В. И. Веретенников. – Х., 1915. –280 с.
3. Смирнов А. Ф. Прокуратура и проблемы управления / А. Ф. Смирнов. – М. : Кримино-логическая Ассоциация, 1997. – 264 с.
4. Кашарський Ф. В. Правові засади реорганізації органів прокуратури в українських губерніях Російської імперії у другій половині XIX століття / Ф. В. Кашарський // ВісникХарківськ. нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. – 2009. – № 841. – С. 191–197.
5. Материалы по судебной реформе в России 1864 года / под ред. Р. Г. Зарудного. СПб. : Типография Суворина, 1864. – Т. 2. –367 с.
6. Блинов И. Судебная реформа 20 ноября1864 г.: Историко-юридический очерк /И. Блинов. – Петроград : Сенат, 1914. – 316 с.

7. Муравьев Н. В. Прокурорский надзор в его устройстве и деятельности : пособие для прокурорской службы. – Т. 1. Прокуратура на Западе и в России / Н. В. Муравьев. – М. : Университетская тип., 1889. – 530 с.
8. Українська Центральна Рада: Документиі матеріали. – Т. 1. – К., 1996. - 512 с.
9. Указ Президиума Верховного Совета СССР «Об утверждении Положения о прокурорском надзоре в СССР» : от 24.05.1955 г. //ВВС СССР. – 1955. – № 9. – Ст. 222.
10. Прокуратура в Україні: Збірник нормативних актів / відп. ред. М. О. Потебенько. –К. : Юрінком Інтер, 2000. – 400 с.
11. Глух Ф. К. Охраняя советскую законность. В интересах государства и трудящихся /Ф. Глух. – Киев, 1982. – 158 с.
12. Кливер И. Я. Проблемы и перспективы прокурорского надзора в СССР / И. Я. Кливер //За и против. – 1991. – № 5. – С. 3–12.
13. Мичко М. І. До питання про становлення і розвиток інституту прокуратури в Україні / М. І. Мичко, Л. М. Давиденко // Науковий вісник ВДУ. Юридичні науки, 1998. –
14. Ленин В. И. Полное собрание сочинений / В. И. Ленин. – М. : Политиздат, 1955. –Т. 45. – 560 с.
15. Крыленко Н. В. Суд и право в СССР :Ч. 1 / Н. В. Крыленко. - М., 1927, 212с.

Кріжанівська М.О., *студентка ОДУВС*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ

Деякі науковці, не сприймаючи саме поняття “адміністративні послуги”, насамперед заперечують їхню платність [6]. Проте і де-факто, і де-юре ці послуги сьогодні існують, і абсолютна більшість із них платні і в Україні, і в усіх розвинених державах світу. Саме проблема платності насамперед вимагає впорядкування. Адже за деякі послуги згідно з чинним законодавством України стягується державне мито, плата за інші послуги передбачена законодавством про оподаткування (наприклад, збір за видачу дозволу на розміщення об’єктів торгівлі) або інші види платежів (наприклад, збір за реєстрацію суб’єктів підприємницької діяльності).

Як вже зазначалося, Концепція адміністративної реформи в Україні визначає адміністративні послуги як “послуги з боку органів виконавчої влади, що є необхідною умовою реалізації прав і свобод громадян – зокрема, реєстрація, ліцензування, сертифікація та ін. ” [9].

Державна реєстрація суб’єктів підприємництва, ліцензування певних видів господарської діяльності, сертифікація, стандартизація й дозвільні процедури при введенні в експлуатацію нових і реконструйованих виробничих та інших об’єктів становлять комплекс дозвільно-реєстраційних процедур щодо підприємницької діяльності.

Державна реєстрація суб’єктів підприємницької діяльності врегульована Законом України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців”, який має позитивний вплив на регулювання відносин у цій галузі. Цей закон є прикладом вдалого державного регулювання, оскільки має концептуальні відмінності від нормативно-правового розмаїття вузькоспрямованих відомчих норм і приписів, які, по суті, розпорошували організаційно-правовий вплив держави у сфері реєстрації.

Щодо ліцензування певних видів господарської діяльності, то тут діють Господарський кодекс України [1] і Закон України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності ” [2], які визначають головні принципи ліцензування видів господарської діяльності й критерії діяльності державної системи ліцензування. Зазначеним законом запроваджено механізми подання заяви на отримання ліцензій, встановлено єдиний перелік видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, визначено разову плату за видачу ліцензій і ін.

Але відомча нормотворча діяльність з видання підзаконних нормативних актів у сфері ліцензування після введення в дію Закону не припинилася, що встановлює додаткові адміністративно-бюрократичні приписи.

Ще одним засобом безпосереднього адміністративного впливу на підприємництво є обов’язкова сертифікація й стандартизація продукції. Стандартизація врегульована Законом України “Про стандартизацію ”. Відповідно до ст. 5 Закону “… метою стандартизації в Україні є забезпечення безпеки для життя та здоров’я людини, тварин, рослин, а також майна та охорони довкілля. Створення умов для раціонального використання всіх видів національних ресурсів та відповідності об’єктів стандартизації своєму призначенню, сприяння усуненню технічних бар’єрів у торгівлі ” [3].

Сертифікація врегульована не Законом, а Декретом Кабінету Міністрів України “Про стандартизацію і сертифікацію” [5]. Викликає сумнів необхідність обов’язкової сертифікації певних видів продукції, наприклад, кіно- та фототехніки або товарів легкої промисловості. Потрібно звернути увагу на те, що обов’язкова сертифікація в існуючому вигляді виконує майже ті самі функції, що й ліцензування.

Велика кількість нормативно-правових актів і численні зміни й доповнення до них обумовлюють необхідність систематизації законодавства шляхом його кодифікації та інкорпорації. Головним недоліком організаційно-правового регулювання підприємництва є наявність адміністративних перешкод, а головним шляхом їх подолання є впровадження в практику адміністративних послуг – одного з напрямів адміністративної реформи.

Існування невиправдано широкого переліку документів дозвільного характеру, обов’язкових для початку здійснення господарської (підприємницької) діяльності; видача дозвільних документів, яка регламентується не тільки законами України, а й великою кількістю інших нормативно-правових актів (їхня кількість наближується до 2 тисяч, абсолютну більшість яких складають рішення органів місцевого самоврядування); нечіткі дозвільні процедури й відсутність ефективно функціонуючого державно-правового механізму видачі документів дозвільного характеру – ось найбільші вади існуючої дозвільної системи, які створюють перешкоди для вільного розвитку підприємництва.

Створенню функціонально прийнятної системи надання дозволів в Україні сприяє прийняття Верховною Радою України Закону “Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності ” [4].

Цим Законом вперше на законодавчому рівні встановлюються основні принципи державної політики з питань дозвільної системи у сфері господарської діяльності, запроваджуються норми щодо встановлення виключно законами необхідності отримання того чи іншого документа дозвільного характеру, встановлюється порядок їх отримання, запроваджується адміністративна відповідальність посадових осіб за порушення встановлених законодавством процедур видачі дозвільних документів, впроваджуються європейські принципи видачі документів дозвільного характеру, зокрема, принцип організаційної єдності, принцип декларування тощо.

З метою поліпшення умов отримання документів дозвільного характеру в усіх регіонах України була проведена робота по запровадженню видачі дозвільних документів за принципом організаційної єдності, що передбачало створення дозвільних центрів "єдиних офісів ".

Одним із факторів, що гальмує впровадження принципу організаційної єдності, є сформовані районні бюджети, де кошти на фінансування запровадження відповідного порядку видачі документів дозвільного характеру не передбачено. Впровадження принципу організаційної єдності в дозвільній системі передусім потребує перерозподілу обов'язків серед наявних посадових осіб місцевих органів влади та місцевого самоврядування в межах коштів, виділених на утримання апарату та налагодження взаємодії органів влади з підрозділами дозвільних органів на місцях.

У роботі "єдиних офісів" здебільшого беруть участь структурні підрозділи райдержадміністрацій або міськвиконкомів, територіальні/місцеві органи Державної пожежної служби МНС, місцеві органи санітарно-епідеміологічної служби (СЕС), територіальні екологічні інспекції, територіальне управління ветеринарної медицини, комунальні підприємства.

Найпоширенішими дозволами, що видаються в зазначених офісах, є:

- акт відведення земельної ділянки;
- дозвіл на розміщення об'єкта торгівлі та сфери послуг;
- дозвіл на початок роботи (пожежна служба, санітарно-епідеміологічна служба);
- узгодження оренди комунального майна;
- дозвіл на розміщення малої архітектурної форми;
- дозвіл на розміщення зовнішньої реклами;
- погодження місця розташування об'єкта та надання дозволу на розробку проекту будівництва.

Необхідно зазначити, що цей перелік постійно розширюється.

Таким чином, для остаточного врегулювання проблемних питань функціонування дозвільної системи необхідно розробити єдину методологію формування вартості адміністративних послуг з видачі документів дозвільного характеру. Для якісного врегулювання надання адміністративних послуг необхідним вбачається розроблення й затвердження Кабінетом Міністрів України типових документів, які регулювали б якість надання адміністративних послуг, також визначали процедури контролю якості та механізм регулярного перегляду й покращання критеріїв оцінки якості.

Необхідним також є врахування при розробці стандартів надання послуг задоволення потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями (інвалідів).

Вбачається за доцільне надання адміністративних послуг, насамперед, на низових рівнях структури виконавчої влади, що забезпечить їх наближення до споживачів. Запровадження інституту адміністративних послуг потребує системного бачення. Насамперед існує потреба у визначенні чіткого політичного бачення розвитку системи адміністративних послуг в Україні. Вкрай важливим є також якнайшвидше ухвалення Адміністративно-процедурного кодексу, який має вирішити проблему загальних положень, принципів надання адміністративних послуг і встановити правові гарантії захисту прав громадян у відносинах з органами виконавчої влади.

До питання правового регулювання адміністративних послуг слід підходити комплексно. Має бути розроблено уніфікований нормативно-правовий акт, що встановить засади та принципи надання адміністративних послуг і врегулює питання якості надання послуг, усуне суперечності й закладе основи для якнайбільшого задоволення інтересів споживачів адміністративних послуг.

Основою ефективного механізму надання адміністративних послуг має стати нова система взаємовідносин влади й громадян, що має базуватися на принципах прозорості та ефективності, сприяти наданню компетентних і зрозумілих для громадян роз'яснень щодо застосування законодавства, підвищити рівень виконавчої дисципліни й ділової культури державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, які безпосередньо співпрацюють із громадянами в напрямі надання їм адміністративних послуг [8], зобов'язати чиновників мотивувати прийняті рішення й надати можливість громадянам брати участь у підготовці та прийнятті рішень, що безпосередньо стосуються інтересів громадян [7].

Враховується, що запровадження інституту адміністративних послуг допомогло б досягти найважливішого завдання адміністративної реформи – змінити ідеологію діяльності держави з владарювання на служіння.

Література:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, 19-20, 21-22. – Ст. 144.

2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.

3. Про стандартизацію: Закон України від 17 травня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 31. – Ст. 145.

4. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 р. № 2806 // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 188. – 5 жовт. – С. 3-7.

5. Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів України від 10 травня 1993 р. № 46-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27. – Ст. 289.

6. Гаращук В. Управлінські послуги – новий інститут чи нова помилка? // Вісник АПрН України. – 2001. – № 3. – С. 109-114.
7. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Адміністративне право України: Навч.-метод. посібник. – 2-е вид., перероб. і доп. – Одеса: Юрид. л-ра, 2002. – 320 с.
8. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Державна служба в Україні: Підручник. – Одеса: Юрид. л-ра, 2003. – 368 с.
9. Концепція "Адміністративні послуги – нова якість держави" (проект) // Реформування основних адміністративно-правових інститутів: проблеми теорії і практики: Матер. семінару. – Центр політико-правових реформ. – 28 листопада 2003 р. – К. – 58 с.

Крюкова Ю., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: д.ю.н., доцент ***Цільмак О.М.***

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Задля виконання своїх професійних функцій працівники ОВС спілкуються з різними категоріями громадян: зі свідками, потерпілими, підозрюваними, правопорушниками, злочинцями, обвинувачуваними й звичайними людьми. Працівник міліції зобов'язаний постійно дотримуватися службового етикету. Чемне ставлення до громадян, лояльність, витримка позитивно оцінюються оточуючими і, зазвичай, викликають у відповідь поведінку, що сприяє розрядці конфліктної ситуації.

Складовою професійної діяльності працівників міліції, незалежно від їх спеціалізації, завжди виступає професійне спілкування. Таке спілкування з різними категоріями громадян – одна з невід'ємних характеристик правоохоронної діяльності. Сучасний науковий досвід з питань, пов'язаних з особливостями діяльності працівників міліції в складних, конфліктних, екстремальних ситуаціях базується, головним чином, на роботах В.П. Казьміренко, В.М. Синьова, М. Столяренка, С.А. Тарарухіна, С.І. Яковенка, Д.А. Леонтьева та ін.

Як свідчить практика, одним з ефективних засобів запобігання тяжким наслідкам у випадках конфлікту є переговори – діалогове спілкування з правопорушниками, злочинцями чи їх представниками з метою захисту прав і свобод громадян, забезпечення правопорядку. У зв'язку з цим активно вивчаються та широко використовуються роботи зарубіжних дослідників, таких як W. Zartman, R. Fisher та ін.

Необхідно зазначити, що теоретичні засади й практичні аспекти ведення переговорів з правопорушниками в нашій країні розроблені на сьогодні недостатньо, оскільки сама проблема виникла в Україні порівняно недавно. Це можна пояснити тим, що специфіка правової ідеології колишнього СРСР базувалась у відповідних кримінальних ситуаціях на застосуванні сили, зокрема зброї. Професійне спілкування з правопорушниками у вигляді переговорів розглядалось як тактичний засіб, що полегшує використання сили. Але просте спілкування не завжди дає бажаного результату, тому працівники міліції повинні вміти застосовувати методи переконання.

Мета переконання як особливого засобу правого впливу полягає в тому, щоб працівник міліції влучно вмів довести свою думку й переконати громадянина у своїй правоті. Процес переконання вимагає інколи великих часових затрат і використання різноманітних відомостей і елементів ораторського мистецтва. Прикладами використання переконання по відношенню до правопорушників є непоодинокі випадки добровільної здачі в руки правоохоронних органів осіб, які захопили повітряне судно з заручниками на борту чи банк. Багатогодинні, а інколи й багатоденні бесіди з ними, звернення до вагомих аргументів, які мають емоційну забарвленість, залучення до бесід родичів дозволяє працівникам правоохоронних органів досягнути бажаного, уникнути кровопролиття й людських жертв.

Механізм переконання спрямований безпосередньо на мислення людей, їх знання й досвід. Використовуючи цей механізм, можна викликати в правопорушника не лише розуміння ситуації й висунутих доведень, але й готовність діяти згідно з цим розумінням.

Умовами успішного впливу механізму переконання є апеляція до почуттів людини для збудження в неї відповідних емоцій. Практика показує, що переконання, як метод психологічного впливу, доцільно використовувати при індивідуальному спілкуванні з людиною. Це пов'язано насамперед з тим, що для переконання дуже важлива концентрація уваги на обговорюваному предметі.

Складним, але дієвим є метод переконання як спосіб словесного впливу, який містить систему доведень, побудованих по законах логіки й обґрунтований працівниками міліції тезис.

З метою психологічного впливу на особистість в юридичній практиці активно використовують метод передачі (приховування) інформації. Під передачею інформації розуміється цілеспрямована передача певних відомостей про факти, події, знання в процесі спілкування з людиною. В умовах здійснення правосуддя метод передачі інформації приводить до зміни спрямованості розумових процесів особи, на яку чиниться вплив. Одним з психологічних методів впливу на особистість правопорушника є також метод рефлексії — процес самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних актів і станів.

У психологічному арсеналі впливу працівників правоохоронних органів на особистість правопорушника значне місце займає метод навіювання (суперечка про можливість застосування цього методу в процесі розкриття правопорушень продовжується серед спеціалістів до сьогодні). Навіювання — це цілеспрямований, неаргументований вплив однієї людини на іншу чи групу людей. При навіюванні відбувається некритичне сприйняття інформації, чужого погляду чи позиції, прийняття її як своєї власної.

На нашу думку, позитивна оцінка населенням ефективності діяльності правоохоронної сфери повинна спиратися на потужну інформаційну систему, що формує довіру до органів правопорядку. У різноманітних дослідженнях були отримані дані про те, що населення часто не має об'єктивної інформації про конкретні сторони діяльності міліції, її

права щодо примусових заходів. У цивілізованому суспільстві кожна доросла людина повинна знати основні завдання міліції (поліції), порядок звернення до правоохоронних органів, права й обов'язки зазначених органів.

Працівники міліції часто недооцінюють важливість систематичного інформування населення про свою повсякденну діяльність, реальні успіхи. Проте саме така інформація, що реально відбиває діяльність ОВС, створює сприятливу основу для зміни громадської думки щодо ефективності роботи міліції, налаштовує громадян на довіру.

Таким чином, можна зробити висновок, що спілкування займає важливу роль у житті людини. А особливо в професійній діяльності правоохоронних органів, адже спілкування - це головний елемент для успішного розкриття справ. На підставі викладеного приходимо до висновку, що за родом своєї діяльності працівник міліції повинен не просто контролювати процес спілкування, а ще й аналізувати його, враховуючи виділені специфічні характеристики професійного спілкування у сфері юридичної діяльності.

Література:

1. Антонян Ю.М., Еникеев М.І., Еміне В.Е. Психологія злочинця і розслідувань злочинів- М.: Юрист, 1996
2. Дебольский М. Психология делового общения. – М., 1992. – 320 с.
3. Жуков Ю.М. Эффективность делового общения.– М.: Знание, 1988.– 188 с.
4. Леонтьев А.А. Психология общения. – М.: Наука, 1997. – С. 62.

Кузнєцова О.А., *слухач ОДУВС*
Науковий керівник: ***Маковій В.П.,*** *начальник кафедри цивільного права та процесу ОДУВС, к.ю.н., доцент*

ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Цінний папір характеризується наявністю права на цінний папір і права з цінного паперу [1, 167-174]. Застава цінних паперів має свої характерні риси, що послугувало їх окремому правовому регулюванню в Законі України "Про заставу" (ст. ст. 53-55) та в інших нормативно-правових актах, наприклад Законі України "Про іпотечні облігації" (ст. 8) щодо іпотечних цінних паперів. Так у Розділі VI Закону України "Про заставу" наведені такі особливості застави цінних паперів:

1) їх передання для зберігання на час дії застави за домовленістю сторін у депозит державної нотаріальної контори, приватного нотаріуса відповідно до глави 21 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції від 22.02.2012 року № 296/5, у депозит банку згідно з розділом IV Положення про депозитарну діяльність, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 17.10.2006 № 999 або ж глави 3 Положення про депозитарну діяльність Національного банку України, затвердженого постановою Правління Національного Банку України від 19.03.2003 року № 114, щодо державних цінних паперів;

2) залежно від способу передачі прав на цінний папір визначено заставу цінного паперу:

- шляхом вчинення передавального напису (індосаменту) і вручення заставодержателю індосованого цінного паперу (якщо це ордерний цінний папір);

- шляхом вчинення правочину між власником цінного паперу та заставодержателем у разі іншого виду цінного паперу. Однак статтею 197 ЦК, яка в межах передачі прав щодо цінного паперу є спеціальною, визначено вчинення подібних дій щодо іменного цінного паперу в порядку відступлення права вимоги (цесії), а щодо цінного паперу на пред'явника – шляхом вручення цінного паперу набувачу прав. Тому викладене в повній мірі застосовується й до такого виду цінних паперів у разі їх застави.

При цьому окремі приписи спеціального законодавства прямо вказують на особливості, що виникають при заставі окремих цінних паперів, як-то щодо: акцій – Закон України "Про акціонерні товариства" (ст. 7), інвестиційних сертифікатів – Закон України "Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)", іпотечних облігацій – Закон України "Про іпотечні облігації", іпотечних сертифікатів – Закон України "Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати", заставних – Закон України "Про іпотеку" (ст. 20), векселів – Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі (ст. 19), Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 16.12.2002 року № 508.

Справді, згідно з п. 8 ст. 7 Закону України "Про акціонерні товариства" у разі виникнення права звернення стягнення на акції приватного АТ у зв'язку з їх заставою процедура відчуження таких акцій повинна здійснюватись з дотриманням переважного права акціонерів на придбання цих акцій, а відповідно до ч. 3 ст. 66 цього ж Закону товариство повинно протягом року з моменту викупу продати викуплені акції або ж анулювати їх відповідним рішенням зборів, що висуває додаткові вимоги до застави таких цінних паперів.

Стаття 19 Уніфікованого Закону про переказні векселі та прості векселі визначає можливість передачі векселя в заставу шляхом виконання так званого заставного індосаменту, у змісті якого міститься застереження, яке має на увазі заставу, як-то "валюта в забезпечення", "валюта в заставу". Разом з тим п. 7.4 Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України передбачає можливість виконання на векселі, що є предметом застави, також бланкового індосаменту або індосаменту на пред'явника. Вексель з заставним індосаментом визнається предметом обтяження в межах вексельного законодавства й стає фактично переказним для держателя, а його індосування можливе тільки в порядку передоручення. У разі ж бланкового індосаменту вексель визначається як предмет застави тільки відповідним цивільно-правовим договором, однак надає повне коло повноважень заставодержателю.

Відповідно до п. 7.1 Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України застава векселів здійснюється тоді, коли такі видані для оформлення грошового боргу за фактично

поставлені товари, виконані роботи, надані послуги. Банк приймає векселі в заставу разом з реєстром пред'явлених у заставу векселів на підставі укладеного договору застави, в якому обов'язково вказується місце зберігання заставлених векселів. До заставних відносин щодо векселів, які пропонуються комерційними банками як забезпечення повернення ресурсів НБУ, останній у роз'ясненні від 31.10.2001 № 12-010/18623 висуває додаткові вимоги. Таким чином, для виникнення застави векселя необхідні такі юридичні факти: 1) укладення договору застави; 2) виконання на векселі відповідного індосаменту; 3) передання векселю разом з реєстром пред'явлених у заставу векселів.

Водночас, спеціальне законодавство також і опосередковано регулює питання застави цінних паперів, визначаючи строк їх погашення (викупу), номінальну вартість тощо, зокрема в разі застави облігацій внутрішніх державних позик використовується постанова КМУ від 31.01.2001 року № 80 "Про випуски облігацій внутрішніх державних позик", при заставі сертифікатів фонду операцій з нерухомістю (ФОН) – Положення про реєстрацію випуску сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, проспекту емісії, звіту про результати розміщення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю, погашення сертифікатів фонду операцій з нерухомістю та скасування реєстрації випуску, затверджене рішенням Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку від 5.03.2009 року № 244, і т. ін.

Застава іменних цінних паперів врегульована також у Положенні про облік прав власності на іменні цінні папери та депозитарну діяльність, затвердженому Указом Президента України від 2.03.1996 року № 160/96, що передбачає внесення до реєстру власників іменного цінного паперу інформації щодо його заставодержателя на підставі відповідного правочину між ним і заставодавцем, ім'я якого вказане в цінному папері. Разом з тим, на розвиток положень Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", п. 20.2 Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 17.10.2006 № 1000, і гл. 2 розділу V наведеного Положення про депозитарну діяльність невід'ємним атрибутом заставних відносин щодо наведених цінних паперів є також здійснення операції блокування, тобто припинення реєстрації переходу права власності на цінні папери, обтяжені заставою, на період чинності останньої, а також ведення облікового реєстру, де визначаються відомості про обтяження цінних паперів. З метою здійснення блокування необхідно також надання низки інших документів, серед яких: письмове розпорядження зареєстрованої особи – власника про здійснення реєстроутримувачем блокування цінних паперів у зв'язку з передачею їх у заставу, оформленої відповідним чином анкети заставодержателя.

У випадку застави цінних паперів, випущених у бездокументарній формі, у зв'язку з іменною ідентифікацією їх власників згідно з ч. 2 ст. 4 Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні", вочевидь, повинен застосовуватись наведений порядок застави іменного цінного паперу. При тому, що для таких цінних паперів Положенням про депозитарну діяльність встановлюються додаткові вимоги щодо встановлення обмежень на здійснення облікових операцій, як-то доповнення переліку підстав здійснення таких дій (п. 18.2 гл. 2 розділу V), визначення порядку й строків їх вчинення (п. 6.2 розділу VII).

При цьому слід зауважити, що виникнення права застави в розглянутих випадках слід визнавати з моменту вчинення відповідного правочину. Внесення відомостей про заставодержателя до відповідного реєстру, який не є державним реєстром застав, є засобом легітимації заставодержателя. Тобто йдеться про юридичне оформлення застави цінних паперів за вказаною особою, а також створення передумов для подальшого здійснення операції їх блокування, як того вимагає п. 6.2 Положення про порядок ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

Варто також відрізняти державну реєстрацію застави й внесення у відповідний реєстр відомостей про заставу цінного паперу незалежно від форми його випуску, а також моменту виникнення права застави в заставодержателя [2, с. 332-336, с. 354-356].

Стаття 55 Закону України "Про заставу" поширює правове регулювання застави товарів в обороті або переробці також на заставу цінних паперів на пред'явника, що пояснюється відсутністю індивідуалізації такого цінного паперу і його розрізнення за відповідними родовими ознаками: форма випуску, особливості легітимації держателя, зміст тощо.

Наведені міркування лише позначають окремі відправні точки для подальших досліджень проблемних питань врегулювання застави цінних паперів з метою уникнення порушень прав та інтересів учасників таких відносин.

Література:

1. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки. / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Колісник А.А., 2010. – 768 с.

2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). Т. 7: Загальні положення про зобов'язання та договір / За ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2012. – 736 с.

Кутафіна В.В., *студентка ОДУВС*
Наук. керівник: ***Павелко І.І.,*** *канд. психол., наук, доц. кафедри юридичної психології та педагогіки*

ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї

Розвиток сучасного суспільства направлений на гуманістичні та демократичні орієнтири. Чи можна досягти цього, коли людина зростає в жорстоких умовах та піддається насильству? Відповідно до ст. 70 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», надано визначення фізичного насильства - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень [3].

Згідно з законодавством нашої держави та міжнародним законодавством кожна людина має право на життя, право на повагу до її гідності, на свободу та особисту недоторканність та інші права, які закріпленні в Конституції України [1], Загальній Декларації прав людини 1948 р. та інших нормативно правових актах.

Головним обов'язком держави є покращення життя людей, шляхом створення відповідних законів та забезпечення їх виконання. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства [2]. Тобто сім'я це маленький, але дуже важливий інститут суспільства, що впливає на благополуччя держави. Для того щоб врегулювати відносини у державі, потрібно розпочати зміни з місця зародження цих відносин.

Слід сказати, що саме в сім'ї діти отримують перші знання про навколишній світ, про суспільство, про їх права та обов'язки, про відносини між людьми. Вперше познають заборони та дозволи, любов та щастя, жахи, погрози і багато іншого. Саме в сім'ї формується людина, її перші погляди та вподобання. Тобто сімейні відносини мають головний вплив на формування особистості. Безпосередньо, має важливе значення, якими є ці сімейні відносини.

Фізичне насильство - нанесення дитині батьками чи особами, що їх заміняють фізичних травм, різних тілесних ушкоджень, що завдають збиток здоров'ю дитини, порушують її розвиток або позбавляють життя. Ці дії можуть здійснюватися у різних формах: побиття, штовхань, ударів, залучення дитини до вживання наркотиків, алкоголю.

Треба зазначити основні причини сімейного насильства. По-перше, історично склалося, що значний проміжок часу існував патріархат, який повністю обмежував права жінки та дітей, вся влада належала батьку. По-друге, проблема алкогольної залежності батьків. По-третє, психічні особливості дорослих, які призводять до насильницьких дій та інші. Насильство над дітьми можна класифікувати також за такими ознаками:

1. У залежності від стратегії кривдника: явне та приховане (непряме);
2. За часом: те, що відбувається зараз, і те, що трапилося в минулому;
3. За тривалістю: одноразове або багаторазове, триває роками [5, с.42].

Насильство над дітьми веде до різних наслідків, але поєднує їх одне – збитки фізичному і психічному здоров'ю дитини. Явними наслідками фізичного насильства є синці, травми, переломи, ушкодження внутрішніх органів та ін. Потрібен час, щоб залікувати ці ушкодження, але ще більше часу і зусиль потрібно для того, щоб позбутися страху, образи, ненависті.

Діти, що зазнавали жорстокого ставлення до себе, часто відстають від своїх одноліток, пізніше починають ходити, говорити, рідше сміються. Вони стають агресивними, або надмірно пасивними, не можуть себе захистити. Найбільш універсальною і важкою реакцією на будь-яке насильство є низька самооцінка. Діти, що пережили будь-який вид насильства, відчувають труднощі соціалізації. Рішення своїх проблем діти - жертви насильства часто знаходять у кримінальному середовищі, а це часто сполучено з формуванням у них пристрасті до алкоголю та наркотиків.

Які ж суспільні втрати від насильства над дітьми? Це, насамперед, утрати людського життя в результаті вбивств дітей і підлітків, їхніх самогубств, низький освітній і професійний рівень, кримінальна поведінка. Це втрата в їхній особі батьків, здатних виховати здорових у фізичному і моральному відношенні дітей. Нарешті, це відтворення жорстокості в суспільстві, оскільки колишні жертви часто стають джерелами насильства.

Отже, насильство породжує насильство, агресію, занедбаність, гнів, страх та інші негативні наслідки впливу на особистість. Суспільство стає жорстоким, агресивним, боязливим, занедбаним, воно деградує. Чим більше насильства в суспільстві, тим менше шансів його нормального розвитку. Завжди дивує людська байдужість до цього питання. Своїми вчинками та діями люди необдумано стають агресорами, а потім дивуються чому так багато вбивств, крадіжок, насильства, терактів та ін. Давайте ж будемо своїми діями породжувати добро, ніжність, любов, повагу; виховувати своїх дітей в любові та розуміння, згідно з моральними цінностями. Тільки тоді насправді будуть втілені в життя усі закони, конвенції, декларації проти насильства.

Література

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
2. Сімейний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 21-22, ст.135))
3. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 10, ст.70)
4. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л. Соціально-психологічні аспекти проблеми насильства / Навчально-методичневидання. – К., 2003. – 344с.

Кучеренко А.С., *курсант ОДУВС*
Наук. керівник: ***Павелко І.І.,*** *доцент кафедри юридичної психології та педагогіки, канд. психол. наук*

ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ У РОДИНІ

Проблема насильства над дітьми та його наслідків займає важливе місце серед актуальних проблем психологічної науки, тому що воно породжує багато інших соціально-психологічних, індивідуальних та соціальних проблем.

Жорстоке поводження з дітьми і зневага їх інтересів можуть мати різні види і форми, але їх наслідки завжди завдають серйозний збиток для здоров'я, затримку у розвиту та соціалізації дитини, нерідко - загрозу її життю або навіть смерть.

Аналіз наукової літератури та даних офіційної статистики показав, що в Україні кількість випадків насильства в сім'ї щодо неповнолітніх збільшується з кожним роком. Однак дані офіційної статистики не можна вважати абсолютно точними, оскільки вони фіксують лише ті випадки, в яких було офіційне звернення до органів виконавчої влади. Даних, які б відображали реальну кількість випадків насильства в сім'ї нажаль не існує з цілком зрозумілих причин: через закритість сім'ї як системи; взаємозалежність жертв і агресорів; недостатність інформації з медичних закладів та правоохоронних органів, що не дозволяє робити висновків про розміри даного явища в нашому суспільстві.

Насилля в сім'ї має чотири форми прояву:

- фізичне насильство в сім'ї - умисне нанесення одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, нанесення шкоди його честі та гідності;

- сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру по відношенню до неповнолітнього члена сім'ї;

- психологічне насильство в сім'ї - насильство, пов'язане з дією одного члена сім'ї на психіку іншого члена сім'ї шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно спричиняється емоційна невпевненість, нездатність захистити себе та може завдаватися або завдається шкода психічному здоров'ю;

- економічне насильство в сім'ї - умисне позбавлення одним членом сім'ї іншого члена сім'ї житла, їжі, одягу та іншого майна чи коштів, на які постраждалий має передбачене законом право, що може призвести до його смерті, викликати порушення фізичного чи психічного здоров'я [3].

Згідно з законодавством нашої держави та міжнародним законодавством кожна людина має право на життя, право на повагу до її гідності, на свободу та особисту недоторканність та інші права, які закріпленні в Конституції України [1], Загальній Декларації прав людини 1948 р. та інших нормативно правових актах.

Однака дитина яка виросла в сім'ї пияк та наркоманів, котру ще з малечку заставляли жебракувати, яка не отримувала достатнього батьківського тепла, турботи та повноцінної освіти не знає о своїх правах. В подальшому така дитина може бути небезпечною для суспільства, тому як вона буде вважати що жорстокість це звичайне явище. Такі діти у дорослому житті скоріш усього стають наркоманами, алкоголіками, правопорушниками та злочинцями і т.д.

Вивчення, діагностика та психосоціальна реабілітація цих наслідків не мають достатнього висвітлення в науковій літературі через складність їх експериментальне вивчення, а також тому, що через деякий час втрачається зрозумілий зв'язок посттравматичних проявів та з епізодами сімейного насильства.

На нашу думку, для вирішення даної проблеми, необхідно відповідно до ст. 70 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [3], проводити спеціальні заходи, а саме:

І. Офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї:

- члену сім'ї, який вчинив насильство в сім'ї, виноситься офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, за умови відсутності в його діях ознак злочину, службою дільничних інспекторів міліції або кримінальною міліцією у справах дітей, про що йому повідомляється під розписку;

- у разі вчинення особою насильства в сім'ї, після отримання нею офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, ця особа направляється до кризового центру для проходження корекційної програми, а також щодо неї у випадках і в порядку, передбачених цим Законом, може бути винесено захисний припис.

2. Взяття на профілактичний облік та зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї:

- членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, служба дільничних інспекторів міліції чи кримінальна міліція у справах дітей беруть на профілактичний облік;

- зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, які вчинили насильство в сім'ї, проводиться органами, які брали особу на такий облік, якщо протягом року після останнього факту вчинення насильства в сім'ї особа жодного разу не вчинила насильства в сім'ї;

- порядок взяття на профілактичний облік та порядок зняття з профілактичного обліку членів сім'ї, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, затверджуються Міністерством внутрішніх справ України.

3. Захисний припис:

- особі, яка вчинила насильство в сім'ї після отримання офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, дільничним інспектором міліції або працівником кримінальної служби у справах дітей за погодженням з начальником відповідного органу внутрішніх справ і прокурором може бути винесений захисний припис.

- захисний припис не підлягає погодженню у разі наявності в діях особи, яка вчинила насильство в сім'ї, ознак злочину;

- захисним приписом особі, стосовно якої він винесений, може бути заборонено чинити певну дію (дії) по відношенню до жертви насильства в сім'ї, а саме:

чинити конкретні акти насильства в сім'ї; отримувати інформацію про місце перебування жертви насильства в сім'ї; розшукувати жертву насильства в сім'ї, якщо жертва насильства в сім'ї за власним бажанням перебуває у місці, що невідоме особі, яка вчинила насильство в сім'ї; відвідувати жертву насильства в сім'ї, якщо вона тимчасово перебуває не за місцем спільного проживання членів сім'ї; вести телефонні переговори з жертвою насильства в сім'ї.

4. Стягнення коштів на утримання жертв насильства в сім'ї у спеціалізованих установах для жертв насильства в сім'ї.

ІІ. Змістити акцент на методи психологічної допомоги дитині, що зазнала насильства. Це необхідно, перш за все, для того, щоб вирішити основну задачу психосоціальної роботи з жертвами сімейного насилля - реабілітації дитини. Однак, для проведення рекрекційно-реабілітаційної роботи не вистачає відповідних програм і закладів, немає спеціально підготовлених фахівців, неефективною також є система раннього виявлення випадків насилля.

Таким чином, надання психологічної допомоги дітям жертвам сімейного насильства є багатофункціональною діяльністю, яка містить у собі взаємодію спеціалістів різного напрямку - психологів, юристів, соціальних працівників та медичних робітників.

Література:

1. Конституція України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

2. Сімейний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 21-22, ст.135))

3. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 10, ст.70

Ласкава І.М., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Загороднюк С.О.,*** *доцент кафедри кримінального права та кримінології, к.ю.н.*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА КОНТРАБАНДУ

У вчиненні контрабанди нерідко беруть участь службові особи. Багато фактів контрабанди пов'язано з корупцією, тому що без активної або пасивної допомоги службових осіб контролюючих органів нелегальне ввезення товарів до держави або їх вивезення є майже неможливим. Їх участь у вчиненні контрабанди може виражатись у зловживанні правом переміщення заборонених предметів, минаючи митний контроль, наприклад, при здійсненні контрольованої поставки, а також у сприянні ввезенню предметів без сплати митних платежів, в оформленні фіктивних документів на ввезені предмети, у тому числі проставленні фіктивних відміток про сплату митних зборів і проходженні митного огляду.

Відповідно до ч. 3 ст. 18 КК України службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління зі спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Відповідно до ч. 4 ст. 18 КК України службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, також присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді й посадові особи міжнародних судів».

Відповідно до Положення про Державну митну службу України від 18.07.2007 р., розрізняються службові особи митних органів та інші працівники цих органів. До перших належать працівники, які мають спеціальне звання, а також працівники митних органів, які виконують функції технічного забезпечення їх діяльності. До останніх можна віднести ряд неатестованих працівників, відповідальних за виконання, наприклад, функцій технічного обслуговування службових електронно-обчислювальних мереж, які мають доступ до секретної або конфіденційної інформації митних органів, яка в них зберігається, та які можуть бути використані з метою вчинення контрабанди.

Службова особа як спеціальний суб’єкт контрабанди має бути пов’язана з митною справою або має можливість використовувати для цілей контрабанди своє службове становище. До них належать особи, що здійснюють контрольні функції на митному кордоні, представники митної влади, керівники туристичних груп, які прямують за кордон, капітани суден, командири повітряних екіпажів та інші службові особи, що мають відношення до переміщення осіб і предметів через митний кордон.

Розглядаючи питання про участь у контрабанді службових осіб, необхідно вказати на службових осіб прикордонної служби, на яких покладено обов'язок затримувати та виявляти при прикордонному контролі незаконно переміщувані через митний кордон зброю, боєприпаси та інші предмети за відсутності представників митних органів. У таких випадках службові особи прикордонних військ виконують функції митної служби і, якщо вони своє службове становище використовують для незаконного переміщення певних предметів через митний кордон України, вони стають суб'єктами контрабанди.

Аналіз участі службових осіб у контрабанді в структурі суб'єкта злочину викликаний соціальними й правовими чинниками. Соціальні питання пов'язані з поширеністю й небезпекою участі службових осіб у контрабанді; правовий аспект обумовлений необхідністю правильної кваліфікації такої участі, а також індивідуалізацією відповідальності осіб, яким притаманна підвищена суспільна небезпека.

Література:

1. Конституція України прийнята на V сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. - №5. – К., 2006.
2. Кримінальний кодекс України. – Харків.: „Одіссей”, 2012 р. – 232 с.
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 11 червня 2009 р. // Голос України № 107 (5107).-15 червня 2011 р.-С. 6-8.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 3 червня 2005 р. № 8 (із змінами та доповненнями від 30 травня 2008 р.) „Про судову практику у справах про контрабанду та порушення митних правил” // Відомості Верховного Суду України.-2005.-№ 6.-С. 10-13, 2008.-№ 6.-С. 24-25.
5. Кондратьева Я.Ю., Романюк Б.В. Контрабанда: средства предупреждения и противодействия. К., МІВВЦ - 2001.
6. Харлемов О.В. Борьба с преступностью в сфере экономики. Межведомственный научный сборник. К., 2001
7. Давыденко Л.М., Давыденко М.Л., Литвинов А.Н. Противодействие преступности: вопросы теории и практики: Курс лекций. – Харьков: Тимченко, 2009. – 152 с.

Логиновських Н.С., *курсантОДУВС*
Науковий керівник: д.ю.н, доцент ***Цільмак О.М.***

ДІАГНОСТИКА БРЕХНІ ПІД ЧАС ДОПИТУ СЛІДЧИМ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

Таємниця і брехня становлять злочинну діяльність. В процесі підготовки та безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення злочинець намагається схилити інших осіб на свій бік з метою уникнути кримінальної відповідальності. Він використовує всі можливі методи та способи для досягнення своєї цілі. Основним способом є брехня. Сюди можна віднести свідків та потерпілих, які за об'єктивних чи суб'єктивних причин не можуть або не хочуть говорити правду. Без спеціальних знань досить важко відрізнити її від правди. Тому вміння правильно оцінити спостережувані зміни служить для слідчого ефективним засобом виявлення удаваної інформації та приховуваних обставин. Психологічні та тактичні питання проведення допиту, а також діагностика брехні на сьогоднішній день є досить актуальними і досліджувалися в роботах таких видатних вчених, як: О.М. Цільмак, С.І. Яковенко, П. Екман, В.Ю. Шепітько, О.Б. Столяренко, Ю.М. Антонян, В.Г Андросюк та інші.

Процес допиту відбувається в умовах боротьби за правду, протистояння різних осіб і, навіть, груп, які зачіпаються подією злочину і результатами його розслідування.

Основні цілі учасників допиту (допитуваного і допитувача) можуть бути протилежні одна одній, проте перехід до діалогу створює найкращі передумови для забезпечення взаємодії, порозуміння й у результаті співробітництва.

На початку допиту дуже важливим є встановлення психологічного контакту між допитувачем і допитуваним. Його не встановлення робить нікчемними усі намагання отримати потрібну інформацію.

Для розкриття зовнішніх та внутрішніх (психологічних) чинників, виділяють такі етапи допиту:

1. Вступна частина, в якій слідчий одержує від допитуваного анкетні дані: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, сімейний стан тощо. Але це тільки зовнішній бік. Підтекстом цього етапу є визначення обома співрозмовниками лінії своєї подальшої поведінки стосовно один одного.

2. Друга стадія допиту - стадія початку психологічному контакту. Зазвичай в цій стадії задаються незначні питання по справі. На цій стадії визначаються такі загальні параметри розмови, як його темп, ритм, рівень напруженості, основні і головні аргументи, якими вони переконуватимуть одне одного у своїй правоті.

3. Третя частина допиту полягає в отриманні від допитуваного основної інформації, яка потрібна для розслідування злочину.

4. На четвертій стадії допиту всю одержану інформацію слідчий зіставляє з інформацією вже наявною у справі, та вдається до усунення всіх неясностей і неточностей.

5. Далі йде заключна частина допиту, в якій слідчий фіксує отриману інформацію і надає вже у письмовому вигляді допитуваному, який, підтвердивши правильність записаного до протоколу, його підписує.

У слідчій практиці зустрічаються показання, у яких хибні не самі фактичні обставини, а їх пояснення.

Якщо допитуваний завзято приховує достовірно відому йому інформацію по справі або повідомляє явну брехню слідчий вправі стосовно нього застосувати метод викриття, тобто спростувати його твердження, показати їх нікчемність, невідповідність встановленим у справі фактам. Це досягається шляхом пред'явлення доказів, використання логічної аргументації.

У результаті допиту між слідчим і допитуваним відбувається обмін інформацією, де можна виділити два аспекти: це словесний обмін інформацією між допитуваним і допитувачем й одержання інформації про стан допитуваного, і навіть спрямування його думок шляхом контролю над його поведінкою (жести, міміка, мікрорухи кінцівок, колір шкірних покровів тощо.).

Всі засоби комунікації поділяються на вербальні і невербальні. Вербальний засіб є універсальним, при його використанні найменше втрачається сенс переданих значень. Невербальні виконують допоміжну функцію щодо вербального засобу, для того щоб підвищити значимість інформації вербального повідомлення. Однак у виявленні неправди вони виконують основну роль. Навіть особи, які вміють ідеально брехати не в змозі контролювати деякі мікрорухи свого обличчя. Завжди існує ймовірність викриття брехуна. Тому велику увагу при спілкуванні з особою приділяють невербальним засобам.

Таким чином, для досягнення повноцінного спілкування необхідно вміло користуватися як тими, так і іншими засобами комунікації, адже завдання слідчого полягає у спостереженні зазначених реакцій особи та їх правильній оцінці. Від цього залежить не тільки результат кримінального провадження, але й долі осіб, які тим чи іншим чином брали участь у досудовому розслідуванні.

Література:

1. Антонян Ю.М., Микеєв М.І. Психологія злочинця і розслідування злочинів. М., 1996 р.
2. Васильєв В.А. Юридична психологія. – М., 1997 р.
3. Еникеев М.И. Структура і системи категорій юридичної психології. М., 1999р.
4. Муратьян Еге. Істина як проблема судового права. М.: Бинина. – 2002 р.
5. Піз А. Мова рухів. Як читати думки інших людей по їхнім жестам. - М, 1992.
6. Прикладна юридична психологія. Навчальний посібник / під ред. Столяренка А.М. – М., 1998 р.
7. Ратинов Г.Р. Феноменологія брехні. //Судово-психологічний погляд. Юридична психологія: Зб. наукової праці — М., 1998.
8. Треньов М.М. Управління конфліктами. М., 1999 р.
9. Екман П. Теорія брехні/Пер. З англ. – К.: КМ Publishing, 2012. – 320с.: іл.

Лоскутова І.С., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: к. ю. н., доцент ***Плужник О.І.***

ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ – ЗЛОЧИН ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Тероризм – явище, яке торкнулось і завдало шкоди багатьом країнам. В наш час проблема тероризму турбує весь світ. Його причинами, на мою думку, є політичні, економічні, релігійні проблеми. Деякі країни вирішують ці проблеми далеко не мирним, демократичним шляхом, а шляхом вчинення терористичних актів з допомогою застосування різного роду зброї , що призводить до численних людських жертв, зламаних життів.

Як зазначає Вакулич Володимир - д.і.н., старший науковий співробітник відділу новітньої історії і політики Інституту історії України НАН України у своїй статті на тему : «Законодавство України і тероризм», обов'язкова умова тероризму - резонанс терористичної акції в суспільстві. Широке поширення інформації про теракт, перетворення його на найбільш обговорювану подію є ключовим елементом тактики тероризму. Теракт, який залишився непоміченим або засекречений, втрачає всякий сенс. Це відрізняє терористичний акт від таких явищ, як диверсія або політичне вбивство. [1,с.43]

У Кримінальному Кодексі України дається визначення терористичного акту. Згідно статті 258 КК України, терористичним актом вважається застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою.[2,с.120]

Географічні зони терористичної активності сьогодні не маютькордонів. Хібащо Антарктида ще не стала місцем скоєння терористичних актів, а так на жодному континенті люди не можуть почувати себе в безпеці. Сфера діяльності терористів розповсюджується не лише на суходіл, але й на морські та повітряні шляхи.[3]

Один з найбільш відомих терористичних актів стався 11 вересня 2001р – це був терористичний акт на Всесвітній торговий центр і Пентагон , а саме серія терактів на території США, яка була здійснена за допомогою пілотованих літаків. 19 зловмисників придбали квитки на 4 літаки внутрішніх авіаліній США. Припускають, що було викуплено також значну кількість місць в тих літаках для зменшення кількості пасажирів на борту з метою полегшення їх захоплення . Після захоплення контролю над літаками, вони були скеровані на вказані об'єкти. [4].

Україну також значною мірою торкнулася ця проблема. Зовсім недавно, 31.10.2012р.у центрі Дніпропетровська на трамвайних зупинках відбулось чотири вибухи, в результаті яких постраждали мешканці міста. Як повідомляє пресслужба обласної прокуратури, до медичних закладів було доставлено та звернулося по допомогу 25 осіб з ушкодженнями різного ступеня тяжкості. Загиблих наразі немає. Перший із вибухів близько 11.45 пролунав на зупинці трамвая №1 «Вул.Сєрова», що знаходиться на центральному проспекті Карла Маркса. Від уламків бетонної урни постраждало п’ятеро людей. Слідом аналогічні вибухи з невеликими інтервалами відбулися біля наступних трамвайних зупинок – «Вул.Столярова» та «Вул.Привокзальна», де постраждало ще десятеро людей. Після цього четвертий вибух знову пролунав на трамвайній зупинці «Вул.Сєрова», але цього разу обійшлося без жертв. Прокуратура області порушила карну справу за ч.2 ст.258 КК України - терористичний акт.[5]

Встатті 2Закону України «Про боротьбу з тероризмом» зазначено,що правовою основою для боротьби з тероризмом є Конституція України, Кримінальний кодекс України , цей закон , інші закони України, Європейська конвенція «Про боротьбу з тероризмом»(1977 р.) , Міжнародна конвенція «Про боротьбу з бомбовим тероризмом» (1997 р.), Міжнародна конвенція «Про боротьбу з фінансуванням тероризму» (1999 р.), інші міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, укази і розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, а також інші нормативно-правові акти, що приймаються на виконання законів України.

Торкаючись питання світового тероризму потрібно розглянути питання боротьби з тероризмом на міжнародному рівні. Визнаючи зростаючу загрозу тероризму, Генеральна асамблея ООН заснувала в 1999 році відділення із запобігання тероризму, яке розпочало свою роботу в квітні того ж року. Головним напрямом діяльності відділення є дослідження і технічна співпраця, а також взаємодія у сприянні активізації міжнародного співробітництва в попередженні тероризму.

Зростання терористичної загрози, що організаційно набуває риси своєрідного "терористичного Інтернаціоналу", створює серйозну загрозу як стабільності в окремих країнах і регіонах, так і міжнародній спільноті в цілому. Трагічні події 11 вересня 2001 року в США, наступні провокації з боку міжнародних терористів, зокрема що стосуються розповсюдження спор сибірської язви, засвідчили, що в боротьбі з цим злом не можна втрачати ні хвилини. Інакше тероризм — чума XXI століття — здатний серйозно підірвати всю систему міжнародних відносин, що склалася. Особливе місце в боротьбі світового співтовариства з тероризмом займає Інтерпол. Основне значення контактів і зустрічей в межах організації експерти вбачають в можливості налагодження особистих відносин між представниками антитерористичних підрозділів, створенні атмосфери взаємної довіри, що дозволяє неформально вирішувати на двосторонній основі ряд складних оперативних питань, у тому числі термінового характеру.[6]

Підводячи підсумок, я хочу зазначити, що тероризм – це питання, яке потребує значної уваги. Воно не може залишити будь-кого байдужим. Як вже було вище зазначено, тероризм став причиною смертей безлічі людей, руйнування багатьох важливих промислових об’єктів, культурного надбання багатьох країн. Для вирішення цієї проблеми потріб-

ні значні матеріальні ресурси. Я вважаю, що потрібно частіше проводити пропаганду мирного вирішення політичних,соціальних, економічних проблем, звернути увагу на розробку заходів боротьби з тероризмом та звичайно ж намагатись усунути причини, які сприяють цьому явищу (бідність, брак демократичних свобод та ін.).

Література:

1. Електронний ресурс: Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/2/01.pdf
2. Кримінальний кодекс України, прийнятий сьомою сесією Верховної Ради України 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради.- 2001.- № 25 – 26. - ст.131. Із наступними змінами та доповненнями.
1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом»: ред. від 19.05.2011. – Х.:Одіссей, 2011р.
2. Політологія: Підручник /За ред. М.М. Вегеша.— 3-тє вид., перероб. і доп. — К.:Знання,2008. - 384с .
3. Електронний ресурс: Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki/Тероризм
4. Електронний ресурс: Режим доступу: www.day.kiev.ua/3047653

Любчик В.Б., *доцент кафедри ОРД ОДУВС, к.ю.н.*

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПОБІГАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ

Інформаційно-аналітична робота правоохоронних органів щодо запобігання та розслідування корисливо-насильницьких злочинів полягає у виявленні злочинних процесів на території обслуговування, дослідженні окремих фактів злочинної діяльності корисливо-насильницької спрямованості, встановленні осіб, причетних до такої діяльності, з'ясування відносин між ними. На основі отриманої інформації організовується одночасне, або планомірне їх відпрацювання. Відповідно, однією з головних цілей інформаційно-аналітичної діяльності є виявлення загальних властивостей і ознак корисливо-насильницьких злочинів, на підставі яких здійснюється прогнозування криміногенної ситуації, що дозволяє визначити найбільш оптимальні управлінські рішення.

У процесі аналізу інформації постійно виникають нові обставини та необхідність додаткового отримання інформації. Збір і обробка інформації, її ефективне використання є необхідною, суттєвою рисою управління, яка пронизує всі його рівні і функції.

Кінцевою метою інформаційно-аналітичної діяльності в будь-якій сфері є підготовка й обґрунтування варіантів рішень на різних рівнях управлінської структури. При цьому управлінські рішення можуть стосуватися будь-яких видів правоохоронної діяльності. У багатьох випадках, пов'язаних із запобіганням та розслідуванням корисливо-насильницьких злочинів, для їх якісного документування необхідна організація збору, накопичення, обробки й аналізу великої кількості оперативно значущої інформації.

Інформаційно-аналітична робота забезпечує управління оперативними підрозділами правоохоронних органів, а тому є обов'язковою передумовою та етапом в управлінському процесі. Окрім цього вона сприяє дієвості та об'єктивній оцінці запобігання та розслідування корисливо-насильницьких злочинів. На наш погляд, інформаційно-аналітичне забезпечення розслідування корисливо-насильницьких злочинів можна визначити, як діяльність спрямовану на пошук, збір, класифікацію, аналіз і використання інформації з урахуванням особливостей місцевості в цілях управління процесом роботи, а також у процесі пошуку й виявлення об'єктів оперативної уваги для виконання завдань з протидії корисливо-насильницькій злочинності .

На жаль доводиться констатувати, що сучасний стан інформаційно-аналітичної роботи оперативних підрозділів із запобігання та розслідуванням корисливо-насильницьких злочинів не повною мірою відповідає сучасним потребам практики. Це насамперед стосується проблем пошуку і збору первинної інформації про об'єкти оперативної уваги, при якому відчутна недостатня нормативно-правова регламентація методів, що застосовуються в пошуковій роботі. Окрім цього недостатньо організована робота щодо систематизації, класифікації та аналізу вже отриманої первинної інформації. В значній мірі це пов'язано й з недоліками у функціонуванні оперативно-пошукових інформаційних систем, що створені на рівні відповідних підрозділів, які недостатньо забезпечують своєчасне надходження і правильну систематизацію інформації для її подальшого використання.

Інформаційно-аналітична робота є головним елементом інформаційно-аналітичного забезпечення, яке являє собою циклічний процес пошуку, збору, опрацювання, переосмислення, зберігання, видачі інформації та її використання для прийняття оперативно-тактичних та інших рішень.

Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності відбувається шляхом здійснення інформаційної роботи, під якою, на думку фахівця у галузі стратегічної розвідки В. Плетта, необхідно розуміти процес, у результаті якого первинні факти перетворюються в кінцеву продукцію розвідувальної діяльності, але першочерговим у наданні повноцінної форми процесу інформаційного забезпечення є процес отримання первинної інформації, що передбачає роботу з джерелами інформації. У цьому процесі знаходить вираження взаємодоповненість оперативного та аналітичного пошуків.

Процес інформаційно-аналітичної роботи поділяють на п'ять етапів: збирання, оцінка, систематизація, аналіз і поширення інформації. Збирання відомостей відкритим чи таємним шляхом, відповідно, є початковим етапом. Першочергова оцінка отриманих відомостей передбачає аналіз отриманої інформації з позиції її об'єктивності та корисності. Таку оцінку здійснюють оперативні працівники, які збирають відповідну інформацію, адже вони мають у своєму розпорядженні всі дані про саму оцінювану інформацію, а також про її джерело. Аналітичний етап інформаційно-аналітичної роботи, на нашу думку, має в повноцінному розумінні передбачати оцінку, аналіз й узагальнення всього об'єму отримуваної інформації. Аналітичну частину можна визначити як стадію логічного синтезу окремих елементів

інформації, що зовні можуть не мати між собою реляційних відносин, у систему цілеспрямованої інформації. У результаті цього процесу виникає нове знання.

Задачі, розв'язувані інформаційно-аналітичними підрозділами щодо організації розслідування корисливо-насильницьких злочинів, випливають з основних напрямків інформаційно-аналітичної роботи. Пропонується їх об’єднати у три наступних блоки:

- задачі інформаційно-аналітичного забезпечення оперативно-розшукової, документально-перевірочної і кримінально-процесуальної діяльності;
- задачі інформаційно-аналітичного забезпечення інформування державних органів влади про результати, проблеми і заходи боротьби корисливо-насильницької злочинністю;
- задачі експлуатації і розвитку інформаційних систем правоохоронних органів, що ведуть боротьбу корисливо-насильницькою злочинністю.

До основних задач інформаційно-аналітичних підрозділів відноситься також організація міжвідомчої інформаційної взаємодії правоохоронних і інших органів виконавчої влади з метою захисту економічних інтересів держави. Не менш важливим є завдання інформаційно-аналітичних підрозділів щодо організації проблемно-цільових аналітичних досліджень з метою стратегічного і тактичного планування діяльності правоохоронних органів.

В управлінській діяльності значний обсяг аналітичної роботи припадає на планування. Це стосується таких проблем, які мають значення для держави і правоохоронних органів України в цілому, або є загальними для різних структурних підрозділів. Наступна задача полягає у проведенні спеціальних досліджень спрямованих на забезпечення перевірок міжрегіонального масштабу чи розслідувань складних та багатоепізодних корисливо-насильницьких злочинів на основі використання спеціальних інформаційних технологій.

Інформаційно-аналітична діяльність є сполучною ланкою для всіх правоохоронних органів як з погляду вертикальних зв'язків, так і зв'язків горизонтальних. Практика боротьби зі злочинністю переконливо свідчить не тільки про суттєву, а в багатьох випадках пріоритетну роль системи інформаційного забезпечення правоохоронних органів, як ланки, що зумовлює значною мірою ефективність управління в правоохоронних органах і ефективність роботи всієї системи правоохоронних органів у цілому.

Підсумовуючи викладене зазначимо, що інформаційно-аналітична робота в правоохоронних органах, зокрема щодо запобігання та розслідування корисливо-насильницьких злочинів, являє собою принципово нову для України сферу діяльності. Складність, новизна і специфіка цієї діяльності вимагають подальших ґрунтовних розробок методологічних основ організації інформаційно-аналітичної роботи.

Макота А., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Дрішлюк В.І.,*** *к.ю.н., доцент*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КАРТЕЛЬНІ ЗМОВИ

В умовах ринкової економіки боротьба з порушеннями антимонопольно-конкурентного законодавства є одним з найважливіших напрямків діяльності держави. Нездоровий стан конкурентних відносин перешкоджає повноцінному розвитку економіки, спричиняє матеріальні збитки й порушує інтереси споживачів.

Конституція України в ст. 42 гарантує забезпечення державою захисту конкуренції в підприємницькій діяльності, а також забороняє зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісну конкуренцію [1].

Одним з найбільш небезпечних порушень конкурентного законодавства є антиконкурентні узгоджені дії суб’єктів господарювання, які також називають картельними змовами.

На сьогодні дуже гостро постало питання про вдосконалення засобів боротьби з картелями та встановлення нових, більш ефективних покарань для порушників. Основні дискусії ведуться навколо пропозиції встановити кримінальну відповідальність за узгоджені дії суб’єктів господарювання, як одного з найбільш небезпечних порушень конкурентного законодавства.

Згідно зі ст. 5 Закону, узгодженими діями є укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання. Узгодженими діями є також створення суб'єкта господарювання, об'єднання, метою чи наслідком створення якого є координація конкурентної поведінки між суб'єктами господарювання, що створили зазначений суб'єкт господарювання, об'єднання, або між ними та новоствореним суб'єктом господарювання, або вступ до такого об'єднання. [2]

Основні засоби протидії картельним змовами закріплені в Господарському кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законі України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», Постанові Кабінету Міністрів України № 219 «Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на узгоджені дії, концентрацію суб’єктів господарювання», Розпорядженні Антимонопольного комітету України № 26-р «Про затвердження Положення про порядок подання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб’єктів господарювання» та інших нормативних актах.

Протидія створенню й функціонуванню картелів посідає важливе місце в багатьох правових системах світу й передбачає досить сувору відповідальність за вчинення антиконкурентних узгоджених дій. Найбільш дієвими механізмами боротьби з картельними змовами визнаються ті, що застосовуються до порушників за законодавством США та Європейського союзу.

Кримінальна відповідальність за картельні змови існувала в різний час і існує в досить багатьох країнах світу, зокрема в Канаді, Японії, США, Німеччині, Норвегії, Ірландії, Словаччині, Південній Кореї, Великобританії та Російській Федерації.

Якщо говорити про законодавство України, то на сьогодні за картельні змови не передбачена кримінальна відповідальність, хоча питання її впровадження є надзвичайно актуальним серед теоретиків і практиків права.

Треба зазначити, що серед науковців немає чіткої та загальновизнаної позиції стосовно цієї проблеми. Правники, які виступають за визнання картельних змов кримінальним правопорушенням, як аргумент на користь своєї думки зазначають, що картелі є дуже небезпечним порушенням конкурентного законодавства, які тягнуть за собою настання серйозних негативних наслідків, тому організатори та учасники картельних змов підлягають дуже суворому покаранню. Також зазначають, що система штрафних санкцій, яка закріплена на сьогодні законодавчо, є неефективною й не спроможна зупинити розповсюдження узгоджених дій суб'єктів господарювання. Нерідко буває так, що прибуток від картельних змов набагато перевищує збитки в разі їх розкриття, тому суб'єкти господарювання свідомо вчиняють узгоджені дії, незважаючи на можливе застосування до них штрафних санкцій. Саме тому постає необхідність запровадити додаткові форми відповідальності, які б допомагали припинити картельну змову ще на стадії її планування.

Ще одним фактором, який свідчить про важливість введення кримінальної відповідальності за картельні змови, є те, що виявлення й припинення найнебезпечніших проявів антиконкурентної поведінки вимагає застосування особливих методів розслідування, зокрема, використання оперативно-розшукових заходів і засобів, які можна застосовувати лише для пошуку й фіксації даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України [4].

З іншого боку розглядають питання противники встановлення кримінальної відповідальності за картельні змови. Так у разі закріплення кримінальної відповідальності за узгоджені дії суб'єктів господарювання, у чиновників з'являться додаткові засоби тиску на підприємства, тобто створиться неринковий механізм контролю економічних процесів за допомогою поліцейських методів.

Наступним важливим питанням є відповідальність власника підприємства чи групи підприємств на противагу відповідальності, наприклад, посадової особи цього підприємства, зокрема директора, оскільки директор підприємства не завжди має змогу контролювати всі рішення. Подеколи до такої відповідальності повинен притягатися й власник, якщо він є посадовою особою на підприємстві. Адже цілком можливо, що змова відбувається на рівні саме власників, і, контролюючи своїх директорів, вони дають їм прямі накази виконувати певні дії. Якщо ж лише директор нестиме кримінальну відповідальність за такі дії, слід продумати механізм притягнення власника до кримінальної відповідальності як співучасника або продумати механізм повідомлення директором відповідного органу й уникнення відповідальності у разі співпраці [3].

На нашу думку, враховуючи високу суспільну небезпечність картельних змов і настання істотних негативних наслідків у разі їх укладення, запровадження кримінальної відповідальності та встановлення системи ефективних покарань є не тільки виправданим, але й необхідним способом боротьби з такими порушеннями конкурентного законодавства. Разом з тим, треба також враховувати «підводне каміння», яке матиме місце в разі встановлення кримінальної відповідальності. Так, наприклад, для кваліфікації діяння як злочину та застосування відповідних покарань, необхідною умовою є встановлення й доведення вини порушників, а також причинно-наслідкового зв'язку між конкретними діями суб'єктів і негативними наслідками, які виникли в результаті. Одразу ж постає необхідність вдосконалення методів розкриття й доказування фактів картельних змов для того, щоб уникнути застосування покарань до невинних осіб і навпаки, притягнути до відповідальності винних.

Таким чином, як підсумок зазначимо, що неконтрольовані домовленості суб'єктів господарювання, які спотворюють нормальні конкурентні відносини іноді можуть набувати загрозливого масштабу, створюючи небезпеку дестабілізації економічного ринку та спричинення значної шкоди як державі, так і споживачам. Саме тому надзвичайно актуальним є питання запровадження ефективних профілактичних засобів, які б стимулювали суб'єктів господарювання утримуватися від картельних змов, а також системи адекватних, але суворих покарань для порушників конкурентного законодавства. Як показує міжнародний досвід, встановлення кримінальної відповідальності за узгоджені дії суб'єктів господарювання є одним з найбільш дієвих методів боротьби з такими порушеннями конкурентних відносин.

Література:

1. Конституція України: Закон України № 254 к/96-ВР від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 12. – Ст. 64.

3. Мальський О. Механізми боротьби з картельними змовами // О.Мальський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://blog.liga.net/user/jurclub/article/2963.aspx.

4. Загородня І.Я. Нечипоренко О.Ю. Правові засади боротьби з картельними змовами /І.Я. Загородня // Правове регулювання економіки. – 2009. – № 9. – С. 194 – 203.

Мартовицька О. В., *здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АДВОКАТА ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

За дослідженням Конституція України (ст. 27) [1] закріплює обов'язок держави захищати права людини. Дані положення випливають з вимог Конвенція про захист прав людини і основних свобод [2], Міжнародного пакту про гро-

мадянські та політичні права [3] та інших, і зобов'язує нашу країну забезпечити будь-якій особі ефективний засіб правового захисту у випадку порушення її прав та свобод. Право на захист будь-якої особи забезпечується державою, її компетентними судовими, адміністративними чи законодавчими органами. Посилення правового захисту особи, розширення і зміцнення правових гарантій її прав і свобод в умовах розвитку демократії, а також утвердження незалежної судової влади, як визначального гаранту цих прав і свобод, справедливості і законності є необхідною умовою функціонування будь-якої демократичної правової держави. Вказані права та свободи, їх визнання, захист та гарантії є визначальним критерієм правового характеру законодавства держави. З цього приводу І. В. Строков зазначає, що така категорія учасників кримінального процесу потребує найпильнішої уваги і турботи з боку держави, оскільки вона не забезпечила їх захисту від злочинних посягань до їх вчинення. Крім того, наявні правові механізми не забезпечують поновлення їх прав та майна [4, с. 81], що ми підтримуємо.

Забезпечення права на захист є однією із засад кримінального провадження, важливою гарантією права на справедливий суд та запобігання притягненню до кримінальної відповідальності невинуватих осіб. З аналізу положень чинного кримінального процесуального законодавства можна виділити дві форми залучення адвоката до участі у кримінальному провадженні: за запрошенням і за призначенням. Стосовно участі адвоката за запрошенням підозрюваного, обвинуваченого чи підсудного кримінальний процесуальний закон встановлює достатньо гарантій для реалізації їх права на ефективний захист. До таких прав можна віднести: можливість запрошення кількох захисників, або право за власною ініціативою відмовитись від запрошеного адвоката в будь-який момент кримінального провадження [5, с. 3]. Наявність даної норми у національному законодавстві свідчить про його наближення до європейських правових стандартів щодо забезпечення прав людини у сфері кримінального судочинства. Однак, відсутність дієвого механізму реалізації вказаного правового припису надзвичайно ускладнюють його практичну реалізацію. Зокрема, у п. 13 ч. 1 ст. 7 нового КПК «Загальні засади кримінального провадження» закріплено принцип забезпечення права на захист [6]. Одним із пріоритетних напрямів удосконалення законодавства про адвокатуру, на нашу думку та інших вчених і практиків, є його приведення у відповідність до міжнародних правових стандартів, визначених у міжнародних нормативно-правових актах з питань регулювання адвокатської діяльності, зокрема «Основних положень про роль адвокатів», прийнятих у 1990 році VIII Конгресом ООН щодо запобігання злочинам [7]; «Стандарти незалежності юридичної професії», прийнятих у вересні 1990 р. Міжнародною асоціацією юристів; Резолюції 78 (8) Комітету міністрів Ради Європи про юридичну допомогу і Європейського Співтовариства, прийнятому у жовтні 1988 р. та інші. Таким чином, наведені міжнародно-правові акти передбачають право кожного захищати себе особисто або через вільно вибраного ним на власний розсуд захисника із загала юристів, які можуть надати ефективний правовий захист, що закріплено положеннями нового КПК України. Слід підкреслити, що залучення захисника за призначенням у випадках передбачених ч. 1 ст. 49 КПК є обов'язком для слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду, що обумовлено не тільки інтересами самого підозрюваного, обвинуваченого, а й публічними інтересами, які полягають у вирішенні завдань кримінального провадження, визначених ст. 2 КПК, зокрема, щодо охорони прав, свобод та законних інтересів його учасників. Виходячи із цих завдань, уявляється необхідним поширити дію публічності як засади кримінального провадження, що передбачена ст. 25 КПК України не тільки на компетенцію уповноважених осіб щодо початку досудового розслідування, встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила, а й на імперативний характер обов'язку слідчого, прокурора, слідчого судді та суду щодо охорони прав і законних інтересів учасників кримінального провадження. З прийняттям нового КПК України закінчилась наукова дискусія щодо того, хто ж таки може бути захисником особи чиї права порушені при вчиненні кримінального правопорушення. Підстави залучення захисника за призначенням, встановлені ч. 1 ст. 49 і стосуються випадків, коли участь захисника у кримінальному провадженні є необхідною з метою вирішення його завдань. Характер обставин, що становлять зміст цих підстав, є різним, втім, спільною ознакою для них є те, що вони свідчать про неможливість забезпечення захисту законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого без участі у кримінальному провадженні захисника. За дослідженням в Україні щорічна потреба у забезпеченні адвокатською діяльністю щодо надання юридичної допомоги і забезпечення охорони прав малозабезпечених осіб у кримінальних провадженнях за останні роки складала понад 100 тисяч громадян. Як свідчить практика попередніх років мали місце суттєві проблеми у практичній діяльності слідчого щодо реалізації права на захист сторін кримінального судочинства по призначеннях. Представники окремих адвокатських об'єднань в деяких випадках ухилялись від виконання таких обов'язків, посилаючись на недостатнє фінансування для цих цілей, а обласні управління юстиції не мали можливості забезпечити такі фінансові питання із-за дефіциту державного бюджету. У сучасному стані така проблема починає вирішуватись на державному рівні. Так, з метою реалізації такого права згідно ст. 59 Конституції, набрання чинності 09 липня 2011 року Закону України «Про безоплатну правову допомогу» [8], на сьогодні в кожній області України створено 27 осередків щодо надання безоплатної правової допомоги, але їх кількість планується збільшити утричі і до 2017 року створити усього 105 таких центрів. Центри створюватимуться на міжрайонному рівні, у містах з населенням понад 250 тисяч осіб та на міжрайонному рівні в містах із населенням понад 1 млн. осіб [9, с. 2].

Новелою для національного законодавства є положення передбачене ч. 2 ст. 54, що відповідає прецедентній практиці Європейського суду з прав людини щодо цього питання. Так, відмова від захисника або його заміна повинна відбуватися виключно в присутності захисника після надання можливості для конфіденційного спілкування захисника з підзахисним. Таке правило є гарантією забезпечення добровільності відмови від захисника і усвідомлення підозрюваним, обвинуваченим правових наслідків свого рішення. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновки, що посадові особи правоохоронних органів, які здійснюють кримінальне провадження, зобов'язані забезпечити можливість особі захищати себе самостійно, безперешкодно запросити собі захисника, а в окремих випадках, передбачених чинним законодавством та в інтересах забезпечення належного правосуддя, надати їй захисника на безоплатній основі. При цьому такі особи не несуть відповідальності за прорахунки та недоліки в роботі призначеного ними захисника, однак у випадку виявлення фактів явного порушення права обвинуваченого на ефективний та кваліфікований захист,

або надходження від самого обвинуваченого відповідного обґрунтованого клопотання, вони зобов'язані вживати відповідних заходів реагування, що пов'язані із призначенням іншого захисника. Запровадження таких європейських правових стандартів щодо забезпечення права на ефективний захист, як гарантії справедливого кримінального судочинства в Україні, передбачає вирішення комплексу питань правотворчого, правозастосовного характеру та розширення наукових досліджень з цього напряму. Втім підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню, або науковому вивченню.

Література:

1. Конституція України від 28.06.96 р. // Відомості Верховної Ради України від 23.07.96 р. - № 30. - Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини / Документи ООН/PES/217 A, редакція від 10.12.1948 // Офіційний web-сайт Верховної Ради України / http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
3. Конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 року / [електронний ресурс] – http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004
4. Строков І. В. Організаційні та правові заходи забезпечення прав потерпілого від злочину // І. В. Строков // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2004. – № 1. – С. 81.
5. Кучинська О.А. Кваліфікований захист як передумова реалізації права на справедливий суд / О.А. Кучинська // Часопис Академія адвокатури України. - № 10 (1'2011). – С. 3.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Голос України № 90-91 (5340-5341) від 19.05.2012 року.
7. Основні принципи, що стосуються ролі юристів у кримінальному процесі, прийняті Конгресом ООН 27 серпня - 7 вересня 1990 року / [електронний ресурс] – http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_313
8. Про безоплатну правову допомогу: Закон України 02.06.2011 № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011. - № 51. - Ст. 577.
9. Центрів безоплатної правової допомоги буде втричі більше / Іменем закону, № 8 (5863) 21 лютого 2013. – С. 2.

***Марценішін Д.М.**, курсант ОДУВС*
*Науковий керівник: **Сягровець В.А.***

ОСНОВНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС

Професійна деформація може виникнути внаслідок будь-якої діяльності. Але найчастіше, як свідчать дослідження, вона вражає представників професій типу «людина-людина»: педагогів, акторів, працівників сфери обслуговування, юристів. Гостро-актуальною ця проблема є для співробітників ОВС, які зазнають інтенсивного деформуючого впливу. Це пов'язано передусім з особливостями службової діяльності, морально-психологічними та кримінологічними характеристиками її об'єкта.

Вплив чинників професійної деформації на особистість спеціаліста й розвиток ознак професійної деформації робить актуальним не тільки питання діагностики цього явища, а і його профілактику та корекцію у всіх підрозділах міліції. Під профілактикою професійної деформації ми розуміємо систему запобіжних заходів, що скеровані на зниження вірогідності розвитку передумов прояву досліджуваного явища.

Основну контрольно-рекомендаційну функцію в організації цих заходів повинен виконувати психолог. За його пропозиціями відповідні рішення приймають безпосередній начальник, начальник міськвідділу та начальники райвідділів, працівники кадрової служби. Ці рішення повинні стосуватися наступного: 1) закріплення за новоприбулим працівником наставника, неофіційного порадника з кола авторитетних колег; 2) адаптація працівника до діяльності, посади, службового колективу; 3) тимчасове послаблення режиму роботи; 4) надання короткочасної відпустки; 5) періодичні заміни та переводи за згодою працівника в межах однієї служби; 6) створення умов для службового просування, професійного зростання; 7) своєчасне вирішення житлово-побутових проблем.

Практика підтверджує наявність, як мінімум, трьох груп чинників, що перешкоджають професійної деформації особистості співробітника ОВС.

Перша з них безпосередньо пов'язана зі спрямованістю особистості. Чим вище рівень культури співробітника, багаж знань, професійної підготовки та досвіду, тим ширше набір альтернативних моделей поведінки, що дозволяють залишитися в загальних рамках при будь-якому загострені обстановки.

Багатовікова практика показує, що високий рівень культури - реальна основа збереження себе в будь-яких складних ситуаціях, у тому числі основа фізичного виживання. Вождночас аналіз практичної діяльності в екстремальних умовах показує, що орієнтація співробітника виключно на успіх у професійній діяльності досить скоро тягне деформацію. Інші ж співробітники досягають професійного успіху й практично не схильні до професійної деформації, бо вони орієнтовані не тільки на свою діяльність, але й на збереження кола довірчого спілкування: сім'ї, друзів. Це «психологічний тил», що дозволяє відновитися після будь-яких перевантажень. Тому так важливо, щоб він був міцним, а для міцних сімейних відносин економічне питання - одне з найвизначніших, тому так важливо, щоб законодавчі влади приділяли підвищену увагу грошовому та матеріальному забезпеченню працівників ОВС, тим самим усуваючи одну з причин професійної деформації співробітників.

Друга група чинників пов'язана з міцністю особистісних структур, рівнем розвитку професійно значущих особистісних якостей. Стійка спрямованість особистості співробітника, розвинені вольові якості й комунікативні здібності є базою протидії будь-яких деформуючих умов. Міцність особистісних структур - це не генетична ознака. Вона створюється в ході всього виховного процесу й насамперед - у процесі самовиховання співробітника.

До третьої групи факторів ми можемо віднести рівні оволодіння «психотехнікою». Не кожна людина може витримати тривалі інтенсивні емоційні навантаження, але кожен може навчитися регулювати свій емоційний стан, "каталізувати" агресивні реакції в безпечному напрямку. Не кожному даний талант спілкування, але кожен може опанувати «технології» контактної взаємодії, нейтралізації конфліктів спілкування. Сьогодні існує безліч високоефективних психологічних технологій, які дозволяють захистити будь-якого співробітника від деформуючих впливів. Щоб оволодіти ними, необхідне знання основ педагогіки й психології та чітке усвідомлення необхідності такого захисту.

Дуже важливим засобом відстеження змін особистості є постійна психологічна допомога. У поєднанні з контролем з боку колег по службі вона дає можливість вчасно помічати негативні зміни. Краще за все контролювати свою поведінку може сама людина, тому важливим напрямом роботи є розвиток здатності до самоконтролю. Багатьох людей здатне змусити контролювати себе саме знання про можливості негативних змін.

Важливе значення потрібно приділяти відновно-реабілітаційним заходам, які містять: санаторно-курортне лікування та активний відпочинок; регулярні заняття бойовою, тактико-спеціальною підготовкою, спортом; збільшення позитивних емоцій від спілкування.

Необхідно підкреслити, що значну роль у відновно-реабілітаційних і деяких психологічно - виховних заходах може відіграти близьке позаслужбове оточення робітника – його сім’я, родичі, друзі. Бажано, щоб вид професійних занять осіб, які оточують працівника міліції в позаслужбовий час, відрізнявся від діяльності, яку він виконує на роботі. Це надає змоги легше відсторонитися від службових проблем, розширити свій світогляд, коло інтересів і зацікавлень.

Важливе підвищення інтелектуального, духовного й морального рівня співробітників ОВС, вони не повинні замикатися лише на питаннях, пов'язаних з проходженням служби. І хоча вільного часу в співробітників ОВС не так вже й багато, потрібно його проводити, намагаючись розслабитися, не переносячи проблеми служби на взаємини в сім'ї.
Отже, професійна деформація є результатом спотворення професійних і особистісних якостей працівника органу правопорядку під впливом негативних факторів діяльності й навколишнього середовища. Однією з актуальних проблем, що стоїть перед психологічною службою ОВС, є профілактика та попередження професійної деформації серед співробітників. Профілактика професійної деформації представляє собою сукупність попереджувальних заходів, орієнтованих на зниження ймовірності розвитку передумов і проявів професійної деформації. Одним із завдань такої профілактики є блокування й згладжування трьох груп вказаних факторів, що сприяють розвитку професійної деформації.

Робота з профілактики професійної деформації містить заходи як психологічного, так і непсихологічного організаційно-управлінського, виховного характеру.

Література

1. Медведєв В.С. Проблеми професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ: теоретичні та прикладні аспекти. [Текст] / В.С. Медведєв. – К.: Вид-во НАВСУ, 1997. – 192 с.

2. Велитченко Л.К. Психологія особистості: тексти та методики [Текст]: навч. посіб. / Л.К. Велитченко, О.М. Цільмак / [за ред. Л.К. Велитченка]. – Одеса : ОДУВС, 2008. – 177.

3. Александров Д.О. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників ОВС (професійно-психологічна підготовка працівників оперативних підрозділів) [Текст] / [Д.О. Александров, Г.О. Юхновець, Л.І.Казміренко та ін.]. – К.: НАВСУ, 2002. – 107 с.

4. Силкин Н.Н. Професионально-психологическая подготовленность сотрудников ОВД: сущность, критерии оценки, формирование [Текст] / Н.Н. Силкин. – СпбГУ МВД России, 1998. – 128 с.

5. Силье Г. Стресс без дистресса. [Текст] / Г. Силье. – М.: Прогресс, 1979. – 123 с.

Матросова Я.О., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Резніченко С.В.,*** *к.ю.н., професор кафедри цивільного права та процесу ОДУВС*

ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Актуальність проблеми визначення сфери захисту прав споживачів є важливою складовою усієї політики Європейського Союзу. Розбудова економіки нашої країни та намагання її піднесення до світового рівня висуває перед суб’єктами господарювання ряд важливих завдань, що потребують вирішення. Одне з найважливіших серед них - підвищення конкурентоспроможності українських виробників товарів і послуг, їх вихід на європейський і світовий ринки. Вирішення цього завдання передбачає реалізацію цілого комплексу заходів структурно-організаційного, техніко-інноваційного та правового характеру. Серед них і адаптація національної системи стандартизації, метрології та сертифікації (технічних стандартів, процедур і органів з оцінки відповідності тощо) до системи технічного регулювання Європейського Союзу, що вимагає поглибленого дослідження останньої.

Система технічних норм і стандартів Європейського співтовариства є досить складною як з точки зору особливостей та динаміки свого розвитку, так і її практичного впровадження, а також, як показує досвід ринкової інтеграції третіх країн з єдиним ринком Співтовариства та досвід нових країн-членів ЄС, адаптація технічних норм і стандартів відбувається в односторонньому порядку, тобто з боку останніх, а не з боку Співтовариства.

Про це також свідчить велика кількість науковців, які вивчали це питання, а саме: В.К. Мамутов [1], В.С. Бєлих [2], О.В. Звєрєва [3], Р.В. Овчаренко [4], М.І. Шаповал [5] та багато інших, однак додаткового розгляду потребує міжнародний досвід забезпечення якості продукції з погляду намагання України стати членом Європейського співтовариства.

На сучасному етапі при переході до ринкової економіки мають місце зміни в управлінні якістю продукції. Вони торкнулись, насамперед, контролю якості продукції, оцінки якості, сертифікації відповідності [3]. Частина запланованих змін втілюється в життя, а частина так і залишається нездійсненними.

Формування політики ЄС у сфері забезпечення якості продукції має свою певну історію. Передусім слід зазначити, що її формування почалося з розвитку систем стандартизації та сертифікації на міжнародному рівні. У 1946 році утворилася Міжнародна організація по стандартизації ISO як спеціалізована організація ООН з центром в Женеві. Першим з напрямків діяльності ISO була уніфікація продукції яка провадилася шляхом аналізу та уніфікації національних стандартів на продукцію. У 1957 році в Римі було підписано Договір про заснування Європейського економічного співтовариства та на базі Договору було організаційно створено Європейське економічне співтовариство зі своєю внутрішньою структурою та органами [2] та визначалися напрямки політики ЄС у сфері забезпечення якості продукції.

У 1987 році була розроблена серія стандартів ISO 9000, в основу яких покладений стандарт Британської організації по стандартизації, який, у свою чергу, бере початок від американських стандартів на якість готової продукції, прийнятих в кінці 1950-х років Міністерством оборони США. Ці стандарти переглядались потім в 1994 та 2000 роках і стали основою розвитку робіт в області якості не тільки в Європі, але й в усьому світі [4]. Як бачимо, розроблені стандарти увібрали у себе досвід багатьох розвинутих країн світу.

Важливість вирішення проблеми підвищення якості продукції в країнах-членах ЄС спонукала до розвитку спільних організацій із забезпечення якості. Були утворені Європейська координаційна рада з випробувань і сертифікації та Європейський комітет із оцінки та сертифікації систем якості. До складу комітету входять організації по сертифікації Великобританії, Швейцарії, ФРН, Австрії, Данії, Швеції, Франції, Іспанії, Португалії, Греції, Голландії, Бельгії, Фінляндії, Норвегії, Ірландії та Італії.

Вступ України до СОТ висуває на перший план необхідність підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників на світовому рівні. Європейський ринок ставить серйозні задачі перед фірмами інших країн, що намагаються потрапити на нього. Для того, щоб вистояти в конкурентній боротьбі, найбільші фірми Європи об'єднують зусилля для вибору прогресивних форм і методів управління якістю продукції, пов'язують з їх упровадженням гарантію стабільної якості продукції. Такі програми включають стабільну технологію, належну систему підтримки технологічної точності устаткування й оснащення, метрологічні засоби контролю й випробувань продукції, ефективну систему підготовки кадрів.

У вересні 1988 року президенти 14 найбільших фірм Західної Європи підписали Угоду про створення Європейської фундації управління якістю (ЕФУК). Область діяльності Європейської фундації управління якістю полягає у підтримці керівництва західноєвропейських компаній в прискоренні процесу створення якості для досягнення переваг в загальній конкуренції та стимулюванні і при необхідності допомозі всім учасникам західноєвропейського співтовариства брати участь в діяльності по поліпшенню якості та зміцненню культури європейської якості. З метою стимулювання товаровиробників ЕФУК спільно з Європейською організацією за якістю (ЕОК) заснував Європейську премію з якості, яка починаючи з 1992 року, присуджується кращим фірмам.

Можна виділити наступні відмітні особливості європейського підходу до рішення проблем якості: законодавча основа для проведення всіх робіт, пов'язаних з оцінкою й підтвердженням якості; гармонізація вимог національних стандартів, правил і процедур сертифікації; створення регіональної інфраструктури та мережі національних організацій, уповноважених проводити роботи по сертифікації продукції і систем якості, акредитаційних лабораторій, реєстрації фахівців за якістю; введення контролю якості під час виробництва як одного з головних чинників забезпечення функціонування системи управління якістю на виробництві, а також введення спеціальних стимулюючих і заохочувальних заходів і т.д.

У більшості країн ЄС функції стандартизації, сертифікації, метрології, ринкового нагляду, акредитації та захисту прав споживачів розмежовано. Існують окремі інститути зі стандартизації. Зазвичай це асоціації, незалежні органи зі сертифікації, державні установи з метрології, державні або недержавні служби з акредитації. Ринковий нагляд здійснюють відповідні інспекції за галузями економіки або інспекція нагляду за безпекою промислових товарів і окремо інспекція нагляду за безпекою харчової продукції. В окремих країнах існують державні органи захисту прав споживачів, а в низці країн цим питанням займаються незалежні громадські організації. Сьогодні вбачається за необхідне розмежовування в Україні вказаних функцій з докладним визначенням компетенції органів зі стандартизації, оцінки відповідності та захисту прав споживачів.

Отже, розглянувши викладене, можна визначити, що аналіз міжнародного досвіду забезпечення якості продукції свідчить про необхідність певної гармонізації національної системи технічного регулювання до систем технічного регулювання держав-членів ЄС, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробника як на внутрішньому, так і на світовому ринку. Вбачається необхідним розмежовування в Україні функцій стандартизації, сертифікації, метрології, ринкового нагляду, акредитації та захисту прав споживачів.

Література:

1. Мамутов В.К. Экономика и право : сб. науч. тр. / В.К. Мамутов. - К.: Юринком Интер, 2003. - 207 с.
2. Белых В.С. Гражданско-правовое обеспечение качества продукции, работ и услуг: сб. науч. тр. / В.С. Белых. - К.: Юринком Интер, 2004 – 237 с.
3. Зверева Е.В. О правовых средствах обеспечения качества товаров, работ и услуг в сфере хозяйствования / Е.В. Зверева // Экономика и право. - 2004. - № 1 (8). - С. 28-31.
4. Овчаренко Р.В. Основные направления адаптации украинского законодательства к европейскому в сфере технического регулирования / Р.В. Овчаренко // Вестник Донецк. нац. ун-та. Сер. В. Экономика и право. - 2004. - № 1. - С. 321-329.
5. Шаповал М.І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації / М.І. Шаповал. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. - 174 с.

Мегец Д.М., *курсант ОДУВС*

ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛОГО ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

В даний час в юридичній та психологічній літературі приділяється велика увага різним аспектам, у том числі, і психологічним. Однак, юридична психологія повинна забезпечувати психологічними знаннями всю систему юриспруденції, що є дуже великим і складним завданням. Тому питання пов'язані з вивченням психологічних особливостей учасників кримінального провадження є актуальними і такими, що потребують постійного вдосконалення.

Поняття «потерпілий» визначено в Кримінальному Процесуальному Кодексі України (далі КПК). Відповідно ст. 55 "…потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична або юридична особа. Права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення". [2]

Потерпілі від насильницьких правопорушень характеризуються різноманітними рівнями освіти, сферами діяльності, способом життя, соціальним статусом, психологічними особливостями. Немає жодної людини, застрахованої від учинення щодо неї таких злочинів.

Так, Кричун Ю.А.[3] пропонує наступну типологію потерпілих:

1. Тип "необережних" потерпілих. Це категорія потерпілих, які, маючи при собі гроші, коштовні речі та інше, пересуваються в темний час доби, іноді малолюдними, поганоосвітленими вулицями, не замикають двері у квартирі, відкривають їх, не запитавши, хто і навіщо прийшов, підвозять випадкових, незнайомих людей і т. п.
2. Тип "легковажних" потерпілих. Вільний час проводять у барах, ресторанах, на дискотеках, легко вступають у контакти з незнайомими людьми, розпивають спиртні напої, вживають наркотичні засоби, хизуються своїми речами й доходами, ведуть аморальний спосіб життя, дають майнову характеристику місцям роботи, керівникам, колегам, з якими співробітничають. Такі особи або самі стають жертвами насильницьких правопорушень, або, неусвідомлюючи можливих наслідків, надають інформацію про осіб, які внаслідок цього стають жертвами кримінальних рпавопорушень. Серед таких потерпілих бувають особи не тільки молодого віку, а й похилого.
3. Тип "довірливих" потерпілих. Такі особи часто стають жертвами різних корисливих правопорушень – крадіжок, шахрайства, а також насильницьких правопорушень. Не рідко злочинець використовує ті обставини що жертва самотня, потребує підтримки, шукає дружніх відносин чи навіть закохана в нього й ін. Такі особи не запитуючи посвідчень чи інших документів, впускають злочинців, які називалися рпацівниками міліції, різних комунальних чи наглядових служб, знайомими відсутніх у цей момент членів родини, у своє житло.
4. Тип "обережних" потерпілих. Як правило, це особи заможні, які часто мають при собі чи у своєму будинку значні суми грошей, цінне майно, або особи, які за своїми службовими функціями охороняють або перевозять кошти. Вони усвідомлюють віктимність свого становища, своєї роботи, а тому в силу службових розпоряджень, інструкцій чи життєвої обережності вживають заходи з охорони довіреного майна або майна, власниками якого є вони чи їх родичі, близькі. Такі особи мають при собі за місцем роботи чи проживання вогнепальну, газову й іншу зброю (як у законному, так і незаконному порядку), обладнують такі місця охоронними системами, наймають охоронців та інше. Вони намагаються не вступати в близький контакт з випадковими, мало знайомими, неперевіреними людьми, психологічно готові дати відсіч нападникам.[3 с.233-236]

Поведінка таких потерпілих у момент кримінального правопорушення характеризується по-різному. Так приблизно 39% потерпілих намагалися активно захищатися, чинили опір тим, хто нападав,а саме жертв вбивства і тяжких тілесних ушкоджень,70% жертв зґвалтування і 35% жертв хуліганства. Ці дії,насамперед,свідчать про те,що цим особам характерна сміливість та рішучість дій.[9.с.199-200]

Такі різновиди поведінки потерпілих можна пояснити тим, що напади здебільшого відбуваються раптово, зненацька для жертви, нерідко чисельність тих, хто нападають, перевищує кількість потерпілих, правопорушники супроводжують напад насильництвом чи реальною погрозою його застосування, нерідко використовують вогнепальну і холодну зброю, а також інші засоби. У результаті потерпілий часто розгублюється, ним опановує страх за своє життя, він не знаходить засобів і можливостей для протидії суб'єкту правопорушення. Віддаючи правопорушнику матеріальні цінності, потерпілий намагається зберегти більші цінності життя і здоров'я, хоча в такому випадку останні залишаються в руках правопорушника і важко передбачити, як він поведеться стосовно жертви після заволодіння майном останньої.

Лише незначна частина потерпілих звертається до міліції через добу і більше. Причини затримки з подачею заяв вони пояснюють страхом перед погрозами правопорушників, моральною пригніченістю і нерішучістю, думками про те, що правопорушника все одно не знайдуть, а ходити на допити і брати участь у слідчих діях – тільки марна трата часу. Такі потерпілі приходять подавати заяву після того, як переборюють почуття страху, непевності, погоджуються з доводами рідних і близьких про необхідність і доцільність такого кроку для можливого затримання правопорушника. Нарешті, існує і така категорія потерпілих, які взагалі не звертаються із заявами до правоохоронних органів. Що веде до латентності насильницьких правопорушень.

Але не в усіх випадках в суб'єктів кримінальних правопорушень є прямий умисел насильницьких дій, так як останнім часом важливе місце в криміналістичних дослідженнях приділяється ролі жертви у ґенезі самого злочину, її міжособистісних зв'язків і відносин з злочинцем. Як показує практика,здебільшого жертва в момент убивства знаходилися в нетверезому стані, а більше половини з них вживали спиртні напої разом з вбивцями і безпосередньо перед вчиненням кримінального правопорушення.[3]

За даними А.Л. Репецької, більшість жертв на момент вчинення злочину були безробітними чи без постійного джерела доходів (56%),інша частина – це представники робочих спеціальностей (23%) [9.с.190] Такі особливості особистості та поведінки потерпілих, безумовно, могли сприяти збільшенню ризику вчинення відносно них тяжких протиправних дій.

Існує взаємозв'язок і взаємозумовленість негативної поведінки потерпілого до даного виду правопорушення і динаміки психологічного механізму розвитку цієї особистості. Цю залежність певною мірою можна простежити на прикладі прояву деяких встановлених дослідженнями морально-психологічних рис у частини потерпілих від убивств, заподіяння тілесних ушкоджень та зґвалтувань, здійснення яких достатньо чітко провокувало конкретна поведінка потерпілих. Домінуючими по стійкості і значимості в структурі морально-психічного вигляду потерпілих були такі якості, як агресивність, деспотизм у відношенні близьких, неуживчивість, схильність до вживання алкоголю, статева розбещеність, нерозбірливість у виборі знайомих, зокрема, внаслідок схильності до веселого проведення часу при невиправданої обставинами довірливості. Але незважаючи на причини скоєння кримінального правопорушення внаслідок провокаційних дій потерпілого суб'єкт насильницьких дій не звільняється від відповідальності, а потерпілий наділений правами, що забезпечують йому можливість домогтися задоволення своїх законних інтересів.[3]

Отже, на нашу думку, потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична або юридична особа, яка має свої психологічні особливості. І чи стане людина жертвою насильницьких злочинів, в першу чергу, залежить від неї самої.

Література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 року // Відомості ВРУ. – 1996. - № 30. – ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» станом на 25 травня 2012 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта, 2012. Ст.. 198-202.
3. Кричун Ю.А. Аналіз кримінологічної характеристики потерпілого від корисливо-насильницького злочину // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. - №4.- С. 233 – 236
4. Гумін О.М. Кримінально-насильницька поведінка проти особи:монографія / О.М.Гумін. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2009. - 360 с.

Мінакова М.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Градова Ю.В.,*** *к.ю.н, доцент кафедри конституційного та міжнародного права*

СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Україна на конституційному рівні проголосила себе правовою державою [1, 3], у центрі уваги якої — людина, її права й свободи. Саме в контексті гарантування й забезпечення прав людини та громадянина на рівні міжнародних стандартів в Україні розвивається конституційний процес, реформуються політична й правова системи [2, 1]. Тому сьогодні ми обговорюємо надзвичайно важливе питання, пов'язане зі становленням суду як дійсно незалежної й самостійної гілки державної влади.

Свідченням цього є слова Президента України В.Ф Януковича, який у своєму Щорічному Посланні до Верховної Ради «Модернізація України – наш стратегічний вибір» 2011 р. зауважив, що «діяльність судової гілки влади є своєрідним індикатором демократичності держави. У державі, що забезпечує справедливе та доступне судочинство, права людини завжди будуть визначальними при здійсненні державної політики» [3, 23].

Через недостатню ефективність судової системи, певних недоліків у діяльності судів у 2010 році було розпочато докорінну судову реформу, спрямовану на подолання зазначених проблем і виведення судочинства на новий якісний рівень. У її розробленні взяли участь найкращі фахівці у сфері права – науковці, визнані діячі юридичної спільноти України. У результаті їхньої спільної праці було ухвалено Закон України «Про судоустрій і статус суддів» і внесено зміни до чинних процесуальних кодексів.

Проте судова реформа в Україні на сьогодні має двоякий стан, адже вона стала приводом для багатьох дискусій саме щодо її ефективності й навіть існує думка міжнародної спільноти про те, що Україна зробила «крок вперед і два назад» [4, 1]. Звісно, як і кожне явище, судова реформа має позитивні та негативні риси, тому вивчаючи їх, ми зможемо удосконалити правове регулювання національної судової системи.

Позитивними рисами судової реформи є:

- утворення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, що сприятиме зменшенню навантаження на суддів, які розглядають скарги в кримінальних і цивільних справах, підвищить якість і оперативність вирішення судових справ [5, 11] ;
- створення в судах автоматизованої системи документообігу та розподілу між суддями справ [5, 5], що унеможливлюватиме вплив на перебіг досудового розгляду;
- посилення кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення. Такі кроки сприятимуть ефективнішому забезпеченню виконання судових рішень;
- безстрокове обрання судді після випробувального терміну;
- перехід у підпорядкуванні Державної судової адміністрації від виконавчої до виключно судової гілки влади;
- створення Вищої кваліфікаційної комісії суддів України як постійно діючого державного органу, що відповідає за призначення суддів і притягнення їх до дисциплінарної відповідальності;
- ліквідація військових судів;
- збільшення рівня соціального забезпечення суддів, що є важливою гарантією їх неупередженості та незалежності від тиску ззовні тощо.

Тому можна сказати, що ця реформа позитивно вплинула на судову систему України, дала їй поштовх для розвитку й подальшого удосконалення. Крім того, запроваджуючи щось нове, судова реформа стала ближче до світових стандартів.

Проте, незважаючи на достатню кількість позитивних рис цієї реформи, вона має дуже багато **недоліків**, що ускладнюють вирішення питань щодо ефективності судової системи України.

По-перше, чітке позиціювання Верховного Суду України (далі - ВСУ) як суду більш високого, а також закріплення його як «другої касації», надзвичайно ускладнює судовий устрій нашої країни, робить можливу процедуру судового вирішення спору однією з найбільш тривалих порівняно із закордонними аналогами. Виходів із цієї ситуації може бути кілька. Як перший варіант виходу, є позбавлення ВСУ повноважень щодо перегляду справ з підстав неоднакового застосування судами касаційної інстанції однієї й тієї ж норми матеріального права в подібних правовідносинах. У такому разі ВСУ вже не буде найвищим судом у системі судів загальної юрисдикції й не виконуватиме функцію четвертої судової інстанції. Він може вийти з числа судів загальної юрисдикції за аналогією з Конституційним Судом України, ставши аналогом судів «політичної» юстиції, які функціонують у Франції (Висока палата правосуддя й Палата правосуддя Республіки), Польщі (Державний трибунал) і ряду інших європейських країн. Або, як другий варіант виходу, передбачений висновком Венеціанської комісії – це розгляд ВСУ своїх «старих» справ у палатах, надання повноважень щодо вирішення колізій між рішеннями вищих спеціалізованих судів й у питаннях процесуального права, а також зменшення кількості суддів до 20 [6, 40].

По-друге, проблематичною залишається ст. 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якої суди загальної юрисдикції створюються та ліквідуються Президентом України за поданням Міністра юстиції України й за пропозицією голови відповідного вищого спеціалізованого суду [5, 7]. Закон залишає питання створення й ліквідації судів на розсуд Президента України. З цього випливає, що, якщо Президент очікуватиме від суду негативного рішення, він зможе навіть ліквідувати суд, щоб забезпечити розгляд справи іншими суддями. В історії розвитку українського судочинства мало місце таке явище, коли Президент України в 2008 р. видав указ, яким ліквідував Київський окружний адміністративний суд з мотивів політичної доцільності президента та створив інший суд [7, 1]. У наступному компетентним судом цей указ було скасовано й відновлено функціонування цього суду.

По-третє, у багатьох країнах, включаючи Україну, довіра громадськості до судів переживає спад. Громадяни мало вірять у доступність неупередженого й своєчасного судового процесу, який захищає права й завершується ухваленням законних, справедливих рішень. Недовіра громадян значною мірою спричинена браком знань про роль суду, його обмежені ресурси, тому деякі громадяни вважають, що поганий стан будинків суду віддзеркалює якість судового процесу, тимчасом як насправді він засвідчує рівень визначеного законодавцями фінансування судів.

Найбільш очевидною проблемою є недостатнє фінансування: українські суди просто не мають досить грошей на вдосконалення своєї роботи, приміщень, підвищення кваліфікації персоналу. Крім того, дискримінується положення таких посадових осіб, як секретар судового засідання та помічник судді, адже на них покладена дуже велика відповідальність й багато обов'язків, які не відповідають їх низькій заробітній платні.

За думкою В. Нора, «принцип доступності судової системи пересічним громадянам не втілений повною мірою. Згідно з судовою реформою господарська й адміністративна юстиція доступна громадянам лише в обласних центрах. А отже, мешканці віддалених районів у великих областях стикаються зі значними труднощами, намагаючись вирішити свої поточні проблеми» [8, 1] тощо.

Проаналізувавши наведене, можна сказати, що негативних аспектів судової реформи набагато більше, ніж позитивних, що є підставою вважати її недостатньо ефективною й неповноцінною. Швидке проведення такої реформи не отримало очікуваних результатів, тому Україна повинна у найближчий час розпочати виправлення своїх помилок. Великим поштовхом для такого виправлення є висновок Венеціанської комісії, який чітко визначає всі недоліки судової реформи й надає певні рекомендації щодо її вдосконалення. До таких **рекомендацій** належать:

- заборона усіх видів нагород для суддів;
- оскільки Вища рада юстиції не є органом, склад якого відповідає європейським стандартам, вона не повинна мати повноважень щодо призначення суддів на адміністративні посади;
- має бути забезпечено прямий доступ до Верховного Суду у справах про порушення Україною міжнародних зобов'язань;
- підстави для звільнення з посади судді мають бути викладені більш точно й чітко;
- обмеження ролі Вищої ради юстиції в процесі першого призначення суддів, тобто вона має носити символічний характер;
- однозначне визначення Законом Державної судової адміністрації органом суддівського самоврядування;
- Верховному Суду має бути дозволено самому вирішувати питання про прийнятність скарг щодо колізій у тлумаченні між вищими спеціалізованими судами [6, 40-43].

Отже, підводячи підсумки, можна сказати, що заповнення прогалин і виправлення недоліків чинного законодавства України з питань судової реформи мають наблизити судову систему України до міжнародних стандартів прав і свобод людини й громадянина, а також бути без суб'єктивізму й антикорупційними за своєю суттю [9, 13]. Зокрема, реформа посилює гарантії права громадянина на справедливий суд [10, 4], як того вимагає Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод 1950 року, учасником якої є Україна. У контексті судової реформи процесуальні кодекси мають бути приведені у відповідність до високих стандартів зазначеного договору. Окрім цього, радикальних змін повинна зазнати Конституція України з питань правосуддя. Тому закони повинні прийматися не в особистісних інтересах певних осіб, а із залученням фахівців, науковців, практикуючих працівників, спиратися на найкращі світові стандарти й досвід. Отже, на сьогоднгі Україна все ж таки повинна прислухатись до порад Венеціанської комісії, адже рекомендації комісії є виключно корисними й важливими для країни, а виправлення своїх помилок є великою перспективою розвитку для країни.

Література:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - ст. 141.
2. Притика Д.М. Дискусійні проблеми судової реформи в Україні / Д.М. Притика // Вісник госопдарського судочинтва. – 2009. - № 1. – С. 44–53.
3. Модернізація України – наш стратегічний вибір: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416 с.
4. Ставнійчук М. Судова реформа: крок вперед і два назад / М. Ставнійчук // Дзеркало тижня. – 2010. – № 39 (819). – С. 1–3.
5. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. 2010. - № 2453-VI– ст. 360.
6. Спільний висновок щодо Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Венеціанської комісії та Дирекції з співпраці Генеральної дирекції з прав людини та правових питань Ради Європи 11 жовтня 2010 року. - № 588 / 2010. – 44 с.
7. Указ Президента України 13 жовтня 2008 року «Питання мережі кількісного складу суддів адміністративних судів України» - 2008. - № 922/2008.
8. В. Нор, Р. Клішаускас Круглий стіл «Судова реформа в Україні. Зарубіжний і вітчизняний досвід» [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://zik.ua/ua/news/2010/11/05/254896 – Назва з екрану.
9. Сіренко В. Ф. Деякі проблеми реформування судової влади в Україні / В.Ф. Сіренко // Право України. – 2010. - № 5. – С. 4 – 13.
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (зі змінами, внесеними Протоколом N 11). – 1950. – ст. 59.

Московченко Д.О., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ***Плужнік О.І.***

СМЕРТНА КАРА "ЗА" І "ПРОТИ"

В будь-якій країні смертна кара – це не лише поняття кримінального права, не лише інструмент кримінальної політики, це – феномен соціокультурний. Відношення до цього явища є індикатором пануючих в суспільстві умонастроїв. Воно формується на основі складної взаємодії історичних, культурних, політичних, правових і багатьох інших соціальних факторів. В силу цього соціологічні дослідження ще не дозволяють розкрити механізми, які формують індивідуальні установки і відношення до смертної кари на рівні групової і масової суспільної свідомості. Але неприпустимість відміни смертної кари громадською думкою – один із основних аргументів прибічників цієї міри.

Виправдання смертної кари громадською думкою більш засновано на недостатньому розумінні відповідних фактів. Посадові особи, відповідальні за політику в цій сфері, зобов'язані не лише прислухатися до громадськості, але і забезпечувати повну її поінформованість. Мабуть, більшість опитуваних, якби мали повні уявлення про факти, що стосуються смертної кари та причин, за якими вона повинна застосовуватися, висловилися б проти її застосування [1,с.-131]. Людина може помилятися, тому інколи виносяться дискримінаційні чи випадкові смертні вироки і підлягають страті засуджені, у відношенні яких була допущена помилка. Цьому сприяють погано підготовлений захист, відсутність документів або навіть рішення слідства приписати вину обвинуваченому. Неповнота і суперечливість інформації щодо стану громадської думки суттєво знижують важливість результатів опитувань і ця обставина не може не входити в баланс роздумів при прийнятті політичних рішень. До того ж, з точки зору кримінальної політики громадська думка в будь-якій країні має консервативний характер [2,с.-56]. Вона засновується на надлишку емоцій, на стереотипах минулого і з небажанням сприймає ломку давно встановлених уявлень.

Ці положення цілком підтверджує опитування осіб всіх вікових категорій, різної статі та професій: працівники правоохоронних органів, державні службовці, військові, педагоги, робітники, студенти) стосовно відношення до скасування смертної кари та заміни її довічним позбавленням волі.

Так, 63,2% опитаних вважають, що причиною вчинення злочинів у державі є низька економічна забезпеченість, 29,4% – недостатня соціальна захищеність, 27,9% – низька правова культура громадян і 27,9% – можливість уникнути покарання (респондентам дозволялося давати декілька вірних, на їхню думку, варіантів відповіді). Більшість опитаних (73,5%) вважають, що застосування більш жорстоких видів покарання може попереджувати скоєння злочинів, а не впевнені в даному положенні 26,5%. Але від скоєння злочинів значну частину опитаних (77,9%) стримують саме моральні переконання, лише 13,2% – страх та боязнь покарання, 8,8% усвідомлюють необхідність дотримання законів. Більша частина респондентів (61,8%) вважають, що застосування смертної кари було стримуючим фактором від скоєння злочинів, 28% схиляються до думки, що застосування довічного позбавлення волі є досить сильним стримуючим фактором від скоєння злочинів. 45,6% респондентів вважають, що застосування довічного позбавлення волі є більш гуманним, ніж застосування смертної кари, 51,5% мають абсолютно протилежну думку. В той же час, 35,3% опитаних вважають, що завдяки застосуванню довічного позбавлення волі в майбутньому зміняться кількісні показники злочинності, а саме: кількість скоєних злочинів зменшиться – вважають 22%, 10,2% притримуються думки, що кількість злочинів збільшиться, залишиться незмінною – 42,6%.

Схвалюють застосування довічного позбавлення волі 37% респондентів, аргументувавши свої відповіді таким чином: держава не має права позбавляти людину життя – 10,3%; довічне позбавлення волі – це гуманне покарання, що відповідає принципам правової держави – 10,3%; смертна кара не вирішує проблему злочинності – 19,1%; існує

можливість судових помилок, які призводять до смерті невинних – 27,9%; смертна кара не виконує завдання покарання – не перевиховує і не виправляє злочинців, вона знищує їх фізично – 13,2%. Більшість опитаних (63%) не схвалюють застосування довічного позбавлення волі. Аргументи їх такі: запровадження довічного позбавлення волі було поспішним, політично необґрунтованим, Україна не готова до застосування цього виду покарання – 20,6% (для порівняння – на питання "чи вважаєте Ви, що рішення про відмову смертної кари було поспішним" позитивно відповіли 61,8%, не згідні – 35,3%); вбивці немає місця за гратами – 23,5%; довічне позбавлення волі є набагато болісніше покаранням, це "смерть в рассрочку" – 10,3% (для порівняння – на питання "Чи є застосування довічного позбавлення волі більш гуманним, ніж застосування смертної кари" дали позитивну відповідь 45,6% респондентів, не згідні з положенням 51,5%); особа, засуджена довічно, втрачаючи віру у звільнення, повністю деградує, стає небезпечною для співробітників пенітенціарної системи – 10,3%; тримання засуджених до довічного позбавлення волі економічно невигідно, ці особи існують за рахунок платників податків, в тому числі, родичів жертв – 32,4%; зросте кількість самосудів – 4,4%.

64,7% вважають, що слід відновити смертну кару в Кримінальному кодексі, пояснивши відповідь таким чином: Україна прийшла б до цього рішення самостійно, без впливу Європи, шляхом поступового обмеження злочинів, за скоєння яких може застосовуватися смертна кара – 11,8% (для порівняння – на питання "чи відмовилася б Україна від застосування смертної кари, якби не можливість вступу до Ради Європи" позитивно відповіли 42,6%, не згідні – 50%); особа, яка скоїла особливо тяжкий злочин (серійні вбивства, терористичний акт та ін) не може засуджуватися до позбавлення волі, в тому числі, і довічного – 48,5%; виходячи з критичного стану вітчизняної пенітенціарної системи, довічне позбавлення волі не можна вважати гуманнішим покаранням – 8,8%; Україна не готова до відміни смертної кари – 16,2%. І лише 33,8% респондентів вважають, що смертна кара в законодавстві не потрібна[3,с.150-155].

В 1995 р. О.Т.Шевченко було проведено опитування стосовно ставлення громадян до проблем смертної кари, в результаті чого отримані такі дані: на питання про доцільність застосування смертної кари більшість опитаних виразили побажання, щоб вона використовувалася судами України набагато частіше та схвалили її застосування за скоєння найбільш тяжких злочинів (62%). Практично всі опитані (90%), в основному маючи уявлення про смертну кару з матеріалів преси та телебачення, вважають себе мало проінформованими з даного питання. Смертна кара населенням не розглядалася в якості антигуманної (66%) чи аморальної (63%) міри покарання. Але в якості альтернативи смертній карі більшість (79%) опитаних допускають застосування довічного позбавлення волі [4,с.12-13].

Існують також загальнонаціональні дослідження громадської думки стосовно проблеми смертної кари. Так, відповідно до одного з них, у 1994-2001рр. в анкетах стояло запитання: "Як Ви ставитеся до смертної кари – варто її скасувати чи розширити застосування?" За негайне скасування смертної кари висловлювалося 5-9% респондентів, 12-17% з них вважали, що до її скасування слід просуватися поступово. Проте від 31% до 44% респондентів відповідали, що треба залишити її застосування у теперішніх межах. А від 18% до 34% опитаних вважали, що треба розширити її застосування. У 2010 р. у зв'язку з тим, що смертну кару в Україні було скасовано, запитання було змінене і сформульовано так: "Чи варто було скасовувати смертну кару в Україні?" Лише 14% респондентів відповіли на нього позитивно. Близько 19% не мали твердої думки з цього питання, а 67% вважає, що її не варто було скасовувати. До речі, позиції вікових груп з цього питання мало відрізняються. Наприклад, у 1994 р. 14% респондентів віком до 30 років, 13% респондентів віком 30-54 роки і 10% у старшому віці вважали, що до скасування смертної кари слід йти поступово. А таких, хто вважав, що все слід залишити так, як є, серед молоді до 30 років було 35%, серед людей середнього віку – 30%, а людей старшого віку – 31%. У 2010 р. 65% респондентів віком до 30 років вважали, що смертну кару не слід було скасовувати. Такої ж думки притримуються 67% респондентів віком 30-54 роки і 68% респондентів старших 65 років [3,с.189-190].

Проаналізувавши матеріли наведених анкетувань, стає зрозумілим, що навіть будучи недостатньо проінформованими з даної проблеми та обґрунтовуючи свої докази на принципі таліона, респонденти різного віку, статі та фаху, на жаль, залишаються прихильниками смертної кари.

Література

1. Когда убивает государство. Смертная казнь против прав человека // Советское государство и право. [Текст] / Ред. С.Г. Келина. – М.: Прогресс, 1989. - №12. – С. 131.
2. Квашис В.Е. Смертная казнь и общественное мнение // Государсто и право. [Текст] / В.Е. Квашис – 1997. - №4. – С.-56
3. Моніторинг соціальних змін [Текст] / За ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2010. – С. 189-190.
4. Шевченко О.Т. Смертна кара (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Автореф. дис. канд. юрид. наук: (12.00.08) [Текст] / УАВС. – К., 1995. – С.12-13.

Московченко Д.О., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: ***Афанасенко С.І.,*** *викладач кафедри загальноправових дисциплін*

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПОТРЕБА ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ

Прагнення України досягти міжнародних стандартів на політичному рівні призводить до чітко виражених реформ у кримінальному законодавстві, які пов'язані зі скасуванням смертної кари та приведенням системи покарань до більш гуманного вигляду.

Точною датою реформування можна назвати 3 травня 2002 р., коли Україна приєдналася до протоколу № 13 Європейської конвенції про права людей, яка передбачає повне скасування смертної кари за будь-яких обставин як у мирний, так і воєнний час. 2 травня 2000 р. у Вільнюсі цей протокол від імені України підписала міністр юстиції, постійний представник країни при Раді Європи Сюзанна Станік. «Приєднання України до документа є демонстрацією нашою країною послідовного виконання зобов'язань, узятих при вступі в Раду Європи, яскравим свідченням інтеграції в європейське співтовариство, що підтверджує основний принцип української держави -захист прав людини», - підкреслила вона[1, 56].

У радянській науці кримінального й кримінально-виконавчого права проблема довічного позбавлення волі не лише не розглядалася, а й не ставилася. Прийнято було вважати, що позбавлення волі, на відміну від капіталістичних країн, у Радянському Союзі не може бути довічним або безстроковим [2, 114]. Так радянський пенітенціарист М. Шаргородський вважав, що внаслідок своєї виправної мети позбавлення волі за радянським кримінальним правом у принципі не може бути довічним [3, 150].

Відсутність довічного позбавлення волі в системі заходів покарання визнавалася характерною ознакою радянського соціалістичного права в порівнянні з буржуазним кримінальним законодавством. Загалом радянська кримінально-правова доктрина відносилася до довічного позбавлення волі різко негативно, вважаючи його «низменным» або навіть «изуверским». Аналогічні оцінки висловлювалися й у пенітенціарній науці [3, 155]. Лише наприкінці 80-х років до довічного позбавлення волі стали звертатися автори окремих публікацій, переважно журналісти, адвокати та правозахисники в контексті дискусій про можливість скасування смертної кари.

Навіть на початку 90-х років XX ст. ідея довічного позбавлення волі не сприймалася в кримінально-правовій та кримінально-виконавчій науці. І. Капець вважав довічне позбавлення волі аморальним і негуманним навіть як альтернатива смертній карі [4, 155]. А. Малько також дотримувався думки, згідно з якою до пропозиції про введення довічного позбавлення волі як альтернативи смертній карі слід підходити обережно [5, 73-79]. А. Наумов допускав можливість застосування довічного позбавлення волі в порядку помилування, зазначаючи, що наші постсоціалістичні пенітенціарні установи для цього не підходять. П. Пономарьов і С. Максимов вважали, що введення довічного позбавлення волі дозволить розширити можливості реалізації принципу диференціації та індивідуалізації покарання та забезпечить найбільш ефективне досягнення мети загального та спеціального попередження [6, 6-9].

Довічне позбавлення волі як найтяжчий вид покарання з'явилося у вітчизняному законодавстві у 2001 р. з прийняттям нового КК, де цей вид покарання вперше передбачено як самостійний вид покарання (ст. 64). Згідно з КК довічне позбавлення волі встановлюється за вчинення особою особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених Кодексом, якщо суд не вважає за можливе застосувати позбавлення волі на певний строк [6, 9]. Цей правовий інститут поєднує дві позиції: державну (юридичну, догматичну) і суспільну (правову свідомість населення). Довічне позбавлення волі передбачене в 11 санкціях статей Особливої частини КК як альтернативна міра нарівні з позбавленням волі на певний строк - від 10 до 15 років (ст. 112 - посягання на життя державного чи громадського діяча; ч. 2 ст. 115 - умисне вбивство; ч. 3 ст. 258 - терористичний акт; ст. 348 - посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця; ст. 379 - посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя; ст. 400 - посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги; ч. 4 ст. 404 - опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків; ч. 2 ст. 438 - порушення законів і звичаїв ведення війни; ч. 2 ст. 439 - застосування зброї масового знищення; ч. 1 ст. 442 - геноцид; ст. 443 - посягання на життя представника іноземної держави).

Введення довічного позбавлення волі до системи кримінальних покарань відображає певні тенденції в розвитку кримінальної політики держави на сучасному етапі, у формуванні яких повинні враховуватися стан злочинності, її динаміка та структура, що характеризуються в останні роки інтенсивним зростанням кількості тяжких і особливо тяжких злочинів насильницького, корисливо-насильницького та корисливого характеру. Кримінологічна ситуація стимулює прийняття жорстких заходів, спрямованих на боротьбу із злочинністю, також у кримінальному законодавстві. Одним з таких заходів є суттєве збільшення в новому КК строків позбавлення волі. Введення довічного позбавлення волі є логічним завершенням змін у строках даного виду покарання.

Довічне позбавлення волі широко застосовується практично в усіх країнах світу. У Західній Європі воно стало реальною і єдиною альтернативою смертній карі. Внаслідок національних особливостей кожна держава світу виробила свою законодавчу базу й систему організації цього виду покарання. У багатьох країнах довічне позбавлення волі автоматично призначається особам, визнаним винним у скоєнні умисного вбивства. Довічне позбавлення волі є також максимальним покаранням за ряд інших злочинів, у тому числі невмисне вбивство, озброєний грабіж, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, підпал, згвалтування, викрадення людей.

В Україні довічне позбавлення волі уперше було введене законом України від 22 лютого 2000 р. "Про внесення змін до Кримінального, кримінально-процесуального та виправно-трудового кодексів України", яким кримінальний кодекс було доповнено статтею 25-2 і одночасно скасовано смертну кару, яка 29 грудня 1999 р. була визнана Конституційним Судом України неконституційною [7,с.16-21].

Отже, альтернативою, яка була віднайдена 5 квітня 2001 р., коли Верховна Рада прийняла новий Кримінальний кодекс України, стало довічне позбавлення волі. ККУ встановив, що довічне позбавлення волі не застосовується до осіб до 18 років, до осіб старше 65 років і до жінок, які вчинили злочин, будучи вагітними.

Сьогодні ми можемо зробити висновок, що довічне позбавлення волі раціонально вплинуло на динаміку злочинності. З урахуванням відсоткового співвідношення до кількості осіб, яким було призначено цей вид покарання, можна стверджувати, що кількість злочинів, за які суд призначає довічне позбавлення волі, значно збільшилась, а це, у свою чергу, вказує на досить неприємний факт - довічне позбавлення волі не відображає ступінь тяжкості суспільно неприйнятих діянь, що кваліфікуються кримінальним законодавством як злочин. Отже, довічне позбавлення волі не мо-

же бути механізмом стримування в процесі регулювання суспільних відносин шляхом недопущення злочинної поведінки з боку індивіда. Яскравим прикладом є те, що за умисні вбивства у 2002 р. до довічного позбавлення волі було засуджено 150 осіб, а за тяжкі та особливо тяжкі злочини - 155 осіб (і це тільки за вироками, що набрали законної сили) [8,с.155].

Таким чином, довічне позбавлення волі не вирішує питання злочинності, більш того – у деякій мірі навіть сприяє їй, що, у свою чергу, породжує для України нову проблему утримання в'язнів.

Література

1. Мельничук В. Найвищий прояв гуманізму або чи є довічне позбавлення волі належним еквівалентом смертній карі // Юридичний журнал. [Текст] / В. Мельничук — К., 2005.—№ 6., ст. 82.
2. Гинцбург В.Г., Тарасов П.А. Прокурорский надзор за исполнением приговора. [Текст] / В.Г. Гинцбург, П.А. Тарасов - М., 1957. - 114 с.
3. Шаргородский М.Д. Наказание, его цели и эффективность. [Текст] / М.Д. Шаргородский - Л., 1973, 169 с.
4. Карпец И.И. Уголовное право и этика. [Текст] / И.И. Карпец - М., 1985. - 255 с.
5. Малько А.В. Смертная казнь как правовое ограничение // Гос-во и право. [Текст] / А.В. Малько - М., 1991. - № 1. - С. 73-79.
6. Пономарев П., Максимов С. Проблеми уголовно-правового регулирования пожизненного лишения свободы // Законность. [Текст] / П. Пономарев, С. Максимов - М., 1993. - № 4. - С. 6-9.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 24, 58, 59, 60, 93, 1901 Кримінального кодексу України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару) / 7 Вісник Конституційного Суду України. - 2000. - №1. - С. 16-21.
8. Фролов О.І. Кримінологічна характеристика осіб засуджених до довічного позбавлення волі // Проблеми правознавства та правоохороної діяльності. [Текст] / О.І. Фролов - К., 2002.—№ 3, ст. 170.

***Мошак О.В**., к.політ.н., доцент, доцент кафедри конституційного та міжнародного права ОДУВС*

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРИНЦИПАМ РАДИ ЄВРОПИ

Як член Ради Європи, Українська держава взяла на себе зобов'язання дотримуватися стандартів цієї європейської інституції у сфері прав людини та демократичного розвитку. Значне місце в діяльності Ради Європи займає моніторинг законодавства країн-учасників, в першу чергу, тих законів та законопроектів, що торкаються різноманітних аспектів дотримання прав людини. Відповідні висновки, що є свого роду відображенням європейських стандартів у цій сфері, готуються консультативним органом Ради Європи – Європейською комісією за демократію через право (Венеціанською комісією). Особливу увагу Венеціанської комісії привертають питання, пов'язані з ефективністю правових механізмів забезпечення народовладдя, зокрема, законодавчого регулювання проведення виборів та референдумів. Принципи та рекомендації, що містяться у таких документах цього органу, як «Кодекс належної практики у виборчих справах» (2002), «Керівні принципи для конституційних референдумів на національному рівні» (2001) та «Кодекс належної практики щодо референдумів» (2007), відображають здобутки європейської теорії та практики забезпечення народного суверенітету. Для України, як і для інших країн Європи, що не мають значного досвіду демократичного врядування, ці документи є свого роду орієнтирами на шляху вдосконалення національного законодавства у цій сфері.

Те, що Закон «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» 1992 р. давно потребував змін, визнавали і вітчизняні, й зарубіжні експерти. Його недоліки особливо яскраво проявилися під час проведення у 2000 р всеукраїнського референдуму за народною ініціативою, на який було винесено питання реформування системи державної влади. Однак прийнятий в листопаді 2012 р. новий Закон «Про всеукраїнський референдум» теж спричинив хвилю критичних зауважень як з боку фахівців у галузі конституційного права, так і боку опозиційних політиків. Чи не найбільше суперечок викликало закріплення в новому документі норм, що регламентують процедуру проведення конституційного референдуму. З огляду на це, доцільно проаналізувати відповідність норм нового Закону рекомендаціям, зробленим Венеціанською комісією на підставі дослідження кращих практик проведення референдумів у країнах з усталеними демократичними традиціями.

Перша особливість, що привернула увагу опонентів нового Закону – закріплення в ньому можливості проведення конституційного референдуму за народною ініціативою без участі Верховної Ради. Відповідно до ухвалених Венеціанською Комісією «Керівних принципів для конституційних референдумів на національному рівні», використання референдумів повинно бути підпорядковане правовій системі у цілому, а особливо нормам, які регулюють перегляд Конституції. Зокрема, референдум не може бути проведений, якщо Конституція не передбачає його, наприклад, коли конституційна реформа є предметом виключної юрисдикції парламенту [3, с. 263]. З цього приводу слід відзначити, що чинна Конституція України обмежує предмет референдуму тільки забороною його проведення з питань податків, бюджету та амністії та не відносить конституційну реформу до виключної компетенції Верховної Ради. Однак в розділі XVIII «Внесення змін до Конституції України» передбачено обов'язкову участь парламенту у розгляді законопроекту про внесення змін до Основного Закону [1].

Натомість, Закон «Про всеукраїнський референдум» не передбачає участі Верховної Ради в жодній із стадій процесу референдуму за народною ініціативою, в тому числі, й конституційного. Така позиція вітчизняних законодавців не узгоджується зі ще однією рекомендацією Венеціанської комісії, згідно з якою парламент повинен визначити свою

оцінку проекту перегляду конституції, що виноситься на голосування частиною електорату або іншим органом влади [3, 266].

Новий Закон фактично виключає з процесу проведення конституційного референдуму й Конституційний Суд, оскільки наділяє повноваженнями щодо встановлення конституційності питання чи тексту, що пропонується винести на всеукраїнський референдум, Центральну виборчу комісію. Згідно ст. 31 Закону «Про всеукраїнський референдум», для виконання означеного завдання цей орган не зобов'язується, а наділяється правом залучати інші органи державної влади, підприємства, установи, організації [2]. На нашу думку, означена норма суперечить ст. 159 Конституції України, а також не відповідає рекомендаціям Венеціанської комісії, в яких, зокрема, наголошується, що дотримання правил референдуму повинно допускати перегляд Конституційним (або Верховним) Судом, зокрема, питань завершеності народної ініціативи та процедурної і предметної придатності текстів, які на нього виносяться [3, с. 267].

Серед інших аспектів вільного голосування, визначених європейськими експертами в якості керівних принципів для конституційних референдумів, є й обов'язковість визнання голосування недійсним у випадку, «якщо порушення могли змінити (як негативний, так і позитивний) результат голосування» [3, с. 264]. На противагу цьому принципу, Закон «Про всеукраїнський референдум» містить заборону визнавати голосування недійсним у межах територіального (ч. 10 ст.91) та закордонного округу (ч. 7 ст.92). Закон не надає такого права й Центральній виборчій комісії [2]. На нашу думку, відсутність можливості визнання голосування недійсним у поєднанні відсутністю у Законі вимоги мінімальної явки створює потенційну загрозу зміни Основного Закону виключно в інтересах ініціативної меншості. Ця загроза є тим більш очевидною в умовах високого рівня абсентеїзму й правового нігілізму українських громадян та недостатньої дієвості інститутів громадянського суспільства.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
2. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 р. № 5475-VI // Голос України. – 2012. – 28 листопада. – № 226.
3. Керівні принципи для конституційних референдумів на національному рівні, ухвалені Венеціанською Комісією на 47 пленарній сесії (Венеція, 6-7 липня 2001 року) // Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи: пер. з англ. / за ред. Ю.Ключковського. – Вид. 2-е. – К., 2009. –С. 262-267.

Мошану Г., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Ковальова О.В.,*** *доцент кафедри АП та АД ОДУВС, к.ю.н.*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї

Не викликає сумнівів актуальність і глобальність проблеми насильства в сім'ї, особливо в умовах економічної кризи, яка провокує безліч соціально-негативних факторів, зокрема зниження рівня життя населення, безробіття, соціально-побутова невлаштованість, які призводять до агресивної поведінки людини. На державному рівні Україна визнала наявність цієї проблеми ще в 2001 році з прийняттям Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" [1]. Цей Закон визначив правові й організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, серед яких одне із центральних місць займають ОВС, зокрема служба дільничних інспекторів міліції та кримінальна міліція в справах дітей.

Попередження насильства в сім'ї є вкрай складною проблемою для ОВС, оскільки переважно насильство в сім'ї відбувається в умовах неочевидності, а жертви насильства в сім'ї переважно звертаються за допомогою та порадами до родичів, сусідів, друзів. Звідси й велика латентність цього виду правопорушень. Взагалі, практика засвідчує наявність недостатньо ефективної системи попередження насильства в сім'ї [2, 208]. Тому необхідно об'єднати зусилля всіх науковців, працівників державних органів і членів громадських організацій, які займаються попередженням насильства в сім'ї, та спрямувати їх на удосконалення діяльності по попередженню насильства в сім'ї.

Основні напрямки удосконалення діяльності ОВС щодо попередження насильства в сім'ї, на нашу думку, можна поділити на *внутрішній* і *зовнішній*, кожен з яких, у свою чергу, поділяється на *правовий* і *організаційний*.

Зовнішній напрямок вдосконалення діяльності служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї безпосередньо не пов'язаний з діяльністю служби дільничних інспекторів міліції. Він залежить від стану правопорядку в країні, а також від деяких умов економічного, соціального, політичного та іншого характеру, які на нього впливають.

Правовий елемент зовнішнього напрямку містить вдосконалення законодавства, яке регулює попередження насильства в сім'ї, а також розробку чіткого механізму контролю за дотриманням даного законодавства.

Організаційний елемент передбачає вдосконалення організації системи попередження насильства в сім'ї органами виконавчої влади, на які покладено здійснення такого попередження, і громадськими організаціями, а також вдосконалення системи взаємодії цих органів. Одним з недоліків організації системи попередження насильства в сім'ї є недостатнє кадрове забезпечення органів у справах сім'ї, адже на рівні району відділ у справах сім'ї або відсутній, або складається з однієї особи, на яку покладається виконання значної кількості соціальних програм кількох напрямів роботи; на рівні села, селища та міста взагалі відсутні спеціалісти, які працюють за напрямом попередження насильства в сім'ї. Одними з недоліків організації попередження насильства в сім'ї на державному рівні є відсутність спеціально підготовлених фахівців як у державних, так і громадських організаціях (психологів, юристів, соціальних і медичних працівників тощо), а також недостатність спеціалізованих закладів для жертв насильства в сім'ї (зокрема, притулків,

центрів медико-соціальної реабілітації) та корекційних програм для кривдників [2, 211]. Також організаційний елемент цього напрямку вдосконалення діяльності ОВС щодо попередження насильства в сім'ї містить достатнє фінансування програм попередження насильства в сім'ї, кризових центрів, притулків, центрів соціально-медичної реабілітації та корекційних програм. Сприятиме цьому залучення спонсорських і благодійних коштів.

Крім того, на нашу думку, слід створити спеціалізовані сімейні суди, в повноваження яких входив би розгляд всіх справ, пов'язаних з насильством в сім'ї: кримінальних, адміністративних і цивільних.

Однак передусім необхідно організувати роз'яснювальну роботу з метою зміни суспільних стереотипів щодо проблеми насильства в сім'ї. Держава повинна організовувати й фінансувати інформаційні кампанії та просвітницькі програми для молоді з аналізом згубних наслідків насильства в сім'ї для їх особистого життя. У межах таких програм слід передбачити правову підготовку до сімейного життя осіб, які беруть шлюб. Крім того, доцільно створити програми сприяння виконанню батьківських обов'язків з метою корекції сімейного виховання, навчання батьків ненасильницьким методам виховання дітей.

Внутрішній напрямок вдосконалення діяльності ОВС щодо попередження насильства в сім'ї пов'язаний з діяльністю ОВС безпосередньо.

Правовий елемент передбачає вдосконалення існуючих відомчих нормативно-правових актів, які регулюють попередження насильства в сім'ї органами внутрішніх справ. Адже причинами неефективної діяльності ОВС щодо попередження насильства в сім'ї в певній мірі є недосконаліть законодавства. Зокрема, у процесі виконання покладених на них завдань відповідно до п. *б* ст. 11 Закону України "Про міліцію" працівники міліції мають право входити безперешкодно у будь-який час доби на земельні ділянки, в жилі та інші приміщення громадян у разі припинення злочину, що загрожує життю мешканців [3]. Однак небезпечне для життя насильство в сім'ї може відбуватися також на земельних ділянках, у жилих та інших приміщеннях, мешканцями яких члени сім'ї не є. Таким чином, існує необхідність внесення змін в це положення ЗУ "Про міліцію" в частині розширення повноважень працівників міліції щодо безперешкодного входження на земельні ділянки, у жилі та інші приміщення громадян.

Організаційний елемент містить вдосконалення структурної організації ОВС, а також вдосконалення їх взаємодії.

Сприятиме ефективності діяльності ОВС щодо попередження насильства в сім'ї розробка методичних рекомендацій з попередження насильства в сім'ї. Крім того, необхідно розробити спеціальні інформаційні картки, в яких би містилась інформація про права жертви насильства в сім'ї та її можливості, з обов'язковим зазначенням контактних телефонів, за якими вона може звернутися за допомогою. Вказані інформаційні картки повинні роздаватися дільничними інспекторами міліції на своїх дільницях.

Взагалі сьогодні існує велика кількість недоліків в організації роботи ОВС щодо попередження насильства в сім'ї, зокрема недостатнє кадрове забезпечення; відсутність спеціально підготовлених фахівців, недостатність фахової підготовки у напрямі використання сучасних технологій роботи як з жертвами, так і з агресорами; недосконала система надання допомоги потерпілим від насильства та ін.

Отже, діяльність ОВС щодо попередження насильства в сім'ї потребує подальшого дослідження з метою вироблення відповідних теоретично обґрунтованих рекомендацій щодо її вдосконалення з урахуванням реалій сьогодення.

Література:

1. Закон України "Про попередження насильства в сім'ї" від 15.11.2001 р. № 2789-III // ВВР України. – 2002. - № 10. – Ст. 70.

2. Ковальова О.В. Основні напрямки удосконалення діяльності служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 38. – С. 206-215.

3. Закон України "Про міліцію" від 20 грудня 1990 р. № 565-XII // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=565-12.

***Овакімян М.**, студентка ОДУВС*
*Науковий керівник: **Позюбанов Р.П.**ст. викладач кафедри АП та АД ОДУВС*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН В АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Реалізуючи свої права, свободи, а також виконуючи обов'язки у сфері виконавчої влади, громадяни вступають у відносини з конкретними органами державної виконавчої влади. Останні, залежно від функцій діяльності, впливають на реалізацію адміністративно-правового статусу громадян.

Нормами адміністративного права визначаються межі належної поведінки органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх службовців, громадян, а також громадських організацій (їх органів) у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності держави. За допомогою адміністративно-правових норм зазначені суб'єкти наділяються певними повноваженнями. Цими нормами встановлюються також гарантії реалізації прав і виконання обов'язків. Таким чином, завдяки дії адміністративно-правових норм створюється певний правовий режим управлінської діяльності.

Реалізація значного кола прав, свобод та обов'язків громадян також покладається на уповноважені органи і передбачає видання останніми право застосовних актів (наприклад, наказ про зарахування на навчання, видача довідок, реєстрація). До числа право застосовних актів належать і ті, що надають громадянам спеціальні права: право керування транспортним засобом, право займатися певним видом діяльності тощо.

З огляду на вищевикладене видається можливим розрізняти адміністративні правовідносини, що складаються в зв'язку з:

реалізацією громадянами приналежних їм за законом прав (приміром, права на охорону здоров'я і медичну допомогу);

виконанням покладених на громадян обов'язків (скажімо, провести техогляд автомобіля);

порушенням органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими особами прав і законних інтересів громадян (подача скарги);

порушенням громадянами адміністративно-правових норм, внаслідок чого настає відповідальність за адміністративні правопорушення .

Торкаючись зазначених правовідносин за участю громадян, доцільно звернути увагу на наступні питання.

З приводу реалізації громадянином належного йому суб'єктивного права можна відзначити дві ситуації. Перша – реалізація саме суб'єктивного права. Вона передбачає виконання державними органами відповідних обов'язків, що і обумовлює реалізацію права. Громадянин, приміром, звертається з проханням надати йому інформацію або розглянути заяву, і орган виконавчої влади (або посадова особа), надавши інформацію або розглянувши заяву, тим самим здійснює реалізацію прав громадянина.

Інша ситуація, коли громадянин має намір реалізувати право, що має характер свободи. В такому випадку органи виконавчої влади теж можуть мати певні обов'язки, але їх виконання тільки сприяє або обумовлює реалізацію такого права. Свобода пересування та вибору місця проживання, як правило, прямо не пов'язані зі здійсненням певних дій органами виконавчої влади. Останні мають лише провести реєстрацію (прописку) тощо. А свобода зібрань, мітингів, походів передбачає тільки обов'язок органів державного управління прийняти повідомлення про проведення таких заходів.

З приводу виконання громадянином покладених на нього обов'язків. Як правило, виконання громадянином обов'язків, що мають адміністративно-правовий характер, передбачає, що особа вступає у відносини з органом виконавчої влади. Такі обов'язки виявляються в активних діях громадян (обов'язки з військової служби, сплати податків, реєстрації тощо).

З приводу порушення органом виконавчої влади (органом місцевого самоврядування) прав громадянина. Правовідносини із захисту порушених прав можуть виникати всередині виконавчої гілки влади, тобто коли громадянин оскаржує неправомірні дії до вищого органу виконавчої влади або вищої посадової особи, а також поза сферою виконавчої влади, тобто коли справу розглядає суд. Встановлення факту порушення прав громадянина викликає необхідність поновлення його прав, а в разі заподіяння шкоди – її відшкодування. Характерною особливістю правовідносин, що розглядаються, є те, що в них не тільки реалізується загальне право громадян (право на звернення), а й захищаються їхні конкретні суб'єктивні права.

З приводу скоєння громадянином протиправних дій. Протиправна поведінка особи тягне за собою негативну реакцію держави, зокрема, з боку органів виконавчої влади. Метою правовідносин з приводу скоєння громадянином правопорушення є винесення справедливого рішення щодо міри покарання винної особи. Громадянин, безумовно, при цьому здебільшого наділений обов'язками, проте має й певні права (право оскарження, право вимагати прийняття справедливого та законного рішення).

Для наведення прикладу, що підтверджує певні труднощі в регулюванні розглядуваних правовідносин, звернімося до реалізації права громадянина на вільний вибір місця проживання (ст. 33 Конституції України). Для сучасної людини ці права набувають особливого значення, адже умови життя потребують мобільності, й нерідко мобільність стає життєвою потребою людини, яка повинна мати можливість вільно пересуватися по країні і перебувати там, де це уявляється найбільш сприятливим для розвитку її особистості.

Отже, для поглиблення демократичної спрямованості виконавчої влади потрібно суттєво оновити механізм реалізації прав і свобод громадян у сфері діяльності органів виконавчої влади усіх рівнів. Особливо важливими є питання удосконалення адміністративних процедур.

Громадяни України наділені певним колом прав та свобод, закріплених нормами адміністративного права. Але недосконаліть механізму реалізації цих прав та свобод, а також не досить чітке їх визначення заважають громадянам повністю використовувати належні їм права й свободи. Оскільки адміністративне право – це галузь права, через яке громадяни здійснюють задоволення своїх потреб практично в усіх сферах суспільного життя, то законодавець має більш уважно ставитися до регламентації прав, свобод і обов'язків громадян, а також детальніше визначити кореспондуючі права та обов'язки інших суб'єктів адміністративного права.

З огляду на вищесказане стає зрозуміло, що шлях до забезпечення реальності прав і свобод громадян у сфері державного управління передбачає подальше значне покрашення правотворчої й право застосовної діяльності держави. І особливо це стосується встановлення і дотримання гарантій реалізації прав громадян.

Література

1. Конституція України,1996р.

2. Административное право / Под ред. А.Е. Лунева. – М., 1975. - 596 с.

3. Адміністративне право України: основні поняття. Навч. посібник. Голосніченко І.П., Стахурський М.Ф. Золотарьова Н.І., Київ, 2005.-471с.

4. Адміністративне право України: підручник. / Л.М.Кононенко, О.П.Литвин; М-во освіти і науки України, Акад. муніцип. упр. — К.: Просвіта, 2007. — 488 с.

5. Адміністративне право України: Підручник/ Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дяченко та ін.; За ред. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2005. — 544 с.

6. Адміністративне право України: Підручник: За заг.ред. д.ю.н., проф. Коломоєць Т.О. – Київ: „Істина", 2008 - 457с.

7. Битяк Ю.П., Зуй В. В. Адміністративне право України. Конспект лекцій. - Х., 2004. -.

8. Князєв В. Конституційні гарантії прав, свобод та обов'язків людини та громадянина в Україні // Право України. 1998. № 11. – С. 28.
9. Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, –1999. –736 с.
10. Кузьменко О.В., Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

Овакімян М., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Позюбанов Р.П.,*** *ст. викладач АП та АД ОВС ОДУВС*

РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЇ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

Реформування системи правоохоронних органів викликано низкою причин, пов'язаних з такими факторами: європейський вибір нашої країни, намагання інтегруватись в європейський демократичний простір; відсутність сильних і авторитетних правоохоронних органів, глибоких правових традицій у суспільстві; курс України на поглиблення демократичних реформ; наявність відголосів старого досвіду в діяльності державного механізму, а також кризові явища перехідного періоду, які нерідко ускладнюються бюрократизацією управлінських установ, криміналізацією суспільства, корупцією та діяльністю тіньових структур в економіці [1, 23].

Тому слід зауважити, що "сучасні українські правоохоронні органи і спецслужби у нинішньому вигляді не відповідають європейським стандартам і тим самим можуть гальмувати реалізацію євроінтеграційної стратегії нашої держави" [2, 62]. Тому реформа має бути спрямована на відмову від певних стереотипів, руйнування старих традицій, відмову від консервативних поглядів, вироблення нової ідеології та філософії. Сьогодні реформу правоохоронних органів можна розглядати як стратегію життя, стратегію розвитку й діяльності держави. Йдеться, насамперед, про удосконалення роботи МВС, оптимізацію його структури, функціональних особливостей, приведення їх у відповідність до суспільних вимог, інтеграційних процесів, які відбуваються у світовому співтоваристві і в Європі, з тенденціями розвитку транснаціональної злочинності [3].

Вже сьогодні правоохоронні органи щонайменше у два рази перевищують за чисельністю Збройні сили України і становлять понад 1 % від населення України і це за умови, що армія й надалі буде скорочуватись. Натомість тільки загальна чисельність Міністерства внутрішніх справ України становить 324 400 осіб, у тому числі 240 200 осіб рядового і начальницького складу [4]. Таким чином, нескладні підрахунки показують, що на одного працівника припадає приблизно 120 громадян України, також немовлят. У цьому дослідженні з усієї системи правоохоронних органів ми більше уваги приділяємо аналізу органів внутрішніх справ. Ці органи є найчисельнішою ланкою в системі правоохоронних органів. Складовими ОВС є міліція, органи попереднього слідства, внутрішні війська.

ОВС забезпечують: а) правопорядок у державі, особисту безпеку громадян, прав, свобод і законних інтересів; б) охорону різних форм власності; в) екологічну безпеку; г)охорону культурно-виховної діяльності держави та ін. Отже слід зазначити, що "... працівники органів внутрішніх справ безпосередньо здійснюють державні функції або створюють умови для їх здійснення іншими державними органами і посадовими особами" [5, 24].

Сьогодні назріла потреба "активного реформування" ОВС України, насамперед підрозділів міліції, перетворити силове, мілітаризоване, авторитарне відомство, у діяльності якого переважають примус і каральний чинник, на справді в правоохоронний орган європейського зразка, який забезпечував би реалізацію наданих йому повноважень, здійснював відповідне обслуговування населення, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини.

Реформування будь-якої системи починається зі структурних змін. Саме структурні формування – її основний елемент, вважає М. Корнієнко. Міліція в Україні є кістяком системи Міністерства внутрішніх справ. Це та ланка, "яка здійснює запобігання злочинам, їх розкриття, займається розслідуванням, виконує адміністративні функції міліції, охорону громадського порядку, забезпечує безпеку руху на транспорті і вирішує цілий ряд інших життєво важливих питань" [6].

Саме на міліцію покладається здійснення функції державного примусу, що є важливою формою забезпечення виконання приписів законодавчої влади. Перед нею поставлено певні завдання й визначено основні принципи діяльності – справедливість, законність, гласність, гуманізм.

В українському суспільстві працівник міліції розглядається як посадова особа та представник влади, який має певний обсяг специфічних, властивих саме цій категорії осіб ознак: "реалізує завдання, пов'язані з покладеним на нього обов'язків із захисту прав людини, інтересів суспільства та держави; обіймає посаду в державному озброєному органі виконавчої влади з відповідним обсягом владних повноважень і правом застосування заходів примусу; наділений повноваженнями, що дозволяють виконувати юридично значимі дії, обов'язкові для виконання іншими посадовими особами та громадянами; посадові повноваження працівника не обмежуються межами одного відомства; працівник захищений законом від втручання в його службову діяльність" [7, 60].

Для розв'язання поставлених завдань міліція орієнтується на охорону прав і свобод людини й громадянина. Права й свободи особи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності усіх державних і виконавчих органів. Рівень дотримання прав і свобод людини, їх практичної реалізації є головним критерієм, за яким оцінюється рівень демократії у державі.

Враховуючи ці вимоги, завдання щодо поліпшення рівня охорони правопорядку, захисту населення від злочинних посягань, дотримання законності, ставлення населення до діяльності міліції, діяльності ОВС набула в нашому суспільстві якісно нового змісту. Сучасні умови розвитку української державності вимагають принципово нових юридичних і моральних засад у діяльності міліції, спрямованих на гуманізацію чинного законодавства, підвищення інтересу до загальнолюдських цінностей, поваги до гідності кожної окремої людини, визнання її надзвичайно високої цінності. Ці обставини вимагають від працівників міліції високої професійної та загальнолюдської культури, неупередженості у діях, слугувати людині, захисту її свободи та дотриманню справедливості.

У своїй діяльності міліція орієнтується на визначальну роль природного права в життєдіяльності суспільства, загальнолюдські цінності, вимоги чинної Конституції України. Крім того, діяльність міліції регламентується законами України: "Про міліцію" (1990 р.), "Про оперативно-розшукову діяльність" (1992 р.).

Ураховуючи орієнтацію України на європейську інтеграцію, першочергову увагу держави має бути приділено визначенню місця й статусу міліції в українському суспільстві, що дозволить правильно будувати державну превентивну стратегію. Основні вимоги, що ставляться до міліції, зумовлено європейським вибором нашої країни, процесом євроінтеграції. Серед принципів, які мають при цьому бути покладені за основу при реформуванні міліції, важливі такі: чітка узгодженість норм усіх галузей права, які регламентують діяльність працівників міліції; остаточна департизація міліції та поступова децентралізація управління з метою розширення ініціативи керівників у роботі з персоналом і розвиток форм громадянського контролю; орієнтація на громадську думку як на один з основних критеріїв ефективності діяльності міліції; професіоналізм, компетентність та високі моральні якості як основна запорука кар'єри в системі ОВС; безконфліктне співіснування особистих, корпоративних і державних інтересів; проективний, випереджаючий підхід у розробленні заходів соціального захисту особового складу для нейтралізації криміногенного впливу; пріоритет індивідуальної відповідальності кожного працівника за виконання покладених обов'язків; інтегрованість ОВС України в систему міжнародних поліцейських асоціацій.

Серед правових заходів реформування органів міліції насамперед слід привернути увагу на максимально можливе приведення їх повсякденної роботи відповідно до міжнародних стандартів у галузі правоохоронної діяльності. З огляду на це актуальним стає питання, що потребує вирішення на рівні держави, - це ратифікація фундаментальних програмних документів, якими є: Декларація про поліцію, прийнята в травні 1979 р. Асамблеєю Ради Європи, та Європейський кодекс поліцейської етики, прийнятий Комітетом міністрів Ради Європи у вересні 2001 р. [4, 359].

Одночасно на кардинальний перегляд заслуговує Закон України "Про міліцію", де мають бути закріплено не тільки зазначені основні принципи роботи міліції у сучасному суспільстві, а й чітко сформульовані права та обов'язки працівників, умови їх реалізації для зведення до мінімуму небажаних дискреційних повноважень посадових осіб.

Традиційне розуміння міліції як силової структури державної влади від початку не передбачає можливості передачі частини владних послуг громадянам і недержавним юридичним особам, оскільки це потенційно небезпечно з огляду на можливість виникнення корупції та децентралізації влади. Саме тому європейські країни поступово трансформували силову функцію поліції в сервісну, задекларувавши надання послуг населенню як одне з пріоритетних завдань останньої в сучасному суспільстві. При цьому вважається неприпустимим змішування обслуговуючої функції з виконанням поліцією обов'язкових адміністративних завдань – безкоштовного консультування населення, видачі паспортів і посвідчень водія, охорони об'єктів тощо. Силовий стиль, на противагу сервісному, заважає міліції стати дійсно відкритою у своїй роботі для громадського контролю, що значно підвищує ризик виникнення серед працівників корупції та неетичної поведінки. Сьогодні діяльність працівників міліції України, хоча й зазнала реформаційних змін, однак залишається в межах традиційного силового підходу, орієнтованого на боротьбу зі злочинністю, як на основний вид правоохоронної діяльності.

Література:

1.Сокольський С.Л. Западногерманские социал-демократы о путях преодоления кризиса "социального государства". – М., 2001. – 306 с.

2.Сташків Б. Поняття права соціального забезпечення // Право України. – К., 2000. – № 5. – С. 24-27.

3.Соловей Ю.П. Правовое регулирование деятельности милиции в Российской Федерации. – Омск, 1993. – 228 с.

4. Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України» від 10.10.2002 № 2925. Zakon2.rada.gov.ua.

5.Сокращение роли государства. Государственное управление и устойчивое человеческое развитие. – UNDP. Региональное бюро для Европы и СНГ. – Июль 1997. – 107 с.

6.Соловей Ю.П. Российское полицейское право: история и современность // Государство и право. – 1995. – № 6. – С. 80-87.

7.Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 р р.). Шляхом європейської інтеграції. – К., 2004. – 416 с.

Онч О., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***к.ю.н. Кужко О.С.***

ОБ'ЄКТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА В УКРАЇНІ

Приватизація як широкомасштабний соціально-економічний проект трансформації державної власності, реалізацію якого було розпочато в Україні в 1992 році, мала на меті в стислі строки забезпечити стратегічні позиції приватної власності в національній економіці.

Відповідно до Конституції України використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам і гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію й природні якості землі [1].

Процес приватизації державного майна сприяв накопиченню об'єктів приватної власності, зробив незворотним ринкові перетворення. Водночас в Україні не сформувалася ефективна система відносин власності, яка забезпечила б оптимальне використання національного економічного потенціалу та сприяла б досягненню цілей і виконанню завдань соціально-економічного розвитку. Процес приватизації триває майже 20 років [2].

Приватизація державного майна - платне відчуження майна, що перебуває у державній власності, у тому числі разом із земельною ділянкою державної власності, на якій розташований об'єкт, що підлягає приватизації, на користь

фізичних і юридичних осіб, які можуть бути покупцями відповідно до цього Закону, з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки [3].

До об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, належать:

- підприємства (цехи, виробництва, дільниці, інші підрозділи, якщо в разі їх виділення в самостійні підприємства не порушується технологічна єдність виробництва з основної спеціалізації підприємства, зі структури якого вони виділяються) як єдині майнові комплекси, до складу яких входять усі види майна, призначені для їх діяльності, що визначені Цивільним кодексом України, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані (далі - єдиний майновий комплекс підприємства);
- об'єкти незавершеного будівництва та законсервовані об'єкти, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані;
- окреме індивідуально визначене майно, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких це майно розташовано;
- акції (частки, паї), що належать державі в статутному капіталі господарських товариств, інших господарських організацій і підприємств, заснованих на базі об'єднання майна різних форм власності;
- об'єкти соціально-культурного призначення, у тому числі разом із земельними ділянками державної власності, на яких вони розташовані, крім тих, що не підлягають приватизації.

Однак з метою захисту суспільних інтересів встановлено обмеження (заборона) щодо приватизації окремих категорій об'єктів. Так, за загальним правилом, об'єкти, що мають загальнодержавне значення, не підлягають приватизації (до них, зокрема, належать майнові комплекси підприємств, основним видом діяльності яких є виробництво товарів (робіт, послуг), що мають загальнодержавне значення). Закон України "Про приватизацію державного майна" (ч. 2 ст. 5) визначає чотири категорії об'єктів, що мають загальнодержавне значення:

1) об'єкти, що забезпечують виконання державою своїх функцій, забезпечують обороноздатність Держави, її економічну незалежність, та об'єкти права власності Українського народу, майно, що становить матеріальну основу суверенітету України;

2) об'єкти, діяльність яких забезпечує соціальний розвиток, збереження та підвищення культурного, наукового потенціалу, духовних цінностей;

3) об'єкти, контроль за діяльністю яких з боку держави гарантує захист громадян внаслідок неконтрольованого виготовлення, використання чи реалізації небезпечної продукції, послуг або небезпечних виробництв;

4) об'єкти, що забезпечують життєдіяльність держави загалом [5, 427].

Також не підлягають приватизації заклади охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги, визначені у встановленому порядку спеціалізовані підприємства торгівлі, що обслуговують виключно громадян, які мають пільги згідно з чинним законодавством [4].

Вичерпний перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, затверджується Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України у формі відповідного закону.

Враховуючи наданий перелік об'єктів, які не підлягають приватизації та нездоровий стан фінансування державних підприємств, ми пропонуємо ввести процедуру приватизації закладів охорони здоров'я системи екстреної медичної допомоги, визначені у встановленому порядку спеціалізовані підприємства торгівлі, що обслуговують виключно громадян, які мають пільги згідно з чинним законодавством.

Але цей процес потрібно ретельно контролювати та віддавати під приватизацію тільки ті об'єкти з цієї категорії, рентабельність яких неможливо відновити за рахунок коштів держави та з урахуванням таких умов, як :

1) збереження робочих місць для уникнення підвищення рівня безробіття;
2) збереження пільг, при обслуговуванні громадян, які мають на це право, встановлене чинним законодавством;
3) збереження призначення та направленості підприємства, яке підлягає приватизації.

Це допоможе державі відновити деякі підприємства та покращити рівень обслуговування громадян.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.

2. Про державну програму приватизації: Закон України від 13.01.2012 р. // Відомості Верховної Ради України – 2012. – № 39 - Ст 466.

3. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст 348.

4. Про приватизацію невеликих державних підприємств: Закон України від 06.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України – 1992. – № 24. – Ст. 350.

5. Вінник О.М. // Інвестиційне право [Текст] – Київ, 2009. – 614 с.

Осадча К.С., *студентка ОДУВС*

СУТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В юридичній науці є два аспекти розуміння юридичної відповідальності: позитивний аспект — припускає заохочення — за виконання корисних для суспільства й держави варіантів поведінки на рівні, що перевищує загальні вимоги; негативний аспект — припускає покарання — за правопорушення (юридична характеристика наслідків невиконання обов'язків).

Професор М.В. Кравчук [1, 112] зазначає, що «юридична відповідальність - це передбачені законом вид і міра державно-владного (примусового) зазнання особою позбавлень благ особистого, організаційного і майнового характеру за досконале правопорушення». Водночас професор Д.М. Лук'янець [2, 117] визначив такі ознаки юридичної відповідальності: спирається на державний примус у формі каральних і правовідновлюючих (компенсаційних) способів. Державний примус — це державно-владний вплив відповідних державних органів і службових осіб на поведінку людей. Юридичну відповідальність не можна зводити до державного примусу, як і державний примус — до юридичної відповідальності. Державний примус може здійснюватися різними способами, не пов'язаними з юридичною відповідальністю (наприклад, примусове лікування осіб, які здійснили небезпечні для суспільства дії в стані неосудності, митний огляд багажу, примусове стягнення аліментів і ін.). Суб'єктом юридичної відповідальності може стати тільки особа (фізична або юридична), винна в порушенні правових розпоряджень. Здійснюється компетентним органом згідно з законом, а саме — з санкціями норм права, якими встановлюються вигляд і міра позбавлення. Юридична відповідальність - є реалізація санкції правової норми в конкретному випадку стосовно конкретної особи. Здійснюється в ході правозастосовної діяльності при дотриманні певного процедурно-процесуального порядку й форм, встановлених законом (цивільно-процесуальним і кримінально-процесуальним, законом про адміністративні правопорушення). Принципи юридичної відповідальності - це незаперечні початкові вимоги, які пред'являються до правопорушників і дозволяють забезпечувати правопорядок в суспільстві. Вони є різновидом міжгалузевих принципів права, відображають його глибинні стійкі закономірні зв'язки.

У демократичній соціальній правовій державі юридична відповідальність передбачається тільки за діяння, які є протиправними: за фізичні діяння (а не за думки, світогляд, особові властивості), а також за суспільно шкідливі та, як правило, винні діяння, вчинені дієздатною особою, за юридично заборонені діяння, тобто діяння, що суперечать природі права й букві закону, за власні діяння правопорушника. Професор О.Ф. Скакун [3, 325] підкреслила, що «стосовно винності діяння є окремі виключення в цивільному праві, «відповідальність без вини» — обов'язок організацій і громадян, діяльність яких пов'язана з підвищеною небезпекою для оточуючих (власники автомобілів, будівництва і т.п.), відшкодувати шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки (якщо шкода не виникла внаслідок непереборної сили або наміру потерпілого)». Ці правила визначають цивільно-правову відповідальність за шкоду, заподіяну як неправомірними, так і правомірними діями. Вони встановлені в цілях захисту прав і інтересів особи, потерпілої від транспортної й іншої діяльності, небезпечної для оточуючих. Юридична відповідальність ґрунтується на принципах законності, обґрунтованості, доцільності, невідворотності, своєчасності та справедливості. Науковець Ю.М. Тодика зауважує, що «при вживанні до особи заходів державного примусу охоронного (карального) характеру діє принцип презумпції невинності, тобто припущення, згідно з яким обвинувачений вважається невинним, поки його вина не буде доведена у встановленому законом порядку. Це важлива конституційна гарантія охорони прав особи, яка й виключає необґрунтоване звинувачення і засудження» [4, 563]. Юридична відповідальність нерозривно пов'язана з державою, нормами права, обов'язком і протиправною поведінкою громадян і їхніх об'єднань. Держава, видаючи норми права, визначає юридичну відповідальність суб'єктів незалежно від їхньої волі і бажання, вона носить державно-примусовий характер. Вона є різновидом юридичного обов'язку, що має принаймні дві істотні відмінності від інших видів обов'язків. По-перше, відповідальність – це обов'язок, який носить збитковий, небажаний характер для суб'єкта, на який вона покладається. По-друге, відповідальність виконує роль юридичного гаранта обов'язку, який існував до правопорушення, оскільки при невиконанні юридичного обов'язку може наступити юридична відповідальність. Крім того, вона може розглядатись як виникле з правопорушень правове відношення між державою в особі її спеціальних органів і правопорушником, на якого покладається обов'язок зазнавати відповідні позбавлення й несприятливі наслідки за скоєне правопорушення, за порушення вимог, які містяться в нормах права. Важливе значення в теорії юридичної відповідальності має розгляд питання підстави юридичної відповідальності. Підставами юридичної відповідальності слід вважати сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою й належною. Відсутність сукупності таких обставин її виключає. Розрізняють підстави залучення до юридичної відповідальності й підстави настання юридичної відповідальності. Однак науковець К.С. Вольский [5, 13-15] підкреслює, що «підстави залучення до юридичної відповідальності — це сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою». Фактичною підставою залучення до юридичної відповідальності є склад правопорушення. Правопорушення не веде автоматично до настання відповідальності, а служить тільки підставою для залучення до неї. Підстави настання юридичної відповідальності - це сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність належною. Підставами настання юридичної відповідальності є наступні обставини: факт скоєння соціально небезпечної поведінки (правопорушення) — фактична підстава, наявність норми права, що забороняє таку поведінку й встановлює відповідні санкції (з її допомогою відбувається визначення составу правопорушення), — нормативна підстава, відсутність основ для звільнення від відповідальності. Можливість звільнення від відповідальності зафіксована нормами права (наприклад, передача неповнолітнього під нагляд батьків). У законах можуть міститися вказівки про обставини, що виключають відповідальність (стан крайньої необхідності, необхідної оборони або перебування у стані неосудності) і наявність правозастосовчого акту — рішення компетентного органу, яким покладається юридична відповідальність, визначаються її вид і міра (наказ адміністрації, вирок суду й ін.), — процесуальна підстава. Як юридичні факти можуть виступати правові презумпції: презумпції незаперечні — не підлягають сумнівові й доведенню припущення (закріплені в законі) про наявність або відсутність визначених фактів. Це положення, які є принципами; презумпції спростовні — не підлягають сумнівові припущення (закріплені в законі) про наявність або відсутність визначених фактів, поки щодо них не буде доведене інше. Це положення, які припустимо оспорювати. Настання юридичної відповідальності особи, яка скоїла правопорушення, відбувається в результаті її покладання уповноваженими на те посадовими особами державних органів. На думку О.Л. Жильцова: «Різноманіття фактичних обставин, що припускають юридичну відповідальність, вимагає визначеної процедури їхнього виявлення і притягнення особи до відповідальності. Для юридичної відповідальності характерна чітка нормативна регламентація її здійснення. Така регламентація необхідна для

максимального забезпечення і захисту прав і законних інтересів громадян та інших суб'єктів» [6, 124]. Порядок покладання юридичної відповідальності встановлюється нормами процесуального права, що породжують при наявності визначеного факту процесуальні правовідносини, через які, як через свою форму, виявляються відносини юридичної відповідальності. Чітка регламентація дозволяє максимально точно зафіксувати всі обставини справи, склад правопорушення, забезпечуючи при цьому права всіх учасників процесу. Звичайно, зайво громіздкі, ускладнені форми розгляду в деяких випадках можуть грати й негативну роль, породжуючи формалізм, тяганину й т.п. Однак ще більшу роздратованість викликає відсутність в окремих випадках процесуальної регламентації, механізму покладання відповідальності. Підстави юридичної відповідальності — сукупність обставин, наявність яких робить юридичну відповідальність можливою й належною. Відсутність сукупності таких обставин її виключає. Науковець К.С. Вольский підкреслює, що «слід розрізняти підстави залучення до юридичної відповідальності й підстави настання юридичної відповідальності» [5]. Очевидно, що для юридичної відповідальності характерна чітка нормативна регламентація здійснення, що встановлюється нормами процесуального права. Відсутність в окремих випадках процесуальної регламентації, механізму покладання відповідальності ускладнює розгляд обставин справи, складу правопорушення, забезпечення прав всіх учасників процесу.

Література:

1. Кравчук М.В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права, С. 112.
2. Лук'янець Д.М. Про вину юридичних осіб у сфері адміністративної відповідальності// Право України. – 1999. - № 11. – С. 117.
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Навчальний посібник. Х.: - 2000, С. 325.
4. Тодика Ю.М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика.: К. – 2001, 563 с.
5. Вольский К.С. Административная ответственность: генезис, основные признаки, структура // Право України.

***Панімаш Е.Г.**, курсант ОДУВС*
Науковий керівник: ***Пригодська Ю.В***.

СИСТЕМА ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

В умовах розбудови незалежної України як демократичної та правової держави в складний час глибоких соціальних змін система освіти ввійшла в період прискореного оновлення й вдосконалення.

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України й складається з законів України „Про освіту", „Про наукову і науково-технічну діяльність", „Про вищу освіту" та інших нормативно-правових актів. Державна політика в галузі вищої освіти визначається Верховною Радою України. Здійснення державної політики в галузі вищої освіти, організація розробки та втілення відповідних загальнодержавних та інших програм; видання нормативно-правових актів, забезпечення контролю за виконанням законодавства про вищу освіту в межах своїх повноважень забезпечує Кабінет Міністрів України через систему органів виконавчої влади.

Вища школа є визначальним фактором довгострокового впливу на соціально-економічний і культурний розвиток суспільства. На сучасному етапі розвитку Української держави виникла об'єктивна необхідність перегляду значної кількості існуючих уявлень про завдання, форми й методи національної освіти взагалі й відомчої системи підготовки персоналу ОВС як складової частини загальнонаціональної вищої школи, зокрема. Тому закономірним є нарощування правової бази й посилення державної підтримки відносин, які складаються в процесі діяльності вищих навчальних закладів МВС України, де навчаються не тільки курсанти й слухачі (атестований склад ОВС), а й цивільна молодь. Отже, вища школа системи МВС реально перестала бути вузьковідомчою [1].

Останнім часом вищі навчальні заклади системи МВС України переживають потужні зміни в організаційній сфері, перед ними ставляться нові завдання, формуються більш удосконалені механізми управління. Значно змінилася структура вищої освіти, яка відображає тепер багаторівневий процес підготовки фахівців, виросли вимоги до кваліфікації випускника вищого навчального закладу, обсягу отриманих у процесі навчання знань. Ці зміни викликали ряд проблем, пов'язаних з укомплектованістю закладів професійним кадровим складом, необхідністю перебудови навчально-методичної бази, розробкою нових форм і методів навчання, подоланням застійних, кризових явищ в освітній діяльності, удосконаленням її технологій, усуненням адміністративно-бюрократичного стилю управління вищими навчальними закладами, підведенням під нього сучасної законодавчої бази тощо. Вирішення зазначених проблем вимагає створення сучасної ефективної системи управління підготовкою персоналу ОВС. Саме йому належить працювати над розв'язанням нелегких проблем подальшого реформування ОВС, переходу до сервісно-поліцейського обслуговування населення. Отже, глибоке дослідження організаційно-правових аспектів управління вищим навчальним закладом МВС України набуває особливого змісту й актуальності.

В Україні за останні роки спостерігаються позитивні зміни в дослідженні проблем вищої освіти, проводиться значна кількість наукових конференцій, організовуються наукові групи в установах різного підпорядкування, що вивчають тенденції розвитку світової освіти з метою успішного реформування національної вищої школи.

Істотним елементом загальнонаціональної вищої школи є система вищих навчальних закладів (ВНЗ) МВС України. Згідно зі ст. 53 Конституції України громадянам надається право на отримання освіти. Працівники ОВС, здобуваючи освіту, реалізують тим самим своє конституційне право [2].

Потреба в освічених і висококваліфікованих співробітниках ОВС була гострою протягом десятиріч. Наприкінці 1991 року виникла невідкладна потреба у створенні відомчої мережі ВНЗ, яка була би спроможною перекрити зростаючий дефіцит висококваліфікованих кадрів. Колегією МВС України була проведена низка заходів у контексті реалізації державної програми по перебудові й удосконаленню системи освіти.

Боротися з сучасною злочинністю й успішно долати її можуть лише правоохоронці, інтелектуальний і професійний рівень яких на порядок вищий, які здатні адекватно реагувати на миттєві зміни оперативної обстановки, знаходити

оптимальні рішення й не давати правопорушникам жодного шансу уникнути відповідальності за скоєне. Саме такими повинні бути працівники ОВС XXI століття, такими треба їх готувати ВНЗ МВС України. Немає підстав ідеалізувати нашу систему відомчої освіти, але все-таки сьогодні вона готує не юристів, економістів, соціологів, психологів взагалі, а саме певні категорії працівників ОВС згідно з тією їх структурою, яка існує зараз і викликана потребами часу.

Якщо звернутись до переліку основних служб ОВС, можна побачити, що для всіх них цілеспрямовано готуються висококваліфіковані фахівці в певних закладах освіти системи МВС. Тут існує своя діалектика визначення змісту навчання: адже однією з головних вимог часу сьогодні й особливо в майбутньому є поєднання глибоких теоретичних знань, "вміння вчитися" – здатність до постійного накопичення й опрацювання в практичній галузі нових знань, прагнення до самовдосконалення, загальноміліцейської й водночас глибокої спеціальної підготовки.

Відомча система освіти і науки повинна бути готовою оперативно реагувати на потреби в нових спеціалізаціях підготовки фахівців для боротьби з новими видами злочинності [3].

Особливого значення набувають питання практики курсантів в ОВС. Неприпустимим є її формальне проведення. Вона мусить стати тим "лакмусовим папером", завдяки якому майбутні правоохоронці можуть співставити набуті ними знання та вміння з реальною практичною діяльністю ОВС.

З іншого боку, зі стін відомчих закладів освіти не завжди виходять фахівці, які відповідають сучасним вимогам. Набуті суто теоретичні знання вони не можуть застосувати у своїй повсякденній оперативно-службовій діяльності. Це, безумовно, наслідок прогалин в організації навчального процесу, недостатньої практичної націленості його змісту, відірваності частини професорсько-викладацького складу від тих проблем і завдань, якими живуть сьогодні ОВС.

З отриманням диплому навчання працівника ОВС не закінчується. Сьогодні створені реальні можливості для перепідготовки та підвищення кваліфікації. Фахівець має навчатися протягом усієї професійної діяльності - цьому має слугувати і здатність до самоосвіти, і потенціал ступеневої відомчої освіти. Особливого значення тут набуває розв'язання проблеми підготовки керівних кадрів, адаптації працівника до керівного крісла, забезпечення його професійного виходу на новий, управлінський рівень службової діяльності [4].

Авторитет МВС України, теоретична й методична озброєність працівників ОВС у третьому тисячолітті в значній мірі залежить від рівня розвитку відомчої науки. ВНЗ мають вражаючі показники щодо змін якісного рівня своїх науково-педагогічних кадрів. Розбудова системи підготовки фахівців дала можливість значно збільшити та якісно поліпшити науково-педагогічний потенціал відомчих вищих навчальних закладів.

Від належної організації управління діяльністю ВНЗ прямо залежать рівень підготовки фахівців і його господарчо-фінансовий стан.

Література

1. Освіта в Україні //Законодавчі акти. Нормативні документи. Вип. 1. Персонал освіти. Міністерство освіти України. - 1999.

2. Конституція України //Юридичний вісник України. - 1995. - № 1.

3. Бандурка О.М. Адміністративна діяльність. Частина особлива: Підручник. – Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, „Еспада", 2000. – С. 368.

4. Захаров И., Ляхович Е. Карл Яперс Идея университета в XX веке. – „Alma mater", 1993. - № 4. - С. 21-22.

Панькевич О.О. *курсант ОДУВС*

*Науковий керівник:**Матієнко Т.В.** доцент кафедри юридичної психології та педагогіки ОДУВС, к. ю. н.*

ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ

В науці ще не склалося єдиної думки з приводу поняття «конфлікти» і систематизації конфліктів.

При аналізі наявної літератури з даного питання прослідковується відмова від єдиної типології з використанням своєї теоретичної моделі в залежності від концепції і практики вирішення.

А. Рапопорт вперше заявив про те, що не можна всі конфлікти підганяти під єдину схему. «... є конфлікти типу «сутичок», коли супротивників розділяють непримиренні протиріччя і розраховувати можна тільки на перемогу; є конфлікти типу «дебатів», де можливі маневри, але в принципі обидві сторони можуть розраховувати на компроміс; є конфлікти типу «ігор», де обидві сторони діють в рамках однакових правил, і тому вони ніколи не завершуються і не можуть завершитися руйнуванням всієї структури відносин»[3, С 33].

При аналізі конфліктів А. Рапопорт в основу їх класифікації ставив перш за все форми взаємодії суб'єктів конфлікту, який може бути позитивним або негативним, конструктивним або деструктивним у залежності від того, як він вирішується його учасниками.

Розглядаючи конфлікти в залежності від їх предмету, Я.Штумскі виділив таки різновиди:

Економічні конфлікти, які ґрунтуються на економічних протиріччях, коли економічні потреби однієї сторони задовольняються або можуть бути задоволені за рахунок іншої. Чим глибші ці протиріччя, тим сильніше зіткнення, і тому їх важко вирішити.

Аксіологічні конфлікти, які базуються на протилежних цінностях і цілях, також можуть бути джерелом соціальних конфліктів.

Позиційні конфлікти, виникають внаслідок протилежних інтересів соціальних груп або окремих особистостей, які займають різні стани в структурі організаційних стосунків. Відмінностями їх позиції визначається відмінність їх інтересів.

Класові конфлікти. Відмінності, які існують між суспільними класами, є джерелом класових конфліктів або класової боротьби, яка може проявлятися в економічній, політичній та ідеологічній сферах.

Політичні конфлікти. Існування таких складних соціальних організмів, як держава і народ з притаманними їм особливими прагненнями і схильностями (ідея особливої історичної місії, вибраності і т. д.), створює умови для виникнення різноманітних політичних конфліктів міжнародного характеру.

Ідеологічні конфлікти. Можуть виникати як між окремими класами, так і в рамках одного класу, наприклад, світоглядні конфлікти між віруючими і невіруючими або між віруючими різних конфесій (православні — греко-католики в Україні, суніти — шиїти в Іраку, протестанти — католики в Північній Ірландії тощо). Предметом таких конфліктів, які виникають на расовій, культурній, етнічній, релігійній основі, є різні ідеологічні цінності, які складають світоглядну базу певної соціальної групи.

Культурні конфлікти. Співіснування людей, які представляють різні культури, породжує різноманітні конфлікти, спрямовані на «стримування» чужих культур, які відрізняються ідеалами і стилем життя. Для прикладу, можна назвати конфлікти, які виникають між жителями села і міста, корінним населенням та іммігрантами (росіяни — і корінні жителі Прибалтики, американці — китайці і латиноамериканці в США). Конфлікти між старою інтелігенцією, особливо гуманітарною, і новою, технократичною. Предметом цих конфліктів є духовні цінності культур. Основна проблема — визнання тих чи інших цінностей.

А. Я. Анцупов і А. І. Шипілов вважають, що конфлікти взаємозв'язані еволюційно, тобто з точки зору походження і розвитку як соціального явища: історично спочатку з'явилися зооконфлікти, потім внутрішньоособистісні і міжособистісні, згодом три види міжгрупових конфліктів і після всього — конфлікти міжнародні. На думку авторів, більш складні конфлікти в результаті еволюції природньо включають в себе елементи більш простих [1].

А. С. Кармін розглядає типологію, виходячи зі складу учасників. На цій основі ними виділяються такі типи конфліктів [3, С.34]:

- внутрішньоособистісні;
- міжособистісні;
- групові (між неформальними малими групами в складі однієї спільноти);
- конфлікти в організаціях (де конфліктуючими сторонами є групи — колективи підрозділів організацій);
- міжгрупові конфлікти між більшими соціальними групами (соціальні, політичні, міжкультурні).

Він відзначає взаємозв'язок конфліктів між собою і робить висновок, що в ході розвитку конфлікти одного типу можуть перейти в конфлікти іншого типу (наприклад, внутрішньоособистісні — в міжособистісні, міжособистісні — в групові).

На думку Н. І. Леонова, типологія конфліктів ускладнюється внаслідок ряду обставин:

- по-перше, конфлікти відносяться до числа соціальних явищ, межі яких розпливчаті;

- по-друге, будь-який конфлікт має безліч сторін, властивостей, аспектів, що потребує комплексного підходу до його вивчення;

- по-третє, сутність конфлікту, з точки зору його природи, причин виникнення і наслідків, часто настільки глибоко прихована від самих учасників і від дослідників, що може бути розкрита тільки через деякий час. Скритість глибинних джерел і причин конфлікту, мотивів його учасників є першим бар'єром, який унеможливлює адекватність ідентифікації типу конфлікту у відповідності з вибраними критеріями;

- по-четверте, при аналізі конфліктних ситуацій практично неможливо усунути ідеологічні і ціннісні орієнтації, або просто елементарну упередженість в оцінці протиборства, зумовлену інтересами дослідника. Спотворення реальної ситуації заважає виділити об'єктивні ознаки конфліктів для їх класифікації [2, С. 281 - 289].

Ці об'єктивні труднощі типології привели дослідників до важливих висновків: слід відмовитися від пошуку єдиної типології соціальних явищ і змиритися з існуванням великого числа типологій, створених на основі різних критеріїв.

Проблема типології конфліктів завжди буде займати одне з центральних місць при аналізі конфліктних ситуацій, оскільки це має теоретичне і практичне значення. Справа в тому, що методи регулювання конфліктних ситуацій часто напряму залежать від типу конфлікту. Він може заздалегідь задати стратегію і тактику регулювання конфліктної ситуації, способи поведінки і форми протистояння, які вибирають сторони конфлікту.

Література:

1.Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология; Ученик для вузов.- М.:ЮНИТИ, 2002.- 551с.

2. Конфликтология: Хрестоматия / Составитель Н.И. Леонов.- М.: Московский психолого – социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2002.- 304 с.

3. Русинка І.І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами. Навчальний посібник / І.І. Русинка.- Київ, 2007.- 332 с.

Пахомов І., *студент ОДУВС*
Науковий керівник: викладач ***Кінкулькіна І.Є.***

СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розбудова демократичного й незалежного майбутнього України є основною та найголовнішою метою сьогодення, яке зумовлює постійну й наполегливу працю українців щодо становлення самостійної, потужної, різноманітної, яка відповідає внутрішнім потребам та інтегрованої в міжнародну інфраструктуру економічної системи на засадах ринкової економіки.

В інноваційній сфері загальні (загальнорегулятивні) правовідносини виникають на підставі конституційних норм, які закріплюють право на результати інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 54 Конституції України) та право на підприємницьку діяльність (ст. 42 Конституції України) [1].

Стратегії інноваційного розвитку різних країн суттєво відрізняються. Їх особливості й різновиди, як правило, пов'язані з типом інновацій, який визнано державною владою за пріоритетний, на створення й впровадження інновацій якого головним чином орієнтована національна економіка. За цим критерієм виділяють три основні типи інноваційних стратегій економічного розвитку:

1) піонерна стратегія інноваційного розвитку, яка спрямована на збереження передових позицій у світовій економіці шляхом створення й використання базисних інновацій. Цей тип стратегії забезпечує суттєві конкурентні переваги національним економікам, дозволяючи отримувати монопольний прибуток від реалізації продукту або процесу, які не мають аналогів, а також мати часову фору для випереджувальної розробки та впровадження власного кластеру удосконалювальних інновацій. Таку стратегію проводять, зокрема, США [2, с.119];

2) стратегія наздоганяльного розвитку, яка базується на удосконалювальних інноваціях і псевдоінноваціях. Вона може бути поділена на стратегію переносу та стратегію запозичення. Перша з них полягає у швидкій асиміляції національними економічними системами імпортованих базисних інновацій для створення й використання кластеру удосконалювальних інновацій і отримання основного доходу від експлуатації ідеї базисних інновацій шляхом диференціації способів їх використання. Цього типу стратегії дотримується, зокрема, Японія. Стратегія ж запозичення, якій слідують Китай, Індія та низка країн Південно-Східної Азії, передбачає освоєння продуктів і процесів, які мали або мають місце на світовому ринку з привнесенням до них незначних змін – створення псевдоінновацій. Її головна перевага полягає в можливості експансії в незакриті ринкові ніші, створені країнами-новаторами та імітаторами, завдяки поєднанню перевірених виробничих схем із порівняно дешевими ресурсами в масовому виробництві продукції [2, 123];

3) особливий тип стратегії економічного розвитку становлять стратегії з відсутністю активної інноваційної компоненти. Роль країн, які обрали для себе такий шлях розвитку, полягає в наданні пропозиції ресурсів низького ступеня обробки та утворенні попиту на кінцеву продукцію інноваційного процесу інших країн [2, 124].

Аналіз чинного законодавства України не дозволяє отримати відповідь на питання, які за характером результати науково-технічного прогресу, в якій спосіб та в яких галузях, що визнаються пріоритетними, держава насамперед має намір активно підтримувати для досягнення поставленого за мету рівня економічного розвитку. Іншими словами, конкретний тип стратегії інноваційного розвитку органами державної влади для України достатньо не визначений і законодавчо не встановлений.

У Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України [3] закріплені пріоритетні види діяльності, в яких держава особливо підтримує інноваційну активність та інноваційні зміни. Але фактично формулювання настільки розпливчасте й всеохопне, що до таких пріоритетів можна віднести фактично будь-яку сферу й будь-який вид діяльності. Показовим є зазначення технологічного й технічного оновлення базових галузей економіки держави як напрямок державної підтримки без пояснення, які ж саме галузі визнаються державою основними на цей час, а також ті, що мають для неї стратегічне значення. Це питання є актуальним ще й тому, що в Концепції за основу системи формування й реалізації державних пріоритетів у сфері науки та технологій визнано принцип відповідності основних напрямів науково-технологічного розвитку головним проблемам і перспективам розвитку суспільства, що припускає проведення активної державної політики у визнаних саме за пріоритетні галузях економіки з установленням конкретних завдань у кожній з них, на виконання яких має бути спрямована мобілізація державних зусиль і ресурсів.

Слід констатувати, що питання визначення, розроблення та виконання інноваційної стратегії економічного розвитку країни до цього часу не розв'язане – органами державної влади не обрано тип інноваційної стратегії, не визначено базові інновації, за рахунок створення й упровадження яких вона має реалізовуватися. Однак визначення стратегії інноваційного розвитку за умов активізації процесів глобалізації та постіндустріалізації є нагальною потребою кожної держави. Залежно від обраного країною типу інноваційної стратегії або її відсутності фактично залежить місце держави не тільки у світовому науково-технічному просторі, а й загалом у світовій економіці – буде вона отримувачем чи платником світової технологічної квазіренти, що у свою чергу впливає на її статус у міжнародних відносинах [4, 12]. Тому слід констатувати необхідність чіткого й однозначного вирішення та законодавчого закріплення будь-якою країною питання про обраний нею тип стратегії інноваційного розвитку, що цілком стосується й України.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Кузнецова И.С. Анализ моделей инновационных систем [Текст] / И.С. Кузнецова // Наука та інновації. – 2006. – № 3. – С. 116 – 124.

3. Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України : Постанова Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 37. – Ст. 336.

4. Задихайло Д.В. Забезпечення державою інноваційного характеру розвитку економічних відносин, як її економічна функція [Текст] // Актуальні питання господарсько-правового забезпечення інноваційної політики держави: монографія / за заг. ред. Д.В. Задихайла. – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – 212 с.

***Петросян Г.А**. студентка ОДУВС*
***Фучеджі В.Д.** доцент кафедри ЦПП ОДУВС к.ю.н., доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

В діяльності комерційних банків вирішальну роль відіграють депозитні операції, вони пов'язані з формуванням банківських ресурсів, що використовуються для здійснення активних операцій. Під депозитними операціями слід розуміти – операції пов'язані із залученням грошових коштів на депозитні рахунки.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає «вклад» (депозит) – як кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [1, ст.2].

У якості суб'єктів депозитних операцій можуть виступати: державні підприємства та організації; державні установи; кооперативи; акціонерні товариства; змішані підприємства за участю іноземного капіталу; партійні та суспільні організації та фонди; фінансові та страхові компанії; інвестиційні та трастові компанії; окремі фізичні особи та об'єднання цих осіб; банки та інші кредитні установи. Однак основними суб'єктами депозитних операцій є комерційні банки, вони виступають як кредитори так і як позичальники. Об'єктами депозитних операцій є грошові кошти, які передані комерційним банкам на умовах двохсторонньої угоди.

Значну увагу в навчальній і науковій літературі було присвячено з'ясуванню понять «банківський депозит» або банківський вклад».

Вивченню економічної суті банківського депозиту присвятили свої праці вітчизняні вчені О.М. Островська, О.М. Петрук, Р.І. Тиркало. На думку О.М. Островської банківський депозит - грошові кошти фізичних і юридичних осіб, які розміщені на тимчасове зберігання в банк [4,с.50]. А поняття депозитних операцій банку висвітлюється як операції зі залучення грошових коштів юридичних та фізичних осіб на вклади та їх розміщення [4, с.120]. Для О.М. Петрука «Депозит – кошти, що надаються фізичними чи юридичними особами в управління резиденту, визначеному фінансовою організацією згідно із чинним законодавством України, нерезиденту на чітко визначений строк та під процент і оформлюються відповідною угодою» [5,с.74]. Р.І. Тиркало зазначає: «Депозит – це грошові кошти у готівковій або безготівковій формі, у національній або іноземній валюті, що передані банку їх власником, або третьою особою за дорученням та за рахунок власника для зберігання на певних умовах» [2, с.164].

Отже, можна виділити дві головні задачі, які повинен вирішувати кожен банк при керуванні своїми депозитами:

1) звідки банк може дістати кошти з найменшими можливими витратами;

2) як керівництво може гарантувати депозити, достатні для забезпечення бажаного обсягу.

В теорії банківського права виділяють наступні принципи депозитних операцій, яких притримуються банки під час проведення та залучення до депозитних операцій:

- депозитні операції здійснюються таким чином, щоб сприяти отриманню банківського прибутку або створювати умови для отримання прибутку в майбутньому;
- в процесі організації забезпечується різноманітність суб'єктів депозитних операцій та поєднання різних форм депозитів;
- при здійсненні банківських операцій забезпечується взаємозв'язок і взаємоузгодження між депозитними і кредитними операціями за термінами і сумами;
- особлива увага в процесі організації депозитних операцій приділяється строковим депозитам, які сприяють підтримці ліквідності балансу банку;
- при організації депозитних операцій з метою забезпечення ліквідності діяльності банку по залучених коштах юридичних та фізичних осіб проводиться формування обов'язкових резервів згідно діючого законодавства (банки прагнуть, щоб резерви вільних коштів були мінімальні);
- розширюють банківські послуги, підвищують якість і культуру обслуговування клієнтів, що має сприяти залученню депозитів [3, с.176].

Отже, депозити є важливим джерелом ресурсів комерційних банків. Депозитні рахунки можуть бути найрізноманітнішими й в основному їх класифікації можуть бути покладені такі критерії, як джерела внесків, їх цільове призначення, ступінь прибутковості.

Структура їх у банку рухлива і залежить від кон'юнктури грошового ринку. Цьому джерелу формування банківських ресурсів присущи деякі недоліки. Мова йде про значні матеріальні і грошові витрати банку при залученні коштів у внески, обмеженості вільних коштів у рамках окремого регіону. Крім того, мобілізація коштів у внески (депозити), залежить значною мірою від клієнтів (вкладників), а не від самого банку. І проте, конкурентна боротьба між банками на ринку кредитних ресурсів змушує їх уживати заходів по розвитку послуг, що сприяють залученню депозитів. Для цих цілей комерційним банкам важливо розробити стратегію депозитної політики, виходячи з цілей і задач комерційного банку, закріплених у його Статуті і з необхідності збереження банківської ліквідності. З обліком обраних основних напрямків депозитної політики банку доцільно розробити положення про депозитні операції з вказівкою основних видів внесків, які необхідно залучати, їхніх умов (рівень процентної ставки, категорії вкладників, терміну внесків), порядку залучення внесків, офіційної форми кредитного договору.

Література:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-ІІІ. // Відомості Верховної Ради України.
2. Банківська справа: Навч. пос./ За ред. проф. Р.І. Тиркала. – Тернопіль: Карт-бланш, 2001. – 314 с.

3. Міщенко В.І., Слав`янська Н.Г., Коренєва О.Г. Банківські операції [Текст] : підручник. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – 796с. – ISBN 966-7827-99-2.
4. Островская О.М**.** Банковское дело: Толковый словарь. – 2-е изд. – М.: Гелиос АРВ, 2001. – 400 с.
5. Петрук О.М. Банківська справа: Навч. пос./ За ред. д-р екон. наук, проф. Ф.Ф. Бутинця. – К.: Кондор, 2004. – 461 с.

***Примачук Я.**, курсант ОДУВС*
***Ковальова О.В**., доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС, к.ю.н.*

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.

Україна стала на шлях формування гендерної політики у вересні 2000 р. з моменту підписання Декларації Тисячоліття ООН. Вже більше 10 років в нашій країні реалізується політика, спрямована на встановлення у суспільстві гендерної рівності та протидію гендерній нерівності, яка не є наслідком біологічних або особистісних відмінностей між чоловіками й жінками, а витікає із самої організації суспільства.

Формування будь-якої політики в державі має свої передумови. Передумова – це попередня умова існування, виникнення, діяння і т. ін. чого-небудь [1, с.178]. Що стосується гендерної політики, то передумови її формування та реалізації можна поділити на: адміністративно-політичні, економічні та соціально-культурні.

Що стосується адміністративно-політичних передумов, то їх можна поділити на міжнародні та національні. Так, саме під впливом міжнародних організацій Україна на шляху до євроінтеграції звернула увагу на наявність гендерної нерівності в країні та необхідність формування гендерної політики в державі. Серед адміністративно-політичних передумов формування гендерної політики на національному рівні перш за все є надзвичайно великий розрив у кількісному представництві жінок і чоловіків у прийнятті політичних, економічних, соціально важливих рішень, а саме низький рівень представництва жінок (7,4 відсотка) у складі Верховної Ради України, серед депутатів обласних рад - 12 відсотків, районних рад - 23 відсотки, міських - 28 відсотків, сільських та селищних рад – відповідно 51 та 46 відсотків [2]. Це призводить до того, що в Україні недостатньо уваги звертається на соціальну орієнтацію державної політики, адже досвід зарубіжних країн доводить, що жінки, які займають владні посади, більше уваги звертають на проблеми саме у соціально-культурній сфері.

Щодо економічних передумов формування гендерної політики в Україні слід звернути увагу на те, що жінки мають нижчий рівень економічної активності. Так, за статистичними даними, жінки очолюють 26 відсотків малих підприємств, середніх - 15 і великих підприємств - 12 відсотків. Крім того, фактичний розрив в оплаті праці жінок і чоловіків становить 25,1 відсотка. За даними Держстату, у 2011 році розмір середньомісячної заробітної плати жінок становив 2272 гривні, а чоловіків - 3035 гривень. Основною причиною гендерного розриву у рівні заробітної плати є тенденція до того, що в межах однієї професії або професійної групи жінки займають нижчі посади, зайняті виконанням низькокваліфікованої роботи з обмеженими можливостями професійного зростання, внаслідок чого отримують нижчу заробітну плату. Хоча жінки роблять внесок до економічного розвитку шляхом як оплачуваної, так і неоплачуваної праці, робота без винагороди, наприклад домашня та громадська, не вимірюється за кількісними показниками та не оцінюється в національних розрахунках. Так, українська жінка в середньому витрачає на сімейні справи (приготування їжі, прання, придбання продуктів тощо) у 6-8 разів більше часу, ніж чоловік [2]. Неадекватний розподіл сімейних обов'язків призводить до проблем обмеження працевлаштування жінок, їхніх економічних та професійних можливостей. Отже, до економічних передумов можна також віднести неналежний рівень забезпечення умов для гармонійного поєднання сімейних і професійних обов'язків. Крім того до економічних передумов формування гендерної політики можна віднести наявність «жіночих» та «чоловічих» професій. Так, традиційно жіночими є обслуговуючі галузі – педагогіка, охорона здоров'я, торгівля, громадське харчування, культура тощо, які до речі є низькооплачуваними.

Соціально-культурні передумови формування гендерної політики є найбільш вагомими, оскільки певним чином обумовлюють існування адміністративно-політичних та економічних передумов. При розгляді соціально-культурних передумов слід звернути увагу на сфери сім'ї, освіти, медицини тощо. Що стосується сімейної сфери, то найбільш суттєвою проблемою та вагомою передумовою формування гендерної політики в нашій країні є насильство в сім'ї, яке зазвичай обумовлене наявністю гендерних стереотипів щодо місця та ролі жінок і чоловіків у суспільстві, зокрема ставлення до жінки як матері та домогосподарки, а до чоловіка як до голови сім'ї, основного здобувача коштів на утримання сім'ї. Проте даний стереотип суперечить сьогоднішній моделі сім'ї, в якій жінці доводиться поєднувати працю, домашнє господарство і виховання дітей, та вимагає уваги з боку держави. Даний стереотип до речі обумовлює рішення багатьох суддів щодо доцільності залишення дітей з матерю при розірванні шлюбу батьків, тим самим порушуючи принцип рівності батьків.

Слід звернути увагу на таку передумову формування гендерної політики як менша тривалість життя чоловіків порівняно з жінками, що породжує необхідність проведення відповідних медичних досліджень та запровадження різноманітних державних програм в рамках гендерної політики.

Наступною передумовою формування гендерної політики є прояви гендерної нерівності в сфері освіти. Ще з дитячих садочків в українському суспільстві дівчата та хлопчики виховуються по-різному, а в школі закріплюється сприйнята стандартизована модель поведінки, що нерідко призводить до протиріч між внутрішнім станом особи, самосприйняттям та необхідністю відповідати зовнішнім очікуванням суспільства з огляду на біологічне походження.

З огляду на окреслені адміністративно-політичні, економічні, соціально-культурні передумови в нашій державі з початку XXI сторіччя поступово формується та реалізується гендерна політика. Саме зазначені передумови і визначають основні напрями реалізації даної політики, а саме: збільшення представництва жінок у вищих, центральних та

місцевих органах влади; зрівняння розміру заробітної плати для чоловіків та жінок; руйнування стереотипу «жіночих» та «чоловічих» професій; забезпечення належного рівня забезпечення умов для гармонійного поєднання сімейних і професійних обов'язків; протидія насильству в сім'ї; запровадження програм відповідального батьківства; впровадження гендерного підходу у всі рівні освіти тощо.

Література:

1. Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. — 345 с.

2. Розпорядження Кабінету міністрів України від 21.11.2012 «Про схвалення Концепції Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2016 року» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1002-2012-%D1%80

***Проданчук І.В.**, студент ОДУВС*

*Науковий керівник: **Денисова А.В.керівник,** доцент кафедри АП та АД ОВС к.ю.н., доцент*

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Активне реформування національного законодавства в різних галузях суспільного життя, розбудова правової держави та розвиненого громадянського суспільства, одним із важливих складових якого є інститут нотаріату, роль і місце якого в правовій системі країни стає дедалі більш значимим в умовах подальшого розвитку приватної власності та ринкових відносин, з одного боку, та з іншого, оновлення адміністративного права та основних засад державного контролю в контексті взаємодії публічного та приватного, аналіз потреб юридичної практики, зумовлюють потребу вивчення проблематики державного контролю за нотаріальною діяльністю.

У роботі досліджується етимологія контролю, аналізуються основні підходи до визначення сутності державного контролю в широкому та вузькому розумінні. Виділено, що державний контроль на докринальному рівні розглядається з різних позицій – як вид державної діяльності, як принцип державного управління, як спосіб забезпечення законності та дисципліни у державному управлінні, як форма державної діяльності, метод державного управління тощо. На підставі аналізу відповідної нормативно-правової бази зроблено висновок про відсутність загальноприйнятого визначення державного контролю на законодавчому рівні. Зроблено висновок про багатогранний, багатоаспектний характер державного контролю, що дозволяє розглядати його у різних ракурсах, однак найоптимальніше всі ж таки визнати аналіз його потенціалу як функції державного управління. Доцільним є визначити державний контроль як сукупність дій уповноважених державних органів та службових осіб по спостереженню за функціонуванням відповідного об'єкта контролю з метою: отримання об'єктивної та достовірної інформації про стан справ на ньому; застосування заходів щодо попередження правопорушень із правом прямого втручання в оперативну діяльність об'єкта контролю; надання допомоги підконтрольній структурі у поновленні законності і дисципліни; встановлення причин і умов, що сприяють порушенню вимог правових норм; прийняття заходів щодо притягнення винних осіб до правової відповідальності.

Проаналізовано процес становлення та формування державного контролю за нотаріальною діяльністю в правовій науці та законодавстві. З метою узагальненої характеристики генезису державного контролю за нотаріальною діяльністю в Україні, визначення повторюваності певних його процесів, а також ступеня впливу на нього соціальних, економічних та політичних факторів, в роботі запропоновано виділити п'ять етапів відповідного процесу його історичного розвитку.

Виділені елементи системи державного контролю за нотаріальною діяльністю, як об'єкт та предмет мають визначальне значення при розгляді контролю за нотаріальною діяльністю як окремого інституту державного контролю, зумовлюючи особливості та специфіку всіх інших елементів зазначеної системи.

Визначено і підкреслено, що формування мети, завдань та функцій контролю за нотаріальною діяльністю зумовлено як сутністю та призначенням державного контролю взагалі як інституту державного управління, так і специфічністю сфери нотаріальних правовідносин, як об′єкта контрольної діяльності державних органів.

Відзначені наявність суб'єктів державного контролю за нотаріальною діяльністю, які формуються державою (або діють за дорученням держави) та наділені необхідними владними контрольними повноваженнями в рамках, встановлених відповідними нормативними правовими актами, є прямим свідченням державно-правового характеру контролю за нотаріальною діяльністю.

Здійснено аналіз досвіду зарубіжних країн, максимально наближених до України завдяки спорідненості правових систем, соціальних, економічних, політичних процесів, історичної спадщини, особливо відзначено те, що деякі із них уже досягли певного позитивного результату в напрямку наближення до системи країн латинського нотаріату, реформування державного контролю за нотаріальною діяльністю, його організаційно-правового механізму та правової бази.

Виділені основні напрямки удосконалення державного контролю за нотаріальною діяльністю в Україні, які можуть впливати на прогресивний розвиток інституту нотаріату. Державний контроль за нотаріальною діяльністю має багатоаспектний, самостійний, поліструктурний характер, що дозволяє розглядати його як окремий правовий інститут із суттєвим превалюванням адміністративно-правової складової.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України.−1996.− № 30.−Ст.141(із наступними змінами)

2. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. − 1993.− № 39.− Ст. 383 (з наступними змінами та доповненнями).

3. Фурса С.Я. Нотаріальний процес: Теоретичні основи.− К.: Істина, 2002

***Рикін П.О.**, студент ОДУВС*
*Науковий керівник: **Янковой М.О**. к. ю. н., доцент.*

ГАБІТОЛОГІЯ: ОЗНАКИ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ У СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛІСТИЦІ

Кожна людина є індивідуальною як з точки зору будови її тіла, рис характеру, темпераменту, так і з точки зору світовідчуття, світогляду, бачення себе у соціумі. Ці внутрішні переконання і відчуття завжди позначаються на способі життя людини, її поведінці, жестах, міміці, зовнішньому вигляді. Інтуїтивно чи навмисно людина формує свій зовнішній образ відповідно до свого внутрішнього стану (особливо активно до демонстрації своїх відчуттів і внутрішніх якостей через зовнішність вдаються підлітки, але останнім часом у дорослих людей також спостерігається таке прагнення).

Людина обирає спосіб самовираження залежно від виховання, освіти, професії, статусу, рівня матеріального забезпечення. Одним із сучасних способів внесення змін у зовнішність, що користується особливим попитом, є нанесення на тіло татуажу. Крім прикрашання шкіри декоративними малюнками, активно використовується коригування рис обличчя шляхом введення фарби під шкіру. Найбільшим попитом у молоді користуються проколювання шкіри і вдягання у ці отвори різні прикраси (пірсинг), а також таврування.

Вивченню зовнішності людини присвячено чимало робіт [1; 2; 3]. Але багато питань щодо ознак зовнішності людини в сучасних умовах, а також впливу інформації про них на процес розслідування злочинів залишилися поза увагою авторів (хоча нанесенням штучних змін на тіло (татуаж, пірсинг, таврування) може похизуватися зараз кожен третій громадянин України). Отже, метою цієї статті є визначення суті та видів особливих ознак зовнішності людини в умовах сьогодення, їх місця у класифікації ознак зовнішності людини в теорії габітології, а також їх впливу на вирішення окремих завдань розслідування злочинів (розшук та упізнання особи, визначення тактики спілкування на допиті, особливості експертних досліджень).

Тривалий час в українському суспільстві одна з найпоширеніших сьогодні ознак зовнішності — татуювання на тілі людини — сприймалася негативно, як елемент, що свідчив про її кримінальне минуле, зайве захоплення рок-музикою або членство у молодіжному угрупованні. Навіть у словниках слово «татуювання» тлумачиться у дещо негативному значенні: «нанесення малюнка шляхом наколювання та втирання під шкіру фарби; звичай примітивних народів, використовуваний моряками, представниками кримінального світу, музикантами, підлітками» [4, с. 785]. У сучасному світі малюнок на шкірі людини (якщо він виконаний професійно) часто сприймають як прикрасу і навіть художній витвір. Крім того, за допомогою введення фарби під шкіру (татуажу) жінки часто коригують риси свого обличчя: змінюють форму брів, губ, підводять очі. За допомогою татуажу маскують проблемні ділянки шкіри (операційні рубці, пігментні плями, родимки, розтяжки після вагітності у жінок), а також «забиваються» суто кримінальні татуювання.

Альтернативним татуажу засобом вирізнення людини серед інших є пірсинг — проколювання шкіри на вухах, крилах носу, губах, бровах, шкірі вище пупка, в інтимних частинах тіла, на язиці з наступним введенням в отвір різних предметів, таких як «сережки», «гвіздочки», «штанги», «навели» (від англ. navel — пупок — прикраси для пупка), «твісти» (від англ. twist — закручувати — вигнута у вигляді спіралі штанга) «лабрети» (від англ. labret — губна сережка) [4]. Як і татуювання пірсинг має давні історичні традиції (ще за часів Стародавнього Єгипту, Давньої Індії та Римської імперії).

Таврування — це нанесення на шкіру термічних, хімічних, іноді електричних опіків певного малюнка або візерунка. Відомо, що за давніх часів таврували лише рабів або злочинців. Наявність тавра на тілі людини вважали ганьбою, а його носій був вигнанцем суспільства. Сьогодні є особи, які свідомо і добровільно «прикрашають» себе таким чином.

Загальноприйнятою у криміналістиці є класифікація ознак зовнішності людини за такими видами:

анатомічні — ті, що характеризують особливості форм і будови тіла у цілому чи окремих його частин;

функціональні — особливості рухів тіла, що виявляються під час здійснення певних дій, а також особливості мови;

супутні (особливості одягу, взуття, аксесуарів).

У кожній видовій групі залежно від характеру ознак і місця їх розміщення виокремлюють особливі (у тому числі помітні) прикмети [5, с. 337—338; 6, с. 307— 308]. При цьому слід враховувати те, що, оскільки татуювання, пірсинг, таврування є стійкими змінами на тілі людини, вони фактично є анатомічними ознаками, які з урахуванням їх характеру та місця знаходження можуть бути визнані як особливі і навіть помітні (якщо знаходяться на відкритих ділянках тіла) прикмети особи. Характерні ознаки прикрас в отворах від пірсингу з урахуванням наведеної криміналістичної класифікації повинні належати до супутніх ознак зовнішності людини. Такі ознаки можна ефективно використовувати під час розшуку злочинця, адже татуювання, проколи шкіри (пірсинг) та рубці (таврування) є особливими прикметами зовнішності людини, на які звертають увагу люди, а отже, їх добре сприймають і запам’ятовують очевидці злочину (потерпілі і свідки). Ці ознаки (при врахуванні слідчим і оперативним працівником) сприятимуть ефективному розшуку злочинця (впізнанню особи, визначенню тактики спілкування на допиті, проведенню експертних досліджень).

Так, під час складання словесного портрета розшукуваної особи вказують не тільки наявність особливих ознак, а й наводять їх детальний опис.

Якщо допитують близького родича розшукуваної особи, слід встановити коли, де і яким майстром виконано татуаж (адреса, телефон), яку застосовано технологію, вид використаної фарби. Під час допиту свідка-очевидця, потерпілого, а також родича розшукуваної особи доцільно надати для ознайомлення каталоги салонів татуажу з відповідними зображення.

Під час деталізації ознак пірсингу уточнюють:

на якій ділянці тіла мав місце прокол від пірсингу;

чи було введено в отвір прикрасу (якщо так, то які її індивідуальні ознаки: форма, розмір, матеріал, з якого її виготовлено, тощо);

який вигляд мають сліди загоювання проколу у шкірі (припухлість, почервоніння, інші сліди запалення).

Під час деталізації ознак таврування уточнюють:

на якій частині тіла розташовано шрам або тавро;

його вид, форму, розмір, колір;

чи були на шкірі сліди загоювання.

Як зазначалось вище, особливі прикмети татуювання, пірсингу, , таврування відіграють важливу роль під час ідентифікації особи й ефективно використовуються під час проведення впізнання за ознаками зовнішності (якщо об'єктом впізнання є труп людини, ці прикмети — допоміжна ідентифікуюча ознака).

Процедура ідентифікації людини (живої особи) з такими ознаками пов'язана з певними труднощами.

Під час визначення тактики спілкування з особами, зовнішність яких характеризується наявністю особливих ознак, слід враховувати, що:

тату із зображенням хижаків (часто із роззявленою пащею, кігтями), драконів, агресивних комах (скорпіонів, павуків), отруйних змій, а також черепів людей і тварин наносять особи, які намагаються демонструвати свою силу, жорстокість, ненависть, схильність до насильства, готовність до застосування фізичної сили (парадоксально, але обирають такі малюнки люди, які позбавлені вказаних якостей, і, будучи морально, а іноді й фізично слабкими, підсвідомо компенсують відсутність бажаних якостей, тому намагаються мати агресивний вигляд);

зображення мультиплікаційних героїв часто наносять комунікабельні особи з почуттям гумору (часто людина з таким татуюванням характеризується як незалежна у своїх вчинках);

анімалізму, тобто зображенням тварин, птахів, риб, плазунів (без хижих ознак), надають перевагу творчі натури з розвиненою фантазією, які відкриті до спілкування. Такі татуювання часто наносять особи, які тримають вдома зображених представників фауни;

існують татуювання, які несуть у собі певний символ події, що мала місце у житті людини (наприклад, кохання, траур можуть виражати зображення портрета людини; тату у формі емблеми роду військ, виду спорту, професії може свідчити про минуле особи, наявні у неї навички);

до проколювання шкіри на обличчі вдаються особи, які підсвідомо прагнуть незалежності (соціальної, матеріальної, моральної) у родині (як правило, підлітки), навчальних закладах, на роботі та у суспільстві взагалі. Шкіру в інтимних частинах тіла і соски проколюють особи, для яких неабияке значення має інтимний бік їхнього життя або конкретний статевий партнер. Язик часто проколюють особи із чуттєвою аномалією (категорія людей, яким, як зазначають майстри пірсингу, подобається присмак металевого предмета у роті);

до прикрашання свого тіла тавруванням вдається обмежене коло молодих людей, головна мета яких — демонстрація своєї виключної мужності, сили, здатності стійко терпіти біль тощо. Суттю цієї демонстрації є вислів «шрами прикрашають справжнього чоловіка», але, як правило, за прагненням створити такий образ приховують відсутність бажаних якостей (слід пам'ятати, що процедура нанесення майстром тавра передбачає застосування знеболювальних препаратів).

Зрозуміло, що татуювання, пірсинг, таврування можуть бути предметом дослідження різних експертиз. Так, шляхом проведення судово - медичної експертизи можна встановити наявність зазначених ознак зовнішності на трупах навіть з пізніми трупними змінами (гниттям, муміфікацією, перетворенням на жировіск тощо). Досліджуючи татуаж (до речі, існують технології з відновлення зображень татуажу), можна встановити чи не був верхнім малюнком «забитий» нижній, а також глибину введення фарби та навіть технології його нанесення (підручними засобами вводилася фарба чи за допомогою спеціальної апаратури).

Спеціаліст-психолог, вивчаючи малюнок на тілі людини (тату, таврування, прикраси пірсингу), може скласти не тільки психологічний портрет його власника, засвідчити наявність у нього вад і відхилень психіки, особливостей соціальної спрямованості, а й розповісти про певні риси майстра, який наносив малюнок. Спеціаліст у галузі мистецтва, історії, мовознавства може допомогти у розкритті змісту «закодованих» символів на тілі людини.

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що детальне вивчення і правильна оцінка новітніх ознак зовнішності людини мають велике значення при вирішенні багатьох важливих завдань з розслідування злочинів. Звісно, не всі шляхи використання інформації про татуаж, пірсинг, таврування було розглянуто у цій статті, ще залишається багато напрямів досліджень цього питання.

Література

1. Криминалистическое описание внешности человека : учеб. пособ. — М., 1999. — 223 с.
2. Признаки внешности человека и использование информации о них в работе органов внутренних дел : пособ. — К.: Нац. акад. внутр. дел Украины, 2001. — 96 с.
3. Використання ознак зовнішності людини в розшуковій діяльності ОВС : метод. ре- ком. — К., 2003.
4. Новейший словарь иностранных слов и выражений: справочное издание. — Минск, 2006. — 975 с.
5. Криминалистика : учебник для вузов / [Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р.] ; под ред. Р.С. Белкина. — М. : НОРМА-ИНФРА. — М., 1999. — 990 с.
6. Криминалистика : учебник для вузов / [Герасимов В.Н., Колдин В.Я., Крылов В.В., Куликов В.И. и др.] ; отв. ред. Н.П. Яблоков. — М. : БЕК, 1996 — 820 с.

Рикін П.О. *студент ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ***Плужнік О.І****.*

ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

Говорячи в загалом про ювенальну юстицію, слід визначитись із термінами. Юстиція – це суд, судова діяльність держави; правосуддя; сукупність державних органів, що займаються судочинством. Ювенальний – молодий, юний. Отже, обидва слова латинського походження, як це й прийнято у правознавчій термінології. У найпростішому варіанті «ювенальна юстиція» – це судоустрій та судочинство у справах про правопорушення неповнолітніх. [2, с. 59].

Розвитком ювенальної юстиції займалися видатні юристи різних епох – це Доміниций Ульпіан, Тоні Маршал, Філіп Робер, так і вітчизняні юристи сучасності – Н. Горб, Н. Крестовська, Е. Мельникова, Б. Ісмаілов, Р. Максудов, Е. Воронова, І. Предеіна, Т. Шевченко, Я. Мачужак, П. Пилипчук, І. Лавровська та інші.

Закони та програми ювенальної юстиції мають жахливі наслідки на психіку та виховання дитини.

По-перше, дітям накидається думка, що найбільшими їхніми ворогами є їх власні батьки. Цим нищиться родинна гармонія та підривається батьківський авторитет. І тим підступно викрадають у дітей право на рідних батьків.

По-друге, ми живемо в добі деморалізації і релятивізму, тому батьки є перші, які мають обов'язок і право виховувати дитину згідно моральних і духовних цінностей, вказуючи їй що є добре, а що є зле. Ювенальна юстиція забирає в них це право і передає його державі, заявляючи: Від тепер вихованням ваших дітей займатиметься виключно держава. Дитина, таким чином, втрачає здоровий життєвий орієнтир і стає жертвою збоченої сексуальності, наркотиків, вуличного хуліганства. Її відношення до інших стає агресивним та цинічним.

По-третє, зростає злочинність серед дітей та молоді. Наприклад, у Франції декілька років назад відбулись найбільші молодіжні заворушення в країнах Європейського Союзу, і завдяки ювенальній юстиції малолітні правопорушники залишались непокарані.

14 лютого 2011р. Міністр юстиції розпочав процес втілення ювенальної юстиції в Україні, через додаток до Конвенції ООН - всупереч Конституції України та Сімейному Кодексу України. Шкільні психологи через зміну законів отримують нову методику спілкування з дитиною. Через психологічні тести, приватні розмови і т.д. вони маніпулюватимуть нашими дітьми, щоб вони телефонували на гарячу лінію до комітету ООН з прав дитини і подавали скарги на нас – своїх батьків, не усвідомлюючи наслідків. В ювенальних працівників, як і в більшості держслужбовців є «річні плани» кількості відібраних дітей, вони, як правило, – холоднокровні цинічні психологи, які професійно роз'яснюють дітям їхні нові «права». Потім прийдуть омбудсмени і насильно вирвуть вам вашу дитину з ваших рук, на основі складеної скарги, і вона вже ніколи додому не повернеться. Дитину завозять в гарний з євроремонтом «притулок», де її адаптовують до життя в сім'ях з різною сексуальною орієнтацією. Ви звернетесь в міліцію або суд, але вони вам не допоможуть, адже служба ювенальної юстиції згідно прийнятих законів підпорядковується на пряму комітету ООН.

В деяких областях України вже були спроби реалізувати проекти ювенальних технологій. Свідоцтвом про це є Олександр Болотов з Дніпропетровська. У нього працівники ювенальної служби забрали старшого сина просто з під'їзда та помістили до дитячого притулку. В сім'ї діти не мали в нічому потреби. Вже багато часу він звертається за допомогою до різних громадських організацій. Він заявив «Закон забрати дітей є, але повернути їх нема».

Відлякуючим прикладом є випадки в Полтавській області, де в 2010 році соціальна служба забрала дітей в безпроблемних сімей. Наслідком цього була серія самогубств матерів, які не могли знести такої важкої травми і безправ'я. Зауважмо, що ці матері не були п'яниці чи наркоманки. Одна з них сказала: «Мені нема для чого жити, в мене забрали дітей». Шокуючим фактом є, що відбирали дітей лише із здорових сімей, а діти проблематичних сімей чи алкоголіків їх зовсім не цікавили.

У громадянина Дмитра Богонова (Кіровоград) в 2010 році працівники соціальних служб, на скаргу місцевого педіатра, забрали місячну дочку. Причина – брак ваги. Батьки від лікування не відмовлялися.

Закони ювенальної юстиції категорично протирічать Сімейному Кодексу України (ст. ст. 1; 5 ; 151;152 СК України) [1].

Сьогодні, система ювенальної юстиції діє вже в повній силі у багатьох країнах ЄС. Наведемо для прикладу декілька конкретних прикладів: У таких країнах як Франція, Німеччина, Норвегія та Голандія десятки тисяч дітей відняті від своїх батьків. На сотні тисяч батьків на основі штучного «порушення прав дітей», безпідставно, були накладені штрафи або їх було посаджено до тюрми. Особливо жахливі випадки зловживань з боку ЮЮ спостерігаємо в Норвегії. Тут йдеться про ювенальну організацію„Барневерн". Багато батьків змушені втікати з Норвегії, а також вже і з Німеччини, бо їх безпідставно позбавляють батьківських прав.

Причиною забирання дітей з сім'ї може бути[3]:

- поганий догляд за дитиною (ваш син гуляє в дворі або сам повертається з школи);
- сліди биття (синяк на коліні);
- погані життєві умови (ви робите ремонт або живете на знімній квартирі);
- антисанітарні умови (у вас в будинку є собака або кішка, або були розкидані на підлозі іграшки);
- експлуатація дитячої праці (мати привчає дочку мити посуд, прибирати, винести сміття, піти до магазину);
- погане харчування (в холодильнику немає набору продуктів, який, на думку соц. працівника, повинен бути);
- безробіття батьків, нестача в сімейному бюджеті;
- заборона купляти і читати неморальні журнали, переглядати фільми чи Інтернет з епізодами крадежу, насильства, вбивства… (будуть мотивувати, що порушуються права дитини на інформацію).

Вважаю, що ідеї ювенальної юриспруденції можуть працювати, лише ґрунтуючись на певному правовому механізмі їх реалізації, з чіткими нормами, врахуванням знань з певних психологічних та педагогічних дисциплін при практичній реалізації. Відвертий діалог, що відбувається між різними групами, які дотримуються різних поглядів на юве-

нальну юстицію, є явищем необхідним, оскільки у результаті його розвитку можуть порушуватися найбільш гострі питання — наприклад, питання про права соціальних органів забирати дітей від батьків без суду, питання механізму захисту батьків від дій «шарікових» (аби довести свою невинуватість добросовісним батькам потрібно буде звертатися до адвокатів, шукати свідків, писати заяви, боротися з бюрократичною машиною, а в цей час дитина перебуватиме в дитячому закладі у стресовому стані), або від зловживання з метою приниження «невигідних» людей, оскільки у сучасних умовах такий захист прав дітей може призвести до протилежного — грубого їх порушення, дитині може бути завдана невиправдана шкода. Взагалі, рішення про ізоляцію дитини від родини, навіть неповної має бути крайньою мірою. Інша справа, коли ідея стосується неблагополучних сімей, дітей, які дійсно страждають від жорсткого поводження своїх батьків.

Взаємовідносини у родині це дуже тонке питання, правозахисники, які обрали сімейну галузь права, завжди діють на межі. Тому рішення: бути чи не бути ювенальній юриспруденції в Україні, потребує більш обґрунтованого та зваженого підходу.

Література:

1. Сімейний кодекс України - Верховна Рада України чинне законодавство із змінами та допов. на 1 грудня 2012 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Артіка 2013. — 78 с.
2. Конвенція про права дитини : Конвенція ООН від 20.11.1989 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України [сайт]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
3. Мельникова Э. Б. Ювенальная юстиция : учебное пособие для студентов юридических высших образовательных учреждений / Э. Б. Мельникова. – М. : Фонд НАН, 2000. – 271 с.

Рудий О.О., Сахно І.І., *студенти ОДУВС*
Науковий керівник: ***Косаревська О.В.,*** *доцент кафедри УІТЗ ОВС ОДУВС, к.пед.н., доцент*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ ТА ОВС У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Серед багатьох проблем стосовно ролі ОВС у розбудові демократичної держави самостійне місце, на нашу думку, посідає проблема повернення довіри населення до працівників ОВС як гаранта захисту законних прав, свобод і інтересів особи та громадянина. Найбільш поширеним джерелом одержання інформації про діяльність міліції для громадськості України залишаються ЗМІ та мережа Інтернет, які саме й формують позитивну або негативну думку про діяльність співробітників ОВС.

Для формування позитивного іміджу сучасного міліціонера-правоохоронця передусім необхідна якісна, професійна, виважена інформація, що правдиво буде відображати реальну діяльність правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю й охороні правопорядку в суспільстві та напрями протидії порушенням законності й корупційних дій серед особового складу ОВС.

В умовах широкомасштабних змін у структурі МВС, оновлення кримінально-процесуального законодавства, спрямованого на декриміналізацію суспільства та євроінтеграцію, головним завданням ОВС постає максимальна прозорість діяльності міліції та відповідного її оцінювання громадськістю. Крім взаємодії з населенням, також потрібно встановити постійні зв’язки з державними органами влади, трудовими колективами, із засобами масової інформації в тісному контакті з іншими галузевими службами ОВС.

Спираючись на чинне національне законодавство: ЗУ «Про інформацію» (ст. 1-3), «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про міліцію» (ст. 3; 5; 7; 10; 11; 14), «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», кримінально-процесуальний кодекс України (ст. 16-2; 52-3) та наукові дослідження стосовно питань профілактики компрометації української міліції в ЗМІ, а саме авторів: О.А. Вавришука, О.В. Джафарової, М.В. Джафарової, В.А. Комарова, О.Д. Кузнєцова, Ю.Н. Мазаєва, Л.І. М’ясницької, В.В. Столбової, А.С. Токарської, слід наголосити, що досі не вирішеними залишаються питання:

- вдосконалення порядку подачі інформації ОВС до ЗМІ;
- розроблення дійових форм і методів протидії: фактам використання ЗМІ поширення правового нігілізму, противоправної поведінки та насадження культу насильства в суспільстві, спроб фальсифікованої компрометації ОВС;
- належного представлення в матеріалах правової журналістики досягнень співробітників ОВС у боротьбі зі злочинністю, з метою репрезентації міліцейської професії;
- активізації роботи Центрів громадських зв’язків МВС України зі ЗМІ по розробці чіткого нормативного закріплення процедури акредитації журналістів у сфері **кримінальної журналістики** в ОВС.

Всю інформацію, що надходить через ЗМІ до громадян України, умовно можна поділити на два потоки: телевізійна інформація документального й художнього змісту та інформація з радіомовлення й преси.

Здебільше телевізійна інформація готується на потребу телеглядачів і має на меті зібрати якомога більшу їх кількість, тому вона частіше подається у вигляді ігрових шоу на емоційному рівні.

Що стосується якості інформації, яка передається в теле-радіо ефірі, друкується в пресі, можна стверджувати, що ця інформація практично завжди має деяку деформацію, на підставі того, що формується на основі непрофесійних журналістських розслідувань і незацікавленості силових структур у розголошуванні компрометуючих фактів. Тому спотворення інформації, що проходить через ЗМІ, відбувається з двох причин: **з одного боку**, журналісти самостійно переробляють факти в комерційних цілях, **з іншого**, керівники або співробітники підрозділів ОВС при дозуванні інформації зовсім не видають її, або видають у недостатньому обсязі, що спонукає самостійно доповнювати недостачу інформації журналістами, що приводить до створення негативної думки про діяльність ОВС у громадськості.

Тому, на нашу думку, факторами, які будуть сприяти встановленню порозуміння між громадськістю та органами міліції повинні стати:

- конструктивність у діалозі між двома сторонами;
- обґрунтування єдиної платформи для подальшої співпраці;
- надання вичерпної можливості на висловлення та обґрунтування своїх поглядів;
- запровадження проходження професійними журналістами, які оприлюднюють або коментують практичну діяльність підрозділів міліції, спеціальної акредитації в ОВС.

Тільки завдяки тісній взаємодії Центрів зв'язків з громадськістю при МВС України, провідних фахівців правоохоронної системи із засобами масової інформації ми зможемо довести, що міліція України дійсно виступає гарантом захисту законних прав і свобод людини та громадянина, що буде сприяти поверненню їй довіри громадян.

Література:

1 Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2658-XII, зі змінами та доповненнями, станом на 10.08.2012 року.
2 Закон України «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» від 30.09.1998 року, зі змінами та доповненнями, станом на 10.08.2012 року.
3 Закон України «Про міліцію» від 20.12.1990 № 565, зі змінами та доповненнями, станом на 01.01.2013 року.
Кримінально-процесуальний кодекс України, від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.2.123&nobreak=1;
4 Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» від 23.09.1997 № 540/97-ВР.
5 Пам'ятка Управління зв'язків із громадськістю МВС України «Взаємодія міліціонера зі ЗМІ»: http://mvs.gov.ua/mvs/doccatalog/document?id=832331;
6 Джафарова О.В., Джафарова М.В. Взаємозв'язок ОВС зі засобами масової інформації - Збірник наукових праць ЛІВС при НАВС, - Львів, 2003 р. - С.19.

Самойлова Л.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Кісель В.Й.,*** *к.ю.н., доцент*

СУБ'ЄКТИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН

У теорії права виокремлюють дві основні ознаки суб'єктів певних правовідносин. По-перше, вони мають бути наділені певними юридичними правами та обов'язками. По-друге, такі особи набувають здатності бути суб'єктами конкретних правовідносин на підставі юридичних норм. Як зазначав С.С. Алексєєв, юридичні норми створюють обов'язкову основу для виокремлення індивіда, організації, громадських утворень як суб'єктів права [1, 139].

Соціальною передумовою право-суб'єктності є свобода волі особи. Зміст правосуб'єктності розкривається в нормі права й полягає в тому, що особа має здатність бути носієм певних прав і обов'язків. Саме така здатність і називається правосуб'єктністю.

Правосуб'єктність містить два основних структурних елементи: по-перше, здатність мати права й нести обов'язки (правоздатність); по-друге, здатність до самостійного здійснення прав і обов'язків (дієздатність).

Правосуб'єктність є невід'ємною властивістю суб'єкта. Разом з тим, юридичні норми, втілюючи потреби суспільного розвитку, можуть звужувати або розширювати як коло суб'єктів права, так і обсяг їхніх прав і обов'язків. Але якщо вже правовою нормою визначено коло суб'єктів права, то правосуб'єктність є їх невід'ємною властивістю. Саме тому нормативні акти передбачають недопустимість відмови від неї.

Внаслідок своєї правосуб'єктності особи займають те чи інше положення стосовно одна до одної. Це прямо впливає на характеристику режиму правового регулювання. Визначаючи загальне юридичне положення учасників тих чи інших правовідносин, правосуб'єктність виступає як головна ознака відповідного методу регулювання.

О.Ф. Скакун, даючи визначення суб'єктам правовідносин, зазначає, що це індивідуальні або колективні суб'єкти права, які використовують свою правосуб'єктність у конкретному правовідношенні й виступають реалізаторами суб'єктивних юридичних прав і обов'язків, повноважень і юридичної відповідальності. Разом з тим, коли вона наводить види суб'єктів правовідносин, то вже зазначає чотири позиції.

I. Індивідуальні суб'єкти (фізичні особи):

1) громадяни, тобто індивіди, які мають громадянство цієї країни;
2) іноземні громадяни;
3) особи без громадянства (апатриди);
4) особи з подвійним громадянством (біпатриди).

II. Колективні суб'єкти (юридичні особи):

1) державні органи, організації, установи, підприємства;
2) органи місцевого самоврядування; комерційні організації (акціонерні товариства, приватні фірми — вітчизняні, іноземні, міжнародні);
3) громадські об'єднання (партії, профспілки і т.ін.);
4) релігійні організації.

III. Держава та її структурні одиниці:

1) держава;
2) державні утворення;

3) адміністративно-територіальні одиниці (області, міста, села та ін.).

IV. Соціальні спільноти — народ, нації, етнічні групи та ін. [2, 385].

М.Й. Штефан, досліджуючи існуючі системи класифікації суб'єктів цивільних процесуальних відносин, виконуваних ними процесуальних функцій і нормативного їх виділення й визначення, виокремлює їх у три групи.

1. Особи, які здійснюють правосуддя в цивільних справах: а) суди, що розглядають і вирішують справи по першій інстанції; б) суди, що перевіряють законність і обґрунтованість рішень у апеляційному й касаційному порядку та у зв'язку з винятковими й нововиявленими обставинами; в) особи, діяльність яких пов'язана з правосуддям — секретар судового засідання, судовий розпорядник.

2. Особи, які беруть участь у справі: а) з метою захисту своїх прав і охоронюваних законом інтересів сторонами, третіми особами в справах позовного провадження, заявниками та заінтересованими особами в справах наказного й окремого провадження; б) з метою захисту прав інших осіб, державних і громадських інтересів: Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, органи прокуратури, процесуальні представники, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та окремі громадяни (ст. 26 ЦПК України).

3. Особи, які не беруть участі у справі - особи, які сприяють судові в розгляді справи: свідок, експерт, перекладач, особи, які мають письмові й речові докази, спеціаліст, особа, яка надає правову допомогу, судовий розпорядник (ст. 47) [3, 86].

Отже, підводячи підсумок, можемо стверджувати, що для цивільних процесуальних відносин є характерною множинність суб’єктного складу.

Література:

1. Алексеев С.С. Общая теория права: в двух томах / С.С. Алексеев. —Т. II — М.: Юрид. лит., 1982. — 360 с.
2. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учебник І О.Ф. Скакун. — Харьков: Консул, 2000. — 704 с.
3. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. — К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. — 624 с.

***Семелюк Д.М.**, курсант ОДУВС*
*Науковий керівник: д.ю.н., доцент **Цільмак О.М.***

МЕТОД МАНІПУЛЯЦІЇ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

На сучасному етапі розвитку системи органів внутрішніх справ України, за умов підвищення вимог до правоохоронців з боку українського суспільства та впровадження європейських стандартів професійної діяльності, все більше дорікань спрямовані на методи впливу на людей в процесі розкриття злочинів, адже все частіше в ЗМІ чути про силові методи впливу на людей, що підозрювані в тому чи іншому злочині. В результаті таких впливів невинні люди гинуть, або відбувають покарання за чужі злочини в ув’язненнях. Тому на нашу думку потрібно більше застосовувати соціально-психологічні знання в органах внутрішніх справ, що сприятиме розслідуванню та розкриттю злочинів, перевихованню правопорушників.

Дослідженням та вдосконаленням даної теми займалися такі вчені як: Грачов Г.В., Долженков О.Ф., Мельник І.К., Доценко Є.Л., Столяренко Л.Д., Чалдіні Р., Цільмак О.М.

Маніпуляція– це неявний прихований психологічний вплив на іншу людину з метою досягнення її певної поведінки, яка потрібна маніпулятору. Ця поведінка повинна принести маніпуляторові певну матеріальну чи психологічну вигоду [4].

Маніпуляція – це вид психологічного впливу, при якому майстерність маніпулятора використовується для скритого проникнення в психіку адресата цілей, бажань, намірів, установок, які не співпадають з тими , які є у адресата в даний момент.

Маніпулятивне спілкування відрізняється тим, що людина не інформується про справжні цілі спілкування, вони приховані від нього. Маніпулятивне спілкування – суб’єкт - об’єктний варіант спілкування. Це приховане управління особистістю. Сила маніпуляції полягає в прихованому характері факту впливу.

О.Л. Доценко виділяє п’ять основних критеріїв, які характеризують маніпуляцію [2]: 1) родова ознака – психологічний вплив; 2) ставлення маніпулятора до іншого як засобу досягнення власних цілей; 3) прагнення отримати односторонній виграш; 4) прихований характер впливу; 5) використання (психологічної) сили, гра на слабості.

Виділяють такі методи маніпуляції в органах внутрішніх справ [1]:

1. Провокація підозри. Маніпулятор заздалегідь ставить підозрюваного в критичні умови, коли стверджувально заявляє «Ви думаєте я буду вас умовляти?..», що передбачає зворотній ефект.

2. Агресивна манера введення розмови. При використанні подібних маніпуляцій людина вибирає високий і агресивний темп мовлення, чим безсвідомо зламує волю опонента.

3. Вдаване нерозуміння. В даному випадку певна хитрість досягається наступним чином. Ви, посилаючись на вияснення для вас правильності щойно почутого – повторюєте сказані вам слова, але вносячи в них смисл, який необхідний вам. Вимовлені слова можуть бути наприклад: « Вибачте, чи правильно я вас зрозумів, ви кажете що …», - і далі повторюєте 60-70% того, що почули від опонента, але кінцевий смисл змінюєте шляхом введення іншої інформації, інформації – необхідної вам.

4. Неправдива згода. Коли ви ніби то і приймаєте, погоджуєтесь з інформацією, яку отримали від об’єкта ваших маніпуляцій, але тут же вносити свої корективи. По принципу: «Так, так все правильно, але …

Узагальнюючи дані по цій проблемі в якості робочої класифікації мішенню маніпулятивного впливу на особистість можна використовувати п’ять груп психічних утворень людини:

1) джерела активності людини: потреби, інтереси, схильності;

2) регулятори активності людини: групові норми, самооцінка, світогляд, вірування, смислові, цільові, операційні установки і т. д.;

3) когнітивні (інформаційні) структури знання про оточуючий світ;

4) операційний склад діяльності: спосіб мислення, стиль поведінки і спілкування, звички, вміння і навички;

5) психічні стани: фонові, функціональні, емоціональні.

Маніпулятивний характер поведінки негласного працівника при проведенні негласних заходів, полягає в тому, що замість своєї дійсної мети (виконання завдань оперативно-розшукової діяльності) він викладає іншим особам дезінформацію, яка спонукає їх до певних дій. При цьому оперативний працівник використовує і інші маніпуляційні прийоми, зокрема такі як «гра на почутті жалю», «піднесення значущості партнера», компліменти та інші.

Таким чином, виходячи з особливостей застосування негласних методів, негласний співробітник починає спілкування з джерелами інформації на рольовому рівні та за допомогою маніпуляцій з метою встановлення довірчих відносин з особами, які володіють інформацією.

Отже, діяльність органів внутрішніх справ являє собою одну із соціально правових форм діяльності із системного припинення та контролю злочинності в суспільстві. У цей час значення забезпечення прав і свобод людини відповідно Конституції України зростає, а завдання розвитку діяльності органів внутрішніх справ піднімається на загальнодержавний рівень. Однак процес корінного реформування діяльності органів внутрішніх справ у правоохоронній сфері здійснюється не завжди послідовно й цілеспрямовано. У даній ситуації необхідно враховувати системний характер боротьби зі злочинністю, ігнорування якого знижує ефективність будь-яких засобів удосконалення діяльності ОВС. Тому інтереси практики й психологічної науки сьогодні сходяться на розумінні необхідності пошуку нових напрямів і способів підвищення ефективності управління в правоохоронній сфері. Якісна підготовка працівника ОВС неможлива без добре поставленої психологічної підготовки у ВНЗ МВС. Інакше кажучи, без належної уваги до неї зараз, в майбутньому ми ризикуємо опинитися в ситуації, коли зростаючому професіоналізму злочинного світу нам нічого буде протиставити.

Література:

1. Грачов Г.В., Мельник И.К. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии информационно-психологического воздействия.- М.: Алгоритм, 2002 с. 263.

2. Доценко Е.Л. Манипуляция: феномен, механизм, защита. М., 1996.

3. Столяренко Л.Д. Основы психологии. 9-изд. Учебное пособие (Серия «Высшее образование») – Ростов н/Д: Феникс, 2004. – С.328-332.

4. Чалдини Р. Психология влияния. – СПб.: Питер, 2000. -270с.

Сенченко Д.А., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: ***Геращенко О.С****., к.ю.н.*

ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ ЯК ЮРИДИЧНО-ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ

Україна сьогодні переживає важкий період свого становлення як незалежна й демократична держава. Кризові процеси охопили всі сфери життєдіяльності суспільства й нагромаджують деструктивний потенціал, розчарування, відчай населення, погрожують катастрофічними наслідками для демократичних перетворень, розбудови правової держави.

Саме соціально-економічна, політична та правова кризи, що відбуваються в українському суспільстві, актуалізують пошук інноваційних теоретичних і методологічних підходів, політико-правових досліджень у галузі розбудови правової держави, використання власного й світового досвіду реформування та трансформування економічних, політичних і соціальних процесів на правових засадах.

Суттєвою перешкодою на шляху розбудови правової держави стає правовий нігілізм, що в умовах кризи набув широких масштабів, охопив усі сфери суспільства. У нашій країні він набув нового змісту: дещо змінилась його природа, причини існування, джерела, що його відтворюють, форми й способи впливу на суспільне життя. Успішно стримувати поширення правового нігілізму, обмежувати його енергію можна тільки тоді, коли будуть з'ясовані чинники, що його породжують і відтворюють. Саме тому існує нагальна потреба привернути увагу науковців до цієї проблеми, спонукати до подальших досліджень цього соціально-психологічного явища.

Незадовільне його вивчення гальмує демократичні перетворення, реформування в усіх сферах суспільного життя, заважає процесу розбудови української правової держави. Боротися з цим небезпечним явищем звичайними методами неможливо, потрібні нові підходи, екстраординарні заходи.

Нігілізм носить руйнівний характер. Говорити про "прогресивний характер" нігілізму не має сенсу. Нігілізм – це хвороба суспільства. Якщо говорити про прогресивний характер, то прогрес полягає в тому, що людина, суспільство виздоровлюється (перегляд цінностей відбувається в нормальному суспільстві постійно і без нігілізму - це природній процес), а якщо регресивний характер – тоді людина, суспільство – характеризується смертю, прямує до вмирання.

Нігілізм – це заперечення всіх існуючих цінностей не на користь іншим цінностям, а заперечення як принцип. Тому не можна прийняти положення про "прогресивний характер" правового нігілізму, як і нігілізму взагалі.

Проблеми нігілізму завжди привертали увагу філософів і юристів, особливо в кризові стани суспільства, перехідні епохи, які спонукали до переоцінки існуючих цінностей. Питання правового нігілізму набули широкого розголосу в засобах масової інформації, програмах політичних партій, побутовому житті населення в кінці XX століття, але ще не стали об'єктом глибокого наукового дослідження.

“Нігілізм” /від лат. *ніщо, нічого*/ - огульне заперечення історичних цінностей, культурних надбань світового та вітчизняного характеру, створених людством, негативне ставлення до національної культури, моральних, політичних, юридичних цінностей. Його можна розглядати як гуманітарну цінність, що має універсальне значення й характеризується глобальним метафізичним запереченням існуючих норм.

Але юридичний нігілізм - явище набагато складніше, і його не можна пояснити лише примітивними ідеологічними характеристиками радянських часів. Він існує як елемент, риса, властивість суспільної свідомості, суспільних відносин, і, водночас, як елемент самосвідомості, психології. І тому виявляється не тільки в рівні правової та політичної культури, а й у буденних поглядах і поведінці людей, класів, соціальних груп, суспільства загалом, в їхніх мотиваціях, вчинках, традиціях, способі життя, укорінених у психології населення з часів тоталітаризму, певному типі розуміння юридичного досвіду.

Центральне місце в структурі юридичного нігілізму належить правовому нігілізму. З точки зору філософії права, його треба розглядати як наукову категорію, феномен суспільного життя, що відображає певний стан юридичної життєдіяльності суспільства й характеризується відверто негативним ставленням до права, ігноруванням юридичних цінностей, можливостей правового регулювання суспільних відносин і перебільшенням ролі інших неюридичних цінностей і чинників - моралі, політики, релігії тощо. Це є напрямок у соціально-політичній і юридичній думці й поведінці людей, що заперечує соціальну цінність права, ідею верховенства права й правової держави взагалі, вважає право найменш досконалим способом регулювання суспільних відносин.

Тобто, правовий нігілізм проявляється в зневажливому ставленні до права, з одного боку, а з іншого, перебільшує роль політичного втручання в життєдіяльність суспільства. Він відображає певний стан розвитку та функціонування юридичного фактору в суспільстві, особливо в перехідну епоху. Тому зміст категорії правового нігілізму має ту особливість, що він поєднує в собі загальнолюдські характеристики, що мають (і можуть мати) місце в будь-якій країні, а з іншого, має конкретний юридичний /антиюридичний/ зміст.

Правовий нігілізм існує як елемент, риса, властивість індивідуальної та суспільної свідомості, суспільних відносин, політичної та правової культури, що є в певній країні в певний час. Він містить не тільки настрої, наміри, правову культуру, а й вчинки людей, мотивацію їхньої поведінки, що характеризує спосіб життя загалом.

Правовий нігілізм - це продукт певних соціальних умов життя. У сфері правовій це насамперед проявляється в дефіциті права, незадовільному стані правової системи, коли існують величезні сфери людської діяльності, що не врегульовані правом, у девальвації права, порушенні норм чинного законодавства, прав людини й у низькій правовій культурі населення.

Поширеною формою прояву правового нігілізму є “війна” між парламентськими й урядовими постановами, “війна” бюджетів, цін, повноважень тощо. За таких умов не може нормально функціонувати жоден з демократичних інститутів влади. Крім того, часто підзаконні акти стають “надзаконними”, наспіх прийняті закони, погано синхронізуються, логічно не вписуються у правову систему. Водночас значні пласти суспільних відносин, що не охоплені правом, хоча мають величезну потребу в правовому регулюванні. Але не має значення, чому не виконується закон. Це певний саботаж, тобто такий стан, коли закон стає умовним поняттям. Таке становище можна пояснити вкрай низьким рівнем правової та політичної культури, деформованою правосвідомістю, а також станом загальної безвідповідальності. Так створюються сприятливі умови для різного роду ділків щодо незаконного перерозподілу матеріальних благ і духовних цінностей.

Джерелом правового нігілізму є правовий вакуум, тобто такий стан, коли цілі сфери життєдіяльності суспільства не врегульовані правом і потребують нормативно-правової регламентації.

Право, як соціальний феномен, не може існувати поза суспільством і у відриві від нього. Як регулятор людської поведінки право міняється разом зі змінами в суспільстві, але воно не завжди співпадає з цими змінами. Воно або відстає від запитів суспільства, або їх випереджає. В обох випадках це явище небажане, оскільки в ідеалі всі запити суспільства повинні відображатись і врегульовуватись правом своєчасно. Розрив між необхідним і бажаним завжди виступає джерелом відтворення правового нігілізму.

Існування правового нігілізму в масовій свідомості асоціюється не тільки з порушеннями права, законності, правопорядку, а й принципів соціальної справедливості, що найбільш виразно проявляється у таких феноменах, як пільги та привілеї. Політичний і правовий нігілізм та чисто популістські цілі спричинили так званий процес “ветизації” законодавчих рішень, який дав зворотній ефект. Замість очікуваного росту популярності, часті взаємні вето Президента й Верховної Ради лише підірвали їхній політичний престиж і поглибили недовіру народу до владних структур. Слабка захищеність прав людини в сучасний перехідний етап розвитку нашого суспільства підриває віру в закон, у здатність держави забезпечити правопорядок, відгородити громадян від злочинних посягань. Конституційне забезпечення природних прав людини в нашому суспільстві поки що не супроводжується адекватними засобами по їх практичному втіленню. Мають місце серйозні порушення прав людини, особливо соціальних і економічних, що породжує напругу в суспільстві, підживлює антидемократичні настрої, створює для України зовнішньополітичні проблеми й виступає одним із чинників правового нігілізму.

Фактів порушення прав людини ми маємо чимало, і їх кількість все збільшується по мірі поглиблення соціально-політичної та економічної кризи. Тому цю проблему треба розглядати не тільки як юридичну, а й більш широко - як соціально-політичну та економічну. Вона безпосередньо пов’язана з сучасним станом суспільного виробництва, рівнем розвитку демократії, політичної та правової культури.

Формування правової культури тісно зв’язано з вихованням правосвідомості громадян, що характерно для суспільства з демократичними традиціями. Вона може формуватися в структурованому громадянському суспільстві, в якому сам народ бере активну участь в організації влади, в управлінні суспільними процесами, незалежно від владних органів. Саме таке суспільство спирається на високу свідомість і правову й політичну культуру громадян, в основі якої

лежить свідоме оволодіння правовими та політичними знаннями й переконаннями, що забезпечує законність і правопорядок.

Література:

1. Бабошин В.В. Нигилизм в современном обществе: феномен и сущность: автореф. дис. док. филос. н. Ставрополь, 2011. 38 с.

2. Гуляихин В.Н. Правовой нигилизм в России. Волгоград: Перемена, 2005. 280 с.

3. Кудрявцев В.Н. О правопонимании и законности // Гос-во и право. 1994. - № 3.

4. Бородин В.В., Копейчиков В.В. Роль правовой культуры в фомировании правового государства // Сов. гос-во и право. 1990. - № 2.

Сичов С. О., *старший викладач кафедри кримінального процесу Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ КЕРІВНИКА ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

За дослідженням, відповідно до ст.19 Конституції України органи державної влади, зокрема досудового розслідування та їх посадові особи зобов'язані діяти на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. За визначенням А.Й. Присяжнюка зазначена вимога є особливо актуальною для органів виконавчої влади, які у повсякденній діяльності реалізують державну політику у всіх сферах суспільного розвитку, втілюють в життя конституційне положення щодо утвердження і забезпечення прав та свобод людини як головного обов'язку держави, що ми підтримуємо. Нагальна потреба у реформуванні підрозділів досудового розслідування здійснюється, крім внутрішньої соціальної потреби нашої країни, ще й інтеграцією України у світове співтовариство, втілення у правоохоронну практику міжнародних правових стандартів, а також прийняттям і вступом у чинну дію нового та вже чинного КПК України. Якість кадрового забезпечення органів внутрішніх справ, на думку М.М. Дивака, безпосередньо впливає на плинність кадрів, переміщення по службі, кар'єрне зростання, рівень забезпечення особистої безпеки під час виконання службових завдань. Управління якістю кадрового забезпечення ОВС України дає змогу підвищити результативність та ефективність правоохоронної діяльності, зокрема в результаті зменшення необґрунтованих матеріальних та фінансових витрат, часу на виконання правоохоронних дій, врахувати потреби населення у конкретних послугах, які надають працівники ОВС, та забезпечити належну їх якість, що слід підтримати та реалізовувати у повсякденній практичній діяльності також і підрозділів досудового розслідування в умовах запровадження нового КПК України. Від успішної реалізації цих завдань багато в чому залежить формування правової держави в Україні, авторитету органів державної влади, правоохоронних органів і суду, та їх іміджу у населення. На це неодноразово звертали увагу Президент та Уряд України. Зокрема Президент України В. Янукович наголошував, що необхідно якісно новий підхід до організації роботи досудового слідства. Потрібно вже сьогодні забезпечити реальну процесуальну незалежність працівників цієї служби. Це не тільки відповідатиме меті та духу реформ, а й дозволить уникнути карального ухилу слідства, помилок та порушень прав людини, що підкреслює актуальність піднятих на наступній конференції питань. Як свідчить дослідження, на відміну від працівників прокуратури та суддів, саме процесуальна незалежність слідчих законодавчо не закріплюється і не гарантується на протязі останніх десятиліть, а наявні законопроекти «Про статус слідчого» на законотворчому рівні не розглядаються. В той же час залишаються не вирішеними проблеми статусу й самих слідчих органів в системі правоохоронних органів. Особливо загострюються ці питання на рівні міжнародного співтовариства. Так, за визначенням експертів Ради Європи, керівники слідчих підрозділів та слідчі мають службову залежність від відомчих інтересів і адміністративну підпорядкованість тих відомств, де вони функціонують згідно чинного законодавства, що може негативно впливати на прийняття об'єктивних рішень при досудовому розслідуванні кримінальних справ та реального забезпечення прав і свобод у країні. Так, експеримент у слідчих підрозділах стосовно удосконалення організації їх діяльності, та вирішення вказаних питань тощо, започаткований згідно наказу МВС України № 336 від 2011 року, продовжений іншим наказом МВС України від 12.06.2012 року № 529 «Про внесення змін до наказу МВС від 15.06.2011р. № 336», але результатів реального втілення запланованих концептуальних та досягнутих результатів не оприлюднено. Вирішенню вказаних проблем повинна сприяти реалізація концепції реформування підрозділів досудового слідства органів внутрішніх справ. У той же час наукові та прикладні дискусії з цих питань не припиняються, пошуки ефективних форм і методів керівництва слідчими підрозділами тривають. Керівник як особа, яку наділено владними повноваженнями та має певний вплив на підлеглих, за визначенням Т.С. Кабаченка, є центральною фігурою у будь-якому колективі. Керівник це професія і статус, потреба в якій виникає тоді, коли праця стає колективною. Саме керівник повинен вміти виробляти стратегію управління, консолідувати зусилля своїх підлеглих на розв'язання поставлених завдань. Більш поширено і точніше визначає функцію керівника О.М. Бандурка який зокрема зазначає, що діяльність сучасного керівника є багатоплановою. Вона поєднує діяльність по визначенню основних цілей організації, а також шляхів їхнього досягнення, стратегії розвитку: це і вплив на підлеглих, і виконання певних функцій, як по відношенню до підлеглих і організації в цілому, так і до вищих органів. Нарешті, діяльність керівника передбачає і певний тип спілкування у стосунках з особами які є учасниками управлінських відносин, що ми підтримуємо. Мета управління персоналом органів досудового розслідування, за визначенням К.С. Ізбаш, полягає: у прогнозуванні, плануванні, забезпеченні, координуванні, стимулюванні та контролі діяльності як слідчих підрозділів загалом, так і окремих слідчих зокрема. Таким чином до цілей управління керівника органу досудового розслідування можна віднести: забезпечення необхідної кількості й якості слідчих як на поточний період, так і на перспективу; створення рівних можливостей службово-трудової діяльності; раціоналізацію зайнятості працівників

органу досудового розслідування; стабільне і рівномірне навантаження на кожного слідчого; належне соціально-правове забезпечення слідчих; забезпечення максимально можливої спеціалізації слідчих та ін., що ми підтримуємо. Невід'ємним елементом механізму управління персоналом органів досудового розслідування є управлінські функції, серед яких можна виділити: аналіз, прогнозування, планування, організацію, регулювання та контроль, що ми підтримуємо. З метою пошуку шляхів удосконалення керівництвом слідчих підрозділів, певні функції досудового слідства періодично корегуються. Це стосується і такої функції як організаційна. Підтвердженням тому є прийняття довгоочікуваного нового Кримінального процесуального кодексу України, який за вивченням, на нашу думку та інших вчених і практиків, сьогодні є не зовсім досконалим, але все ж таким більш прогресивнішим, ніж чинний. В ньому повноваження і статус керівника органу досудового розслідування, (замість визначення за ст. 114-1 «начальник слідчого відділу» у попередньому і чинному КПК) закріплені статтею 39, розділу першого, нового КПК. У цій статті є новела, яка змінює акцент і конкретизує функції керівника органу досудового розслідування у сучасному стані та визначаються у організації досудового розслідування, замість здійснення керівником контрольних функцій. На нашу думку, з цим слід не у всьому погодитись, і на керівника органу досудового розслідування слід законодавчо крім функції організації, закріпити також і функцію контролю яку він фактично виконував і буде виконувати, враховуючи великий обсяг погоджувальних дій із органами прокуратури та слідчим суддею і розширення саме як організаційних, так і контрольних функцій. На керівника органу досудового розслідування фактично покладені повноваження щодо розширення функції контролю за слідчим що регламентується відомчими нормативними актами. Підтвердженням нашої позиції є наступні дані: за останні роки спостерігається постійне зростання кількості порушених щодо слідчих ОВС кримінальних справ (у 2007 р. – 41, 2008 р. – 42, 2009 р. – 47, 2010 р. – 50, 2011 р. – 56 справ. Загалом, протягом останніх п'яти років за вчинення службових та інших злочинів засуджено понад 70 слідчих і керівників слідчих підрозділів. Крім цього, тільки протягом 2011 року ГСУ МВС України розглянуто 3,5 тисяч скарг громадян на дії слідчих, з яких по 1 тисячі (17,8%) наведені факти скаржниками підтвердились у повному обсязі, а у 1,5 тисяч (27%) частково. За визначенням О.Ю. Татарова, якби рішення слідчих не уникли контролю з боку їх безпосередніх керівників, відповідних порушень очевидно не трапилось би. Відтак, контроль на досудовому провадженні є важливим чинником ефективного і повного вирішення завдань, поставлених перед слідчими. Цей перелік не є остаточним. Таким чином слід зробити висновок, що запровадження нового КПК України надасть поштовх для подальших наукових і прикладних досліджень в реалізації правового статусу і функцій керівника органу досудового розслідування.

Література:

1. Присяжнюк А.Й. Організаційно-правові засади державного контролю у сфері виконавчої влади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / А.Й. Присяжнюк /. – Х.: ХНУВС, 2012. – 36 с.
2. Дивак М.М. Адміністративно-правові засади управління якістю кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. юрид. наук: спец.12.00.07 «адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.М. Дивак /. – Х.: ХНУВС, 2012. – 20 с.
3. Аналітичний огляд діяльності слідчих підрозділів органів внутрішніх справ за 2011 рік та організаційно-управлінські заходи щодо її покращення. – К.: РВВ МВС України. – 30 с.
4. Горпенюк А. Організаційно-правові питання вдосконалення досудового слідства в Україні / А. Горпенюк // Вісник прокуратури. – № 2, 2010. – С. 64 – 68.
5. Горпенюк А. Становлення та перспективи розвитку досудового слідства в Україні / А. Горпенюк // Вісник прокуратури. - № 4, 2010. – С. 98 – 100.
6. Наказ МВС України від 15.06. 2011 року № 336 «Тимчасове Положення про органи досудового слідства Міністерства внутрішніх справ».
7. Наказ МВС України від 12.06. 2012 р. № 529 «Про внесення змін до наказу МВС від 15.06. 2011 р. № 336».
8. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник / О.М. Бандурка. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
9. Ізбаш К.С. Теоретичні, організаційні та правові питання роботи з персоналом органів досудового слідства МВС України : монографія / К.С. Ізбаш. – Х.: НікаНова; Одеський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 218 с.
10. Бачило И.А. Функции управления: содержание и правовое оформление / И.А. Бачило // Советское государство и право. – 1969. - № 2. – 68 – 70.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом № 4651- VI від 13.04. 2012р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України» № 4652-VI від 13.04. 2012 р. – Х. : Право, 2012. – 392 с.
13. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія / О.Ю. Татаров. – Донецьк: ТОВ «ВПП «ПРОМІНЬ», 20121. – 640 с.
14. Аналіз стану дисципліни і законності в органах досудового розслідування МВС України за 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http: //mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/ index. стор.466.

***Сідлецька Ю.С**., студентка ОДУВС*
*Науковий керівник: к.ю.н., доцент **Плужнік О.І**.*

ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ

З уведенням ст. 258 «Терористичний акт» у КК України виникає дискусійне питання щодо об'єкта цього складу злочину. У Кримінальному кодексі України законодавець визнав родовим об'єктом терористичного акту громадську безпеку, розмістивши відповідно ст. 258 КК України в розділі IX «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини Кримінального кодексу України, тобто визначив, що саме громадська безпека, з точки зору законодавця, потребує охорони від цього злочину.

Так, наприклад, склад тероризму (терористичного акту) в КК України (ст. 258), Росії (ст. 205), Казахстану (ст. 233), Азербайджану (ст. 214), Таджикистану (ст. 179), Туркменистану (ст. 271) віднесений до злочинів проти громадської безпеки, звідси бачимо, тією сферою, якій, на думку законодавців, завдається найбільша шкода, частіше за все визнається громадська безпека.

Законодавець Грузії та Латвії тероризм відніс до злочинів проти держави. У Кримінальному кодексі Франції розділ II «Про тероризм» знаходиться у книзі IV «Про злочини та проступки проти нації, держави та громадського спокою». В Кримінальному кодексі Республіки Білорусь міститься три склади злочину «тероризм», які розташовані у різних розділах: ст. 126 «Міжнародний тероризм» знаходиться в главі 17 «Злочини проти миру та безпеки людства» розділу VI «Злочини проти миру, безпеки людства та військові злочини»; статті 289 «Тероризм» та 290 «Погроза вчинення акту тероризму» у главі 27 «Злочини проти громадської безпеки» розділу X «Злочини проти громадської безпеки та здоров'я людей» [1, С. 67].

На мою думку, перш за все є наслідком невизначеності поняття «тероризм». Сьогодні не існує чіткого загальновизнаного поняття тероризму як явища та як злочину, що дає підстави до такого роду розбіжностей у поглядах науковців у цій царині, законодавців та практиків.

Виходячи з обставин самого діяння терористичної спрямованості, порушення громадської безпеки виступає для терористів хоча і першочерговою, але фактично не основною, а допоміжною дією, засобом посягання на інший об'єкт у складному (складеному) злочині.

В. Ф. Антипенко робить такий висновок: „Суспільна безпечність не може бути основним об'єктом тероризму... Залякування у тероризмі виступає не самоціллю, а засобом досягнення мети впливу на основний об'єкт, цим реалізується спонукання відповідних осіб до вигідних для терористів рішень. Основним же об'єктом у тероризмі є національні та наднаціональні інститути (у їх різноманітних варіантах), посягаючи на які через дію на безпосередній об'єкт винні особи досягають чи прагнуть досягти головної цілі - порушення їх недоторканності" [2].

Кінцева мета терористичної діяльності (на будь-якому етапі її розвитку) – це, шляхом створення в суспільстві обстановки страху за рахунок демонстративного вчинення якихось дій, примусити відповідні органи влади, фізичних чи юридичних осіб прийняти вигідні для терористів рішення. Саме ця кінцева мета і визначає дійсний основний об'єкт терористичної діяльності.

„За своїм змістом, - зазначають Г. А. Злобін і Б. С. Никифоров, - мета включає в себе свідомість і волю людини по відношенню до об'єктивного результату її поведінки. Тому вона (мета) вказує на дійсний (хоча б і віддалений) об'єкт злочинного діяння і виражає ставлення особи до цього об'єкта"[3, С.44].

Категорія „громадська безпека" визначається в науковій літературі по-різному. Її визначають і як систему заходів або специфічну діяльність державних органів щодо забезпечення безпечних умов життєдіяльності суспільства, і як сукупність суспільних відносин, що забезпечують безпечні умови життя, й як благо для кожного з громадян і загальну цінність, й як стан захищеності особи, суспільства і держави від злочинних посягань.

Так, у працях П.І.Гришаєва громадська безпека визначається як система заходів, спрямованих на охорону державного і громадського порядку, на забезпечення нормальних умов для трудової діяльності та відпочинку громадян або як безпечні умови повсякденного життя та діяльності членів суспільства [4, С.55].

Найбільш змістовно категорія „громадська безпека" розглянута у наукових працях В.П.Тихого. Розглядаючи громадську безпеку як різновид безпеки, він зазначає, що „як в побутовому, так і в науковому розумінні, безпека оцінюється як визначений факт, як щось цінне і досяжне, створюване людьми, як певна цінна характеристика предмета.Іншими словами, безпека є певною потребою і благом …", що „громадська безпека виступає як загальне благо, безпека для всіх, загальна цінність, що відповідає інтересам суспільства й усіх громадян". „При цьому, - продовжує В. П. Тихий, - необхідно розрізняти два види благ, пов'язаних з потребою в суспільній безпеці. По-перше, це захищеність суспільства від різних небезпек, по-друге, сам захист суспільства від небезпек, діяльність по запобіганню небезпекам. Саме наслідком цієї діяльності і є суспільна небезпека як захищеність, певна якість суспільства" [5, С.2].

Таким чином, громадська безпека як об'єкт злочину в реальній дійсності також з'являється в усіх своїх ролях одночасно: як певна цінність, як благо і потреба, як захищеність суспільства від різних небезпек, як діяльність по запобіганню небезпекам, як суспільні відносини, що забезпечують відвернення й усунення загальної небезпеки, як стан захищеності суспільства - таких його цінностей, як життя та здоров'я людей, власності, довкілля, нормальної діяльності підприємств, установ та організацій від загально небезпечних посягань [6, С.18].

Продовжуючи аналіз об'єкта тероризму, слід зауважити, що найбільш суттєве значення для правозастосовчої діяльності має безпосередній об'єкт, під яким розуміють ті конкретні суспільні відносини, які поставлені законодавцем під охорону певного кримінального закону і яким завдається шкода злочином, що підпадає під ознаки даного складу.

Визначення безпосереднього об'єкта має важливе значення для з'ясування характеру і ступеня суспільної небезпеки злочину, правильної кваліфікації скоєного, сприяє відмежуванню вчиненого діяння від суміжних злочинів тощо.

Саме безпосередній об'єкт злочину дозволяє частіш за все і з найбільшою точністю провести розмежування між схожими злочинами, бо у більшості випадків є тим елементом складу, який притаманний тільки цьому і більш ніякому злочинові.

У вітчизняній науці кримінального права немає єдиної думки щодо обєкту злочину.

Так, на думку В.В. Мальцева об'єктом терористичного акту виступає суспільна безпека (відносини, що забезпечують безпеку невизначено великого числа членів суспільства). І.А. Попов вважає, що терористичний акт - багатооб'єктний злочин, основним об'єктом якого є суспільна безпека, а додатковим – життя, здоров'я, майнові або інші інтереси людей. В.С. Комісаров і А.І. Коробєєв під об'єктом даного злочину розуміють сукупність суспільних відносин, що регламентують основи (корінні інтереси) забезпечення безпечних умов існування суспільства [7, С.4].

Отже можна відвести підсумки всього викладеного, що основним безпосереднім об’єктом терористичного акту є громадська безпека, в той же час безпосередніми додатковими об’єктами можуть бути також і життя, здоров’я, честь та гідність громадян, власність тощо.

Література:

1. Власов И.С. Зарубежное законодательство в борьбе с тероризмом. — М: 2002. С.67

2. Антипенко В., Поняття тероризму (кримінально-правове визначення) // http://pravoznavec.com.ua/period/article/262/%C0.

3.Злобин Г.А. Никифоров Б.С. Умысел и его формы. М.: Наука, 1995. –78 с.

4.Гришаєв П.И. Преступления против порядка управления, общественной безопасности, общественного порядка. – М.: ВЮЗИ. 1957.– 57 с.

5.Тихий В.П. Злочини проти суспільної (загальної) безпеки: Конспект лекцій. – Х; Національна юридична академія Укруїни, 1996. – 3 с.

6.Балгат Д., Балан О. Понятие, причины и классыфикацыя терроризма / Міжнарод, конф. «Терроризм і національна безпека України».-К., 2003.

7.Комисаров В.С. Терроризм, бандитизм, захват заложника и другие тяжкие преступления против безопасности общества., По новому УКРФ. – М.: Кросна-лекс, 1997. – 15 с.

Сідлецька Ю.С., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Савченко В.А.,*** *к.ю.н., професор кафедри філософії та соціальних дисциплін ОДУВС*

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Розвиток сучасної цивілізації характеризуються переходом від індустріального суспільства до суспільства інформаційного. Широке впровадження сучасних інформаційних технологій створює нові, унікальні можливості для більш активного й ефективного розвитку економіки, політики, держави, суспільства загалом і розширює соціальні можливості індивіда. Інтернет як особливий вид соціальної реальності, його вплив на суспільство й діяльність різних соціальних інститутів і організацій соціологами був усвідомлений ще в середині 90-х рр. XX століття.

Метою цієї статті є спроба розкрити явище кібертероризму, охарактеризувати складові його структури, силу впливу цього феномену, і насамперед встановити соціальні наслідки й загрози суспільству, які несе кібертероризм.

Комп'ютерний тероризм або кібертероризм є однією з форм тероризму, що є однією з найбільш гострих проблем, що стоять перед сьогоднішнім світом. На міжнародному рівні тероризм давно виявив себе як феномен всесвітнього характеру, що діє відверто, не визнаючи ніяких кордонів. Але особливо це характерно для його нових форм - технологічного або високотехнологічного тероризму, небезпечним проявом якого є комп'ютерний тероризм.

Інтернет надає допомогу терористам, він служить для них джерелом легкого одержання й надання практично будь-якої інформації, вони можуть пропагандувати свої ідеї суспільству та здійснювати незаконні дії через мережу.

Комп'ютерними хакерами, що знаходились на службі терориста №1 у світі - Усами Бен Ладена, при атаці камікадзе 11 вересня 2001 року на найбільші міста США - Нью- Йорк і Вашингтон, була виведена з ладу система ПВО США.

Головне в тактиці кібертерроризму полягає в тому, щоб здійснений кіберзлочин мав небезпечні наслідки, став широко відомим населенню, одержав великий суспільний резонанс і сприяв створенню атмосфери погрози повторення акта без указівки конкретного об'єкта [1, 375].

Крім того, існує ще один прояв комп'ютерного тероризму - "погрози", передані через Інтернет. У США після подій 11 вересня стали частими випадки погроз зараження сибірською виразкою, передані по електронній пошті. Виявити відправника, якщо він досвідчений хакер, практично неможливо. Подібні випадки були й в Ізраїлі, але за допомогою звичайної пошти, у листах.

Серед соціальних наслідків інформаційного тероризму можна назвати зомбування особистості, у цю групу входить вид інформаційної зброї, що має так званий психотронний вплив, під яким розуміють вплив електромагнітних полів і хвиль електронних приладів на людину, що викликають зміну її реакцій на життєві ситуації, що виникають у процесі життєдіяльності. Маніпулювання суспільною свідомістю, змінюються ціннісні орієнтації особистості, міняється світосприйняття, спосіб мислення, з'являються нові види девіацій. Поширення слухів, що служать причиною появи панічних настроїв у суспільстві. Наприклад, інформація про настання кінця світу, який відбудеться 21 грудня 2012 р.

Кібертерроризм є цілим рядом важливих викликів, він становить небезпеку серед інших видів тероризму, оскільки комп'ютерні атаки практично неможливо спрогнозувати або простежити їх у реальному часі; потрібні значні ресурси, щоб із високим ступенем вірогідності визначити, хто несе за це відповідальність. Технологія, на думку багатьох вчених, не зможе в найближчому майбутньому вирішити цю проблему. По-друге, через складність законів, що діють в

усьому світі, збір доказів у таких обставинах, коли могли бути використані Інтернет або інші електронні засоби, а також переслідування за законом, пошук, затримання й видача окремих осіб представляються проблематичними [3].

Сьогодні це, частіше за все, - екстремістські угруповання, сепаратистські сили, проповідники ідей, що суперечать загальнолюдським цінностям, прагнуть інтенсивно використовувати сучасні передові інформаційні технології для пропаганди своєї ідеології й досягнення своїх цілей. Наприклад, сьогодні в Інтернеті знаходяться сайти практично усіх більш-менш великих ісламістських організацій, також радикальної спрямованості. Це дозволяє вже сьогодні говорити, що терористична активність переходить із реального простору у віртуальний. Інформаційні мережі дозволяють терористичним угрупованням здійснювати плани за допомогою кібертероризму, що становлять реальну загрозу діяльності для окремих країн і усього світового співтовариства [4, 183].

Для України ця проблема також є актуальною, оскільки, одержуючи безсумнівні переваги від використання інформаційних систем, побудованих на основі глобальних комп'ютерних мереж, наша країна поступово входить у залежність від їхнього нормального функціонування.

Протидія кіберзлочинності в Україні, як і в інших країнах, повинна носити системний і комплексний характер. Цю роботу необхідно будувати на базі чіткої взаємодії всіх правоохоронних органів, впровадження ефективних методів розкриття й профілактики такого виду злочинів, а також удосконалення правових норм.

Для вирішення проблеми кібертероризму або, принаймні, його часткової нейтралізації, важливим є розробка й корегування законодавчих, нормативних і правових документів щодо цього виду злочину, також регламентування міжнародної діяльності. Також необхідним є підвищення рівня міжнародної координації наукових досліджень в області запобігання й протидії актам кібертероризму, в області розробки єдиного понятійного апарату, а також створення сучасних технологій виявлення й запобігання мережних атак і нейтралізації кримінальних і терористичних впливів на інформаційні ресурси. Необхідним також є закріплення на законодавчому рівні обов'язків державних і приватних структур країни по застосуванню технічних заходів, що забезпечують захист комп'ютерних мереж, як одного з найбільш уразливих елементів сучасного технологічно залежного суспільства.

Також потрібно розв'язати питання щодо контролю над інформацією, що розповсюджується в Інтернеті. Комплексність і багатоплановість характеру цієї проблеми полягає, з одного боку, у тому, що право людини на вільний доступ до інформації є одним з наріжних каменів, на яких ґрунтуються цивілізовані країни. З іншого боку, не секрет, що Права людини й свободи, надані таким суспільством, у деяких випадках з успіхом використовується терористами для реалізації їхніх задумів [5, 73].

Кібертероризм є найбільш небезпечним напрямком нової загрози, яка постала перед людством в епоху становлення інформаційного суспільства.

Література:

1. Требин М.П., Современный терроризм. Учебное пособие для высшей школы // Под общей ред. проф. Н.И. Горлача, проф. М.П. Требина– Х.: Тимченко, 2006. – 492 с.

2. Васенин В.А. Информационная безопасность и компьютерный терроризм // "Научные и методологические проблемы информационной безопасности" (под ред. В.П. Шерстюка), М.: МЦНМО, 2004 г. - 455 с.

3. Кравченко А.В., Интернет и компьютерный терроризм // Центр исследования проблем компьютерной преступности. // http: www.crime-research.ru/library/kravch.htm.

4. Тропина, Т.Л. Киберпреступность и кибертерроризм: поговорим о понятийном аппарате // Сборник научных трудов международной конференции "Информационные технологии и безопасность". Вып. 3. - Киев: Национальная академия наук Украины, 2003.

5. Яцько А. Тероризм як форма політичної боротьби // Політика і час. – 2002. - № 2. – 245 с.

Скнарь М.А., *курсант ОДУВС*
Андрусенко С.В*., доцент кафедри кримінального процесу, к. ю. н.*

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОПЕРЕДНІЙ ДОСВІД

У Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживання владою (прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 29 листопада 1985 р.), яка є виявом колективної волі світової спільноти, порушено проблему відновлення балансу між правами підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, з одного боку, та інтересами жертви, — з іншого. Цей міжнародний документ базується на засадах визнання гідності жертв злочинів. У ньому передбачено ті напрями, в яких необхідно діяти державам для забезпечення відповідного поводження із зазначеними особами, визначено основні стандарти, згідно з якими потрібно оцінювати законодавство та практику його застосування. Аналіз кримінального законодавства та правозастосовної практики України з точки зору їх відповідності цим стандартам свідчить про необхідність посилення захисту прав та інтересів потерпілих від злочинів.

У цьому контексті дуже важливою є проблема удосконалення порядку провадження кримінальних справ приватного обвинувачення, яка стала предметом даного дослідження.

Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення є одним з проявів основоположної засади - диспозитивності у кримінальному процесі. Диспозитивність як засада кримінального процесу є правом суб’єктів кримінального процесу самостійно або за допомогою захисників, представників обирати засоби, форми захисту і реалізацію своїх суб’єктивних прав та законних інтересів [4]. Хоча ця засада значно обмежує дії суду, проте припускає, що держава не повинна втручатися в конфлікт між приватними особами, якщо їхні інтереси при цьому не зачіпаються.

В ході становлення кримінального процесу поняття приватного обвинувачення зазнавало безліч трактувань. Так, енциклопедичний словник Ф.А. Брокгауза та И.А. Ефрона визначає приватне обвинувачення як особливий порядок провадження в судових установах справ за приватними злочинами; в більш загальному значенні термін приватне обвинувачення обіймає собою всі форми участі приватних осіб у порушенні кримінального переслідування і у викритті обвинуваченого на суді [12].

М.С. Строгович стверджував, що приватне обвинувачення - це форма кримінального переслідування, яке порушується тільки за скаргою потерпілого, здійснюється ним самим і підлягає припиненню у будь-якій стадії процесу в разі примирення потерпілого з обвинуваченим [11].

В.З. Лукашевич зазначав, що приватне обвинувачення являє собою лише особливий процесуальний порядок розгляду справ певної категорії, і порушення їх можливе не інакше як за скаргою потерпілого [9]. К.Ф. Гуценко розумів під справами приватного обвинувачення лише ті справи, за якими потерпілий наділений правом підтримання обвинувачення [3].

Найбільш повним представляється визначення злочинів приватного обвинувачення за допомогою і процесуально-правових, і матеріальних ознак надане В.В. Дорошковим. Поняття приватного обвинувачення в матеріальному значенні являє собою твердження постраждалого перед відповідним органом (судом) про вчинення відносно нього злочину, за який кримінальне переслідування передано державою на його розсуд [5].

У процесуальному аспекті під справами приватного обвинувачення маються на увазі справи, які порушуються шляхом подачі до слідчого, прокурора або іншої службової особи органу, уповноваженого на початок досудового розслідування заяви потерпілим або його законним представником, що підтримує обвинувачення, і підлягають припиненню за примиренням сторін або внаслідок відмови від обвинувачення.

Термін «приватне звинувачення» крім виду кримінально-процесуальної діяльності у процесуальному аспекті може розглядатися як вид звинувачення і як форма кримінального судочинства (переслідування). Для вивчення питання про кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення необхідно провести аналогію між старим та чинним Кримінальним процесуальним кодексом, визначити спільне та відмінне між ними та зробити висновки, щодо результатів запровадження нововведень до кримінального процесуального законодавства України.

У старому КПК 1960 року на вирішення питання про справи приватного обвинувачення відводилась лише ст. 27, розділу І, а у чинному кодексі – Глава 36 (ст.477-479) [1; 2]. Нове законодавство значно розширює обсяг кримінальних правопорушень, щодо яких може бути розпочате кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення, чітко визначає початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення, а також визначає відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

До прийняття нового Кримінального процесуального кодексу, притягнення до кримінальної відповідальності не інакше як за скаргою потерпілого здійснювалися лише за злочини, якими заподіюється шкода правам та інтересам окремих громадян, таких, як:

1) умисне легке тілесне ушкодження (ст. 125 КК);

2) умисне нанесення удару, побоїв або вчинення інших насильницьких дій, що заподіяли фізичний біль і не спричинили тілесних ушкоджень (ч.1 ст. 126 КК);

3) самоуправство, тобто самовільне, всупереч встановленому законом порядку, вчинення будь-яких дій, правомірність яких заперечується окремим громадянином, якщо такими діями було заподіяно значної шкоди інтересам громадянина (ст. 356 КК) [8].

У чинному Кримінальному процесуальному кодексі цей перелік істотно збільшується, більшість злочинів є злочинами середньої тяжкості і навіть тяжкими.

Ще одна суттєва різниця між старим та новим кодексами полягає в тому, що раніше такі справи порушувалися не інакше як за заявою потерпілого, який у подальшому і підтримував це обвинувачення. Дізнання та досудове слідство у такому разі не проводилось і постраждалий сам звертався в суд із скаргою про притягнення до кримінальної відповідальності винної (на його погляд) особи.

Якщо справа про будь-який із зазначених злочинів мала особливе громадське значення, а також у виняткових випадках, коли потерпілий у такій справі чи в справі про злочин, зазначений у частині 2 цієї статті, через свій безпорадний стан, залежність від обвинуваченого чи з інших причин не міг захистити свої законні інтереси, прокурор порушував справу і при відсутності скарги потерпілого. Справа, порушена прокурором, направлялася для провадження дізнання чи досудового слідства, а після закінчення розслідування розглядалася судом в загальному порядку.

За положеннями нового КПК змінився порядок кримінального провадження в таких справах. Кримінальне провадження у всіх справах приватного обвинувачення розпочинають слідчий або прокурор, але виключно за заявою потерпілого. Тобто, самостійно до суду скаргу вже подавати не потрібно. Таким чином, з прийняттям нового кодексу початок таких кримінальних проваджень суттєво не відрізняється від кримінальних проваджень публічного обвинувачення.

Щодо примирення потерпілого з підозрюваним, обвинуваченим і укладання угоди про примирення на всіх стадіях кримінального провадження, то особливих змін не відбулося. Таке право потерпілого лише виділене у ч. 4 ст. 56 КПК, де конкретизується можливість такого примирення до постановлення обвинувального вироку суду. Як і раніше законодавець рекомендує якомога ширше використовувати у кримінальних провадженнях зазначеної категорії інститут примирення потерпілого з обвинуваченим, підсудним і підтримувати діяльність тих громадських організацій, які ставлять за мету досягнення такого примирення до судового розгляду, повідомляти осіб, що вчинили злочин, про наявність у районі (місті) таких організацій, надавати останнім відповідну інформацію. За клопотанням зацікавлених учасників судочинства (особи, що вчинила злочин, потерпілого, їх представників) суд може оголосити перерву в судовому розгляді і надати їм можливість звернутися до зазначених посередників для вирішення конфлікту і досягнення примирення [7].

Необхідно зауважити, що порядок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення майже не врегульований Гл. 36 нового КПК, оскільки норми, які мають регламентувати цей порядок, особливості досудового розслідування та судового розгляду у формі приватного обвинувачення або відсутні взагалі, або містяться у всьому КПК. Такий підхід до регламентації особливого порядку кримінального провадження та побудови гл.36 викликає зауваження. Проте, на відміну від попереднього кодексу, про порядок початку такого виду провадження зазначається в ст. 478 КПК, а саме визначено, що потерпілий має право подати до слідчого, прокурора, іншої службової особи органу, уповноваженого на початок досудового розслідування, заяву про вчинення кримінального правопорушення протягом строку давності притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення певного кримінального правопорушення. Але вимог до заяви потерпілого не передбачається. Під вищезазначеним розуміємо, що згідно ч. 1 ст. 214 КПК, слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви про вчинене кримінальне правопорушення зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

На сьогоднішній день виокремлено питання про відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, що є важливою гарантією захисту прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні. Таким чином потерпілий як особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнової та/або моральної шкоди, має право під час кримінального провадження до початку судового розгляду пред'явити цивільний позов до підозрюваного, обвинуваченого або до фізичної чи юридичної особи, яка за законом несе цивільну відповідальність за шкоду, завдану діяннями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільне небезпечне діяння, згідно ст. 128 КПК.

Слід зазначити, що законодавець у вирішенні питання про відшкодування шкоди, завданої потерпілому, на перше місце ставить не цивільний позов як вимогу про відшкодування шкоди, а добровільне відшкодування, яке згідно з п. 2 ч. 1 ст. 66 КК є обставиною, яка пом'якшує покарання. Відповідно до ч.1 ст. 127 КПК підозрюваний, обвинувачений, а також за його згодою будь-яка інша фізична чи юридична особа має право на будь-якій стадії кримінального провадження відшкодувати шкоду, завдану потерпілому внаслідок кримінального правопорушення [6]. Чинний Кримінальний-процесуальний кодекс виокремлює питання про відшкодування шкоди потерпілому у окрему статтю (ст. 479), що надає ще більше можливостей для реалізації досягнення домовленості стосовно угод про примирення. Відшкодування шкоди є позитивною ознакою як для потерпілого (відновлення своєї майнової сфери та реабілітація внаслідок моральних та фізичних страждань), так і для підозрюваного/обвинуваченого (можливість внаслідок добровільного відшкодування шкоди досягти пом'якшення покарання, згідно п.2 ч.1 ст. 66).

Отже, проаналізувавши основні положення про особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення у старому та новому кримінальному процесуальному законодавстві можна дійти наступних висновків. По-перше, збільшена кількість кримінальних правопорушень, згідно яких кримінальне провадження може бути віднесено до форми приватного обвинувачення, що не вплине позитивно на суспільну безпеку. Злочини, провадження в яких здійснюватиметься у порядку приватного обвинувачення, заподіюють шкоду різним суспільним відносинам, у тому числі і тим, що складаються поза сферою особистих чи сімейних відносин. Водночас значна кількість діянь посягають на різноманітні права та інтереси особи – її здоров'я, волю, честь, гідність, статеву свободу та статеву недоторканність, майно, недоторканність житла, таємницю приватного життя тощо – захист яких, з урахуванням їх особливої соціальної значущості, є першочерговим завданням держави. Це такі склади злочинів які передбачені ст. 122 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження), ст. 126 (побої і мордування), за винятком випадків, коли такі дії вчинені групою осіб), ст. 128 (необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження), ч. 1 ст. 146 (незаконне позбавлення волі або викрадення людини без обтяжуючих обставин), ч. 2 ст. 152 (зґвалтування, вчинене повторно або особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених статтями 153-155 Кримінального кодексу України), ч. 1 ст. 153 (насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом); злочини, передбачені ст. 185 (крадіжка), ст. 186 (грабіж), ст. 190 (шахрайство), в усіх їх різновидах, окрім вчинюваних організованою групою, та інші.

Йдеться й про такі види злочинів, що становлять надзвичайно велику суспільну небезпеку і передбачають підвищену кримінальну відповідальність. Наприклад, за розбій, поєднаний із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень (ч. 4 ст. 187 КК), передбачається покарання у виді позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років, із конфіскацією майна.

Низка злочинів, насамперед корисливих та насильницьких, є досить поширеними і становлять значну проблему для сучасного українського суспільства.

Вочевидь, таке широке визначення у КПК меж інституту приватного обвинувачення не має кримінологічного обґрунтування, оскільки не враховує суспільної небезпеки злочинних діянь, їх поширеності у суспільстві, заподіяння ними шкоди різноманітним об'єктам кримінально-правової охорони.

Це є безпідставний відступ від принципу публічності судочинства, який до того ж створює додаткові проблеми для потерпілих, на яких перекладається тягар вирішення питання про початок провадження у справі і які у зв'язку з цим зазнаватимуть тиску з боку злочинців, котрі намагатимуться таким чином уникнути відповідальності [10].

По-друге, як вже було зазначено раніше, порядок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення майже не врегульований окремою, визначеною главою щодо приватного обвинувачення (Глава 36). Особливості досудового розслідування або судового розгляду такого провадження або відсутні взагалі або містяться у всьому КПК, що є суттєвим недоліком. Це помітно скасовує відмінність кримінального провадження приватного обвинувачення від кримінального провадження публічного обвинувачення.

Щодо потерпілого, то можна вважати, що для нього стала більш спрощеною процедура подачі заяви (скарги) до уповноваженого органу. На сьогоднішній день потерпілий не повинен представляти свої інтереси у суді та подавати самостійно скаргу до нього. Крім того не передбачаються особливі вимоги до заяви потерпілого в кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

Враховуючи все вищерозглянуте можна зробити наступний висновок: нове законодавство має позитивно впливати на суспільство, суспільну безпеку, правопорядок і т.д., проте для цього воно повинно бути досконало розроблене та вивчене як у теорії так і на практиці. На сьогоднішній день регулювання такого питання як кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення має суттєві недоліки, які потребують доопрацювання.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 13. 04. 2012 р. № 4651-17 із змін., внес. згідно із Законом України : за станом на 05. 07. 2012 р. № 5076-VI. – Електрон. дан. (9 файлів). – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрану.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 28. 12. 1960 р. Кодекс втратив чинність на підставі Кодексу N 4651-VI (4651-17) від 13.04.2012, ВВР, 2013, N 9-10, N 11-12, N 13, ст.88 – Електрон. дан. (3 файла). – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua. – Назва з екрану.
3. Гуценко К.Ф. Частное обвинение в советском уголовном процессе // Советское государство и право. 1957. №10. С.47.
4. Деревянкін С. Л. Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві : автореф. дис. … канд.. юрид. Наук. – Х., 2005. С. 9.
5. Дорошков В.В. Руководство для мировых судей. Дела частного обвинения. М., 2001. С.29.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 2 / К82 Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А.В. Портнова – Х. : Право, 2012.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. Ред.: С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. – Х.: Одіссей, 2013.
8. Кримінально-процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Вид. 4-те, допов. та перероб. / За заг. Ред. Ю.П. Аленіна. – Х.: Одіссей, 2011.
9. Лукашевич В.З., Катькало С.И. Судопроизводство по делам частного обвинения. Л., 1972. С.29.
10. Новий КПК та його відповідність основним засадам (принципам) кримінального судочинства. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://advocat-cons.info/index.php?newsid=15802#.UaRbn1IRHfA – Назва з екрану.
11. Строгович М.С. Курс советского уголовного процесса. М., 1958. С.101.
12. Энциклопедический словарь Ф.А. Брокгауза и И.А. Ефрона. — С.-Пб.: Брокгауз-Ефрон. 1890—1907. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron– Назва з екрану.

Соін Д. Ю., *голова Комісії з зовнішніх справ Верховної Ради Придністровської Молдавської республіки, кандидат соціологічних наук*

Филипенко А. О*. директор Регіонального Філіалу Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі.*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕВИЗНАНИХ ДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ МОЛДАВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)

Розпад СРСР, загострення етнонаціональних конфліктів та відцентрові тенденції в колишніх союзних республіках призвели до виникнення невизнаних державних утворень - Абхазія та Південна Осетія на території Грузії, Нагорний Карабах на теренах Азербайджанської Республіки, Придністровська Молдавська Республіка (ПМР) на теренах Республіки Молдова. Тривала неврегульованість на міжнародному рівні питання щодо їх правового статусу (виключення становлять лише Абхазія та Південна Осетія, незалежність яких була визнана Росією та деякими іншими державами після російсько-грузинського конфлікту 2008 р.) стала причиною того, що незважаючи на невизнаність, вони мають всі формальні ознаки державності, включаючи розвинену політико-правову систему.

Слід визнати, що статус невизнаності і тривале перебування у стані «замороженого» конфлікту, відсутність міжнародного контролю за дотриманням основних прав і свобод вплинуло на становлення основних державних інститутів означених утворень. Більшість з них були змушені формувати державні інститути в умовах збройних конфліктів, або створюючи власні зразки, або намагаючись копіювати аналогічні зразки в інших країнах. Те само стосується і правових норм.

Показовим в цьому плані є політико-правовий розвиток невизнаної Придністровської молдавської республіки. Становлення політичного режиму в Придністров'ї відбувалося у кілька етапів. Перший етап тривав з 1991 по 1995 рр., - період дії першої Конституції ПМР, яка багато в чому відтворювала радянську систему.

Другий етап розбудови органів державної влади тривав з 1995 - 2000 рр., період дії другої Конституції ПМР, ухваленої на референдумі 24 грудня 1995 р. Згідно з нею в невизнаній республіці встановлювався режим парламентсько-президентської республіки. В результаті прийняття Верховною Радою Придністровської Молдавської республіки в Конституцію 1995 року двох блоків поправок (2 грудня 1998 р. та 30 червня 2000 р.), була змінена структура органів державної влади: двопалатна Верховна Рада замінена на однопалатну, змінена система виконавчої влади – колегіальний орган Уряд був замінений на Кабінет Міністрів; створений Конституційний Суд ПМР як орган конституційного контролю в невизнаній республіці.

Фактична концентрація повноважень в руках президента дала змогу критикувати політичну систему ПМР в авторитарності, а Президента ПМР І. Смирнова, який обіймав цю посаду з 1991 р. у диктаторстві. Як результат компромісу у червні 2011 р. були ухвалені нові поправки до Конституції. Основна ідея поправок полягала у створенні інституту Уряду, який ставав колегіальним органом, який очолював єдину систему виконавчої влади. Наслідком впровадження цієї норми стало скасування посади віце-президента.

Згідно до Конституції (ст.76-8 п.3) Верховна Рада має можливість висловити недовіру Уряду. Постанова про це приймається двома третинами голосів від встановленого Конституцією числа депутатів Верховної Ради. Після висловлення Верховною Радою недовіри Уряду Президент має право оголосити про відставку Уряду або не погодитися із рішенням Верховної Ради. У випадку якщо Верховна Рада протягом трьох місяців повторно висловить недовіру Уряду, Президент або оголошує про відставку Уряду або розпускає Верховну Раду.

Перемога на президентських виборах 25 грудня 2011 р. екс-спікера придністровського парламенту і екс-лідера партії «Оновлення» Є. Шевчука створила принципово нову ситуацію в невизнаній республіці. Новобраний президент опинився в ситуації, коли переважну більшість в парламенті складали його опоненти представники партії «Оновлення», за якою стоїть найпотужніший економічний об'єкт Приднестров'я – холдинг «Шеріф», а також прихильники колишнього Президента ПМР І. Смірнова.

Одним з перших конфліктів став конфлікт між Президентом і прокурором республіки А. Гурецьким. Причиною конфлікту стало закриття прокуратурою справ проти окремих опонентів Президента і розслідування справ проти оточення нового глави невизнаної республіки. Прокурор подав прохання про відставку. Згідно до Конституції ПМР прокурор затверджується на посаді Верховною Радою за поданням Президента терміном на 5 років. Оскільки А. Гурецький був затверджений на п'ятирічний термін в жовтні 2011 р. за поданням І. Смирнова, то прохання про відставку виглядало як вотум довіри. Парламент проголосував проти відставки прокурора республіки.

В середині березня 2012 р. Президент невизнаної ПМР Є. Шевчук своїм указом створив Державну раду (Государственный совет), покликаний забезпечити «злагоджене функціонування та взаємодію органів державної влади», а також «реалізацію главою держави консолідуючої ролі в суспільстві». До складу нового органу увійшли голова Уряду і Верховної Ради, керівник Центробанку, прокурор республіки, голови Конституційного, Верховного та Арбітражного судів, глави держадміністрацій міст та районів, Уповноважений з прав людини ПМР та голова Громадської палати.

Наступним кроком стала спроба нового Президента стало намагання отримати додаткові повноваження для виконавчої гілки влади, зокрема, для Уряду. Він відверто наголосив на цьому у своєму Посланні органам державної влади. Остаточно наміри Президента стали зрозумілими в ході слухань, що відбулися 4 квітня 2012 р. стосовно внесення змін до Конституції ПМР та Закону "Про Уряд".

Запропоновані зміни стосувалися наступного:

- голова Уряду може поставити перед Верховною Радою питання про довіру Уряду. Якщо парламент йому в цьому відмовить, Президент протягом семи днів приймає рішення про відставку Уряду або про розпуск Верховної Ради. Фактично правова новація, запропонована Президентом, передбачала створення додаткового, полегшеного механізму розпуску Верховної Ради. - пропонувалися зміни до ст.98 Конституції ПМР (п.1 якої говорить «введення нових та зміна існуючих податків може проводитися тільки на підставі закону або при дотриманні умов, приписаних законом»), які де-факто мали надавати Уряду Придністров'я можливості самостійно встановлювати податки;
- зі складу Уряду мали бути виведені глави державних адміністрацій;
- Уряду пропонується передати повноваження роботи з державними програмами;
- в Закон «Про Уряд» вносяться зміни, завдяки яким у глави держави з'являється можливість зняти з посади міністра з формулюванням «у зв'язку із втратою довіри Президента» (на зразок тієї, з якою російський Президент Д. Медведєва зняв з посади мера Москва Ю. Лужкова).

Аналіз запропонованих поправок свідчить про те, що Президент Є. Шевчук прагнув посилити позиції не лише Президента, але й виконавчої гілки влади в цілому. І цілком логічно вони були відхилені парламентом.

21 вересня президент ПМР підписав Указ про створення Слідчого комітету по аналогії з відповідною структурою, яка діє в Російській Федерації. Указ визначав, що Слідчий комітет є «єдиним органом попереднього слідства та підтримання державного звинувачення в судах». Нова структура формувалася на базі слідчих управлінь та відділів прокуратури ПМР, Військової прокуратури, МВС, КДБ, Державного митного комітету. Останні структури позбавлялися права займатися попереднім слідством і підтриманням державного звинувачення в судах.

16 жовтня Верховна Рада Придністров'я ухвалила ініційовані Президентом ПМР закон «Про Слідчий комітет» та зміни до конституційного закону «Про прокуратуру ПМР». Ппроявом конфліктних відносин між виконавчою та законодавчою гілками влади стали суперечки навколо ухвалення бюджету ПМР на 2013 р. До розгляду документу у третьому читанні Уряд відкликав законопроект внаслідок позиції парламенту, однак парламент все ж таки ухвалив його. Президент проігнорував рішення парламенту і підписав Указ про тимчасовий порядок фінансування бюджетних видатків.

Президентом ПМР двічі вносився законопроект про відміну строку давності стосовно осіб, які вчинили важкий злочин після 1 січня 1991 р. За оцінками експертів, подібний крок був спрямований проти одного з опозиційних депутатів Д. Соїна, який в якості офіцера Міністерства держбезпеки здійснив вбивство із застосуванням табельної зброї. Однак означений законопроект був відхилений придністровським парламентом (останній раз – 28 березня 2013 р.)

Аналізуючи розвиток правової системи невизнаної Придністровської Молдавської республіки за останні роки, слід визнати наступне. Ключовою тенденцією є конфлікт між Президентом і Урядом, з одної сторони, і Верховною Радою, з іншої. Наслідком конфлікту є намагання Президенту посилити власні повноваження та повноваження Уряду з відповідним обмеженням повноважень парламенту.

Блокування діяльності опозиційних засобів масової інформації, намагання впровадити закон про незастосування строків давності відносно важких злочинів, конфлікти з провідними економічними агентами, що працюють на території Придністров'я, свідчить про посилення авторитарних тенденцій в невизнаній ПМР.

Нагальним питанням є подальша демократизація політичної системи невизнаної ПМР, зокрема, розвиток місцевого самоврядування на основі «Європейської Хартії місцевого самоврядування» (зокрема, впровадження виборності міських та районних голів), реформа виборчого законодавства, збільшення парламентського контролю за діяльністю Уряду.

Сопронюк Р.О. *– курсант ОДУВС*
Науковий керівник ***Рудой К.М.****, к. ю. н.,*
доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ, СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Існування і прогресивний розвиток України як суверенної держави залежить від здійснення цілеспрямованої політики щодо захисту її інтересів. Одним із головних чинників здійснення цього є боротьба з корупцією. Основна мета державної політики у галузі боротьби з корупцією – створення дієвої системи запобігання і протидії корупції, виявлення та подолання її соціальних передумов і наслідків, викриття корупційних діянь, притягнення до відповідальності винних у їх вчиненні. Корупція, особливо в умовах поглиблення соціально-політичної та фінансово-економічної кризи в державі, становить серйозну загрозу національній безпеці України. Вона стала одним із негативних чинників, який суттєво впливає на ефективність діяльності органів державної влади, підриває стабільність і систему правопорядку, захищеність прав, свобод і законних інтересів громадян.

Стратегічним напрямом запобігання передумовам корупції та їх нейтралізації є послідовна демократизація всіх сфер суспільного життя, розвиток громадянської свідомості та активності у загальному контексті побудови демократичної держави. Відкритість влади, прозорість державних рішень, діяльності управлінського апарату, розвиток громадянського суспільства – найважливіші важелі подолання корупції[1,2].

Окремі аспекти запобігання та протидії корупції в різних сферах життєдіяльності суспільства і держави розглядали такі науковці, як Ф.В. Абрамов, М.Ю. Бездольний, Г.С. Буряк, М.Д. Данчук, Д.І. Йосифович, М.І. Мельник, Є.В. Невмержицький, І.С.О. Нуруллаєв, Т.П. Попченко, О.Я. Прохоренко, С.С. Серьогін, М.І. Флейчук тощо. Однак, питання розроблення та реалізації ефективних і дієвих стратегічних планів (програм) боротьби з корупцією залишилися поза увагою сучасних наукових розвідок. . Метою статті є аналіз положень стратегічних планів (програм) антикорупційних заходів, а також вироблення пропозиції щодо вдосконалення національної антикорупційної політики.

Як зазначається в Національній програмі боротьби з корупцією, затвердженій Указом Президента України від 10.04.1997 р. № 319/97, «незважаючи на вжиті останніми роками заходи щодо подолання корупції, досягти помітних зрушень у цій справі не вдалося. Прояви цього явища негативно позначаються на забезпеченні національної безпеки держави, викликають напругу в суспільстві. Не усунуто причини та умови, що сприяють корупційним проявам» [1].

Аналіз досвіду боротьби з корупцією країн з розвиненою демократією та міжнародних організацій свідчить, що немає єдиного тактичного набору таких заходів. Це обумовлено різними культурними традиціями та економічним станом різних країн. Але існує достатньо чітка стратегія, властива майже всім програмам по боротьбі з корупцією. В узагальненому вигляді вона знайшла своє відображення в низці документів, прийнятих Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи та іншими міжнародними організаціями. Однією з головних рис сучасної стратегії боротьби з корупцією є необхідність виявлення джерел та передумов виникнення корупції, притаманних кожній окремій країні[4,5]. Такий підхід обумовлений перш за все тим, що на стратегічному рівні можна виділити лише дуже широкі сфери загальнодержавного і відомчого характеру. Серед них найважливіші:

1) законодавство країни і нормативно-правове регулювання питань протидії корупції;

2) політико-економічні та соціальні умови функціонування органів державної влади;

3) особливості внутрішньої діяльності зазначених організацій тощо. Тому дуже важливим кроком для розробки програми антикорупційних заходів повинен стати детальний аналіз цих сфер, спрямований на пошук найбільш імовірних і поширених джерел корупції, що мають місце саме в даних умовах і характерні для даної окремої організації. Це дозволить значно підвищити ефективність виявлення корупційних проявів і мінімізувати їх наслідки[1,7].

Оскільки корупція є явищем за своєю сутністю багатогранним, слід приділити значну увагу детермінантам, що впливають на її появу, існування, розвиток. На нашу думку, до них належать політичні, соціально-економічні, правові, організаційно-управлінські, соціально-психологічні чинники. Розгляньмо їх докладніше.

1. Політичні фактори.

Політичний аспект корупції проявляється у тому, що корупція і політика – явища взаємопов'язані. Корупція безпосередньо пов'язана зі здійсненням публічної влади у всіх сферах соціального життя, а тому впливає на підготовку і реалізацію політичних рішень.

2. Організаційно-управлінські фактори.

Організаційно-управлінський аспект корупції в правоохоронних органах стосується переважно внутрішньої структури служби, регламентації діяльності службовців, кадрової політики та засад взаємодії між структурними елементами служби як по горизонталі, так і по вертикалі[3,6].

3. Соціально-психологічні фактори.

Корупція – не просто соціальне, але і психологічне явище. Адже вона не існує поза поведінкою людей, їх діяльністю. Корупція – це спосіб мислення, який обумовлює спосіб життя. Буде чи не буде вчинене корупційне діяння, залежить від конкретної особи та традицій, що схвалюються соціальним оточенням. Зважаючи на соціально-психологічну природу корупційної поведінки особи, слід підкреслити, що рис корумпованості ця поведінка набуває у процесі вторинної соціалізації.

4. Правові фактори.

Правовий аспект корупції проявляється в тому, що, з одного боку, особи, які вчинюють такі діяння, порушують закон, а з другого – держава вживає передбачених законом правових та інших заходів щодо боротьби з цим явищем. Правові заходи передбачають не тільки покарання на підставі закону про корупційні діяння, а й створення нових і удосконалення існуючих нормативно-правових актів, що регулюють соціальні відносини.

5. Соціально-економічний фактор.

Соціально-економічні умови виникнення корупції можна розділити на ряд складових факторів, кожен з яких впливає на здійснення посадовцями своїх службових обов'язків і може бути чинником корупційних ризиків. Основними чинниками є матеріальні і фінансові блага.

Перехід від планової економіки до ринкової супроводжується загостренням суспільних протиріч, що веде до гіпертрофовано економічно неоднорідного суспільства, а відтак підштовхує осіб, наділених владними повноваженнями, до корисливих вчинків.

Безперечно, підвищення рівня соціальної захищеності працівників сприятиме викоріненню проявів корупції в органах. Адже людина, не задоволена своїм матеріальним становищем, сконцентрована не на ефективному виконанні своїх посадових обов'язків, а вимушена шукати додаткових джерел доходів, часто незаконних[5].

Очікуванні результати, які прогнозуються після здійснення запланованих заходів:

А) у короткостроковій перспективі

- Законодавче закріплення дієвого механізму запобігання та протидії корупції.
- Встановлення правових засад формування та реалізації державної антикорупційної політики.
- Створення ефективної антикорупційної системи та чіткий розподіл компетенції суб'єктів запобігання та протидії корупції.
- Покращення керованості антикорупційної системи з боку демократичних інститутів влади і збільшення прозорості для контролю з боку суспільства.
- Зростання громадської антикорупційної активності населення.
- Посилення громадського контролю за діяльністю державних інститутів.
- Зміцнення авторитету органів державної влади, покращення умов ведення бізнесу.
- Зміцнення законності й створення умов для зниження рівня корупції як у самій правоохоронній системі, так і в системі державного управління в цілому.
- Зростання відповідальності органів державної влади та їх посадових осіб за виконання антикорупційного законодавства.

Б) у довгостроковій перспективі

- Відчутне зниження (мінімізація) рівня корупції.
- Поліпшення якості й ефективності надання управлінських послуг населенню.
- Зростання довіри населення України до державної влади.
- Гарантування судового захисту прав людини, забезпечення доступного і справедливого правосуддя, прозорість діяльності судів.
- Підвищення міжнародного авторитету України й рівня інвестиційної привабливості вітчизняної економіки[2,7].

Узагальнюючи викладене зазначимо, що державна політика із запобігання та протидії корупції повинна будуватися передусім на тому, що антикорупційні заходи (у вигляді спеціально розробленого механізму обмежень), будуть запроваджуватися до повсякденної роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування та постійно ними виконуватися. Безумовно, громадська підтримка є одним із ключових елементів боротьби з корупцією, тому Державна програма щодо запобігання і протидії корупції повинна включати заходи із залучення підтримки громадськості як невід'ємної складової будь-яких антикорупційних заходів.

Література

1. Указ Президента України «Про Національну програму боротьби з корупцією» : від 10.04.1997 р., № 319/97 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 15. – Ст. 11.

2. Закон України «Про основи національної безпеки України» : від 19.06.2003 р., № 964-IV // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

3. Указ Президента України «Про Стратегію національної безпеки України» : від 12.02.2007 р., № 105/2007 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 11. – Ст. 389.

4. Сервецький І.В. Боротьба з організованою злочинністю та корупцією в Україні – умови розвитку економічних відносин і теоретичних аспектів // Економіка України: реалії, перспективи розвитку ринкових відносин.

5. Мельник М.І. Деякі тенденції корупційної злочинності в Україні / М. І. Мельник // Вісті Кримінологічної асоціації України. – Альманах. — Харків : Вид-во НУВС, 2004. – Вип. 1. – С. 16-22.

6. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» : від 07.04.2011 р., № 3206-VI // ВВР України. – 2011. – № 40. – Ст. 404.

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми щодо запобігання і протидії корупції на 2011– 2015 роки» : від 28.11.2011 р., № 1240 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 94. – Ст. 3431.

Ставратій Ю.Ю. *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ***Плужнік О.І.***

ПОНЯТТЯ ГОТУВАННЯ ДО ЗЛОЧИНУ ТА КВАЛІФІКАЦІЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ

Готування до злочину є підшукування або пристосування засобів або знарядь, підшукування співучасників або змова на вчинення злочину, а також інше умисне створення умов для вчинення злочину (ч. 1 ст. 14 КК України).

Готування до злочину є початковою стадією вчинення злочину, одним з видів незакінченого злочину. При готуванні дії винного ще не спрямовані на об'єкт і не ставлять його в безпосередню небезпеку. Суб'єкт ще не виконує дії, яке є необхідною ознакою складу злочину. З об'єктивної сторони готування до злочину може проявитися у різномані-

тних діяннях (підшукування засобів чи знарядь вчинення злочину, пристосування засобів чи знарядь вчинення злочину, підшукування співучасників, усунення перешкод), але загальним для них є те, що всі вони передбачають створення умов для вчинення конкретного закінченого злочину. Проте він не доводиться до кінця, припиняється з причин, що не залежать від волі винного.[1, 70]

Засобами вчинення злочину є предмет матеріального світу, які полегшують чи прискорюють вчинення злочину, або є необхідними для його вчинення. Наприклад, підроблені документи – для вчинення самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи (ст. 353 КК України).

Знаряддями вчинення злочину є предмети, за допомогою яких виконується той чи інший злочин. Наприклад, зброя для вбивства, відмичка для проникнення в житлове приміщення з метою вчинення крадіжки.

Підшукування співучасників є залучення до вчинення злочину інших осіб. Наприклад, посібника для приховання злочину.

Усунення перешкод – це усунення можливих чи дійсних перепон щодо вчинення злочину, наприклад, отруєння собаки перед крадіжкою.

Сутність готування до злочину полягає в тому, що ці дії не спрямовані безпосередньо на заподіяння шкоди та загрози об’єкту охорони, не створюють об’єктивну сторону злочину, не наближають суб’єкта, до об’єкта злочину, не мають причинного зв’язку з майбутніми злочинними наслідками. [2, 13]

Кваліфікацію готування до злочину можна розглянути у формі невдалої співучасті. У теорії кримінального права вважається, що невдала співучасть наявна, коли, незважаючи на дії когось зі співучасників, злочин не вчиняється. На думку деяких авторів така позиція є дещо не точною, зважаючи на те, що можливі такі ситуації, коли виконавець вчиняє злочин (вбивство), використовуючи автомобіль, без знаряддя злочину (ножа), який йому надав посібник. У таких ситуаціях дії пособника не перебувають у причинному зв’язку з наслідком, який настав (він притягується лише за готування до вбивства). Його дії слід вважати невдалою співучастю. [3, 9]

Під невдалою співучастю слід розуміти такі ситуації:

– якщо підмовлюваний не піддався на вплив підбурювача чи добровільно відмовився від вчинення злочину;

– якщо пособник вчинив дії після добровільної відмови виконавця (про що сам пособник не знав). У таких випадках співучасті не має, оскільки відсутній зв'язок між діями виконавця (підбурювача) та посібника (виконавця). Настає лише умисне створення умов для вчинення злочину, що відповідно до ст. 14 КК України вважається готуванням до злочину;

– якщо виконавець не зміг скористатися сприянням пособника, зокрема коли сприяння вчинено після вчинення виконавцем посягання чи виконавець безпосередньо не використав поради, засоби або знаряддя вчинення злочину, надані пособником. У такому разі пособник повинен відповідати за готування до злочину, котрий намагався чи вчинив виконавець.

Отож невдала співучасть кваліфікується як готування до злочину. Такої думки дотримується більшість науковців. Хоча, наприклад, А. Санталов вважає, що при такій формулі кваліфікації, як готування до злочину, поєднується несумісне. [4, 104] Прихильники такої позиції аргументують це тим, що в злочинах зі спеціальним суб’єктом при невдалій співучасті, фактично, за готування до такого злочину суб'єктом (організатором, підбурювачем, пособником) може бути й не спеціальна особа, що є неприпустимим. Видається, що така аргументація не відповідає дійсності, бо, загальновідомо, що виконавцем цих злочинів може бути тільки спеціальний суб'єкт, а організатором, підбурювачем, пособником - й інші особи, не наділені ознаками спеціального суб'єкта.

Кваліфікація досягнення змови на вчинення злочину, організації злочинної групи, участі в організованій групі. Зазначені дії кваліфікуються або як готування до злочину, або як закінчений злочин - залежно від конструкції норм Особливої частини КК України. Якщо у статті Особливої частини вказано на змову як на одну з ознак складу злочину, то досягнення лише такої змови без подальших дій кваліфікується як готування до злочину. Коли ж у статті Особливої частини передбачена відповідальність за створення злочинної організації, або за участь у злочинній організації (групі) як на ознаки об'єктивної сторони, то скоєне кваліфікується як закінчений злочин (наприклад, ст. 255 КК України).

Кваліфікація закінченого злочину, що являє собою готування до іншого злочину. Скоєне кваліфікується як сукупність злочинів - готування до відповідного злочину та закінчений злочин. Так, згідно з п. 26 постанови ПВСУ № 3 від 26 квітня 2002 р. "Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами", якщо викрадення вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв або радіоактивних матеріалів та їх незаконне носіння, зберігання, передача чи збут здійснені для вчинення іншого злочину, такі дії мають кваліфікуватися за сукупністю злочинів, передбачених відповідною частиною ст. 262 і ч. 1 ст. 263 або ст. 265 КК України, а також як готування чи замах на вчинення іншого злочину. [5, 153]

Отже, необхідною ознакою приготування, як виду незакінченої злочинної діяльності за чинним законодавством України, визнається суспільна небезпека яка створює його дії. Вона і виступає підставою для криміналізації готування до злочину.

Література

1. Тихий В. Готування до злочину (коментар ст. 14 КК України) // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – №3.

2. Практика судів України в кримінальних справах – К., 2006.

3. Маслак Н. В. Підстави кримінальної відповідальності за готування до злочину // Кримінальне право України: теорія і практика. – 2006. – №4.

4. Санталов А. И. Состав преступления и некоторые вопросы общей части уголовного права // Правоведение. - 2001. - № 1.

5. Окремі аспекти готування до злочину // Вісник Львівського університету «Серія юридична». – 2009.

Темченко О.О., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Чернишова О.О.,*** *викладач кафедри УІТЗОВС, к.ю.н*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Інформація все більше наповнює життя людства, яке поступово здійснює перехід до інформаційної цивілізації, де виробляється й споживається інтелект, знання, що обов'язково призводить до збільшення частки розумової праці. Впровадження в діяльність навчального закладу інформаційних технологій на сьогодні є пріоритетним напрямком реалізації державної освітньої політики. У рамках виконання Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [1], освітня галузь почала активно модернізувати процес професійної підготовки фахівців різних спеціальностей, впроваджуючи інформаційні й комунікаційні технології та засоби навчання. На сьогодні неможливо уявити навчальний процес у вищій школі без використання інформаційних технологій і засобів навчання. Саме сучасні інформаційні технології зробили можливим доступ кожного фахівця до величезної кількості різних видів інформації. Але, щоб доступ до інформаційно-комп'ютерних ресурсів перетворився на володіння ними, студенти повинні оволодіти такими знаннями, уміннями й навичками з інформаційних технологій, які б стали гарантом найповнішої реалізації здібностей особистості та професійно-значущих якостей, підготовки майбутнього фахівця до життєдіяльності у відкритому інформаційному суспільстві.

Відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян і суспільства на основі створення, розвитку й використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної й комунікаційної техніки [2].

Проблема інформатизації вищої освіти, визначення її змісту й складових перебувала в полі посиленої уваги таких науковців, як: Н. Джинчарадзе, В. Беспалько, Р. Вільямс, Б. Гершунський, Д. Джонассен, М. Жалдак, В. Зінченко, К. Колін, Ю. Машбиць, Ю. Рамський, А. Урсул. Окреслені питання досліджуються науковцями в загальнотеоретичному плані, без урахування вимог конкретної професійної діяльності майбутнього фахівця [5].

На сьогодні можна відзначити те, що немає жодного ВНЗу, якого б не торкнулася інформатизація, але додаткової уваги потребують бібліотеки, яким майже не приділялося уваги. Розглядаючи сьогоднішній стан бібліотек Вищих навчальних закладів і стратегічні орієнтири їхнього подальшого розвитку, відмічається, що важливими напрямками інформатизації, які зумовили розвиток технологій ресурсонакопичення, ресурсозбереження та ресурсовикористання в бібліотеках, є: 1) максимальне використання можливостей інформаційного моніторингу; 2) формування в структурі книгозбірень електронних бібліотек; 3) розвиток кооперації та координації бібліотек у створенні інформаційних продуктів і послуг; 4) інтеграція бібліотечно-бібліографічного та інформаційного обслуговування; 5) організація ефективного доступу до світових інформаційно-бібліографічних ресурсів у режимі on-line; 6) надання користувачам можливості навігації в інформаційних ресурсах за профілем ВНЗ; 7) створення в локальних мережах ВНЗ єдиних комп'ютерних, телекомунікаційних, програмних технологій, які забезпечують єдині підходи до створення, зберігання й доступу до інформації [3, 47].

Серед подальших напрямків інформатизації бібліотек ВНЗ, які потребують обов'язкового проведення комплексу робіт на загальнодержавному рівні, О.Г. Кириленко відмічає необхідність підвищення кваліфікації бібліотечних працівників України в роботі з інформаційними технологіями та інтеграцію інформаційних ресурсів бібліотек України на основі освоєння інформаційних технологій інтегрованих електронних каталогів і повнотекстових баз даних [3, 25].

Інформатизація вищої школи й наукової діяльності сприятиме підвищенню ефективності отримання й засвоєння знань студентами та створенню потужної системи науково – освітньої інформації на всіх етапах освітньої діяльності за умови інформатизації бібліотек і покращення роботи внутрішньовузової інформаційної системи. Також першочерговим завданням, на нашу думку, є створення :

1) глобальної комп'ютерної мережі освіти та науки;
2) єдиної електронної бібліотеки, як в окремому Вищому навчальному закладі, так і глобально – державної бібліотеки, до якої би був вільний доступ;
3) системи індивідуального безперервного навчання на основі автоматизованих навчальних курсів та інтелектуальних комп'ютерних і дистанційних технологій навчання.

Нині інформатизація вищої освіти є, по суті, показником якості надаваних освітніх послуг, соціально зумовленою сферою, що детермінує необхідність активного розроблення шляхів ефективної інформатизації вищої освіти. Також не можна забувати про те, що крім розробки й впровадження нових технологій і глобальної інформатизації вищої школи, треба слідкувати та постійно оновлювати ті досягнення, які є, адже інформаційні технології знаходяться весь час у русі й динаміці.

Література:

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс]: Закон України від 09.01.2007 р. № 538-V – Електрон. дан. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua

2. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс]:Закон України від 04.02.1998 р. № 79/98-ВР із змінами, внесеними згідно із Законом N 5463-VI станом на 16.10.2012 N 5463-VI – Електрон. дан.(1 файл) – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/74/98

3. Колесникова Т.О. Сучасна бібліотека ВНЗ: моделі розвитку в умовах інформатизації / Т.О. Колесникова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – № 4. – С. 57-63.

4. Колесникова Т. Інформатизація бібліотек ВНЗ: шляхи еволюції та сучасний стан / Т. Колесникова // Вісник Книжкової палати. – 2010. – № 2. – С. 25-28.

5. Урсул А. Информатизация общества. – М.: Наука, 1997. – 136 с.

Трембус І.С., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Надибська О.Я.,*** *д. філос. н., професор, завідувач кафедри філософії та соціальних дисциплін ОДУВС*

ЛОГІКО-КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ

Розгляд соціально-правових пріоритетів як спеціального об'єкта логіко-методологічного дослідження продиктований, насамперед, внутрішнім концептуальним попитом як власне сфер знань і практичною спрямованістю модернізації конкретних напрямків, так і всього соціального пізнання. Насичення емпіричних і теоретичних схем соціально-правових пріоритетів конструктами незвичайно високого ступеня умовності й абстрактності потребує з'ясування дозволених меж активності суб'єкта в розумовому осягненні дійсності, впливу його перетворювальної діяльності на адекватність відображення досліджуваної дійсності збудованими системами знання. Тобто комплекс проблем щодо суті соціально-правових пріоритетів вимагає свого концептуального пояснення.

У нашому дослідженні функцію слід розуміти як виконання певної ролі одиничним соціально-правовим пріоритетом щодо загального (цілого), усієї системи обґрунтованих пріоритетів. Визначати функції пріоритетів – значить визначити те коло гносеологічних проблем, що підлягає аналізу, епістемологічній діагностиці й складає квінтесенцію змістовно-прогностичного конструювання цих пріоритетів.

Серед різноманіття функцій соціально-правових пріоритетів особливе місце належить поясненню й прогностиці.

Вихідним моментом у формуванні пріоритету виступає відбір інформації. Він тісно пов'язаний з описом змісту пріоритету – це логічна вимога до цього пізнавального процесу. Тут опис виступає як складова частини пояснення «своєрідного прологу, преамбули, тому що воно здебільшого охоплює те, що лежить на поверхні» [1, 64].

Роз'яснення в обґрунтуванні пріоритетів відіграє вирішальну роль, тут розкривається сутність знання про пріоритет, надається оцінка розробленості рівня цього знання, а також обґрунтовується його соціальна значимість. У найзагальнішому вигляді роз'яснення є міркуванням, логічною відповідною операцією на поставлене питання.

Звісно, будь-який пізнавальний акт переслідує цілі, вони формулюються суб'єктом, який пізнає. Обґрунтування пріоритету завжди мало й має цілеспрямований характер. Для їх конструювання ця модель роз'яснення є визначальною. У чому ж полягає конструктивізм причинності роз'яснення? Насамперед у тому, що воно розкриває логіку руху думки суб'єкта, який навчає. Причинне роз'яснення своїми коренями сягає виникнення явища, і в цьому разі потребує від дослідника такого рівня абстрагування, утворення логічної моделі, яке сприяло б розумінню й засвоєнню його сутності, формувало б і розвивало його розумову діяльність і сприяло б формуванню сталих глибинних знань про об'єкт.

У конструюванні пріоритетів на всіх рівнях його обґрунтування широко застосовується структурно-функціональне роз'яснення. Воно застосовується як для аналізу наслідків, виникаючих у пізнавальному аспекті й народжуваних логікою розкриття інформації про об'єкт, що вивчається, так і для розкриття його внутрішньоструктурного змісту. Саме для розуміння сутності пріоритету, насамперед, є необхідним його роз'яснення як феномену. Структурне роз'яснення міститься в характеристиці будови цілісності об'єкта та визначення в ньому місця феномену, що пояснюється.

Раціональне роз'яснення полягає в з'ясуванні мотивів, якими керувався діючий суб'єкт, та у ствердженні, що у світлі цих мотивів його дії були раціональними (розумними).

Розкриваючи різноманітні типи роз'яснення при обґрунтуванні пріоритету, необхідно брати до уваги, що воно відображає труднощі й суперечності, якими обтяжена ця процедура в реальній практиці. Тут, як і в інших актах пізнання, може мати місце омана. Проте остання виникає тоді, коли процес передачі інформації особі, яка обучається, й який має творчій характер, відображає не лише те, що було досягнуте людством раніше, а й містить у собі елемент прогнозування, до якого додаються елементи омани у вигляді уявлення й фантазії відносно можливості подальшого розвитку предмета, що вивчається. Омана може виникнути через те, що дослідник як пояснення застосовує саме роз'яснення, у цьому разі має місце псевдоомана, яка не відображає цілі й завдання його діяльності.

Отже, роз'яснення як елемент гносеологічного рівня спеціальних пріоритетів сприяє репрезентації їх змісту й відображає рівень розуміння суб'єктом їх структурно-змістовної сторони.

Вирішуючи питання щодо пізнання майбутнього, слід враховувати ту обставину, що зачатки майбутнього, тобто ті тенденції, які ведуть до нього, вже існують. Питання полягає саме у тому, що слід вміти відшукати та виокремити ті тенденції, зрозуміти результат та послідовність їхнього розвитку. Для цього необхідно провести глибинний і всебічний теоретичний аналіз, потрібне глибоке знання законів, визначаючих зміну сучасності майбутнім. Отже, передбачення майбутнього відбувається на основі глибинного діалектичного процесу відображення дійсності та носить характер об'єктивної істини.

Підсумовуючи окреслені диспозиції, зауважимо, що гносеологічний рівень соціально-правових пріоритетів можна представити як інтегративний елемент їх структури, який забезпечує поєднання цільових настанов, засобів і методів конкретного дослідження, визначаючи його місце й роль у загальному процесі пізнання конкретної царини соціального буття.

Література:

1. Пунченко О.Г. Гносеологические основания философской критики [Текст] / О. Г. Пунченко. – Одесса: Астропринт, 2000. – С. 64.

***Узун-Куртогло В. И.**, курсант ОГУВД*
*Научный руководитель: Д.ю.н., доцент **Цильмак А.Н.***

ВИЗУАЛЬНАЯ ДИАГНОСТИКА СОТРУДНИКАМИ ОВД ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ СОБЕСЕДНИКА

Визуальные знаки внешнего облика человека играют особую роль в общении и межличностном познании. Они являются важным средством (инструментом) невербального общения, реализующим аффективно-коммуникативную, регуляторно-коммуникативную и информационно-коммуникативную функции, становятся главными источниками визуальной информации о человеке, индикаторами его личности. Результативность психологического изучения сотрудником ОВД собеседника зависит от возможности выявления его целей, мотивов, намерений по внешне наблюдаемым признакам.

В своей работе сотрудники ОВД не могут обойтись без психологического изучения собеседника. Первый физиогномический трактат, описанный Аристотелем, дошел до нас от древних греков. В нем высказываются суждения о ненадежности физиогномических методов, таких, как сопоставление форм и "характеров" животных и людей, изучение расовых различий в строении тела и соответствующих особенностей психики, установление специфики поведения и эмоционального реагирования в зависимости от внешности человека. Существует множество физиогномических систем, наиболее распространенными из которых были системы Галля, Порты, Ламброзо, Лафатера и др.

Дюрвиль "О физиогномике" (1866 г.) Лицо - это та часть тела, по которой легче всего прочесть мысль. "Чем культурнее становятся люди,- говорит Делестр,- тем выразительнее их лицо в своих подробностях". Вы можете возразить, что лицо иногда лжет, притворяется. Верно, люди часто стараются изменить лицо, чтобы замаскировать свои мысли (Дюрвиль).

П.Экман создал методику для измерения лица, в которой перечислил все лицевые мышцы шести эмоций. Затем были составлены фотомодели, которые включали три области лица. Лицо, представляемое испытуемым в этих экспериментах, как бы разделялось на три части по горизонтали: брови - лоб; глаза - веки и основание носа; нижняя часть лица и щеки. Метод основан на сравнении оцениваемого лица с эталоном. Он получил название «метод кодирования выражений лица - FAST». Каждый из этих авторов занимался изучением не всего лица, а только отдельной части. По сути физиогномика и была одной из первых попыток соотнесения с личностными психологическими особенностями не целого лица, а его частей. Так как работа сотрудников ОВД связанна напрямую, общением с разными типами людей, то им необходимы знания с области психологических свойств характера человека. В случае если собеседник (подозреваемый, свидетель) даёт неправдивую информацию, сотруднику необходимо в процессе опроса обращать внимание на жесты и мимику, благодаря которой не сложно распознать правдивость сказанного. Так как человек не в состоянии контролировать реакцию кожи и других частей лица, сотрудникам ОВД необходимы знания из области визуальной диагностики.

"Визуальная диагностика" (в психологии) – это определение психологических свойств, характеристик, состояния на основании внешних черт и особенностей человека. Визуальная диагностика помогает при любых обстоятельствах раскрыть эмоциональное состояние собеседника. Есть частная гипотеза, согласно которой результативность психологического изучения сотрудником ОВД собеседника зависит от возможности выявления его целей, мотивов, намерений по внешне наблюдаемым признакам.

О трудностях, возникающих при психодиагностическом выявлении мотивационных компонентов поведения человека в процессе общения, можно судить по тому, что до сих пор их изучение проводилось главным образом с помощью опроса и тестирования испытуемых. В ходе изучения психолого-юридических источников были выявлены наиболее характерные побуждения собеседника, зачастую совпадающие с промежуточными целями общения, свойственные участникам уголовного процесса, в частности, подозреваемому, обвиняемому, свидетелю и потерпевшему.

На сегодняшний день благодаря многим учённым мы не только можем увидеть, но и понять, что человек выражает своей мимикой. В нашей стране этой проблеме уделяют очень мало внимания. Имея эти знания сотрудникам ОВД намного легче было бы работать. Я считаю, что сотрудникам ОВД необходимы знания из области диагностики эмоционального состояния по мимики и жестам, так как человек не в состоянии контролировать реакцию кожи и других частей лица, что помогает в процессе опроса распознать правдивость информации.

Литература

1. Гастон Дюрвиль., Андре Дюрвиль. Чтение по лицу характера, темперамента
2. И болезненных предрасположений
3. Ильин Е. П. Психология общения и межличностных отношений.1-е издание, — М.: Просвещение, 2009.-415с.
4. Ковалев В.И. Мотивы поведения и деятельности. М., 1988;
5. Лабунская *В.А.* Невербальное поведение: структура и функции и др.
6. Леонтьев А. Н. Деятельность, сознание, личность. М., 1975; Хекхаузен Х. Мотивация деятельности.
7. Общая психология. Учебник / Под. ред. А.В. Петровского. М., 1986;
8. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология человека. М., 1995 г.
9. Ярошевский М.Г. История психологии. - М., 1976г.
10. Социальная психология: Хрестоматия: Учебное пособие для студентов вузов/Сост. Е. П. Белинская, О. А. Тихомандрицкая. М: Аспект Пресс, 2003. —с.356

Ульяник М., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: ***Козак І.Г.,*** *начальник ФПФГБ*

ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ І ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ

Забезпечення охорони прав і свобод людини й громадянина, відпрацювання та втілення в життя відповідних правових норм і механізмів — один з найважливіших пріоритетних напрямків діяльності держави, що закріплюється Основним Законом України - Конституцією України [1, 3].

Одне з найважливіших фундаментальних прав людини й громадянина — це право на звернення до державних органів, їх посадових осіб і в міждержавні організації. Держава ж різними засобами забезпечує захист цих прав, зокрема шляхом діяльності численних органів державної влади та місцевого самоврядування.

У разі порушення, оспорювання або невизнання прав, свобод та інтересів кожна особа відповідно до ч. 1 статті 3 Цивільного Процесуального Кодексу України має право звернутися до суду за судовим захистом [2]. Особа має право вимагати від держави виконання взятих нею зобов'язань і з цією метою може використовувати як національний механізм захисту, так і звертатись до міжнародних судових й несудових органів [7, 31]. *Велика кількість справ з приводу захисту прав, свобод та інтересів осіб виникає з цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових та інших правовідносин, судовий захист яких здійснюється в порядку цивільного судочинства України.*

Базовий характер щодо реалізації прав на звернення також має низка положень Загальної декларації прав людини. Відповідно до ст. 8 кожна людина має право на ефективне відновлення в правах у випадку порушення її основних прав, наданих їй Конституцією або законом [4, 8].

Серед плюралізу поглядів на трактування такої правової категорії, як право на судовий захист, багато хто з вчених визначає його як забезпечену законом можливість особи звертатися до судової влади для захисту його прав і законних інтересів [8, 288].

Проте доцільним буде наголосити на тому, що особі надається саме право, а не обов'язок. Тому особа, яка вважає, що її права, свободи чи інтереси порушені, оспорювані чи невизнані може реалізувати його шляхом звернення до суду за їх захистом. Але для того, щоб виникли певні конкретні соціальні відносини, необхідні зусилля учасників правовідносин, їх вольові дії, направлені на здійснення прав і обов'язків, приведення в життя їх інтересів [9, 361]. У нормах цивільного права законодавець також вказав на власну волю особи щодо права на захист, а саме «на свій розсуд» [3, 20]. Таким чином, досить логічно буде виділити наступні напрямки реалізації права на судовий захист в залежності від волевиявлення особи.

По-перше, звернення особою до суду за захистом своїх прав та інтересів. У цьому разі особа користується своїм правом, що гарантується державою. Особа може на власний розсуд звернутися до державних органів (суди загальної юрисдикції та Конституційний Суд України або до міжнародних органів (Європейський суд з прав людини як міжнародний судовий орган захисту прав і свобод людини у сфері Європейської конвенції (1950 р.) Також особі надано право звернутися за захистом своїх прав та інтересів до недержавних органів – третейського суду за наявності укладення між сторонами третейської угоди.

По-друге, особа за власним бажанням може не звертатися за захистом, тобто вона не забажатиме скористатися своїм процесуальним правом. Такі дії кваліфікуватимуться як утримання від активних дій щодо його реалізації. При незверненні до суду особа може користуватися таким способом захисту, як самозахист, порядок якого детально регламентується цивільним законодавством [3, 19].

Хоч право на судовий захист надається й гарантується державою, проте вибір щодо його застосування належить особі шляхом її волевиявлення, вчинення певних дій. У будь-якому разі право на судовий захист є свободою вибору. Ніхто не може обмежити особу в такому праві, оскільки воно існує незалежно від волі осіб і використаних способів захисту; гарантує захист прав, свобод чи інтересів кожній особі в разі їх порушення, оспорювання або невизнання.

Література:

1. Конституція України. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 160 с. – Офіц. вид-во.

2. Цивільний процесуальний кодекс України. – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 183с.

3. Цивільний кодекс України. - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 40-44, ст.356 - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15

4. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015

5. Забезпечення захисту прав і свобод людини шляхом реалізації громадянами права на звернення до органів МВС України: сучасний стан та шляхи покращення якості. / Одеська правозахисна група «Верітас». — Харьків: Права людини, 2010 р. — 60 с.

6. Семенов В.М. Конституционные принципы гражданського судопроизводства / В.М. Семенов - М.,1982. – С. 59-60

7. Старобор О. Конституційні принципи правового статусу людини і громадянина в Україні/ О. Старобор // Право України. - № 4. – 2007. – С. 31

8. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. Шевчук. — К.: Реферат, 2006. — 848 с.

9. Денисов А.И. Теория государства и права / под редакцией профессора А.И. Денисова. – Изд-во Московского университета, 1967. – С. 361

Хлівна І.С., *курсант ОДУВС*
Твердохліб М.О.*, курсант ОДУВС*

Науковий керівник: ***Ковальова О.М.****, викладач кафедри криміналістики ОДУВС, майор міліції.*

ГЕНЕТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Сьогодні важко знайти людину, яка б не знала чи не чула про ДНК-аналіз. Адже пройшло чверть століття відтоді як цей метод було впроваджено у практичну діяльність. Він став потужною зброєю у боротьбі з різноманітними злочинами проти особистості (вбивства, згвалтування, розбійні напади, пограбування тощо).

ДНК-дактилоскопія або генетична дактилоскопія - метод, що використовується для ідентифікації осіб на основі унікальності послідовностей ДНК індивідума. Вказаний метод був відкритий в 1984 році британським генетиком Алеком Джеффріз. Розглядаючи рентгенівські знімки ДНК він виявив, що ДНК різних людей мають унікальні послідовності нуклеотидів. Послідовності ДНК конкретної людини складають його ДНК-профіль або генетичний паспорт, який можна використовувати для ідентифікації особи. Хоча 99,9% послідовностей ДНК людини збігаються за складом, тим не менш ДНК різних людей досить індивідуальні [4].

Високорозвинені країни світу використовують у криміналістиці саме метод дослідження ДНК біологічних слідів людини, який ще прийнято називати методом генетичної ідентифікації. Його унікальність полягає в тому, що будь-яка клітина людського організму, яка має ядро і ДНК у ньому, може бути придатною для дослідження. Слід зазначити, що найбільший банк даних ДНК у світі - Національна база Великобританії, яка заснована в 1995 році і містить 2700000 проб. У ній зберігається інформація про ДНК не тільки засуджених, а й підозрюваних. За даними британських криміналістів, щотижня розкривається до 2 тисяч злочинів, за якими з місця події вилучався генетичний матеріал. Даний вид експертизи дозволив значно підвищити рівень встановлення підозрюваних за такими видами злочинів, як крадіжки зі зломом, пограбування, угони автомашин - всього 90% розкритих справ. З 1998 року обговорюється питання про введення генної паспортизації всього населення [5].

В Україні даний метод, не зважаючи на його ефективність та великі можливості зазначеного методу під час розслідування кримінальних проваджень, був використаний лише у 1992 році. Пройдений за період з 1994 року по 2012 рік шлях становлення криміналістичної молекулярно-генетичної експертизи, починаючи з організації лабораторії, виконання експертиз та створення банку даних ДНК-профілей, надав можливість визнати молекулярно-генетичну лабораторію ДНДЕКЦ МВС України однією з провідних в Україні [3].

Цей метод криміналістичної ідентифікації має дуже важливе значення, оскільки він використовується як для ідентифікації особи злочинця за біологічними слідами, залишеними ним на місці злочину, так і для ідентифікації осіб, яких не можна впізнати за зовнішністю, також трупів, що під впливом природних та інших чинників змінились до не впізнання. Ще цей метод використовується для визначення особи у разі масової загибелі людей.

Судмедексперти використовують знайдені на місці злочину ДНК крові, сперми, шкіри, слини або волосся для ідентифікації злочинця. Процес ідентифікації називається генетичним фінґерпринтингом або визначенням картини (профайлу) ДНК [1].

Історії криміналістики відомо безліч випадків, коли завдяки ДНК-аналізу можна було розкрити гучні злочини вбивць, маніяків, крадіїв. Один із цікавих і відомих випадків історії - це справа маніяка Чикатила Андрія Романовича. Феномен, завдяки якому ця справа стала відомою історії, - «Парадоксальне виділення». У вироку Ростовського обласного суду у справі Чикатило його тривале не викриття пояснювалося не помилками експертів і погрішностями слідчих в цілому, а саме «парадоксальним виділенням» винного: розбіжністю його виділень (сперми) і крові за антигенною системою. Група крові Чикатило була другою (А), але в його спермі, знайденій на одній з жертв, було виявлено ще й сліди антигену (В), що давало підставу вважати, що у вбивці з лісосмуги кров четвертої групи (АВ). У Чикатило виявилася невідповідна група крові, і тому після затримання у вересні 1984 року він був відпущений.

Однак тепер доведено, що ніякого «Парадоксального виділення» не існує, тому що це явище суперечило б генетичним основам системи (АВ). Явища невідповідності по групі виділень організму і крові обумовлені бактеріальною забрудненістю досліджуваних біологічних об'єктів.

Отже, розглядаючи питання ДНК-аналізу, можна зробити такий висновок, що це є ефективним методом ідентифікації особи у криміналістиці, хоча визначення може бути утруднене при забрудненні сцени злочину ДНК інших людей. Для цього потрібно застосовувати додаткові засоби та заходи, що не завжди є доцільним, можливим та виправданим [2].

Література:

1. Криминалистика : учебник для вузов / [Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г. и др.] ; под ред. Р.С. Белкина. — М. : Норма, 2000.
2. Каплунов И.М. Объективные и субъективные причины экспертных ошибок / И.М. Каплунов. — Ташкент : НИИСЭ, 1977.
3. Льюин Б. Гены / Б. Льюин ; пер. с англ. — М. : Мир, 1987.
4. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/krvis/2011_1/165-169.pdf
5. http://teidentity.blogspot.com/2012/03/blog-post_2009.html

Федорова В.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: ***Резніченко С.В.,*** *к.ю.н.,професор,*
професор кафедри цивільного права
та процесу ОДУВС

ПРИРОДА СЕРВІТУТУ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ

Прагнення особи задовольнити власні потреби шляхом використання певних об'єктів породжує різноманіття відносин, що мають речовий характер. Як відомо, право власності є найбільш повним речовим правом, але обмеженість ресурсів і неоднорідність їх якостей не дозволяє задовольнити потреби всіх і в повному обсязі, а отже, використання майна лише на праві власності є недостатнім. Виходячи з цих підстав, у Стародавньому Римі було запроваджено одне з найстаріших прав на чуже майно – сервітут. Питання сутності сервітуту та його становлення були розглянуті в дослідженнях вчених-романістів О.С. Йоффе, І.А. Покровського, Д.Д. Дождєва, Ю. Барона, Г.Ф. Пухти, В.М. Хвостова, Є.О. Харитонова, О.А. Підопригори, А.В. Копилова та багатьох інших.

Становлення сервітуту пройшло довгий шлях від простого розуміння його як права на частину чужої речі до розуміння сервітуту як права особи на користування чужою річчю в певному відношенні.

Вже в Законах XII таблиць (VII.7) зустрічаються згадки про перші чотири, історично сформовані, сільські предіальні сервітути, такі як: iter – право проходу та проїзду верхи; actus - право прогону скота й проїзду в легких возах; via - право користуватися вимощеною дорогою для перевезення важких вантажів; aquaeductus - право проведення води через чужу земельну ділянку [2, 48], які встановлювалися для ділянок з метою доповнення відсутніх, але необхідних для них властивостей. І лише в V ст. до н. е. сервітути стали нормативно оформленим правовим інститутом.

Основний зміст сервітуту полягає в тому, що він встановлюється в обтяження права власності власника обслуговуючої земельної ділянки (praedium serviens) і на користь власника сусідньої панівної земельної ділянки (praedium dominans), при чому розуміння сусідства (vicinitas) змінювалося й зрештою закріпилося як така близкість ділянок, що дозволяє отримувати реальну користь від сервітуту [1, 326]. Так Помпоній зазначав, що оскільки сервітуту не існує ні для людей, ні для маєтків внаслідок відсутності зацікавленості сусідів, такі сервітути не мають сили [2, 303]. Сусідство передбачає наявність спільної межі або дотичних сторін. Але іноді безпосереднього контакту не потребувалося: якщо між обслуговуючою та панівною ділянками знаходилася третя, то міг встановлюватися сервітут щодо перетину такої ділянки з метою доступу до обслуговуючої земельної ділянки, так зване «черезсмужне користування» [3, 20].

Таким чином, сервітут полягає в інтересі приватного власника сусідньої ділянки. Інтерес і вигода, які передбачаються встановленням сервітуту, повинні мати постійний, а не випадковий характер, не одноразовий забір води з колодязя сусіда, а постійне стійке використання цього ресурсу.

Сервітутне право має свій об'єм, який не може перевищувати меж потреб панівної земельної ділянки, як такої. Так, наприклад, можна користуватися водогоном для задоволення всіх потреб на панівній ділянці, але не з метою продажу її сусідам. Виходячи з принципу об'єму сервітутного права, суб'єкт сервітутного права не може відчужувати цей сервітут відокремлено від права власності на земельну ділянку, і навіть на підставі зобов'язального договору відступити третій особі можливість користуватися предіальним сервітутом [4, 76 – 77].

За характером панівної земельної ділянки, цілями її використання, сервітути підрозділялися на сільські та міські. Деталізація цілей використання земельних ділянок призвело до поширення видів сервітутів – водні, дорожні та інші. За своїм змістом сервітути поділяються на позитивні, тобто можливість вчиняти певні дії, і негативні – утримуватися від вчинення певних дій власником обслуговуючої ділянки.

Найбільш важливим є поділ сервітутів на дві основні групи – предіальні або реальні та особисті сервітути.

З появою особистих сервітутів «servitutes personarum», розвиток сервітутного права перейшов у наступну стадію. Особисті сервітути встановлювалися в інтересах певної особи, як такої, а не певної земельної ділянки. До цієї групи сервітутів, на відміну від предіальних, відносилося лише чотири їх різновиди: ususfructus, usus, habitatio, operae servorum vel animalium.

Для ґрунтовного врегулювання дії сервітутів у римському праві законодавчо закріплювалися способи встановлення та підстави припинення сервітутів.

Так до способів встановлення сервітутів можна віднести вчинення юридичних правочинів. Характерним для встановлення особистих сервітутів було використання заповідального відказу (legatum). З метою набуття сільського преміального сервітуту застосовувалася проста угода, що підкріплювалася стипуляцією. За часів імперії виник ще один спосіб – продаж володіння правом, тобто сервітуту як права. Набувати особисті сервітути могла будь-яка особа, як фізична, так і юридична, а набувати предіальні сервітути могли лише власники, емфітевт або суперфіціарій. При відчуженні земельної ділянки можна було встановити сервітут шляхом укладання додаткового договору, при цьому відчужував міг витребувати для себе сервітут на відчужувану земельну ділянку або ж обтяжити землю, що залишилася в нього, сервітутом на користь частини, яка відчужується.

Нерідко сервітути встановлювалися шляхом присудження на користь однієї з частин ділянки при поділі її в судовому порядку. Так магістр, у разі потреби, може зобов'язати власника ділянки надати іншій особі за винагороду право проходу до місця поховання, якщо до нього не можна дістатися в інший спосіб [4, 88]. Сервітут може встановлюватися в силу закону: право користування житлом внаслідок сімейних відносин [2, 300].

Так само й способи припинення можна звести в декілька груп: загальні та спеціальні підстави припинення сервітутів [1, 327].

Загальним для всіх речових прав є відмова суб'єкта від сервітуту, знищення речі, щодо якої встановлювався сервітут, а для особистого сервітуту – її суттєва зміна, яка призвела до створення якісно нової речі, або внаслідок смерті сервітуарія, якщо ж суб'єктом особистого сервітуту являється юридична особа, то строк дії сервітуту не може пере-

вищувати ста років. Той самий наслідок наступає при відчуженні об'єкта сервітуту на користь державної скарбниці чи імператора, як необтяженого сервітутом. Щодо особистого сервітуту підставою може бути настання умови (резолютивної умови, за якою він був встановлений) чи строку його припинення. Сервітут припиняє існування внаслідок злиття земельних ділянок або з'єднання для особистих сервітутів, коли сервітуарій і власник обтяженої ділянки поєднувалися в одній особі.

До спеціальних способів припинення сервітутів можна віднести втрату сервітуарієм свободи чи громадянства, однак цей спосіб не поширюється на право проживання та право користування працею чужих рабів і тварин.

Дослідження сервітуту в рамках римського приватного права дозволяє нам розкрити первісну суть сервітутних прав і правову природу механізму їх функціонування. Отримані результати, у свою чергу, нададуть можливість у подальшому віднайти ті суперечності та недоліки, які були допущені в Цивільному кодексі України, а також Земельному кодексі України.

Література:

1 Абрамов Я.В. Сервітут у новому Цивільному кодексі та його аналіз з точки зору римського приватного права / Абрамов Я.В. // Наукові записки. Спеціальний випуск: у двох частинах. Частина 2 / Національний університет "Києво-Могилянська академія". – Т. 20. –2002. – С. 325–327.

2 Памятники римского права: Законы 12 таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. – М.: Зерцало, 1997. – С. 48, 300–303.

3 Копылов А.В. Вещные права на землю в римском, русском дореволюционном и современном российском гражданском праве. – М.: «Статут», 2000. – С. 20.

4 Система римского права. Учебник / Хвостов В.М.; Вступ. ст.: Е.А. Суханов, В.А. Томсинов - М.: Спарк, 1996. – С. 76–77, 88.

Цікул К.І., *курсант ОДУВС*

Науковий керівник: ***Середницька І.А.,*** *к.ю.н., доцент кафедри цивільного права та процесу ОДУВС*

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Розгляд і вирішення цивільних справ для захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, юридичних осіб, а також інтересів держави, є основним завданням цивільного судочинства. Залежно від правової природи й вимог заявника чи позивача визначається специфічний процесуальний порядок розгляду справ такими видами провадження, як: позовне, наказне та окреме.

Важливе значення для вирішення цивільних справ має наказне провадження, оскільки воно надає динамізму цивільному процесу, підвищує ефективність і дієвість судового захисту [1, 18]. Наказне провадження – це спрощене й скорочене порівняно з позовним, засноване на достовірних письмових доказах провадження в суді першої інстанції, що ставить метою захист прав і законних інтересів шляхом забезпечення можливості примусового виконання ряду зобов'язань і обумовлене правовою природою матеріально-правових вимог, зазначених у законі, на основі яких може бути виданий судовий наказ [2, 22].

Наказне провадження, як один із видів цивільного провадження, відоме історії цивільно-процесуального права вже давно. Для точного й правильного розуміння суті та значення наказного провадження в цивільному процесі, ми не можемо оминути історію його виникнення, становлення, забуття та відродження. Здійснивши історичний аналіз розвитку й існування наказного провадження, ми зрозуміємо всі позитивні й негативні сторони цього виду провадження.

У Стародавньому Римі наказне провадження існувало, як одна з форм безспірного захисту прав, що здійснював претор шляхом видачі відповідних розпоряджень – інтердиктів. Інтердикти передбачали заборону виконання певних дій, які адресувалися відповідним особам. Часто ставалося так, що деякі інтердикти в подальшому використовувалися, як загальнообов'язкове правило поведінки. Інтердикт видавався протектором за клопотанням заявника з метою швидшого вирішення приватного-правового спору та поновлення його порушеного права [3, 330].

В епоху Середньовіччя на основах римського права почала використовуватися спрощена процедура цивільного судочинства, що допомагало економити час та кошти, і яка деякими моментами нагадує нам сучасне наказне провадження. У 1864 році в Російській імперії була проведена судова реформа, яка ввела процедуру спрощеного провадження цивільних справ по деяких категоріях: позови з приводу взятих у борг товарів; позови з приводу оренди домів, квартир; позови з приводу отриманих на зберігання грошей та інше. Цей перелік категорій і основні положення, які закріплювали порядок спрощеного провадження, було передбачено в Уставі цивільного судочинства.

У 1912 році було внесено зміни в цивільне процесуальне законодавство Росії й порядок спрощеного судочинства було вилучено з Уставу. ЦПК СРСР 1924 року редакції передбачав можливість видачі судового наказу, що існував тоді не окремим документом, а робився народним суддею шляхом напису на самому документі й підлягав негайному виконанню [4, 89]. Після 30-х років спрощена форма почала застосовуватися в нотаріальному процесі, у формі виконавчих написів. У ЦПК 1963 року інститут спрощеного (наказного) провадження не отримав свого нормативного закріплення, тому що не ефективно використовувався на практиці. ЦПК України, прийнятий 18 березня 2004 року, закріплює процесуальний порядок наказного провадження розділом II.

ЦПК України не дає визначення наказного провадження, тому науковці, порушуючи це питання, намагаються самостійно сформулювати поняття, яке б найбільш зрозуміло розкривало його зміст. Одним із таких визначень є: «Наказне провадження – це самостійний спрощений вид цивільного судочинства, в якому зазначається суб'єктивне право, що ґрунтується на безспірних документах (доказах)» [1, 18-19].

До основних особливостей наказного провадження можна віднести:

1) наказне провадження є спрощеним, «урізаним» порівняно з позовним;

2) об'єктом судового захисту є безспірне право та інтерес заявника;

3) наказне провадження має на меті забезпечити механізм примусового виконання зобов'язань, достовірно підтверджених документами, і тим самим захистити права та інтереси осіб;

4) відсутність спору про право;

5) наказне провадження характеризується відсутністю судового засідання й виклику стягувача та боржника для заслуховування їх пояснень;

6) особливою формою судового рішення є судовий наказ, що видається судом за результатами розгляду вимог, передбачених статтею 96 ЦПК України [5, 492], та інше.

Відповідно до ч. 1 ст. 96 ЦПК України судовий наказ може бути видано, якщо: заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати; заявлено вимогу про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника; заявлено вимогу про стягнення заборгованості про оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення й радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості; заявлено вимогу про присудження аліментів на дитину в розмірі тридцяти відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана зі встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) і необхідністю залучення інших зацікавлених осіб; заявлено вимогу про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару належної якості, ухвалене на користь незначного кола споживачів [5, 492].

Цю статтю було змінено з прийняттям нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року. Раніше частина 2 ст. 96 ЦПК України передбачала, що судовий наказ може бути видано і в інших випадках, встановлених законом, що призводило до ускладнень у правозастосовній діяльності.

Отже, наказне провадження займає важливе місце в цивільному судочинстві, оскільки підвищує ефективність і диференціацію процесу, робить процес більш динамічним, зменшує навантаження роботи суддів, сприяє захисту прав та інтересів осіб.

Література:

1. Ярошенко, І.С. Наказне провадження: питання теорії та практики // Юриспруденція. - 2008. - № 8. - С. 18 – 24.
2. Васильєв С.В. Цивільний процес: Навчальний посібник. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. – 490 с.
3. Шабалін, А.В. Історія розвитку наказного провадження у цивільному процесі України // Держава і право. - 2008. - № 40. - С. 329-354.
4. Фурса С.Я., Щерба С.В., Євтушенко О.І. Цивільний процес України: Проблеми і перспективи: Науково-практичний посібник. – К., 2006. – С. 89.
5. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості ВРУ, 2004, № 40–41, 42. – С. 492.

Чабан О., *слухач ОДУВС*

Науковий керівник: ***Позюбанов Р.П.,*** *ст. викладач кафедри АП та АД ОВС ОДУВС,*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Прийняття Конституції України започаткувало якісно новий етап у розвитку суспільства й держави. У статті 1 Конституції Україна визначається як „демократична, соціальна, правова держава". Становлення такої держави передбачає принципово нову парадигму взаємовідносин між державою та особою, у центрі якої – права, свободи та інтереси людини й громадянина.

Ця ідея закріплена в статті 3 Конституції України: „Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність" [1]. Зміст прав людини виявляється в співставленні їх з інтересами держави. Про визнання загальнолюдських цінностей основою державотворення свідчить проголошення в розділі 2 Конституції України широкого кола прав і свобод людини й громадянина.

Але безпосереднє закріплення їх у Конституції „не знімає питання про вдосконалення процедур і механізмів, покликаних захищати права та свободи громадян, про створення розвиненої системи гарантій, за допомогою яких реалізується це завдання" [2, 15].

Кожна держава повинна створювати відповідні умови для повноцінної реалізації громадянами належних їм прав і свобод. Отже, велике значення в забезпеченні прав і свобод належить юридичним гарантіям їх реалізації.

Важливими серед них є позасудові адміністративно-правові гарантії, які передбачають створення органами виконавчої влади необхідних правових, організаційних і матеріальних умов для здійснення громадянами їх конституційних прав і свобод. Адже система органів виконавчої влади, власне, і створена та функціонує, щоб служити людям. Вони займаються виконанням законів, втіленням їх у життя, наділені широкими повноваженнями, пов'язаними безпосередньо з реалізацією прав і свобод громадян.

Вагомим внеском у розробку цих проблем є теоретичні дослідження таких вчених-правознавців: Ю. Битяк, Н. Вітрук, І. Голосніченко, А. Заєць, Л. Коваль, Л. Козлова, О. Лукашової, М. Малеїн, М. Матузова, П. Недбайло, В. Патюліна, Л. Рабіновича, Л. Суворова, І. Левченко, Х.П. Ярмакі.

Але ці дослідження не дають комплексного аналізу адміністративно-правових гарантій забезпечення прав і свобод людини й громадянина.

Окремі питання раніше вивчались через призму законодавства Радянського Союзу і більшість зауважень і висновків втратили своє значення. Тому їх дослідження є актуальним в умовах проведення адміністративної реформи в

Україні, яка викликала необхідність розробки нової концепції та реформування підходів до забезпечення реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина.

Саме гарантії прав і свобод визначають, як вони забезпечуються.

Державний апарат управління потребує всебічної структурної й функціональної перебудови для забезпечення належних результатів його діяльності. При цьому необхідно враховувати те, що структурна реорганізація органів виконавчої влади повинна проводитись обов'язково за умов попереднього визначення реальної необхідності та напрямів зміни функцій і компетенції, форм і методів діяльності.

Отже, актуальною є теоретична розробка цих питань з метою удосконалення діючого законодавства, що регулює діяльність органів виконавчої влади в Україні.

Визначальним і універсальним гарантом прав і свобод громадян може бути лише законодавство, зокрема норми адміністративного права, які приймаються у великій кількості органами виконавчої влади. Для того, щоб закони й підзаконні акти дійсно гарантували права й свободи громадян, а не перетворились в інструмент обмеження, звуження чи відміни прав і свобод, Конституція України передбачає ряд положень, які є основою для запобігання негативній правотворчості.

По-перше, у Конституції України відповідно до статті 22 конституційні права і свободи гарантуються й не можуть бути скасовані, не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. По-друге, їх обмеження можливе лише у випадках, передбачених Конституцією, винятково з метою охорони конституційного ладу, національної безпеки, забезпечення громадського порядку, поваги прав і свобод інших громадян. По-третє, визначено права й свободи громадян, які зовсім не підлягають обмеженню. До них (стаття 64) відносять право на рівність громадян перед законом, громадянство і його зміну, життя, повагу до гідності, свободу й недоторканість, звернення до органів державної влади, житло, шлюб, рівність дітей в їх правах, захист прав і свобод, відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди, знання своїх прав і обов'язків, незворотність дії законів, правову допомогу, необов'язковість виконання явно злочинних розпоряджень чи наказів та інші. По-четверте, будь-які нормативні акти не можуть застосовуватись, якщо вони офіційно не опубліковані.

Зазначені конституційні положення створюють певні межі, юридичні орієнтири для державних органів та їх посадових осіб, які реалізують гарантії прав і свобод громадян.

Дослідження гарантій забезпечення має велике значення в процесі розв'язання проблем щодо створення механізму їх реалізації.

Для визначення діяльності, спрямованої надати правам і свободам громадян реального змісту, в юридичній літературі використовуються різні терміни: „повага", „визнання", „дотримання", „гарантування".

Але доцільно для характеристики діяльності державних органів, посадових осіб щодо надання правам і свободам реального змісту використовувати термін „забезпечення". Він є найбільш об'ємним і охоплює такі поняття, як „повага", „визнання", „дотримання", а також „гарантування".

Термін „гарантія" французького походження й перекладається як запорука, умова, яка забезпечує що-небудь. Термін „гарантія" тлумачиться в літературі неоднозначно. На думку О.Ф. Скакун, гарантії прав і свобод людини й громадянина – це система соціально-економічних, моральних, політичних, юридичних умов, засобів і способів, які забезпечують їх фактичну реалізацію, охорону та надійний захист [3, 187].

Іноді говориться про захист прав і свобод громадян, який поєднується з їх охороною. Автори, які звертаються до поняття охорони прав, частіше дискутують щодо його співвідношення з такими суміжними поняттями, як захист і забезпечення прав і свобод. Так А. Ларін вважав, що захист виражається в протидії незаконним порушенням і обмеженням прав і свобод, їх попередженні, а також відшкодуванні заподіяної шкоди. Захист він ототожнював з обороною, охороною, юридичною допомогою [4, 169].

Підкреслюється, що необхідність охорони (захисту) прав і свобод особи виникає в разі їх порушення, існування перешкод в їх використанні чи спору про саме право [5, 39].

На відміну від такого розуміння охорони (захисту) прав автором наведеного трактування, забезпечення прав розглядають як певну систему їх гарантування [5, 34].

А.Ф. Нікітін визнає гарантії прав і свобод як обов'язок держави захищати людину, створювати правові, соціальні й культурні умови для реалізації прав і свобод, діяльність міжнародних і державних організацій з захисту прав людини.

На основі таких думок можна стверджувати, що, як загальне поняття, гарантії прав і свобод є основними засобами, заходами, за допомогою яких забезпечуються конституційні права та свободи громадян.

До гарантій-умов належать політичні, економічні, ідеологічні гарантії. До гарантій-засобів – юридичні гарантії. До економічних належать система господарювання, вся сукупність багатств і фінансових ресурсів держави. До політичних гарантій – політична організація суспільства, система організацій органів державної влади та громадських організацій. Ідеологічними гарантіями є загальний культурний рівень населення й особливо рівень його правової культури. До юридичних гарантій належать такі, які забезпечують реалізацію й охорону прав і свобод громадян правовими засобами (адміністративними, кримінальними, цивільними).

Оскільки економічні, політичні та ідеологічні гарантії є гарантіями-умовами, самі по собі вони не можуть самостійно забезпечити таку реалізацію прав і свобод громадян, в якій зацікавлена держава й окремі громадяни. Вони є передумовами реалізації. Але говорити про те, що ці гарантії не здатні цілком забезпечувати права та свободи громадян, не можна, оскільки це означає, що конституційні права й свободи громадян, забезпечені соціально, але не конкретизовані в діючому законодавстві, не можуть бути реалізовані, а це не відповідатиме принципу реальності Конституції України як закону прямої дії. Тому вирішальним для виділення вказаних гарантій як гарантій-умов є той факт, що самі по собі вони безпосередньо не забезпечують законного й обґрунтованого використання прав, не вимагають можливих зловживань і порушень при їх здійсненні.

Юридичні гарантії належать до гарантій-засобів тому, що здатні безпосередньо, оперативно й ефективно забезпечити реалізацію прав громадян. Саме тому в юридичній літературі вони розглядаються як конкретні, власне гарантії-реалізації. Тобто, якщо право громадянина порушено, то прямою причиною того є не соціально-економічні причини або сфера ідеології, а відсутність чи недотримання установами, організаціями, посадовими особами юридичних ґарантій його реалізації. А якщо в конкретному випадку порушення прав посилаються на загальні гарантії, „то виникають абсурдні висновки про відсутність законності, неефективності демократії, нереальності рівноправ'я і т.п." [6, 30].

Конституційно-правові гарантії прав і свобод громадян, на нашу думку, проявляються в межах правової держави, через її основоположні принципи: верховенства права, реальності прав і свобод людини й громадянина, соціального захисту та соціальної справедливості.

Розмежовуючи поняття захисту охорони прав, І.В. Ігонін [7, 13] проводить порівняльний аналіз співвідношення їх змісту. На його думку, охорона прав – це складова частина їх забезпечення, яка містить адекватне законодавче закріплення правомочності суб'єктів права, процесуальний порядок реалізації правомочності.

Захист прав передбачає: заходи виявлення, запобігання, припинення правопорушень, які посягають на права особистості; юридичну відповідальність за їх скоєння; компенсаційно-відновлюючі заходи, пов'язані з відшкодуванням майнової, моральної шкоди.

Система забезпечення прав і свобод громадян в Україні перебуває на стадії розробки. Дієвість її повинна визначатися з погляду реальної ефективності.

Проблема забезпечення прав і свобод громадян, надання їм реального характеру належить не тільки до практичних. В умовах побудови правової держави й розвитку громадянського суспільства важливим є створення цілісної наукової концепції забезпечення прав і свобод громадян, що містить широке коло теоретичних положень щодо поняття, суті та змісту забезпечення прав і свобод громадян.

Література:

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008.

2.Тацій В. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини – головний конституційний обов'язок демократичної, правової, соціальної держави // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 4.

3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник: Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. – С. 187.

4.Общая теория прав человека / Под ред. Е.А. Лукашовой. – М., 1996. – С. 169.

5. Обеспечение и охрана прав и свобод личности в деятельности органов внутренних дел Российской Федерации: Уч. пособие / Под ред. И.П. Левченко, Л.К. Суворова. – М., 2000. – С. 39.

6. Боброва Н.А. Гарантии реализации государственно-правовых норм. – Воронеж, 1984. – С. 30.

7. Игонин С.В. Институт личной неприкосновенности работников правоохранительных органов в законодательстве современной России: Автореф. дис. … канд. юрид. наук. – М., 2000. – С. 13.

Чибук Анжела Федоровна
преподаватель Европейского университета Молдовы,
кафедра частного права (Кишинев, Республика Молдова)

ПОНЯТИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ И РОЛЬ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ ПРАВОВОГО И ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ГОСУДАРСТВА.

Деятельность государственных органов в целом охватывает различные сферы жизни общества. К ним, в частности, непосредственно или опосредованно относится решение вопросов государственной внутренней и внешней политики, развития экономики, благосостояния населения, создания условий для поддержания обороноспособности, развития науки, культуры, образования, обеспечения правопорядка, выполнения других важных функций, особенно по обеспечению безопасности.

В соответствии с редакцией Закона "О безопасности" под безопасностью понимается состояние защищенности жизненно важных интересов личности, общества и государства от внутренних и внешних угроз. Жизненно важными интересами является совокупность потребностей, удовлетворение которых надежно обеспечивает существование и возможности прогрессивного развития личности, общества и государства. К основным объектам безопасности относятся: личность - ее права и свободы; общество - его материальные и духовные ценности; государство - его конституционный строй, суверенитет и территориальная целостность. Основным субъектом обеспечения безопасности, является государство, осуществляющее функции в этой области через органы законодательной, исполнительной и судебной властей. Государство в соответствии с действующим законодательством обеспечивает безопасность каждого гражданина на ее территории. Кроме того, государством гарантируется защита и покровительство гражданам, находящимся за ее пределами.

Диапазон деятельности большинства госорганов не ограничивается решением задач по осуществлению правоохранительной деятельности, т.е. непосредственной охраной законности и правопорядка, государственной безопасности, защиты прав и свобод человека и гражданина, борьбы с преступлениями и иными правонарушениями. Некоторые функции по охране законности и правопорядка они выполняют сопряжено с основными функциями. Центральное место в осуществлении правоохранительной деятельности отведено правоохранительным органам, которые специально занимаются решением таких вопросов. Это те органы, которые существуют в основном или главным образом - для осуществления правоохранительной деятельности и подержания демократического и правового строя в государстве.

Таким образом, термин, "правоохранительные органы" трактуется в узком и широком смыслах. В первом критерием выступает охрана законности и правопорядка, борьба с преступностью, причем данная функция у перечисленных

органов должна быть основной. Во втором случае к государственным органам присоединяются государственно-общественные органы, у которых, по-видимому, также основной функцией, используя терминологию законодателя, должны быть охрана законности и правопорядка, борьба с преступностью.

Как известно, среди различных ученых существуют различные определения понятия правоохранительной деятельности. Привычное и часто встречающееся - это деятельность правоохранительных органов, суда, прокуратуры, направленная на поддержание законности и порядка и, в первую очередь, на борьбу с преступностью. Названная деятельность регулирует поведение людей и организаций. В целом правоохранительная деятельность многоаспектна. Она включает в себя охрану любых законных прав и интересов граждан, государства, общественных организаций во всех сферах жизни общества.

К признакам правоохранительной деятельности можно отнести следующие: правоохранительная деятельность может осуществляться только на основе закона и в соответствии с его нормами, а при необходимости - и в процессуальной форме. Нарушение требований закона при ее проведении может оказаться само по себе правонарушением, влекущим уголовную, административную, дисциплинарную ответственность; в основе проведения правоохранительной деятельности органами исполнительной власти в каждом случае ее осуществления должен находиться конкретный факт, повод, основание, например, сообщение о совершенном (допущенном) правонарушении либо о необходимости его предупреждения (именно данное основание предоставляет возможность правоохранительным органам вмешиваться в жизнь, работу как отдельных граждан, различных государственных органов, так и различных общественных, творческих объединений, союзов, организаций; правоохранительную деятельность в органах исполнительной власти осуществляют органы военизированные и вооруженные, относящиеся к государственным военизированным формированиям (военизированность и вооруженность предполагают правовое обеспечение, наличие и возможность применения физической силы, специальных средств и оружия); правоохранительную деятельность в органах исполнительной власти могут осуществлять только лица, состоящие на службе в соответствующих правоохранительных органах, имеющие военное или специальное звание и образование, а также навыки в данной работе; для сотрудников и военнослужащих, осуществляющих правоохранительную деятельность, установлен особый порядок прохождения службы, основанный на единоначалии и строгой субординации; принятые законные решения при осуществлении правоохранительной деятельности органами исполнительной власти: являются мерами юридического воздействия, основанными на законе, в связи с нарушением которого имело место вмешательство соответствующих органов (нарушение этого требования влечет отмену принятого решения) и подлежат обязательному исполнению всеми должностными лицами и гражданами (различными органами и организациями); связанные с правонарушениями, которые ограничивают права и свободы граждан либо затрагивают интересы государства, государственных, общественных или частных организаций, могут быть обжалованы.

По своему содержанию правоохранительная деятельность не является односложной. Ее многоплановость проявляется в относительном разнообразии выполняемых социальных функций, содержание которых предопределяется основными направлениями данного вида государственной деятельности. К числу таких направлений (функций) следовало бы относить: конституционный контроль; правосудие; организационное обеспечение деятельности судов; прокурорский надзор; выявление и расследование преступлений; оказание юридической помощи и защита по уголовным делам.

Министерство внутренних дел представляет собой орган исполнительной власти, осуществляющий в пределах своих полномочий государственное управление в сфере защиты прав и свобод человека и гражданина, охраны правопорядка, обеспечения общественной безопасности.

Положение определяет задачи ведомства, среди которых основными являются:

- разработка и принятие в пределах своей компетенции мер по защите прав и свобод человека и гражданина, защите объектов независимо от форм собственности, обеспечению общественного порядка и общественной безопасности;
- организация и осуществление мер по предупреждению и пресечению преступлений и административных правонарушений, выявлению, раскрытию и расследованию преступлений;
- руководство органами внутренних дел и внутренними войсками, принятие мер по совершенствованию их деятельности;
- совершенствование нормативной правовой основы деятельности органов внутренних дел

Органы внутренних дел занимают одно из центральных мест в системе правоохранительных органов государства.

В соответствии с законодательством Республики Молдова МВД они реализуют следующие функции:

1) определяет основные направления деятельности органов внутренних дел по защите прав и свобод человека и гражданина, защите объектов независимо от форм собственности, обеспечению общественного порядка, общественной безопасности;

2) осуществляет анализ состояния правопорядка и преступности, разрабатывает долгосрочные и оперативные прогнозы развития криминогенной ситуации и на этой основе вносит в установленном порядке в органы государственной власти РМ и органы государственной власти РМ предложения об укреплении законности, обеспечении общественного порядка и общественной безопасности, усилении борьбы с преступностью, информирует население по этим вопросам, организует взаимодействие со средствами массовой информации;

3) обеспечивает выполнение органами внутренних дел конституционных законов, постановлений и распоряжений Правительства Республики Молдовы;

4) обобщает практику применения законодательства Республики Молдова по вопросам, отнесенным к компетенции Министерства, разрабатывает и вносит в установленном порядке в соответствующие органы государственной власти Республики Молдовы предложения о его совершенствовании, подготавливает проекты нормативных правовых актов Республики Молдовы по вопросам деятельности органов внутренних дел, осуществляет нормативное регулиро-

вание своей деятельности и оказывает органам внутренних дел практическую и методическую помощь в организации нормативной правовой работы, налаживает пропаганду правовых знаний;

5) участвует совместно с органами государственной власти Республики Молдовы в разработке и выполнении целевых программ в сфере защиты прав и свобод человека и гражданина, охраны правопорядка и борьбы с преступностью; в разработке и реализации договоров и соглашений с органами исполнительной власти Республики Молдовы об обеспечении законности, общественного порядка, общественной безопасности и по иным вопросам, предусмотренным Конституцией Республики Молдовы:

6) организует и непосредственно осуществляет оперативно-розыскную и экспертно-криминалистическую деятельность, производство дознания и предварительного следствия по уголовным делам, отнесенным к компетенции органов внутренних дел; обеспечивает реализацию мер по предупреждению, выявлению и пресечению преступлений, проведению проверок и ревизий финансово-хозяйственной деятельности предприятий, учреждений и организаций независимо от форм собственности;

7) организует и осуществляет розыск лиц, совершивших преступления, скрывшихся от органов дознания, следствия или суда, уклоняющихся от отбывания уголовных наказаний, призыва на военную службу, без вести пропавших и иных лиц, идентификацию неопознанных трупов, а также розыск похищенного имущества;

8) осуществляет меры по борьбе с организованной преступностью, коррупцией, незаконным оборотом оружия и наркотических средств, незаконными вооруженными формированиями;

9) участвует в осуществлении мероприятий по борьбе с терроризмом, контрабандой, охране государственной границы Республики Молдовы, обеспечению безопасности Республики Молдовы, безопасности представительств иностранных государств на территории Республики Молдовы, защите в системе министерства сведений, составляющих государственную тайну;

10) обеспечивает исполнение уголовных наказаний и административных взысканий, решений судов о принудительном лечении хронических алкоголиков и наркоманов, содержание подозреваемых, обвиняемых, подсудимых и осужденных, находящихся под стражей, а также их охрану, этапирование и конвоирование;

11) обеспечивает охрану важных государственных объектов, особо важных и режимных объектов, имущества юридических и физических лиц по договорам, оказывает содействие предприятиям, учреждениям, организациям независимо от форм собственности в разработке мер по обеспечению их имущественной безопасности, а так же личной безопасности их работников;

12) организует деятельность органов внутренних дел по выдаче (аннулированию) специальных разрешений (лицензий) на занятие видами деятельности, производствами, работами (оказание услуг), подлежащим лицензированию в системе Министерства, а также по контролю за осуществлением этих видов деятельности, производств, работ (услуг);

13) руководит Государственной инспекцией безопасности дорожного движения; организует учет дорожно-транспортных происшествий и в пределах своей компетенции принимает меры по их предупреждению; участвует в разработке правил, стандартов и иных нормативов в сфере обеспечения безопасности дорожного движения; организует работу, связанную с допуском автомототранспортных средств и прицепов к ним, а также водителей к участию в дорожном движении.

14) руководит Государственной противопожарной службой, организует работу по предупреждению пожаров и их тушению, а также координирует деятельность других видов пожарной охраны;

15) организует деятельность органов внутренних дел, связанную вопросами Республики Молдовы, свободы передвижения, выбора места пребывания и жительства в пределах Республики Молдовы, выезда за пределы РМ и въезда на ее территорию, правового положения иностранных граждан и лиц без гражданства в Республики Молдовы.

16) привлекает внутренние войска и органы внутренних дел за пределами мест их дислокации и обслуживаемых ими территорий для проведения неотложных мероприятий по спасанию людей, охране имущества, оставшегося без присмотра, обеспечению общественного порядка при ликвидации последствий крупных аварий, катастроф, пожаров, стихийных бедствий, массовых беспорядков и иных чрезвычайных ситуаций, а также при проведении межрегиональных и иных специальных операций и мероприятий; осуществляет в этих случаях оперативное управление силами и средствами органов внутренних дел и внутренних войск;

17) оказывает в пределах своих полномочий содействие государственным органам, а также предприятиям, учреждениям, организациям независимо от форм собственности и общественным объединениям в осуществлении их прав и законных интересов.

Министерство внутренних дел имеет одну из ключевых ролей в строительстве правового и демократического государства. Таким образом, на основании всего вышеперечисленного можно сделать вывод: Функции государства многоплановы, их формирование происходит в процессе становления и развития государства. В разные исторические периоды приоритетное значение приобретают те или иные задачи, цели государства, а следовательно, и различные его функции. Исчезают одни функции, возникают другие. Роль органов внутренних дел в осуществлении функций государства также изменяется, но при этом они не потеряют своего ключевого значения.

Литература

1. Учебник. Правоохранительные органы Российской Федерации, под ред. д.ю.н. профессора В.П.Божьева. М., 2001.

2. Учебное пособие. Правоохранительные органы и правоохранительная деятельность, под ред. к.ю.н. В.А.Галкова. Белгород, 2001.

3. Коренев А.П. “Введение в юридическую специальность”. Учебное пособие. М., 1999, изд. Щит.

4. Федеральный закон от 12.08.95 г. № 144 ФЗ “Об ОРД”.

Чистякова В.І., *студентка ОДУВС*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Екологічні проблеми сьогодні стають одними з головних, вони зумовлюють направленість соціального процесу. Екологічна безпека, поряд з політичною, воєнною, економічною, інформаційною та іншими видами безпеки, нині розглядається як один із важливих складових елементів національної безпеки держави. На сьогодні, якщо усвідомити глобальний характер екологічної проблематики, соціально-економічний процес не може здійснюватися без урахування екологічних обмежень. Враховуючи це, на сучасному етапі розвитку суспільству необхідна більш глибока розробка неекономічних оцінок і нематеріальних цінностей, які є невід'ємними елементами задоволення потреб людини. Регулювання екологічної безпеки в умовах побудови України як соціальної, демократичної, правової держави є актуальним завданням становлення державності. Це завдання є досить складною проблемою, особливо зараз, коли держава перебуває на етапі глибокої економічної кризи. За останні роки у сфері екологічної безпеки була створена законодавча база, накопичений як позитивний, так і негативний досвід, сформульована нова структура органів її регулювання. Але розробка проблеми екологічної безпеки України ще далека від свого вирішення. Породження нових екологічних загроз повинні знайти адекватне вирішення в адміністративно-правовому законодавстві щодо регулювання екологічної безпеки України.

Як слушно зауважують автори Ю.С. Шемшученко й Г.І. Балюк, поняття «екологічна безпека» є різновидом ширшого поняття – «безпека», яке походить від англійського слова security [1, 132]. Від латинського securitas (securus), яке має декілька значень, серед яких: «безтурботність», «душевний спокій», «безпека», «забезпеченість» [2, 695]. Останнім часом дослідники налічують близько 30 визначень поняття «національна безпека» та похідних від нього слів: «забезпечення» й «небезпека».

Регулювання безпеки – одна з основних функцій будь-якої держави. Отже, поняття безпеки нерозривно пов'язане з поняттям національної безпеки, яке є багатогранним явищем, що зумовлює наявність чисельних визначень цього. На сучасному етапі поняття «національна безпека» має досить широке визначення. Аналіз досліджень показує, що спостерігається відсутність єдиної точки зору щодо визначення цього поняття, тобто поняття «національна безпека» має велику кількість вимірів і аспектів, і навіть при наявності певних принципових узгоджень щодо методології та системи цього поняття відразу помітні розбіжності в баченні сутності й змісту національної безпеки у фахівців–правників на відміну від військових, економістів, політологів та ін.

Проблема визначення поняття «національна безпека» розглядається в багатьох ракурсах: загальнотеоретичному, історичному, філософському, економічному, геополітичному, екологічному й ін. У науці адміністративного права поняттю «національна безпека» теж приділено багато уваги. Зокрема, під національною безпекою Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін. розуміють стан захищеності державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного й оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп і осіб [3, 429]. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» національна безпека – захищеність життєво важливих інтересів людини й громадянина, суспільства й держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання й нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам [4].

Але, як слушно зауважує Л.Є. Даценко, насправді екологічна проблематика є не стільки боротьбою з наслідками, скільки забезпеченням нормальних умов для життя людини [5, 111].

Досліджуючи екологічну безпеку, О.М. Хіміч розглядає екологічну безпеку як складову національної безпеки, яка є станом захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства та держави від загроз з боку небезпечних природних об'єктів, забруднених внаслідок аварій, катастроф, господарської діяльності, природних явищ, надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру [6, 45]. Академік В.І. Андрейцев при дослідженні екологічної безпеки як юридичної категорії, визнав її складовою частиною національної й транснаціональної безпеки. Він звертає особливу увагу на її соціальні та правові аспекти й визначає екологічну безпеку як «такий стан розвитку суспільних правовідносин і відповідних їм суспільних зв'язків, за якого системою правових норм, інших державно-правових і соціальних засобів гарантується захищеність права громадян на безпечне для їх життя та здоров'я навколишнє природне середовище, забезпечується регулювання екологічно небезпечної діяльності та запобігання погіршенню стану довкілля й настанню інших наслідків, небезпечних для життя та здоров'я особи, суспільства та держави» [7, 8]. Аналіз чинного законодавства засвідчує, що поняття «безпека», «національна безпека» та «екологічна безпека» тісно пов'язані між собою. Зокрема, про це свідчить зміст ряду нормативно-правових актів.

На підставі Закону України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р., екологічну безпеку можна визначити як стан захищеності природних об'єктів і комплексів, життя й здоров'я людини, її майна та господарської діяльності від екологічних загроз [4].

Отже, з урахуванням наведеного, на нашу думку, під екологічною безпекою слід розуміти: по-перше, захист життя та здоров'я людини від негативного впливу й наслідків техногенної діяльності, а також від негативних взаємодій природного характеру; по-друге, захист навколишнього природного середовища та його екосистем, по-третє, захист навколишнього природного середовища від можливого впливу розроблюваних технологій, науково-технічного прогресу. Екологічна безпека – це соціальна категорія, яка є притаманною людському суспільству і яка формується у межах певних суспільних відносин, які регулюється правом. Таким чином, екологічна безпека володіє певними правовими формами.

Отже, екологічна безпека – це стан захищеності життя й здоров'я людини, її майна та господарської діяльності, навколишнього природного середовища та екосистем від негативного впливу, наслідків техногенної діяльності, екологі-

чних загроз, а також від негативних взаємодій природного характеру. Основою правової форми адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки є адміністративне право як самостійна галузь права. Правове регулювання екологічної безпеки є одним з основних принципів цього права. Аналіз юридичної літератури й чинного законодавства дає змогу зробити висновок щодо ознак екологічної безпеки: екологічна безпека є об'єктом права (екологічного, адміністративного та ін.), складовою частиною національної й міжнародної безпеки; наявність системи державно-правових та інших соціальних засобів запобігання виникнення різноманітних загроз шляхом регулювання екологічно небезпечної діяльності; спрямованість системи екологічної безпеки на сферу екологічно ризикованих видів діяльності чи природних стихійних явищ, що можуть призвести стан довкілля до рівня, небезпечного для життя й здоров'я людей, суспільства й держави; екологічна безпека пов'язана з запобіганням екологічно ризикованих дій, станами й процесами, тобто із запобіжними заходами.

Головними практичними принципами регулювання екологічної безпеки є: дотримання установлених державою та органами її влади допустимих рівнів впливу на людину та природне середовище; здійснення раціонального природокористування, при якому використання ресурсів рівною мірою задовольняє інтереси нинішніх і майбутніх поколінь; обов'язковість компенсації завданих здоров'ю та природі втрат і взаємна відповідальність адміністративно-територіальних утворень за стан навколишнього середовища й транскордонне перенесення забруднень; своєчасне виявлення й відновлення порушень стану території (акваторії), екосистем і природних комплексів; збереження біологічного різноманіття; дотримання норм міжнародного права, виконання дво- і багатосторонніх угод, які регламентують відносини в галузі регулювання екологічної безпеки; дотримання розумної достатності й допустимості ризику, розвиток науково-технічного прогресу не повинен призводити до соціально-економічних і екологічних катастроф. Принцип правового регулювання екологічної безпеки, який визначено в ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», зводиться, по суті, до того, що за допомогою правових та інших заходів забезпечується підтримка безпечного стану навколишнього природного середовища для життя та здоров'я громадян, довкілля загалом. У пересурсовому законодавстві окремо виділяються принципи, що забезпечують пріоритет екологічних вимог перед іншими [8]. До них належать: пріоритетність вимог екологічної безпеки; обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів і лімітів використання природних ресурсів; гарантування екологічно безпечного середовища для життя та здоров'я людей. Структура екологічної безпеки містить об'єкти екологічної безпеки (цінності, що підлягають охороні правом України). До таких цінностей належить не тільки здоров'я людей, але й природні об'єкти, комплекси, майно та господарська діяльність людини. Класифікацію екологічної безпеки можливо провадити за різними підставами й критеріями: за джерелами небезпеки, територіальним принципом, масштабами шкідливого впливу, за способами й заходами регулювання. Деякі з видів екологічної безпеки мають внутрішню диференціацію. Залежно від причин порушення екологічної безпеки розрізняють таку, що виникла: внаслідок впливу на природний об'єкт людської діяльності (соціально-політичного, військового, техногенного характеру); під впливом самих природних процесів (землетрус, виверження вулкану, повінь тощо). Залежно від екологічно небезпечних видів діяльності, об'єктів на: технічну, хімічну, токсичну, біологічну, радіаційну, ядерну, гідротехнічних споруд, транспортних засобів тощо. Переважно поводження з такими джерелами екологічної безпеки регламентується на рівні законів України. За масштабами шкідливого впливу й наслідків аварій і катастроф у конкретній місцевості, можна виділити зовнішню й внутрішню екологічну безпеку.

Було б доцільно запропонувати таку класифікацію екологічної безпеки: за територіальними ознаками: глобальна (міжнародна), національна (державна), регіональна, місцева (область, місто, підприємство, робоче місце). За способами регулювання: техногенно-екологічна / радіоекологічна, соціально-екологічна безпека, природна безпека, економіко-екологічна. За об'єктами охорони: екологічна безпека навколишнього природного середовища та його компонентів; екологічна безпека суспільства та людини. За часом: короткотривалі, довготривалі. Залежно від причин порушення екологічної безпеки: внаслідок впливу на природний об'єкт людської діяльності (соціально-політичного, військового, техногенного характеру); внаслідок самих природних процесів (землетрус, виверження вулкану, повінь тощо). Залежно від екологічно небезпечних видів діяльності: технічна, хімічна, токсична, біологічна, радіаційна, ядерна, гідротехнічних споруд, транспортних засобів.

До глобальних екологічних небезпек можливо віднести: збільшення ультрафіолетового та іншого випромінювання і як один з наслідків зростання захворюваності на рак шкіри, зміну клімату, підняття рівня моря, появу внаслідок глобальних катастроф екологічних «біженців» на шталт Чорнобильської катастрофи. Для уникнення цих загроз необхідно: вдосконалити технічне оснащення та рівень освіти в галузі екологічної безпеки, розробити прогноз можливих наслідків впливу глобальних екопроблем на економіку України; розробити необхідні міри по збереженню лісового фонду України, виробити національні заходи щодо адаптації народного господарства до глобальних змін навколишнього природного середовища; брати участь у виконанні міжнародних угод із запобігання глобальних змін клімату Землі.

Взагалі, наведений аналіз вказує на необхідність розробки й прийняття нового Закону України «Про екологічну безпеку», який би дозволив заповнити вказані прогалини чітких визначень, класифікації екологічної безпеки, її масштабів, а також створити належний державно-правовий механізм регулювання екологічної безпеки на всіх рівнях

Література:

1.Екологічне право України: Академічний курс: Підручник / За заг. Ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 848 с.

2. Дворецкий И.Х. Латинско-русский словарь: ок. 50 000 слов / И.Х. Дворецкий. – 3-е изд., исправ. – М.: Рус. из., 1986. – 840 с.

3. Адміністративне право України: підручник / [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.]; за заг ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.

4. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – N 39. – Ст. 351.

5. Даценко Л.Є. Правові аспекти біологічної безпеки при поводжені з генетично-модифікованими організмами / Л.Є. Даценко // Екологічна безпека – 2008 – № 3-4 – С. 110-114.

6. Хіміч О.М. Забезпечення екологічної безпеки адміністративно-правовими заходами, які застосовуються міліцією– К., 2005. – 176 с.

7. Андрейцев В. Право екологічної безпеки: проблеми формування об'єктного складу / В. Андрейцев // Право України. – 2001. – № 10. – С. 9-12.

8. Андрейцев В.І. Екологічне право: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. Вузів / В.І Андрейцев. – К. : Вентурі, 1996. – 186 с.

Шалар А.В., *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н. ***Середницька І.А.***

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКІНЧЕННЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ БЕЗ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ

При розгляді цивільних справ можуть виникнути такі обставини, які створюють неможливість або недоцільність подальшого розгляду справи по суті й винесення в справі судового рішення. У таких випадках справа закінчується в суді без винесення судового рішення шляхом її закриття або залишення без розгляду.

У теорії цивільного процесуального права приділялося небагато уваги такому питанню, як закінчення розгляду справи без ухвалення рішення. Окремі наукові роботи були опубліковані ще в 60-х роках XX століття. З прийняттям нового Цивільного процесуального кодексу України підстави для закриття провадження в справі та підстави для залишення заяви без розгляду зазнали змін. Але в науці цивільного процесуального права ці зміни не було комплексно досліджено.

Зокрема, дослідженням деяких аспектів цього питання займалися такі вчені, як О.М. Куренкова, М.А Тупчієв, які у своїх працях торкалися моментів, що стосуються лише їхнього безпосереднього дослідження.

Інститут закінчення розгляду цивільних справ без винесення рішення має глибоке історичне коріння. Можливість закінчення процесу без вирішення по суті заявлених матеріально-правових вимог була передбачена ще в римському праві. Тоді процес розгляду справи починався зверненням позивача зі своєю вимогою до претора. Спеціально встановлена форма звернення зобов'язувала починати її словами закону, на який він посилався на підтвердження своїх вимог. Найменший відступ позивача від форми призводив до втрати права на позов [5, 70]. Також справа припинялася в разі неявки позивача на засідання [5, 81].

Можна сказати, що в дореволюційному російському праві самостійного інституту закриття провадження в справі не існувало, а були процесуальні відводи, які розумілись, як вказівки судові зі сторони відповідача на відсутність умов, необхідних для розвитку процесу, у зв'язку з чим ставилося питання про закриття провадження в справі.

Відводи займали особливе місце в системі процесуальних заперечень відповідача проти позову. Це суть заперечення, яке стосувалося умов виникнення процессуального правовідношення. Вони вирішувалися окремими ухвалами суду, незалежно від вирішення справи по суті й вели, у разі визнання їх судом поважними, до відхилення самого провадження (absolutionabinstantia). Цим наслідком і відрізнялись відводи від заперечень, які вирішувались рішенням по суті й у разі їх обґрунтованості вели до відмови в позові [6, 501–502].

Згідно з чинним Цивільно-процесуальним законодавством закриття провадження по справі — це форма закінчення цивільної справи без винесення судового рішення, внаслідок якої неможливо повторно звернутися до суду з тим самим позовом. Ця форма закінчення цивільних справ застосовується тоді, коли суд незаконно прийняв справу до свого провадження або коли продовження процессу стає явно неможливим або недоцільним.

Процес у справі вважається таким, що виник незаконно, якщо відповідно до ст. 136 ЦПК суддя при прийнятті позовної заяви помилково не відмовив в її прийнятті. Ці підстави, як правило, мають допроцесуальний характер. Вони пов'язані з відсутністю в заінтересованої особи права на звернення до суду і з помилкою судді, який неправильно прийняв позовну заяву [1, 611].

У статті 205 ЦПК наведено перелік підстав, за якими суд закриває провадження у справі. Цей перелік є вичерпним [4].

1. Справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, тобто не належить до компетенції суду в порядку цивільного судочинства.

2. Вказана підстава містить, передусім, непідвідомчість справи суду, а також випадки звернення до суду з вимогою, яка не підлягає правовому захисту. Крім того, справа не підлягає розглядові в суді в разі відсутності в позивача або відповідача процесуальної правоздатності.

3. Набрали законної сили рішення суду або ухвала суду про закриття провадження у справі у зв'язку з відмовою позивача від позову або укладанням мирової угоди сторін, ухвалені або постановлені з приводу спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав. Ці дві підстави закриття провадження в справі суддя має перевіряти ще на стадії прийняття заяви та відкриття провадження в справі (пункти 1, 2 ч. 2 ст. 122 ЦПК), оскільки саме недотримання їх особою, яка звертається до суду, є підставою для відмови у відкритті провадження в справі.

4. Позивач відмовився від позову й відмова прийнята судом.

5. Сторонни уклали мирову угоду й вона визнана судом.

6. Є рішення третейського суду, прийняте в межах його компетенції, з приводу спору між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав, за винятком випадків, коли суд відмовив у видачі виконавчого листа на

примусове виконання рішення третейського суду або повернув справу на новий розгляд до третейського суду, який ухвалив рішення, але розгляд справи у тому самому третейському суді виявився неможливим.

Укладення між сторонами договору означає вибір форми захисту своїх прав. Тим більше, що рішення третейського суду за своїми властивостями прирівнюється до рішення народного суду і може бути виконаним у примусовому порядку на підставі виконавчого листа.

7. Померла фізична особа, яка була однією із сторін у справі, якщо спірні правовідносини не допускають правонаступництва. У цьому разі процес у справі виник правильно, у судді не було підстав відмовляти в прийнятті позовної заяви, однак внаслідок смерті однієї з сторін, з особою якої пов'язані права й обов'язки в спірних правовідносинах, далі продовження процесу стає неможливим.

8. Ліквідовано юридичну особу, яка була однією зі сторін у справі.

Якщо ліквідація вже завершена, тобто вилучено її з Єдиного державного реєстру, оскільки ці підстави виникають безпосередньо під час розгляду справи, тому провадження в справі при їх наявності повинно бути закритим.

Закриття провадження в справі оформляється мотивованою ухвалою, яка постановляється судом у нарадчій кімнаті. Ухвала суду може бути оскаржена або на неї може бути внесене подання прокурора. У разі закриття провадження в справі повторне звернення до суду по спору між тими ж сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав не допускається.

Залишення заяви без розгляду – це закінчення провадження в справі без ухвалення судового рішення за наявності точно встановлених у законі обставин, які свідчать про недодержання особою умов реалізації її суб'єктивного процесуального права - права на звернення до суду за судовим захистом і можливість застосування яких не втрачена, а також у разі повторної неявки позивача без поважних причин. На відміну від закриття провадження в справі на підставі пунктів 3, 4 ст. 205 ЦПК, при залишенні заяви без розгляду можливе звернення до суду з тотожним позовом.

Всі підстави для залишення заяви без розгляду, які встановлені ст. 207 ЦПК, можна розділити на дві групи: підстави, які тягнуть обов'язкове залишення заяви без розгляду, і факультативні.

Обов'язкове залишення заяви без розгляду має місце тоді, коли суд зобов'язаний це зробити незалежно від волі заінтересованих осіб. Ці підстави носять допроцесуальний характер, оскільки суддя повинен був відмовити в прийнятті заяви до судового провадження й роз'яснити заінтересованій особі порядок усунення перешкод для можливого розгляду справи в суді.

До факультативних підстав залишення заяви без розгляду закон відносить повторну неявку в судове засідання позивача чи обох сторін або не повідомлення ними про причини неявки на другий виклик, це пояснюється тим, що при наявності певних умов неявка в судове засідання позивача або обох сторін не завжди є перешкодою для розгляду справи по суті [3, 658].

Стаття 207 ЦПК вказує на підстави залишення заяви без розгляду [4], якщо: заяву подано особою, яка не має цивільної процесуальної дієздатності, як це передбачено ст. 29 ЦПК, але право на повторне звернення до суду має представник такої особи; заяву від імені заінтересованої особи подано особою, яка не має повноважень на ведення справи. Якщо представник оформить належним чином свої повноваження, він зможе повторно звернутися до суду в інтересах його довірителя; належним чином повідомлений позивач повторно не з'явився в судове засідання без поважних причин або повторно не повідомив про причини неявки, якщо від нього не надійшла заява про розгляд справи за його відсутності. Залишення заяви без розгляду не позбавляє такого позивача повторно звернутися до суду з тотожним позовом, якщо він дійде висновку про необхідність судового захисту своїх порушених, оспорюваних чи невизнаних прав; спір між тими самими сторонами, про той самий предмет і з тих самих підстав розглядається в іншому суді. Залишеним може бути без розгляду тотожний позов лише за умови, що в іншому суді на розгляді має місце тотожний позов, який був раніше пред'явлений до суду; позивач подав заяву про залишення позову без розгляду. Це вільне волевиявлення позивача, але, оскільки позов фактично не розглядався судом, можливе повторне звернення до суду; між сторонами укладено договір про передачу спору на вирішення до третейського суду й від відповідача надійшло до початку з'ясування обставин у справі та перевірки їх доказами заперечення проти вирішення спору в суді. Наявність договору між сторонами про передачу справи на розгляд третейського суду не перешкоджає його розгляду в суді, лише за умови, що обидві сторони на це погоджуються, в іншому разі заява залишається без розгляду. Але якщо сторони так і не звернуться до третейського суду, то вони за спільної згоди можуть повторно звернутися до суду; особа, в інтересах якої у встановлених законом випадках відкрито провадження в справі за заявою іншої особи, не підтримує заявлених вимог і від неї надійшла відповідна заява. У цьому пункті йдеться про осіб, перелік яких передбачено ст. 45 ЦПК. Заява підлягає залишенню без розгляду, оскільки фактично позивачем у справі є особа, на захист прав та інтересів якої пред'являлась вимога, але вона не підтримує заявлених вимог; провадження в справі відкрито за заявою, поданою без додержання вимог, викладених у статтях 119 і 120 ЦПК, та не було сплачено судовий збір, і позивач не усунув цих недоліків у встановлений судом строк (п. 8). Цей випадок не треба плутати з наслідками, передбаченими ст. 121 ЦПК, де йдеться про повернення заяви, якщо особою не усунуто недоліки позовної заяви. У пункті 8 ст. 207 ЦПК йдеться про випадок після відкриття провадження в справі, якщо не усунуто недоліки заяви у встановлений судом термін; позивач до закінчення розгляду справи покинув судове засідання й не подав до суду заяви про розгляд справи за його відсутності.

Особа, заяву якої залишено без розгляду, після усунення умов, що були підставою для залишення заяви без розгляду, має право звернутися до суду повторно. Про залишення заяви без розгляду суд постановлює ухвалу, яка може бути оскаржена (п. 15 ст. 293 ЦПК), при цьому мають бути роз'яснені наслідки такого залишення.

Отже, можна зробити висновок, що Цивільний процесуальний кодекс України, прийнятий 18 березня 2004 р. та введений у дію з 01 вересня 2005 р., зберіг і вдосконалив інститут залишення заяви без розгляду. Зокрема, було додано до переліку підстав залишення заяви без розгляду ряд нових підстав (п. 3, п. 5, п. 6, п. 7, п. 8 та п. 9 ч. 1 ст. 207 ЦПК

України). Крім цього, з підстав залишення заяви без розгляду законодавець виключив недотримання позивачем порядку попереднього позасудового вирішення справи, оскільки це положення порушувало право на судовий захист.

Викладене свідчить, що інститут закінчення розгляду цивільних справ без винесення рішення пройшов досить довгий і складний шлях становлення та розвитку. І з розвитком цивільного-процесуального права цей інститут сам розвивався й вдосконалювався. Позитивним моментом цього інституту слід вважати розмежування закриття провадження в справі та залишення заяви без розгляду. Зокрема, законодавча регламентація нової форми закінчення розгляду справи без рішення мала важливе значення для посилення процесуальних гарантій права на звернення до суду за судовим захистом. Важливою особливістю цього інституту є його тісний зв'язок з практичними потребами суспільства, а це, у свою чергу, зумовлює необхідність його постійного наукового дослідження й належного врегулювання на законодавчому рівні.

Література:

1. Курс цивільного процесу : підручник / В.В. Комаров, В.А. Бігун, В.В. Баранкова та ін. ; за ред. В.В. Комарова. - Х.: Право, 2011. - 1352 с.

2. Чорнооченко С.І. Цивільний процес: Вид 2-ге, перероб. та доп.: Навчальний посібник. — Київ: Центр навчальної літератури, 2005. — 472 с

3. Цивільний процесУкраїни: академічний курс: [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.]; [за ред. С.Я. Фурси]. - К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2009. - 848 с.

4. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 2004.- № 40-41,42.- Ст. 205, ст. 207.

5. Підопригора О.А. Римське приватне право: Підручник для студентів юрид. спец. вищих навч. закладів: Вид. 3-є, перероб. та доп. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 440 с.

6. Гражданский процесс. Хрестоматия: Учебное пособие. 2-е изд., перераб. и доп. / Под ред. проф. М.К. Треушникова. М.: ОАО "Издательский Дом "Городец"", 2005. – 896 с.

***Шерстюк С.А.**, курсант ОДУВС*

Науковий керівник: доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС ОДУВС ***Ізбаш К. С.***

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ТА БЕЛЬГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТА НАВЧАННІ КАДРІВ ПОЛІЦІЇ

Підготовка поліцейських кадрів у Німеччині здійснюється в рамках програм, складених Поліцейською академією. До навчання поліцейських у Німеччині відносяться дуже серйозно: це єдина країна, де на навчання одного поліцейського витрачається 60 тисяч євро, а тривалість курсу навчання складає 2,5 роки. Перший рік направлений на вивчення основ теорії і практики поліцейської діяльності, за ним іде рік служби в діючих підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, після цього ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського.

Поліцейські школи мають хорошу навчальну базу і раціонально поєднують навчання теорії і її закріплення практикою. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різноманітні навики: від авто переслідування в міських і сільських умовах до стрільби по рухомих цілях. Особлива увага приділяється загально-фізичній підготовці, плаванню і зайняттю різними видами спорту. До теоретичного курсу входить вивчення федеральних законів і законів окремих земель, процедур розслідування злочинів, регулювання транспортних засобів, способів надання першої медичної допомоги, проблем взаємодії з населенням. Особливе місце відводиться навчанню методам затримання, від цього в основному залежить відношення до поліції в цілому, а також вивченню науки про поведінку людини, бо поліцейський повинен добре уявляти собі мотиви, наміри і можливі реакції того, з ким він зіткнувся виконуючи свій службовий обов'язок.

Із загального числа поліцейських сержанти складають 80%, які так і звільняються у відставку в цьому званні, 19% поліцейських просуваються по службі, закінчивши трьохрічні навчальні курси у спеціалізованих навчальних закладах і отримавши звання інспектора. І лише 1% отримавши відповідно освіту в Поліцейській академії в Мюнстері, висуваються на керівні посади [2].

Навчання в академії здійснюється на основі вивчення різних предметів, що гарантує поліцейським можливість проводити операції і приймати рішення з урахуванням різних політичних, соціальних і правових факторів. Відповідно до цього, керівництвом розроблено навчальний план для єдиної підготовки слухачів вищої служби поліції, що є незмінним більше 10 років. Він визначає основи навчання та мету, керівні ідеї щодо підготовки кадрів, розподіл та організацію навчання слухачів протягом 2 років.

Проводиться підготовка висококваліфікованих фахівців за спеціальностями: управління, поліцейський менеджмент і правові та соціальні науки. Науково-викладацьким складом академії проводиться викладання організаційних та економічних наук, вчень про поліцейські операції, криміналістики, кримінології, транспортного вчення, поліцейської техніки. Поліцейська академія є не тільки головною в єдиній загальнонаціональній системі підготовки поліцейських кадрів різного рівня, але й основним центром науково-дослідної діяльності, розробок у сфері охорони правопорядку. На базі Поліцейської академії проводяться курси підвищення кваліфікації керівного складу, які відвідують до 2 тисяч чоловік на рік, у тому числі з різних країн світу. Вона підтримує міжнародні зв'язки з міжнародними організаціями, навчальними закладами та науково-дослідними установами країн СНД, а також США, Великобританії, Франції, Іспанії, Словаччини, Польщі та ряду інших держав світу. Для ознайомлення з останніми досягненнями в поліцейській діяльності академією випускається близько 35 звітів на рік і регулярно проводяться семінари і зустрічі, в тому числі і міжнародні [3].

Програма навчання королівської школи жандармерії Бельгії зорієнтована головним чином на вивчення загальноосвітніх предметів (викладаються іноземні мови, ведення кореспонденції на французькій мові, канцелярська техніка і інформатика). Крім цього велика увага приділяється вивченню предметів, які мають безпосереднє відношення до майбутньої сфери діяльності слухачів, серед яких право, судова медицина, професійна етика, профілактика злочинності серед неповнолітніх, дорожнє законодавство, на зайняття спортом і фізичною культурою відводиться 15% навчального часу, для ознайомлення з діяльністю поліції слухачі направляються на двотижневе стажування в один із поліцейських органів країни. Весь навчальний процес, що передбачає від 470 до 490 годин, в королівській школі жандармерії поділено на 9 модулів, по закінченню першого півроку навчання проводиться стажування слухача в практичних органах. За дворічний термін навчання слухачі 3 рази направляється в практичні органи (адміністративні, судові), щоб закріпити нещодавно здобуті теоретичні знання та прийняти участь спеціальних операціях [1].

В останні роки західна преса все частіше піднімає питання про незадовільну підготовку поліцейських кадрів зокрема, висловлюються скарги на не відповідність навчальних програм поліцейських шкіл і центрів підготовки. Усунення цього недоліку потребує з точки зору багатьох фахівців перебудови всього навчального процесу, переорієнтацію його на практичні проблеми, на підготовку компетентних співробітників правоохоронних органів, працюючих в складних криміногенних умовах.

Враховуючи ці потреби, командування королівської школи жандармерії Бельгії внесло зміни в навчальний процес. В їх основу були покладені такі принципи: активна участь слухачів в процесі навчання; застосування різних методів навчання в цілях підвищення зацікавленості слухачів; налагодження тісного зв'язку між викладацьким складом і практичними працівниками поліції; розширене використання сучасних аудіовізуальних засобів. Перш за все школа оснащена технічно, класи обладнані сучасними засобами навчання, створені центри практичної підготовки і аудіовізуальних засобів, а також група їх стандартизації. Крім того були розроблені нові і переглянуті старі навчальні посібники. Викладачі пройшли перепідготовку на курсах підвищення кваліфікації. Були поліпшені методи оцінки знань слухачів. Разом з переробкою навчальних програм, змінились і методи навчання. Напрямок зроблений на максимальну ілюстрацію навчального матеріалу прикладами із практики, оцінку знань на підставі досвіду роботи поліції і розширення застосування технічних засобів навчання.

Почавши з показу слайдів для ілюстрацій окремих положень теми, викладачі поступово перейшли до використання телевізійних засобів, що корінним чином змінило весь процес навчання. Досвід показав, що слухачі, працюючи з аудіовізуальними засобами, значно краще засвоюють навчальний матеріал, проявляють більшу зацікавленість до занять, отримують можливість більш реально уявляти собі зміст майбутніх обов'язків. Впровадження телевізійних засобів дозволяє скоротити термін проходження матеріалу, що дає можливість викладачу підібрати індивідуальний підхід до підготовки слухачів, краще оцінити їх здібності, подати матеріал у короткий, дохідливій для запам'ятовування формі, швидко повторити найбільш складні і важкі положення навчальної програми. Практика показала, що матеріал по таких темах програми як оперативні заходи, патрульна служба, проведення опитування, обшуків, методи слідкування, надання першочергової допомоги, самозахист і застосування зброї, який вивчається за допомогою телевізійних засобів засвоюється слухачами значно краще. Навчальні фільми створені аудіовізуальним центром при королівській школі жандармерії розсилається всім поліцейським відділенням. Теми фільмів охоплюють різні сторони діяльності поліції: проведення обшуків, застосування спеціальних засобів, затримання осіб з ордером і без ордера, перевезення заарештованих, різниця між самозахистом і законним застосуванням зброї і багато іншого.

Більш широко використовуються телевізійні засоби при підготовці особового складу спеціальних підрозділів бельгійської поліції їх співробітники займаються стрілецькою підготовкою в так званих телетирах, де на екранах-мішенях виникають різні гострі ситуації, що потребують застосування зброї. Після проведення пострілу зображення на екрані зупиняється, що дає можливість стрільцю перевірити його реакцію і влучність пострілу. Такі телетири вже створені у Брюсселі, Антверпені і Шарлеруа.

Таким чином, основним фактором, що забезпечує прогресивний розвиток поліції в країнах Західної Європи (Німеччина, Бельгія) є освітній і культурний рівень поліцейських, а поліцейська освіта розглядається як могутній резерв підвищення ефективності поліцейської діяльності. Як бачимо, до навчання поліцейських у Німеччині відносяться дуже серйозно. У Бельгії поліцейська освіта орієнтована на практичні проблеми поліцейської діяльності, на підготовку компетентних співробітників правоохоронних органів, працюючих в складних криміногенних умовах, поліцейська школа оснащена технічно, класи обладнані сучасними засобами навчання, створені центри практичної підготовки і аудіовізуальних засобів, а також група їх стандартизації.

Отже, під впливом сукупності різних політичних, історичних, соціально-педагогічних і інших факторів у різних країнах складалися різноманітні педагогічні моделі системи поліцейської освіти, які мають як спільні так і відмінні риси характерні для кожної країни. Зміст же професійної поліцейської освіти визначається: цілями і рівнем розвитку суспільства і держави; роллю поліції в суспільстві; розвитком законодавства, науки і техніки; вимогами і службовими задачами конкретної правоохоронної діяльності; педагогічними теоріями змісту освіти (теорії дидактичного утилітаризму, гуманістичної освіти, особисто-орієнтованої освіти і таке інше) і іншими факторами. Отже, вирішення завдань, направлених на побудову в Україні правової держави, неможливе без широкого використання всього позитивного, що накопичено в цій сфері не тільки вітчизняною, але й зарубіжною теорією і практикою.

Література:

1. Матеріали досліджень Мілан Пагоня, Бояна Virjent-Новак, Меліта Джуріч, Бранко Lobnikar «Європейська система освіти та підготовка поліцейських кадрів».

2. Ministerium: www.bmbf.de. Шульте Райнер. Зміст діяльності поліції, завдання і організація поліції в Німеччині до початку XXI ст.

3. Організація підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів поліції ФРН // Вісник ГУК МВС Росії. - 1997. - № 4. - С. 100-106.

Шилов В.Ю., *курсант ОДУВС*
Науковий керівник: Градова Ю.В., *к.ю.н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права*

МУСУЛЬМАНСЬКА ПРАВОВА СИСТЕМА: ЇЇ ВИДИ ТА РОЗВИТОК

Правові системі 45 афро-азіатських держав (від Марокко до Індонезії) належать до мусульманської правової системи, у 33 з них (Іран, Афганістан, Алжир, Туреччина, держави Арабського сходу) більше 80 % населення є мусульманами, а іслам проголошений у конституціях державною релігією [3, 112].

Головним джерелом права в мусульманських державах і донині є релігійні писання: Суна, Коран і т.д. Мусульманське право як система утворилося ще в VII-X століттях в Арабському Хамефате. Основний зміст мусульманського права - правила, що випливають з ісламу, поводження віруючих і покарання (за звичаями релігії) за невиконання цих розпоряджень [3, 113].

Відмінною рисою мусульманського права є те, що воно є однією з багатьох сторін релігії ісламу, що установлює визначені правила й об'єкт вірування, а також указує віруючим на те, що можна робити, а що ні. Так званий шлях проходження «шаріат» і складає саме мусульманське право, а якраз воно вже й диктує мусульманину правила поведінки відповідно до релігії. Так стаття 2 Конституції Ірану визначає управління справами правовірних та імамат в ісламській уммі, а також встановлює опіку над суспільством і основоположну роль у продовженні Ісламської революції шляхом безперервного виконання законів шаріату, що відповідають всім вимогам факіхів на основі Корану та Сунни 14 непорочних імамів [5].

В основі мусульманського права лежить чотири джерела:

1) Священна книга Коран, яка складається з висловлень Аллаха, звернених до останнього з його пророків і посланців Магомету;

2) Суна - збірник традиційних правил, що стосуються дій і висловлень Магомета, відтворених цілим колом посередників;

3) Иджма - конкретизація положень Корана у викладі провідних вчених - мусульманистів;

4) Кияс - міркування за аналогією про ті явища життя мусульман, що не охоплюються попередніми джерелами мусульманського права. Таким судженням віддається законний, суспільний характер. Цікавим фактом є те, що норми шаріату виконуються населенням мусульманських країн і сприймаються як обов'язкові правила поведінки [3, 113].

У країнах з мусульманським правом конституція не вважається основним законом, а цю роль якраз і відіграють згадані Коран, Суна, принципи консенсусу (Иджма) і аналогії (Кияс). Мусульманські юристи й богослови вважають, що регулюванню норм Корана й шаріату підлягають як релігійна, так і етична сторони громадського життя, відносини громадян як між собою, так і з державою. Вони також затверджують, що ці норми, освітлені волею Аллаха, набагато сильніші за своєю дією, ніж конституційні норми, написані людиною. З цим саме й зв'язано те, що в Саудівській Аравії немає писаної конституції, а її місце займає Коран та Суна. У березні 1992 король подарував своїм підданим Основний закон – Основний низам правління Саудівської Аравії. Згідно зі ст. 1 Основного закону «Королівство Саудівська Аравія є суверенною арабською ісламською державою», а іслам проголошується державною релігією. Король здійснює політику держави відповідно до приписів ісламу (ст. 55), йому належить законодавча й виконавчої влада, він здійснює широке коло призначень у сфері державного управління, яке грунтується на «Святому Корані та традиції Пророків» (ст. 7) [4].

Слід погодитися також з Абдулаххі Ахмедом Ан-Наімом у тому, що шаріатські принципи сформульовані скоріш як моральні зобов`язання, виконання або невиконання яких спричиняє релігійні санкції, а не як юридичні права й обов`язки, врегульовані специфічними земними засобами. Усі сфери людської діяльності були при цьому розподілені на категорії халал або мубах (допустиме або дозволене) і харам (недопустиме або заборонене); крім того, існували проміжні категорії мандуб (рекомендоване) і макрух (недозволене). Та незважаючи на це, саме через те, що ці принципи прописані в Корані, Суні та інших священних книгах і є указами Аллаха, вони так неухильно виконуються. На нашу думку, це є однією з найголовніших відмінностей від романо-германської та англосаксонської правової системи, які будуються за юридичними принципами.

Мусульманське право поширюється тільки на мусульман. Унаслідок цього виконується релігійне, мусульманське право й право мусульманських держав. Але навіть у тих країнах, де мусульмани є основною частиною населення, воно доповнюється законами й звичаями, кодифікується й модифікується у зв'язку з виникненням нових суспільних відносин. Уже з середини XX ст. багато мусульманських країн почали з певними видозмінами упроваджувати основні положення двох провідних систем світу: романо-германської та англосаксонської. Романо-германську правову систему сприйняли Єгипет, Сирія, Ліван, англосаксонську систему – Іран, Судан тощо. Водночас слід зазначити, що й у цих країнах за мусульманським правом було збережено регулювання шлюбно-сімейних відносин, спадкоємні питання, правочини, що забороняються в ісламському праві, покарання за деякі правопорушення та злочини, які регулюються священними писаннями. Єгипет був першою державою, що відмовився ще наприкінці XIX століття від мусульманського права, як від єдиного джерела права. Як приклад, можна також привести Саудівську Аравію, що вважається країною традиційного ісламу. Навіть тут усе більше застосовуються в судочинстві й законодавстві "подвійні стандарти", а в комерційному праві пріоритет уже віддається "англо-американському" праву [2, 101].

За нашими дослідженнями, до середини XX ст. вже можна було визнавати, що в більшості мусульманських країн правові системи були зорієнтовані на правові моделі розвинених капіталістичних держав, а ті правові норми й інститути, які збереглися, уже не стільки відбивали власне мусульманське право, скільки були похідними від нього. Тобто, якщо приймається закон, нормативний акт у країні тощо, то він не повинен суперечити ісламу й заповідям Аллаха.

Винятком була Туреччина, де в 20-ті роки минулого століття, після офіційного скасування халіфату (коли глава держави наділений головними духовними повноваженнями) мусульманське право практично у всіх галузях, також у

сфері регулювання шлюбно-сімейних відносин, замінили законодавством буржуазного типу, укладеним на основі запозичення західноєвропейської моделі правового регулювання. Але ця держава є винятком. Можна зрозуміти причини цих змін: це й близьке розташування до Європи, яка робить не малий вплив, і те, що Єгипет є курортною зоною світу, куди з'їжджаються люди різних віросповідань і поглядів.

Підбиваючи підсумки, необхідно додати, що мусульманське право не може існувати без ісламу, як і іслам не може існувати без мусульманського права. І саме ця єдність примушує мільйони мусульман беззаперечно виконувати встановлені ним норми, які часом далеко не відповідають таким загальновідомим принципам, як гуманізм, моральність, співчуття. Та слід зазначити, що останнім часом спостерігається тенденція щодо більшої демократизації й гуманізації мусульманського права, яка проходить під впливом європейських стандартів.

Література:

1 Васянович О.А. Вплив основних постулатів ісламу на формування права мусульман // «Держава і право. – 2008. – № 39. С. 93-95.

2 Хайдер Хатхут Сучасні тенденції розвитку мусульманського права // Південноукраїнський правничий часопис. – 2011. № 2. – С. 101- 103.

3 Н. Штурмак Мусульманське праворозуміння та ісламська доктрина в сучасних країнах: їх диференціація // Право України. – 2009. – № 7. – С. 113-116.

4 Основной низам (положение) Королевства Саудовская Аравия [Електронний ресурс] http://constitutions.ru/archives/159

5 Конституция Исламской Республики Иран [Електронний ресурс] http://constitutions.ru/archives/140

***Шуляка В.В.**, курсант ОДУВС*
*Науковий керівник: **Трояновський В.С**.*

ПРОБЛЕМИ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Наявність у професійній діяльності оперативних працівників кримінальної міліції таких факторів сильного впливу, як небезпека, ризик, загроза для життя та здоров'я вимагає проведення комплексу спеціально організованих заходів, спрямованих на профілактику деформуючих впливів.

Важливими кроками на цьому шляху може стати підвищення авторитету працівників оперативних підрозділів; зміцнення правоохоронних зв'язків з населенням; підвищення професіоналізму оперативних працівників; використання засобів психологічної та медичної релаксації для нейтралізації стресових перевантажень; впровадження ефективної програми правового виховання населення.

Зростання злочинності висуває перед ОВС нові завдання, спонукає до перегляду стратегічних напрямів їхньої діяльності, пошуку нових підходів до організації охорони громадського порядку й боротьби з правопорушеннями, які б відповідали сучасній обстановці та тенденціям її розвитку. З іншого боку, ОВС, як і все суспільство, також переживають кризу. На їхній діяльності негативно позначаються надмірні перевантаження, що певною мірою пов'язані з виконанням ОВС багатьох функцій, які безпосередньо не стосуються охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. Хоча чисельність працівників ОВС досить значна, ефективність їхньої роботи по захисту прав і свобод людини поки що недостатня.

Перетворити міліцію в орган, що реально захищає права й свободи громадян, можливо. Проблема полягає в самому принципі формування системи наших правоохоронних органів – за якими критеріями і яким чином оцінюється їх діяльність. Залишення без змін сучасних критеріїв оцінки роботи ОВС спонукатиме фальсифікувати показники стану протидії злочинності в державі, що, відповідно, зумовлюватиме недовіру до всієї системи.

Водночас у розвинених країнах довіра до поліції настільки велика, що поліцейському при виконанні службових обов'язків навіть не потрібні поняті. Спростувати слова поліцейського можливо лише на основі показань як мінімум трьох незацікавлених свідків. Тому за дрібні порушення суддя може винести вирок правопорушникові на підставі одного лише рапорту поліцейського.

Нам теж необхідно переймати подібний досвід. Перші кроки на цьому шляху уже зроблено. Зокрема, у новому КПК України передбачається можливість проведення більшості слідчих та процесуальних дій без участі понятих, а у випадках застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної слідчої (розшукової) дії – їх присутність взагалі не є обов'язковою. Таким чином, ключовим питанням реформування є підняття рівня довіри до міліції.

Дослідження виявило, що чим вищим є рівень довіри, тим вище оцінюється ефективність роботи . Кризи довіри до силових структур існують і в країнах з довгою демократичною історією, і в країнах, де демократія знаходиться на етапі становлення. Такі кризи спонукають державу до ревізії етичних правил, що прийняті в правоохоронних структурах. Великі надії в зміцненні довіри до правоохоронних органів покладаються на такі механізми підтримки професійної етики як етичні кодекси. Вважається, що в демократичному суспільстві громадяни повинні довіряти владним інститутам, і саме тому необхідні кодифіковані норми, правила поведінки, які б «оберігали» суспільство від зловживань владою.

Однак довіра до ОВС не забезпечується законами та наказами. Довіру потрібно й можливо завойовувати. Високий рівень довіри й підтримки правоохоронців з боку народу можливий, коли МВС репрезентує й поділяє соціальні та культурні вартості суспільства. Її формування вимагає тривалої та позитивної історії співробітництва й згоди між ОВС і громадою.

Для цього мають бути задіяні й етичні важелі. Аксіологічним налаштуванням професійної та етичної просвіти, навчання, підвищення кваліфікації має стати завоювання та підтримка довіри людей до правоохоронних органів і до

влади загалом. Процес набору на службу міліцію та просування кар'єрною драбиною необхідно зорієнтувати на підтримку професійних кадрів, вагомою складовою професіоналізму яких є професійна етика. Моральні якості та дотримання професійно-етичних норм поведінки можуть перевірятися через низку відпрацьованих механізмів. Створення ефективної етичної інфраструктури міліцейської служби, має стати не лише мрією, але й реальністю служби в ОВС України.

Література

1. Джафарова О.В. Правові основи партнерства міліції і населення: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / О. В. Джафарова ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2003. – 19 с.

2. Соболєв В.О. Міліція і населення – партнери: підручник / В.О. Соболєв, Г.В. Попова, В.О. Болотова, В.І. Московець та ін.; за заг. ред. О.Н. Ярмиша. – Х.: Ун-т внутр. справ, 2000. – 93 с.

Юрченко О.В., *аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України*

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА НА ТУРИСТИЧНУ СФЕРУ – СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ

Міжнародне право є досить специфічним рівнем де відомі сфери діяльності набувають якісно них характеристик. В значній мірі це твердження відноситься і до туристичної діяльності. Масовий туризм став наслідком глобалізації: розвитку транспортних засобів та транспортних комунікацій, підвищенням життєвого рівня в державах, що сповідують принцип загального добробуту, зміною стилю життя так званого середнього класу та збільшенням його питомої ваги в соціальні структурі розвинених держав сучасності. Туризм став вагомим фактором розвитку економічної сфери. Економіки деяких держав, як то Таїланд, Єгипет, Індонезія – в значній мірі залежать від туристичного сектору. Туризм став дієвим чинником сталого розвитку.

Очевидно, що таке значення туризму потребує його належного врегулювання засобами права. Саме тому дослідження туризму на сьогодні відзначаються значною актуальністю, особливо для України, яка здійснює системні правові та економічні реформи, і де туристична сфера не є досить розвинутою. При цьому як показав досвід проведення Євро 2012 – даний сектор розвитку не є розвинутим, однак може бути значно затребуваним.

З огляду на вищенаведені аргументи, розглянемо особливості впливу міжнародного права на туристичну діяльність в контексті сфери регульованих відносин, тобто туризм.

Туристична діяльність на міжнародному рівні оскільки вона є сферою міжнародного співробітництва, потребує визначення її кордонів. Тільки вирішивши це питання, можна встановити структуру відносин, що виникають у ході її здійснення, визначити їх правову основу. Згідно підходу, що склався в теорії права тільки діяльність може бути об'єктом правового впливу, а відносини, що складаються в ході здійснення такої діяльності - предметом правового регулювання [1]. Туризм на міжнародному рівні буквально означає певну діяльність на відповідному правовому рівні. Однак підлягає правовому регулюванню тільки та діяльність, яка вимагає юридичного впливу і об'єктивно може бути врегульована правом.

Туризм на міжнародному рівні традиційно є предметом економічних та географічних досліджень [2], як вид туризму, протилежний внутрішньому туризму з точки зору напрямку руху людських потоків.

Дослідження підходів до поняття туризму на міжнародному рівні дозволило виділити три основні підходи. По-перше, туризм на міжнародному рівні - це система вільних переміщень людей, не пов'язаних з отриманням заробітку і професійною діяльністю. По-друге, туризм на міжнародному рівні являє собою галузь світової економіки, широку сферу товарів і послуг, створену для задоволення потреб, що виникають у результаті таких переміщень, це сфера міжнародних економічних відносин. По-третє, туризм на міжнародному рівні розглядається як зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів туристичної індустрії.

Відповідно до першого підходу туризм на міжнародному рівні зводиться до транскордонного переміщення людей. На думку дослідників, туризм на міжнародному рівні включає туризм іноземний (відвідування іноземними туристами даної держави) і туризм зарубіжний (поїздки громадян даної держави за кордон) [3]. Дана позиція цілком обгрунтована з точки зору території окремої держави, однак зміст туризму на міжнародному рівні дещо ширше, він передбачає також міжнародний туристський обмін третіх держав.

В законодавстві України поняття туризму на міжнародному рівні не міститься, але дається визначення поняттю «туризм». У Закон про туризм від 15 вересня 1995 року, туризм - тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно - ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає. З цього можна зробити висновок про те, що туризм на міжнародному рівні по українському законодавству охоплює виїзд з України і в'їзд на територію України у відповідних цілях. Схожі визначення містять Федеральний Закон РФ про основи туристичної діяльності в РФ від 24 листопада 1996 року та Закон про туризм Узбекистану від 20 серпня 1999 року та ін.

У міжнародних документах, як правило, визначення туризму на міжнародному рівні не дасться. Основна увага приділяється поняттю «турист», яке формулюється у вузькому сенсі, без урахування осіб, не переміщаються через державні кордони. Одне з перших визначень туриста було вироблено Комітетом експертів з питань статистики Ліги Націй в 1937 році.

Переважна кількість визначень універсального характеру носить рекомендаційний характер, за винятком поняття «турист», що міститься в Конвенції ООН про митні пільги для туристів 1954 року [4]. Крім того, при їх розробці переслідуються різні цілі: статистичні, захист від незаконної міграції, надання особливих пільг туристам. Незважаючи на це, в цілому склався загальний підхід, що дозволяє відмежовувати туризм на міжнародному рівні від інших перемі-

щень осіб (коротко - і довгострокову міграцію, переміщень біженців, поїздок між місцем служби і своєю державою дипломатичних і консульських представників, поїздок утриманців, професійних поїздок науковців, артистів та інших осіб, які отримують винагороду в державі перебування).

Огляд міжнародних і національних актів дозволив виділити три критерії туризму на міжнародному рівні, що використовуються в них.

По-перше, виїзд за межі держави місця проживання. На Конференції по статистиці туризму і подорожей в Оттаві, 1991 року, був запропонований критерії «виїзд за межі звичайного середовища», чиї параметри характеризуються частотою відвідин об'єкта і його віддаленістю. Ознака «звичайного середовища» більшою мірою підходить для виділення туризму серед інших внутрішніх переміщень [5]. Наприклад, в Канаді, до внутрішнього туризму відносяться всі поїздки поза сферою місця звичайного проживання. Перший критерій зумовлює одну з головних особливостей туризму на міжнародному рівні - це туристичні формальності, що встановлюються державами, тобто процедуру, пов'язану з перевіркою дотримання особами, що перетинають державний кордон, встановлених для цього вимог [6].

По-друге, тимчасовий характер перебування в державі, що відвідується. Тут не враховується термін відсутності в державі проживання, однак, держава, що покидається з метою подорожі, характеризується як місце проживання (звичайне, постійне). Якщо встановлюється мінімальний термін перебування в державі (як правило, це доба або, одна ночівля), то робиться це, головним чином, для розмежування туристів і екскурсантів. В той же час в окремих дослідженнях екскурсійні поїздки все частіше розглядаються як окремий випадок туризму [7]. Граничний термін перебування визначається по-різному: від 3 до 12 місяців [8]. Однак, тимчасовий характер перебування припускає, що особа, яка в'їхала в державу перебування, через деякий час покине її для повернення в державу місця проживання або для поїздки в іншу державу. З точки зору системи міжнародних переміщень в число туристів необхідно включати також осіб, які не в'їжджають в якусь державу, але залишають територію своєї держави. Тут мається на увазі відвідування територій з режимом так званого «загального користування» (антарктичний і космічний туризм). Незважаючи на те, що до підготовки, а також до режиму подорожі осіб, що відвідують територію Антарктики, і космічних туристів пред'являються підвищені вимоги, немає підстав їх переміщення, виключати зі сфери міжнародних туристських поїздок.

По-третє, мета поїздки, що не припускає отримання доходу в місці перебування. За рекомендацією Всесвітньої туристичної організації туристичні цілі були об'єднані в кілька груп: дозвілля, рекреація, відпочинок; відвідування родичів і знайомих; ділові і професійні цілі (участь у ділових зустрічах, конгресах тощо); лікування; поклоніння релігійним святиням; інші туристичні цілі [9]. Їх аналіз дозволяє говорити про те, що туризм на міжнародному рівні не зводиться тільки до активного відпочинку, що впливає на фізичний розвиток особи.

З економічної точки зору, перебування повинно носити споживчий характер, туристи не виступають в державі, що відвідується, виробниками матеріальних благ. З юридичної точки зору статус споживача не завжди буде визнаватися за туристом як стороною договору на туристські послуги [10].

З позицій міжнародної статистики, всі поїздки, не пов'язані з отриманням доходу у державі перебування, є туристськими, в тому числі і ті, що поєднують роботу і туризм. Виділяється серед так званих «мандрівних працівників» та «працюючих туристів» чотири категорії осіб: мандрівні професійні працівники, мігруючі туристичні працівники, неорганізовані туристи, туристи, що працюють під час відпочинку. У першу категорію включаються бізнесмени і службовці різних сфер, у тому числі професійні спортсмени. Друга категорія охоплює осіб, зайнятих в туристичному бізнесі: барменів, лижних інструкторів, тощо. У третю категорію входять особи, які, на відміну від двох перших, не подорожують заради роботи, а працюють, щоб продовжити поїздку. У четвертій категорії робота є частиною відпочинку під час поїздки. Ці категорії осіб розрізняються по співвідношенню мотивів роботи і туризму, за кваліфікаційними вимогами до виконуваної роботи, віковим складом і соціальним станом [11].

Зі споживчим характером перебування виділяється окрема ознака туриста - ввезення ним в державу відвідування іноземної валюти. У практиці зустрічаються і без валютні обміни туристами, хоча за законодавством деяких держав, вони заборонені [12].

У межах першого підходу в літературі піднімається питання про співвідношення понять «міжнародний туризм» і «міжнародні подорожі». Зокрема, проводиться відмінність за цільовим критерієм: туризм передбачає поїздку для відпочинку, задоволення, розваги або отримання нових знань, а подорож - це поїздка за умов необхідності [13]. Інший підхід полягає в тому, що подорожі - це туризм, де велику питому вагу має транспортне обслуговування [14]. Однак в сучасний період подорож стала не стільки засобом переміщення, але метою для туриста. З іншої точки зору туризм передбачає активні дії туристів, а пасивний відпочинок – це ніщо інше як транспортна подорож. За законодавством Мальти подорожі охоплюються туризмом, а не навпаки. Згідно закону «Про подорожі та туризм» 1999 року (в редакції 2003 року), турист - це будь-яка особа, яка подорожує за межами свого звичайного середовища проживання протягом не більше 12 місяців і яка здійснює щонайменше одну ночівлю в місці тимчасового перебування, а мандрівник - це особа, яка уклала договір з ліцензованим оператором по туризму з метою отримання будь-яких туристських послуг, а також інших послуг, пов'язаних з туризмом [15].

Думається, що оскільки туризм на міжнародному рівні пов'язаний з перетином державних кордонів, то більш важливу роль відіграє правова підстава надання туристу відповідного статусу. В зв’язку з цим вказується, що турист - це особа, що перебуває в державі відвідування на основі набутого ним туру [16].

Серед туристських документів головна роль належить приватноправовому договору, що укладається особою на її туристське обслуговування - туристського договору. Він зазвичай є підставою для видачі візи, його наявність дозволяє говорити про організовану туристичну поїздку. Особа, що подорожує без посередництва туристичних організацій, самостійно вступає в договірні відносини з виробниками відповідних окремих послуг у державі перебування. У цьому сенсі він буде туристом-іноземцем, але в основі цих відносин буде лежати кілька договорів з надання окремих послуг, а не туристський договір.

Якщо звернутися до історичної ретроспективи цього питання, то виявиться, що початок сучасного туристського руху, на думку більшості вчених, лежить на рубежі XIX - XX століть, коли стали відбуватися організовані поїздки. Перша туристична поїздка за кордон - на Всесвітню виставку в Парижі, організована Т. Куком в 1855 році [17]. Власне організований туризм був запропонований ним в 1841 році [18]. Дійсно, включення в число міжнародних туристів осіб, що подорожують без посередництва туристичних фірм, цілком виправдано з економічної точки зору, проте з правової точки зору не дозволяє чітко відмежувати їх від інших осіб, які не отримують доходу в державі призначення. Таким чином, до туризму на міжнародному рівні слід відносити, головним чином, організовані подорожі.

У наукових дослідженнях найбільшого поширення набув економічний підхід, коли туризм на міжнародному рівні розглядається як сфера міжнародних економічних відносин, складова частина зовнішньої торгівлі держави, де роль товару грають послуги. Дійсно, можна побачити деяку схожість засобів економічної політики, застосовуваних у міжнародному товарообміні і туристичному русі: обмеження імпорту товарів і обмеження в'їзду туристів, експортні контингенти і встановлення максимального числа осіб, що виїжджають за кордон, а також лімітування грошових коштів, що купуються ними, тощо. У період між світовими війнами всюди відбувалося пов'язування туристського руху і товарообміну, багато держав вдавалися до клірингу, часто використовувалося умова «турист за товар», і навпаки. Наприклад, Німеччина дозволяла своїм громадянам виїжджати в Швейцарію за умови покупки певних німецьких товарів [19].

В зв’язку з цим відзначається, що для туризму на міжнародному рівні характерні ті ж види операцій, які склалися у зовнішній торгівлі, хоча вони мають свої особливості [20]. Зокрема вказується, що з точки зору платіжного балансу держави міжнародний туристський обмін не відрізняється від зовнішньої торгівлі. Вважається за можливе розгляд розвитку туризму на міжнародному рівні з точки зору теорій міжнародної торгівлі: абсолютних переваг, порівняльної переваги, співвідношення факторів, життєвого циклу продукту, подібності держав [21]. Туризм на міжнародному рівні уявляється як експорт інформації та вражень, засвоєних туристом. Інший підхід полягає у тому, що туризм на міжнародному рівні розглядається з точки зору розрахунку ефективності, або впливу на збільшення національного доходу [22].

Предметом «торгівлі» в міжнародному туризмі є туристичні послуги. Від інших видів послуг їх відрізняє рух споживача до послуги, зв'язок з рівнем розвитку інфраструктури та імміграційною політикою, включення до складу хоча б частково, значного числа послуг інших секторів економіки, сезонний характер попиту. Особливістю такого роду послуг є те, що турист при наданні йому послуги є не пасивною стороною, він бере активну участь у діяльності по наданню послуг, навіть бере частину таких функцій на себе.

Оскільки туризм пов'язаний з іншими галузями економіки, на міжнародному рівні склад туристських послуг визначається не з точки зору їх виробництва підприємствами відповідної індустрії, а на якісно іншій основі. Головна робота в цьому плані проводилася в рамках розробки ООН і Всесвітньої туристичної організації так званого туристичного рахунку-сателіта. В результаті в 2000 році Статистична комісія ООН вирішила, що в цілях статистики повинні враховуватися тільки «характерні туристичні послуги». До їх числа були віднесені ті послуги, які припинили б існування в значній кількості або, для яких рівень споживання був би значно знижений за відсутності відвідувачів, і за якими можливе одержання статистичної інформації. Таким чином, головний критерій - ступінь зв'язку з туристським споживанням.

Однак не всі вчені вважають, що туризм на міжнародному рівні являє собою обіг послуг. На думку деяких, туризм на міжнародному рівні як вид економічної діяльності, на відміну від зовнішньої торгівлі, заснований не на обміні товарами або послугами, а туристами, тобто живими людьми [23].

Думається, що немає необхідності протиставляти міжнародну торгівлю туристичними послугами та туризм на міжнародному рівні. Відповідно до теорії міжнародних економічних відносин виділяються такі форми торгівлі туристичними послугами: реалізація туру іноземному громадянинові за кордоном (транскордонне надання туристських послуг); надання туристських послуг споживачеві, який є резидентом однієї держави, на території іншої держави (споживання за кордоном); постачання послуги на території однієї держави через резидента даної держави, постачальником іншої держави (комерційна присутність); надання послуг на території однієї держави при наданні послуг гіда (присутність фізичних осіб) [24]. Таким чином, транскордонне переміщення туристів (споживачів послуг) - це один із способів «постачання туристичних послуг», який є основним у міжнародній торгівлі туристськими послугами [25]. Досить часто цю форму торгівлі туристськими послугами називають міжнародним туристським обміном. Інші способи «постачання туристичних послуг» будуть мати відношення до туризму на міжнародному рівні в тому випадку, якщо мова йде про надання послуг туристу, який здійснює міжнародну подорож.

Що стосується туризму на міжнародному рівні як зовнішньоекономічної діяльності, то цей підхід менш поширений. За законом Болгарії туризм визначається як підприємницька діяльність по створенню, постачанню й реалізації товарів та послуг, включених у туристичний продукт. Така діяльність позначається, як «операції по міжнародному туризму» [26].

Туризм на міжнародному рівні як світова торгівля туристськими послугами та туризм на міжнародному рівні як зовнішньоекономічна діяльність тісно взаємопов'язані, оскільки міжнародні економічні відносини щодо обігу туристських послуг реалізуються у вигляді діяльності суб'єктів туристичної індустрії з надання туристичних послуг.

Серед суб'єктів туристичної індустрії можна виділити, принаймні, дві категорії осіб: виробників окремих туристичних послуг (постачальників) та спеціалізовані туристичні організації, які виступають сполучною ланкою між постачальниками туристських послуг і туристами. У цьому зв'язку необхідно зробити кілька уточнень. По-перше, до туризму на міжнародному рівні буде відноситись тільки та діяльність, яка пов'язана з наданням послуг туристу, що здійснює транскордонну подорож (наприклад, послуга перевезення може надаватися і незалежно від туристичної поїздки). По-друге, туристу можуть бути надані або певні види послуг по його вибору, або повний комплекс послуг (тур). Комплекс послуг може бути наданий шляхом продажу двох різновидів турів. Перший включає вартість перевезення, роз-

міщення туристів у готелі, харчування та інші послуги, надані на визначене число днів перебування туристів в державі призначення. Другий може не включати транспортні витрати і зазвичай організовується за визначеною заздалегідь метою [27]. Принципової різниці між ними немає, і придбання туру не перешкоджає туристу в ході поїздки укладати договори на надання йому окремих послуг. Головне економічне призначення туристських організацій полягає в організації ними подорожі, формуванні туру, хоча вони і можуть надавати туристам окремі послуги, що входять в тур; туристичні організації виступають проміжною ланкою між постачальниками і споживачами туристських послуг. Його необхідність обумовлена тим, що туристу і виробникам послуг з економічної точки зору і в сенсі правових наслідків вигідно вступати в договірні відносини з одним контрагентом [28].

По-третє, до туризму на міжнародному рівні необхідно відносити будь-яку (а не тільки підприємницьку) економічну діяльність з надання туристичних послуг, наприклад, діяльність громадських і релігійних організацій.

Таким чином, стосовно туризму на міжнародному рівні можна говорити про діяльність декількох категорій суб'єктів, що і лягло в основу розглянутих підходів. Оскільки споживання туристських послуг відбувається, частіше, за посередництва туристських організацій, і воно неможливе без їх діяльності, а при міжнародному туризмі обидва процеси набувають транснаціональний характер, зачіпаючи інтереси різних держав, то ці підходи являють собою різні аспекти єдиного явища. У літературі методологічною основою визначення туризму як єдиного явища виступає категорія «відносини», однак таких визначень небагато.

За визначенням, запропонованим Міжнародною асоціацією наукових експертів у галузі туризму, туризм є «сукупністю відносин і явищ, які виникають під час переміщення та перебування людей у місцях, відмінних від їх постійного місця проживання і роботи» [29]. На думку дослідників, туризм на міжнародному рівні - це сукупність взаємин і послуг, пов'язаних з добровільною і тимчасовою зміною мандрівником місця проживання з некомерційних або непрофесійних причин [30]. Однак обидва визначення носять загальний характер.

При цьому не слід забувати щодо ролі держави в процесі регулювання відносин у цій специфічній сфері. А вона полягає насамперед в тому, що держави займаються регламентацією відповідних відносин, здійснюючи міжнародну співпрацю, вони створюють основу для діяльності в сфері туризму на міжнародному рівні.

З урахуванням вищевикладеного можна сказати що, туризм на міжнародному рівні є особливою діяльністю, що пов’язана з організацією туристських послуг, пов'язану зі здійсненням окремими особами (групами осіб) упорядкованих переміщень, що обмежені у часі, за межі власної держави у період вільний від професійної діяльності, з некомерційною метою, відповідно до приписів міжнародного права.

Предметом правового регулювання виступають міжнародні відносини, що виникають в ході такої діяльності. Міжнародний характер відносин проявляється в ряді моментів. Учасники процесу туристських послуг мають статус в різних державах: для осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність, - це місце знаходження комерційного підприємства, а для фізичних осіб – туристів, це місце проживання. При цьому варіанти поєднання взаємозв'язків можуть бути різними, наприклад, туристична організація, що реалізує туристичні послуги, і турист можуть знаходитися в одній державі, а постачальники туристських послуг - в інші, або всі категорії учасників можуть перебувати в різних державах. Однак різне місцезнаходження має характеризувати, принаймні, дві категорії учасників. Далі, основна частина послуг, надається туристу на території іншої, ніж держава місця проживання. Таким чином, туризм на міжнародному рівні пов'язаний не тільки з транскордонними переміщеннями людей, але і з інтернаціоналізацією туристського продукту: частина послуг, що входять в нього, може співвідноситися з державою походження туриста, інша - з державою призначення. Як правило, розрізняються місце укладення та місце виконання договору з туристом.

Відносини, що виникають у зв'язку з міжнародною подорожжю, отримують договірне оформлення. Ці договірні правовідносини мають ряд інших особливостей. Туристичні організації економічно виступають посередниками між постачальниками і споживачами послуг, тобто туристами. Таким чином, структура договірних зв'язків складна: постачальники туристичних послуг-туристична організація, туристична організація - турист, а придбання додаткових послуг, пов'язаних з поїздкою відбувається за схемою «постачальник туристичних послуг - турист». Крім того, в практиці здійснення туристичної діяльності склалася спеціалізація туристських організацій, в результаті чого в структуру договірних зв'язків включаються також відносини «туристичний оператор – туристичний агент». Укладені договори носять, в силу специфіки суб'єктного складу, різний характер: це можуть бути зовнішньоекономічні угоди, це можуть бути приватноправові договори, в тому числі за участю споживачів. Відносини у сфері туризму на міжнародному рівні зачіпають правопорядки різних держав, що веде до виникнення правових колізій, що вирішуються на основі міжнародного приватного права. Туристи здійснюють поїздку на основі туристського договору, що укладається з туристичною організацією. Турист укладає договір на надання йому комплексу послуг з однією особою. Оскільки туризм на міжнародному рівні пов'язаний з транскордонними переміщеннями людей, він зачіпає міждержавні інтереси, отже, можливий тільки на основі міждержавного співробітництва в цій сфері. Предметом міждержавного співробітництва є створення умов для практичного здійснення туристичного обміну, сприяння розвитку туристичної галузі світової економіки, в цілому.

Таким чином, туризм на міжнародному рівні є самостійною сферою міжнародного співробітництва, відносини, що складаються в ході його здійснення, об'єктивно вимагають адекватного правового регулювання.

Література:

[1]. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / Пер. з рос. - Харків: Консум, 2004. - 656 с

[2]. Технологія туристської діяльності. Режим доступу:
http://www.eprints.kname.edu.ua/.../СЕГЕДА_20,12_печатн.вар._конспект_ле..

[3]. Кузик С.П. Географія туризму. Режим доступу:
http://pidruchniki.ws/1263111343760/turizm/osnovni_formi_turizmu

[4]. Convention concerning Customs Facilities for Touring. 4 June 1954. Режим доступу:
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/trans/conventn/Touring-1954e.pdf

[5]. Александрова А.Ю. Международный туризм. - М.: Аспект Пресс, 2002. - С. 7.
[6]. Маринин М.М., Сенин В.С., Хорошилов А.В. Туристские формальности. - М.: МЭСИ, 1995. - С. 7.
[7]. Александрова А.Ю. Международный туризм. - М.: Аспект Пресс, 2002. - С. 7.
[8]. Борисов К.Г., Уваров В.Д. Международные туристские организации: Справочник. - М.: Международные отношения, 1990. - С. 225.
[9]. Азар В.И., Туманов С.Ю. Экономика туристского рынка: [Учеб.-метод. пособие] / Азар В. И., Туманов С. Ю. ; Ин-т повышения квалификации гос. служащих Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации, Ин-т междунар. туризма. 1998. - 239 с.
[10]. Ошноков А. Н. Гражданско-правовые договоры в сфере международного туризма: Автореф. дис, ... канд. юрид. наук - М., 2002. - С. 10.
[11]. Туристские фирмы. Вып. 8: Правовое обеспечение международного туризма(сборник нормативных документов). - Санкт-Петербург : Олбис, 1995. - С. 22.
[12]. Uriely, Natan. Travelling workers' and 'working tourists': variations across the interaction between work and tourism //International Journal of Tourism Research. Volume 3, Issue 1, January/February 2001. – pp.. 1–8
[13]. Маринин М.М. Туристские формальности и безопасность в туризме. М.: Финансы и статистика, 2004. - С. 5.
[14]. Монтанер Монтехано Х. Структура туристического рынка. Смоленск: Изд-во СГУ, 1997. - С. 13.
[15]. Malta Travel and Tourism Services Act 1999. Режим доступу: http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8875
[16]. Барчукова Н.С. Международное сотрудничество государств в области туризма. - М.: Международные отношения, 1986. - С. 17.
[17].Туристическая деятельность Томаса Кука. Режим доступу: http://tur-sait.ru/tur.php?id=4
[18]. Організований туризм. Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC
[19]. Иностранный туризм и внешняя торговля. Режим доступу: http://buklib.net/books/31785/
[20]. Ходорков Л.Ф. Комплексный анализ как основа торговой политики в иностранном туризме. М. : ИПК Главинтуриста, 1979. - С .7-8.
[21]. Папирян Г.А. Международные экономические отношения. Экономика туризма. - М.: Финансы и статистика, 2002. - С. 7
[22]. Пищенко А.В. Экономическая целесообразность разработки новой туристской терминологии. - М., 1995. - С. 6
[23]. Фомичев В.И. Международная торговля: Учебник. - М.: ИНФРА-М, 1998. - С. 41.
[24]. Дюмулен И.И. Всемирная торговая организация. - М.: ТПП РФ, 1997.-С. 161.
[25]. Tourism Services. Background Note by the Secretariat. Режим доступу: www.wto.org/english/tratop_e/serv_e/w51.doc
[26]. Закон за туризма Република България. Режим доступу: http://www.mi.government.bg/bg/library/zakon-za-turizma-254-c25-m258-2.html
[27]. Барчукова Н.С. Международное сотрудничество государств в области туризма. - М.: Международные отношения, 1986. - С. 216
[28]. Международное частное право: современная практика. Сборник статей под. ред. М.М. Богуславского и А.Г. Светланова. - М.: ТОН - Остожье, 2000. –С. 43.
[29]. Александрова А.Ю. Международный туризм. - М.: Аспект Пресс, 2002. – С. 12.
[30]. Барчукова Н.С. Международное сотрудничество государств в области туризма. - М.: Международные отношения, 1986. - С. 9.

Ямчук П.М., *доктор філософських наук, професор,*
професор кафедри філософії та соціальних дисциплін ОДУВС

ХРИСТИЯНСЬКО-КОНСЕРВАТИВНА ФІЛОСОФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК БАЗИС НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ Й ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОМІНАНТ В XX-XXI СТ.

Християнський консерватизм як одна з базисних і найбільш витривалих ідейних систем українського державотворення завжди був вільним від догматизму, будучи одиницею живого й постійного розвитку. Для українського світосприймання це вчення є характерним, а багато в чому – визначальним, передусім, внаслідок того, що прямо відповідає національному світогляду й визначеному ним особистому й громадському буттю, базуючись не на зовнішніх, а на іманентних домінантах національної ідентичності, що включає в себе комплекс духовних, морально-етичних, соціокультурних, правових вимірів. Свого часу, міркуючи над схожою проблемою розуміння ціннісно-смислових підвалин національної філософії іспанський мислитель Х. Ортега-і-Гасет зауважив: «кожен народ – це ще одна спроба нового способу життя, нового способу сприйняття. Коли народові вдається розкрити свою енергію цілковито, світ надзвичайно збагачується: нове чутливе сприйняття зумовлює виникнення нових звичаїв і нових інституцій.»(1, с.112)

Якщо виходити із цієї слушної диспозиції, то слід зазначити, що консерватизм та його базисна константа – християнське вчення є для України тією значущою універсалією, яка вміщує в собі не лише принципи дотримання одвічних традицій та звичаєвості як ознак національної самоідентифікації, національного самозбереження в історичному часоп-

росторові, а й – не меншою мірою – містить потенціал до «нового способу життя, нового способу сприйняття» на усталених звичаєвих підвалинах. Реалізація цього потенціалу як нерозкритої ще світові духовно-інтелектуальної енергії змінює на краще глобально-цивілізаційну картину саме завдяки доповненню її неповторністю національно-культурного універсуму, що трансцендентально береже світоглядну, морально-етичну сутність народу, а не ставить за мету розчинення духовно-національних цінностей в глобальних процесах масофікації. Відтак, і в державотворчих процесах світоглядні домінанти християнського консерватизму можуть і повинні відігравати позитивну й вагому роль, збагачувати теорію й практику державотворення новими для світу та традиційними для нас ідеями, концептами, оскільки виникнення «нових звичаїв та інституцій» на цій основі за своєю сутністю є відображенням у правовому полі ідейно-смислових універсалій національно-культурної ідентичності, втіленням у бутті її ідейних підвалин. Будь-яке соціальне установлення, що ігнорує провідні закономірності, встановлені та сформовані самим багатосотлітнім існуванням філософського універсуму й духовно-інтелектуального простору громади не має справжнього сенсу свого існування.

Свого часу, міркуючи про становлення провідних констант національного державотворення, осмислюючи закономірності розвитку та саму природу новітнього етапу українського суспільно-політичного життя, прогностично визначаючи перспективність вітчизняних державотворчих процесів на майбутнє видатний громадський діяч демократично-національного спрямування Є.Х.Чикаленко – видавець першої української громадської газети «Рада», вплив ідей якої і досі відчувається в національному суспільному житті зазначив: «Якби поряд з поступовою (демократичною, ліберальною. П.Я) існувала й консервативна (загальнонаціональна газета. П.Я), то це свідчило б, що український рух значно поширився і обхопив усі верстви нашого громадянства…консервативна газета не компрометувала б українського руху, а… була б корисною: вона привертала б до українства обрусілі…елементи, які б обстоювали українську школу, суд…Така газета оживила б і прогресивну (газету П.Я)…». (2, с.111).

Ідеї Є.Чикаленка є важливими, якщо брати до уваги саме окреслений нами вище аксіологічний підхід до розуміння християнського консерватизму як багатовимірного способу актуалізації ціннісно-смислових універсалій національної ідентичності в різних соціально-гуманітарних аспектах. Преса як «четверта влада» цілком слушно позиціонується мислителем як особливий спосіб формування громадської свідомості на консервативних засадах. Таке формування неодмінно матиме своїм наслідком обґрунтування християнсько-консервативних констант в громадській правовій свідомості, визначатиме ключові концепти особистого і громадянського праворозуміння, понад усе на аксіологічних принципах моральності, що є першорядними для християнсько-консервативного ідейного базису. Цей процес надасть нового імпульсу всебічному розкриттю тієї особливої державотворчої та націєтворчої субстанції, яку Х. Ортега-і-Гасет означив так: «народ – це стиль життя, і, як такий, він полягає в певній простій і диференційованій видозміні, яка організовує матерію довкола себе.»(1, с.112)

Організація матеріальної, а власне – соціально-буттєвої актуалізації духовних констант, тобто перенесення ідей з духово-інтелектуального виміру в практичну площину, в обшир повсякчасного дотримання законності відповідало би ще одній іманентно консервативній ідеї Х. Ортеги-і-Гасета, що він її означує як ключову для збереження та подальшого розвитку іспанської ідентичності: «серед уламків традицій нам належить зберегти першу субстанцію - … іспанський модуль, отой простий іспанський трепет перед хаосом.»(1, с.113). Цю тезу іспанського мислителя вповні можна застосувати і до сучасного українського соціогуманітарного дискурсу, інтелектуальна спрямованість якого повинна, в першу чергу, обґрунтовуватися ясно відчутою його творцями потребою не лише оборони «українського модуля» як державотворчої константи, а й – завдяки інтелектуальному остраху перед хаосом – вибудовувати новітні моделі збереження основ націоментальної ідентичності, які б застерігали суспільство від руйнівних впливів, наслідком яких і постає хаос.

Указаний спосіб осмислення нагальних проблем українського буття повинен також актуалізувати в мінливому сьогоденні одну з наріжних диспозицій ідейної спадщини фундатора українського консерватизму В.Липинського, що її він висловив у своїй праці «Листи до братів-хліборобів». Міркуючи про патріотизм як головний ідейний державотворчий фермент, довкола якого організовуватимуться визначальні константи національного творення і державного буття вітчизняний філософ, в іманентній суголосності до ідей Х. Ортеги-і-Гасета, зазначив: «тільки один інстинкт *любові* сина - громадянина до матері – громади може продиктувати нашому розумові те, що… для зорганізування нашої громади в націю потрібно. Наша власна, нами кожного дня творена будучина покаже чи був взагалі за наших часів на Україні отой *український національний* громадський інстинкт і з окрема – у кого з синів України любов до матері… була найглибша і найсильніша». (курсив усюди В.Липинського) (3, с. 62)

Література:

1. Ортега-і-Гасет Х. Роздуми про Дона Кіхота// Х. Ортега-і-Гасет/ К.: «Дух і літера». – 2012 – 216 с.
2. Чикаленко Є. // Є.Чикаленко Щоденник. У 2-х томах. – т.1.- К.: 2004. – 428 с.
3. Липинський В. Листи до братів-хліборобів.// В.Липинський. – К.: 1995 – 470 с.

***Ясак О.С.**, курсант ОДУВС*

*Науковий керівник: **Ковальова О.М.,** викладач кафедри криміналістики ОДУВС*

РОЛЬ ТРАСОЛОГІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Актуальність трасології на сьогоднішній день постійно набирає обертів,тому що завдяки трасології можна швидко виявити і вилучити сліди, які будуть мати важливе значення для кримінального провадження. Будь-яка подія кримінального правопорушення завжди пов'язана з залишенням найрізноманітніших слідів. Уміле виявлення і вивчення зазначених слідів дозволяють отримати важливі відомості про суть кримінального правопорушення, про окремі його

епізоди, про механізм, про поведінку злочинця та інших учасників кримінального провадження, а також про окремі риси суб'єкта злочину: навичках, звичках, фізичній силі, зовнішності і т. п. [1]. Також сліди вивчаються з метою швидкого розслідування кримінального правопорушення, встановлення істини та допомагають встановити знаряддя кримінального правопорушення.

Отже, трасологія – це галузь криміналістичної техніки, яка розробляє науково-технічні засоби і методи виявлення, фіксації і дослідження слідів з метою визначення механізму дії слідоутворюючого об’єкта, встановлення групової приналежності і індивідуальної ідентифікації слідоутворюючих об'єктів і встановлення інших обставин, що мають істотне значення для розслідування і правильного вирішення кримінального провадження.

Термін "трасологія" походить від французького «trace» - слід і грецького «logos» - учення і розуміється як учення (наука) про сліди. Вперше в 1936 році його вжив російський учений у галузі кримінально-виконавчого права М.М. Гернет, а для найменування розділу криміналістичної техніки радянський учений-криміналіст І.М. Якимов (1938 р.). Важливе значення для формування науки про сліди мала робота Б.І. Шевченка "Научные основы современной трасологии", видана у 1947 році. Це перша робота, в якій було сформульовано основні поняття трасології: слід, утворюючий і сприймаючий об'єкти, контактні поверхні тощо. На сьогодні криміналістична трасологія - одна з найбільш розвинених галузей криміналістичної техніки.

Історичні події свідчать, що розшук злочинця по слідах ніг (“гоніння по сліду”), використання слідів рук ймовірно були першими матеріальними слідами, що використовувалися при розслідуванні. Згодом почали використовувати сліди-відображення навичок людини – ходи (доріжку слідів), письмову і звукову мову, спосіб учинення. Тому ще на етапі становлення криміналістичних знань у працях учених, хоч і далеких від криміналістики, натрапляємо на згадки про конкретні види слідів, що використовувались для розслідування злочинів. Так, Ф. Демеля (1604 р.) радив використовувати почерк; Мальпігі (1687 р.) звернув увагу на індивідуальну будову папілярних візерунків і використання їхніх відображень для встановлення особи; В. Гершель і Г. Фолдс (1850–1880 рр.) науково обґрунтували можливість використання слідів рук для розшуку людей; А. Бертільон (1881 р.) увів у кримінально-процесуальну практику розшук злочинців по слідах зовнішньої будови тіла людини; нарешті, Г. Гросс (1892–1893 рр.) у відомій праці “Керівництво для судових слідчих як система криміналістики” вперше подав накопичені до того часу відомості про сліди людини і засоби учинення злочину [2].

Система трасології включає:

- вчення про сліди;
- прийоми і методи виявлення, фіксації, вилучення слідів;
- дослідження предметів як слідів злочину;
- дослідження слідів-відображень.

Трасологія базується на наступних принципах:

- індивідуальність об'єктів матеріального світу. Зовнішня будова однорідних об'єктів може збігатися по загальних ознаках, але неминуче розрізнятиметься по приватних;
- зовнішня будова об'єкта, у тому числі приватні ознаки, здатна за певних умов досить точно відображатися на інших об'єктах;
- відображення в сліді зовнішнього об'єкту завжди є зворотним, дзеркальним.

Завдання трасології:

- ідентифікаційні – ототожнення об'єкту по залишених ним слідах і встановлення групової приналежності, у тому числі загального джерела походження;
- діагностичні – визначення механізму слідів: взаємодії об'єктів у момент виникнення слідів.

Одним із ключових у криміналістичній трасології є поняття сліду (наявні суперечливі моменти). І. М. Якимов називав слідом відбиток предмета на будь-чому, що дозволяє судити про його форму або призначення. С.М. Потапов вважав, що слід - це відображення на матеріальних предметах ознак явищ, причинно пов'язаних із розслідуваною подією. У сучасній науковій літературі слід - будь-яке матеріальне відображення ознак речей і процесу слідоутворення (явищ), що дозволяє судити про ці ознаки і використовувати їх відображення для ідентифікації та діагностики (Н.П. Майлис).

У широкому розумінні слід - це будь-які зміни в навколишньому середовищі, що причинно пов'язані з подією злочину. Серед них виділяють матеріальні зміни, тобто матеріальні сліди, які належать до предмета трасології, та ідеальні відображення - сліди пам'яті (уявні образи) або ідеальні сліди, що не підлягають вивченню трасологією.

Слід у трасології - це матеріальні відображення ознак зовнішньої будови та інших властивостей об'єктів, що мають стійкі просторові межі, які стали наслідком дій і контактів, пов'язаних із подією злочину (Г.Л. Грановський).

У трасології за слідами можна встановити:

- індивідуальну тотожність об'єкта, яким утворений слід (ідентифікувати об'єкт);
- групову належність об'єктів (тип, клас, рід, вид, різновид);
- механізм і умови виникнення слідів, слідоутворення (вид сліду, напрямок і кут взаємодії об'єктів тощо);
- окремі обставини злочинної події (спосіб проникнення у житло, кількість учасників події, їх анатомо-фізіологічні особливості, напрямок пересування злочинців, використання транспортних засобів, орієнтовно час вчинення злочину та ін.).

Сліди, виявлені на місці події, підлягають фіксації, без цього неможливо забезпечити їх подальше використання для розслідування злочину і встановлення істини. Фіксація полягає не тільки в описі слідів в протоколі слідчої дії, а й у застосуванні технічних засобів і прийомів, які забезпечують збереження слідів в незмінному вигляді і можливість подальшого використання їх у якості речових доказів. Здійснюється це або шляхом вилучення слідів в натурі, або шляхом отримання з них різних копій.

Відповідно до вимог КПК України всі виявлені сліди ретельно оглядаються, а результати огляду відображаються в протоколі. У протоколі вказується, які сліди та на яких предметах виявлені, їх кількість, стан, основні загальні ознаки (матеріал, форма, розміри, колір і т.д.). Якщо на предметі є декілька слідів, то вказуються відстань між ними і взаємне положення. Сліди у всіх випадках доцільно сфотографувати. Спочатку відображають положення сліду на об'єкті, потім - сам слід за правилами масштабної зйомки. Якщо колір слідів має важливе криміналістичне значення, рекомендується зйомка на кольорові фотоматеріали. Можлива й замальовка слідів з виділенням їх індивідуальних ознак. Розташування слідів відзначають також на плані, доданому до протоколу огляду місця події. Він повинен давати уявлення про те, на яких предметах знаходяться сліди, в якому взаємному положенні, які їхні форма та розміри. У протоколі вказують також прийоми і засоби, застосовані для виявлення, закріплення та вилучення слідів. Оскільки протокол зазвичай складається по завершенню слідчого огляду, то в його заключній частині необхідно зазначити, які сліди були вилучені, як упаковані, куди направлені для експертного дослідження.

На мою думку, трасологія відіграє велике значення в нашому житті, бо без неї не було можливості своєчасно та швидко виявляти та розслідувати кримінальні правопорушення.

Література:

1 http://ua-referat.com
2 Біленчук П.Д., Дубовий О.П., Тимошенко П.Ю., Салтевський М.В.. Криміналістика : підручник. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1997. - 232 с.
3 Криміналістика : підручник для студентів юрид. спец, вищих закладів освіти. — Кол. авторів : Глібко В.М., Дудніков А.Л., Журавель В.А. та ін. / За ред. В.Ю. Шепітька. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. — 684 с.

Яценюк Ю.І. *студентка ОДУВС*
Науковий керівник: к.ю.н., доцент ***Плужнік О.І.***

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО РОЗМІРУ ШТРАФІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

До найбільш м’яких видів кримінального покарання належить штраф, який не тільки у вітчизняному, але й в зарубіжному кримінальному праві давно вже став класичним видом покарання.

В сучасному світі немає жодного кримінального кодексу, який би не передбачав даного виду покарання. Передбачений він і в КК України 2001 р. (далі – КК), відповідно до ст. 53 якого це покарання як основне, так і додаткове може бути призначене у розмірі від 30 до 50000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – нмдг), якщо тільки санкціями статей Особливої частини згаданого Кодексу не передбачено більш високий розмір штрафу[1, с. 19].

Універсальність даного виду покарання, з одного боку, і значна поширеність злочинів, за які доцільно було б його застосовувати, з іншого, здавалося б тягнуть за собою і значний обсяг застосування штрафу. Однак дані судової практики свідчать про зворотне. На практиці штраф, особливо у виді додаткового покарання, зустрічається нечасто, хоча в останні роки й спостерігається певна тенденція до зростання кількості випадків призначення цього покарання в якості основного[5, с. 125].

Важливого значення штрафу як виду покарання надає наука кримінального права. Питання законодавчого визначення і практичного застосування даного виду покарання, а також загальні питання вчення про покарання, що мають безпосереднє відношення і до штрафу, досліджувалися в роботах багатьох криміналістів, зокрема: Ю. В. Александрова, П. П. Андрушка, Л. В. Багрія-Шахматова, М. І. Бажанова, Ю. В. Бауліна, Х. І. Гаджиєва, І. М. Гальперіна, М. Д. Дурманова, В. К. Дуюнова, А. П. Козлова, І. Я. Козаченка, В. П. Козирєвої, О. І. Коробеєва, О. В. Курца, В. Т. Маляренка, М. І. Мельника, Ю. Б. Мельникової, А. С. Міхліна, Й. С. Ноя, І. В. Смолькової, В. В. Сташиса, М. Н. Становського, М. О. Стручкова, В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, О. Г. Фролової, О. Л. Цветиновича, В. Л. Чубарєва, М. Д. Шаргородського, І. В. Шмарова, С. С. Яценка та інших.

Незважаючи на неодноразове вивчення вченими проблематики штрафу на сьогоднішній день залишається ще багато не обговореного. На мою думку однією з таких проблем є те що кримінальне право дає нечіткого розміру штрафу за класифікацією злочинів.

Частина 2 ст. 53 КК містить положення, згідно з яким суд при визначенні конкретного розміру штрафу має виходити із тяжкості вчиненого злочину та зобов’язаний врахувати майновий стан винного.

Таким чином, суд при призначенні покарання у виді штрафу та визначенні його розміру має керуватися загальними засадами призначення покарання, викладеними у ст.ст. 65-67 КК[2, с. 101-103]. При цьому правові орієнтири, що визначені у п. 3 ч. 1 ст. 65 як «ступінь тяжкості вчиненого злочину» і «особа винного» та включені у зміст відповідного (третього) загального правила призначення покарання, конкретизовані у ч. 2 ст. 53 КК як «тяжкість вчиненого злочину» та «майновий стан винного». Тобто закришені у ч. 2 ст. 53 «тяжкість вчиненого злочину» та «майновий стан винного» фактично є конкретними (конкретизованими) показниками ступеня тяжкості вчиненого злочину та особи винного, які бере до уваги суд при визначенні розміру штрафу як виду покарання.

У ч. 2 ст. 53 закріплені два винятки із загального правила (першого правила) призначення покарання, що визначене, зокрема, у п. 1 ч. 1 ст. 65 КК. Згідно з цим загальним правилом суд призначає покарання у межах, установлених у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК, що передбачає відповідальність за вчинений злочин, за винятком випадків, передбачених ч. 2 ст. 53 цього Кодексу[3, с. 96-97].

Перший (зокрема, із двох визначених частиною 2 ст. 53 КК) виняток із закріпленого у п. 1 ч. 1 ст. 65 КК загального правила призначення покарання стосується випадку, коли суд при призначенні основного покарання у виді штрафу, розмір якого визначений санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК у сумі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, не може визначити його меншим за розмір майнової шкоди, завданої

злочином, або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, незалежно від граничного розміруштрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК.

Передбачаючи такий виняток у ч. 2 ст. 53 КК, законодавець закріплює конкретні правові орієнтири, що мають братись до уваги судом при визначенні мінімальної межі штрафу як основного покарання. Такими орієнтирами, зокрема, є:

а) розмір заподіяної злочином майнової шкоди;

б) розмір отриманого внаслідок вчинення злочину доходу;

в) граничний розмір штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК.

Крім поняття заподіяної злочином майнової шкоди та отриманого внаслідок його вчинення доходу при закріпленні в ч. 2 ст. 53 КК першого винятку із передбаченого у п. 1 ч. 1 ст. 65 КК загального правила призначення покарання наводиться ще один правовий орієнтир. Зміст цього орієнтиру відтворюється у ч. 2ст. 53 шляхом використання формулювання «незалежно від граничного розміру штрафу, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини»і також стосується випадків, коли суд має визначити розмір штрафу як основного покарання за вчинений злочин на суму, не меншу за розмір заподіяної злочином майнової шкоди та/або розмір отриманого внаслідок його вчинення доходу.[4, с. 75-76]. Йдеться, зокрема, про випадки, коли визначення розміру штрафу, який призначається судом, не залежить від мінімальної та максимальної меж його (штрафу) розмірів, передбачених санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК. Тобто такий розмір штрафу, що призначається судом, може бути як більшим, так і меншим за максимальну межу, передбачену санкцією статті (санкцією частини статті) Особливої частини КК (але не менше за найнижчу (мінімальну) межу цього виду покарання, визначену санкцією статті (частини статті) Особливої частини КК). У цьому випадку така максимальна межа розміру штрафу не впливає на його визначення судом як основного покарання за вчинений винним злочин. У зв’язку з цим суд, призначаючи за злочин покарання (основне покарання) у виді штрафу, розмір якого визначений у санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК в сумі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, може вийти за максимальну межу, установлену в санкції такої статті (частини статті) Особливої частини КК для даного виду покарання. Але в будь-якому випадку, відповідно до вимог ч. 2 ст. 53 КК, розмір такого покарання не може бути меншим за розмір заподіяної злочином майнової шкоди та/або отриманого внаслідок вчинення злочину доходу, а також найнижчу (мінімальну) межу, передбачену для даного виду покарання санкцією статті (частини статті) Особливої частини КК[2, с. 99-100].

Виходячи з вищесказаного я вважаю що потрібно більш детально розглянути рамки розміру штрафу, а саме:

1) За злочин невеликої тяжкості (це злочин, за який можна призначити не більше 2 років позбавлення волі або більш м'яке покарання)та з урахуванням майнового стану винного в межах до трьох тисяч нмдг;

2) За злочин середньої тяжкості (це злочин, за який максимальний термін покарання — не більше 5 років позбавлення волі)та з урахуванням майнового стану винного в межах до десяти тисяч нмдг;

3) За тяжкий злочин (таким є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше 10 років)та з урахуванням майнового стану винного в межах від десяти тисяч нмдг до тридцяти п’яти тисяч нмдг;

4) За особливо тяжкий злочин (це злочин, за який максимальне покарання — позбавлення волі на строк понад 10 років або довічне позбавлення волі) та з урахуванням майнового стану винного в межах від тридцяти п’яти тисяч нмдг до п'ятдесяти тисяч нмдг.

Викладене свідчить, що проблематика штрафу як виду покарання була й залишається актуальною для науки кримінального права, оскільки саме від ступеня наукової розробленості відповідних проблем значною мірою залежить і адекватність законодавчого визначення даного виду покарання, і ефективність його практичного застосування.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : чинне законодавство із змінами та допов. на 1 лютого 2013 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Алерта, 2013. — 184 с.

2. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. — [5-те вид., допов.]. — Х.: Право, 2013. - 1416 с.

3. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар. / за ред.М. І. Мельника, М. І. Хавронюка . - [9-ме вид., переробл. та до-пов.]. - К.: Юридична думка, 2012 - 1316 с.

4. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар. / под. ред. Є. Л. Стрельцов.- [6-е изд.]. – Х.: ТОВ «Одессей», 2009. – 816 с.

5. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник для студ. вищ. навч. закл. / [Бажанов М. І., Баулін Ю. В., Борисов В,І., Гавриш С. Б., Дорош Л. В.]. ; под. ред. М.І. Бажанов –К. : Юрінком Інтер, 2001. – 494с.

ЗМІСТ

Аблов А.Г.
РОЛЬ ОВС В РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ…….....3
Авілова В.В.
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ…….....5
Авраменко Е.С.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОДОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ……..……6
Албул С.В.
ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЧИ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: НОВИЙ КРОК У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ……...……7
Андрєєв М.Ю.
ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОВС…….....9
Андрущенко К.В.
КОНТРАКТ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ……10
Аносєнков А.А.
МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ…….....…..11
Антонюк І.Л.
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПІДСУДНОСТІ: НАДБАННЯ МИНУЛОГО ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО…….……..13
Бадюк М.О.
ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА ОВС…….....……14
Бадюк М.О., Стах Р.М.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ……..15
Баліцька Є.
ВИКЛЮЧЕННЯ З ПОВНОГО ТОВАРИСТВА ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН……..……...……...…….17
Білоусова А.О.
ВІДШКОДУВАННЯ ПОТЕРПІЛОМУ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ……..……..17
Бондар Т.А.
ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ……19
Брушньовська І.І.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ – ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ……..……21
Виноградова А.А.
ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ…….22
Вінтоняк В.К., Маховська Н.В.,
ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ГРОМАДСЬКИМИ ФОРМУВАННЯМИ……..23
Вислоян П.М.,Чуб К.А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ТРАНСПОРТНОЇ МІЛІЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЛЕЖНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ……24
Гаджієва Д.
ЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ПОСТАНОВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ……26
Гандзій О.А.
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ……..……..26

Геба Г.І.
ПІДВИЩЕННЯ ШЛЮБНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ……...…...28
Гарасимів Т.З.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ:
БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ……29
Головко М.С.
ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ……...…31
Гомон Д.О.
РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ……..…...32
Гомон Д.О.
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...33
Грищенко Д.М.
ДІАГНОСТИКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ…….34
Грищенко М.С.
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……..……..35
Гуменюк В.В.
ЧИ МОЖЛИВЕ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ, ЩО ВІДБУВАЮТЬ ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ?.....36
Гурман В.М.
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ……...37
Гусін Є.О.
ХАРАКТЕРИСТИКА «СЛІДОВОЇ КАРТИНИ» ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НА ГРУНТІ РАСОВОЇ НЕТЕРПИМОСТІ……..……39
Денисова А.В.
НАГЛЯД ЯК ВИД ДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...…….41
Дерановський В.А.
ФАКТОРИ ФОРМИРОВАННЯ «ПСИХОЛОГІЇ ЖЕРТВИ»…….……41
Дериволкова В.В.
СУТНІСТЬ І РОЛЬ БЮДЖЕТУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ……..…...43
Доломанчук Т.С.
ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЄВОГО ТА КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ……44
Домашєва А.О.
ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: РОЛЬ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ…….45
Дорошенко Ю.А.
ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ЖИТЛА ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ…….……46
Желяскова О.С.
ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……47
Загородній А.Ф.
ЩОДО ПИТАННЯ ВВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ БІОМЕТРИЧНИХ ПАСПОРТІВ…….48
Запорожець К.
СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ……...…….50
Захария В.А.
МЕХАНИЗМ ООН ПОСТОЯННОГО НАБЛЮДЕНИЯ И ОТЧЕТНОСТИ ЗА ПОЛОЖЕНИЕМ ДЕТЕЙ В ЗОНАХ ВООРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТОВ……...……...……..51
Змунчила М.М.
МІЖНАРОДНА МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ……..53
Зоти Ю.
РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В УПРАВЛЕНИИ ОРГАНАМИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ…...54

Калько Ю.Ю., Гірняк К.В.
ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ……..56
Кандиба В.Ю.
АКТИ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ОВС……57
Каричковская Д.
ОСНОВНЫЕ ТИПЫ ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ……...……58
Карп А.В.
ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ…….….59
Кирилюк І.В.
ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВІДІБРАННЯ ДІТЕЙ БЕЗ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ……...60
Kovalenko A.V.
THE RESPONSIBILITY OF THE DEVELOPMENT, PRODUCTION, PURCHASING, STORAGE, DISTRIBUTION OF WEAPONS OF MASS DESTRUCTION IN TWENTY FIRST CENTURY…..…61
Kovalenko A.V.
RELIABILITY OF EVIDENCE OF THE WITNESS IN CRIMINAL TRIAL COMPARATIVE ANALYSIS……..63
Ковтуненко М.В.
МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОФШОРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА……..……64
Ковтуненко М.В.
ПРИПИНЯННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ. ВИВІЛЬНЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ…..…66
Козак О.С.
ВСТАНОВЛЕННЯ ВАД ПСИХІКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ…….68
Козаченко Д.
ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ……..……70
Коломієць Ю.М.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ…….…..71
Косий О.М.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ГЕНЕЗИСУ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ…….72
Крижанівська М.О.
ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ…75
Крюкова Ю.
МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……..……..77
Кузнєцова О.А.
ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ…….78
Кутафіна В.В.
ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї…….….79
Кучеренко А.С.
ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ У РОДИНІ…….….80
Ласкава І.М.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА КОНТРАБАНДУ…….…….82
Логиновських Н.С.
ДІАГНОСТИКА БРЕХНІ ПІД ЧАС ДОПИТУ СЛІДЧИМ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ……..83
Лоскутова І.С.
ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ – ЗЛОЧИН ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ……..84

Любчик В.Б.
ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПОБІГАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ……...……..85
Макота А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КАРТЕЛЬНІ ЗМОВИ……..……..86
Мартовицька О.В.
ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АДВОКАТА ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ…….87
Марценішін Д.М.
ОСНОВНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……...……..89
Матросова Я.О.
ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУК-ЦІЇ……..…….90
Мегец Д.М.
ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛОГО ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ПРАВОПО-РУШЕНЬ……..……..……..……92
Мінакова М.В.
СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……93
Московченко Д.О.
СМЕРТНА КАРА “ЗА” І “ПРОТИ”……...…..95
Московченко Д.О.
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПОТРЕБА ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ……...…..96
Мошак О.В.
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРИНЦИПАМ РАДИ ЄВРОПИ……..…98
Мошану Г.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ’Ї……99
Овакімян М.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН В АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ…….…….100
Овакімян М.
РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЇ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ……...…102
Онч О.
ОБ’ЄКТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА В УКРАЇНІ……...……103
Осадча К.С.
СУТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ…….……104
Панімаш Е.Г.
СИСТЕМА ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ…….……106
Панькевич О.О.
ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ……..….107
Пахомов І
СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІ-ТИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……..…..……..108
Петросян Г.А.
ОСОБЛИВОСТІ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ…….….110
Примачук Я.
ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ……..….....…111
Проданчук І.В.
ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ…….…….112
Рикін П.О.
ГАБІТОЛОГІЯ: ОЗНАКИ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ У СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛІСТИЦІ……...113

Рикін П.О.
ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ…….....115
Рудий О.О., Сахно І.І
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ ТА ОВС У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ.……..116
Самойлова Л.В.
СУБ'ЄКТИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН……117
Семелюк Д.М.
МЕТОД МАНІПУЛЯЦІЇ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……..…118
Сенченко Д.А.
ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ ЯК ЮРИДИЧНО-ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ…….……..119
Сичов С.О.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ КЕРІВНИКА ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ……..121
Сідлецька Ю.С.
ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ…….…….123
Сідлецька Ю.С.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ……...……124
Скнарь М.А.
КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОПЕРЕДНІЙ ДОСВІД……125
Соін Д. Ю., Филипенко А.О.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕВИЗНАНИХ ДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ МОЛДАВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)…….…128
Сопронюк Р.О.
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ, СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ……..130
Ставратій Ю.Ю.
ПОНЯТТЯ ГОТУВАННЯ ДО ЗЛОЧИНУ ТА КВАЛІФІКАЦІЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ……...……131
Темченко О.О.
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ…….……133
Трембус І.С.
ЛОГІКО-КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ……134
Узун-Куртогло В.И.
ВИЗУАЛЬНАЯ ДИАГНОСТИКА СОТРУДНИКАМИ ОВД ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ СОБЕСЕДНИКА……..……135
Ульяник М.
ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ І ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ…….…...……136
Хлівна І.С., Твердохліб М.О.
ГЕНЕТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКА-ЦІЇ…….....137
Федорова В.В.
ПРИРОДА СЕРВІТУТУ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ……..……..138
Цікул К.І.
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ……..139
Чабан О.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇ-НІ……...140
Чибук А.Ф.
ПОНЯТИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ И РОЛЬ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ ПРАВОВОГО И ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ГОСУДАРСТВА……...……142
Чистякова В.І.
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИУКРАЇНИ……..145

Шалар А.В.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКІНЧЕННЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ БЕЗ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ…...…147
Шерстюк С.А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ТА БЕЛЬГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТА НАВЧАННІ .КАДРІВ ПОЛІЦІЇ……...…….149
Шилов В.Ю.
МУСУЛЬМАНСЬКА ПРАВОВА СИСТЕМА: ЇЇ ВИДИ ТА РОЗВИТОК……..……151
Шуляка В.В.
ПРОБЛЕМИ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……152
Юрченко О.В.
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА НА ТУРИСТИЧНУ СФЕРУ – СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ……..153
Ямчук П.М.
ХРИСТИЯНСЬКО-КОНСЕРВАТИВНА ФІЛОСОФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК БАЗИС НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ Й ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОМІНАНТ В ХХ-ХХІ СТ.....157
Ясак О.С.
РОЛЬ ТРАСОЛОГІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ……..…158
Яценюк Ю.І.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО РОЗМІРУ ШТРАФІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇ-НИ……..160

ЗМІСТ

Аблов А.Г.
РОЛЬ ОВС В РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДЕРЖАВИ…….....3
Авілова В.В.
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ…….....5
Авраменко Е.С.
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОДОРОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УКРАЇНІ……..……6
Албул С.В.
ВИКОНАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ З ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЧИ РОЗКРИТТЯ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗОВАНОЇ ГРУПИ ЧИ ЗЛОЧИННОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: НОВИЙ КРОК У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ…….....……7
Андрєєв М.Ю.
ПРОБЛЕМИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОВС…….....9
Андрущенко К.В.
КОНТРАКТ ЯК ОСОБЛИВА ФОРМА ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ……10
Аносєнков А.А.
МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ…….....…..11
Антонюк І.Л.
ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ПІДСУДНОСТІ: НАДБАННЯ МИНУЛОГО ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО…….……...13
Бадюк М.О.
ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА ОВС…….....……14
Бадюк М.О., Стах Р.М.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ НА ОБ'ЄКТАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ……..15
Баліцька Є.
ВИКЛЮЧЕННЯ З ПОВНОГО ТОВАРИСТВА ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ПРИПИНЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ
ВІДНОСИН……...……...……...…….17
Білоусова А.О.
ВІДШКОДУВАННЯ ПОТЕРПІЛОМУ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ…….……..17
Бондар Т.А.
ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ……19
Брушньовська І.І.
ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ – ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ……..……21
Виноградова А.А.
ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ…….22
Вінтоняк В.К., Маховська Н.В.,
ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З ГРОМАДСЬКИМИ ФОРМУВАННЯМИ……..23
Вислоян П.М.,Чуб К.А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ТРАНСПОРТНОЇ МІЛІЦІЇ
В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЛЕЖНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ…….24
Гаджієва Д.
ЗНАЧЕННЯ СУДОВИХ ПОСТАНОВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ……26
Гандзій О.А.
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ……..……..26

Геба Г.І.
ПІДВИЩЕННЯ ШЛЮБНОГО ВІКУ В УКРАЇНІ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ……...…....28
Гарасимів Т.З.
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ: БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ……29
Головко М.С.
ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ БАТЬКІВ І ДІТЕЙ……...…31
Гомон Д.О.
РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ……..…...32
Гомон Д.О.
ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...33
Грищенко Д.М.
ДІАГНОСТИКА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОНФЛІКТІВ У ДІЯЛЬНОСТІ МІЛІЦІЇ…….34
Грищенко М.С.
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……..……..35
Гуменюк В.В.
ЧИ МОЖЛИВЕ ВИПРАВЛЕННЯ ЗАСУДЖЕНИХ, ЩО ВІДБУВАЮТЬ ДОВІЧНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ?.....36
Гурман В.М.
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ……...37
Гусін Є.О.
ХАРАКТЕРИСТИКА «СЛІДОВОЇ КАРТИНИ» ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ НА ГРУНТІ РАСОВОЇ НЕТЕРПИМОСТІ……..……39
Денисова А.В.
НАГЛЯД ЯК ВИД ДЕРЖАВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……...…….41
Дерановський В.А.
ФАКТОРИ ФОРМИРОВАННЯ «ПСИХОЛОГІЇ ЖЕРТВИ»…….……41
Дериволкова В.В.
СУТНІСТЬ І РОЛЬ БЮДЖЕТУ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ……..…...43
Доломанчук Т.С.
ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЄВОГО ТА КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА, ЯКИЙ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНАМИ ВНУТРІШНІХ СПРАВ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ……44
Домашєва А.О.
ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: РОЛЬ ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ МІЛІЦІЇ…….45
Дорошенко Ю.А.
ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ЖИТЛА ЯК ПРАВОВОЇ КАТЕГОРІЇ…….……46
Желяскова О.С.
ПРОБЛЕМИ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……47
Загородній А.Ф.
ЩОДО ПИТАННЯ ВВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ БІОМЕТРИЧНИХ ПАСПОРТІВ…….48
Запорожець К.
СПОСОБИ УТВОРЕННЯ ХОЛДИНГІВ В УКРАЇНІ……...…….50
Захария В.А.
МЕХАНИЗМ ООН ПОСТОЯННОГО НАБЛЮДЕНИЯ И ОТЧЕТНОСТИ ЗА ПОЛОЖЕНИЕМ ДЕТЕЙ В ЗОНАХ ВООРУЖЕННЫХ КОНФЛИКТОВ……...…….....……..51
Змунчила М.М.
МІЖНАРОДНА МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ……..53
Зоти Ю.
РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА В УПРАВЛЕНИИ ОРГАНАМИ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ…...54

Калько Ю.Ю., Гірняк К.В.
ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНИХ……..56
Кандиба В.Ю.
АКТИ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ОВС……57
Каричковская Д.
ОСНОВНЫЕ ТИПЫ ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ……...……58
Карп А.В.
ДО ПРОБЛЕМИ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ…….….59
Кирилюк І.В.
ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ВІДІБРАННЯ ДІТЕЙ БЕЗ ПОЗБАВЛЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ……...60
Kovalenko A.V.
THE RESPONSIBILITY OF THE DEVELOPMENT, PRODUCTION, PURCHASING, STORAGE, DISTRIBUTION OF WEAPONS OF MASS DESTRUCTION IN TWENTY FIRST CENTURY…..…61
Kovalenko A.V.
RELIABILITY OF EVIDENCE OF THE WITNESS IN CRIMINAL TRIAL COMPARATIVE ANALYSIS……..63
Ковтуненко М.В.
МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ОФШОРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА……..……64
Ковтуненко М.В.
ПРИПИНЯННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З ІНІЦІАТИВИ РОБОТОДАВЦЯ. ВИВІЛЬНЕННЯ ЯК ОСОБЛИВА ПІДСТАВА ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ…..…66
Козак О.С.
ВСТАНОВЛЕННЯ ВАД ПСИХІКИ ПІДОЗРЮВАНОГО ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ…….68
Козаченко Д.
ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ……..……70
Коломієць Ю.М.
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ВНЗ МВС УКРАЇНИ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ…….…..71
Косий О.М.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО ТА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ ГЕНЕЗИСУ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ…….72
Крижанівська М.О.
ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ…75
Крюкова Ю.
МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ ПРИ ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……..……..77
Кузнєцова О.А.
ЗАСТАВА ЦІННИХ ПАПЕРІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ…….78
Кутафіна В.В.
ФІЗИЧНЕ НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї…….….79
Кучеренко А.С.
ПСИХОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ НАСИЛЬСТВА НАД ДИТИНОЮ У РОДИНІ……..….80
Ласкава І.М.
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА КОНТРАБАНДУ…….…….82
Логиновських Н.С.
ДІАГНОСТИКА БРЕХНІ ПІД ЧАС ДОПИТУ СЛІДЧИМ У ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ……..83
Лоскутова І.С.
ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ – ЗЛОЧИН ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ……..84

Любчик В.Б.
ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПОБІГАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ……...……..85
Макота А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КАРТЕЛЬНІ ЗМОВИ……..……..86
Мартовицька О.В.
ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АДВОКАТА ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ…….87
Марценішін Д.М.
ОСНОВНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС……...……..89
Матросова Я.О.
ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ……..…….90
Мегец Д.М.
ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛОГО ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ……..……..……..……92
Мінакова М.В.
СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ……93
Московченко Д.О.
СМЕРТНА КАРА “ЗА” І “ПРОТИ”……...…..95
Московченко Д.О.
СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПОТРЕБА ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ……...…..96
Мошак О.В.
ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРИНЦИПАМ РАДИ ЄВРОПИ……...…98
Мошану Г.
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ’Ї……99
Овакімян М.
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН В АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ…….…….100
Овакімян М.
РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЇ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ……...…102
Онч О.
ОБ’ЄКТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА В УКРАЇНІ……...……103
Осадча К.С.
СУТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ…….…….104
Панімаш Е.Г.
СИСТЕМА ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ…….……106
Панькевич О.О.
ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ……...….107
Пахомов І
СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ……..…..……..108
Петросян Г.А.
ОСОБЛИВОСТІ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ…….….110
Примачук Я.
ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ……..….....…111
Проданчук І.В.
ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ…….…….112
Рикін П.О.
ГАБІТОЛОГІЯ: ОЗНАКИ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ У СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛІСТИЦІ……...113

Рикін П.О.
ПРОБЛЕМИ ВСТАНОВЛЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ…….....115
Рудий О.О., Сахно І.І
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗМІ ТА ОВС У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ…….116
Самойлова Л.В.
СУБ'ЄКТИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН……117
Семелюк Д.М.
МЕТОД МАНІПУЛЯЦІЇ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……..…118
Сенченко Д.А.
ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ ЯК ЮРИДИЧНО-ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ…….……..119
Сичов С.О.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ КЕРІВНИКА ОРГАНУ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ……..121
Сідлецька Ю.С.
ВИЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТА У ВЧИНЕННЯ ТЕРОРИСТИЧНОГО АКТУ…….……123
Сідлецька Ю.С.
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ……...……124
Скнарь М.А.
КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ФОРМІ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАЧЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПОПЕРЕДНІЙ ДОСВІД……125
Соін Д. Ю., Филипенко А.О.
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НЕВИЗНАНИХ ДЕРЖАВНИХ УТВОРЕНЬ (НА ПРИКЛАДІ ПРИДНІСТРОВСЬКОЇ МОЛДАВСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ)…….…128
Сопронюк Р.О.
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ, СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ……..130
Ставратій Ю.Ю.
ПОНЯТТЯ ГОТУВАННЯ ДО ЗЛОЧИНУ ТА КВАЛІФІКАЦІЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ……..……131
Темченко О.О.
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ…….……133
Трембус І.С.
ЛОГІКО-КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ПРІОРИТЕТІВ……134
Узун-Куртогло В.И.
ВИЗУАЛЬНАЯ ДИАГНОСТИКА СОТРУДНИКАМИ ОВД ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ СОБЕСЕДНИКА……...……135
Ульяник М.
ПРАВО НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ І ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ…….…...……136
Хлівна І.С., Твердохліб М.О.
ГЕНЕТИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ…….....137
Федорова В.В.
ПРИРОДА СЕРВІТУТУ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ……..……..138
Цікул К.І.
ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ…….139
Чабан О.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ……...140
Чибук А.Ф.
ПОНЯТИЕ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ И РОЛЬ В СТРОИТЕЛЬСТВЕ ПРАВОВОГО И ДЕМОКРАТИЧЕСКОГО ГОСУДАРСТВА……...……142
Чистякова В.І.
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИУКРАЇНИ……..145

Шалар А.В.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКІНЧЕННЯ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ БЕЗ ВИНЕСЕННЯ РІШЕННЯ…...…147
Шерстюк С.А.
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСВІДУ НІМЕЧЧИНИ ТА БЕЛЬГІЇ У ПІДГОТОВЦІ ТА НАВЧАННІ .КАДРІВ ПОЛІЦІЇ……...…….149
Шилов В.Ю.
МУСУЛЬМАНСЬКА ПРАВОВА СИСТЕМА: ЇЇ ВИДИ ТА РОЗВИТОК…….……151
Шуляка В.В.
ПРОБЛЕМИ ДОВІРИ ДО ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ……152
Юрченко О.В.
ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА НА ТУРИСТИЧНУ СФЕРУ – СТРУКТУРНИЙ АСПЕКТ……..153
Ямчук П.М.
ХРИСТИЯНСЬКО-КОНСЕРВАТИВНА ФІЛОСОФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ЯК БАЗИС НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ Й ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОМІНАНТ В ХХ-ХХІ СТ.....157
Ясак О.С.
РОЛЬ ТРАСОЛОГІЇ У РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ……..…158
Яценюк Ю.І.
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЩОДО РОЗМІРУ ШТРАФІВ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ……..160

Наукове видання

Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» Частина 2 (26 квітня 2013 р.)

Підписано до друку 26.04.2013.Формат 60х90/8. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman» Друк цифровий. Ум. друк .арк. 18,82
Наклад 50 прим.
Видавництво ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.
тел. 0487024884; 0949547884 email – *ndrvv1@gmail.com*